GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 4 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2023/90642 11.02.2026
MEHMET AKSAL

002 2024/4397 11.02.2026
ŞÜKRÜ CUMAOĞLU

003 2024/13235 11.02.2026
CEMİL FİDAN VE DİĞERLERİ

004 2024/20347 11.02.2026
ABDULLAH ŞEKER VE DİĞERLERİ

005 2024/51057 11.02.2026
AYŞE GÖZEL VE DİĞERLERİ

006 2024/52678 11.02.2026
ERDOĞAN KAVACIKLI

007 2024/54075 11.02.2026
HALİM ŞENER VE DİĞERLERİ

008 2024/66025 11.02.2026
AYŞE KARABAŞ VE DİĞERLERİ

009 2024/68088 11.02.2026
ALİ GÜLGÜR

010 2024/69864 11.02.2026
ŞENNUR BACAK

011 2024/69867 11.02.2026
RAZİYE YAYIK VE VEYSEL AYDOĞAN

012 2020/4479 17.02.2026
EMRE YAVAŞ

013 2020/18863 17.02.2026
EBRU SUBAŞI

014 2020/20088 17.02.2026
MEHMET ORTAÇ

015 2020/37836 17.02.2026
MUSTAFA TOPAL

016 2021/3627 17.02.2026
MTC MERMER SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

017 2021/11093 17.02.2026
M.K. VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

018 2021/13043 17.02.2026
SALAHADDİN EROĞLU

019 2021/16339 17.02.2026
RIZVAN KARTAL VE DİĞERLERİ

020 2021/16802 17.02.2026
ADEM IŞIN

021 2021/26015 17.02.2026
BİLAL TURGUT VE DİĞERLERİ

022 2021/26103 17.02.2026
CEMAL ERDOĞAN

023 2021/37059 17.02.2026
SEZEN AKBAŞ

024 2021/44845 17.02.2026
MURAT POLAT

025 2021/46728 17.02.2026
Z.N.K.

026 2021/48747 17.02.2026
MEHMET ALİ ALBAYRAK

027 2021/52406 17.02.2026
SABAH NOORI HAMMOOD ALBEYATİ

028 2021/54035 17.02.2026
İHSAN OLUÇ

029 2021/59455 17.02.2026
ULAŞ KAYA

030 2021/60030 17.02.2026
MEHMET IŞIK

031 2021/60314 17.02.2026
A.K.

032 2022/1745 17.02.2026
Ö.T. VE DİĞERLERİ

033 2022/2450 17.02.2026
NİHARİ KAYA ve DİĞERLERİ

034 2022/13260 17.02.2026
HEDİYE MELEK DELİLBAŞI

İçindekiler - devam

035 2022/24617 17.02.2026
DÜNYAPC ELEKTRONİK BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

036 2022/29916 17.02.2026
VİLDAN ERASLANOĞLU

037 2022/41736 17.02.2026
MERYEM KARAKUŞ

038 2022/44541 17.02.2026
NEŞE GENÇER GURBANOV

039 2022/71005 17.02.2026
CENGİZ KAVAK VE DİĞERLERİ

040 2022/102574 17.02.2026
EMRAH ŞAHİN VE SAMİ ŞAHİN

041 2022/103774 17.02.2026
SULTAN YILMAZ

042 2022/107684 17.02.2026
AHMET BECERİKLİ

043 2023/54758 17.02.2026
O.A.

044 2023/62305 17.02.2026
HÜSEYİN ÖZYÜREK

045 2024/5737 17.02.2026
EJDER YILDIRIM (3)

046 2024/38780 17.02.2026
FATMA NUR UĞUR

047 2024/40219 17.02.2026
ÖZENÇ CEVAHİR İSLAMOĞLU

048 2024/40271 17.02.2026
ÇAĞLA TANIŞLAR

049 2024/40277 17.02.2026
UMUT KABAKLI

050 2024/51937 17.02.2026
CELALETTİN ÇİROZ VE DİĞERLERİ

051 2020/4504 18.02.2026
BÜNYAMİN FEYZİOĞLU

İçindekiler - devam

052 2020/12450 18.02.2026
AYŞEGÜL ÜNLÜ VE DİĞERLERİ

053 2020/14985 18.02.2026
DURDU KAVAK

054 2020/24873 18.02.2026
İSMAİL KÜÇÜK

055 2020/36834 18.02.2026
SADEN ENERJİ ÜRETİM A.Ş.

056 2021/1116 18.02.2026
GÖKTÜRK ÇELEBİ VE DİĞERLERİ

057 2021/5183 18.02.2026
CEM ALTINEL

058 2021/19398 18.02.2026
ÇETİN DAĞTEKİN VE İBRAHİM ETEM GÖKTÜRK

059 2021/21767 18.02.2026
HİKMET KELEŞ

060 2021/26278 18.02.2026
SEDAT ORDU

061 2021/32091 18.02.2026
AYŞEGÜL DUMAN

062 2021/33799 18.02.2026
MELAHAT KILIÇ VE YILMAZ KILIÇ

063 2021/34176 18.02.2026
MUSTAFA ÇELİK

064 2021/40834 18.02.2026
B.H.

065 2021/54241 18.02.2026
ÖZER YİTER

066 2021/55523 18.02.2026
İSA SEYLAN VE DİĞERLERİ

067 2021/61617 18.02.2026
SÜREYYA KARAAĞAÇ

068 2021/62858 18.02.2026
HAZIM TEMEL

İçindekiler - devam

069 2022/2150 18.02.2026
BÜLENT ÖZÇAN

070 2022/27123 18.02.2026
HARUN SARIFAKIOĞULLARI

071 2022/50994 18.02.2026
OĞUZ BÜYÜKKÖROĞLU

072 2022/52228 18.02.2026
COŞKUN ARICAN VE DİĞERLERİ

073 2022/63958 18.02.2026
ŞEYMA BIYIK

074 2022/63967 18.02.2026
SEVRA GÜL ERSAYIN

075 2022/69350 18.02.2026
KAYA BALER

076 2022/70724 18.02.2026
HÜLYA AŞÇIOĞLU

077 2022/71606 18.02.2026
OĞUZ AKÇAY

078 2022/86948 18.02.2026
AYHAN ÇARIK

079 2022/95981 18.02.2026
KAMİL TEK VE YETER TEK

080 2022/105786 18.02.2026
MUHAMMET ALKAYA VE DİĞERLERİ

081 2023/1537 18.02.2026
GÖKHAN TÜRKMEN

082 2023/71934 18.02.2026
EMRE KILIÇ

083 2023/86362 18.02.2026
MEHMET DURAK KARAK

084 2024/51342 18.02.2026
ADEM ALEMDAR VE DİĞERLERİ

085 2019/789 19.02.2026
BİŞAR BİLEN VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

086 2020/9501 19.02.2026
HASAN DURSUN

087 2021/9171 19.02.2026
SERDAR UZEL

088 2021/24997 19.02.2026
HALİT ERAY TOSUN VE KORAY TOSUN

089 2021/48905 19.02.2026
ENERJİ SANAYİ VE MADEN KAMU EMEKÇİLERİ SENDİKASI (2)

090 2024/48161 19.02.2026
ALKIM İREM ÖZDEMİR

091 2019/6030 24.02.2026
RAMAZAN ÇAKIR

092 2021/21908 24.02.2026
ÖZYÖRÜKOĞLU ASANSÖR İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

093 2022/6576 24.02.2026
LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

094 2022/57308 24.02.2026
ERSİN GÜVEN

095 2020/11675 03.03.2026
HASAN KOÇAK VE ZEYNEP KOÇAK

096 2020/36524 03.03.2026
MED-A TURİZM YATIRIMLARI VE TİCARET A.Ş.

097 2021/5784 03.03.2026
ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU VE TERZİBAŞIOĞLU PETROL TURİZM VE TİC. LTD. ŞTİ.

098 2021/55928 03.03.2026
İHSAN UYAR

099 2021/60805 03.03.2026
ARİF URAL

100 2021/61417 03.03.2026
AZİZ DELİCE VE DİĞERLERİ

MEHMET AKSAL

B. No: 2023/90642 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/90642

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AKSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/90642

Karar Tarihi:11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet AKSAL

Vekili : Av. Sıtkı BÜYÜKKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma, kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi, enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı

Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Tazminatının Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Kamulaştırmasız El Atma Tazminatının Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun lehine tazminata hükmeden ilk derece mahkemesi kararına karşı istinaf talebinde bulunmadığı görüldüğünden bu şikâyetin hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yollar tüketilmeksizin yapıldığı anlaşılmaktadır. (Benzer yönde bkz. Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 20-24).

8. Açıklanan gerekçeyle diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan

başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

13. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız

el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Dargeçit Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/112, K.2022/397) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞÜKRÜ CUMAOĞLU

B. No: 2024/4397 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/4397

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞÜKRÜ CUMAOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/4397)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Şükrü CUMAOĞLU

Vekili : Av. Yaşar Tuğrul ERCAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 12/12/2023 tarihinde öğrendikten sonra 8/1/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı

Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/278, K.2022/121) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİL FİDAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/13235 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/13235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİL FİDAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/13235

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Cemil FİDAN 2. Ayşe KIRAN 3. Emine SÜSLÜ 4. Fatma AKÇA 5. Musa ALMAZ

Vekili : Av. Mustafa Kemal TURAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük hesaplanması, enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir.

2. Başvuruculardan Ayşe Kıran'ın başvuru yapılmadan önce 18/4/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Ayşe Kıran Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru

reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

4. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

5. Başvuru konusu olayda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Ayşe Kıran'ın 18/4/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Mustafa Kemal Turan tarafından 22/2/2024 tarihinde başvurucu adına mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun ölümü hususunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

6. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

7. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

8. Bu durumda Avukat Mustafa Kemal Turan aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Mukadder Sağlam ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015; Abdülkerim Çakmak ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017; Ali Taşgeldi [2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021 ve Hilmi Kocabey [1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024 kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi, mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

10. Somut başvuruda başvurucuların kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelinin Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Ayşe Kıran yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer Başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine gönderilmek üzere (E.2020/2367, K.2022/3361 sayılı dosyaya) İzmir 11. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/381, K.2020/165 sayılı dosyaya) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Mustafa Kemal Turan'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İzmir Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH ŞEKER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/20347 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/20347

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH ŞEKER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/20347

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Abdullah ŞEKER 2. Ahmet ŞEKER 3. Feyzullah ŞEKER 4. Hava ŞEKER 5. Hidayetullah ŞEKER 6. Mehmet Salih ŞEKER 7. Mevlüde DEMİR 8. Nahide ŞEKER 9. Rabia ŞAHİN 10. Salih ŞEKER

Vekili : Av. Veysel TOPKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvuruculardan Havva Şeker'in başvuru yapılmadan önce 25/11/2022 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

3. Adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Havva Şeker Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51.

maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

5. Bu kapsamda özellikle Mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

6. Başvuru konusu olayda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Havva Şeker'in 25/11/2022 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Veysel Topkan tarafından 19/2/2024 tarihinde başvurucu adına mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

7. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

8. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

9. Bu durumda Avukat Veysel Topkan aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Mukadder Sağlam ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015; Abdülkerim Çakmak ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017; Ali Taşgeldi [2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021 ve Hilmi Kocabey [1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024 kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin

güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

11. Somut başvuruda başvurucuların kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelinin Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer

tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Havva Şeker yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer Başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/32, K.2022/116 sayılı dosyaya) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Veysel Topkan'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Batman Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE GÖZEL VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/51057 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51057

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE GÖZEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51057)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Ayşe GÖZEL 2. Dursun CANBEK 3. Hatice ÇEVİK 4. Mehmet Fatih CANBEK 5. Menderes CANBEK 6. Safiye TURAN 7. Selami CANBEK 8. Zeliha CANBEK

Vekili : Av. Faruk DOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular nihai hükmü 1/8/2024 tarihinde öğrendikten sonra 29/8/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya

uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/2362, K.2023/2782) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDOĞAN KAVACIKLI

B. No: 2024/52678 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/52678

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDOĞAN KAVACIKLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/52678)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Erdoğan KAVACIKLI

Vekili : Av. Cemil CAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu 18/09/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının

veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/101, K.2021/215) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİM ŞENER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/54075 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/54075

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİM ŞENER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/54075)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Halim ŞENER 2. Mehmet ŞENER 3. Sebahat ÖZTÜRK 4. Selim ŞENER 5. Yunus ŞENER

Vekili : Av. Ali Kemal ŞENGÜL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular 1/10/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurunun bu kısmı yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Trabzon 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/139, K.2022/215) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KARABAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/66025 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/66025

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KARABAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/66025)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Ayşe KARABAŞ 2. Nazmiye BAŞER 3. Sedat Nuri ÜLKE 4. Taner KARABAŞ 5. Vedat KARABAŞ

Vekili : Av. Mustafa Halit KORKUSUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular, nihai hükmü 13/11/2024 tarihinde öğrendikten sonra 10/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız

el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu belirterek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

8. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan

ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 17. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/273, K.2022/278) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ GÜLGÜR

B. No: 2024/68088 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/68088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ GÜLGÜR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/68088)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Ali GÜLGÜR

Vekili : Av. Hilal GÜLGÜR KAYAPINAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesi veya tabancaya devir hakkı tanınmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü (İdare) bünyesinde polis memuru olarak görev yapmaktayken 14/7/2017 tarihli ve 30124 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (692 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmış ve CZ-75 marka zatî demirbaş tabancası İdare tarafından geri alınmıştır.

3. Başvurucu, zatî demirbaş tabancasının kendine iade edilmesini veya avukat olan kızına tabancanın devredilmesi için imkân tanınmasını İdareden talep etmiştir. İdare; başvuru tarihinde yürürlükte olan 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zati Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik (mülga Yönetmelik) hükümleri uyarınca zatî demirbaş tabancanın devlet malı statüsünde olan bir tabanca olduğunu, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesi kapsamında mülkiyeti kamuya geçirilen bir tabanca statüsünde olmadığını belirterek başvurucunun 692

sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarılması nedeniyle tabancanın tarafına verilmesinin veya avukat olan kızına tabancanın devredilmesinin mümkün olmadığına vurgu yapmıştır.

4. Ayrıca İdare; 2023 yılı için CZ-75 marka tabancaların satış fiyatını 2.674 TL olarak belirlediğini, bu doğrultuda başvurucunun banka hesap bilgilerini vermesi hâlinde belirlenen zatî demirbaş tabanca bedelinin başvurucuya ödenebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda İdare, başvurucunun banka hesap bilgilerini vermemesi nedeniyle ödeme işlemini gerçekleştirememiştir.

5. Başvurucu, tabancanın aynen iade edilmesi veya devir hakkı tanınması yerine tabanca bedelinin ödenmesine yönelik işlemin hukuka aykırı olduğunu belirterek işlemin iptali için İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır.

6. Mahkeme, zatî demirbaş tabanca verilmesi için emniyet hizmetleri sınıfı personeli olunması ve silahın bu hizmet sınıfında yerine getirilen görevin ifası amacıyla kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, başvurucunun 692 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarıldığı, mesleğe iadesi yönünde alınmış bir karar bulunmadığı dikkate alındığında silahın iadesinin mümkün olmadığı, devlet malı silah statüsünde olan zatî demirbaş tabancanın devrine de olanak bulunmadığı anlaşıldığından davanın reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğunu belirterek istinaf isteminin reddine kesin olarak karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 15/11/2024 tarihinde öğrendikten sonra 11/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararında herhangi bir suçta (ya da kabahatte) kullanıldığı ya da suça (kabahate) ilişkin faaliyetten elde edildiği veya bizatihi suç konusu oluşturduğu tespit edilmediği hâlde kişilerin mülkiyetinde bulunan silahların, kamu görevinden çıkarılmalarına bağlı olarak üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin doğrudan devlete devredilmesini öngören kuralın iptaline karar verildiğini, bu kapsamda suçta kullanılmayan silahının mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca başvurucu, ileri sürdüğü iddialarının yargılama makamlarınca kararda tartışılmadığını, kararlarda yeterli gerekçe bulunmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) başvurucunun elkonulan silahın kendisine iade edilmemesi veya devir hakkı tanınmaması yönündeki tedbirin kamu güvenliğini gözeten meşru bir amaç taşıdığı, şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Raşit Ergun ([2. B.], B. No: 2019/29881, 13/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi kararı, 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesine dayandırıldığından müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasını hedeflemesi nedeniyle de kamu yararına dayalı meşru bir amacının mevcut olduğu değerlendirilmiştir. Anılan kararda silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi şeklinde uygulanan tedbirin millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması için elverişli bir araç olduğu tespit edilmiştir (bkz. §§ 30-39).

15. Öte yandan söz konusu kararda devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bağlantısı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun silah sahibi olmaya devam etmesinin engellenmesinin gerekli olabileceği ancak herhangi bir giderim yolu veya üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaksızın ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmeksizin doğrudan silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi biçiminde başvurucuya ağır külfet yükleyen bir aracın millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacına ulaşılması için en hafif müdahale teşkil eden araç olduğunun söylenemeyeceği, bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gereklilik kriterini karşılamadığı değerlendirilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (bkz. §§ 30-39).

16. Bu bilgiler ışığında somut olay, İdare tarafından zatî demirbaş tabanca bedelinin başvurucuya ödenebileceğinin belirtilmiş olması nedeniyle Mehmet Raşit Ergun kararından farklılaşmaktadır. Nitekim Mehmet Raşit Ergun kararında tabanca yönünden herhangi bir giderim yolu veya üçüncü kişilere devir imkânı tanınmaması ya da herhangi bir tazminat yolu öngörülmemesi meselesinin mülkiyet hakkı bağlamında sorunlu görüldüğü belirtilmiştir.

17. Mülga Yönetmelik'in 11. maddesinde meslekten veya memuriyetten çıkarılan personelin zatî demirbaş tabancasının geri alınacağı, aynı Yönetmelik'in 12. maddesinde ise meslekten çıkarılma hâlinde zatî demirbaş tabancanın geri verilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda Mahkemenin başvurucunun 692 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarıldığı, mesleğe iadesi yönünde alınmış bir karar bulunmadığı dikkate alındığında silahın iadesinin mümkün olmadığı, devlet malı silah statüsünde olan zatî demirbaş silahın devrine de olanak bulunmadığı yönündeki yorumunun aşırı şekilci ve katı olduğu söylenemez.

18. Sonuç olarak İdare tarafından başvurucuya banka hesap bilgilerinin verilmesi hâlinde zatî demirbaş tabanca bedelinin ödenebileceğinin belirtildiği, bir başka deyişle başvurucuya tabancanın bedelinin ödenmesi yönünde giderim yolu öngörüldüğü açıktır. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin -taşıdığı kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında- başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında olması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmamasına rağmen 692 sayılı KHK ile suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler kullanıldığını belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

22. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

23. Somut olayda Mahkemece başvurucunun KHK ile kamu görevinden çıkarıldığı, mesleğe iadesi yönünde alınmış bir karar bulunmadığı dikkate alındığında silahın iadesinin mümkün olmadığı, devlet malı silah statüsünde olan zatî demirbaş silahın devrine de olanak bulunmadığı ifade edilmiştir. Söz konusu kararda başvurucunun kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞENNUR BACAK

B. No: 2024/69864 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/69864

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞENNUR BACAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/69864)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Şennur BACAK

Vekili : Av. Nimetullah TARLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 17/12/2024 tarihinde öğrendikten sonra 30/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41). Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bayramiç 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/89, K.2022/197) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAZİYE YAYIK VE VEYSEL AYDOĞAN

B. No: 2024/69867 | Karar tarihi: 11.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/69867

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAZİYE YAYIK VE VEYSEL AYDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/69867)

Karar Tarihi: 11/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Raziye YAYIK 2. Veysel AYDOĞAN

Vekili : Av. Nimetullah TARLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular 30/12/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen

tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği, 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı değerlendirildiğinden başvuru yollarının tüketilmediği kanaatine varılmıştır (Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 41). Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mut 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2023/160, K.2024/110) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRE YAVAŞ

B. No: 2020/4479 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/4479

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE YAVAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/4479)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Emre YAVAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, meslekten çıkarma kararı verilmesi ile yeniden inceleme talebinin reddedilmesine ilişkin dönem arasındaki maaşın ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Danıştay tetkik hâkimi olarak görev yapmaktayken 16/7/2016 tarihinde görevinden uzaklaştırılan başvurucu, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) 24/08/2016 tarihli ve 2016/426 sayılı kararıyla 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca meslekten çıkarılmıştır.

3. Başvurucu, karara 11/12/2010 tarihli ve 6087 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu'nun 33. maddesi uyarınca yeniden inceleme talebiyle itiraz etmiştir. HSYK 29/11/2016 tarihinde başvurucunun itirazını reddetmiştir.

4. Başvurucu, meslekten çıkarılma tarihi ile itirazın reddedildiği tarih arasında ödenmeyen maaşı için Danıştay Başkanlığına karşı dava açmıştır.

5. Konya 2. İdare Mahkemesi 20/3/2019 tarihinde davayı reddetmiş; kararın gerekçesinde 667 sayılı KHK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca öngörülen meslekten çıkarmanın geçici olmayan ve nihai sonuç doğuran olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu açıklamıştır. 667 sayılı KHK'nın 3. maddesi kapsamında verilen hâkim ve savcıların meslekten çıkarılmalarına ilişkin kararların idari nitelikte olduğunu, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu uyarınca verilmiş disiplin cezası niteliğinde olmadığını, bu bağlamda aylık ve ödeneklerin meslek ve ünvana bağlı haklardan olduğunu, bu hakların verildiği anda nihai sonuç doğuran meslekten çıkarılma kararıyla kaybedildiği gözetildiğinde ödeme yapılmamasında hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir.

6. Konya Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesi 10/12/2019 tarihinde kararı hukuka uygun bulduğunu belirterek başvurucunun istinaf başvurusunu reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai hükmü 23/1/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, kesinleşmiş bir meslekten çıkarma kararı olmamasına rağmen maaşının ödenmemesinden ve yargılama sürecinde davalı idarenin savunma dilekçesinin tebliğ edilmemesinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvurucunun bir mülkünün veya somut ve yeterli bir hukuki temele dayalı olarak mülkiyeti elde etme yönünde meşru bir beklentisi olmadığı, yapılacak incelemede Anayasa'nın, ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

11. Başvurunun bu kısmı mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaların ileri sürüldüğü bir başvuruyu Şeyhmus Yılma ([GK], B. No: 2018/37995, 11/1/2024) kararında incelemiştir. Anılan karara konu olayda 667 sayılı KHK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 24/08/2016 tarihinde hâkimlik mesleğinden çıkarılan başvurucu, yeniden inceleme talebinin reddedildiği 29/11/2016 tarihinden önceki dönem yönünden ödenmesi gereken maaşlarının yarısının ödenmediğinden şikâyet etmiştir. Anayasa Mahkemesi 2802 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1983 yılından bu yana hâkim ve savcılara ilişkin meslekten çıkarma kararı dâhil işlemlerin bu Kanun'un hükümlerine uygun şekilde yerine getirildiğini açıklamıştır. Bununla birlikte başvurucunun 667 sayılı KHK'nın 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca meslekten çıkarıldığını kaydetmiştir (Şeyhmus Yılma, §§ 62-65).

13. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, idari yargı içtihadına göre 667 sayılı KHK'nın 3. maddesinde öngörülen meslekten çıkarmanın adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütleri ile millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen diğer yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan, geçici olmayan ve nihai sonuç doğuran olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca 667 sayılı KHK'nın 3. maddesi uyarınca meslekten çıkarılmasına karar verilen hâkim veya savcılara bu kararlara karşı 23/01/2017

tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesi uyarınca yargı yoluna başvurma imkânı tanındığına dikkat çekmiştir. Bu durumun ise 6087 sayılı Kanun'un 33. maddesi uyarınca zaten yargı yolu açık olan meslekten çıkarma cezaları ile 667 sayılı KHK ile meslekten çıkarma tedbirinin farklı işlemler olduğuna işaret ettiğini açıklamıştır (Şeyhmus Yılma, § 66).

14. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin olağanüstü tedbir niteliğindeki işlemin sonuç doğurması için kesinleşmesi gerekmediğine ilişkin yorumunun açık ve bariz bir takdir hatası içermediğini kaydetmiştir. Sonuç olarak başvurunun olağanüstü tedbir niteliğindeki işlemle meslekten çıkarılmasına karar verildiği, bu kararın adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak derhâl sonuç doğurduğu anlaşıldığından meslekten çıkarma kararı verilmesi ile yeniden inceleme talebinin reddedilmesine ilişkin dönem arasındaki maaşın ödenmesi yönünden Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında bir mülkünün veya mülkü elde etme yönünde yeterli hukuki temele dayalı meşru bir beklentisi bulunmadığına karar vermiştir (Şeyhmus Yılma, §§ 66, 67).

15. Koşulları yönünden aynı olan eldeki başvuruda Şeyhmus Yılma kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının

tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EBRU SUBAŞI

B. No: 2020/18863 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/18863

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EBRU SUBAŞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/18863)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Ebru SUBAŞI

Vekili : Av. Hüseyin FENER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alacağa ilişkin kesinleşmiş yargı kararını idarenin uzun süredir icra etmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hacettepe Üniversitesi (Üniversite) aleyhine işçilik alacağına ilişkin ilama dayalı icra takibi başlatmıştır. İcra takibinin kesinleşmesi üzerine başvurucu 25/5/2018 tarihinde Üniversiteye haciz ihbarnamesi gönderilmesini talep etmiştir.

3. Kocaeli 8. İcra Müdürlüğü 29/5/2018 tarihinde borçlunun bir devlet üniversitesi olduğu gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucu, ret işlemine karşı şikâyet davası açmıştır.

4. Ankara 2. İcra Hukuk Mahkemesi 11/6/2018 tarihinde devlet malı niteliğindeki malların haczedilemez olduğunu belirterek şikâyeti reddetmiştir.

5. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi 30/11/2018 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 27/2/2020 tarihinde kararı onamıştır.

6. Başvurucu, nihai hükmü 16/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 26/6/2020 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, devlet mallarının haczedilemezliği kuralı sonucunda alacağına ilişkin kesinleşmiş bir yargı kararının uzun süredir yerine getirilmemesinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 16/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 26/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 5/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durduğundan başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliği değerlendirmiştir. Buna göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılama sürelerinin uzunluğu ve yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

11. Somut olayda bir kamu makamı aleyhine kesinleşmiş bir mahkeme kararına dayalı alacağın uzun süredir icra edilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla Veysi Ado kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yargı kararının icra edilmediğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ORTAÇ

B. No: 2020/20088 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20088

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ORTAÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20088)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Mehmet ORTAÇ

Vekili : Av. Mehmet KISAYOL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, icra veznesine yatırılan satış bedelinin nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, H.M.D. aleyhine Adıyaman 2. İcra Müdürlüğünde (İcra Müdürlüğü) 23/12/2015 tarihinde 45.000 TL alacağın tahsili talebiyle icra takibi başlatmıştır.

3. Başvurucu 31/1/2017 tarihinde borçlunun aracının satışını talep etmiştir. İcra Müdürlüğünce aracın satışına karar verilmiş, 22/3/2017 tarihinde yapılan açık artırmada araç başvurucuya 26.000 TL'ye ihale edilmiş ve bedeli yatırmak üzere yedi gün süre verilmiştir.

4. Başvurucunun sıra cetveline itirazı sonrasında birinci derecede alacaklı olan Adıyaman Vergi Dairesinin alacağı 7.619,24 TL olarak belirlenmiş ve başvurucu bu bedel dışında kalan kısmın nemalandırılmış hâliyle kendisine ödenmesi için 13/2/2020 tarihinde İcra Müdürlüğünden talepte bulunmuştur. İcra Müdürlüğü 17/4/2020 tarihinde ödenmesi gerekli 11.486,12 TL'den vergiler ve harçlar düşüldükten sonra kalan 9.949,28 TL'yi başvurucuya

ödemiştir.

5. Başvurucu 25/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, satış bedelinin nemalandırılmadan icra veznesinde tutulması nedeniyle değer kaybına uğratılarak ödendiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

8. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. COVID-19 salgın hastalığı (pandemi) tedbirleri kapsamında yayımlanan ve bireysel başvuru yolunda da uygulanan 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile dava açma sürelerinin 13/3/2020 tarihinden 30/4/2020 tarihine kadar durması öngörülmüş, sürelerin duracağı son tarih daha sonra Cumhurbaşkanı tarafından aynı fıkrada tanınan yetkiye istinaden 15/6/2020 olarak tespit edilmiştir (Senih Özay [1. B.], B. No: 2020/13969, 9/6/2020, § 32). Somut olayda başvurucunun bedeli 17/4/2020 tarihinde aldığı anlaşılmıştır. Bu tarihten sonra 25/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile pandemi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durduğundan başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda icra takibi itiraz edilmeden kesinleşmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ekonomik bir menfaatinin bulunduğu açıktır.

12. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım [1. B.], (B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği ana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir

tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

13. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre, ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

14. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda, borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğunu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığını vurgulamıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

15. Son olarak Anayasa Mahkemesi Muharrem Pınarbaşı [1. B.], (B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri [1. B.], (B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

16. Somut olayda ihaleyi alan başvurucuya ihalenin yapıldığı 19/3/2017 tarihinden itibaren yedi gün süre verildiğinden bedelin en geç 26/3/2017 tarihine kadar yatırıldığı değerlendirilmiştir. 26/3/2017 tarihinden başvurucu hissesine düşen bedelin ödendiği 17/4/2020 tarihine kadar bedel nemalandırılmamıştır. TÜİK verilerine göre 2017 yılı Mart ayındaki 100 TL'nin 2020 yılı Nisan ayındaki karşılığı 148,88 TL olup arada geçen sürede

gerçekleşen enflasyon oranı %48.88'dir. Bu durumda başvurucuya ödenmesi gerekli 11.486,12 TL'nin 2020 yılı Nisan ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 17.099,93 TL’dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 11.486 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark 5.613,93 TL'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmaktadır.

17. Dolayısıyla İcra Müdürlüğü, satış bedelinin nemalandırılmasını sağlayabilecekken başvurucunun alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. Mahkeme, bu tutumu sonucunda basit bir tedbir almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 11.000 TL tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı, mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Bu kapsamda başvurucuya 5.613,93 TL maddi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Belirtilen maddi tazminat miktarı yeterli giderim sağladığından tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.613,93 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA TOPAL

B. No: 2020/37836 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/37836

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA TOPAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/37836)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Mustafa TOPAL

Vekili : Av. Kazım GEYİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi kapsamında Hazine aleyhine açılan davada tazminatın düşük belirlenmesi, yargılama gideri yapılması ve tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu vekili Av. Arıcak Karakaplan, nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden 22/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra başvurucu 25/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 19/10/2023 tarihinde makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvurunun bu kısmının Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tazminatın Düşük Belirlenmesi ve Yapılan Yargılama Giderleri Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

3. Başvurucu; taşınmaz için belirlenen tazminatın düşük olduğunu, yargılama gideri ve avukat ücreti ödemek zorunda kaldığını ileri sürmüştür.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan [2. B.], (B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda başvurucu vekili Av. Arıcak Karakaplan, nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) 22/10/2020 tarihinde öğrenmiştir. Buna göre otuz günlük bireysel başvuru süresinin son gününün 21/11/2020 Cumartesi olduğu görülmüştür. Bu durumda başvurucunun hafta sonu tatilinin sona erdiği 23/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken, bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 25/11/2020 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tazminatın Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

5. Başvurucu, hüküm altına alınan tazminatın değer kaybına uğradığından yakınmıştır.

6. Somut olayda başvurucu lehine hüküm altına alınan tazminata ilişkin nihai kararın 22/10/2020 tarihinde öğrenildiği anlaşılmakla birlikte bedelin ödendiğine ilişkin tespit bulunmamaktadır. Dolayısıyla bireysel başvuru tarihinde başvurucu lehine hükmedilen tazminata ilişkin değer kaybının devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle değer kaybı şikâyeti yönünden başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

8. Başvurunun bu kısmı yönünden de anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

9. Başvurucu, ihlalin tespiti ile mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle 150.000 TL ve adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle de 50.000 TL tazminat ödenmesi talebinde

bulunmuştur. Başvuruda hüküm altına alınan tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tazminatın düşük belirlenmesi ve yapılan yargılama giderleri nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine (E.2020/923, K.2020/944) gönderilmek üzere dosyanın bulunduğu Mersin 4. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/60, K.2017/52) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MTC MERMER SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/3627 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3627

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MTC MERMER SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

(Başvuru Numarası: 2021/3627)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Mtc Mermer San. ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Canan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alacağın tahsili amacıyla borçlu aleyhine başlatılan icra takibi sırasında tahsil edilen bedelin nemasının hak sahibine ödenmek yerine Hazineye ait olduğuna karar verilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, alacağının tahsili için Kocaeli 8. İcra Müdürlüğünde (İcra Müdürlüğü) icra takibi başlatmıştır. İcra Müdürlüğünce yapılan satış işlemi sonunda 9/10/2020 tarihinde sıra cetveli düzenlenmiş ve ardından da sıra cetveline itiraz davası açılmıştır. Başvurucu, İcra Müdürlüğüne sunduğu dilekçede bedelin nemalandırılmasını ve nemanın hak sahibine ödenmesini talep etmiştir. İcra Müdürlüğü 16/11/2020 tarihli karar tensip tutanağı ile bedelin nemalandırılması talebini kabul etmiş ancak Adalet Bakanlığının (Bakanlık) 1/11/2019 tarihli genelgesine göre nemanın hak sahibine ödenemeyeceğini belirterek talebi reddetmiştir.

3. Başvurucu nemanın hak sahibine ödenmesi talebinin reddine ilişkin İcra Müdürlüğü işlemi aleyhinde şikâyet yoluna gitmiştir. Kocaeli 2. İcra Hukuk Mahkemesi (İcra Mahkemesi) 27/11/2020 tarihinde, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerinde sıra cetveline itiraz edilmesi hâlinde paranın nemalandırılacağına ilişkin bir

düzenleme bulunmadığı gibi nemalandırılan faiz gelirinin de Maliye Hazinesine (Hazine) ait olacağı gerekçesiyle davayı kesin olarak reddetmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 9/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 6/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, icra veznesine yatan paranın nemalandırma sonucu elde edilecek gelirin hak sahibine ödenmesi talebinin reddi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

7. Bakanlık görüşünde, İcra Mahkemesinin dava konusu maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirerek yeterli gerekçeye dayalı karar verdiği ifade edilmiştir. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup olmadığı ve mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunup bulunmadığının Anayasa Mahkemesince dikkate alınması gerektiğini ve başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiğini belirtmiştir.

8. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevapta önceki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucunun icra takibine konu ettiği alacağının ekonomik bir menfaat teşkil ettiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

12. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım [1. B.], (B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği ana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade

etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

13. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre, ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

14. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda, borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğunu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığını vurgulamıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

15. Son olarak Anayasa Mahkemesi Muharrem Pınarbaşı [1. B.], (B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri [1. B.], (B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

16. Somut olayda borçludan tahsil edilen bedele ilişkin yapılan sıra cetveline itiraz sürecinde bedelin nemalandırılmasına karar verilmekle birlikte elde edilecek gelirin hak sahibine ödenmesi talebi reddedilmiştir. Nemadan elde edilen gelirin Hazineye değil, hak

sahibine ödenmesi gerektiğine ilişkin yukarıda yer verilen kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 10.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 2. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2020/441, K.2020/425) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.K. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/11093 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11093

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.K. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/11093)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : M.K. ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız gözaltı ve tutuklama işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuştur.

3. Komisyon, ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda gösterilen dosyaların konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2021/11093 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmesine karar verilmesi

gerekir.

A. 2023/3441 Numaralı Başvuru Yönünden

5. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) ve Birnur Doğan ([GK], B. No: 2020/34420, 31/1/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Kararlarda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde başvurucu ya da (seçilmiş veya atanmış) müdafiinin nihai kararı açarak okuduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunu öğrendiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birleşen 2023/3441 numaralı başvuruda başvuru formunda nihai kararın öğrenilme tarihi 26/12/2022 olarak bildirilmesine rağmen nihai kararın başvurucu tarafından UYAP üzerinden 1/11/2022 tarihinde okunduğu ve başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 30/12/2022 tarihinde yapıldığı anlaşıldığından başvurunun söz konusu iddia yönünden süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. 2021/11093 Numaralı Başvuru Yönünden

6. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

7. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava şartları şunlardır:

…

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması."

8. 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder."

9. Başvurucu 30/3/2022 tarihinde haksız gözaltı işleminden doğan zararlarının tazmini istemiyle açtığı davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, mülkiyet hakkının, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 2022/40379 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm İkinci Komisyonu 13/4/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması, mülkiyet hakkının ihlal edildiği

iddiasının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

10. Bireysel başvuruların incelenmesinde, 6216 sayılı Kanun ve İçtüzük'te hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanacaktır. Bireysel başvuruya ilişkin anılan mevzuatta mükerrer başvuru düzenlenmemiştir. Dolayısıyla aynı başvurucunun aynı nedenle birden fazla bireysel başvuruda bulunması durumunda başvurunun 6100 sayılı Kanun'un dava şartlarına ilişkin yukarıda belirtilen hükümleri kıyasen uygulanmak suretiyle reddedilmesi gerekir.

11. Başvurucu, haksız gözaltı işlemlerinden doğan manevi zararın tazmini istemiyle açtığı davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu aynı ihlal iddialarıyla daha önce bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda bu iddialar hakkında kabul edilemezlik kararı vermiştir. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurular Yönünden

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular özetle haklarında mahkemelerce verilen beraat kararı veya Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar sonrası ceza muhakemesi sürecinde uygulanan gözaltı ve/veya tutuklama şeklindeki haksız koruma tedbirleri nedeniyle açtıkları tazminat davalarında mahkemelerce hükmedilen tazminat miktarlarının yetersiz olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvuru belgelerinin birer örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvuruculardan bir kısmı, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuş; başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesinin Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varılmıştır. Zira bu hükümle; yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede bu bent kapsamında açılan davalarda hukuka aykırılık kanun gereğince kabul edildiğinden ağır ceza mahkemesince bu bende dayanılarak tazminat ödenmesi durumunda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yapılacak inceleme, tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır

(Gülseren Çıtak, §§ 36-38).

16. Somut başvuruda da ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemeler tarafından ihlal tespiti yapılmış ve bir miktar manevi tazminata hükmedilmiş olmakla başvuruda yapılacak inceleme hükmedilen tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 47).

17. Ağır ceza mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlalle orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (M.E., § 48).

18. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın meydana geliş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

19. Maddi zarar, zarara uğrayanın mevcut mal varlığı ile uygulanan koruma tedbiri olmasaydı bu mal varlığının olacağı durum arasındaki farktan ibarettir. Maddi zarar, mal varlığında meydana gelen fiilî azalma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yoksun kalınan kâr şeklinde de oluşabilir. Öte yandan ihlal ile zarar arasında nedensellik bağı bulunması gerekir. İhlal ile zarar arasındaki illiyet bağının açık olmaması, illiyet bağının belirsiz veya spekülatif olduğu hâllerde maddi tazminata hükmedilmeyecektir. Hükmedilecek tazminat miktarının her zaman maddi zarara eşit olması gerekmez. Başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilmesi de yeterli olabilir. Maddi tazminatın belirlenmesinde ağır ceza mahkemelerinin daha iyi konumda oldukları açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili mahkemelerin maddi tazminat konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz (O.O. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/64808, 23/10/2024, § 11).

20. Somut olayda ağır ceza mahkemelerinin yaptığı değerlendirmeler sonucunda bazı başvurucuların maddi tazminat taleplerini reddetmesinin keyfî olduğu, açık ve bariz takdir hatası içerdiği söylenemeyecektir. Bazı başvuruculara ödenen maddi tazminat miktarının ise somut olayın koşullarında orantısız olmadığı görülmektedir.

21. Mahkemelerce hükmedilen manevi tazminat miktarının ise Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesine hükmettiği ya da hükmedebileceği tazminat miktarına göre düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda hükmedeceği tazminat miktarları için bkz. aşağıdaki tablo).

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Bazı başvurucular ayrıca tazminat davalarının uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvuruculardan bir kısmı, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaın iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 6216 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis

Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren ağır ceza mahkemesinin karar tarihi, şayet manevi tazminat miktarı bölge adliye mahkemesi kararıyla değiştirilmişse istinaf mahkemesinin karar tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine vereceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılarak uygun tazminatın belirlenmesi gerekir (bkz. aşağıdaki tablo). Karar tarihi itibarıyla hükmedilecek tazminatın hesabında tedbir/dava tarihinden karar tarihine kadar işleyecek yasal faiz de dikkate alınabilir (Oğuz Bülent Erol ve diğerleri [GK], B. No: 2022/35870, 31/7/2025, §. 29).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddi ile kararın yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere gönderilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde talep eden başvurucuların kimliğinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. 2023/3441 numaralı başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. 2021/11093 numaralı başvurunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle REDDİNE,

5. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücreti ile (E) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

2016 yılı için -Bir gün gözaltı için asgari 300 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 15.000 TL, Ortalama: 40.000, Azami: 100.000 TL

2017 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 360 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 18.000 TL, Ortalama: 48.000 TL, Azami: 120.000 TL

2018 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 400 TL - Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 20.000 TL, Ortalama: 54.000 TL, Azami: 135.000 TL

2019 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 29.700 TL, Ortalama: 79.200 TL, Azami: 198.000 TL

2020-2021 yılları için - Bir gün gözaltı için asgari 600 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 30.000 TL, Ortalama: 80.000 TL, Azami: 200.000 TL

2022 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.350 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 67.500 TL, Ortalama: 180.000 TL, Azami: 450.000 TL

2023 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 1.800 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 90.000 TL, Ortalama: 240.000 TL, Azami: 600.000 TL

2024 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 2.970 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 148.500 TL, Ortalama: 396.000 TL, Azami: 990.000 TL

2025 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 3.330 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 166.500 TL, Ortalama: 444.000 TL, Azami: 1.110.000 TL

2026 yılı için - Bir gün gözaltı için asgari 5.000 TL -Tutuklama tedbiri için tutukluluk süresine göre Asgari: 250.000 TL, Ortalama: 660.000 TL, Azami: 1.650.000 TL

SALAHADDİN EROĞLU

B. No: 2021/13043 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13043

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALAHADDİN EROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13043)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Salahaddin EROĞLU

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; yaşanan terör olayları nedeniyle 1990'lı yıllarda köyü terk etmek durumunda kaldığından ve can ve mal güvenliği tehlikesi sebebiyle hâlen köye dönemediğinden bahisle, köyde bulunan mal varlığına ulaşamadığı ve mal varlığından yararlanamadığı için 30/5/2007 tarihi sonrasında oluştuğu ileri sürülen zararların 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca tazmini istemiyle Hakkari Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına 6/12/2017 tarihinde başvurmuştur. Anılan başvuru cevap verilmeyerek reddedilmiştir. Başvurucu ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır.

3. İdare Mahkemesince dava konusu Boğazköy Köyünün güvenlik sebebiyle boşaltıldığı, güvenlik sebebiyle yerleşimin ve malvarlığına ulaşımın mümkün olmadığı, yapılan başvuru üzerine davacının talebi doğrultusunda Zarar Tespit Komisyonunca yapılan değerlendirme sonucunda 5233 sayılı Kanun uyarınca davacının 30/05/2007 tarihinden itibaren varsa

süregelen zararlarının tespiti ve tazmini gerekirken, talebin zımnen reddine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi; İdare Mahkemesi kararının 6/12/2016-6/12/2017 tarihleri arasındaki dönem için iptale ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmadığından bu dönem yönünden davalı idarenin istinaf isteminin reddine, 30/5/2007-6/12/2016 tarihleri arasındaki dönem için ise davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

4. Başvurunun incelemesi devam ederken başvurucunun 24/4/2021 tarihinde öldüğü nüfus kayıtlarından anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

5. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetlerine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RIZVAN KARTAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/16339 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16339

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RIZVAN KARTAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16339)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Rızvan KARTAL 2. Samet KARTAL 3. Emin ÖZGEN 4. Ferdi BENGÜ 5. Hasan AKYÜZ 6. Yaşar ÇELİK 7. Yıldırım ÖZKANCA

Vekili : Av. Çağdaş Elif GÜRKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yolcu taşımacılığına ilişkin sözleşmenin feshi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Samsun Büyükşehir Belediyesi (Belediye) ile imzaladıkları sözleşme uyarınca aldıkları toplu taşımacılık hizmetlerindeki hat kullanım hakkına istinaden il merkezinde özel halk otobüsü işletmektedir.

3. Aynı yerde faaliyet gösteren bir taşıma kooperatifi 2/8/2012 tarihinde Belediyeye yaptığı başvuruyla özel halk otobüslerinin ihale süresi bitmesine rağmen mevzuata aykırı şekilde taşımacılık yaptıklarını belirterek 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale yolu ile kiralanan özel halk otobüslerinden süresi sona erenlerin faaliyetlerinin sona erdirilmesini talep etmiş, talebinin cevap verilmemek suretiyle reddi üzerine oluşan zımni ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Samsun 1. İdare Mahkemesinin 18/8/2014 tarihli kararıyla dava konusu işlem kısmen iptal edilmiştir. Kararda 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesi uyarınca, davalı idare ile yüklenici arasında imzalanan sözleşme tarihinden itibaren on yıllık çalışma süresinin başvuru tarihi itibarıyla

sona erdiği açıklanmıştır. Bunun üzerine Belediye Encümeni (Encümen) 4/2/2016 tarihinde anılan sözleşmeyi feshetmiştir.

4. Başvurucular, Encümenin 4/2/2016 tarihli kararı ile on yılını dolduran özel halk otobüslerinin sözleşmesinin tek taraflı feshedildiğinden bahisle oluştuğu belirtilen zarar karşılığı 100.000 TL manevi, 30.000 TL maddi tazminatın ödenmesi istemiyle dava açmıştır. Samsun 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 29/12/2016 tarihinde davanın reddine karar vermiş; kararda, idarece hazırlanan şartnamenin ve imzalanan sözleşmenin dönüşümlü hat kullanım haklarının süresiz şekilde kiraya verilmesi sonucunu doğuracak nitelikte olmadığını, işin süresiz olduğuna yönelik haklı beklenti yaratılmadığını, ayrıca davacı tarafından sözleşmenin süresiz olduğuna güvenilerek hattın yüksek bir değerden satın alındığı somut verilerle ortaya konulamadığı gibi on yıllık çalışma süresini dolduran özel halk otobüslerinin sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. Davanın reddine yönelik mahkeme kararı istinaf ve temyiz aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. 2021/17411, 2021/18223, 2021/17413, 2021/17415, 2021/17416 numaralı başvuruların 2021/16339 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucular, belediye ile aralarında imzalanan sözleşmenin hukuki nitelendirmesinin doğru yapılamadığını, sözleşmelerin konusunun bir kamu hizmetinin özel hukuk kişilerince yürütülmesini öngören kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesi olduğunu, bu sözleşmelerin kırk, elli yıl gibi uzun vadelerle yapıldığını, hak sahibi oldukları hattın kullanımından ve dolayısıyla ekonomik değerinden yoksun bırakıldıklarını, mülkiyet haklarına yapılan bu müdahalenin yasal dayanağı bulunmadığı gibi aynı zamanda ölçüsüz olduğunu ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdiklerini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiklerini, mevcut başvurularla aynı mahiyetteki bireysel başvuruda mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verildiğini belirtmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. İdare tarafından sözleşme akdedilmek suretiyle verilen özel halk otobüsü hat kullanım hakkının ilgililer yönünden ekonomik bir değer ifade ettiği, dolayısıyla mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır. Dolayısıyla başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında ekonomik bir değer teşkil eden mülkünün var olduğu anlaşılmıştır.

11. Başvurucuların toplu taşımacılık hizmetindeki hat kullanım haklarının sözleşmenin feshi yoluyla iptal edilmesinin -ücret karşılığı yolcu taşımacılığı yapma imkânını ortadan kaldırdığı dikkate alındığında- başvurucuların ekonomik faaliyeti üzerinde olumsuz etkileri olacağı ve mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Yolcu taşımacılığında belli bir

standart oluşturabilmek ve bu sektörde faaliyette bulunmak isteyen kişiler için bir rekabet ortamı yaratmak amacıyla mevcut taşımacılık hattı tahsisinin iptaliyle sektörde yer almak isteyenler için ihaleye çıkmak şeklindeki müdahale -özellikle amacı dikkate alındığında- mülkten barışçıl yararlanma hakkına ilişkin üçüncü genel kural çerçevesinde incelenmelidir.

12. Somut olayda başvuruculaın hat kullanım hakları 2886 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak iptal edildiğinden müdahalenin kanuni dayanağı olduğu kanaatine varılmıştır. Yolcu taşıma faaliyeti sırasında yolcuları, yayaları ve diğer araçları meydana gelebilecek tehlikelerden korumak, trafiğin güven içinde akışını sağlamak ve beldede yaşayanların ulaşım ihtiyacını düzenli ve devamlı şekilde karşılamak amacıyla kural koymak, mevcut kuralları günün gerekliliklerine ve değişen durumlara göre yeniden belirlemek belediyelerin görev ve sorumluluğundadır. Öte yandan belediyelerin görev ve yetkileri kapsamındaki ve kanunla üstlenmiş oldukları bu görevleri yerine getirebilmek için ihtiyaç duydukları parayı elde etmek için bedel karşılığı kişilere devretmesi de mümkündür. Belediyelerin bu yönde aldığı tedbirler esas itibarıyla belde halkına daha yaşanabilir bir ortam sağlamaya yönelik olup tedbirlerin meşru bir amacı olduğu tartışmasızdır.

13. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetleri sınırlandırmada genel ilkeleri tespit etmiştir. Bu maddede ifade edilen ölçülülük ilkesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir güvencedir. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

14. Anayasa Mahkemesi Cafer Sezgin ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2018/20720, 7/4/2021, § 51) kararında yolcu taşımacılığına ilişkin imtiyazın iptalini ele almıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda kamu makamlarının 1987 yılından beri hat taşımacılığı yapan başvuruculaın imtiyazlarının iptaliyle ilgili takdir yetkisini önceden belirlenmiş ve öngörülebilir bir şart veya ölçüt dikkate almadan kullanmasının başvuruculara öngörülemez şekilde şahsi olarak aşırı ve orantısız bir külfet yüklediğine karar vermiştir.

15. Somut olayda Mahkeme, başvurucular ile idare arasında akdedilen sözleşme ve ihale şartnamesine göre sözleşmenin açıkça hat kullanma haklarının kiraya verilmesine yönelik olduğu, şartnamenin 4. maddesinde yer alan ruhsatların her yıl yenileneceğine dair hükmün ihaleye giren başvurucular tarafından bilindiği ve kabul edildiği, 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesinde kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresinin on yıldan çok olamayacağının açıkça belirtildiğini açıklamıştır. Mahkeme kararında belirtildiği üzere başvuruculaın ve onların külli ve cüzi haleflerinin on yıllık sürenin ötesinde ruhsat yenileme hakkı bulunmadığı, on yıllık sürenin sonunda sözleşmenin sona erme riski olduğu açıktır. Bu husus başvurucular ve onların külli ve cüzi halefleri tarafından öngörülebilir bir durumdur. Bu sebeple somut başvuruda Cafer Sezgin ve diğerleri kararından farklı bir sonuca ulaşılmıştır.

16. Bu sebeple başvuruculaın on yıl veya daha fazla süredir hat kullanım hakkından faydalandıkları, bu hakka istinaden özel halk otobüsü işletmeciliği faaliyetini yürüttükleri dikkate alındığında on yıllık çalışma süresini doldurdukları gerekçesiyle sözleşmelerinin

feshedilmesinin kendilerine aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklemediği ve ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

17. Nitekim başvuru konusu aynı olayla ilgili olarak AİHM, açıkça işletme hakkının kiralanması niteliğinde olan bir sözleşmenin süresi bittiği için idarece feshedilmesine karşılık kanunda taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin kira sözleşmelerinin on yılı aşamayacağı açık ve erişilebilir olan unsurları dikkate alarak başvurucunun on yıllık sürenin ötesinde ruhsat yenileme hakkı olmadığını, belediyenin niyeti ne olursa olsun sözleşmenin on yıllık sürenin sonunda sona erme riskinin açık olduğunun inkâr edilemeyeceğini belirtmiş; bu süreyi aşan bir ruhsatın yenilenmemesinin ve tazminat ödenmemesinin söz konusu diğer menfaatler arasında kurulması gereken adil dengeyi bozmadığına karar vermiştir (Temizişler Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limitet Şirketi/Türkiye, B. No: 18/11/2021, 44159/18, § 17).

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM IŞIN

B. No: 2021/16802 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/16802

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM IŞIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/16802)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Adem IŞIN

Vekili : Av. Yusuf Ziya ÇİMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yolcu taşımacılığına ilişkin sözleşmenin feshedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Samsun Büyükşehir Belediyesi (Belediye) ile imzaladığı sözleşme uyarınca toplu taşımacılık hizmetlerindeki hat kullanım hakkına istinaden il merkezinde özel halk otobüsü işletmektedir.

3. Aynı yerde faaliyet gösteren bir taşıma kooperatifi 2/8/2012 tarihinde Belediyeye yaptığı başvuruyla, özel halk otobüslerinin ihale süresi bitmesine rağmen mevzuata aykırı şekilde taşımacılık yaptığını belirterek 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale yolu ile kiralanan özel halk otobüslerinden süresi sona erenlerin faaliyetlerinin sona erdirilmesini talep etmiş; talebinin cevap verilmemek suretiyle reddedilmesi üzerine oluşan zımni ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Samsun 1. İdare Mahkemesinin 18/6/2014 tarihli kararıyla dava konusu işlem kısmen iptal edilmiş; kararda 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesi uyarınca davalı idare ile yüklenici arasında imzalanan sözleşme tarihinden itibaren on yıllık çalışma süresinin başvuru tarihi itibarıyla sona erdiği açıklanmıştır. Akabinde Belediye Encümeninin 4/2/2016 ve 28/1/2016 tarihli

kararlarının ve çalışma faaliyetlerinin 30 gün içinde sonlandırılacağına dair Belediye Ulaşım Planlama ve Raylı Sistem Daire Başkanlığı Otobüs İşletme Şube Müdürlüğünce 11/2/2016 tarihli karar alınmıştır. Başvurucu anılan işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

4. Samsun 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 22/9/2016 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Davanın reddine yönelik mahkeme kararı kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 10/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; belediye ile imzalanan sözleşmenin hukuki nitelemesinin doğru yapılamadığını, sözleşmenin konusunun kiralama olarak nitelendirilmesinin hatalı olduğunu, hattın sonlandırılması nedeniyle ekonomik değerden yoksun bırakıldığını, mülkiyet hakkına yapılan bu müdahalenin yasal dayanağının bulunmadığını ve ölçüsüz olduğunu ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Belediye Başkanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere gönderildiği, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrarlamıştır.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. İdare tarafından sözleşme akdedilmek suretiyle verilen özel halk otobüsü hat kullanım hakkının ilgililer yönünden ekonomik değer ifade ettiği ve mülkiyet hakkı kapsamında olduğu açıktır. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında ekonomik değer teşkil eden mülkünün var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10. Başvurucunun toplu taşımacılık hizmetindeki hat kullanım haklarının sözleşmenin feshi yoluyla iptal edilmesinin -ücret karşılığı yolcu taşımacılığı yapma imkânını ortadan kaldırdığı dikkate alındığında- ekonomik faaliyeti üzerinde olumsuz etkileri olacağı ve mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Yolcu taşımacılığında belli bir standart oluşturabilmek ve bu sektörde faaliyette bulunmak isteyen kişiler için bir rekabet ortamı yaratmak amacıyla mevcut taşımacılık hattı tahsisinin iptaliyle sektörde yer almak isteyenler için ihaleye çıkmak şeklindeki müdahalenin -özellikle amacı dikkate alındığında- başvurunun mülkten barışçıl yararlanma hakkına ilişkin üçüncü genel kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

11. Somut olayda başvurucunun hat kullanım hakları 2886 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak iptal edildiğinden müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu kanaatine varılmıştır. Yolcu taşıma faaliyeti sırasında yolcular, yayalar ve diğer araçları meydana gelebilecek tehlikelerden korumak, trafiğin güven içinde akışını sağlamak ve beldede yaşayanların ulaşım ihtiyacını düzenli ve devamlı şekilde karşılamak amacıyla kural koymak ve mevcut kuralları günün gerekliliklerine ve değişen durumlara göre yeniden belirlemek belediyelerin görevi ve sorumluluğundadır. Öte yandan belediyelerin görev ve yetkileri kapsamındaki ve kanun ile üstlendikleri bu görevleri yerine getirebilmek için ihtiyaç

duydukları maddi kaynağı elde etmek amacıyla bedel karşılığı kişilere devretmesi de mümkündür. Belediyelerin bu yönde aldığı tedbirler esas itibarıyla belde halkına daha yaşanabilir bir ortam sağlamaya yönelik olup tedbirlerin meşru bir amacı olduğu tartışmasızdır.

12. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkının mutlak bir hak olmadığı ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetleri sınırlandırmada genel ilkeleri tespit etmiştir. Bu maddede ifade edilen ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir güvencedir. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

13. Anayasa Mahkemesi Cafer Sezgin ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2018/20720, 7/4/2021, § 51) kararında yolcu taşımacılığına ilişkin imtiyazın iptalini ele almıştır. Başvuru konusu olayda değişik tarihlerde başlamakla birlikte en geç 1999 yılından beri sahip olunan ve başvuruculara şehir içi yolcu taşımacılığı yapma imtiyazını veren tahsisler 2014 yılında iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda kamu makamlarının 1987 yılından beri hat taşımacılığı yapan başvuruculara imtiyazlarının iptaliyle ilgili takdir yetkisini önceden belirlenmiş, öngörülebilir bir şart veya ölçüt dikkate almadan kullanmasının başvuruculara öngörülemez şekilde, şahsi olarak aşırı ve orantısız bir külfet yüklediğine karar vermiştir.

14. Somut olayda Mahkeme, başvurucu ile idare arasında akdedilen sözleşme ve ihale şartnamesine göre sözleşmenin açıkça hat kullanma haklarının kiraya verilmesine yönelik olduğu, şartnamenin 4. maddesinde ruhsatların her yıl yenileneceğine dair hükmü ihaleye giren başvurucunun bildiği ve kabul ettiği, 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesinde kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresinin on yıldan çok olamayacağının açık olduğunu belirtmiştir. Mahkeme kararında belirtildiği üzere başvurucunun ve onun külli ve cüzi haleflerinin on yıllık sürenin ötesinde ruhsat yenileme hakkı olmadığı, on yıllık sürenin sonunda sözleşmenin sona erme riski olduğu açıktır. Bu husus başvurucu ve onun külli ve cüzi halefleri tarafından öngörülebilir bir durumdur. Bu sebeple somut başvuruda Cafer Sezgin ve diğerleri kararından farklı bir sonuca ulaşılmıştır.

15. Bu sebeple başvurucunun on yıl veya daha fazla süredir hat kullanım hakkından faydalandığı ve bu hakka istinaden özel halk otobüsü işletmeciliği faaliyetini yürüttüğü dikkate alındığında on yıllık çalışma süresini doldurduğu gerekçesiyle sözleşmesinin feshedilmesinin kendisine aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklemediği, ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

16. Nitekim başvuru konusu aynı olayla ilgili olarak AİHM, açıkça işletme hakkının kiralanması niteliğinde olan bir sözleşmenin süresi bittiği için idarece feshedilmesine karşılık kanunda taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin kira sözleşmelerinin on yılı aşamayacağına ilişkin açık ve erişilebilir unsurlar dikkate alınarak başvurucunun on yıllık sürenin ötesinde ruhsat yenileme hakkı bulunmadığını ve Belediyenin niyeti ne olursa olsun sözleşmenin on yıllık sürenin sonunda sona erme riskinin açık olduğunun inkâr edilemeyeceğini belirterek bu süreyi aşan ruhsatın yenilenmemesinin ve tazminat ödenmemesinin söz konusu diğer menfaatler arasında kurulması gereken adil dengeyi

bozmadığına karar vermiştir (Temizişler Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limitet Şirketi/Türkiye, 18/11/2021, 44159/18, § 17).

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLAL TURGUT VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/26015 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL TURGUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26015)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucular : 1. Bilal TURGUT 2. Ersin CEVİZ 3. Murat ÜLKÜ

Vekili : Av. Mehmet SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamudaki görevlerine iade edilirken daha önceki görevlerine atamalarının yapılmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, emniyet müdürü olarak görev yapmaktayken 672, 677 ve 679 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucular, anılan işlemlere karşı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlar ve kamu görevlerine iade edilmiştir. Ancak iade kararları sonrasında İçişleri Bakanlığı Araştırma Merkezi Müdürlüğüne araştırmacı kadrosuna atanmışlardır.

3. Başvurucular, işlemlerin iptali ve kamu görevinden çıkarılmadan önceki kadrolarına atamalarının yapılması talepleriyle İdare Mahkemelerinde (Mahkemeler) dava açmıştır. Mahkemeler tarafından işlemlerin iptaline karar verilmiştir. Karar gerekçelerinde; dava konusu işlemin 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10/A maddesi kapsamında yapıldığı belirtilmiştir. Öte yandan Komisyon kararında başvurucular hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturma

sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararlarının verildiğinin ve haklarında herhangi bir soruşturma ve kovuşturma bilgisinin bulunmadığının belirtildiği vurgulanmıştır. Netice itibarıyla kamu görevine iade edilmesine karar verilen başvurucuların eski kadro veya pozisyonuna atanmamalarına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

4. Davalı idare, söz konusu kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesince istinaf başvurularının kabulüyle Mahkeme kararlarının kaldırılmasına kesin olarak karar verilmiştir. Kararların gerekçesinde, 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesine yer verilerek bu düzenlemenin amacının kritik görevlerde bulunmasında sakınca olduğu değerlendirilerek eski kadro, rütbe ve ünvanına atanması uygun görülmeyenlerin kritik görevlerde bulunmalarının önüne geçilmesi ve araştırma merkezlerinde istihdam edilmelerinin sağlanması olduğu belirtilmiştir. Başvuruculaların Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde polis memuru görevi gibi kritik bir görevde bulunmalarının uygun olmayacağı yönünde kullanılan takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekçesi dışında subjektif nedenlerle ve tamamen dayanaksız keyfî şekilde kullanıldığının ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Öte yandan önceki görevlerinde fiilen çalışmaya bağlı olarak yapılan ödemeler hariç, başvuruculaların önceki görevi ile atandığı yeni görevi arasında aleyhlerine maddi fark oluşması hâlinde aradaki farkın 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesi uyarınca tazminat olarak kendilerine ödeneceği, dolayısıyla anılan Kanun çerçevesinde kazanılmış hak aylık derecesi, aylık, ücret ve intibak hükümleri yönünden herhangi bir kayıplarının bulunmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucular nihai hükümleri öğrendikten sonra süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Öte yandan bireysel başvurular yapıldıktan sonra 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun’un 23. maddesiyle 7075 sayılı Kanun'a eklenen 10/A maddesi, Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. 2021/26019 ve 2021/31262 numaralı başvuruların 2021/26015 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucular; bir şüpheyle haklarında başlatılan soruşturmanın kendi lehlerine neticelenmesine rağmen idarece suçlu ya da sakıncalı olarak değerlendirildiklerini ve önceki görevleri yerine araştırmacı olarak atanmaları ile zan altında bırakıldıklarını, kariyer ve yükselme haklarının ellerinden alındığını belirtmiştir. Başvurucular ayrıca, dava konusu işlemlerin kanuni dayanağını oluşturan hükmün Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini belirtmiş olmalarına rağmen Bölge İdare Mahkemesince bu iddialarının değerlendirilmeden karar verildiğini ifade ederek adil yargılanma ve kişilik haklarının, eşitlik ilkesinin ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı görüşlerinde; somut olayların ve yargılamanın bir özeti yapıldıktan sonra mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayların kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucular, bu görüşe karşı önceki beyanlarını yinelemiştir.

11. Başvuru konusu olayda başvurucuların talebinin polis memuru ünvanı ile sosyal, mali ve özlük haklarının iadesine ilişkin olduğu, bu bağlamda iddiaların özünün mesleki hayatıyla ilgili olarak gerçekleştirilen müdahalenin anayasal güvenceleri ihlal ettiğine yönelik olduğu anlaşılmıştır. Somut başvuruda başvurucuların mesleki hayatına yönelik müdahalenin özel hayatlarını ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Abdulkadir Tuncay [2. B.], B. No: 2019/35343, 30/3/2022; Mertihan Kurdoğlu [2. B.], B. No: 2020/5774, 15/11/2023, § § 25, 39; Uğur Coşkun [1. B.], B. No: 2020/9103, 28/2/2024, § 25; ayrıca genel açıklamalar için bkz. Tamer Mahmutoğlu, [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90).

12. Başvurucular emniyet müdürü olarak görev yapmakta iken haklarında devam eden soruşturmalar nedeniyle görevlerinden uzaklaştırılmış, soruşturmaların takipsizlikle sonuçlanması sonrasında ise bu tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte başvurucular, görevden uzaklaştırılmadan önceki görevlerine değil araştırmacı olarak atanmıştır. Dolayısıyla daha alt bir kadroda görev yapacak olmaları nedeniyle söz konusu döneme ilişkin mağduriyetlerinin sonradan tesis edilen işlemlerle tamamen giderildiği söylenemeyecektir. Haklarında verilen ve kesin hüküm teşkil eden Mahkeme kararlarının da bulunduğu dikkate alındığında başvurucuların mağdur statülerinin bulunduğu değerlendirilmektedir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla, 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle 7075 sayılı Kanun'a eklenen 10/A maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. İptal edilen kuralda Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel kolluk kuvveti personeli ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurları hakkında Komisyon ve mahkemeler tarafından verilen kamu görevine iade kararlarının uygulanmasının usul ve esasları düzenlenmiştir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi görevde bulunmaktayken kamu görevinden çıkarılanların atamalarında eski kadro, rütbe veya ünvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenlerin İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edilecekleri öngörülmüştür.

14. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında Komisyon tarafından başvurunun kabulüne karar verildiğinde kamu görevinden çıkarma işlemi sebebinin tamamen ortadan kalkmış olmasına rağmen Komisyon kararı sonrasında yeniden kamu görevine dönen kişilerin ilgili bakan onayıyla eski kadro, rütbe veya ünvanlarına göre atanmasını engelleyen kuralların bu kişilerin iltisak veya irtibatlarına dair şüphelerin tam olarak ortadan kalkmadığı izlenimini oluşturduğu, bu durumun kişilerin meslek hayatlarında kişisel gelişimlerinin, üçüncü kişilerle olan ilişkilerinin ve itibarlarının olumsuz şekilde etkilenmesine sebebiyet verebileceği vurgulanmıştır. Ayrıca bu kişilerin yeniden atanmalarında ilgili bakanın hangi ölçütlere göre değerlendirme yapacağına ilişkin bir belirliliğin de bulunmadığı, kişilerin önceki mesleki ünvan, kadro ve rütbelerinin ortadan kaldırılarak tamamen farklı bir statüde görevlendirilmeleri için ilgili bakana bu denli geniş yetki tanınmasının kamu düzeninin sağlanması ve kamu yararı amacını gerçekleştirmek bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği belirtilmiştir (AYM, E.2018/137, K.2022/86 §§ 474-477).

15. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olaya benzer işlemlere ilişkin

Abdulkadir Tuncay kararında; 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasının kanunilik şartını sağlamadığı kabul edilmiştir. Kararda, olayın şartları çerçevesinde başvurucunun durumuna özgü bir değerlendirme yapılmadığı, başvurucunun kamu görevinden çıkarılmadan önceki görevine iade edilmesine engel teşkil edecek hukuki ve fiilî bir zorunluluk bulunduğunun da gösterilmediği, Anayasa Mahkemesinin 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasına ilişkin iptal kararının, OHAL Komisyonu kararıyla görevine iade edilenlerin eski görevine dönmesinin kategorik olarak yasaklanmasını içeren söz konusu yasal düzenlemenin Anayasa'nın 13. maddesi ve özel hayata saygı hakkını düzenleyen 20. maddesine aykırı olduğunu tespit ettiği, yöneticilik görevine iade edilmesine dair başvurucuya özgü hukuki ve fiilî şartların değerlendirilmesi söz konusu olmaksızın başvurucunun mesleki hayatı bakımından gerçekleştirilen müdahalenin doğrudan dayanağını oluşturan düzenlemenin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna varılmıştır (Abdulkadir Tuncay, § 50).

16. Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi Uğur Coşkun ve Mertihan Kurdoğlu kararlarında; Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı iptal kararıyla görevlerine iade edilen öğretim elemanlarının önceki görev yerleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yükseköğretim kurumlarına atanmalarına kategorik yasak getiren ve bu kişilerin öncelikli olarak 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarında istihdam edilmelerini öngören kuralın iptal edildiği vurgulanmıştır. Böylelikle başvuruculların daha önce görev yaptığı üniversiteye atamasının yapılmamasına ilişkin işlemin kanuni dayanağını oluşturan 7075 sayılı Kanun'un ilgili kısmının iptal kararı nedeniyle kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır (Uğur Coşkun, § 38; Mertihan Kurdoğlu, § 38).

17. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararı (bkz. §§ 13-14), yeniden kamu görevine dönen kişilerin ilgili bakan onayıyla eski kadro, rütbe veya ünvanlarına göre atanmasını engelleyen kuralların öngörülen amaç bakımından zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği gerekçesine dayanmaktadır. Bu suretle kamu görevine iade edilenlerin eski kadro, rütbe veya ünvanlarına göre atanmasını kategorik olarak yasaklanmasını içeren söz konusu yasal düzenlemenin Anayasa'nın 13. maddesi ve özel hayata saygı hakkını düzenleyen 20. maddesine aykırı olduğu tespit edilmiştir.

18. Bu açıklamalar çerçevesinde Anayasa Mahkemesinin iptal kararı da gözönüne alındığında, somut olayda başvuruculların daha önce görev yaptığı kadrolara atamalarının yapılmamasına ilişkin işlemlerin kanuni dayanağını oluşturan 7075 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı değerlendirildiğinden söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvuruculların Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2020/5254, K.2021/1032) iletilmek üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2020/120, K.2020/1806); Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2020/5514, K.2021/1331) iletilmek üzere Ankara 9. İdare Mahkemesine (E.2020/624, K.2020/2052) ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2021/591, K.2021/1801) iletilmek üzere Ankara 11. İdare Mahkemesine (E.2020/605, K.2020/2066) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Başvuruculara 487,60 TL başvuru harcının AYRI AYRI, 40.000 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMAL ERDOĞAN

B. No: 2021/26103 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26103

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMAL ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26103)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Cemal ERDOĞAN

Vekili : Av. Davut Emre DİLEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yolcu taşımacılığına ilişkin sözleşmenin feshi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Samsun Büyükşehir Belediyesi (Belediye) ile imzaladığı sözleşme uyarınca aldığı toplu taşımacılık hizmetlerindeki hat kullanım hakkına istinaden il merkezinde özel halk otobüsü işletmektedir.

3. Aynı yerde faaliyet gösteren bir taşıma kooperatifi, Belediyeye yaptığı başvuruyla özel halk otobüslerinin ihale süresi bitmesine rağmen mevzuata aykırı şekilde taşımacılık yaptıklarını belirterek 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale yoluyla kiralanan özel halk otobüslerinden süresi bitenlerin faaliyetlerinin sona erdirilmesini talep etmiştir. Anılan talebe cevap verilmemek suretiyle reddi üzerine oluşan zımni ret işleminin iptali istemiyle dava açılmıştır. Samsun 1. İdare Mahkemesi dava konusu işlemi kısmen iptal etmiş; kararda 2886 sayılı Kanun'un 64. maddesi uyarınca, davalı idare ile yüklenici arasında imzalanan sözleşme tarihinden itibaren on yıllık çalışma süresinin başvuru tarihi itibarıyla sona erdiğini açıklamıştır. Bunun üzerine Belediye Encümeni anılan sözleşmeyi feshetmiştir.

4. Başvurucu, Encümenin on yılını dolduran özel halk otobüslerinin sözleşmesinin tek taraflı feshedildiğinden bahisle oluştuğunu belirttiği zararlar karşılığı maddi ve manevi tazminatın sözleşmenin feshedildiği tarihten itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi için dava açmıştır. Samsun 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiş; kararda idarece hazırlanan şartnamenin ve imzalanan sözleşmenin dönüşümlü hat kullanım haklarının süresiz şekilde kiraya verilmesi sonucunu doğuracak nitelikte olmadığını, işin süresiz olduğuna yönelik haklı beklenti yaratılmadığını, ayrıca davacı tarafından sözleşmenin süresiz olduğuna güvenilerek hattın yüksek bir değerden satın alındığının somut verilerle ortaya konulamadığını, on yıllık çalışma süresini dolduran özel halk otobüslerinin sözleşmesinin feshine ilişkin işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. Davanın reddine yönelik mahkeme kararı istinaf ve temyiz aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, bireysel başvurunun incelenmesi sürecinde 3/4/2022 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu başvuru tarihinden sonra 3/4/2022 tarihinde vefat etmiştir. Anılan başvuruda yukarıda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 17/2/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEZEN AKBAŞ

B. No: 2021/37059 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37059

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEZEN AKBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37059)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Sezen AKBAŞ

Vekili : Av. Ali SAMSUM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanser teşhisi konulan hastaya reçete edilen ilaç bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmasına yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucuya 2020 yılının Aralık ayında over malign neoplazmı (yumurtalık kanseri) teşhisi konulmuştur.

3. Dosyadaki epikrize göre başvurucunun tedavisini planlayan hekim olaparib etken maddeli Lynparza isimli ilacın kullanımını gerekli görmüş ve reçete düzenlemiştir. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) 13/8/2021 tarihli yazısı ile anılan olaparib etken maddeli ilacın altı ay süreyle kullanımını ve ithalatını uygun bulmuştur. M. Ş. Hastanesi tarafından söz konusu ilacın kullanımı için başvurucu adına 18/8/2021 tarihli, altı ay süreli ilaç kullanım raporu tanzim edilmiştir. Türk Eczacıları Birliğinin (TEB) 8/2/2021 tarihli yazısında olaparib etken maddeye sahip Lynparza adlı ilacın bedelinin 5.320,76 avro olduğu

belirtilmiştir.

4. Başvurucunun söz konusu ilacın bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından karşılanması istemi anılan Kurumun 10/8/2021 tarihli işlemiyle, ıslak imzalı ve onaylı ilaç kullanım raporunun, rapor tarihi ile uyumlu düzenlenmiş reçetenin, endikasyon dışı onay belgesinin, kullanılan ilaca ait boş ilaç kutularının ve faturanın başvuru ekinde ibraz edilmediği gerekçesiyle reddedilmiştir.

5. Başvurucu, Ankara 5. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 10/8/2021 tarihli işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açmıştır. İdare Mahkemesi 24/8/2021 tarihli kararıyla "dava konusu işlemin, uygulanması halinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle davalı idarenin savunması ve ara karar cevabı alınıp yeni bir karar verilinceye kadar yürütmenin durdurulmasına" hükmetmiştir.

6. Başvurucu yürütmenin durdurulması kararını da eklemek suretiyle SGK nezdinde ilaç bedelinin karşılanması istemiyle yeniden başvuruda bulunmuştur.

7. SGK 31/8/2021 tarihli işlemiyle talebi reddetmiştir. İşlem metninde "ilaca ait Sağlık Bakanlığı ilaç kullanım onay belgesi, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutuları, ilaca ait reçetelerin asılları, ilaç kullanım raporunun ibraz edilmesinin gerektiği" belirtilmiştir.

8. Başvurucu, söz konusu işlemi öğrenmesini takiben 14/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve reçete edilen ilacın bedelinin yürütmeyi durdurma kararının gereği olarak ilacı ithal eden yetkili kuruluşa derhâl ödenmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

9. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

10. Anayasa Mahkemesi İdare Mahkemesince verilen yürütmeyi durdurma kararı üzerine yapılan işlemler hakkında bilgi verilmesini ve ilgili belgelerin gönderilmesini SGK'dan istemiştir. SGK tarafından verilen 20/9/2021 tarihli cevap yazısında "SUT eki Yurtdışı İlaç Fiyat Listesi (Ek-4/C) listesinde yer almadığından dolayı Kurumumuz ile TEB arasında imzalanan Yurt Dışından Şahsi Tedavi için Reçete Bazında İlaç Teminine İlişkin Protokol kapsamı dışında kalan adı geçen ilacın mahkeme kararına uygun olarak bedelinin karşılanabilmesi için 2007/26 sayılı Yurt Dışından İlaç Temini Esasları ve Protokolü genelgesinin ilgili maddelerinde bahsi geçen belgelerin; Mahkemeye konu olan ilaca ait Sağlık Bakanlığı onay belgesi, reçete asılları ilaç kullanım raporunun aslı gibidir onaylı örneği, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutularının ibrazı"nın gerektiği bildirilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi 23/9/2021 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve başvurucuya reçete edilen olaparib etken maddeli Lynparza adlı ilaç bedelinin tedavi süresi boyunca başvurucuya ödenmesinin sağlanmasına, bu ödemenin başvurucunun tedavisine derhâl başlanmasını engelleyecek herhangi bir şarta bağlı olmaksızın doğrudan ilacı ithale yetkili kuruluşa yapılmasına karar vermiştir.

12. SGK'nın 11/11/2021 tarihli yazısında başvurucunun 19/10/2021 tarihli başvurusuna istinaden TEB'den temin ettiği ilacın bedeli olan 20.956,71 avronun ödendiği belirtilmiştir. Yine aynı yazıda tedavinin devamında ilaç teminine yönelik olarak reçete aslı, ilaç kullanım

raporu, Sağlık Bakanlığı onayı belgesiyle başvurulması hâlinde Anayasa Mahkemesinin tedbir kararı uyarınca TEB vasıtasıyla ilacın ithalatına yönelik işlemlerin başlatılacağı bildirilmiştir.

13. İdare Mahkemesi 16/12/2021 tarihinde davaya konu idari işlemin iptaline karar vermiştir. Davalı idarenin karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu talebi ise Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesince 14/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

15. Başvurucu, öz itibarıyla devletin ilaç bedelini karşılamakla yükümlü olduğuna işaret ederek İdare Mahkemesinin Lynparza isimli ilacın bedelinin SGK tarafından karşılanmasına yönelik yürütmeyi durdurma kararı vermesine rağmen SGK'nın ödeme yapmak için boş ilaç kutularını talep etmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; SGK tarafından başvuruya konu ilaç bedellerinin ödendiği, ayrıca devletin sağlık hizmetlerini tesis etmekteki pozitif yükümlülüğünün koşulsuz ve sınırsız olmadığı vurgulanarak yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının, somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) “Düşme kararı” başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görmemesi hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir.

18. Somut olayda SGK, başvurucunun tedavisinde kullanılacak ilacın ithali için gerekli işlemlere başlamış ve daha önce TEB aracılığıyla temin edilen kısmına karşılık gelen ilaç bedelini ödemiştir. Dolayısıyla somut olayda başvurucu hakkında verilen tedbir kararının gereğinin yerine getirildiği anlaşılmaktadır. Dahası başvurucunun İdare Mahkemesi nezdinde açtığı dava kabul edilmiş ve bu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Başvurucu, ilacın ücretsiz olarak temini yönündeki talebine ilişkin yargısal süreç nedeniyle tedavisinin aksadığına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT POLAT

B. No: 2021/44845 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/44845

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT POLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/44845)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Murat POLAT

Vekili : Av. Hamdi MERSİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde başvurucunun karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) il örgütlenmesine dâhil oldukları belirlenen 83 şüpheli hakkında silahlı terör örgütü kurma ve yönetme, kişisel verilerin kaydedilmesi ve resmî belgede sahtecilik suçlarını işledikleri şüphesiyle 10/5/2015 tarihinde soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu, soruşturmanın başlatıldığı tarihte Kayseri İl Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olarak görev yapmaktadır.

4. Etkin pişmanlık kapsamında beyanda bulunan şüphelinin ifadeleri doğrultusunda başvurucu söz konusu soruşturmaya dâhil edilmiş ve 14/7/2017 tarihli ve 692 sayılı

Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (692 sayılı KHK) uyarınca kamu görevinden çıkarılmıştır.

5. Soruşturma kapsamında başvurucuyla ilgili yapılan araştırmalar neticesinde;

i. 5/9/2017 tarihli sorgu raporunda başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydının bulunmadığına,

ii. 6/9/2017 tarihli yazı cevabına göre başvurucu adına örgüte müzahir dernek ve sendika üyeliğinin bulunmadığına,

iii. Asya Katılım Bankası A.Ş.de (Bank Asya) 2008 yılında açılan başvurucuya ait bir hesabın olduğu ancak hesap hareketinin ise bulunmadığına,

iv. Başvurucunun ikametgâhında yapılan aramada bulunan cüzdanda C serisi 1 Amerikan doları ele geçirildiğine,

v. El konulan cep telefonuyla ilgili düzenlenen veri inceleme raporunda örgütsel haberleşmede kullanılan program ya da örgütsel bir veri belirlenmediğine,

vi. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarına göre 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) ile kapatılan Obruk Öğrenci Yurtları Eğitim Ltd. Şti. ünvanlı kurumda başvurucunun 5/10/2011 ile 30/9/2013 tarihleri arasında çalışma kaydının olduğuna,

vii. Başvurucunun kullanımında olan cep telefonuna ait 15/4/2009 ile 1/12/2014 tarihlerine ilişkin HTS kayıtları çerçevesinde düzenlenen analiz raporunda, başvurucunun haklarında benzer suçtan işlem yapılan ve örgüt içinde imam, eyalet imamı gibi farklı konumlarda bulundukları tespit edilen 35 şüpheliyle çok sayıda irtibatının ve görüştüğü şüphelilerin de ByLock kullanıcı kayıtlarının belirlendiğine,

viii. 1/11/2011 ve 10/12/2011 tarihlerinde haklarında örgüt üyeliği suçundan işlem yapılan çok sayıda şüpheliyle birlikte iki farklı otelde konaklama kaydının bulunduğuna dair bilgi ve belgeler tespit edilmiştir.

6. Başvurucu, terör örgütüne üye olma şüphesiyle 31/8/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Soruşturma aşamasında müdafi huzurunda ifadesi alınan başvurucu; 2011 yılında örgüte ait yurtta idareci olarak çalışmaya başladığını, 2013 yılı Mayıs ayında işi bırakarak Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) çalışmaya başladığını, 2013 yılı sonunda polis meslek eğitim merkezine girdiğini ve 2014 yılında Kayseri Emniyet Müdürlüğüne atandığını beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca örgütle hiçbir bağlantısının olmadığını, yurtta çalıştığı dönemde diğer yurtların müdürleriyle tatil amacıyla aynı otelde konakladıklarını ve otelde konaklayan diğer kişileri ise tanımadığını, otelde sohbet yapılmadığını, HTS irtibatı bulunan kişilerle yurtla ilgili işler nedeniyle görüştüğünü belirtmiştir. Son olarak ikametgâhında ele geçirilen C serisi 1 Amerikan dolarını düğününde dedesinin taktığını beyan eden başvurucu, yurttan ayrıldıktan sonra örgütle irtibatını koparabilmek için telefon numarasını değiştirdiğini de ifade etmiştir. Başvurucu anılan suçtan 9/9/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

7. Aynı soruşturma kapsamında;

i. Şüpheliler Y.U., A.Ç. ve F.D. başvurucunun örgüte ait Cihan isimli yurdun müdürü olduğunu,

ii. Şüpheli A.S. örgüt üyelerinin bağlılığının arttırılması amacıyla düzenlenen otel

toplantısına başvurucunun da katıldığını, bu kampta eyalet imamlarının, büyük bölge imamının ve bölge muhasebecilerinin bulunduğunu,

iii. Şüpheli A.K., örgüt tarafından organize edilen ve otelde gerçekleşen seminerde başvurucuyu da gördüğünü,

iv. Şüpheli G.B., başvurucuyu örgüt içinde örgütün muhasebecisi olarak bildiğini ve örgütün düzenlediği toplantı için başvurucuyla aynı otelde konakladıklarını,

v. Şüpheli Y.Y., polislik mesleğine giriş sorularını sınavdan önce kendisine veren Selim kod isimli kişinin sınavı kazandıktan sonra kendilerini götürdüğü yurdun müdürünün başvurucu olduğunu alınan ifadelerinde beyan etmişlerdir.

8. Başsavcılık, başvurucunun -diğer 527 şüpheliyle birlikte- silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 16/6/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle başvurucunun ikametgâhında mahkeme kararına istinaden yapılan aramada C 07044331F seri numaralı 1 Amerikan doları ele geçirildiği, Y.U., A.Ç., F.D., A.S., A.K. ve G.B.nin başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakının bulunduğuna ilişkin beyanda bulundukları, SGK kayıtlarına göre başvurucunun örgütle irtibatının tespit edildiği, haklarında benzer suçtan işlem yapılan şüphelilerle birlikte otel konaklama kaydının olduğu, başvurucunun örgüt üyesi oldukları değerlendirilen ve ByLock kullanıcısı olan kişilerle HTS irtibatının bulunduğu belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

9. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Konya 9. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkemece 21/6/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- dosyada yargılanan sanıkların sayısının fazla olması nedeniyle sanıkların belli sayıdan oluşan gruplar hâlinde hazır edilerek savunmalarının alınmasına yönelik işlem yapılmasına, başvurucuya ait ByLock kullanıcı kayıtları ile Bank Asya hesap hareketlerinin araştırılmasına karar verilmiştir.

10. Yargılama elli altı celsede tamamlanmıştır. Otuzuncu celseye kadar devam eden duruşmada başvurucuyla birlikte yargılanan diğer sanıkların savunmaları alınmıştır. Diğer taraftan Bank Asya hesap hareketleri ve ByLock kayıtlarının araştırılmasına ve tanıkların dinlenmesine yönelik işlem yapılmıştır. Anılan celselerde başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydının bulunmadığı tespit edilmiş ve başvurucuya ait Bank Asya hesabıyla ilgili düzenlenen bilirkişi raporunda ise 2008 tarihinde açılan hesaba ait para hareketinin bulunmadığı bildirilmiştir.

11. Gerçekleştirilen celselerde başvurucunun birlikte yargılandığı sanıklardan Y.U., başvurucuyu örgüte ait yurdun sorumlu müdürü olarak tanıdığını, F.D. ise otel toplantısına küçük ve büyük bölge imamlarının katıldığını ve başvurucunun örgüt içinde yurt müdürü olarak görev yaptığını beyan etmiştir. Örgütün muhasebe işlerini yaptığını ifade eden A.Ç., başvurucunun FETÖ/PDY'ye ait yurdun müdürü olduğunu belirtmiştir. G.B., örgüte ait yurtlarda müdürlük yaptığını, Zaman gazetesi temsilciliği görevini yürüttüğünü, başvurucuyu örgütün muhasebecisi olarak bildiğini ve otelde birlikte konakladıklarını ifade etmiştir. Küçük bölge imamı olduğunu beyan eden A.K. ise 2012 yılında yapılan otel toplantısına Konya il yapılanmasının katıldığını ve bu toplantının örgütün ideolojisinin anlatılması amacıyla yapıldığını belirtmiştir.

12. Başvurucu savunmasını 12/12/2017 tarihli otuz birinci celsede yapmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak o dönem iş bulamadığı için örgüte ait yurtta çalıştığını, HTS irtibatının bulunduğu kişilerle iletişiminin de yurttaki müdürlük göreviyle ilgili olduğunu,

konakladığı otele yurt müdürleriyle ilgili toplantı yapılacağı için gittiğini ancak daha sonra toplantının yurt müdürleri için yapılmadığını anladığını, evinde bulunan 1 Amerikan dolarını dedesinden kalan armağan olarak sakladığını ve yine aleyhinde beyanda bulunan G.B.yi yurt müdürü olarak tanıdığını ileri sürmüştür.

13. Kırk beşinci celsede sunulan esas hakkında mütalaada, Konya il yapılanmasında yer alan başvurucunun örgüte ait yurtta çalıştığı, otelde gerçekleştirilen örgütsel toplantıya katıldığı, ikamet aramasında örgütte simgesel değeri olan 1 Amerikan doları ele geçirildiği ve adına kayıtlı cep telefonu numarasının internette bulunan rehber uygulamasında sorgulandığında "Abi Murat" olarak kayıtlı olduğu belirtilerek üzerine atılı örgüt üyeliği suçundan cezalandırılması talep edilmiştir. Mahkeme celseyi mütalaaya karşı savunma hazırlanması amacıyla başvurucuya süre verdikten sonra ertelemiştir. Kırk altıncı celseden itibaren diğer sanıkların savunmaları alınmaya başlanmıştır. Başvurucu hazır bulunduğu 19/3/2018 tarihli kırk dokuzuncu celsede yazılı savunmasını sunmuş olup anılan celsede ayrıca 17/25 Aralık döneminden sonra örgütle irtibatının bulunmadığını belirterek önceki beyanlarıyla aynı doğrultuda savunmasını yapmıştır.

14. Elli beşinci celse öncesinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Garson kod isimli gizli tanıktan ele geçirilen mikro SD kart doğrultusunda başvurucuyla ilgili hazırlanan 22/3/2018 tarihli "Veri İnceleme Raporu" dosyaya gönderilmiştir. Raporun "Güncel Liste" kısmında başvurucuyla ilgili yer alan bilgiler şu şekildedir: "2015 Mart Alan: SC (17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılmasıyla ilgili bir kodlama olarak değerlendirilmiştir.), Alan: EA (FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan kişileri ifade ettiği), 2015 Mart Alan Dışı: SCC (17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarından tekrar kazanılmaya üçüncü derece yakın kişi), Zümre Başkanı: Bayram, Öğretmeni: Yunus Vekil adı: Oğuz"

15. 28/3/2018 tarihinde gerçekleştirilen elli beşinci celseye başvurucu ve müdafii katılmamıştır. Mahkeme duruşmada hazır bulunan diğer sanıkların kimlik tespitini yaptıktan sonra hazır bulunan sanıkların savunmalarının alınmasına geçmiştir. Duruşma Tutanağı'nda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından dosyaya gönderilen Veri İnceleme Raporu'nun okunduğuna dair bilgiye yer verilmemiştir. Celse sonunda tüm sanıkların savunmaları tamamlanmış ve celse karar verilmesi amacıyla ertelenmiştir.

16. Başvurucu müdafiinin hazır bulunduğu 25/4/2018 tarihinde gerçekleşen elli altıncı celsede de 22/3/2018 tarihli raporun okunduğuna dair bilgiye yer verilmemiştir. Mahkemece anılan celsede başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme alt sınırdan uzaklaşma gerekçesini başvurucunun örgüt içindeki konumu ve etkinliği olarak açıklamıştır. Kararda, dosya kapsamında mevcut deliller nedeniyle başvurucunun suçu inkâra yönelik savunmasına itibar edilmediğini de açıklamıştır. Gerekçeli kararın diğer kısmı şu şekildedir:

"...Sanık Murat Polat [başvurucu] ile ilgili olarak, sanık [Y.U.nun] 'Murat POLAT Fetullah GÜLEN cemaatine ait Cihan isimli yurdun müdürüdür', sanık [F.D.nin] 'FETÖ yapılanması içerisinde himmet, burs, kurban vb isimler altında para toplayan Muhasebeci olarak bildiğim fakat hangi bölgede görevli olduğunu bilmediğim şahıslar; [K.İ.], [Y.S.] ve [A.Ç.] isimli şahıslardır. Bunların haricinde FETÖ yapılanmasına bağlı Cihan yurdunda belletmen olarak çalışan [E.Ö.] yine aynı yurtta yönetim memuru olarak çalışan [S.E.], aynı yurdun yurt müdürü olan Murat POLAT...', sanık [A.Ç.nin] 'Murat POLAT isimli şahıs; FETÖ/PDY

yapılanmasına bağlı Cihan öğrenci yurdunun müdürüydü', sanık [G.B.nin] 'MURAT POLAT isimli şahsı cemaatin muhasebeci olarak bilirim, …, Murat POLAT, [M.E.K.], [İ.B.], [D.S.], ve [R.K.] isimli şahıslar ile konaklama yaptığımız doğrudur, ismi geçen şahısların tamamın cemaat içinde çeşitli görevleri olan şahıslardır, bu şahısların görevlere hakkında yukarıda izahta bulunmuştum' şeklinde anlatımda bulundukları,

SGK kayıtlarından da sabit olduğu üzere sanığın Fetullahçı silahlı terör örgütü güdümündeki Obruk Öğrenci Yurtları A.Ş. ünvanlı kurumca SGK kaydının yapıldığı, bu şekilde örgüte müzahir kurumda çalıştığı,

Sanığın aynı suçtan hakkında işlem yapılan kişilerle yoğun telefon görüşmelerinin mevcut olduğu, örneğin küçük bölge imamı [Y.A.] ile 462, örgüte ait bir yurtta müdürlük yapan [Ü.K.] ile 368, büyük bölge imamı [H.A.] ile 304, küçük bölge ve taşra ilçe imamı [A.D.] ile 291, küçük bölge ve emniyet mahrem imamı [A.G.] ile 231, örgüte ait bir yurtta müdürlük yapan [R.K.] ile 187, küçük bölge imamı [M.T.] ile 150, eyalet imamı [S.G.] ile 148, büyük bölge ve emniyet mahrem imamı [D.E.] ile 116, küçük bölge imamı [M.D.] ile 107 kez vb. şekilde yoğun telefon görüşme trafiğinin olduğu, sanığın yoğun olarak görüştüğü bu kişilerin tamamının örgüt hiyerarşisi içinde eyalet ve bölge imamı ile yurt müdürlerinden oluştuğu,

FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından üyelerinin motivasyonlarını artırmak amacıyla organize edilen otel toplantılarına iştirak ettiği, bu bağlamda dosyamız sanıkları [A.K.], [A.S.], [F.D.], [F.G.nin] sadece örgüt üyelerinin katıldığını ifade ettikleri 10/12/2011 tarihinde örgütün Konya yapılanmasında yer alan 120 örgüt üyesiyle [D.] Otel'de gerçekleştirilen organizasyona sanık Murat Polat'ın da dahil olduğu, ayrıca 01/11/2011 tarihinde örgütün Konya yapılanmasında yer alan 6 üyesiyle [Ö.], Termal'de gerçekleştirilen organizasyonda da yer aldığı,

Sanığın evinde yapılan aramada örgüt liderinin hediyesi olarak özel manaya sahip 1 adet C 07044331F seri numaralı ADB Dolarının ele geçirildiği,

Emniyet mahrem yapılanmasıyla ilgili sürdürülen soruşturmalarda ele geçirilen örgüt tarafından emniyet personeline yönelik hazırlanan fişleme bilgilerinde sanığın alanın 'EA', yani FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan kişi olarak fişlendiği, ayrıca derecesinin 'SC' ve 'SCC', yani 17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş FETÖ mensuplarından tekrar kazanılmaya üçüncü derecede yakın kişi olarak tariflendiği, sanığın mahrem yapı içinde Zümre başkanının 'Bayram' kod isimli kişi olduğu, mahrem abisinin ise 'Yunus' kod isimli kişi olduğunun yine listede yazılı olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda ayrıntılarıyla izah edilen mevcut deliller ışığında, en son Kayseri il emniyet müdürlüğü kadrosunda polis memuru iken FETÖ/PDY silahlı terör örgütü tarafından 15.07.2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi sonrasında FETÖ/PDY üyeliği, mensubiyeti veya iltisaklı yahut irtibatlı olduğu gerekçesiyle 14.07.2017 tarih ve 30124 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 692 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılan sanığın 2011 Ekim ayrından 2013 yılın Eylül ayına kadar örgüte müzahir Cihan Erkek Öğrenci Yurdunda müdür olarak görev aldığı, bu bağlamda sorumlu olduğu yurtta kalan öğrenciler arasından zeki, çalışkan, dürüst, dini bilgisi olan ve yapılanmaya itaat edebilecek olan öğrencileri belletmenler vasıtasıyla belirleyerek bu öğrencileri örgüte ait öğrenci (ışık) evlerine yönlendirdiği, yine yurttaki öğrencilere belirli günlerde sohbet toplantıları düzenlediği, bu sohbetlerde Said Nursi'ye ait Risale-i Nur, Kuranı Kerim ve Fethullah GÜLEN'ait kitapların okuyup Fethullah GÜLEN'e

ait sohbet ve vaaz videolarını izlettiği, ayrıca dini sohbet kisvesi altında örgütün ve örgüt elebaşı Fetullah Gülen'in propagandasının yapılması suretiyle himmet adı altında gelir temin edilen toplantılarına iştirak ettiği, bu tür örgütsel toplantıların yurtta yapılması için yer ve imkan sağladığı, örgütün otel organizasyonlarında yer aldığı, diğer örgüt üyeleriyle sıkı iletişim kurduğu, evinde anlamı olan 1 ABD Dolarının ele geçirildiği anlaşılmakla, sanığın aksi yöndeki savunmasına Mahkememizce itibar edilmeyerek FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile irtibatlı ve iltisaklı olup bu örgüte üye olduğu, örgüt üyeleri ile organik bağ içerisinde bulunduğu, sanığın eylemlerinin FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün kuruluş amaçlarını, faaliyet ve eylemlerini benimsediğini gösterir şekilde yoğunluk, süreklilik ve çeşitlilik arz ettiği, bu haliyle sanığın silahlı terör örgütü üyesi olmak suçunu işlediği mahkememizce kabul edilmiş[tir]."

17. Başvurucu; mahkûmiyet kararına karşı sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- fişleme niteliğindeki veri inceleme raporunun mahkeme huzurunda tartışılmadığını, HTS kayıtları ile SGK ve konaklama belgelerinin örgüt üyeliği suçunun işlendiğini ortaya koymada yetersiz olduğunu belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) 22/11/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir.

18. Başvurucu; temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- G.B.nin beyanlarının sorgulanmadığını, karar duruşmasından sonraki aşamada dosyaya gönderilen fişleme niteliğindeki veri inceleme raporunun mahkeme huzurunda tartışılmadığını ve hangi eylemlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirildiğinin kararda ortaya konulmadığını ileri sürmüştür. Yargıtay 16. Ceza Dairesi istinaf talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararını ceza miktarında yapılan hesap hatasını düzeltmek suretiyle 30/6/2021 tarihinde onamıştır.

19. Başvurucu, nihai hükmü 16/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 11/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; aleyhine sunulan beyanların, ikamet aramasında ele geçirilen 1 Amerikan dolarının, otel konaklama ve HTS kayıtları ile huzurda tartışılmayan fişleme niteliğindeki bilgi ve belgelerin hangi gerekçelerle mahkûmiyet kararında aleyhe değerlendirildiğinin ve yine örgütsel talimata göre hareket ettiğine ilişkin kabulün hangi delillere dayandırıldığının gerekçeli kararda açıklanmadığını belirtmiştir.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bağlamında incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

26. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

27. Mahkemece başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararında; başvurucunun 2011-2013 yıllarında örgüte ait yurdun sorumlu müdürü ve örgütün muhasebecisi olarak görev yaptığına dair aynı dosyada yargılanan sanıkların beyanlarına, aynı döneme ait başvurucunun örgüte müzahir kurumda çalıştığına ilişkin SGK kayıtlarına, hakkında benzer suçtan işlem yapılan kişilerle yoğun şekilde görüşme yaptığını gösteren HTS kayıtlarına, örgüt mensuplarıyla birlikte 2011 yılında gerçekleştirdiği konaklamanın kayıtlarına, ikamet aramasında 1 Amerikan doları bulunmasına ve yine mahrem yapılanmayla ilgili düzenlenen veri inceleme raporuna dayanılmıştır (bkz. § 16).

28. Başvurucu, yargılamanın tüm aşamalarında sunmuş olduğu savunmasında; iş bulamadığı için örgüte müzahir öğrenci yurdunda çalışmak zorunda kaldığını, örgüt üyesi oldukları şüphesiyle yargılanan kişilerle tespit edilen HTS irtibatının yurtta çalışmasıyla ilgili olduğunu, ikamet aramasında ele geçirilen 1 Amerikan dolarının düğününde dedesi tarafından takıldığını ve yine yurt müdürleriyle ilgili toplantı olduğu için otelde konakladığını ileri sürmüştür (bkz. §§ 6, 12). Diğer taraftan Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen fişleme niteliğindeki belgenin Mahkeme huzurunda tartışılmadığını istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuru dilekçelerinde belirtmiştir (bkz. §§ 17, 18).

29. Çeşitli telefon görüşmelerinin örgütsel bir niteliği olduğuna ve açılan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olduğuna yönelik bir delil tespit edilemediği, iletişim içeriklerinin bulunmadığı ve iletişimin mahiyetinin de bilinmediği durumlarda, başvurucunun diğer birtakım sanıklarla sadece iletişim hâlinde olmasının başvurucunun örgütün nihai amacını bildiğini ve terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirilmiş örgütsel faaliyetlerinin varlığını ortaya koyduğu söylenemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mustafa Özterzi ([GK], B. No: 2016/14597, 31/10/2019) kararında örgütsel amaçlarla yapıldığını gösteren somut olgular ortaya konulmadığı sürece -somut olayın koşulları itibarıyla- içeriği belli olmayan telefon görüşme kayıtlarının örgütsel bir ilişki bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabulü mümkün görülmemiştir (Mustafa Özterzi §§ 105, 106; aynı yöndeki değerlendirmeler için ayrıca bkz. Mustafa Açay [1. B.], B. No: 2016/66638, 3/7/2019, § 61; İlker Deniz Yücel [2.

B.], B. No: 2017/16589, 28/5/2019, § 86; Murat Aksoy [GK], B. No: 2016/30112, 2/5/2019, § 79; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018 § 146; mahkûmiyet kararı yönünden benzer değerlendirmeler için ayrıca bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 17, 18, 57).

30. Yargıtay uygulamasında kişilerin örgütle irtibatlı kurumlarda çalışmalarının terör örgütü üyeliği suçu açısından tek başına yeterli delil olarak kabul edilmediği görülmektedir [(kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı].

31. Yargıtay, FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan işlem yapılan kişilerle konaklama kaydının bulunmasını -diğer delilleri de gözeterek- sanığın eylemlerinin hiyerarşik yapıya dâhil olup örgütle organik ilişki içinde olduğunu belirtir çeşitlilik, yoğunluk ve süreklilik göstermediğine karar vermiştir [Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/3/2025 tarihli ve E.2022/2475, K.2025/8472 sayılı kararı].

32. Diğer taraftan ise Yargıtay, Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen SD kartın incelenmesi sonucunda düzenlenen veri inceleme raporunun "Güncel Liste" başlığı kısmında 17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarından tekrar kazanılmaya yakın kişileri ifade eden “SC” ve “SCC” kodları ile kodlandığı anlaşılan sanığın, silahlı terör örgütü FETÖ/PDY’nin kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden sonra örgütsel faaliyetlerine devam edip etmediğinin ortaya konulması şartını aramaktadır [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/5/2025 tarihli ve E.2023/13201, K.2025/14945; 12/5/2025 tarihli ve E.2024/18442, K.2025/14203 ve 24/4/2025 tarihli ve E.2022/17574, K.2025/12341 sayılı kararları].

33. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun savunmaya ilişkin olarak ileri sürdüğü sübuta, ceza hukukunun temel prensiplerine ve Yargıtay uygulamasına temas eden, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki savunma ve itirazları hakkında gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak somut değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 16).

34. Somut olayda gerekçeli karara bakıldığında başvurucuyla birlikte yargılanan sanıkların başvurucunun 2011-2013 yıllarında örgüte müzahir yurdun müdürü ve örgütün muhasebecisi olarak görev yaptığına ilişkin -başvurucunun örgütle güncel irtibatını ortaya koymayan- beyanlarına, örgüt üyesi oldukları şüphesiyle işlem yapılan kişilerle olan HTS irtibatına, ikamet aramasında 1 Amerikan dolarının ele geçirilmesine, başvurucuya ayrı ve açık itiraz hakkı tanınmadığı anlaşılan Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen belgeye ve örgütle irtibatlı olduğu belirtilen kişilerle aynı otelde konakladığına dair kayıtlarına dayanılarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarında ve Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. §§ 28-31) ilkelerin herhangi bir şekilde kararda tartışılmadığı anlaşılmıştır.

35. Bu çerçevede, Anayasa Mahkemesi kararlarında ve Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvurucunun diğer birtakım kişilerle aynı otelde sadece birlikte konaklamış olmasının, örgüte müzahir kurumda çalıştığını gösteren SGK kaydının bulunmasının ve HTS irtibat bilgisinin tespit edilmesinin başvurucunun örgütün nihai amacını bildiğini ve terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirilmiş örgütsel faaliyetlerinin

varlığını yeterli gerekçelerle ortaya koymadığı görülmektedir. Ayrıca başvurucudan ele geçen C serisi 1 Amerikan dolarının örgütsel niteliği ile başvurucu ve örgüt arasındaki irtibatı ne şekilde ortaya koyduğunun gerekçeleri de kararda açıklanmamıştır. Diğer taraftan karar celsesinden önce dosyaya gönderildiği tespit edilen ve başvurucuya ayrı ve açık itiraz hakkı tanınmayan veri inceleme raporunun -ilkesel olarak aranan araştırmaların yapılmadığı gözetilerek- başvurucunun örgütsel kastını ortaya koyup koymadığı noktasında kararda yeterince değerlendirme bulunmadığı, istinaf ve temyiz incelemesi sırasında da bu eksikliğin telafi edilmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

37. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucu, hukuka aykırı deliller esas alınarak mahkûmiyet kararı verildiğini ve bu karar nedeniyle ceza infaz kurumuna girmek zorunda bırakıldığını belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

39. Anayasa Mahkemesi Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018) kararında mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olduğu, kanun yolu aşamasında tahliye taleplerinin veya resen tutukluluk incelemelerinin yapılmaması gibi bir mahkûmiyete bağlı olarak tutuklulukla ilgili şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Ç.Ö., §§ 27-53). Benzer şikâyetler içeren somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelere göre kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmiştir.

III. GİDERİM

40. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, miktar belirtmeksizin maddi tazminat ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§

54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

43. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 9. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/1, K.2018/8) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Aşağıda açıklanan nedenlerle, Mahkeme kararının yeterli gerekçeyi ihtiva ettiği düşüncesiyle çoğunluğun görüşüne katılmamaktayım.

2. Mahkûmiyet gerekçesi incelendiğinde İlk Derece Mahkemesi; başvurucunun sadece örgüte müzahir bir kurumda çalıştığına değil, aynı zamanda örgüt hiyerarşisi içerisinde

"yurt müdürü" ve "muhasebeci" sıfatıyla görev aldığına dair birbirini teyit eden çok sayıda tanık beyanına, örgütün üst düzey yöneticileri (bölge ve eyalet imamları) ile tespit edilen yoğun HTS irtibatlarına ve ikametinde ele geçirilen "C serisi" 1 Amerikan dolarına dayanmıştır.

3. Çoğunluk görüşünde, başvurucunun diğer şahıslarla sadece iletişim halinde olmasının veya aynı otelde konaklamasının örgütsel faaliyet olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmişse de somut olayda Mahkeme, bu verileri tek başına değil, bir bütünün parçası olarak değerlendirmiştir. Başvurucunun "İmam", "Eyalet İmamı" ve "Bölge İmamı" sıfatını haiz 35 farklı şüpheliyle, hayatın olağan akışını aşacak yoğunlukta (örneğin bir küçük bölge imamı ile 462 kez) irtibat kurması ve 120 örgüt mensubuyla eş zamanlı olarak "toplantı" kapsamında aynı otelde bulunması, basit bir iş arkadaşlığı veya tesadüfi konaklama savunmasıyla izah edilemez. Mahkemenin, bu yoğunluğu ve "muhasebeci" gibi spesifik bir görevi esas alarak, başvurucunun örgütün nihai amacını bildiği ve hiyerarşiye dahil olduğu yönündeki kabulü temelsiz değildir.

4. Yine çoğunluk kararında, ikamet aramasında ele geçirilen 1 Amerikan dolarının örgütsel niteliğinin kararda açıklanmadığı ifade edilmiştir. Ancak Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında ve soruşturma pratiklerinde, örgüt elebaşı tarafından "bereket" veya "kimlik" amacıyla dağıtılan "C serisi" 1 dolarların, örgüt mensubiyetini gösteren önemli bir sembol olduğu kabul edilmektedir. Başvurucunun örgüt yöneticileriyle olan yoğun irtibatı ve tanıkların "yurt müdürü" şeklindeki teşhisleri gözetildiğinde, Mahkemenin bu delili örgütsel bağın bir göstergesi, parçası olarak yorumlamasında keyfilik bulunmamaktadır.

5. İhlal kararının temel dayanaklarından biri olan, "Garson" kod adlı gizli tanıktan elde edilen veri inceleme raporunun (SD Kart) duruşmada tartışılmadığı hususuna gelince; söz konusu rapor, mahkûmiyetin tek veya belirleyici delili değildir. Mahkeme, hükmünü esasen tanık beyanları, HTS analizleri ve otel kayıtları üzerine bina etmiştir. Rapordaki "SC" ve "SCC" (17-25 Aralık sürecinden etkilenip tekrar kazanılmaya çalışılan) kodlamaları, başvurucunun örgütle irtibatının devam ettiğine dair diğer delillerle (2014 sonrası HTS kayıtları ve tanık beyanları) uyumludur. Bu belgenin son aşamada dosyaya girmesi, başvurucunun örgüt üyeliği suçlamasına karşı savunma yapma imkanını ortadan kaldırmadığı gibi, dosyadaki diğer kuvvetli deliller karşısında sonuca etkili bir eksiklik olarak da değerlendirilemez.

6. Sonuç olarak, İlk Derece Mahkemesi; tanık anlatımları, HTS kayıtlarındaki hiyerarşik irtibatlar ve ele geçirilen örgütsel materyalleri bir bütün halinde değerlendirerek, başvurucunun "iş ilişkisi" savunmasına neden itibar etmediğini denetime elverişli şekilde gerekçelendirmiştir. Başvurucunun eylemlerinin çeşitlilik, süreklilik ve yoğunluk arz ettiği tespiti, dosya kapsamındaki delillerle örtüşmektedir. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen her türlü iddianın veya savunmanın tek tek yanıtlanmasını zorunlu kılmaz. Esas olan, mahkemenin ulaştığı sonucun mantıksal tutarlılığını ve dayandığı hukuki/fiili temelleri tarafların anlayabileceği açıklıkta ortaya koymasıdır.

7. Somut olayda İlk Derece Mahkemesi, başvurucunun örgütle organik bağını ortaya koyan delilleri tartışmış ve ulaştığı vicdani kanaati denetime elverişli şekilde açıklamıştır. Bu durumda, başvurucunun esasa etkili itirazlarının karşılandığı ve yargılamanın bir bütün olarak adil olduğu anlaşılmaktadır.

8. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde korunan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatini

taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

Z.N.K.

B. No: 2021/46728 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/46728

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.N.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/46728)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Z.N.K.

Yasal Temsilcisi : E.K.

Vekili : Av. Ayşenur DEMİRKALE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, çocuğun cinsel istismarı suçuyla ilgili soruşturmanın etkili şekilde yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun annesi ve yasal temsilcisi E.K.nın öz kızı olan başvurucu Z.N.K.yı 3/2/2021 günü hastaneye götürerek kızının babası S.K. tarafından istismara uğradığını beyan etmesi üzerine kolluğa ihbarda bulunulmuş ve başvurucu yasal temsilcisi ile birlikte polise teslim edilmiştir.

3. Kolluk beyanında E.K. eşinin müşterek çocukları Z.N.K.yı cinsel yönden istismar ettiğini düşündüğünü belirterek eşinden şikâyetçi olmuştur. 2020 yılında bir akşam eve geldiğinde eşi S.K. ve kızının evde olduğunu, kızını banyoya girerken gördüğünü, üzerinde atleti olmadığını, kirli sepetini kontrol ettiğinde atleti bulamadığını ancak atleti daha sonra eşinin dükkânında gördüğünü, bu olaydan sonra kızının tuvalette uzun süre kalmaya başladığını, kendisine bu hususu sorduğunda genital ve popo bölgelerinin çok ağrıdığını belirttiğini,

kontrol ettiğinde o bölgelerde tahriş, kızarıklık ve şişlik gördüğünü, bu sebeple hastaneye gittiklerini, eski eşinin buna kızdığını belirtmiştir. Ayrıca başka bir gün yine eve geldiği esnada başvurucu ile babası S.K.nın yine evde olduğunu, S.K.yı alt kıyafetini düzeltirken gördüğünü, banyo ve havluların ıslak olduğunu, çöp poşetinde ise yatak koruyucu örtü gördüğünü ifade etmiştir. E.K. son olarak bu olaylar sonrasında başvurucunun hareketlerinin değiştiğini ve normal olmayan tavırlar sergilediğini ifade etmiştir. Söz konusu iddialar üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatmıştır.

4. Soruşturma kapsamında aynı gün başvurucunun Çocuk İzlem Merkezinde adli görüşmeci huzurunda beyanı alınmıştır. Beyanında Z.N.K. babası ile aralarının iyi olduğunu, babasının kendisine cinsel istismarda bulunmadığını, babasının kıyafetlerini çıkarmasını istemediğini, babası ile birlikte işyerine gitmekten mutlu olduğunu, babasının kendisini rahatsız eden bir davranışı olmadığını, özel bölgesinde bir rahatsızlık olduğunu ama bu rahatsızlığın ne olduğunu bilmediğini, kakasını yapmakta zorluk çektiğini ve bu yüzden doktora gittiğini belirtmiştir. Adli görüşmeci ise görüşme tarihinde sekiz yaşında olan başvurucunun özel bölgenin anlamını bildiğini, iyi veya kötü dokunmaları ayırt edebildiğini, ifadesinde kötü dokunmaya maruz kalmadığını, yönlendirmeden uzak, samimi bir şekilde kendisini ifade ettiğini, anlatımla beden dilinin uyumlu olduğunu ve çocuğun beyanına güvenilebileceğini ifade etmiştir.

5. Öte yandan yasal temsilci E.K.nın talebi üzerine İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne yazı yazılmış, 3/2/2021 tarihinde başvurucu ve yasal temsilcisinin sığınma evine aldırılmasına karar verilmiştir.

6. 4/2/2021 tarihinde baba S.K.nın kolluk, Cumhuriyet Başsavcılığı ve Sulh Ceza Hâkimliği huzurunda ifadesi alınmıştır. S.K. beyanlarında üzerine atılı cinsel istismar suçunu kabul etmemiş; eşinin psikolojik rahatsızlığı olduğunu, boşanmak istediğini, bu nedenle iftiralarda bulunduğunu ifade etmiştir.

7. Aynı gün Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından talep edilmesi üzerine başvurucu ve yasal temsilcisinin rızaları alınarak Z.N.K.nın iç beden muayenesi yapılmıştır. Yapılan muayene sonucunda düzenlenen adli tıp raporunda başvurucunun vücudunda eski ve yeni travmatik haricî bulgu saptanmadığı, genital ve anal muayenesinde travmatik bulgu saptanmadığı, cinsel içerikli eyleme maruz kaldığına dair bulgu saptanmadığı, yine küçüğün beyanlarına itibar edilmesine engel olacak şekilde zekâ geriliği belirlenmediği ifade edilmiştir. Raporda son olarak şu hususa yer verilmiştir:

"... Adli evrakın incelenmesinde; ensest iddiası nedeniyle küçüğün travmatik nitelikte cinsel istismar öyküsü yönünden gerektiğinde yinelenen görüşmelerle değerlendirilebilmesi için ivedilikle Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi konsültasyonun temini gereğini bildirir ön rapordur."

8. Yine aynı gün Şişli Etfal Hastanesi tarafından başvurucu hakkında sosyal inceleme raporu hazırlanmıştır. Raporda başvurucu ile çocuk psikiyatri uzmanı arasında bir görüşme gerçekleştirildiği ve bu görüşmeye ilişkin bir tutanak tutularak sosyal çalışmacılara bildirildiği ifade edilmiştir.

9. Öte yandan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 26/2/2021 tarihinde yetkisizlik kararı vererek dosyayı Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) göndermiştir.

10. 1/3/2021 tarihinde Başsavcılığa gönderilen ayrıntılı adli görüşme değerlendirme

raporunda ise mağdur Z.N.K. ile yapılan adli görüşmenin geçerli ve güvenilir olduğu, sözlerine itibar edilebileceği, cinsel bir istismara ilişkin sözel olan ya da olmayan bir emareye rastlanmadığına dair kanaat bildirilmiştir. Raporda ayrıca şu hususlara değinilmiştir:

"...çocuğun annesinin güçlü iddialarının varlığı nedeniyle çocuğun aile içi risk durumunun yerinde değerlendirilmesi ve gerekli önlem ve tedbirlerin alınması amaçlı çocuğun ikametgâh adresine ivedilikle Sosyal İnceleme başlatılması, bununla birlikte aileye de yaşadıkları kriz durumuna yönelik psikososyal destek sağlamak ve uygun ebeveyn tutumları geliştirmek amaçlı aileye Danışmanlık Tedbiri uygulanmasının çocuğun yüksek menfaatine olacağı kanaatine varılmıştır."

11. 16/2/2021 tarihinde Başsavcılık, İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazı yazarak adli tıp raporu doğrultusunda (bkz. § 7) başvurucunun belirtilen hastaneye sevkinin yapılarak rapor düzenlenmesini talep etmiştir. 18/2/2021 tarihinde İlçe Emniyet Müdürlüğü ise başvurucunun temininin mümkün olmadığına ilişkin yazı yazmış ve düzenlenen tutanağı Başsavcılığa göndermiştir. Mezkûr tutanakta E.K.nın telefonuna ulaşılamadığı, başvurucu ve E.K.nın Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) adreslerinde bulunmadıkları, edinilen bilgiler sonucunda kadın sığınma evinde kaldıkları bilgisine ulaşıldığı, ilgili Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi ile yapılan telefon görüşmesinde kendilerine bilgi verilmediği ve kendi kurumları ile yapılacak yazışma neticesinde başvurucunun ilgili kuruma sevkinin sağlanabileceği bilgisinin verildiği belirtilmiştir.

12. Öte yandan baba S.K. yukarıda ifade edilen iddialar (bkz. § 3) nedeniyle E.K. hakkında iftira suçundan şikâyette bulunmuştur. Söz konusu şikâyet üzerine soruşturma başlatılmış ve bu soruşturma dosyası ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

13. Başsavcılık 15/4/2021 tarihinde S.K.nın başvurucuya yönelik cinsel istismarda bulunduğuna dair hakkında kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediği gerekçesiyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Kararda; adli görüşme değerlendirme raporunda (bkz. § 4) mağdurla yapılan adli görüşmenin geçerli ve güvenilir olduğu, mağdurun sözlerine itibar edilebileceği, mağdurun cinsel bir istismar yaşadığına dair sözel ya da sözel olmayan bir emareye rastlanılmadığına dair kanaat bildirir rapor ibraz edildiği belirtilmiştir. Ayrıca 4/2/2021 tarihli adli tıp raporunda (bkz. § 7) mağdurun vücudunda eski ve yeni travmatik haricî bulgu, genital ve anal muayenesinde travmatik bulgu, cinsel içerikli eyleme maruz kalmış olduğuna dair bulgu ya da yine mağdurun beyanlarına itibar edilmesine engel zekâ geriliğinin saptanmadığının bildirildiği ifade edilmiştir. Son olarak başvurucunun S.K. hakkında herhangi bir şikâyetinin de olmadığına vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte iftira suçunun kanuni unsurları oluşmaması nedeniyle E.K. hakkında da kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

14. E.K. anılan karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü uzman psikologları ile Z.N.K.nın görüştürülmek suretiyle ifadesinin alınması ve bu kapsamda sosyal inceleme raporunun hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. E.K. ayrıca adli tıp raporunda Z.N.K.nın hastaneye sevkini bildirir ön rapor verilmesine rağmen bu sevkin sağlanmadığını vurgulamıştır. Son olarak Z.N.K.nın tedavi gördüğü hastaneden sağlık durumu ve tedavisi hakkında bilgi alınmadığını belirtmiş ve tüm bu hususlardan dolayı eksik araştırma yapılarak karar verildiğini ifade etmiştir.

15. Bakırköy 5. Sulh Ceza Hâkimliği, E.K.nın soyut iddialarından öte somut başkaca bir delil bulunmadığı gerekçesiyle itirazı 25/6/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

16. Yasal temsilci E.K. nihai kararı 28/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

19. Yasal temsilcisi E.K. eşinin müşterek çocukları Z.N.K.ya (başvurucu) cinsel istismarda bulunduğu iddiasıyla başlatılan soruşturmada, başvurucunun Çocuk İzleme Merkezinde Cumhuriyet savcısı olmadan ifadesinin alındığını, ifade işleminin başvurucunun uyku saati olan 22.20 sularında gerçekleştirildiğini ve ilgili uzman kişinin ünvanının belirtilmemesi nedeniyle başvurucunun usulüne uygun dinlenmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca adli görüşmeci tarafından 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca çocuğun aile içi risk durumunun değerlendirilmesi amaçlı ikametgâh adresinde sosyal inceleme başlatılması gerekliliği belirtilmiş olmasına rağmen bu incelemenin gözardı edildiğini belirtmiştir. Bununla birlikte 4/2/2021 tarihli Adli Tıp Şube Müdürlüğü raporunda başvurucunun Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Çocuk ve Ergen Psikiyatrisine sevki gerekliliği bildirilmiş olmasına rağmen bu sevkin sağlanmadığını ifade etmiştir. E.K. tüm bu nedenlerle eksik inceleme sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini belirterek başvurucunun maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, adil yargılanma hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Adalet Bakanlığı görüşünde, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve mevzuat hükümleri hatırlatılarak bunların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Yasal temsilci bu görüşe karşı beyanda bulunmamıştır.

21. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

22. Yasal temsilcinin şikâyetinin özü, başvurucuya karşı gerçekleştirildiği iddia edilen farklı tarihlerdeki birden fazla nitelikli cinsel istismar eylemleri hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkililiğine ilişkindir. Nitelikli cinsel istismar eylemleri, kötü muamele

yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi için gerekli olan asgari ağırlık eşiğine doğası gereği ulaşır. Somut olayda da başvurucuya karşı gerçekleştirildiği iddia edilen nitelikli cinsel istismar eylemlerinin (bkz. § 3) niteliği; başvurucunun yaşı, şüpheli ile başvurucu arasındaki yakınlık ve şüphelinin eylemlerinin süreklilik arz ettiğine yönelik iddialar dikkate alınarak başvurucunun uğradığı iddia edilen muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için gerekli asgari bir ağırlık derecesine ulaştığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuru kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

23. Anayasa'nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete birtakım negatif ve pozitif yükümlülükler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 82). Pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet; bireyleri, diğer bireyler tarafından yapılanlar da dâhil olmak üzere, kötü muameleye karşı korumak için hukuki ve fiilî tedbirler almakla ödevlidir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 82; R.K. [1. B.], B. No: 2013/6950, 20/4/2016, §§ 74, 75). Özellikle çocuklar ve savunmasız bireyler etkili bir şekilde korunmalıdır (Z.C. [GK], B. No: 2013/3262, 11/5/2016, § 84). Koruma ödevi en ciddi durumlarda ceza hukuku hükümlerinin yürürlüğe konulması ve bunların uygulamada da etkili bir şekilde uygulanması yoluyla bireyleri maddi ve manevi bütünlüklerinin ihlallerinden yeterli şekilde korumak için yasal bir çerçeve oluşturulmasını gerektirir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Z.C. § 56; yaşam hakkı yönünden yapılan kısmen benzer değerlendirmeler için bkz. İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135). Koruma ödevi ayrıca yetkililerin bir kişiye yönelik gerçek ve yakın bir kötü muamele tehlikesini bildikleri veya bilmelerinin gerektiği durumlarda bu tehlikenin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirler almalarını da gerektirir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 82; R.K., § 74). Bununla birlikte özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması mümkün değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 53; R.K., § 76).

24. Devletin kötü muamele yasağı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin usuli bir yönü de vardır. Bu usul yükümlülüğü, savunulabilir nitelikteki her kötü muamele olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, insan onurunu koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin veya diğer bireylerin kötü muamele niteliğindeki fiilleri nedeniyle hesap vermelerini sağlamaktır. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 110-112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103).

25. Yasal temsilci, yalnızca başvuruya konu edilen ceza soruşturması sürecinin etkisizliğinden yakındığından inceleme kötü muamele yasağının usul boyutu kapsamında yapılmıştır.

26. Somut olayda yasal temsilcinin şikâyeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı derhâl soruşturma başlatmış, başvurucunun annesi dinlenmiş ve babasının savunması alınmıştır. Ayrıca başvurucunun Çocuk İzlem Merkezinde beyanına başvurulmuştur. Burada başvurucu, vekili nezaretinde ve adli görüşmeci huzurunda verdiği ifadesinde açık bir şekilde sözlü veya eylemli cinsel istismara maruz kalmadığını beyan etmiştir. Konusunda uzman olduğu anlaşılan adli görüşmecinin raporuna göre başvurucu, özel bölgenin anlamını bilmekte, iyi veya kötü dokunmaları ayırt edebilmektedir. İfadesinde kötü dokunmaya maruz kalmadığını, yönlendirmeden uzak bir biçimde, samimi bir şekilde ifade etmiştir. Anılan rapora göre başvurucunun anlatımıyla beden dili uyumludur ve beyanı güvenilebilirdir (bkz. §§ 4 ve 10).

27. Bununla birlikte yasal temsilcinin cinsel istismarın vücuda organ sokulması suretiyle gerçekleştiği iması içerir iddiaları (bkz. § 3) nedeniyle başvurucunun iç beden muayenesi yapılmış ve hazırlanan adli tıp raporu dosyaya kazandırılmıştır. Muayeneye ilişkin adli tıp raporunda başvurucunun vücudunda eski ve yeni travmatik haricî bulgu, genital ve anal muayenesinde travmatik bulgu veya cinsel içerikli eyleme maruz kalmış olduğuna dair bulgu ya da yine başvurucu küçüğün beyanlarına itibar edilmesine engel zekâ geriliğinin saptanmadığının belirtildiği görülmektedir (bkz. § 7).

28. Bu koşullar altında başvurucunun istismar iddiasının bulunmaması ve yasal temsilci annenin şikâyetlerinin kapsamı dikkate alındığında psikiyatrik muayene raporu alınmaması yoluna gidilmesi veya soruşturmanın derinleştirilmemesi bir eksiklik değildir. Diğer bir ifadeyle daha derinlemesine soruşturma için daha kuvvetli dayanakların sunulması gerekirdi. Dolayısıyla Başsavcılık, etkili bir soruşturmanın gereği olarak makul ve özenle delilleri toplamış; olayın aydınlatılması bakımından ciddiyetle araştırma yapmıştır. Bu bağlamda elde edilen delillerin hukuki olarak yorumlanmasında Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki güvence altına alınan yasağı ihlal edecek mahiyette bir değerlendirme yapılmadığını ya da soruşturmanın etkili şekilde yürütülmediğini gösterir herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutuna yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun ve temsilcisinin kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ ALBAYRAK

B. No: 2021/48747 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48747

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ ALBAYRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48747)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Mehmet Ali ALBAYRAK

Vekili : Av. İnan UZUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kişinin diğer sanıklarla aynı anda duruşmada hazır bulunamadığından bahisle duruşmada hazır bulunma hakkının, mahkûmiyet hükmüne esas alınan tanıkların hükmü veren mahkeme huzurunda dinlenmemesi nedeniyle de doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Rize İl Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şubesinde polis memuru olarak görev yapan başvurucu hakkında usulsüz olarak dinleme faaliyeti gerçekleştirildiği şüphesiyle soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık; başvurucunun kamu görevlisinin resmî belgede sahteciliği, hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetme, suç uydurma, haberleşmenin gizliliğini ihlal etme, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından cezalandırılması talebiyle 5/6/2015 tarihli iddianame düzenlemiştir.

4. Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesi 2015/171 Esas sayılı yargılama dosyasında duruşma hazırlığı işlemleriyle birlikte yetkisizlik kararı vererek dosya Rize Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir.

5. Diğer taraftan Bayburt Cumhuriyet Başsavcılığınca Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında başlatılan soruşturmada; silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle 14/3/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Bayburt Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Duruşmaların 3. celsesinde; görülen davayla Rize Ağır Ceza Mahkemesinin 2015/177 Esas sayılı dava dosyası arasında fiilî ve hukuki irtibat bulunduğu gerekçesiyle her iki dava dosyasının birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Rize Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, kamu görevlisinin resmî belgede sahteciliği suçlarını işlediği sabit kabul edilerek cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme gerekçesinde; başvurucunun örgüt yapılanması içinde yer aldığına dair teşhisler ve tanık beyanları ile dinlemelere ilişkin usulsüz olarak resmî evrak düzenlediği hususları göz önünde bulundurulmuştur.

7. Başvurucunun istinaf kanun yolu talebi, Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından esastan reddedilmiştir. Başvurucunun anılan karara karşı sunduğu temyiz dilekçesinde duruşmada hazır bulunma hakkının ve doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyeti ileri sürmediği anlaşılmaktadır. Yargıtay 16. Ceza Dairesi Rize Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet kararını 30/6/2021 tarihinde onamıştır.

8. Başvurucu, nihai hükmü 6/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği şikâyetinin kabul edilemez olduğuna, duruşmada hazır bulunma ve tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının ve Doğrudan Doğruyalık İlkesi Bağlamında Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

10. Başvurucu, diğer sanıklarla aynı anda duruşmada hazır bulunamadığından bahisle duruşmada hazır bulunma hakkının ve mahkûmiyet hükmüne esas alınan tanıkların hükmü veren mahkeme huzurunda dinlenmemesi sebebiyle doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyetini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkı ve doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yolları tüketilmiş olmalıdır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin

düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

14. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

15. Somut olayda başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkının ve doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyetini temyiz kanun yolunda ileri sürmediği anlaşılmaktadır (bkz. § 7). Dolayısıyla başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına ve doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkına dair ihlal iddialarını yargılama sürecinde dile getirmediği ve böylece başvuru yollarını usulüne uygun tüketmediği anlaşılmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucunun; suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle; gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı; yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı; savunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Erol Aydeğer ([1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, §46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasının Tuncay Örnek ([1. B.], B. No: 2020/26173, 17/9/2024, §§ 20-24) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle; bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, özel hayata saygı hakkının, eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24); Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016); Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Duruşmada hazır bulunma hakkının ve doğrudan doğruyalık ilkesi bağlamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SABAH NOORI HAMMOOD ALBEYATİ

B. No: 2021/52406 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52406

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABAH NOORI HAMMOOD ALBEYATİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52406)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Sabah Noorı Hammood ALBEYATİ

Vekili : Av. Ali DENİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, G-87 tahdit kodunun iptali talebiyle açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, yaşam hakkının, adil yargılanma hakkının ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 15/10/2021 tarihinde öğrenmiştir. Bireysel başvuru 16/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesince Mehmet Özcan ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27) kararında tebligatın elektronik tebliğ yöntemi ile yapıldığı hâllerde uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Kararda, elektronik tebligatın açıldığı tarih itibarıyla nihai karardan haberdar olunduğu kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda başvurucu vekilinin kendisine yapılan 15/10/2021 tarihli elektronik tebligatı aynı gün açarak nihai karardan haberdar olduğu ve başvuruyu otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 16/11/2021 tarihinde yaptığı

anlaşıldığından başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN OLUÇ

B. No: 2021/54035 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54035

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN OLUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54035)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : İhsan OLUÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevlisinin kesilen maaşının göreve iade edildikten sonra değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Süleyman Demirel Üniversitesi (Üniversite) Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevlisi olarak çalışan başvurucu 22/7/2016 tarihinde kamu görevinden uzaklaştırılmıştır. Başvurucu 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca kamu görevinden çıkarılmıştır. Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davada Ankara 19. İdare Mahkemesi 31/12/2019 tarihinde davanın kabulü ile işlemin iptaline karar vermiştir. Başvurucu 22/5/2020 tarihinde kamu görevine iade edilmiştir.

3. Başvurucu 27/5/2020 tarihinde Üniversiteye müracaat ederek idari işlem sonucunda mahrum kaldığı parasal hakların ödenmesi talepleri kapsamındaki diğer iddialarının yanında görevden uzaklaştırıldığı tarihten göreve iade edildiği tarihe kadar geçen dönem için ödenmesi gereken maaşlarının yasal faiziyle birlikte ödenmesini talep etmiştir.

4. Başvurucuya 30/5/2020 tarihinde görevden uzaklaştırıldığı tarihten göreve iade edildiği tarihe kadar maaşları yasal faiz işletilmeksizin ödenmiştir. Üniversite 16/7/2020 tarihinde

başvurucunun görevine iadesi sonrası ödenen maaşlarının yasal faiz ve enflasyon oranı hesaplanarak ödenmesini talep ettiğini kaydetmiş, buna karşılık ilgili mevzuatın gecikme faizi ödenmesini öngörmediğini belirterek başvurucunun talebini reddetmiştir.

5. Başvurucu 28/7/2020 tarihinde geçmişe yönelik maaşlarının ödenmesinde yasal faiz uygulanmaması işleminin iptali ile yasal faiz ödenmesi talebiyle dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde görevinden uzaklaştırıldığı ve çıkarıldığı dönemlere ait maaşlarının ödendiğini ancak yasal faiz işletilmediğini, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarına göre mali hakların yasal faiz işletilmeden ödenmesinin hak kaybına neden olduğunu ileri sürmüştür. Davalı Üniversite, mali hakların karşılandığını ve ilgili mevzuat uyarınca gecikme faizi uygulanmadığını belirtmiştir. Üniversite ayrıca başvurucunun kamu görevinden çıkarıldığı tarih ile görevine iade edildiği tarih arasında aldığı maaş tutarına yasal faiz uygulansaydı ödenecek toplam faiz tutarının 35.234,41 TL olduğunu açıklamıştır.

6. Isparta İdare Mahkemesi (Mahkeme) 13/11/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptali ve yasal faiz talebinin kabulü ile görevden uzaklaştırıldığı tarihten göreve iade edildiği tarihe kadar geçen süreler için başvurucuya ödenen birikmiş maaşlarına davanın açıldığı 28/7/2020 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizin ödenmesine karar vermiştir. Mahkeme, mülkiyet hakkı kapsamında olan alacağın kamu makamlarınca haklı olmayan bir gerekçeyle geç ödenmesi durumunda enflasyon karşısında yüksek oranda değer kaybına uğratılmasının hak sahibine aşırı külfet yükleyeceğini açıklamıştır. Başvurucunun kendisinden kaynaklanmayan nedenlerle alacağına geç kavuştuğunu, bu süreçte alacağın alım gücünde meydana gelen azalmanın karşılanması için maaş ödemelerine yasal faiz işletilmesi gerektiğini kaydetmiştir. Mahkeme, dava dilekçesinde faiz başlangıç tarihi belirtilmediğinden taleple bağlı kaldığını açıklayarak başvurucuya yapılan maaş ödemelerine dava tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine karar verdiğini belirtmiştir.

7. Üniversite 25/11/2020 tarihinde mahkeme kararına istinaden başvurucuya 6.805,39 TL yasal faiz ödemesi yapmıştır.

8. Başvurucu; ödenen maaşlarını hak ettiği tarihten ödeme tarihi arasında işleyen yasal faize hükmedilmesi gerektiğini, dava dilekçesinde yasal faiz talebi bulunduğunu ve parasal kaybının karşılanmadığını belirterek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi 30/9/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olmak üzere reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 4/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, dava dilekçesinde işlemin iptali ile birlikte yasal faiz talep etmesine rağmen Mahkemenin bariz takdir hatası yaptığını, iadeye konu maaşları hak ettiği tarih ile ödeme tarihi arasındaki yasal faizin hesaplanması gerektiğini iddia etmiştir. Üniversite, ödenmesi gereken tahmini yasal faizi 35.234,41 TL olarak hesaplamışken mahkeme kararı neticesinde 6.805,39 TL yasal faiz ödendiğini belirtmiş, kamudan olan alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına neden olacak şekilde hüküm kurulmasından yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı

beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucuya iade edilen maaşlara konu para tutarı Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülk teşkil etmektedir. Alacağın değer kaybına ilişkin şikâyet, mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin birinci kural çerçevesinde incelenecektir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019, § 34).

15. Anayasa Mahkemesi, kamu kurum ve kuruluşlarından olan çeşitli para alacaklarının değer kaybına uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri daha önce incelemiş; buna göre kamu makamlarının para borçlarını makul olmayan bir gecikme ile ödedikleri durumlarda para alacağında meydana gelen değer aşınmalarının başvurucu üzerinde şahsi olarak aşırı bir yük oluşturması hâlinde müdahale ölçülü olmadığından mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (kamulaştırma bedeli yönünden bkz. Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Ali Şimşek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017; bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay).

16. Somut olayda Mahkeme, görevden uzaklaştırıldığı tarihten göreve iade edildiği tarihe kadar geçen süreler için başvurucuya ödenen birikmiş maaşlarına davanın açıldığı 28/7/2020 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizin ödenmesine karar vermiştir. Başvurucuya geriye dönük olarak maaşının iade edilmesi gerektiği kamu makamlarınca kabul edilmiş bir olgudur. Bununla birlikte başvurucunun maaş alacağının doğduğu tarihlerden idareye başvuru tarihine kadar geçen süre dikkate alındığında enflasyon karşısında alacaktaki değer kaybını giderebilecek bir faiz ödemesi yapılmaması başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemektedir. Dolayısıyla söz konusu müdahalenin kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozduğu sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60;

Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Isparta 1. İdare Mahkemesine (E.2020/945, K.2020/1454) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ULAŞ KAYA

B. No: 2021/59455 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/59455

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ULAŞ KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/59455

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucu : Ulaş KAYA

Vekili : Av. Ramazan MUMCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 5/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu tarafından UYAP üzerinden 5/11/2021 tarihinde okunduğu ve başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 9/12/2021 tarihinde yapıldığı anlaşıldığından başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET IŞIK

B. No: 2021/60030 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60030

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET IŞIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60030

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucu : Mehmet IŞIK

Vekili : Av. Cansel IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu değerlendirilen başvurucunun meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu vekili, nihai hükmü 17/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 20/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 17/11/2021 tarihinde okunduğu ve başvurunun otuz günlük bireysel

başvuru süresi geçtikten sonra 20/12/2021 tarihinde yapıldığı anlaşıldığından başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.K.

B. No: 2021/60314 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60314

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60314)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : A.K.

Vekili : Av. Ömer Faruk ERGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu nakil aracında olumsuz koşullarda uzun süreli tutulma ve zorunlu ihtiyaçların karşılanmaması nedenleriyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği; yapılan şikâyet üzerine yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olduğu iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) soruşturması kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 12/3/2017 tarihinde tutuklanmış; hakkında yürütülen kovuşturma neticesinde mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu, 8/12/2022 tarihinde denetimli serbestliğe ayrılarak tahliye olmuştur.

3. Başvurucu, iddiasına göre 3/2/2020 tarihinde barındırıldığı Metris 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bu nakil işlemi yaklaşık altı saat sürmüş; kendisi ve beraberindeki üç mahpusa talep etmelerine rağmen içecek su verilmemiş, yol üstünde bulunan Bozüyük Açık Ceza İnfaz Kurumu önünde mola da verilmesine rağmen yol boyunca tuvalet ihtiyaçlarının giderilmesine izin verilmemiştir.

4. Nakil işlemi sırasında başvurucu ile aynı nakil aracında bulunan mahpus İ.D. Bozüyük Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) hitaben yazdığı 11/2/2020 tarihli dilekçeyle nakilden sorumlu jandarma teğmenden şikâyetçi olmuştur.

5. Başsavcılık 14/2/2020 tarihli kararıyla İ.D.nin ceza infaz kurumları arasındaki 3/2/2020

tarihli nakilde yaşananlara ilişkin şikâyetleri bakımından soruşturmanın Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılması gerektiği gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiş, bu yer Cumhuriyet başsavcılığının verdiği karşı yetkisizlik kararı sonrası ortaya çıkan yetki uyuşmazlığı İstanbul Anadolu 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/6/2020 tarihli kararıyla Bozüyük Cumhuriyet Başsavcılığının yetkili olduğu sonucuna varılması suretiyle giderilmiştir.

6. Başsavcılık, soruşturma kapsamında Silivri 7 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Metris 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yazdığı müzekkerelerle şikâyete konu nakil işlemine ilişkin tüm bilgi ve belgelerin gönderilmesini istemiş ve şikâyetçi İ.D. ile başvurucunun ifadelerini almıştır. İ.D. 2/9/2020 tarihinde müşteki sıfatıyla verdiği ifadede nakil sırasında susadıklarını, tuvalet ihtiyaçları olduğunu ismini hatırlayamadığı, nakilden sorumlu olan komutana birkaç kez iletmelerine ve iki defa da mola verilmesine rağmen ihtiyaçlarını gidecekleri infaz kurumunda gidereceklerinin söylendiğini beyan etmiştir. Başvurucu 24/9/2020 tarihinde mağdur tanık sıfatıyla verdiği ifadede aynı doğrultuda beyanda bulunmuş, olay hakkında Adalet Bakanlığına (Bakanlık) şikâyette bulunduğunu iddia etmiş ancak iddia ettiği olay nedeniyle herhangi bir kamu görevlisinden şikâyetçi olduğunu belirtmemiştir.

7. Başsavcılık müzekkeresine Metris Ceza İnfaz Kurumu Jandarma Tabur Komutanlığının 24/3/2021 tarihli yazısı ile cevap verilmiştir. Yazıda 3/2/2020 tarihinde gerçekleştirilen nakil öncesinde mahpuslara yol ve güzergâh bilgisiyle sevk ve nakil esnasında jandarma personeli, şoförler ve üçüncü kişilerin malzeme getirme, götürme ve satın alma taleplerini karşılamayacağının bildirildiği, her hükümlü/tutukluya azami 20 kg ağırlığında, iki poşet çanta ebadında malzeme taşıma hakkı tanındığı, mahpusların kumanyalarının götürülen infaz kurumu tarafından temin edilerek hükümlü/tutuklulara imza karşılığı teslim edildiği, ilgili mevzuatta tutuklu ve hükümlülerin sevki ve nakli sırasında kaçmalarını önlemek için sağlığa zarar vermeyecek gerekli bütün önlemlerin alınacağının düzenlendiği, sevk edilen hükümlü ve tutukluların tuvalet ve benzeri ihtiyaçlarının güvenlikli yerde yaptırılmasının düzenleme altına alındığı ifade edilmiştir.

8. Başsavcılık, mahpuslara nakil öncesi kumanyanın imza karşılığında teslim edildiği, şikâyetçinin götürüleceği infaz kurumuna teslimi esnasında nakilden sorumlu jandarma görevlilerinden şikâyeti olmadığına dair evrak imzaladığı, görevli personelin mevzuata aykırı bir eylemi olmadığı gibi naklin planlanan zamanda tamamlandığı gerekçesiyle 9/6/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucu ile şikâyetçi İ.D.nin karara yaptığı itiraz Sulh Ceza Hâkimliğince 15/10/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Olay nedeniyle şikâyette bulunmayan ve gerçekleştirilen soruşturmada alınan ifadesinde mağdur tanık sıfatına itiraz etmeyen başvurucunun Sulh Ceza Hâkimliğinin bu kararında itiraz eden müşteki sıfatıyla anıldığı görülmüştür. Başvurucu, nihai kararı 11/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, su ve tuvalet ihtiyacı gibi zorunlu ihtiyaçları karşılanmaksızın ceza infaz

kurumu nakil aracında uzun süre tutulması, bu olay hakkında yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmanın etkili şekilde yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişiler; ispat külfetinin devlete geçtiği durumlar hariç olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan ve dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerini söyleyebilmek mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

13. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

14. Bireysel başvuru konusu ettiği olay nedeniyle şikâyetçi olmayan başvurucu, birlikte nakledildiği diğer bir mahpusun şikâyeti üzerine başlatılan soruşturma kapsamında mağdur tanık sıfatıyla ifadesinin alınmasına itiraz etmediği gibi ifadesinde de olay nedeniyle nakli gerçekleştiren kamu görevlilerinden yakınmamış ve yaşadığını iddia ettiği olay sonrasında şikâyetçi olduğunu gösteren bir belgeyi de Başsavcılığa sunmamıştır. Bunun yanında başvurucunun yaşadığını iddia ettiği olayın maddi ve manevi varlığı üzerindeki etkilerinden de söz etmediği de dikkate alındığında uğradığını ileri sürdüğü muamelenin kötü muamele için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaştığını gösteren bilgi ve belgenin de başvuru dosyasında bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Selahattin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyete neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Anayasa Mahkemesi 2021/60314 esas sayılı dosyada, sayın çoğunluk kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında özetlenmiştir.

4. Başvurucu Metris T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Nakil işlemi 6 saat sürmüştür. Başvurucu nakil esnasında talep etmesine rağmen kendisine içecek ve su verilmediğini, Bozüyük Açık Ceza İnfaz Kurumu önünde mola verilmesine rağmen ihtiyaçlarının giderilmesine izin verilmediğini şikayet etmiştir.

5. Bozüyük Başsavcılığınca olaylara ilişkin soruşturma yapılmıştır. Başsavcılık mahpuslara nakil öncesi kumanyanın imza karşılığında teslim edildiği, şikayet edenin götürüleceği infaz kurumuna teslimi esnasında nakilden sorumlu Jandarma görevlilerinden şikayetçi olmadığı, naklin planlan zamanda tamamlandığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Yapılan itiraz sulh ceza mahkemesince reddedilmiştir.

6. Başvurucu başvuruya konu olayları şikayetçi olduğunu şerh düşerek imzaladığını belirtmektedir. Başvuru dilekçesi incelendiğinde başvurucunun nakil boyunca kendilerine su verilmediğini ve tuvalet ihtiyaçlarını karşılamadığını ortaya koymuştur. Bozüyük açık ceza infaz kurumu yerleşkesinde mola verildiği konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu molaya rağmen hükümlülerin tuvalet ihtiyacının karşılanmadığı da belirlenmiştir. Her iki cezaevindeki nakil süresinin 6-7 saat sürdüğü de açıktır.

7. Kişilerin şikayete konu ihtiyaçlarının ne kadar sürede karşılanması gerektiği kişiden kişiye; varsa hastalığına alışkanlıklarına göre değişmektedir. Belirtilen ihtiyaçlar gözetildiğinde 6-7 saatlik bir süre makul gözükmemektedir. Nakil sırasında mola verildiği de tespit edilmiştir. Verilen mola da bu ihtiyaçların karşılanması pekala mümkündür. Savcılıkça yapılan soruşturmada bu hususlar değerlendirilmeden karar verilmiştir. Bu gerekçelerle başvuruya konu olayda kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği gerekçesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

Ö.T. VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/1745 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/1745

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ö.T. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/1745)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can Benakay

Başvurucular : Ö.T. ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; mesleğe kabul kararının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından kaldırılması işlemine karşı açılan davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, stajlarını tamamladıktan sonra Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSK) tarafından muhtelif tarihlerde başvurucuların mesleğe kabulü yapılmış ve çeşitli mahkemelere hâkim veya savcı olarak atanmıştır.

3. Başvurucuların mesleğe kabul kararı HSK Üçüncü Dairesinin kararlarıyla kaldırılmıştır. Başvurucuların kararlara karşı yaptığı yeniden inceleme talebi HSK Üçüncü Dairesi tarafından reddedilmiş, anılan kararlara yaptıkları itirazlar ise HSK Genel Kurulunca reddedilmiştir.

4. Başvurucular, HSK Üçüncü Dairesince tesis edilen mesleğe kabul kararının kaldırılmasına dair işlemlerin iptali talebiyle Danıştay nezdinde dava açmıştır. Danıştay

Beşinci Dairesi muhtelif tarihlerde verdiği kararla söz konusu uyuşmazlığın ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda çözümlenmesi gereken uyuşmazlıklardan olmadığı gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiş ve dosyaları Ankara İdare Mahkemesine göndermiştir.

5. Ekli tablonun (H) sütununda belirtilen idare mahkemeleri tarafından verilen muhtelif tarihli kararlarla davanın incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. Kararlarda, mesleğe kabul kararının kaldırılmasına ilişkin olarak HSK Üçüncü Dairesinin kararına karşı Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca yargı yoluna başvurulmasının hukuken mümkün olmadığı belirtilmiştir. Kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

6. Nihai kararların başvuruculara tebliğ edilmesi üzerine başvurucular süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Konularının aynı olması nedeniyle ekli tablonun B sütununda numaraları belirtilen başvuru dosyalarının aynı tablonun (1) numaralı satırında yer alan 2022/1745 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Dursun Ali Kurt'un bireysel başvuruda bulunduktan sonra 14/3/2025 tarihinde vefat ettiğinin tespit edilmesi üzerine başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren müzekkere gönderilmiş ve mirasçılar bireysel başvuruya katılma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular Habil Kahraman ve Mahmut Karababa adli yardımdan faydalandırılma talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular, mesleğe kabul kararının kaldırılmasına ilişkin kararın amacı ve sonucu itibarıyla meslekten çıkarma cezası olduğunu ve meslekten çıkarma cezasıyla aynı hukuksal sonucu doğurduğunu belirtmiş; savunmaları alınmadan tesis edilen işlemin hukuka aykırı olmasından yakınmıştır. Başvuruya konu davada yargılama yapılmadan, dava incelenmeksizin ret kararı verilmesinin haksız olduğunu iddia ederek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında hâkim ve savcılarla ilgili gerçekleştirilen işlemlere yönelik iç hukukta başvuru yolu olmadığına işaret edilerek başvuruların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamı dışında olduğunun ifade edildiği, somut bireysel başvurunun konu bakımından Anayasa Mahkemesinin yetki alanı içinde bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. HSK tarafından gerçekleştirilen mesleğe kabul kararının geri alınması işleminin mesleğe kabul kararından önce gerçekleşen olaylardan kaynaklandığı ve idarenin bu işlemi gerçekleştirme iradesinin sakatlanması nedeniyle yapıldığı, meslek içinde gerçekleşen olaylar nedeniyle alınan meslekten çıkarma kararlarından bu yönden farklılık

arz ettiği ifade edilmiştir. Başvurucular Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında bireysel başvuru formunda belirttikleri hususları tekrar etmiştir.

11. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesinin somut başvuruyla aynı konuya ilişkin olan İsa Çetin ([GK], B. No: 2019/2284, 11/1/2024) kararında, dava konusu yapılan mesleğe kabul kararının kaldırılması işlemine karşı Anayasa ile yargı yolunun kapatılıp kapatılmadığı hususunda ulaşılacak sonucun hem başvurunun konu bakımından bireysel başvurunun kapsamına girip girmediğinin hem de mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde etkili olacağı belirtilmiş bu sebeple konu bakımından yetki ve uygulanabilirlik meselelerinin esasla birlikte incelenmesinin uygun olduğu ifade edilmiştir (aynı kararda bkz. § 58). Somut başvuruda da anılan değerlendirme çerçevesinde konu bakımından yetki ve uygulanabilirlik hususları esasla birlikte incelenecektir.

14. Anayasa Mahkemesi İsa Çetin kararında, ceza hukuku ve salt disiplin hukuku anlamında bir ceza olmayan meslekten çıkarmanın hukuki mahiyetini belirlemek için Anayasa'nın 159. maddesinin Anayasa'nın 139. maddesi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (İsa Çetin, § 93). Anılan kararda Anayasa'nın 159. maddesindeki meslekten çıkarma cezası kavramının Anayasa'nın 139. maddesinde yer alan istisnalardan olan "meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler"in içinde kaldığı (İsa Çetin, § 99), HSK işlemlerine karşı yargı yolunun açık olma istisnasını teşkil eden meslekten çıkarma cezasının kapsamına disiplin cezaları dışında genel olarak hâkim ve savcıların kusurlu eylem ve durumları nedeniyle Anayasa'nın 139. maddesinin ikinci fıkrası anlamında meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilip azledilmeleri sonucunu doğuran tasarrufların da girdiği belirtilmiştir (İsa Çetin, § 103).

15. İsa Çetin kararında mesleğe kabul kararının kaldırılması Anayasa'nın 139. maddesinin ikinci fıkrasındaki "meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler" kapsamında görülmüştür. Kararda, başvurucunun kendi kusurundan kaynaklanmakta olan eylemi ve buna karşılık olarak HSK tarafından eyleme ilişkin olarak idari takdir hakkı da kullanılarak bir ceza verildiği, bunun Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrasındaki meslekten çıkarma cezası niteliğinde olduğu, bu nedenle bu işleme karşı yargı yolunun açık olması gerektiği değerlendirilmiştir (İsa Çetin, § 109). Kararda, anayasal anlamda meslekten çıkarma cezası mahiyetinde bir işlem varken mahkemenin işlemin yargı denetimine kapalı olduğu gerekçesiyle verdiği davanın incelenmeksizin reddine dair kararla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığından mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İsa Çetin, §§ 112-115).

16. Somut olayda anılan kararda ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvuruculaların kamu hizmetine girme, mülkiyet, çalışma, özel hayata ve aile hayatına saygı, etkili başvuru hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdükleri görülmekte ise

de mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucuların bir kısmı yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda anılan karardan açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucular, ihlalin tespit edilmesi ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini istemiş; ekli tablonun (İ) sütununda belirtilen oranlarda tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Habil Kahraman ve Mahmut Karababa'nın adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (H) sütununda belirtilen idare mahkemelerine GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli tablonun (F) sütununda belirtilen harç tutarları ile (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİHARİ KAYA ve DİĞERLERİ

B. No: 2022/2450 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/2450

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİHARİ KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/2450)

Karar Tarihi: 17/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 30/4/2026 - 33239

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Nihari KAYA 2. Hamza KAYA 3. Şehriban KAYA 4. Gülcihan KAYA 5. Özlem KAYA 6. Rukiye KAYA 7. Songül KAYA

Vekili : Av. Hamdi TURGUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tıbbi ihmal sebebiyle ölüm meydana gelmesi, olaya ilişkin açılan davanın uzun sürmesi ve kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Nihari Kaya'nın eşi diğer başvuruculların ise babaları olan A.K. 4/5/2013, 5/5/2013 ve 6/5/2013 tarihlerinde baş, kulak ve boğaz ağrısı şikâyetleriyle Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servisine başvurmuş; baş ağrısı, akut otitis (orta kulak iltihabı) ve akut tonsilit (bademcik iltihaplanması) teşhisi ile yapılan damar yolu açılması, enjeksiyon yapılması ve ilaç verilmesi gibi tıbbi işlemlerin ardından taburcu edilmiştir. Akabinde 6/5/2013 tarihinde başvurduğu özel bir hastanede, intaniye uzmanı bulunan merkezde takibinin uygun görülmesi üzerine A.K. aynı gün Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezine başvurmuştur. Bir süre bu Merkezde takip ve tedavisi süren A.K. 9/5/2013 tarihinde vefat etmiştir. Adı geçen Merkezde düzenlenen ölüm raporunda ölüm nedeni olarak menenjit ve beyin apsesi sonrası gelişen kardiyak arrest (ani kalp durması) ve multiorgan yetmezliği (çoklu organ yetmezliği) gösterilmiştir.

6. Başvurucular 4/12/2013 tarihinde A.K.nın ölümünde tıbbi ihmal bulunduğu iddiasıyla Sağlık Bakanlığı aleyhine Van 1. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebiyle tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde A.K.nın Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servisinde gerçekleştirilen tedavi sürecindeki yanlışlıklar ve eksiklikler nedeniyle hastalığının teşhisi ve tedavisinde geç kalındığı için hayatını kaybettiğini, idarenin hizmet kusuru olduğunu ileri sürmüştür.

7. Yargılama sırasında İdare Mahkemesinin 10/7/2015 tarihli ara kararıyla taraflardan ve Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Baştabipliği ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezinden A.K.nın teşhis ve tedavisine ilişkin tüm belgeler ile kayıtların sunulması istenmiştir. 27/5/2016 tarihli ara kararıyla ise A.K.nın tedavi sürecinde başvurduğu özel hastaneden teşhis ve tedaviye ilişkin tüm belgeler ile kayıtların sunulması talep edilmiştir.

8. Ara kararı cevaplarının dosyaya ulaşmasının ardından İdare Mahkemesi 15/3/2017 tarihinde aldığı ara kararıyla Adli Tıp Kurumundan idareye atfı kabil kusur olup olmadığı hususunda rapor tanzim etmesi istenmiştir.

i. Adli Tıp Kurumu 5/7/2017 tarihinde, 6/5/2013 istem tarihli beyin BT'si başta olmak üzere tüm radyolojik tetkikleri (BT, MR, grafi) ile tüm tıbbi evrakların (poliklinik muayene notu, doktor muayene notu, müşahede evrakı vs.) temin edilerek gönderilmesi için dosyayı iade etmiştir. İdare Mahkemesinin bahsi geçen evrakın temini yönünde aldığı 18/7/2017 tarihli ara kararının cevaplanmasının ardından dosya 27/9/2017 tarihinde yeniden Adli Tıp Kurumuna gönderilmiştir.

ii. Adli Tıp Kurumu 9/10/2017 tarihinde ise daha önce de temini istenen 6/5/2013 istem tarihli beyin BT'sinin dosya kapsamında yer almadığı oysa temini gerektiği, ayrıca Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesinde A.K.nın tedavisine katılan üç hekimin ayrıntılı beyanlarının alınması gerektiği gerekçesi ile dosyayı bir kez daha geri çevirmiştir. İdare Mahkemesi 24/10/2017 tarihli ara kararı ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezinden 6/5/2013 istem tarihli Beyin BT'sinin aslının ya da kopyasının CD ortamında gönderilmesine, Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Baştabipliğinden ise A.K.nın tedavisine katılan üç hekimin ayrıntılı beyanlarının alınarak gönderilmesine karar vermiştir. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezi alınan ara kararına 6/5/2013 istem tarihli beyin BT'sinin görüntü kaydına ulaşılamadığı şeklinde yanıt vermiş, Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Baştabipliği ise iki hekimin ifadelerini göndermekle birlikte "bir hekimin Bakırköy Doktor Sami Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi emrine atandığı için

ifadesinin alınamadığı" şeklinde yanıt vermiştir. Devam eden süreçte son hekimin ifadesi Bakırköy Doktor Sami Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesince temin edilerek 25/12/2017 tarihinde gönderilmiştir. İdare Mahkemesi 2/1/2018 tarihli ara kararı ile bir kez daha Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezinden 6/5/2013 istem tarihli beyin BT'sinin aslının ya da kopyasının CD ortamında gönderilmesini istemiş, nihayetinde adı geçen Merkezin 29/1/2018 tarihli yazısı ekinde istenen görüntü kaydı CD içinde gönderilmiştir. İdare Mahkemesi 6/2/2018 tarihinde dosyayı bir kez daha Adli Tıp Kurumuna göndermiştir.

iii. Adli Tıp Kurumu 8. Adli Tıp İhtisas Kurulunun 7/3/2018 tarihli raporunda kişinin ölümünün menenjit ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiğinin kabulü gerektiği mütalaa edilmiş ancak acil servis tedavi formu/konsültasyon defterinin dosya kapsamında yer almadığı belirtilerek kusur değerlendirmesi yapılabilmesi için kişiye ait tüm tıbbi evrak ile müdahaleyi yapan doktorun ayrıntılı ifadesinin teminen gönderilmesi istenmiştir.

iv. İdare Mahkemesince Adli Tıp Kurumu raporu doğrultusunda, müdahaleyi yapan doktorun ifadesi Bakırköy Doktor Sami Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi vasıtasıyla temin edilmiş; ayrıca Hastaneye müzekkere yazılarak A.K.ya ilişkin tüm tıbbi evrakların gönderilmesi istenmiştir. Hastanenin cevabi yazısında A.K.nın Acil Serviste ayaktan tedavi olduğu, yatan hasta olmadığı için epikriz düzenlenmediği, ilgili doktorlar tarafından herhangi bir tahlil isteminin olmadığı, bu sebeple laboratuvar sonucunun bulunmadığı, acil servis muayene formu ile hemşire takip formlarının ise dört ayda bir geri dönüşüme verilerek imha edildiği belirtilerek yazı ekinde hizmet detay belgesi ve konsültasyon defteri fotokopisi sunulmuştur.

v. İdare Mahkemesi 3/12/2018 tarihinde dosyayı bir kez daha Adli Tıp Kurumuna göndermiş ve dava konusu olaya ilişkin başkaca herhangi bir bilgi veya belge temin edilemediğini belirterek dosya kapsamındaki bilgi ve belgeler ışığında davalı idarenin ve muayeneye katılan sağlık personelinin kusuruna ilişkin kesin kanaat bildirir rapor tanzimi talep edilmesini istemiştir.

vi. Adli Tıp Kurumu 8. Adli Tıp İhtisas Kurulunun 27/2/2019 tarihli raporunda -bir kez daha- acil servis tedavi formu/konsültasyon defterinin dosya kapsamında yer almadığı belirtilerek kusur değerlendirmesi yapılabilmesi için kişiye ait tüm tıbbi evraklar ile müdahaleyi yapan doktorun ayrıntılı ifadesinin teminen gönderilmesi istenmiştir.

9. 14/11/2019 günü icra edilen duruşmanın akabinde İdare Mahkemesi 2/12/2019 tarihli kararla maddi tazminat istemi yönünden davanın reddine, manevi tazminat istemi yönünden ise davanın kabulü ile toplam 100.000 TL manevi tazminatın davalı idareye başvuru tarihinden (2/9/2013) itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmetmiş; kararda Adli Tıp Kurumunca kusur değerlendirilmesi yapılabilmesi için temini talep edilen acil servis muayene formu ile hemşire takip formu gibi bir kısım tıbbi evrakın imha edildiğinin bildirildiğini, bu durumda ölüm olayının meydana gelmesinde idarenin hizmet kusuru olduğu ortaya konulamadığı için maddi tazminat isteminin reddi gerektiğini ancak her ne kadar meydana gelen ölüm ile davalı idarenin tıbbi uygulamaları arasında kesin bir illiyet bağı kurulamamış ise de bu durumun tıbbi kayıtlardaki eksikliklerden ve kayıtların muhafaza edilmemesinden kaynaklandığını, davacıların maddi gerçeğe hiçbir zaman ulaşamayacaklarını, ömür boyu şüphe, endişe ve üzüntü duyacakları gözetildiğinde manevi tazminat isteminin kabulü gerektiğini belirtmiştir.

10. Karara karşı taraflar, istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

11. İstinaf incelemesi devam ederken başvurucular 10/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi 22/4/2022 tarihli kararı ile tarafların istinaf başvurularının kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Daire kararında A.K.nın gördüğü tedaviye ilişkin bilgi ve belgelerin eksik gönderilmesi nedeniyle Adli Tıp Kurumu tarafından tıbbi uygulama hatası yönünden olayın değerlendirilemediği, hizmet kusurunun varlığı konusunda kesin yargıya ulaşılamamasının bütün külfetinin davacılar üzerinde bırakılmasının hak arama hürriyetiyle bağdaşmayacağı ve hakkaniyete aykırı olacağı, her türlü bilgi ve belgeyi saklamakla yükümlü olan idarenin maddi gerçeğin ortaya çıkması adına yükümlülüklerini tam ve eksiksiz yerine getirmediği belirtilerek davalı idarenin olayda hizmet kusuru olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kararda ayrıca bu aşamada maddi ve manevi tazminatın bölünerek incelenemeyeceği gerekçesi ile manevi tazminat yönünden de davalı idarenin istinaf başvurusunun kabulü gerektiği ifade edilmiştir.

13. Kaldırma kararı sonrası tekrar yapılan yargılama sırasında İdare Mahkemesi destekten yoksun kalınan miktar yönünden bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Başvuruculaların vekili 27/1/2023 tarihinde maddi ve manevi tazminat taleplerini ıslah etmiş, ıslah dilekçesinde her bir başvurucu yönünden talep edilen maddi ve manevi tazminat miktarlarını ayrı ayrı belirtmiştir.

14. İdare Mahkemesi 1/3/2023 tarihinde, dava dilekçesinde hangi davacı için ne kadar destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat istendiğinin anlaşılamadığı gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Bunun üzerine başvurucular vekili 13/3/2023 tarihli dilekçe ile başvurucu eş yönünden 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminata, diğer başvurucular olan çocuklar yönünden ise ıslah dilekçesi ile talep edilen miktarlarda ayrı ayrı maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

15. Yeni dava dilekçesini inceleyen İdare Mahkemesi 22/3/2023 tarihinde bir kez daha dava dilekçesinin reddine karar vermiş; kararda ıslah müessesesinin dava dilekçesinde gösterilen/belirtilen zarar kalemleri için mümkün olduğunu, dava dilekçesinde davacı Nihari Kaya dışında kalan hangi davacı için ne kadar destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat istendiğinin anlaşılamadığını, toplam 50.000 TL maddi (destekten yoksun kalma) ve 100.000 TL manevi tazminat isteminin sadece davacı Nihari Kaya yönünden talep edildiğini, hangi davacının ne kadar tazminat istediğinin net olarak açıklanmadığını, her bir davacı için ayrı ayrı belirtilmediğini açıklamıştır. Bunun üzerine başvurucular vekili 27/4/2023 tarihli dilekçeyle her bir davacı yönünden talep edilen maddi ve manevi tazminat miktarını ayrı ayrı belirtmiş, toplamda 1.305.989,45 TL maddi (destekten yoksun kalma) tazminat ile 600.000 TL manevi tazminatın olay tarihinden (5/5/2013) itibaren en yüksek reeskont faizi ile birlikte ödenmesini talep etmiştir.

16. Yeni dava dilekçesi 3/6/2023 günü davalı idareye tebliğ edilmiş, davalı idare 23/6/2023 günü savunmasını sunmuştur. Başvurucular vekili 3/7/2023 tarihinde sunduğu savunmaya cevap dilekçesiyle davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

17. İdare Mahkemesi 24/10/2023 tarihinde, daha önce destekten yoksun kalınan miktar yönünden alınan bilirkişi raporunda davacı çocukların 25 yaşını ikmal ettikleri tarihe kadar zararın hesaplanması gerekirken bu hususun dikkate alınmadığı gerekçesiyle maddi zarara ilişkin ek rapor alınmasına karar vermiştir.

18. 20/11/2023 tarihli ek bilirkişi raporu sonrası başvurucular vekili 30/11/2023 tarihinde ıslah dilekçesi sunmuş, maddi tazminat talebini toplamda 1.680.590,25 TL olarak ıslah etmiştir.

19. İdare Mahkemesi 29/12/2023 tarihli kararla davanın kısmen kabulü ile 1.688.422,58 TL maddi, 210.000 TL manevi tazminatın idareye başvuru tarihi olan 2/9/2013'ten itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvuruculara ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin ise reddine hükmetmiştir. Kararda A.K.nın gördüğü tedaviye ilişkin bilgi ve belgelerin eksik gönderilmesi nedeniyle Adli Tıp Kurumu tarafından tıbbi uygulama hatası yönünden olayın değerlendirilemediğini, hizmet kusurunun varlığı konusunda kesin yargıya ulaşılamamasının bütün külfetinin davacılar üzerinde bırakılmasının hak arama hürriyetiyle bağdaşmayacağını ve hakkaniyete aykırı olacağını, her türlü bilgi ve belgeyi saklamakla yükümlü olan idarenin maddi gerçeğin ortaya çıkması adına yükümlülüklerini tam ve eksiksiz yerine getirmediğini belirterek davalı idarenin olayda hizmet kusuru olduğunu açıklamıştır.

20. Karara karşı taraflar, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucular vekili, istinaf dilekçesinde maddi tazminat yönünden destekten yoksun kalma tazminatının eksik hesaplandığını, manevi tazminat namıyla hükmedilen miktarın ise çok düşük olduğunu ileri sürmüştür. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi 19/2/2025 tarihli kararla tarafların istinaf başvurularının reddine temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

21. Karara karşı taraflar, temyiz kanun yoluna başvurmuş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dosya derdesttir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 17/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

23. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduklarını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucular; A.K.nın yanlış ve geç teşhis nedeniyle hayatını kaybettiğini, Adli Tıp Kurumunun raporunda idareye kusur atfedilmemesinin hatalı olduğunu, açtıkları davanın İdare Mahkemesince haksız olarak kısmen reddedildiğini, kanun yolu incelemesinin ise sürdüğünü, bireysel başvuru tarihi itibarıyla yaklaşık dokuz yıldır devam eden yargılamanın uzun bir süre daha devam edeceğinin muhakkak olduğunu belirterek yaşam hakkının, hak arama hürriyeti ile etkili başvuru hakkının, adil yargılanma, makul sürede yargılanma ve hakkaniyete uygun yargılanma haklarının, sağlığın ve aile bütünlüğünün korunması haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde; yargılamanın devam ettiği, başvuruculların yargılama sırasında delillerini, iddialarını ve itirazlarını sunma imkânı bulduğu, talep ve itirazların yargı

yerlerince değerlendirildiği, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

27. Başvurucular; Bakanlık görüşüne karşı beyanında, başvuru formunda dile getirdiği iddiaları tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

a. Nitelendirme ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucuların iddiaları temel olarak iki noktada toplanmaktadır: Birinci iddia tıbbi uygulama hatası yapıldığına yönelik iken ikinci iddia olaya ilişkin açılan tam yargı davasının uzun sürdüğüne, idarenin ihmalinin tam olarak tespit edilmediğine, davanın kısmen reddedilmesinin haksız olduğuna yöneliktir.

29. İddiaların yaşam hakkı kapsamında koruma yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediği ve yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilip edilmediği yönlerinden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Yargılama sürecine, süresine ve sonucuna yönelik olarak başkaca hak başlıkları altında dile getirilen ihlal iddialarının yaşam hakkı kapsamında incelenecek olması nedeniyle başkaca bir haktan münferiden değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

b. Yaşam Hakkı Kapsamında Koruma Yükümlülüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvuru sırasında devam eden yargılama sürecinde İdare Mahkemesince 29/12/2023 tarihinde idarenin olayda hizmet kusuru olduğu sonucuna ulaşılarak davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, istinaf başvurusu ise reddedilmiştir. Ancak karara karşı taraflarca temyiz kanun yoluna başvurulmuş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dosya derdesttir. Yaşam hakkının maddi boyutu kapsamında koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine yönelik iddialar bakımından henüz başvuru yolları tüketilmemiştir (benzer yöndeki bir yaklaşım için bkz. Süleyman Ege/Türkiye, B. No: 45721/09, 25/6/2013).

31. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkı kapsamında koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Somut olaya ilişkin yargılama sürecinin devam ettiği, dolayısıyla başvuruculların dile getirdiği sair iddiaların yargı makamlarınca değerlendirilebileceği gözetildiğinde yaşam hakkının usul boyutu kapsamında yapılacak inceleme, yargılama sürecinin makul bir ivedilikle yürütülüp yürütülmediğiyle sınırlı olacaktır.

33. Bu bakımdan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

34. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem

kurmakla yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini, gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 61).

35. Kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunsa da kasıtlı olmayan eylemler açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu bakımdan genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi tıbbi ihmal sonucu ortaya çıktığı iddia edilen, bir başka ifadeyle tedavinin kusurlu, yanlış veya gecikmiş olması ya da sağlık çalışanlarının tedavi sırasındaki koordinasyon eksiklikleri sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında da etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük; mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasıyla yerine getirilmiş sayılabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 84; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 37; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 62-64).

36. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak için adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartı yerine getirilmelidir (Perihan Uçar [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 86; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 39). Tıbbi ihmal iddiasıyla açılan tazminat talepli davalar yönünden etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü, özellikle yargılamanın makul sürede tamamlanmasını gerektirir. Bu gereklilik gerçeklerin ve tıbbi tedavinin uygulanması sırasında yapılan muhtemel hataların bilinmesine, ilgili kurumların ve sağlık personelinin olası eksikliklerini gidermesine ve benzer hataların önlenmesine, dolayısıyla sağlık hizmetlerinden yararlanan herkesin güvenliğinin sağlanmasına hizmet eder. Dolayısıyla gecikme için inandırıcı ve makul gerekçeler bulunmadığı sürece yargılamaların uzunluğu yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin ihlaline neden olacaktır (Ayşe Terzi ve Mustafa Terzi [1. B.], B. No: 2020/3325, 13/2/2024, § 12). Öte yandan yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

37. Başvurucu Nihari Kaya'nın eşi, diğer başvuruların ise babaları olan A.K.nın 9/5/2013 tarihinde vefat etmesi üzerine başvurucular 4/12/2013 tarihinde A.K.nın ölümünde tıbbi ihmal bulunduğu iddiası ile Sağlık Bakanlığı aleyhine tam yargı davası açmıştır (bkz. § 6).

38. 4/12/2013 tarihinde açılan davada İdare Mahkemesince ancak 10/7/2015 ve 27/5/2016 tarihli ara kararları ile teşhis ve tedaviye ilişkin belgelerin celbedilmesine karar verilmiş (bkz. § 7) ve ilk kez 15/3/2017 tarihinde Adli Tıp Kurumundan idareye atfı kabil kusur olup olmadığı hususunda rapor tanzim etmesi istenmiştir (bkz. § 8).

39. Adli Tıp Kurumu 5/7/2017 ve 9/10/2017 tarihlerinde iki kez dosyayı eksiklikler olduğundan bahisle geri çevirmiş (bkz. § 8/i, ii), 7/3/2018 tarihli raporda ise kişinin ölümünün menenjit ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiğinin kabulü gerektiğini mütalaa etmekle birlikte tıbbi evrakın tam olarak temin edilmemesi nedeniyle kusur değerlendirilmesi yapılamadığını bildirmiştir (bkz. § 8/iii). İdare Mahkemesi, yaptığı yazışmaların akabinde 3/12/2018 tarihinde dosyayı bir kez daha Adli Tıp Kurumuna

göndermiş; dava konusu olaya ilişkin başkaca herhangi bir bilgi veya belge temin edilemediğini belirterek dosya kapsamında mevcut olan bilgi ve belgeler ışığında rapor tanzim edilmesini istemiştir (bkz. § 8/v). Adli Tıp Kurumunun 27/2/2019 tarihli raporunda ise bir kez daha kusur değerlendirilmesi yapılabilmesi için kişiye ait tüm tıbbi evrakın temini istenmiştir (bkz. § 8/vi).

40. Nihayetinde İdare Mahkemesi 2/12/2019 tarihli kararla, meydana gelen ölüm ile davalı idarenin tıbbi uygulamaları arasında kesin bir illiyet bağı kurulamadığı ancak bu durumun tıbbi kayıtlardaki eksikliklerden ve kayıtların muhafaza edilmemesinden kaynaklandığı gerekçeleriyle maddi tazminat istemi yönünden davanın reddine, manevi tazminat istemi yönünden ise davanın kabulüne karar vermiştir (bkz. § 9). Tarafların karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesinin 22/4/2022 tarihli kararı ile maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için yükümlülüklerini tam ve eksiksiz yerine getirmeyen davalı idarenin olayda hizmet kusuru olduğu gerekçesiyle istinaf başvurularının kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına, yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir (bkz. § 12). Kaldırma kararı sonrası yeniden yapılan yargılama neticesinde İdare Mahkemesi 29/12/2023 tarihli kararla maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için yükümlülüklerini tam ve eksiksiz yerine getirmeyen davalı idarenin olayda hizmet kusuru olduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir (bkz. § 19). Taraflar karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş ise de Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi 19/2/2025 tarihli kararla istinaf başvurularının reddine temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir (bkz. § 20). Karara karşı taraflar, temyiz kanun yoluna başvurmuş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dosya derdesttir (bkz. § 21).

41. 4/12/2013 tarihinde açılmış olup derdest olan tam yargı davası bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla 12 yıldan daha uzun bir süredir devam etmektedir. Yargılama sürecinde başvurucular vekili, Mahkemenin iki kez dilekçe ret kararı vermesine sebep olmuştur (bkz. §§ 14,15). İdare Mahkemesi ilk defa 1/3/2023 tarihinde dava dilekçesinin reddine karar vermiş, başvurucular vekilinin verdiği yeni dava dilekçesinde eksikliğin tam olarak giderilmemesi üzerine 22/3/2023 tarihinde bir kez daha dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Başvurucular vekilinin yeni dava dilekçesi davalı idareye tebliğ edilmiş, davalı idare savunmasını sunmuş, başvurucular vekili 3/7/2023 tarihinde sunduğu savunmaya cevap dilekçesi ile davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir (bkz. § 16). Başvurucular vekili, Mahkemenin iki kez dilekçe ret kararı vermesine sebep olmak suretiyle yargılamanın yaklaşık beş ay uzamasına sebep olmuştur. Başvurucular vekilinden kaynaklanan bu süre dikkate alınsa dahi devam etmekte olan yargılamanın yaşam hakkının gerektirdiği makul bir süratle yürütüldüğü söylenemez. Yargılamanın uzamasının başvuruculardan kaynaklanan haklı sebepleri olmadığı gibi sürenin uzamasının herhangi bir inandırıcı ve makul gerekçesi de yoktur. Sonuçtan bağımsız olarak yargılamada, yaşam hakkının usul boyutu kapsamında makul derecede ivedilik şartının sağlanmadığı görülmüştür.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

43. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile her biri için 1.000.000 TL maddi/manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen ihlal sebebi dikkate alındığında ve başvuruya konu edilen yargılamanın zaten sürdüğü gözetildiğinde yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi mümkün değildir. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvuruculara müştereken 330.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkı kapsamında koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara net 330.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 1. İdare Mahkemesine (E.2023/1351, K.2023/3491) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HEDİYE MELEK DELİLBAŞI

B. No: 2022/13260 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/13260

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEDİYE MELEK DELİLBAŞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/13260)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : Hediye Melek DELİLBAŞI

Vekili : Av. Ömer Gökhan OVAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kanser teşhisi konulan hastaya reçete edilen ilaç bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmasına yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucuya 2019 yılının Mayıs ayında over malign neoplazmı (yumurtalık kanseri) teşhisi konulmuştur.

3. Dosyadaki 17/9/2021 tarihli reçeteye göre başvurucunun tedavisini planlayan hekim olaparib etken maddeli Lynparza isimli ilacın kullanımını gerekli görmüştür. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) 29/9/2021 tarihli yazısı ile anılan olaparib etken maddeli ilacın altı aylık dozda kullanımını ve yurt dışından ithalatını uygun bulmuştur.

4. Başvurucu 21/10/2021 tarihli dilekçesiyle emekli olduğunu, bu nedenle çok pahalı olan bahse konu ilacı kendi imkânlarıyla temin edemeyeceğini, tedavisi için gerekli olan ve eş

değeri olmayan ilaç bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından karşılanmasını talep etmiştir.

5. SGK 25/10/2021 tarihli cevabında Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonunun 14/6/2019 tarihli toplantısında söz konusu ilacın over malign neoplazmı tanısında SGK Yurt Dışı İlaç Fiyat Listesine (EK-4/C) alınmasının uygun olmadığına karar verildiğini bildirerek başvurucunun talebini reddetmiştir.

6. Başvurucu, Ankara 13. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 25/10/2021 tarihli işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açmıştır. İdare Mahkemesi 24/11/2021 tarihli kararıyla "davacının kanser hastası olması sebebiyle ilgili ilacı kullanmadığı takdirde sağlığı tehlikeye girebileceğinden, bu durumda dava konusu işlemin davacı açısından uygulanmakla etkisi tükenebilecek nitelikte işlemlerden olması nedeniyle, davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar dava konusu işlemin teminat aranmaksızın yürütmesinin durdurulmasına" hükmetmiştir.

7. Başvurucu, yürütmenin durdurulması kararını da eklemek suretiyle SGK nezdinde ilacın yurt dışından temin edilmesi ve ilaç bedelinin karşılanması istemiyle yeniden başvuruda bulunmuştur.

8. SGK 21/12/2021 tarihli işlemiyle talebi reddetmiştir. İşlem metninde, "ilaca ait Sağlık Bakanlığı ilaç kullanım onay belgesi, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutuları, ilaca ait reçetelerin asılları, ilaç kullanım raporunun ve günlük ilaç kullanım dozunun ibraz edilmesinin gerektiği" belirtilmiştir.

9. SGK tarafından yürütmenin durdurulması kararına yapılan itiraz Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin (Daire) 22/12/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

10. Mahkeme, idarenin savunma dilekçesinin ardından yaptığı incelemede idarenin usule ilişkin itirazlarını yerinde görmemiş ve kararında; başvurucunun tedavisini takip eden hekim tarafından hastalığın tedavisi amacıyla reçete edilen ilacın kullanımının TİTCKnin 29/9/2021 tarihli kararıyla uygun görüldüğünü, başvurucunun ilaç bedellerinin SGK tarafından karşılanması konusundaki yazısının Türkiye Eczacılar Birliğine gönderilmesi talebiyle yaptığı başvurunun reddedilmesine ilişkin işlemin Anayasa ile teminat altına alınan sağlıklı yaşama hakkı ve sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmayacağının açık olduğunu, kanser hastası olan ve tedavisinde talep edilen ilacın kullanımı tıbbi anlamda zorunlu olan başvurucuya dava konusu işlemin uygulanması hâlinde yaşama hakkını etkileyerek telafisi güç ve imkânsız zararlara yol açacağını belirterek hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin teminat alınmaksızın yürütmesinin durdurulmasına 5/1/2022 tarihinde karar vermiştir.

11. Anılan karar üzerine 7/1/2022 tarihinde başvurucu, yürütmenin durdurulması kararının gereğinin yerine getirilmesi talebiyle ilaç bedelinin SGK tarafından karşılanarak yurt dışından getirtilmesi için kuruma başvurmuştur.

12. SGK 17/1/2022 tarihli cevabında, 5/1/2022 tarihli yürütmenin durdurulması kararının içerik olarak açık olmadığını belirterek talebi reddetmiştir. Başvurucu ise İdare Mahkemesine 24/1/2022 tarihinde tekrar başvurarak 5/1/2022 tarihli yürütmeyi durdurma kararının tavzihini/açıklanmasını istemiştir.

13. Başvurucu ayrıca aynı tarihte Ankara Bölge İdare Mahkemesine de başvurarak 5/1/2022 tarihli yürütmeyi durdurma kararının "Türk Eczacılar Birliği tarafından temin edilmesi ve

ilaç bedelinin davalı kurum tarafından karşılanması" ibaresini içermemesi sebebiyle eksik olduğunu ve bu hâliyle davalı idare nezdinde işlem tesis etmeye elverişli olmadığını belirterek kararda düzeltme talep etmiştir. Düzeltme talebini inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi, kararda yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 3/2/2022 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

14. Başvurucu, söz konusu itirazın reddi kararını öğrenmesini takiben 14/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve reçete edilen ilacın bedelinin SGK tarafından yürütmeyi durdurma kararının gereği olarak ilacı ithal eden yetkili kuruluşa derhâl ödenmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

15. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

16. Anayasa Mahkemesi 14/2/2022 tarihinde SGK'dan İdare Mahkemesince verilen yürütmeyi durdurma kararı üzerine yapılan işlemler hakkında bilgi vermesini ve ilgili belgeleri göndermesini istemiştir. SGK tarafından verilen 16/2/2022 tarihli cevap yazısında "Olaparib" etkin maddeli Lynparza Film Kaplı Tablet ticari isimli ilaç Sağlık Bakanlığınca 21/11/2018 tarihinde ruhsatlandırılmış olup Kurumumuzca ilgili komisyonlarda değerlendirme çalışmaları devam etmektedir." denilmiştir.

17. Başvurucunun 24/1/2022 tarihinde İdare Mahkemesine yaptığı tavzih/açıklama talepli başvuru (bkz. § 12) 16/2/2022 tarihinde incelenerek karara bağlanmıştır. Kararda 5/1/2022 tarihli yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararın SGK tarafından uygulanmadığına ilişkin tespitte bulunduktan sonra söz konusu kararın yeterince açık olduğunu, bu kararın uygulanması kapsamında davacıdan kullanacağı ilaçlar öncesinde herhangi bir ücret talep edilmeksizin davalı idarece ilaç teminini sağlayacak şekilde ilaç bedellerinin Türkiye Eczacılar Birliğine ödenmesi gerektiğini belirterek tavzih/açıklama talebinin reddine karar vermiştir.

18. Anayasa Mahkemesi 17/2/2022 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve başvurucuya reçete edilen Olaparib etken maddeli Lynparza isimli ilacın bedelinin başvurucunun tedavisi amacıyla derhâl ödenmesinin sağlanmasına karar vermiştir.

19. İdare Mahkemesi 31/5/2022 tarihinde davaya konu idari işlemin iptaline karar vermiştir. Karara karşı davalı idare tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Daire 1/6/2022 tarihli kararıyla istinaf başvurusu yapıldıktan sonra 26/9/2022 tarihinde başvurucunun vefat ettiği ve tarafların kişiliğindeki değişiklik nedeniyle Mahkeme aşamasında karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

20. Dosyayı ele alan İdare Mahkemesi, bakılan davadaki uyuşmazlığın vefat eden başvurucunun mirasçılarını ilgilendirdiğini belirterek davayı takip hakkı kendisine geçen başvurucunun mirasçılarının başvurmasına kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermiştir. Başvurucunun mirasçılarının sundukları dilekçeyle dosyanın işleme konulmasını talep etmeleri üzerine İdare Mahkemesince yapılan inceleme sonunda dava konusu işlemin iptaline 16/11/2023 tarihinde karar verilmiştir. Davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu talebi ise Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesince 23/5/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucu, öz itibarıyla devletin ilaç bedelini karşılamakla yükümlü olduğuna işaret ederek İdare Mahkemesinin Lynparza isimli ilacın bedelinin SGK tarafından karşılanmasına yönelik yürütmenin durdurulması kararı vermesine rağmen SGK'nın ödeme yapmak için boş ilaç kutularını talep etmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) öncelikle İdare Mahkemesi nezdinde yargılamanın devam etmesi nedeniyle başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin değerlendirmede dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Bakanlık, esasa ilişkin olarak ise devletin sağlık hizmetlerini tesis etmekteki pozitif yükümlülüğünün koşulsuz ve sınırsız olmadığı vurgulanarak yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru yollarını tükettiğini belirttikten sonra genel hatlarıyla başvuru formunda belirttiği iddialarını tekrarlamıştır.

23. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır.

24. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ölüm nedeniyle İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DÜNYAPC ELEKTRONİK BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/24617 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/24617

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DÜNYAPC ELEKTRONİK BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/24617)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Dünyapc Elektronik Bilgisayar Sistemleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Adem FINDIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, resen tarh edilen tek kat vergi ziyaı cezalı katma değer vergisinin kaldırılması istemiyle seri nitelikte açılan davalarda aleyhe tam vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve davanın reddine karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu şirket adına resen tarh edilen tek kat vergi ziyaı cezalı katma değer vergisinin kaldırılması istemiyle başvurucu tarafından seri nitelikte yirmi iptal davası açılmıştır.

3. İstanbul 8. Vergi Mahkemesince 26/2/2021 tarihinde on bir davada duruşma yapılmış ve ret kararı verilmiştir. Mahkeme karar gerekçelerinde; başvurucu şirketin vergi artırım borçlarının bir kısım taksitlerini ödemediğinin tespit edildiği, düzenlenen faturaların da gerçek bir mal teslimi ve hizmet ifasına dayanmadığının anlaşıldığı belirtilerek vergi ziyaı cezalı katma değer vergisi tarhiyatında hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca kararlarda başvurucu aleyhine duruşmalı işler için öngörülen ayrı ayrı tam avukatlık vekâlet

ücretine hükmedilmiştir.

4. Başvurucu şirket, söz konusu kararlara karşı istinaf kanun yoluna gitmiştir. İstinaf dilekçelerinde başvurucu; vergi ziyaına sebebiyet vermediğini, kusurunun bulunmadığını, ayrıca avukatlık asgari ücret tarifesi uyarınca seri davalarda vekâlet ücretine yarı oranında hükmedilmesi gerekirken tam vekâlet ücretine hükmedilmesinin de hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

5. Başvurucu şirketin istinaf başvuruları, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi İkinci Vergi Dairesince istinafa konu edilen kararların usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

6. Bireysel başvurular süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. 2022/24646, 2022/24683, 2022/24691, 2022/24709, 2022/24711, 2022/24918, 2022/24970, 2022/25019, 2022/25025, 2022/39320, 2022/39323 numaralı başvuruların 2022/24617 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; seri davalarda avukatlık asgari ücret tarifesi uyarınca vekâlet ücretine yarı oranında hükmedilmesi gerekirken davaların reddi kararlarında aleyhine tam vekâlet ücretine hükmedildiğini, bu konudaki itirazı hakkında değerlendirme yapılmadan karar verildiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun iddialarına ilişkin Adalet Bakanlığına bildirimde bulunulmuştur.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun hukuka aykırı olarak nispi vekâlet ücretine hükmedildiğine ilişkin şikâyetinin adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olamaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

12. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Dolayısıyla kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren ya da onu önemli ölçüde etkisizleştiren müdahaleler mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilir.

13. Başvuruya konu davada kendini vekille temsil ettiren başvurucu aleyhine vekâlet

ücretine hükmedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

14. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

15. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

16. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

17. Bir uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının ve özellikle müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan kanun hükümlerinin yorumlanması derece mahkemelerinin takdirindedir. Derece mahkemelerince mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ifade edilen hükümlerle ilgili olarak geliştirilen yorumların isabetli olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte derece mahkemelerinin yorumlarının kanunun açık lafzıyla çelişki içinde olduğu veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59).

18. Vergi Mahkemesinin karar tarihinde yürürlükte olan 24/11/2020 tarihli ve 31314 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2021 Yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin "Seri davalarda ücret" başlıklı 22. maddesinde ihtiyari dava arkadaşlığının bir türü olan seri davalar ister ayrı dava konusu yapılsın ister bir davada birleştirilsin toplamda elli dosyaya kadar açılan seri davalarda her bir dosya için ayrı ayrı tam ücretin %50’si oranında avukatlık ücretine hükmedileceği, duruşmalı işlerde bu şekilde avukatlık ücretine hükmedilmesi için dosyaya ilişkin tüm duruşmaların aynı gün aynı mahkemede yapılması gerektiği düzenlenmiştir.

19. Olayda İstanbul 8. Vergi Mahkemesinde görülen on bir davada aynı tarihte duruşma yapıldığı ve başvurucu aleyhine duruşmalı işler için öngörülen ayrı ayrı tam avukatlık vekâlet ücretine hükmedildiği görülmektedir. Başvurucunun istinaf dilekçelerinde bu konudaki itirazını dile getirdiği ancak Bölge İdare Mahkemesi kararlarında bu hususa dair bir değerlendirmeye yer verilmediği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, mahkeme kararında Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin anılan hükmüne yönelik inceleme ve değerlendirme yapılmadan başvurucu aleyhine vekâlet ücretine karar verilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar

verilmesi gerekir.

21. Öte yandan başvurucu yargılamanın hakkaniyete uygun olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderim dikkate alınarak diğer şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 8. Vergi Mahkemesine (E.2020/803; E.2020/802; E.2020/801; E.2020/800; E.2020/799; E.2020/798; E.2020/797; E.2020/796; E.2020/795; E.2020/794; E.2020/793; E.2020/790) GÖNDERİLMESİNE,

E. 8.785,50 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 48.785,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VİLDAN ERASLANOĞLU

B. No: 2022/29916 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/29916

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VİLDAN ERASLANOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/29916)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Vildan ERASLANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hâkim adaylığı eğitim sonu sözlü sınav sonucuna yapılan itirazın reddine dair işleme karşı açılan davada davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 19/12/2015 tarihinde adli yargı hâkim ve savcı adaylığı yazılı sınavına katılarak 79.508 puan ile sözlü sınava girmeye hak kazanmıştır. 11/4/2016 tarihinde gerçekleştirilen sözlü sınavdan ise 70.714 puan alarak başarılı olmuş, İzmir Adliyesinde 20. dönem adli yargı hâkim ve savcı adayı olarak 1/7/2016 tarihinde eğitimine başlamıştır. 30/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen adli yargı hâkim ve savcı adayları eğitim sonu yazılı sınavında 100 tam puan alarak başarılı olmuş ve sözlü sınava katılmaya hak kazanmıştır. 1/9/2016 tarihinde sözlü sınava katılmıştır. 3/3/2017 tarihinde açıklanan sonuçlara göre sözlü sınavda başarısız olarak değerlendirilmiştir. Başvurucu sonuca karşı 6/3/2017 tarihinde Türkiye Adalet Akademisine (TAA) itiraz etmiştir. TAA'nın 31/7/2017 tarihli işlemiyle itiraz reddedilmiş ve işlem 18/9/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 16/11/2017 tarihinde iptal davası açmıştır.

3. Ankara 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 6/12/2018 tarihli ara kararıyla davalı Adalet Bakanlığından (Bakanlık) dava konusu mülakat sınavına ilişkin olarak davacının Mülakat

Aday Değerlendirme Tutanakları da dâhil olmak üzere dava konusu işleme ilişkin tüm bilgi ve belgelerin onaylı bir örneğinin gönderilmesini istemiştir. Bakanlık istenen bilgi ve belgeleri 4/1/2019 tarihinde Mahkemeye sunmuştur.

4. Mahkeme 15/3/2019 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda; davalı idarece gönderilen sözlü sınav tutanaklarında puan ortalaması 15 olsa da davacının başarısız sayılması işlemini sonucu itibariyle etkilemediği, sınav sonuç birleştirme tutanağında 13 rakamı yazmasının maddi hata olarak değerlendirilebileceği, sözlü sınavın yöntemine ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına yönelik mevzuatta ayrıntılı olarak düzenlenen kurallara göre gerçekleştirilen sözlü sınav sonucunda davacının başarısız sayılmasına dair işleme yapılan itirazın reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

5. Başvurucu, karara karşı 2/7/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde 260 adayın üç saat içinde sınava tabi tutulduğunu, adayların beşerli olarak sınava alındığını, her bir adayın bir dakika kadar değerlendirildiğini ifade etmiştir. Yazılı sınavdan 100 tam puan, sözlü sınavdan 25 puan alması neticesinde başarılı olacak olması karşısında kendisine 15 puan verilerek sınavda başarısız kabul edilmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, sözlü sınavda ses ve görüntü kaydı alınması gerektiğini ancak böyle bir kaydın alınmadığını iddia etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 23/10/2019 tarihinde istinaf başvurusunu reddetmiştir.

6. Başvurucu, karara karşı 9/12/2019 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde belirttiği hususlara ek olarak girdiği sözlü sınava ilişkin değerlendirme tutanakları incelendiğinde imzalı tutanaklarda yer alan rakamları aynı kişinin yazdığının görüleceğini ileri sürmüştür. Danıştay Beşinci Dairesi (Danıştay) 8/12/2021 tarihinde temyiz başvurusunu reddederek Bölge İdare Mahkemesi kararını onamıştır.

7. Nihai karar başvurucuya 2/3/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 28/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemezliğine karar verdikten sonra başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılması gerektiği sonucuna varmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, sözlü sınavda hayatın olağan akışına aykırı olarak kendisine 15 puan verildiğini, her değerlendirme kriterine kurul üyeleri tarafından aynı puanın verildiğini, sözlü sınavda beş kişilik gruba tek soru sorulduğunu, her adaya eşit süre verilmediğini iddia etmiştir. Sözlü sınava dair tutanaklarda imzalar haricinde kalan kısımları aynı kişinin yazdığını iddia ederek adil yargılanma hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bakanlık görüşünde, idari yargı mercilerince dava konusu olayın ilgili mevzuata göre değerlendirilerek yeterli ve açıklayıcı gerekçe ile ortaya konulduğu, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa'nın ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa

Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, önceki birçok kararında özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin sonuç temelli olarak özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilmesi için gerekli olan koşulların neler olduğuna dair detaylı değerlendirmelerde bulunmuştur (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110). Söz konusu kararlarda da vurgulandığı gibi başvurucunun mesleki yaşamına yönelik her işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamaz. Uygulanabilir olduğunun kabulü için özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların olması, mesleki hayata yönelik müdahalelerin ya da işlemlerin özel hayata ilişkin bir sebebe dayanması ya da anılan kararlarda belirtilen ilkeler çerçevesinde işlemin sonuçları yönüyle başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki etmesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığının başvurucular tarafından ortaya konulması gerekir. Anayasa Mahkemesi, özel hayata saygı hakkının uygulanabilirliğine ilişkin koşulların sağlanmadığı veya hakkın ihlal edildiğine ya da kapsamına ilişkin şikâyetlerin ileri sürülmediği durumlarda özel hayata saygı hakkından inceleme yapamamakta; ilgisine göre diğer hak ve güvenceler çerçevesinde ya da adil yargılanma hakkı bağlamında değerlendirme yapmaktadır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Tamer Mahmutoğlu, § 96; B. C. [2. B.], B. No: 2021/29094, 8/1/2025, § 16; Mustafa Deniz [2. B.], B. No: 2019/18125, 1/10/2025, § 14).

12. Anayasa Mahkemesi, mesleki hayatla bağlantılı müdahalelerin sonuç temelli olarak özel hayat kapsamında incelenebilmesi için başvurucunun fiilen icra edilen ve süreklilik kazanmış bir mesleki statünün bulunmasını, ayrıca mesleki hayata yönelik müdahalenin özel hayat üzerinde doğrudan ve ciddi sonuçlar doğurduğunun somut olarak ortaya konulmasını aramaktadır (C.A. (3), §§ 93-95). Bu bağlamda kamu görevine atanamama, bir işe başlatılmama, terfi ettirilmeme, unvan veya statü değişikliğinin yapılmaması ya da göreve başlatılmada gecikme gibi durumlar sonuç temelli yaklaşımda kural olarak özel hayata saygı hakkının uygulanabilirlik alanı dışında kalmaktadır.

13. Somut olayda başvurucunun hâkim adayı iken aldığı eğitimin sonunda girdiği sözlü sınavda başarısız kabul edildiği görülmektedir. Dolayısıyla başvurucunun mesleki yaşamını etkileyen temeldeki husus, tesis edilen işlem nedeniyle hâkimlik mesleğine kabul sürecinin etkileneceğine ilişkin iddiadır. Bu durumda başvurucunun henüz aday statüsünde olduğu, fiilen icra ettiği ve süreklilik kazanmış bir hâkim veya savcı unvanı veya statüsünün bulunmadığı açıktır. Mesleğe kabul edilmeme, kamu görevine asaleten atanmama veya bir unvan verilmeme gibi durumlar kural olarak özel hayata saygı hakkının uygulanabilirliğini otomatik olarak sağlamadığından somut olayda başvurucunun meslek hayatını kurma ve sürdürme olanaklarını sonuç temelli yaklaşımda gerekli düzeyde etkilediği söylenemeyecektir (benzer yöndeki AİHM değerlendirmesi için bkz. Altıner Akıncı/Türkiye, B. No: 9570/23, 6/1/2026; Yokuşlu/Türkiye, 489/24, 6/1/2026). Ayrıca başvurucunun bu bağlamda iddiası da bulunmamaktadır. Bununla beraber söz konusu işlemin gerekçesi özel hayata ilişkin bir nedene de dayanmamaktadır. Bu durumda başvurucunun somut koşullarında özel hayata saygı hakkının uygulanabilir olmadığı, dolayısıyla özel hayata saygı hakkına ilişkin bir müdahalenin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

14. Öte yandan başvurucunun söz konusu işleme karşı açtığı davada yürütülen yargılamaya

yönelik ihlal iddiaları, ilgisi ve kapsamında diğer temel hak ve güvenceler kapsamında karşılanabilecek niteliktedir (benzer yöndeki AİHM değerlendirmesi için bkz. Ballıktaş Bingöllü/Türkiye, B. No: 76730/12, 22/6/2021). Başvurucunun yargılamanın usule ilişkin güvencelerine dair ihlal iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında karşılanabilecek niteliktedir. Dolayısıyla başvurucunun söz konusu iddiaları, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında ele alınmıştır.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Mahkeme, gerekçesinde dava konusu işlemin hukuka uygun olduğunu kabul ederken sözlü sınavın mevzuata uygun gerçekleştirildiğini kabul etmiştir. Ancak bu sonuca nasıl ulaştığına dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Mahkeme 6/12/2018 tarihli ara kararıyla sözlü sınava ilişkin tutanaklar dâhil olmak üzere tüm evrakı istemesine karşın tutanakları değerlendirmemiş, tutanaktaki değerlendirmenin ne şekilde mevzuata uygun olarak gerçekleştirildiğini, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanıp hazırlanmadığı hususunu açıklamamıştır. Yine sınavı yapan komisyonun mevzuata uygun oluşturulup oluşturulmadığı da kararda yer almamıştır.

19. Öte yandan Bakanlık tarafından sadece başvurucuya ait tutanakların Mahkemeye sunulduğu görülmektedir. Bu durumda her adaya sorulan soruların kayda geçirilip geçirilmediğinin açıklığa kavuşturulduğu söylenemeyecektir. Bunun yanı sıra adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilip gösterilmediği de Mahkeme tarafından değerlendirilmemiştir.

20. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 25/10/2023 tarihli ve E.2023/781, K.2023/2045 sayılı kararına göre sözlü sınavların yargısal denetimine ilişkin olarak, adayların girdiği sözlü sınav öncesinde sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi,

adayların verdiği cevaplara hangi komisyon üyesince hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir. Bu durumun sözlü sınavın nesnelliğinin ve yargısal denetimin gerçekleştirilmesini sağlayacağının içtihat olarak benimsendiği kararda yer almıştır (aynı yönde kararlar için bkz. Danıştay Onikinci Dairesinin 17/2/2025 tarihli ve E.2024/2403, K.2025/802 sayılı; Danıştay İkinci Dairesinin 13/1/2025 tarihli ve E.2024/131 ve K.2025/177 sayılı kararları). Nitekim Danıştay içtihadında da sözlü sınavların değerlendirilmesi konusunda yapılacak işlemlerin nasıl olması gerektiği ortaya konarak nesnel bir yargısal denetimin önemi vurgulanmıştır.

21. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazlar, kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanmalıdır. Somut olayda mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 36).

22. Sonuç olarak başvurucunun sözlü sınavda başarısız olmasının neden ve nasıl hukuka uygun kabul edilmesi gerektiği hususu yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almamıştır. Yargılama mercileri başvurucunun sınavına ilişkin tutanak ve diğer belgeleri nasıl değerlendirdiğini açıklamadığından başvurucunun sınavın sonucuna ilişkin iddiaları açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucunun masumiyet karinesinin, eşitlik ilkesinin, özel hayata ve aile hayatına saygı, maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi, çalışma ile kamu hizmetine girme haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak

bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 3. İdare Mahkemesine (E.2017/3154, K.2019/583) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERYEM KARAKUŞ

B. No: 2022/41736 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41736

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERYEM KARAKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41736)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Meryem KARAKUŞ

Vekili : Av. Niyazi YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında istinaf kararının tebliğ edilmemesi ve kararın müdafiye tebliğ edildiği tarihten itibaren başlatılan temyiz süresi dolduktan sonra karardan haberdar olan kişinin temyiz taleplerinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 30/3/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucuya ait Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) hesabında gerçekleştirildiği belirlenen artış, sorgu raporuna göre başvurucunun adına kayıtlı cep telefonu üzerinden kullandığı ByLock'la ilgili kayıt ve tanıkların anlatımları neticesinde başvurucunun atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile açılan dava, İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılama iki celsede tamamlanmıştır. Başvurucu birinci celsede

müdafii huzurunda savunmasını yapmıştır. İkinci celseye ise başvurucu ve müdafii katılmamıştır.

5. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 9 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında; Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'na göre başvurucunun adına kayıtlı cep telefonu üzerinden ByLock kullandığının tespit edildiği, örgüt liderinin talimatıyla uyumlu şekilde Bank Asya hesabında artış gerçekleştirdiği, örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan derneğe üye olduğu ve tanığın başvurucunun örgüt mütevellilerinden aktarılan paraları topladığına dair ByLock mesaj içeriğiyle uyumlu beyanlarına dayanılmıştır.

6. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı bizzat yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) tarafından temyiz kanun yolu açık olmak üzere 8/2/2018 tarihinde esastan reddedilmiştir.

7. İstinaf Dairesinin anılan kararı başvurucu müdafiine 11/4/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu müdafii, kendisine yapılan tebligat sonrasında sunduğu 1/5/2018 tarihli dilekçesiyle başvurucunun müdafiliğinden çekildiğini belirtmiştir. Müdafiinin çekilme dilekçesini içeren tebligat başvurucuya 12/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu, kendisine yapılan tebligat sonrasında sunduğu 25/5/2018 tarihli dilekçesi ile İstinaf Dairesi kararına yönelik temyiz başvurusunda bulunmuştur. İstinaf Dairesi, başvurucunun temyiz başvurusu doğrultusunda dosyayı Yargıtaya göndermiştir.

9. Temyiz incelemesini gerçekleştiren Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) başvurucunun yasal süresi geçtikten sonra yapmış olduğu temyiz başvurusunun oyçokluğuyla reddine karar vermiştir. Ceza Dairesinin ret gerekçesi şu şekildedir:

"Gerekçeli kararın, 7201 sayılı Tebligat Kanununun 21. maddesi uyarınca 11.04.2018 tarihinde sanık müdafiine usulüne uygun tebliğ edildiği, sanık müdafiinin dosya kapsamında bulunan 01.05.2018 tarihli dilekçesi ile müdafilikten istifa ettiğini belirtmesi karşısında, temyiz süresi geçtikten sonra sanığa [başvurucu] yapılan tebligat yeniden temyiz hakkı vermeyeceğinden, sanığın 25.05.2018 tarihli dilekçesi ile yaptığı temyiz isteminin yasal süresinden sonra yapıldığı anlaşıldığı..."

10. Ceza Dairesi kararına katılmayan üyelerin muhalefet gerekçesi; İstinaf Dairesi kararının başvurucuya bizzat tebliğ edilmediği, sadece müdafiye yapılan tebligatın yeterli kabul edilemeyeceği ve müdafinin dosyadan çekilmesine bağlı olarak başvurucuya yeniden müdafi tayininin zorunlu olduğu hususlarına dayandırılmıştır.

11. Başvurucu, nihai hükmü 10/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, etkili başvuru hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu; istinaf kanun yoluna kendisinin başvurmuş olmasına rağmen istinaf kararının sadece müdafiine tebliğ edildiğini, İstinaf Dairesinin gerekçeli kararı kendisine tebliğ edilmediği için temyiz süresinin başlamayacağını ve süresi içinde yapılan temyiz başvurusunun kanuna aykırı şekilde reddedildiğini belirterek bu durumun hak arama özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiği, ancak kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen hukuki veya fiilî sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edeceği ileri sürülmüştür. Ayrıca mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun etkili başvuru hakkına yönelik iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa Mahkemesi Özkan Şen ([2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013), Cemile Akyıldız ([2. B.], B. No: 2014/1382, 22/9/2016), Ertuğrul Dalbaş ([1. B.], B. No: 2014/7805, 25/10/2017), Hasan İşten ([2. B.], B. No: 2015/1950, 22/2/2018) ve Nihal Uslukol ([2. B.], B. No: 2016/73086, 25/9/2019) kararlarında mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir.

19. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi daha önce benzer şikâyetleri Hakan Dağ ([1. B.], B. No: 2020/32671, 28/11/2024) ve Behiye Çağlıyan ([2. B.], B. No: 2021/34076, 14/1/2025) başvurularında incelemiş ve karara bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi anılan başvurularda, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesi, anılan maddede 6/6/1985 tarihli ve 3220 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve gerekçesine göre ceza davalarında istinaf ve temyiz kanun yolu başvurularına ilişkin kararların sanıklar yerine müdafiine tebliğiyle yetinilemeyeceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla açık kanunî düzenleme ve kanun gerekçesine rağmen kararların sanıklara tebliğ edilmemesiyle gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

20. Somut olayda başvurucunun istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin karar sadece müdafiye tebliğ edilmiştir. İstinaf başvurusu bizzat başvurucu tarafından yapılmasına rağmen anılan kararın İstinaf Dairesi tarafından başvurucuya tebliğ edilmediği anlaşılmıştır (bkz. § 7). Diğer taraftan başvurucu müdafiinin vekillikten çekilmesi üzerine başvurucuya gönderilen tebligata istinaf kararı eklenmemiştir. Bu doğrultuda başvurucunun istinaf kararını öğrendiği de kabul edilemeyecektir. Sonuç olarak istinaf kanun yolu başvurusuna ilişkin kararın sadece müdafiye tebliğ edilmiş olmasının kanuni dayanağı bulunmamaktadır. Dolayısıyla eldeki başvuruda da yukarıda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığından başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna

varılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Yargıtay 3. Ceza Dairesine (E. 2021/1334, K. 2021/11433) iletilmek üzere İzmir 13. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/426, K.2017/362) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEŞE GENÇER GURBANOV

B. No: 2022/44541 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/44541

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEŞE GENÇER GURBANOV BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/44541)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Neşe GENÇER GURBANOV

Vekili : Av. Rahat GURBANOV

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yurt dışına çıkış yasağı ve imza karşılığı belirlenen yerlere başvurma öngören adli kontrol tedbirleri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturma kapsamında tutuklanmıştır. İtiraz üzerine Bolu Sulh Ceza Hâkimliği 13/12/2016 tarihinde başvurucuyu tahliye etmiş ve başvurucu hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleri gereğince yurt dışına çıkamamak ve haftada üç gün imza karşılığı belirlenen yerlere başvurmak şeklinde adli kontrol tedbirleri uygulanmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu 4/10/2018 tarihinde yurt dışı yasağı şeklinde verilen tedbirin kaldırılmasını talep etmiştir. Sakarya Sulh Ceza Hâkimliğince 8/10/2018 tarihinde talep reddedilmiştir. Kararda; atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu ve başvurucunun kaçma şüphesinin bulunması nedenleriyle talebin reddedildiği ifade edilmiştir. Ayrıca verilen karara yedi günlük kanuni süre içinde itiraz edilebileceği açıkça belirtilmiştir. Söz konusu karara itiraz edilmemiştir.

4. Soruşturma dosyasının yetkisizlikle geldiği Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında belirlenen yerlere başvurmak şeklinde uygulanan tedbirin süresinin dolması nedeniyle kaldırılması talep edilmiştir. Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 14/3/2022 tarihinde talep kabul edilerek imza karşılığı belirlenen yerlere başvurmak şeklinde tatbik edilen tedbirin kaldırılmasına; yurt dışına çıkmama şeklinde uygulanan tedbirin ise devamına karar verilmiştir. Kararda Ankara Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde itiraz kanun yolunun açık olduğu açıkça belirtilmiştir. Söz konusu karara itiraz edilmemiştir.

5. Başvurucu, bu karar üzerine 12/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Bireysel başvurudan sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde 20/2/2023 tarihinde başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği ve aynı tarihte adli kontrol tedbirinin resen kaldırıldığı görülmektedir.

7. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezliğine, diğer temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, yurt dışı yasağı nedeniyle Türkmenistan uyruklu eşinin vefat eden annesinin taziyesine katılamadığını ve iki yaşında çocuğuyla birlikte Türkmenistan'a gidememesi nedeniyle kayınvalidesinin sağlığında torununu göremediğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca verilen adli kontrol tedbirlerinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu ve uzun süre devam ettiğini ifade ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı görüşünde; mevcut başvuru incelenirken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, bu görüşe karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

11. Somut olayda başvurucu 4/10/2018 tarihinde adli kontrol tedbirinin kaldırılması yönünde talepte bulunmuş, bu talebi Sakarya Sulh Ceza Hâkimliği tarafından, -itiraz yolu açık olmak üzere- reddedilmiştir (bkz. § 3). Başvuru formu ve eklerinde, başvurucunun itiraz yolu açık olan bu karara karşı itiraz yoluna başvurup başvurmadığı ve başvurmuş ise itiraz merciince itirazın ne şekilde sonuçlandırıldığı hususlarında bilgi ve belge bulunmamaktadır. Bununla birlikte 14/3/2022 tarihinde Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğince belirlenen yerlere başvurmak şeklindeki tedbirin kaldırıldığı ve yurt dışına çıkmama şeklindeki tedbirin ise devamına karar verildiği sabittir (bkz. § 4). Ancak itiraz yolu açık olan söz konusu karara karşı da başvurucu tarafından itiraz yoluna başvurulmadığı, doğrudan bu karar üzerine Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmış olduğu görülmektedir. Bu tespitlerin yanı sıra başvuru formu ve eklerinde, adli kontrollerin kaldırılması taleplerinin ya da itirazlarının incelenmediği veya kararların tebliğ edilmediği yönünde başvurucu tarafından ileri sürülen bir şikâyetin de bulunmadığı anlaşılmaktadır.

12. Bu bağlamda, başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal başvuru yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun anılan şikâyetlerine ilişkin olarak olağan kanun yollarını -itiraz yolu- tüketmeden doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunması bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ KAVAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/71005 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71005

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ KAVAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71005)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucular : Cengiz KAVAK ve Diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekili : bkz. ekli tablonun (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılma talebinin mahkemelerce kovuşturma sonucuna kadar bekletilmesine karar verilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılma talebiyle ilgili barolara yapmış olduğu başvurular kabul edilmiştir. Baroların söz konusu kararları, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından uygun bulunmuştur. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından TBB kararlarının tekrar görüşülmek üzere gönderilmesi üzerine TBB tarafından ilk kararlarında ısrar edilmiştir.

3. Bakanlık, başvurucuların baro levhasına/staj listesine yazılmasına ilişkin TBB kararlarının iptali talebiyle Ankara İdare Mahkemelerinde (Mahkemeler) dava açmıştır. Bakanlık tarafından açılan davalarda başvurucular, davalı TBB yanında iptal davalarında müdahil olarak yer almıştır. Mahkemelerin gerekçelerinde, başvurucular hakkında kovuşturmanın devam ettiği belirtilmiş; 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5.

maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca baro levhasına/staj listesine yazılma talebinin kovuşturma süreci sona erene kadar beklenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir.

4. Söz konusu kararlara karşı yapılan istinaf başvuruları Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından reddedilmiştir. Kararların gerekçesinde, Mahkemelerce verilen kararların usule ve hukuka uygun olduğu belirtilmiştir.

5. Bir kısım başvurular istinaf başvurusu üzerine Bölge İdare Mahkemesi kararıyla, bir kısım başvurular ise temyiz başvurusu üzerine Danıştay kararıyla kesinleşmiştir. Başvurucular, nihai hükümleri öğrendikten sonra yasal süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ekli tablonun (B) sütununda belirtilen başvuruların aynı tablonun (1) numaralı satırında yer alan 2022/71005 numaralı başvuruyla birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucuların bir kısmı başvuru harcını ödeme güçlerinin olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuşlardır. Geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan ekli tablonun (D) sütunundaki başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucular; haklarındaki kovuşturmalar gerekçe gösterilerek baro levhasına/staj listesine yazılma taleplerinin reddedilmesi nedeniyle çalışarak hayatlarını idame ettirebilmelerinin engellendiğini ve bu durumun ölçülü olmadığını, mahkemelerin yerindelik denetimi yaptıklarını, masumiyet karinesine aykırı şekilde kararlar verildiğini, hayatlarının sonuna kadar meslek icra etmekten mahrum bırakıldıklarını belirterek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bakanlık görüşünde; idari yargı mercilerince dosyadaki bilgi ve belgeler, somut olayın kendine özgü koşulları ile başvurucuya isnat edilen fiillerin niteliği ile baro levhasına/staj listesine yazılması durumunda yürütülecek kamu hizmetinin önemi ve özelliği dikkate alınarak karar verildiği, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup olmadığının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucuların bir kısmı Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuş ve genel olarak başvuru formundaki iddialarını tamamlamıştır.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesince yapılan değerlendirmeler, başvurulara konu olan süreçte verilen kararların gerekçelerinde yer alan tespitlere dayanmaktadır. Hukuki koşulların sonradan değişmesi ya da idari ve yargısal makamlarca başvurucuların hukuki durumlarının farklı değerlendirilmesini gerektirebilecek hususların idari ve yargısal mercilerin kesinleşen kararlarından sonra ortaya çıkması hâlleri, ikincillik ilkesi gereğince Anayasa Mahkemesince yapılan incelemede dikkate alınamaz. 1136 sayılı Kanun'un 74. maddesinin kapsamına girebilecek nitelikte olanlar dahil olmak üzere sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumların değerlendirilmesi ilgili idari ve yargısal mercilerin yetki alanındadır.

13. Anayasa Mahkemesi, B.A.Y. ([GK], B. No: 2019/19788, 5/7/2022) kararı doğrultusunda yapılan değerlendirme ile Ahmet Yıldız ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2022/108393, 26/3/2025) kararında; mevzuatın, hakkında kovuşturma olanların baroya kayıt talepleri yönünden baro ve TBB'ye takdir yetkisi verdiğini, kovuşturmanın varlığını doğrudan bir erteleme ya da engel olarak düzenlemediğini ve takdir yetkisinin kullanımında kovuşturmanın sonucuna bağlı olmaksızın niteliğinin gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda talep eden hakkındaki ceza kovuşturmasına dayanak olan olay ve olgular ile kovuşturmanın niteliğinin avukatlık yapmaya engel olup olmadığının değerlendirilmesinin ve kovuşturmanın niteliği, kişi hakkındaki somut olay ve olgular gibi hususlar da gözetilmek suretiyle mesleğin yapılmasına bağlı kişisel menfaat ile kamusal menfaat arasında adil denge kuracak şekilde hareket edilerek ulaşılan sonucun yeterli ve ilgili gerekçeyle ortaya konulması gerektiği kabul edilmiştir. Takdir yetkisi denetiminin hukuka uygunluk denetimi ile sınırlı olduğu gözönüne alındığında başvurucular hakkındaki kovuşturmaya neden olan somut olay ve olgular tartışılmadan erteleme yapılması gerektiği yönünde karar vermenin barolara tanınan takdir yetkisinin denetiminden öte takdir yetkisini işlevsiz kılan bir sonuç doğurduğu değerlendirilmiştir (Ahmet Yıldız ve diğerleri, §§ 39, 40).

14. Ayrıca Anayasa Mahkemesi Ömer Özcan ([GK], B. No: 2019/24047, 23/3/2023) kararında; kovuşturma altında bulunmanın avukatlık stajını erteleyebileceğine yönelik mevzuatta açık bir düzenlemenin bulunmadığını, kişi hakkında mahkûmiyet kararı verildiği takdirde staj listesinden silinme durumunun gündeme gelebileceğini, sonuç olarak hakkında devam eden kovuşturma bulunması sebebiyle başvurucunun baro staj listesine yazılmamasına ilişkin işlemin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olmadığını kabul etmiştir (Ömer Özcan, §§ 64, 65).

15. Bu bilgiler ışığında somut başvurular incelendiğinde, başvuruculara baro levhasına veya staj listesine yazılma talepleri TBB tarafından kabul edilmesine rağmen yargılamayı gerçekleştiren mahkemelerce başvurucular hakkında kovuşturma bulunduğundan bahisle dava konusu işlemlerin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda somut başvurularda Anayasa Mahkemesinin B.A.Y., Ahmet Yıldız ve diğerleri ile Ömer Özcan kararlarında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiş olup anılan gerekçelerle başvuruculara aleyhinde karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma, bunları değerlendirip sonuç çıkarma veya delilleri değerlendirme ve bu kapsamda davanın sonucunu nitelendirme konusunda takdir yetkisi ilgili mahkemelere aittir. Bununla birlikte bir kısım başvurucular hakkındaki mahkûmiyet kararlarının kesinleşmesi nedeniyle 1136 sayılı Kanun'un 74. maddesi kapsamına girebilecek ve sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumlar ise ilgili idari merciler ve sonrasında yargısal merciler tarafından değerlendirilmelidir.

19. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Talepte bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep eden başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

D. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (Ç) sütunundaki ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Ekli tabloda gösterilen yargılama giderlerinin tabloda gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRAH ŞAHİN VE SAMİ ŞAHİN

B. No: 2022/102574 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102574

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH ŞAHİN VE SAMİ ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102574)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucular : 1. Emrah ŞAHİN 2. Sami ŞAHİN

Vekili : Av. Tuğba GÜNEŞ AVCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, alacağın tahsili amacıyla borçlu aleyhine başlatılan icra takibi sırasında tahsil edilen alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculardan Sami Şahin tarafından S.S.İ. Konut Yapı Kooperatifi aleyhine 2.500.000 TL bedelli bonoya istinaden başlatılan icra takibi sonrasında Kayseri 8. İcra Müdürlüğü tarafından 1/3/2012 ve 13/11/2012 tarihli sıra cetvelleri düzenlenmiştir. Sıra cetvellerine itiraz edilmiş, bu kapsamda başvurucu Sami Şahin aleyhine 12/3/2012 ve 20/11/2012 tarihlerinde üç ayrı dava açılmış ve bu davalar birleştirilmiştir.

3. Davanın devamı sırasında başvurucu Sami Şahin icra dosyasına konu alacağını diğer başvurucu Emrah Şahin'e temlik etmiştir. İcra Müdürlüğü 1/9/2014 tarihinde borçluya yazdığı yazıda herhangi bir anlaşma veya görüşme için temlik alacaklısı ile irtibata geçilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

4. Kayseri 1. Asliye Ticaret Mahkemesi (Ticaret Mahkemesi) 14/5/2018 tarihinde asıl ve birleşen davaların kısmen kabulüne, İcra Müdürlüğünce düzenlenen 1/3/2012 ve 13/11/2012

tarihli derece kararlarının (sıra cetvellerinin) birinci sırasında alacaklı olarak kayıtlı davalı Sami Şahin'in 2.500.000 TL bedelli bonoya dayalı alacağı ile ilgili kısımlarının muvazaa nedeniyle iptaline ve sıra cetvellerindeki söz konusu kaydının terkini suretiyle sıra cetvellerinin bu şekilde düzeltilmesine karar vermiştir.

5. Kararın istinaf edilmesi üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi 16/6/2021 tarihinde asıl ve birleşen davaların reddine karar vermiştir. Yapılan temyiz talebi Yargıtay 6. Hukuk Dairesince 19/9/2022 tarihinde reddedilmiş ve karar onanmıştır.

6. Başvurucular nihai hükmü 28/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucular vekili 8/5/2024 tarihli dilekçesi ile Kayseri Genel İcra Müdürlüğünün 2019/13105 sayılı dosyası üzerinden 27/2/2024 tarihinde harçlar kesilerek nema geliri ödendiğini ifade etmiştir. Dilekçe ekinde herhangi bir ödeme belgesi sunulmadığı, ne kadar nema ödemesi alındığına ilişkin bir açıklama yapılmadığı ve şikâyetin sürdürüldüğüne ilişkin bir ifade yer verilmediği anlaşılmıştır.

8. 2022/102574 sayılı bireysel başvuruda Birinci Bölüm Birinci Komisyon 12/1/2024 tarihinde 2022/102577 sayılı bireysel başvuruda Birinci Bölüm İkinci Komisyon 28/3/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. 2022/102577 numaralı başvurunun 2022/102574 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular, borçlunun seksen taşınmazından tahsil edilen paralara ilişkin sıra cetveli düzenlendiğini ve sıra cetveline karşı açılan davaların uzun süre sonra reddine karar verildiğini ifade etmiştir. Dosyaya yatan 2.088.212,85 TL'yi başvurucu Emrah Şahin'in 10 yıl 6 ay sonra hiçbir ekleme yapılmaksızın aynı miktarla alabildiğini, oysa bu süreçte değer kaybını önleyecek tedbirlerin alınması gerektiğini, bedeli tahsil edememe nedeniyle iflas durumuna geldiğini ve bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut olayda başvurucuların icra takibine konu ettiği alacağın ekonomik bir menfaat teşkil ettiği hususunda kuşku bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Fatma Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017, § 45).

13. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği Fatma Yıldırım kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği zamana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi, sonuç olarak cebrî icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 60-63).

14. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre, ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71).

15. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında; yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş ve hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğu ve herhangi bir haklı temelinin bulunmadığı vurgulanmıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

16. Son olarak Anayasa Mahkemesi, Muharrem Pınarbaşı ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) ve Alaettin Menteşe ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/10979, 3/10/2024) kararlarında nemalandırılan bedellerin Hazineye aktarılmasına ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35.

maddesine aykırı olduğunun tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı vurgulanmıştır. Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

18. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması."

19. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

20. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvuruculardan Sami Şahin'in takip alacaklısı, diğer başvurucunun ise temlik alan sıfatıyla bireysel başvuruda bulundukları ve icra dosyasındaki alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını ileri sürdükleri anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin Marika Madeleni ve Memet Ergül ([2. B.], B. No: 2020/8577, 17/12/2024) kararına konu olayda, başvurucu Marika Madeleni tarafından murisine ait olan ancak emvali metruke mevzuatı çerçevesinde idare adına tescil edilen taşınmazın iadesi için dava açılmış ama yargılama sırasında miras payının devri sözleşmesiyle taşınmazdaki miras payının tamamı ile talep ve dava hakları, diğer başvurucu Memet Ergül'e devir ve temlik edilmiştir. Anayasa Mahkemesi, her iki başvurucunun mağdur sıfatlarının bulunduğunu kabul etmiştir (Marika Madeleni ve Memet Ergül, § § 36-42). Somut olayda da başvuruculların arasındaki hukuki ilişki nedeniyle alacağın tahsili hususunda menfaatlerinin bulunduğu açıktır. Ancak bireysel başvuru formunda başvurucular, alacağın sıra cetveline itiraz davaları devam ederken nemalandırılmadığını ve 2.088.212,85 TL olarak başvurucu Emrah Şahin'e 10 yıl 6 ay sonra ödendiğini ileri sürdükleri hâlde başvurucular vekilince 8/5/2024 tarihinde sunulan dilekçede 27/2/2024 tarihinde nema geliri ödendiği ifade edilmiştir. Ayrıca şikâyetin sürdürüldüğüne ilişkin bir ifadeye de yer verilmemiştir.

21. Bu bağlamda başvuruculların ileri sürdükleri zararların ortadan kalktığı, İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca mülkiyet hakkı yönünden başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SULTAN YILMAZ

B. No: 2022/103774 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103774

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SULTAN YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103774)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Sultan YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları da söz konusudur.

2. Kolluk görevlileri, bir ikamette kimliksiz yabancı uyruklu şahısların kaldığının bildirilmesi üzerine ilgili adreste araştırma ve tespitlerde bulunmuştur.

3. Kolluk görevlileri 21/6/2022 tarihinde söz konusu adrese ilişkin yapılan tespitler uyarınca tutanak düzenlemiştir. Tutanakta; bahse konu adrese çok sayıda yabancı uyruklu şahsın girip çıktığı, adresin üçüncü katının kapısının çalındığı, kapıda kolluk görevlilerini karşılayan yabancı uyruklu A.E.Y.nin kimliğini ibraz edemediği, ikametgâhtaki diğer yabancı uyruklu şahısların dışarıya davet edildiği, adresin işyeri olarak gözüktüğü belirtilmiştir.

4. Bağcılar Kaymakamlığı, tutanak doğrultusunda 21/6/2022 tarihinde başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca mülkiyetindeki gayrimenkulü, geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet

izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahıslara kiraladığı gerekçesiyle 79.794 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. İdari Yaptırım Tutanağı başvurucuya 22/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 4/7/2022 tarihli dilekçeyle Bakırköy Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuş; dilekçesinde yabancı uyruklu şahısların tespit edildiği daireyi ikamet etmesi için yabancı uyruklu E.E.A.ya kiraladığını, kiraladığı dairenin oturduğu yere uzak olması nedeniyle burayı devamlı kontrol etme imkânı olmadığını, düzensiz göçmenlerden haberi olmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca söz konusu daireyi yabancı uyruklu E.E.A.ya kiraladığına dair 10/5/2021 başlangıç tarihli kira sözleşmesini ve daireyi kiraladığı yabancı uyruklu kişinin geçici koruma kimlik belgesinin örneğini dilekçesine eklemiştir.

6. Hâkimlik 12/7/2022 tarihinde tensip işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Bağcılar Kaymakamlığından istenmesine karar vermiştir.

7. Bağcılar Kaymakamlığı dosyaya sunduğu müzekkere cevabında; İdari Yaptırım Karar Tutanağını, olaya ilişkin olarak düzenlenen tutanağı, yabancı uyruklu şahıslara ilişkin Yakalama, Üst Arama ve Teslim Tutanaklarını iletmiştir.

8. Hâkimlik, dosya üzerinden yaptığı inceleme sonunda 23/9/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Her ne kadar itiraz eden hakkında düzenlenen idari para cezası karar tutanağına itiraz ederek iptaline karar verilmesini talep etmiş ise de … sayılı adreste tutanak ile tespit edilen 30 yabancı şahsa bahse konu iş yerini kiralayarak 6458 Sayılı Kanun'un 102/2 maddesine muhalefette bulunduğu anlaşılmakla, bu durumda itiraza konu idari para cezası karar tutanağında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı, bu kabul doğrultusunda itirazın REDDİNE karar vermek gerekmiştir…"

9. Başvurucu; karara karşı itiraz dilekçesinde, söz konusu daireyi E.E.A.ya kiraladığını, ikametgâhın ne şekilde kullanıldığı hususunda bilgi sahibi olmadığını, kira sözleşmesinin örneğini dilekçesinin ekinde sunduğunu ileri sürmüştür. Bakırköy 3. Sulh Ceza Hâkimliği 18/10/2022 tarihli kararıyla itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“… İtiraz eden vekilinin dilekçesi ve tüm dosya kapsamında yapılan incelemede; Bakırköy 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 23/09/2022 Tarih ve 2022/3960 D. iş sayılı kararının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşıldığından itirazın reddine karar vermek gerekmiştir…"

10. Başvurucu, nihai hükmü 10/11/2022 tarihinde öğrenmiş; 25/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahıslara mülkiyetindeki gayrimenkulü kiraladığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası uygulanmıştır. Hâkimlik itiraza ilişkin incelemesinde tutanak ile tespit edilen yabancı otuz şahsa işyerinin kiralandığı gerekçesiyle idari yaptırım kararının kanuna uygun olduğu sonucuna varmıştır (bkz. § 8). Başvurucu ise söz konusu daireyi yabancı uyruklu E.E.A.ya kiraladığını, ikametgâhın ne şekilde kullanıldığı hususunda bilgisi olmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, idari yaptırıma konu daireyi geçici koruma kimlik belgesi bulunan yabancı uyruklu E.E.A.ya kiraladığına ilişkindir.

20. Geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahıslara mülkiyetindeki gayrimenkulün kiralanmasına ilişkin uyuşmazlıkta kişinin mülkiyetindeki daireyi kime kiraladığı hususu, esasa etki eden önemli bir unsur olarak kabul edilmelidir. Bu anlamda başvurucunun yabancı uyruklu kişiyle arasında kira sözleşmesi olduğuna ve daireyi kiraladığı yabancı uyruklu kişinin geçici koruma kimlik belgesine sahip olduğuna ilişkin itirazlar, uyuşmazlığın sonucuna etki edebilecek niteliktedir.

21. Somut olayda başvurucu, söz konusu daireyi yabancı uyruklu E.E.A.ya kiraladığına dair 10/5/2021 başlangıç tarihli kira sözleşmesinin ve daireyi kiraladığı yabancı uyruklu kişiye ait

geçici koruma kimlik belgesinin örneğini dosyaya sunmuştur (bkz. § 5). Hâkimliğin kararında başvurucunun dosyaya sunduğu kira sözleşmesine ve kira sözleşmesinin tarafı olan yabancı uyruklu kişinin geçici koruma kimlik belgesine sahip olmasına dair bir değerlendirme yer almamaktadır. İtirazı inceleyen Hâkimliğin itirazın reddi kararında da bu hususta bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

22. Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu itibarla kararda yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile mülkiyet hakkı şikâyeti hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetler ile mülkiyet hakkı şikâyetinin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlâlinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (D.İş 2022/3960) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL başvuru harcının başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BECERİKLİ

B. No: 2022/107684 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107684

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BECERİKLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/107684)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ahmet BECERİKLİ

Vekili : Av. Mehmet Akif ARGİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltı koruma tedbirinin haksızlığının yargılama neticesinde kesinleşen beraat kararı ile ortaya çıkmasına rağmen açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

2. Genç Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme suçundan soruşturma başlatılmıştır. 29/10/2020 tarihli Cumhuriyet savcısı ve güvenlik büro memuru imzalı Adli Kolluk Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı'na göre Cumhuriyet savcısı, başvurucunun adresinde yakalanarak ifadesinin alınması ve tanzim edilen evrakın ikmalen Genç Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi talimatı vermiştir.

3. 2/11/2020 tarihinde başvurucunun imzasının da yer aldığı Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanakta yakalama tarihi 2/11/2020, saati 13.00 olarak; gözaltına alınma tarihi ve saati aynı gün saat 13.05 olarak belirtilmiştir. Tutanakta ayrıca yakalamanın hangi koşullarda yapıldığına ilişkin olarak "davet üzerine kendi rızasıyla" açıklaması, gözaltına alma emri veren Cumhuriyet savcısı olarak da Adli Kolluk

Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı'nı düzenleyen Cumhuriyet savcısının ismi yazılmıştır. Başvurucu hakkında aynı tarihli Yakalama, Üst Arama, Yakınlarına Haber Verme Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağa göre başvurucunun yakalandığı bilgisi babası A.B.ye haber verilmiştir. Ayrıca başvurucunun üzerinde yapılan aramada ise kayda değer bir şeye rastlanmadığı, tutanakta ifade edilmiştir.

4. Genç Devlet Hastanesinin düzenlediği 2/11/2020 tarihli genel adli muayene raporunda saat 13.05'te başvurucunun gözaltı giriş ve çıkışı muayenesi yapılarak patolojik bulguya rastlanmadığı kaydına yer verilmiştir. Akabinde saat 13.20'de Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı (TEM) Büro Amirliğinde başvurucunun ifadesi alınmıştır. İfade Tutanağı'nda ifadenin başlama saati 13.15 olarak belirtilmiştir.

5. Aynı gün saat 13.25'te başvurucunun imzasının da yer aldığı Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanakta gözaltına alındığı tarih 2/11/2020, saat 13.00; gözaltından çıkarıldığı tarih 2/11/2020, saat 13.25; gözaltından çıkarılma şekli "Polis merkezinden/şubeden serbest bırakılmıştır." şeklinde yer almıştır.

6. 19/11/2020 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında anılan suçtan Genç Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. 11/3/2021 tarihinde Genç Asliye Ceza Mahkemesi başvurucunun beraatine karar vermiştir. Karar 15/4/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

7. Başvurucu müdafii; başvurucunun 2/11/2020 tarihinde yakalanarak gözaltına alındığını, yargılama sonucunda beraat ettiğini ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca 15/6/2021 tarihinde Bingöl 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) manevi tazminat istemli dava açmıştır.

8. 14/10/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi başvurucuya 200 TL manevi tazminatın haksız gözaltı tarihi olan 2/11/2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar vermiştir. Gerekçeli kararda, başvurucu hakkında gözaltı tedbirinin uygulandığı belirtilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...davacının sosyal ve ekonomik durumu, haksız gözaltında kaldığı süre, atılı suçun niteliği, lekelenmeme hakkının ihlal edilmesi, gözaltında kaldığı süreçte duymuş olabileceği acı ve ızdıraplar, ailesinin bu durumdan olumsuz etkilenmesi, kovuşturma süresi, çevre baskısı altında kalması gibi sebeplerle davacının manevi olarak zarara uğradığı kanaatine varılmış davacının gözaltına alındığı tarihteki kazancı dikkate alınarak davacı lehine 200,00-TL manevi tazminat takdir edilmiş, bu tazminata davacının talebi doğrultusunda haksız koruma tedbiri 02/11/2020 gözaltı tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine..." [karar verilmiştir.]

9. Bingöl Maliye Hazinesi tarafından karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 9. Ceza Dairesi 9/11/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kabul ederek başvurucunun gözaltına alınmamış olması sebebiyle tazminat talebinin reddine kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Her ne kadar davacının 02/11/2020 tarihinde gözaltına alındığı belirtilerek koruma tedbiri nedeniyle tazminat davası açılmış ise de davacının 02/11/2020 tarihinde kolluk kuvvetinin yaptığı çağrı üzerine ifade vermeye kendiliğinden gittiği ve ifadesinin alınması sonrasında karakoldan ayrıldığı, 02/11/2020 tarihinde davacının saat 13:00'da işlemlerine başlandığı ve işlemlerin aynı gün saat 13:30'da bitirildiği, davacıya yönelik soruşturma

aşamasında kolluk görevlilerinin matbu evraklar olan gözaltı evrakları doldurmasının davacının gözaltına alındığını göstermediği, davacıya adli rapor alınmış olmasının da sonucu değiştirmediği, hakkında nöbetçi Cumhuriyet savcısı tarafından 5271 sayılı CMK'nun 91. maddesi uyarınca gözaltı kararı bulunmayan, adliye sevk edilmeyen kendi iradesi ile ifade veren ve sonrasında karakoldan ayrılan davacının gözaltına alındığından bahsedilemeyeceğinden davanın reddine..."

10. Başvurucu, nihai kararı 21/11/2022 tarihinde öğrendiğini bildirmiş olup 24/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. 2022/109423 numaralı başvurunun 2022/107684 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir. Komisyon ayrıca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu, gözaltına alınmasına konu suç sebebiyle yargılama sonucunda beraat ederek kararın kesinleşmesi sonrası açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucunun iddialarının özü, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davasının tazminata konu beraat kararı verilen suç yönünden gözaltı koruma tedbiri uygulanmadığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci ve üçüncü fıkralarında özgürlüğün kısıtlanabileceği durumlar sayılmış, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında ise hürriyetinden yoksun kalan kişilere tanınan güvencelere yer verilmiştir (Safkan Aydoğdu [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43; M.E. [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 44; Şenel Çelik [1. B.], B. No: 2019/16560, 18/1/2022, § 36).

17. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan “bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler” ifadesi ile maddenin diğer tüm fıkralarında yer verilen kurallara aykırı bir işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir (Safkan Aydoğdu, § 44; M.E., § 45; Şenel Çelik, § 37).

18. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence

altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (Safkan Aydoğdu, § 45; M.E., § 46; Şenel Çelik, § 38).

19. Bu nedenle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında yer alan esaslara aykırı bir işleme tabi olduğu mahkemelerce ve Anayasa Mahkemesince tespit edilmeden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında tazminat hakkının ihlal edildiği sonucuna varılamaz (Şenel Çelik, § 38). Bir başka ifadeyle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının uygulanabilmesi için başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığı mahkemelerce ya da Anayasa Mahkemesince tespit edilmelidir (M.E., § 46).

20. Somut olayda Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun 02/11/2020 tarihinde saat 13:00'da gözaltına alındığını, 02/11/2020 tarihinde saat 13:25'te serbest bırakıldığını belirtmesine karşın, Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 9. Ceza Dairesi, başvurucunun gözaltına alındığından bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesi ile Bölge Adliye Mahkemesi arasındaki bu farklılığın giderilmesi bakımından başvurucunun gözaltıyla ilgili esasların belirlendiği Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir işleme tabi tutulup tutulmadığı incelenecektir.

21. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.” şeklindeki düzenlemede yer alan hürriyet sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğunun söylenebilmesi için kişinin hareket serbestîsinin maddi olarak sınırlandırılması gerekir. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (Galip Öğüt [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

22. Başvurucunun şikâyeti ile ilgili olarak incelenmesi gereken ilk sorun, polis merkezinde belli bir süre tutulmasının Anayasa'nın 19. maddesindeki güvenceleri devreye sokan bir hürriyetten yoksun bırakma hâli olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğidir. Yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca bu hususun belirlenebilmesi için başvurucunun anılan Merkezde tutulma süresi ile tutulmanın rızaya dayanıp dayanmadığı hususlarında bir değerlendirme yapılması zorunludur.

23. Adli Kolluk Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı'na göre Cumhuriyet savcısı başvurucunun yakalanması ve ifadesinin alınmasına yönelik talimat vermiş, bu talimat üzerine kolluk görevlilerinin yaptığı davete uyan başvurucu 2/11/2020 tarihinde polis merkezine gelmiş ve hakkında Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağa göre başvurucu aynı gün saat 13.05'te gözaltına alınmış, akabinde düzenlenen Yakalama, Üst Arama, Yakınlarına Haber Verme Tutanağı'na göre başvurucunun yakalanarak gözaltına alındığı babasına haber verilmiştir. Devam eden süreçte saat 13.05'te başvurucunun gözaltı giriş ve çıkışı muayenesi yapılmış, saat 13.15'te TEM Büro Amirliğinde ifadesinin alınmasına başlanmış, ifade alma işlemi saat 13.20'de

tamamlanarak başvurucu saat 13.25'te polis merkezinden/şubeden serbest bırakılmıştır.

24. Başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeler, özellikle başvurucunun da imzasının yer aldığı ve gözaltında olduğunu belirten Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı ile başvurucunun gözaltı giriş ve çıkış kontrol için hastaneye sevk edilmesi, olay günü hastaneye gitmeye ya da olumsuz herhangi bir durumla karşılaşmadan istediği bir zamanda polis merkezinden yahut hastaneden ayrılmaya özgürce karar vermiş olabileceğini göstermemektedir. Dolayısıyla başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale oluşturacak şekilde hareket serbestîsi kısıtlanmıştır.

25. Hareket serbestisi kısıtlanan başvurucunun süresi nispeten kısa da olsa tutulması, etkileri ve uygulanma şekli itibarıyla Anayasa'nın 19. maddesi anlamında hürriyetten yoksun bırakmadır. Bu sebeple Anayasa'nın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını güvence altına alan 19. maddesi başvurucunun şikâyetlerine uygulanabilir niteliktedir.

26. Uygulanabilirlik meselesinin çözülmesinin ardından ihlal iddiasının kabul edilebilir olup olmadığı değerlendirilmelidir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Yakalama suretiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale -temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe- Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve yakalama tedbirinin niteliğine uygun düşen kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (tutuklama tedbirine ilişkin olarak benzer değerlendirme için bkz. Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

28. Türk hukuk sisteminde 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında açılan tazminat davalarında hukuka aykırılık veya haksızlık karine olarak kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilen kişiler hakkında uygulanmış olan yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirlerinin sonucu itibarıyla haksız veya hukuka aykırı olarak kabul edildiği anlaşılmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 141. maddenin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğu değerlendirilmiştir. Bu yönüyle (e) bendinin yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı şikâyetleri bakımından beraat veya kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesine özgü, (a) bendine göre özel bir hüküm olduğunun kabul edilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır (Gülseren Çıtak [GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023, § 36).

29. Başvurucu; tazminat davasını beraat kararına dayandırarak -dava dilekçesinde açıkça belirtilmemiş olsa bile- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca tazminat talebinde bulunmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi, manevi tazminata hükmetmekle beraber Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 9. Ceza Dairesi başvurucunun gözaltına alınmadığı gerekçesiyle tazminat talebinin reddine karar vermiştir (bkz. § 9). Başvurucu hakkında gözaltı tedbiri uygulanan suç yönünden beraat kararı verilerek bu karar kesinleşmiştir (bkz. § 6). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin Gülseren Çıtak kararında

belirttiği üzere kanundan kaynaklanan gözaltı tedbirinin sonucu itibarıyla hukuka aykırı olarak kabul edildiği hâl, somut olayda gerçekleşmiştir. Bu durumda Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen başvurucunun maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yapılan bu müdahale dolayısıyla uğradığı zararlar devlet tarafından ödenecektir. Ancak Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 9. Ceza Dairesince yapılan farklı değerlendirme ile başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 9. Ceza Dairesine (E.2021/1887 ve K.2022/1070) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

O.A.

B. No: 2023/54758 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/54758

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

O.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/54758)

Karar Tarihi: 17/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 4/5/2026 - 33243

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : O.A.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda fazladan kalınan sürenin hükmedilen ceza süresinden mahsup edilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan yargılandığı davada 12 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve kesinleşen cezanın infazına başlanmıştır.

3. Başvurucuya yönelik tanzim edilen müddetnamede 16/7/2016-20/7/2016 ve 2/12/2022-3/12/2022 tarihleri arasında gözaltında geçen toplam 5 gün ile 20/7/2016-5/8/2016 tarihleri arasında tutuklulukta geçen 16 günün kesinleşen hapis cezası süresinden mahsup edildiği bilgisine yer verilmiştir.

4. Başvurucu; anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan başlatılan soruşturmada 20/7/2016 tarihinde tutuklandığını, 5/8/2016 tarihinde hakkında tahliye kararı verildiğini ancak tutuklu olarak bulunduğu Marmara 8 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan (Ceza İnfaz Kurumu) 6/8/2016 tarihinde salıverildiğini söyleyerek

müddetnamenin hatalı düzenlendiğini belirtmiş ve Ceza İnfaz Kurumunda fazladan kaldığı 1 günün kesinleşen hapis cezası süresinden mahsup edilmesini talep etmiştir. Başvurucu; talep dilekçesine Ceza İnfaz Kurumu tarafından kendisine verilen 6/8/2016 tarihli salıverme fişi, Adres Değişikliği İhtar Tutanağı ve tahliye bildirim yazısını da eklemiştir.

5. Erzurum 1. İnfaz Hâkimliği, Ceza İnfaz Kurumunun başvurucunun 5/8/2016 tarihinde tahliye edildiğine dair müzekkere cevabı verdiğini belirterek talebin reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Hükümlünün dilekçe ekinde gönderilen Silivri 8 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 08/08/2016 tarih, 2016/23024 sayılı yazısı eklenerek Marmara 8 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'ne hükümlünün tahliyesinin hangi tarihte yapıldığı iki ayrı müzekkere ile sorulmuş olup, verilen iki ayrı cevabi yazıda da hükümlünün 05/08/2016 tarihinde tahliye edildiğinin bildirildiği görülmektedir... Dosya kapsamına göre; her ne kadar hükümlü 05/08/2016 tarihinde tahliye kararı verilmesine rağmen ceza infaz kurumu tarafından tahliyesinin 06/08/2016 tarihinde yapıldığını belirtmiş ise de, Marmara 8 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile yapılan yazışmalar sonucu tahliyesinin 05/08/2016 tarihinde yapıldığının bildirilmesi karşısında yerinde görülmeyen mahsup talebinin reddine... [karar verildi.]"

6. Başvurucunun anılan karara itirazı, Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/6/2023 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

7. Bu karar başvurucuya 14/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 7/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi özgürlüğü ve güvenliği ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 43; İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup, koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süreyle doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

15. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin, mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece mahkemelerin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39).

16. Mahsuba ilişkin olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceğine ilişkin düzenleme karşısında yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdür (Ercan Bucak (2), § 49; Burhan Yaz (3), §§ 42, 44).

17. Somut olayda başvurucu, anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçundan başlatılan soruşturmada 20/7/2016 tarihinde tutuklandığını, 5/8/2016 tarihinde hakkında tahliye kararı verildiğini ancak tutuklu olarak bulunduğu Ceza İnfaz Kurumundan 6/8/2016 tarihinde salıverildiğini belirterek müddetnamenin hatalı düzenlendiğini ileri sürmüş; Ceza İnfaz Kurumunda fazladan kaldığı 1 günün kesinleşen hapis cezası süresinden mahsup edilmesini talep etmiştir. Başvurucu; talep dilekçesine Ceza İnfaz Kurumu tarafından kendisine verilen 6/8/2016 tarihli salıverme fişi, Adres Değişikliği İhtar Tutanağı ve tahliye bildirim yazısını da eklemiştir. Bununla birlikte Erzurum 1. İnfaz Hâkimliği, Ceza İnfaz Kurumunun başvurucunun 5/8/2016 tarihinde tahliye edildiğine dair müzekkere cevabı verdiğini belirterek talebin reddine karar vermiştir.

18. Mahsubun resen yapılması gereken bir işlem olduğu da gözönüne alındığında hürriyetten yoksun bırakma süresinin doğru hesaplanması gibi kişinin özgürlüğü ile doğrudan ilgili konularda yargı mercilerinin gerekli araştırma ve yazışmayı yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Başvurucu, mahsup talebine ilişkin süreçte tahliye tarihi ile Ceza İnfaz Kurumundan salıverildiği tarihin farklı olduğuna dair somut bilgi ve belgeler (Ceza İnfaz Kurumu tarafından düzenlenen 6/8/2016 tarihli salıverme fişi, Adres Değişikliği İhtar Tutanağı ve tahliye bildirim yazısı) sunmuştur. Bununla birlikte Erzurum 1. İnfaz Hâkimliği ve Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararlarında mezkûr belgelere ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı, yalnızca Ceza İnfaz Kurumundan gelen cevabi yazıya istinaden karar verildiği görülmüştür. Sonuç olarak başvurucunun somut bilgi ve belgeler sunmasına karşın mahsup talebinin ilgili ve yeterli gerekçe içermeyen kararlarla reddedildiği, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının bu suretle ihlal edildiği kanaatine ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti ve 5.000 TL maddi tazminat, 25.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

21. İnceleme tarihi itibarıyla başvurucunun hakkındaki mahkûmiyet hükmünün infazının

devam ettiği görülmüş olup başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/2360, K.2023/2533) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÖZYÜREK

B. No: 2023/62305 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/62305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÖZYÜREK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/62305)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Hüseyin ÖZYÜREK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tahliye taleplerinin incelenmemesi ve tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etme suçlamasıyla 19/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. Başvurucu, sorgusunun ardından 23/7/2016 tarihinde atılı suçtan tutuklanmıştır.

4. 1/3/2017 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

5. İddianameyi kabul eden Kars 2. Ağır Ceza Mahkemesi yargılama sonunda 24/2/2020 tarihinde başvurucunun müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkûmiyet hükmü Yargıtay tarafından 23/6/2022 tarihinde bozulmuştur.

6. Başvurucu, bu süreçte müteaddit defa tahliye talebinde bulunduğunu ancak tahliye taleplerine bir cevap verilmediğini belirterek 3/7/2023 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

7. Devam eden yargılamada Kars 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 27/10/2025 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

8. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemesi aşamasında

derdesttir.

9. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebi kabul edilmiş ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

10. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda hakkında tahliye kararı verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tahliye Taleplerinin İncelenmemesine İlişkin İddia

14. Başvurucu, tahliye taleplerinin incelenmediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Anayasa Mahkemesince tutuklu bulunan kişilerin ilgili yargı makamlarına sunmuş oldukları tahliye taleplerinin hiç incelenmemesi yahut makul bir süre içinde değerlendirilmemesi nedenleriyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında güvence altına alınan serbest bırakılmayı isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar birçok kararda incelenmiş, bu kararlarda söz konusu iddiaların 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunulmadan bireysel başvuru konusu yapıldığından başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır (Cafer Yıldız [2. B.], B. No: 2014/9308, 9/1/2018, §§ 34-40; Özgür Arıbaş [1. B.], B. No: 2015/2394, 31/10/2018, §§ 57-60).

16. Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

2. Tahliye taleplerinin incelenmemesi dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EJDER YILDIRIM (3)

B. No: 2024/5737 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/5737

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EJDER YILDIRIM BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2024/5737)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ejder YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gözaltında işkenceye maruz kalma nedeniyle kötü muamele yasağının, haksız koruma tedbiri dolayısıyla açılan tazminat davasında bazı taleplerle ilgili olarak karar verilmemesi nedeniyle de karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Olay tarihinde kurmay yarbay olan başvurucu hakkında Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yapılan yargılama sonucunda başvurucunun darbe teşebbüsüne katılarak Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne yapılan saldırıyı sevk ve idare ettiği, bu saldırı sırasında gerçekleştirdiği eylemlerle darbe teşebbüsüne engel olmaya çalışan kamu görevlilerine ve sivil vatandaşlara yönelik iştirak hâlinde kasten öldürme suçlarını işlediği ve bu suçların bazı mağdurlar yönünden teşebbüs aşamasında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kabule göre başvurucu; Anayasa'yı ihlal ve kasten öldürme suçları ile bazı mağdurlar yönünden kasten öldürme suçuna teşebbüsten birden çok kez ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiştir.

3. Hükümlere yönelik istinaf başvurusu, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesince 8/7/2020 tarihinde esastan reddedilmiştir. 13/2/2024 tarihinde Yargıtay bazı mağdurlar yönünden kasten öldürme suçuna teşebbüsten verilen birden fazla hapis cezasını

onamış, bazı suçlar yönünden bozma kararı vermiştir. Bozulan hükümler yönünden yargılama Mahkeme önünde derdesttir.

B. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

4. Başvurucu; 3/3/2023 tarihinde bireysel başvuru konusu yapmadığı diğer sebeplerin yanı sıra gözaltı sırasında işkence yapılması, kanunda öngörülen şartlara aykırı olarak tutuklanması ve tutuklamanın devamına karar verilmesi, tutuklamanın şartları oluşmadan hukuka aykırı olarak tutuklanması, hukuka aykırı olarak mal varlıklarına el konulması nedenleriyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (c), (g), (h), (j) bentleri kapsamında tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde; 5271 sayılı Kanun ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince avukat görevlendirilerek duruşmalı inceleme yapılmasını, duruşmaya fiziken katılma imkânı sağlanmasını, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) üzerinden de olsa kendisine söz hakkı verilmesini talep etmiştir.

5. Antalya 6. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 5/4/2023 tarihinde resen celse açarak başvurucunun yokluğunda Cumhuriyet savcısının katılımı ile dilekçenin reddine karar vermiştir. Kararda ayrıca sarf edilen yargılama gideri bulunmaması sebebiyle bu hususta hüküm kurulmasına yer olmadığına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Her ne kadar davacı tarafından 07/03/2023 tarihli dilekçe ile Tazminat Davası açılmış ise de Ankara 20.Ağır Ceza Mahkemesine yazılan müzekkereye cevap verildiği, ilgili mahkemenin 20/03/2023 tarih, 2017/23 esas sayılı cevabi yazısına göre, davacının 8 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, 79 kez 20 yıl hapis cezası, 163 kez 15 yıl hapis cezası, 2 kez 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği ve iş bu davanın Yargıtay 3. Ceza Dairesinde temyiz aşamasında olduğu ve henüz kesinleşmediğinin bildirildiği anlaşılmıştır.

CMK'nın 142/1.maddesinde 'Karar veya hükümlerin kesinlestiginin ilgilisine tebliginden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinlesme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.' şeklindeki düzenlemeye göre, koruma tedbirleri nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilerin tazminat davası açabilmeleri için ilgili dava dosyasındaki karar veya hükümlerin kesinleşmesinin gerektiği belirtilmiş olduğundan ve Antalya 20.Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/23 esas sayılı dava dosyasında verilen kararın kesinleşmediğinin bildirildiği anlaşıldığından, dava açma koşullarınn oluşmaması nedeniyle dava dilekçesinin reddine dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir..."

6. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesi kararına itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazını inceleyen Antalya 7. Ağır Ceza Mahkemesi 16/5/2023 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 29/12/2023 tarihinde öğrenmiş; 23/1/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; gözaltı tedbirinin uygulandığı süreçte kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını, bu şikâyetine dayalı olarak açtığı tazminat davasının reddedilmesi sebebiyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları tekrar etmiştir.

10. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde etkili bir soruşturmanın yapılması gerekmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını da sağlamaya elverişli olmalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

11. Devletin sahip olduğu etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında, işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli, kesin belirtiler mevcut olduğunda -kişilere müdahale üçüncü kişilerden gelmiş olsa dahi- şikâyet ya da ihbarda bulunulmadığında bile resen soruşturma açılmasının sağlanması gerektiği açıktır (Tahir Canan, § 25).

12. Başvuruya konu olayda başvurucu, genel olarak kamu görevlileri tarafından gözaltı sırasında kötü muameleye maruz bırakıldığını ileri sürmektedir. Başvurucunun anılan iddialarını tazminat davası dilekçesinde dile getirmekle beraber bunun dışında herhangi bir adli ve/veya idari merciye ilettiğine, özellikle ceza soruşturmasına konu edildiğine dair bir bilgi veya belge sunmadığı da gözetildiğinde hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, kanunda belirtilen koşullar dışında tutuklama ve tutuklamanın devamı kararı verildiğini belirtmiş; açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca talep etmesine rağmen avukat atanmaması, duruşma açılmadan ve SEGBİS ile beyanda bulunma imkânı verilmeden karar verilmesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları tekrar etmiştir.

15. Başvurucunun iddialarının temelinde, kanunda belirtilen koşullar dışında tutuklanması ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmesi nedeniyle açtığı tazminat davasında talebi konusunda bir karar verilmemesi olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple belirtilen ihlal iddiaları, mahiyeti itibarıyla karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organları önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına

alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dahil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğuna ilişkin ibarenin eklenmesinin amacının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (Sözleşme) düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

18. Anayasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrasında ise hiçbir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, kişilere davanın görüldüğü mahkemeden uyuşmazlığa ilişkin bir karar verilmesini isteme güvencesini de sağlar (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Filiz Fırat [1. B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 28).

19. Adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkeme hakkı; mahkemeye erişim, karar ve kararın icrası haklarını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Bununla birlikte karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şeklî anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (Filiz Fırat, § 29).

20. Somut olayda başvurucu hukuka aykırı olarak tutuklandığını, tutuklama kararının kanunda öngörülen koşullarda verilmediğini iddia ederek uğradığı zararlar için tazminat davası açmıştır (bkz. § 4). Dava dilekçesinde, söz konusu tazminat istemini 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g), (h) ve (k) bentleri uyarınca gerçekleştirdiğini açıkça ifade etmiştir. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin birçok kararında tazminat istemleri konusunda, asıl davada hüküm verilmesinin veya verilen hükmün kesinleşmesinin beklenmesine gerek bulunmadığını ifade etmiştir. Zira bu talepler, asıl davanın sonucunu etkileyici veya asıl davanın sonucuna bağlı talepler değildir (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 17/5/2022 tarihli ve E.2021/553, K.2022/3780 sayılı; 5/7/2018 tarihli ve E.2017/7338, K.2018/7621 sayılı; 14/12/2015 tarihli ve E.2014/19906, K.2015/19237 sayılı; 5/5/2014 tarihli ve E.2014/3087, K.2014/10836 sayılı kararları). Ağır Ceza Mahkemesi ise asıl ceza davasının derdest olması nedeniyle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen dava açma koşullarının oluşmaması nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar vermiştir (bkz. § 5). Buna göre başvurucunun ilettiği şikâyetlere yönelik bir değerlendirme yapılmamış ve bu şikâyetler yönünden olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurulmamıştır. Başvurucunun yargılama sonucunda karar elde etme hakkından yoksun bırakıldığı kanaatine ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkı yönünden ilettiği şikâyetlere ilişkin olarak ihlal kararı verildiğinden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile talep etmesine rağmen avukat atanmaması ve duruşma açılarak ya da SEGBİS üzerinden beyanda bulunma imkânı verilmemesi sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyeti

yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucunun mal varlığı ve gelirleri üzerindeki elkoyma tedbirinin kaldırılmaması, delilleriyle hukuka aykırılıkları ortaya koymasına rağmen tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının, mülkiyet hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin temellendirilmemiş iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 5.220.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile avukat atanmaması ve duruşma açılarak ya da SEGBİS üzerinden beyanda bulunma imkânı verilmemesi nedeniyle adil yargılanma

hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 6. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2023/94, K.2023/131) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA NUR UĞUR

B. No: 2024/38780 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/38780

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA NUR UĞUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/38780)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Fatma Nur UĞUR

Vekili : Av. Sevda Nur BAYRAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ile tutuklama tedbirine yönelik kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu sorgusunda, anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde söz

konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik tarafından 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delilleri karartma ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı, İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinin 10/5/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/5/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 29/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

9. İddianamede 1/5/2024 tarihinde 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılmaları noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemeleri nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. İddianamede kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edildiği ileri sürülmüştür.

10. İddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

12. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Tutuklama Tedbirinin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

13. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, suç ve cezalarda kanunilik ilkesi, masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

15. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

19. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

20. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve gösterinin dağıtılmasında güç kullanılmasına rağmen göstericilerin dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da elinde bulunan flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 9).

21. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde somut olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığına dair Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

22. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

23. Tutuklama kararında başvurucu yönünden delilleri karartma şüphesinin bulunduğu ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da

değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

24. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Tutuklama Tedbirine İlişkin Kararları Veren Yargı Mercilerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

26. Başvurucu, tutuklama kararı veren ve bu karara itirazı inceleyen yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayandığı Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, delilleri ve ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde, kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçe ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

28. Somut olayda başvurucu, başvuru formu ve eklerinde inceleme konusu ihlal iddiasına dair hiçbir belirleyici ya da ayırt edici ifade kullanmamış; iddiasını herhangi bir olgu veya olay belirtmeksizin soyut olarak dile getirmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaylara ilişkin iddialarını kanıtlama ve hangi Anayasa hükmünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını ortaya koyma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

32. Başvurucunun şikâyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

34. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

35. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

C. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun suç şüphesi olmadan evinde arama işleminin gerçekleştirilmesi dolayısıyla özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının Hülya Kar ([GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019) ve Semire Nergiz ([2. B.], B. No: 2019/36963, 17/9/2025, §§ 16-21) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, tutuklama tedbirinin uygulandığı süreçte kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz bırakılma dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının da Tahir Canan ([1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25) ve Abdurrahim Tanyeri ([2. B.], B. No: 2023/59257, 13/5/2025, §§ 30-34) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi tazminat ve 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

39. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı olarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi

gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Tutuklama tedbirine ilişkin kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/376, K.2025/862) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz, başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığını belirterek tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden

de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmadığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Kararın, toplantı hakkı yönünden de ihlal edildiği sonucuna katılmıyorum.

2. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen bu soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmış; Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiş, Hâkimlik, 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık, başvurucu hakkında kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle kamu davası açmış, iddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tarihinde kesin olarak reddedilmiş, Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir. Bir başka ifadeyle dava hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

5. Toplanma hakkı demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer alır. Demokratik bir toplumda mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı sunulmalıdır. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır. Dolayısıyla toplanma hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur. Şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplanma özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler demokrasiye zarar verir. Bu nedenle barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kişilerin toplanma hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri, [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 117, 118; Osman Erbil, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 47).

6. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, toplanma hakkının bildirim usulüne bağlanabileceğine

daha önce karar vermiştir. Söz konusu bildirimin amacı toplantı, yürüyüş veya diğer gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak olduğu sürece genel olarak hakkın özüne dokunmaz. Derhâl tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlar hariç bildirim usulünün uygulanmasının amacı, toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamaktır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81; Osman Erbil, § 52; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Buradan çıkan sonuca göre toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanan kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81).

7. Somut olayda başvurucu hakkında sadece kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama suçundan değil, bununla birlikte görevi yaptırmamak için direnme suçundan da tutuklama kararı verildiği görülmektedir. Nitekim başvurucu, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup gösteriyle birlikte Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalışmış, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararı bu gruba tebliğ edilmiş ve grubun dağılması noktasında ikaz edilmiş, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellenmiş, bunun üzerine protestocu grup üyelerinin kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırıda bulunmuş ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralanmasına neden olunmuş, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde ise başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırıda bulunduğu tespit edilmiştir. Böylelikle başvurucunun şiddet kullanan kişilerden biri olarak katıldığı gösterinin ve toplantının barışçıl toplanma kavramı dışında kaldığı açıktır.

8. Öte yandan (Hakan Aygün [1. B.], B. No: 2020/13412, 12/1/2021) başvurusunda başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığından bahisle bu durumun kendisi gibi gazeteciler üzerinde caydırıcı etki oluşturduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaliyle birlikte ifade ve basın özgürlüklerinin de ihlal edildiği iddiasını Anayasa Mahkemesi, tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği soncuna varırken; ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönünden yaptığı incelemede ise başvurucu hakkındaki yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ediyor olmasını, başvurucunun paylaşımlarında geçen bazı ifadelerin ilk olarak derece mahkemelerince tartışılması gerektiğini, dolayısıyla başvurucunun tutuklamaya konu edilen paylaşımlarının ikincillik niteliğinin bir gereği olarak ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

9. Sonuç olarak, başvurucunun Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

ÖZENÇ CEVAHİR İSLAMOĞLU

B. No: 2024/40219 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/40219

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZENÇ CEVAHİR İSLAMOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/40219)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Özenç Cevahir İSLAMOĞLU

Vekili : Av. Ezgi ÖNALAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu sorgusunda, anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde söz konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde

bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik tarafından 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delilleri karartma ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başsavcılık 29/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

7. İddianamede 1/5/2024 tarihinde 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. Bunun yanında kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edildiği de ileri sürülmüştür.

8. İddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

9. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 25/6/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/7/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

12. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

13. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

16. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

17. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

20. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve gösterinin dağıtılmasında güç kullanılmasına rağmen göstericilerin dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da elinde bulunan flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 7).

22. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde somut olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığına dair Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

23. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

24. Tutuklama kararında başvurucu yönünden delilleri karartma şüphesinin bulunduğu ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki

olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

25. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

29. Başvurucunun şikâyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

32. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

34. Başvurucu, ihlalin tespitini ve 500.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

35. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile

toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/376, K.2025/862) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz, başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığını belirterek tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmadığını belirterek toplantı ve

gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Kararın, toplantı hakkı yönünden de ihlal edildiği sonucuna katılmıyorum.

2. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen bu soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmış; Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiş, Hâkimlik, 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık, başvurucu hakkında kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle kamu davası açmış, iddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tarihinde kesin olarak reddedilmiş, Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir. Bir başka ifadeyle dava hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

5. Toplanma hakkı demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer alır. Demokratik bir toplumda mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı sunulmalıdır. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır. Dolayısıyla toplanma hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur. Şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplanma özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler demokrasiye zarar verir. Bu nedenle barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kişilerin toplanma hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri, [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 117, 118; Osman Erbil, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 47).

6. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, toplanma hakkının bildirim usulüne bağlanabileceğine daha önce karar vermiştir. Söz konusu bildirimin amacı toplantı, yürüyüş veya diğer

gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak olduğu sürece genel olarak hakkın özüne dokunmaz. Derhâl tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlar hariç bildirim usulünün uygulanmasının amacı, toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamaktır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81; Osman Erbil, § 52; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Buradan çıkan sonuca göre toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanan kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81).

7. Somut olayda başvurucu hakkında sadece kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama suçundan değil, bununla birlikte görevi yaptırmamak için direnme suçundan da tutuklama kararı verildiği görülmektedir. Nitekim başvurucu, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup gösteriyle birlikte Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalışmış, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararı bu gruba tebliğ edilmiş ve grubun dağılması noktasında ikaz edilmiş, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellenmiş, bunun üzerine protestocu grup üyelerinin kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırıda bulunmuş ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralanmasına neden olunmuş, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde ise başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırıda bulunduğu tespit edilmiştir. Böylelikle başvurucunun şiddet kullanan kişilerden biri olarak katıldığı gösterinin ve toplantının barışçıl toplanma kavramı dışında kaldığı açıktır.

8. Öte yandan (Hakan Aygün [1. B.], B. No: 2020/13412, 12/1/2021) başvurusunda başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığından bahisle bu durumun kendisi gibi gazeteciler üzerinde caydırıcı etki oluşturduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaliyle birlikte ifade ve basın özgürlüklerinin de ihlal edildiği iddiasını Anayasa Mahkemesi, tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği soncuna varırken; ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönünden yaptığı incelemede ise başvurucu hakkındaki yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ediyor olmasını, başvurucunun paylaşımlarında geçen bazı ifadelerin ilk olarak derece mahkemelerince tartışılması gerektiğini, dolayısıyla başvurucunun tutuklamaya konu edilen paylaşımlarının ikincillik niteliğinin bir gereği olarak ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

9. Sonuç olarak, başvurucunun Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

ÇAĞLA TANIŞLAR

B. No: 2024/40271 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/40271

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇAĞLA TANIŞLAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/40271)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Çağla TANIŞLAR

Vekili : Av. Ezgi ÖNALAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/7/2024 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

7. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

8. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu sorgusunda, anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde söz konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde bulunmadığını ifade etmiştir.

9. Hâkimlik tarafından 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delillerin toplanma aşamasında olması ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

10. Başsavcılık 29/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

11. İddianamede 1/5/2024 tarihinde 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. İddianamede kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edildiği ileri sürülmüştür.

12. İddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

13. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 25/6/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

14. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/7/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

16. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 17/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

18. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

20. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

21. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

22. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

23. Başvurucunun şikâyetlerinin tutuklama tedbirinin hukukiliğiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

25. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

26. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

27. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve gösterinin dağıtılmasında güç kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da elinde bulunan flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 9, 11).

28. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde somut olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığına dair Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

29. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

30. Tutuklama kararında delillerin toplanma aşamasının devam ettiği ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

31. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

34. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

35. Anayasa’nın "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

36. Başvurucunun şikâyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

38. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

39. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

V. GİDERİM

41. Başvurucu, ihlalin tespitini ve 500.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

42. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/376, K.2025/862) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz, başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığını belirterek tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden

de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmadığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Kararın, toplantı hakkı yönünden de ihlal edildiği sonucuna katılmıyorum.

2. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen bu soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmış; Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiş, Hâkimlik, 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık, başvurucu hakkında kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle kamu davası açmış, iddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tarihinde kesin olarak reddedilmiş, Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir. Bir başka ifadeyle dava hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

5. Toplanma hakkı demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer alır. Demokratik bir toplumda mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı sunulmalıdır. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır. Dolayısıyla toplanma hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur. Şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplanma özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler demokrasiye zarar verir. Bu nedenle barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kişilerin toplanma hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri, [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 117, 118; Osman Erbil, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 47).

6. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, toplanma hakkının bildirim usulüne bağlanabileceğine

daha önce karar vermiştir. Söz konusu bildirimin amacı toplantı, yürüyüş veya diğer gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak olduğu sürece genel olarak hakkın özüne dokunmaz. Derhâl tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlar hariç bildirim usulünün uygulanmasının amacı, toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamaktır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81; Osman Erbil, § 52; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Buradan çıkan sonuca göre toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanan kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81).

7. Somut olayda başvurucu hakkında sadece kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama suçundan değil, bununla birlikte görevi yaptırmamak için direnme suçundan da tutuklama kararı verildiği görülmektedir. Nitekim başvurucu, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup gösteriyle birlikte Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalışmış, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararı bu gruba tebliğ edilmiş ve grubun dağılması noktasında ikaz edilmiş, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellenmiş, bunun üzerine protestocu grup üyelerinin kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırıda bulunmuş ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralanmasına neden olunmuş, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde ise başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırıda bulunduğu tespit edilmiştir. Böylelikle başvurucunun şiddet kullanan kişilerden biri olarak katıldığı gösterinin ve toplantının barışçıl toplanma kavramı dışında kaldığı açıktır.

8. Öte yandan (Hakan Aygün [1. B.], B. No: 2020/13412, 12/1/2021) başvurusunda başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığından bahisle bu durumun kendisi gibi gazeteciler üzerinde caydırıcı etki oluşturduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaliyle birlikte ifade ve basın özgürlüklerinin de ihlal edildiği iddiasını Anayasa Mahkemesi, tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği soncuna varırken; ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönünden yaptığı incelemede ise başvurucu hakkındaki yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ediyor olmasını, başvurucunun paylaşımlarında geçen bazı ifadelerin ilk olarak derece mahkemelerince tartışılması gerektiğini, dolayısıyla başvurucunun tutuklamaya konu edilen paylaşımlarının ikincillik niteliğinin bir gereği olarak ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

9. Sonuç olarak, başvurucunun Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

UMUT KABAKLI

B. No: 2024/40277 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/40277

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UMUT KABAKLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/40277)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Umut KABAKLI

Vekili : Av. Ezgi ÖNALAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu sorgusunda, anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde söz konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde

bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik tarafından 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delilleri karartma ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başsavcılık 29/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

7. İddianamede 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. Bunun yanında kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edildiği de ileri sürülmüştür.

8. İddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

9. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 25/6/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 2/7/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

12. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

13. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

16. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

17. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

20. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve gösterinin dağıtılması için güç kullanılmasına rağmen göstericilerin dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da elinde bulunan flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 7).

22. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde somut olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığına dair Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

23. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

24. Tutuklama kararında başvurucu yönünden delilleri karartma şüphesinin bulunduğu ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan Görüntü İnceleme ve Tespit Tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki

olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

25. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

29. Başvurucunun şikâyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

32. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Muhterem İNCE bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

34. Başvurucu, ihlalin tespitini ve 500.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

35. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile

toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/376, K.2025/862) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz, başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığını belirterek tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte başvurucunun barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığı ve bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden de farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmadığını belirterek toplantı ve

gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının da ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Kararın, toplantı hakkı yönünden de ihlal edildiği sonucuna katılmıyorum.

2. 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılması noktasında ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırdığının tespit edilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen bu soruşturma kapsamında 5/5/2024 tarihinde gözaltına alınmış; Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiş, Hâkimlik, 6/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar vermiştir.

4. Başsavcılık, başvurucu hakkında kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle kamu davası açmış, iddianameyi kabul eden İstanbul 25. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 6/6/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 31. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tarihinde kesin olarak reddedilmiş, Mahkeme 3/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama, ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir. Bir başka ifadeyle dava hakkında henüz bir karar verilmemiştir.

5. Toplanma hakkı demokratik toplumun en temel değerleri arasında yer alır. Demokratik bir toplumda mevcut düzene itiraz eden ve barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilmesi savunulan siyasi fikirlerin toplantı ve diğer yasal araçlarla ifade edilebilmesi imkânı sunulmalıdır. Şiddet kullanma niyetinde olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplanma kavramı dışındadır. Dolayısıyla toplanma hakkının amacı, şiddete karışmayan ve fikirlerini barışçıl bir şekilde ortaya koyan bireylerin haklarının korunmasıdır. Bunun dışında toplantının veya gösteri yürüyüşünün hangi amaçla yapıldığının bir önemi yoktur. Şiddete teşvik ve demokrasinin ilkelerini ortadan kaldırma durumları dışında toplanma özgürlüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik önleyici nitelikli radikal tedbirler demokrasiye zarar verir. Bu nedenle barışçıl amaçlarla bir araya gelmiş kişilerin toplanma hakkını kullanırken kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına devletin sabır ve hoşgörü göstermesi çoğulcu demokrasinin gereğidir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri, [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 117, 118; Osman Erbil, B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 47).

6. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi, toplanma hakkının bildirim usulüne bağlanabileceğine daha önce karar vermiştir. Söz konusu bildirimin amacı toplantı, yürüyüş veya diğer

gösterilerin düzgün bir şekilde yapılmasını güvence altına almak için yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı sağlamak olduğu sürece genel olarak hakkın özüne dokunmaz. Derhâl tepki verilmesinin haklı olduğu özel durumlar hariç bildirim usulünün uygulanmasının amacı, toplanma hakkının etkin kullanılması imkânını sağlamaktır (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81; Osman Erbil, § 52; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Buradan çıkan sonuca göre toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanan kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik değeri taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81).

7. Somut olayda başvurucu hakkında sadece kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama suçundan değil, bununla birlikte görevi yaptırmamak için direnme suçundan da tutuklama kararı verildiği görülmektedir. Nitekim başvurucu, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup gösteriyle birlikte Fatih ilçesi Saraçhane Parkı'na gelmeye çalışmış, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararı bu gruba tebliğ edilmiş ve grubun dağılması noktasında ikaz edilmiş, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellenmiş, bunun üzerine protestocu grup üyelerinin kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırıda bulunmuş ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralanmasına neden olunmuş, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde ise başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki flama sopasıyla kolluk görevlilerine saldırıda bulunduğu tespit edilmiştir. Böylelikle başvurucunun şiddet kullanan kişilerden biri olarak katıldığı gösterinin ve toplantının barışçıl toplanma kavramı dışında kaldığı açıktır.

8. Öte yandan (Hakan Aygün [1. B.], B. No: 2020/13412, 12/1/2021) başvurusunda başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle tutuklandığından bahisle bu durumun kendisi gibi gazeteciler üzerinde caydırıcı etki oluşturduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaliyle birlikte ifade ve basın özgürlüklerinin de ihlal edildiği iddiasını Anayasa Mahkemesi, tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulamadığı nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği soncuna varırken; ifade özgürlüğünün ihlal edildiği yönünden yaptığı incelemede ise başvurucu hakkındaki yargılamanın ilk derece mahkemesinde devam ediyor olmasını, başvurucunun paylaşımlarında geçen bazı ifadelerin ilk olarak derece mahkemelerince tartışılması gerektiğini, dolayısıyla başvurucunun tutuklamaya konu edilen paylaşımlarının ikincillik niteliğinin bir gereği olarak ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir.

9. Sonuç olarak, başvurucunun Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Muhterem İNCE

CELALETTİN ÇİROZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/51937 | Karar tarihi: 17.02.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51937

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELALETTİN ÇİROZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51937)

Karar Tarihi: 17/2/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Celalettin ÇİROZ 2. Mehmet Gökçe ÇİROZ 3. Nermin ÇİROZ 4. Ürküş KOYUNCU 5.Çiroz Kardeşler Turizm, İnşaat Taahhüt İthalat İhracat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Hayrettin GÜMÜŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Mukadder Sağlam ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015; Abdülkerim Çakmak ve diğerleri [2. B.], B.

No: 2014/1964, 23/2/2017; Ali Taşgeldi [2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021 ve Hilmi Kocabey [1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024 kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi, mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

3. Somut başvuruda başvuruculara kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri; Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İpsala 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/145, K.2023/58) GÖNDERİLMESİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜNYAMİN FEYZİOĞLU

B. No: 2020/4504 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/4504

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜNYAMİN FEYZİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/4504)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Bünyamin FEYZİOĞLU

Vekili : Av. Uğur ALTUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, davanın sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında adliyede yazı işleri müdürü olarak görev yapmaktayken yapılan bir şikâyet nedeniyle 2014 yılı içinde çeşitli tarihlerde dava açmak için gelen farklı vatandaşlar tarafından kendisine dava harç ve masrafı olarak verilen paraları mahkeme veznesine yatırmayıp uhdesinde tutmak suretiyle zimmetine geçirdiği iddiasıyla ceza ve disiplin soruşturması başlatılmıştır.

3. Ceza soruşturmasında başvurucu hakkında zimmet suçundan iddianame düzenlenmiş ve Kayseri 1. Ağır Ceza Mahkemesinde yürütülen yargılama sonucunda 2/12/2015 tarihinde 1 yıl 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Cezanın tayininde başvurucunun soruşturma aşamasında zimmete konu parayı iade etmesi nedeniyle etkin pişmanlık hükümleri de uygulanmıştır.

4. Disiplin soruşturması sonucunda ise Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) başvurucunun fiilinin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun

125. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendinde yer alan "memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak" disiplin suçu kapsamında kaldığını kabul ederek başvurucu hakkında devlet memurluğundan çıkarılma kararı vermiştir. Disiplin Kurulu ayrıca, anılan Kanun'un 125. maddesinde "Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir." hükmünün başvurucunun tecrübeli bir memur olmasına karşın disiplinsizlik gösterdiği gerekçesiyle uygulanmasına yer olmadığını kararlaştırmıştır.

5. Başvurucu, bu işlemin iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde; görev yaptığı dönemde açılan dava sayısının 5000 olduğunu sadece beş dosyada iş yoğunluğu nedeniyle hata yapıldığını, uhdesinde kaldığı kabul edilen toplam para miktarının 1.710 TL olduğunu, yüksek derecede memur olan birinin bu miktar için mesleğini riske atmasının hayatın olağan akışına uygun olmadığını ve suç kastının bulunmadığını belirtmiştir. Ceza yargılamasında ise HAGB kararı verildiğini, bu kararın niteliği gereği hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini ancak HAGB kararına dayanılarak suçlu kabul edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca daha önce aldığı bir disiplin cezasının olmadığını, sicilin temiz olduğunu, altı adet başarı ve bir adet takdir belgesi aldığını, iki adet iyi sicil nedeniyle başarı ödülü verildiğini ancak başarı ve tecrübesinin içtihatlara ve kanuna aykırı olarak aleyhine yorumlandığını, sadece tecrübeli memur olma gerekçesiyle bir alt cezanın uygulanmamasının da hukuka aykırılık taşıdığını vurgulamıştır. Danıştayın yerleşik içtihatlarında alt ceza uygulanması konusunda idarenin takdir yetkisi olduğu kabul edilse de memurun sicil durumu ve başarıları gözetilerek alt cezanın uygulanıp uygulanmayacağının tartışılmamasının iptal sebebi olarak görüldüğünü ancak hakkındaki kararda tecrübesinin ve başarılarının aleyhe yorumlanarak içtihada ve kanuna aykırı davranıldığını dile getirmiştir.

6. Kayseri 1. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) 13/7/2016 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucu hakkında yapılan ceza yargılaması neticesinde HAGB kararı verildiği, bu kararın hiçbir hukuki sonuç doğurmaması gerektiği iddia edilmekte ise de sanık hakkında yargılama tamamlanarak sanığın suçlu olduğu yönünde mahkeme kanaatinin oluştuğu ancak mahkemenin sanığa belirli şartlara uyması hâlinde hiç yargılama geçirmemiş sayılması için bir olanak daha tanıdığı belirtilmiştir. HAGB müessesesinin tamamen kişinin cezai durumu üzerinde etkili olacak şekilde düzenlendiği, sanığın anılan suçu işlemediği anlamına gelmediği değerlendirmesine yer verilmiştir. Bununla birlikte 657 sayılı Kanun'un 125. maddesindeki bir alt ceza uygulanmasına dair düzenlemede alt ceza uygulamanın idarenin takdirine bırakıldığı, idarenin bu durumu tartışarak başvurucunun zimmet suçundan ceza aldığı ve tecrübeli bir memur olmasına rağmen disiplinsiz hareketlerde bulunduğu hususunun dikkate alındığı, idarenin bir alt disiplin cezası uygulaması noktasında yargı kararıyla zorlanamayacağı vurgulanmıştır. Netice itibarıyla başvurucunun eyleminin sübuta erdiği ve eyleme uygun ceza verildiği ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, dava dilekçesindeki beyanlarını tekrar ederek İdare Mahkemesi kararının hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir.

8. Danıştay Beşinci Dairesi (Daire) 20/2/2018 tarihinde temyiz isteminin kabulü ile anılan kararın bozulmasına hükmetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"657 sayılı Kanunun 125. maddesinin 3. fıkrası ile disiplin cezalarının uygulanmasında genel

olarak ilk defa disiplinsiz davranan personelin aynı ağırlıkta disiplin kurallarını ihlal eden emsallerine göre korunması ve bu yolla hizmetinden azami istifade edilmesi için ıslah yolu seçilmiştir. Bu maddeye göre, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve iyi derecede sicil alan personeli, disiplin kurulunun takdiri ile eylemlerine uyan cezanın bir derece hafifi olan disiplin cezasıyla cezalandırılabilir. Disiplin kurullarının veya disiplin amirlerinin bu madde kapsamındaki takdir yetkisinin kullanımı kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlı olup, bu yetki keyfi olarak kullanılamaz. Bu nedenle, uygulama kamu yararı, hizmet gerekleri, hakkında soruşturma yapılanın geçmiş hizmetleri, taltif-tecziye durumu, disiplin kurulu ile disiplin amirlerinin emsal kararları, eşitlik ilkesi ve hakkaniyet ölçüsü gibi objektif kriterlere dayandırılmalıdır. Aksi bir uygulama, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olup iyi derecede sicil notu alan personelin bir kısmı için alt ceza uygulanırken bir kısmının ise alt ceza uygulanmaksızın daha ağır cezalarla karşı karşıya kalması sonucunu doğurur ki bu durum Anayasada ifade edilen eşitlik ilkesine uymaz.

Öte yandan, kullanılan yetkinin, mevcut düzenlemenin amacına, kamu yararına ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı konusunda yapılacak yargısal denetimin de idarenin takdir yetkisini kaldıracak mahiyette olmaması gerektiği kuşkusuzdur.

Olayda 657 sayılı Kanunun 125/3. maddesinde belirtilen bir alt cezanın uygulanmasına takdiren yer olmadığına karar verilmiş ise de, anılan Kanunun 125. maddesi uyarınca davacının geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarının kararda tartışılmayarak, kararın objektif kriterlere dayandırılmaksızın yalnızca tecrübeli bir memur olma kriterinden hareketle tesis edildiği anlaşıldığından, davacının Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet görülmemiştir."

9. Davalı idare temyiz nedenlerinin kabul edilebilir olmadığı ve İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği yönündeki iddialarla karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Başvurucu karar düzeltmeye cevabında önceki iddialarını yineleyerek HAGB'ye dayanılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini, cezanın tayininde başarılı sicilinin gözetilmemesinin haksızlık olduğunu belirtmiştir. İdarenin talebini Daire 12/11/2019 tarihinde kabul ederek bozma nedenlerinin bulunmadığı gerekçesiyle temyiz isteminin reddi ile usul ve yasaya uygun olan ret kararının onanmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. İki üye karşıoyunda, karar düzeltmeye konu bozma kararının usul ve hukuka uygun olduğunu vurgulamıştır.

10. Başvurucu, nihai kararı 8/1/2020 tarihinde öğrendikten sonra 3/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; iş yoğunluğu ve personel eksikliğinden dolayı bazı harçların maliye hazinesine yatırılmadığını, harçları uhdesine geçirmek gibi bir kastının bulunmadığını, zimmetine geçirdiği iddia edilen harç miktarının çok az olduğunu, bu miktar bir para için mesleki geleceği ve onurunu tehlikeye atmanın hayatın olağan akışına da uygun olmadığını belirtmiştir. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde ilk defa disiplin suçu işleyenler ve sicil durumu iyi olanlarla ilgili bir ıslah yolu düzenlendiğini, kendisinin sicil notunun yüksek olmasına ve birçok takdir belgesi bulunmasına rağmen anılan madde hükmünden yararlandırılmamasının haksızlık olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte Danıştayın temyiz incelemesinde lehine verdiği detaylı gerekçe içeren kararın karar düzeltme talebi

sonrası ek bir araştırma ve gerekçe sunulmadan kaldırılması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; idari yargılama sürecinde başvurucunun tüm itirazları ve dosya kapsamındaki bilgi/belgeler hakkında bir inceleme yapıldığı, İdare Mahkemesinin HAGB kurumuna ilişkin olarak değerlendirmede bulunduğu ancak bu değerlendirmenin ceza hukuku anlamında suçlu olunduğunu ifade veya ima eden bir anlama sahip olmadığı, diğer iddialarına ilişkin ise başvurucunun bilgi ve belge sunmadığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Eldeki olayda başvurucu hakkında açılan ceza davasında zimmet suçundan sonuç olarak HAGB kararı verildiği, anılan fiilin 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde düzenlenen "memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak" disiplin suçu kapsamında kaldığı kabul edilerek Disiplin Kurulunca başvurucunun devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırıldığı görülmüştür. Disiplin Kurulu anılan kararı alırken başvurucu hakkındaki HAGB kararını da gözetmiş ve başvurucunun tecrübeli bir memur olduğu gerekçesiyle aynı maddede düzenlenen bir alt cezanın uygulanmasına yer olmadığına karar vermiştir.

18. Öte yandan ceza davasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesinde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla-

herhangi bir engel bulunmamaktadır (benzer değerlendirme için bkz. Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 35). Burada beklenen HAGB'ye konu olay ve olguların disiplin hukuku çerçevesinde tartışılmasıdır. İdare Mahkemesi ise isnat edilen olayların subuta erdiğini kabul etmekle birlikte Kanunda düzenlenen bir alt cezanın uygulanması bağlamında idarenin takdir hakkı olduğu, idarenin durumu değerlendirdiği ve yargı kararıyla zorlanamayacağı sonucuna ulaşmıştır. İdare Mahkemesinin başvurucuya isnat edilen eylemleri aktarmakla yetindiği, başvurucunun kastının bulunmadığı yönündeki detaylı iddialarını ve olay/olguları -masumiyet karinesini de gözetmek suretiyle- disiplin hukukunun ilkeleri bağlamında incelemediği görülmüştür.

19. Bununla birlikte başvurucunun Danıştay içtihadına dayanarak temellendirdiği bir alt cezanın uygulanmasına dair iddialarının ise İdare Mahkemesince idarenin takdir yetkisi vurgulanarak tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinde yer bulan "Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir." düzenlemesinin idareye bir alt cezanın uygulanması konusunda takdir yetkisi verdiği açıktır. Ancak temel hak ve hürriyetler kapsamında bu yetkinin sınırsız olmadığı, idarenin kendisine tanınan yetkiyi hukuka ve hakkaniyete uygun kullandığını gösterecek ve denetime yeter şekilde gerekçe ortaya koymakla yükümlü olduğu, yargı makamlarının da anılan yetkinin söz konusu kritere uygun kullanılıp kullanmadığını denetlemekle görevli oldukları vurgulanmalıdır.

20. Başvurucunun da bu bağlamda iddialarını yargı içtihatlarına atıfla temellendirdiği görülmüştür. İdari yargı mercilerinin de yukarıda belirtilen tespit doğrultusunda konuyu tartıştıkları ve "yasal ve yönetsel düzenlemeler uyarınca, bir alt cezanın uygulanması hususunda idarenin takdir yetkisi bulunmakta ise de, Danıştay Sekizinci Dairesi kararında da belirtildiği üzere disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların takdir yetkisini kullanırken öncelikle; ilgililerin geçmiş hizmetleri ile sicil durumlarına göre bir alt ceza ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusunda bir değerlendirme yapmaları ve bu değerlendirmenin sonucuna göre ceza vermeleri gerektiği" yönünde kararlar verildiği de saptanmıştır (bkz. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/2/2007 tarihli ve E.2005/374, K.2007/103; 21/4/2011 tarihli ve E.2007/1200, K.2011/268 sayılı kararları). Aktarılan bu görüşün aksine bir alt cezanın uygulanmasında idarenin takdir yetkisini vurgulayan kararlar verildiği de tespit edilmiştir (bkz. Danıştay Onikinci Dairenin 3/12/2019 tarihli ve E.2016/5370, K.2019/9615; Danıştay İkinci Dairenin 26/3/2024 tarihli ve E.2021/2024, K.2024/1907; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12/6/2024 tarihli ve E.2023/1116, K.2024/1356 sayılı kararları). Ancak İdare Mahkemesinin başvurucunun esasa ilişkin bu iddiasını karşılayacak nitelikte bir değerlendirme yapmadığı sabittir.

21. Daire ise temyiz incelemesinde ortaya koyduğu yukarıda aktarılan Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) kararları yönündeki görüşünden, karar düzeltme talebinin kabulüne dair kararında ek bir gerekçe sunmadan dönmek suretiyle İdare Mahkemesinin kararını onamıştır. Öncelikle Dairenin ek gerekçe sunmadığı da gözetildiğinde anılan son kararda izlediği yol ile İdare Mahkemesinin gerekçesine katıldığının kabulü gerekir. Anayasa Mahkemesi de temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olmasının zorunlu olmadığını, mercin yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olmasını ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtmasını gerekçeli karar hakkı bağlamında sorun teşkil etmediğini kabul etmiştir (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

22. Dairenin temyiz incelemesinde başvurucunun sicil durumu ve başarıları gözetilerek bir alt cezanın uygulanmasına yönelik iddialarını destekler nitelikte ayrıntılı ve yukarıda aktarılan İDDK kararlarına benzer bir yönde gerekçe ile bozma kararı verdiği açıktır. Bu durumda temyiz talebi üzerine verilen bozma kararındaki gerekçeler ve konunun tartışmalı olduğunu gösterir içtihatlar dikkate alındığında, karar düzeltme aşamasında anılan bozma kararından niçin dönüldüğünün ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulması gerektiği söylenebilir. Ancak Dairenin karar düzeltme kararında belirtilen şekilde bir gerekçe ortaya koymadığı sabittir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Mehmet Şakir Uygar [1. B.], B. No: 2020/22137, 14/10/2025, § 20).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 1. İdare Mahkemesine (E.2016/91, K.2016/708) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL ÜNLÜ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/12450 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/12450

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL ÜNLÜ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/12450)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucular : Ayşegül ÜNLÜ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Komisyon talepte bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların süresinde yapılan 2020/12450 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi, esasa ilişkin olarak ise Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvuruculardan bir kısmı, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddialarını tekrarlamıştır.

6. Mevcut başvuruda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen byLock tespit ve değerlendirme tutanakları yerine yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

7. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından -somut olayda da olduğu gibi- sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

8. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender (GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

9. Neticede başvuruculara ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı, dolayısıyla Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı anlaşılmıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvuruculardan iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

13. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok Anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculardan ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Öte yandan başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvuruda da varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculardan benzer ihlal iddiaları yönünden Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir incelenme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi

ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

19. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde talepte bulunan başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından, başvurucunun Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başvuruculara iddianameye konu eylemler ve dosya kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve savunması alınmıştır. Dosya kapsamında BTK'ya yazılan müzekkere ile ByLock programını kullanıp kullanmadığı sorulmuş, BTK tarafından CGNAT kayıtları ve ByLock sorgu sonucu raporu dosyaya sunulmuştur. Yerel Mahkeme, başvuruculara ByLock kullandığı gerekçesiyle başvurucular hakkında terör örgütü üyeliğinden mahkûmiyet kararı vermiştir.

Yargılamada başvuruculara esas hakkında mütalaaya savunma imkânı tanınmış ve başvuruculara savunması sonrasında hüküm verilmiştir. Yargılamayı yapan Ağır Ceza Mahkemesi tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Buna göre, başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi, Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) 20/7/2016 tarihli toplantısında darbe girişiminin değerlendirildiği, FETÖ/PDY'nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalıştığı, FETÖ/PDY'nin bünyesinde bulunan ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirdiği ve bu kişilerin yapılanmanın insan kaynağını oluşturduğu, bu örgütün kuruluş aşamasından itibaren etkisi altına aldığı eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, ticari kuruluşlar ve kamu görevlileri aracılığıyla milleti ve devleti kontrol altında tutmayı amaçladığı, yetkili makamlar tarafından yapılan çok sayıda sözlü ve yazılı açıklamada genel olarak, darbe teşebbüsünün Fetullah Gülen'in talimatı ile başlatıldığı ve onun onayladığı plan doğrultusunda TSK içinde yuvalanmış FETÖ/PDY mensupları, örgüt yöneticisi konumundaki kamu görevlileri, siviller ile polis ve jandarma içine sızmış FETÖ/PDY üyeleri tarafından icra edildiği belirtilmiştir. Söz konusu kararda, FETÖ/PDY terör örgütünün ortaya çıkması ve toplumda meşruiyet kazanmasındaki en önemli unsur, eğitim faaliyetleri olarak belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin aynı kararında (Aydın Yavuz ve Diğerleri Başvurusu), yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer verilerek, özetle; FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin

değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliğinin sübut bulduğunu kabul eden yerel mahkeme somut olay bağlamında ByLock kullanımını ve diğer delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Açıklanan nedenlerle başvurucuların, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

DURDU KAVAK

B. No: 2020/14985 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/14985

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURDU KAVAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/14985)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucu : Durdu KAVAK

Vekili : Av. Hidayet Elif VURAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emeklilik başvurusunun karara bağlanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (Hâkimler ve Savcılar Kurulu/HSK) tarafından 16/7/2016 tarihinde görevinden uzaklaştırılmıştır. Başvurucu, bunun üzerine 18/7/2016 tarihinde emeklilik dilekçesi vermiştir. Daha sonra HSK, başvurucuyu 24/8/2016 tarihinde meslekten çıkarmış; 29/11/2016 tarihinde bu işleme karşı yaptığı itirazını kesin olarak reddetmiştir.

3. Başvurucu daha sonra 10/1/2017 tarihinde açıktan emekli edilmek için Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) emeklilik dilekçesi vermiş, SGK 20/3/2017 tarihinde başvurucunun emeklilik talebini kabul etmiştir. SGK başvurucuya 1/2/2017 tarihinden itibaren emekli aylığı bağlamış ve başvurucuya emekli ikramiyesi ödemesini de yapmıştır.

4. Başvurucu 18/7/2016 tarihinde yaptığı ilk emeklilik başvurusunun kabul edilmemesi yönündeki zımni ret işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Konya 1. İdare Mahkemesince 21/5/2019 tarihinde verilen kararla 15/8/2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal

Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin (673 sayılı KHK) "Emeklilik onayları" başlıklı 6. maddesinde yer alan emekliye sevk onayı için öngörülen bir aylık sürenin olağanüstü hal süresince uygulanmayacağına ilişkin düzenleme dikkate alındığında, dava konusu zımni ret işleminin oluştuğu tarihte başvurucunun görevinden çıkarıldığı ve olağanüstü hal sürecinin devam ettiği gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Karara ilişkin istinaf başvurusu 30/1/2020 tarihinde verilen kararla kesin olarak reddedilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 2/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 5/5/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvurunun süresinde olduğu anlaşılmıştır.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 48. maddesine göre emeklilik işleminin bir ay içinde yapılması gerektiği, buna rağmen emeklilik talebinin ardından bir aylık süre geçtikten sonra yürürlüğe giren 673 sayılı KHK uyarınca talebinin yerine getirilmediği, kazanılmış hakkının bulunduğu, hukuki belirlilik ilkesinin ve sosyal güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, diğer hususlarla birlikte başvurucunun emeklilik işleminin yapılıp 1/2/2017 tarihinden itibaren emekli aylığının bağlandığını ve emekli ikramiyesinin ödendiğini, bu nedenle kişi bakımından yetkisizlik kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı 1/2/2017 tarihine kadarki süreçteki emekli aylıklarının ödenmediğini ifade etmiştir.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Başvuru konusu olayla ilgili ilkeler, daha önce Anayasa Mahkemesinin Raci Ün ([2. B.], B. No: 2020/21683, 17/7/2025) başvurusuna ilişkin kararda ortaya konulmuştur. Anılan başvuruda aynı şikâyet yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bahsedilen başvuruda, başvurucunun şikâyet ettiği emeklilik talebinin süresinde karara bağlanmaması ve bu süreçte emekli aylığından mahrum kalması iddiasının dayanağının olağanüstü hal ilanını gerekli kılan olaylarla ve bu kapsamda çıkarılan 673 sayılı KHK ile ilgili olduğu görüldüğünden, başvuru Anayasa'nın 15. ve 35. maddeleri kapsamında incelenmiştir (Raci Ün, § 41). Söz konusu kararda, 673 sayılı KHK'nın başvurucunun emeklilik talebinin üzerinden bir aylık süre geçtikten sonra yürürlüğe girdiği, bu nedenle esasen bu bir aylık sürenin geçmesiyle başvurucunun kurumuyla ilişiğinin kesildiği, bu aşamada yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre başvurucuya emekli aylığının bağlanması gerektiği, KHK'nın emekliliği hak etme koşullarında bir değişiklik yapmadığı ve ekonomik koşullar nedeniyle kişilerin emekli aylıklarının verilmemesi ya da azaltılmasını da düzenlemediği, başvurucunun belirli bir süre emekli aylığından mahrum kalmasına neden olan başvuruya konu işlemin olağanüstü halin gerektirdiği ölçüyü aşan bir müdahale

niteliğinde olduğu, başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamındaki uyuşmazlığa ilişkin sonuca etkili iddialarının mahkemelerce ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılanmadığı tespit edilmiştir (Raci Ün, §§ 59-62). Somut olayda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

12. Olayda, başvurucu 18/7/2016 tarihinde emeklilik talebinde bulunduktan bir ay sonrasında başvurucunun kurumuyla ilişiğinin kesildiği, 673 sayılı KHK'nın ise 1/9/2016 tarihinde yürürlüğe girmesi nedeniyle başvurucuya geçmişe etkili bir müdahalede bulunulduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun geçmişe etkili olarak müdahalede bulunulduğu ve kazanılmış hakkının ihlal edildiği iddiaları yargı mercileri tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılanmamıştır. Başvurucunun belirli bir süre emekli aylığından mahrum kalmasına neden olan başvuruya konu işlemin olağanüstü halin gerektirdiği ölçüyü aşan bir müdahale niteliğinde olduğu görülmüştür.

13. Açıklanan gerekçelerle olağanüstü hal döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

14. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. İdare Mahkemesine (E.2019/455, K.2019/568) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

FARKLI GEREKÇE

1. Başvurucunun emeklilik talebinde bulunduğu tarih itibarıyla meri olan mevzuat, idareye emekliliğe sevk onayını talep tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde tesis etme ödevi yüklemektedir. Somut olayda, bu yasal sürenin herhangi bir idari işlem tesis edilmeksizin dolmuş olması, başvurucu lehine geri dönülemez hukuki sonuçlar doğurmuş ve emeklilik sürecini hukuk düzeni nezdinde tekemmül ettirmiştir. Bu aşamadan sonra, başvurucunun emekli aylığına hak kazanmadığının ileri sürülmesi, yürürlükteki kanun hükümlerinin bağlayıcılığının ve normatif değerinin ihlali anlamına gelmektedir.

2. Yasal bir aylık sürenin hitamı ile birlikte başvurucunun statüsü, soyut bir beklenti aşamasını aşarak, mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken somut bir hukuki menfaat ve kazanılmış hak niteliği kazanmıştır. Söz konusu durum, idarenin takdir yetkisiyle bertaraf edilebilecek bir ihtimal değil; doğrudan doğruya kanunun emredici hükmünün bir sonucu olarak ortaya çıkan kesin bir hukuki statüdür.

3. Olağanüstü hâl koşullarında kabul edilen ve emeklilik sürelerine ilişkin usulü güvenceleri askıya alan düzenlemelerin, Anayasa’nın 15. maddesi çerçevesinde ve ölçülülük ilkesine sadık kalınarak ileriye dönük olarak uygulanması hukuken mümkün görülebilir. Ancak, bu düzenlemelerin yürürlüğe girmesinden önce tamamlanmış ve hüküm doğurmuş bir hukuki sürece geriye etkili biçimde sirayet ettirilmesi, hukuk devleti ilkesinin en temel güvencesi olan hukuki güvenlik ilkesini zedeler. Bu tür bir geriye yürüme, Anayasa’nın 15. maddesindeki olağanüstü hâl rejiminin dahi izin vermediği bir durumdur.

4. Olağanüstü hâl rejimi, doğası gereği idareye henüz doğmamış hakları erteleme veya usulü yükümlülükleri askıya alma yetkisi verebilir; fakat bu yetki, yürürlükteki mevzuat uyarınca kesinleşmiş statüleri sonradan ortadan kaldırma veya etkisiz kılma gücü bahşetmez. Aksinin kabulü, olağanüstü hâl düzenlemelerini hukuk güvenliğini tamamen ortadan kaldıran sınırsız bir müdahale aracına dönüştürür ki bu durum "hukuk devleti" vasfıyla bağdaşmaz.

5. Başvurucunun 18/07/2016 tarihinde emeklilik talebinde bulunduğu; 01/09/2016 tarihinde yürürlüğe giren 673 sayılı KHK’daki bir düzenlemeye dayanarak aylık bağlama işleminin ileri bir tarihe ötelenmesi, "kanunların geriye yürümezliği" ilkesinin fiilen ilga edilmesidir. Bu yaklaşım, olağanüstü hâl dönemlerinde dahi dokunulamaz olan "hukuki belirlilik" ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

6. Başvurucunun emekli aylığının, hak kazandığı tarihten itibaren değil de aylar sonra bağlanmış olması, mülkiyet hakkı kapsamında korunan meşru menfaatine yönelik ağır ve

orantısız bir müdahaledir. İlgili düzenleme emeklilik hakkının özünü değiştirmemesine rağmen, ödeme sürecini geciktirerek başvurucuya "kişiye özgü, ölçüsüz ve katlanılması zor bir külfet" yüklemiştir.

7. İhlal değerlendirmesinin odağında, OHAL düzenlemesinin kendisinden ziyade; bu düzenlemenin, yürürlüğünden önce sübut bulmuş bir hukuki duruma tatbik edilerek mülkiyet hakkının kullanımının engellenmesi yer almalıdır. Bu yönüyle, belirli bir süre için mülkiyet hakkının ihlal edildiği açıktır.

8. Bu itibarla, çoğunluk görüşünün benimsediği yaklaşım, olağanüstü hâl düzenlemelerinin geriye etkili uygulanmasına dolaylı bir meşruiyet kazandırmakta ve Anayasa'nın 15. maddesinin istisnai karakterini sınırlarını aşacak şekilde genişletmektedir. Belirtilen bu nedenlerle, çoğunluğun ulaştığı ihlal sonucuna farklı bir gerekçe ile iştirak ediyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

KARŞIOY

Başvurucu, emeklilik talebinin süresinde karara bağlanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasa'nın 35.maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğimiz gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum. Şöyle ki;

Başvurucu 18.07.2016 tarihinde emeklilik dilekçesi verdiğini, ancak bir aylık süre zarfında emeklilik işleminin yapılmadığını belirtmiştir. İdare Mahkemesince verilen kararda 15.08.2016 tarihli ve 673 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesi kapsamında bir aylık sürenin OHAL süresince uygulanmayacağının öngörüldüğü, zımni ret işleminin gerçekleştiği tarihte davacının görevinden çıkarıldığı ve OHAL'in devam ettiği, bu nedenlerle davanın reddedildiği belirtilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi de başvurucunun istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 26.10.2022 tarihli, 2018/76 E. ve 2022/125 K. sayılı (R.G.Tarih-Sayı : 2/3/2023-32120) kararı ile 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesinin iptaline ilişkin başvuruyu reddetmiştir. Söz konusu maddeye göre, "MADDE 6- (1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü halin yürürlüğe girdiği 21/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 48 inci maddesinin ikinci fıkrasında emekliye sevk onayı için öngörülen bir aylık süre olağanüstü hal süresince uygulanmaz".

Anayasa Mahkemesi'nin 2022/125 K. sayılı iptal talebinin reddine ilişkin kararının

gerekçesinde; kamu görevlilerinin emeklilik işlemlerinin tekemmülü bakımından gerekli olan yetkili amirin emekliye sevk onayı vermesi için öngörülen bir aylık sürenin uygulanma zorunluluğunun kaldırılmasına ilişkin kural, olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığı, bu nedenle kurala ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği, darbe teşebbüsü ve FETÖ/PDY kapsamında on binlerce kamu görevlisi hakkında kamu görevinden çıkarma, görevden uzaklaştırma ve bunlarla bağlantılı farklı nitelikte tedbirler uygulandığı, bütün bu olgular karşısında özellikle darbe teşebbüsü, FETÖ/PDY üyeliği ve terör ile ilgili suçlardan dolayı kamu görevlileri hakkında uygulanan adli ve idari tedbirler nedeniyle emeklilik işlemlerinin yürütülmesi sırasında aksaklıklar olması doğal olduğu, bu bağlamda söz konusu tedbirlerin yoğun bir şekilde uygulandığı dönemde kamu personelinin durumlarındaki belirsizliklerden dolayı emeklilik başvurusu yapan çalışanların özlük dosyalarındaki bilgiler değerlendirilmek suretiyle emeklilik hakkı kazanıp kazanamadıklarının tespiti sırasında gecikme ve zorluklar yaşanabildiği, ayrıca kamu görevlileri hakkında uygulanan tedbirler nedeniyle ortaya çıkan personel eksikliği de dikkate alındığında olağanüstü hâl döneminde emekliye sevk onayı için öngörülen bir aylık sürenin ortadan kaldırılmasının sosyal güvenlik sisteminin düzgün ve sağlıklı bir şekilde işlemesi amacı bakımından elverişli ve gerekli bir tedbir olmadığı söylenemeyeceği belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararının (2022/125 K.) gerekçesinde, memurlar ve kamu görevlileri için emeklilik işleminin tamamlanabilmesi ve emeklilik aylığının bağlanabilmesi için yaş ve sigortalılık süresi koşullarının gerçekleşmesi gerekmekte, başkaca bir şart aranmadığı, kuralın, memurların veya kamu görevlilerinin emeklilik hakkından yararlanabilmesi için yeni bir şart öngörmediği, dolayısıyla belirtilen düzenleme dışında olağanüstü hâl nedeniyle kamu görevinden çıkarılanlarla ilgili olarak emekliliğe hak kazanma koşulları, emeklilik başvurusu, emekli aylığı ve emekli ikramiyesi hesaplanma yöntemi ve benzeri unsurlar yönünden diğer kamu görevlilerinden farklı bir uygulama geliştirilmediği ve bu kişiler sosyal güvenlik hukuku genel hükümleri çerçevesinde olağan işleme tabi tutulmaya devam edildiği, bunun yanı sıra kuralın, olağanüstü hâl süresince emeklilik talebinde bulunulamayacağı veya emeklilik işlemlerinin yapılmayacağı anlamına gelmemekte olup sadece bir aylık sürenin uygulanma zorunluluğu kaldırıldığı, bir kamu görevlisi tarafından emeklilik talebinde bulunulması durumunda yetkili amir tarafından emekliye sevk onayı için öngörülen bir aylık süre içinde veya bu süreden sonra emekliye sevk onayı verilmesi mümkün olduğu belirtilmiştir.

Somut olayda, yasal düzenleme bir aylık süreden sonra çıkmış olsa bile yürürlük tarihi geçmişe dönük olarak 21.07. 2016 olarak belirlenmiş olduğundan, başvurucunun dilekçesi ise 18.07.2016 tarihli olduğundan bir aylık sürenin geçtiği kabul edilemez. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi'nin norm denetiminde ortaya koyduğu gerekçe ve ulaştığı sonuç somut başvuru açısından da geçerlidir.

Yukarıda belirttiğimiz nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

İSMAİL KÜÇÜK

B. No: 2020/24873 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/24873

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL KÜÇÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/24873)

Karar Tarihi: 18/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/8/2026 - 33332

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : İsmail KÜÇÜK

Vekili : Av. Selçuk KURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınırlarında yapılan düzeltme işlemi sonucunda taşınmazın bir bölümünün komşu taşınmazlara eklenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Muğla'nın Yatağan ilçesi Kaplancık köyünde bulunan 2127 parsel sayılı taşınmazın 1/3 hissesi başvurucu adına kayıtlıyken diğer maliklerle yaptıkları rızai taksime istinaden taşınmazda ifraz işlemi yapılmış ve başvurucuya ait kısım 1.740,39 m² yüz ölçümüyle 2130 parsel numarasını almıştır. Aynı yerde bulunan komşu 1429 parsel sayılı ve 3.820 m² yüz ölçümlü, 1478 parsel sayılı ve 1.965 m² yüz ölçümlü taşınmazlar ise İ.Ö. adına tapuya kayıtlıdır.

3. Başvurucu, zeminde yaptırdığı ölçüme göre 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların 2130 parsel sayılı taşınmaza 34,39 m² tecavüzlü olduğu gerekçesiyle 26/6/2012 tarihinde İ.Ö. aleyhine Yatağan Sulh Hukuk Mahkemesinde (Sulh Hukuk Mahkemesi) el atmanın önlenmesi davası açmıştır. Sulh Hukuk Mahkemesince 17/10/2012 tarihinde görevsizlik kararı verilmiş ve dosya Yatağan Asliye Hukuk Mahkemesine (Asliye Hukuk Mahkemesi)

gönderilmiştir.

4. Asliye Hukuk Mahkemesine sunulan inşaat, ziraat ve kadastro bilirkişi heyeti raporunda komşu taşınmazlar arasındaki duvarın yaklaşık 40-50 yıllık olduğu, 70 cm'lik kot farkı nedeniyle 2130 parsel sayılı taşınmazdaki erozyonu önlemek ve verimliliği artırmak maksadıyla bu parsel maliklerince yapıldığı kanaatine varıldığı, duvarın diğer taşınmazlara doğrudan katkısı bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazlar ile 2130 parsel sayılı taşınmaz arasında kot farkı olduğu, tecavüzlü bulunduğu belirtilen kısmın da 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazlarla aynı kotta yer aldığı, dolayısıyla 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların 2130 parsel sayılı taşınmaza tecavüzü olmadığı, kadastro sırasında okumadan kaynaklı hata yapılmış olabileceği, bunun 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 41. maddesi uyarınca düzeltilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesinin yargılama sırasında 19/3/2014 tarihinde Muğla Kadastro Müdürlüğüne (Kadastro Müdürlüğü) bilirkişi raporunu ekleyerek müzekkere yazdığı ve 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca düzeltme yapılmasını istediği anlaşılmıştır. Bu talep üzerine Kadastro Müdürlüğü 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca başvurucu adına tapuya kayıtlı 2130 parsel sayılı taşınmazın m²sinin 1.706,22 m², davalı İ.Ö. adına kayıtlı 1429 parsel sayılı taşınmazın m²sinin 3.913,99 m² ve 1478 parsel sayılı taşınmazın m²sinin 1.982,65 m² olarak düzeltilmesine karar vermiştir. Başvurucu, bireysel başvuru formunda Asliye Hukuk Mahkemesindeki davanın devam ettiğini beyan etmiştir.

5. Başvurucu 8/12/2014 tarihinde düzeltme işlemi sırasında kendisine ait taşınmazın sınırının yanlış belirlendiği ve yanlışlığın İ.Ö.ye ait taşınmazlardan kaynaklandığı iddiasına dayanarak Sulh Hukuk Mahkemesinde İ.Ö. aleyhine dava açmış, 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesine göre yapılan düzeltme işleminin iptal edilmesini talep etmiştir. Davalı ise taraflar arasındaki sınırların eskiden beri hiç değişmediğini, hatanın kadastro sırasında yapıldığını ve Kadastro Müdürlüğünün bu hatayı düzelttiğini belirterek davanın reddi gerektiğini savunmuştur. Sulh Hukuk Mahkemesince yapılan keşif sırasında dinlenilen mahallî bilirkişiler ve taraf tanıkları, taşınmazların taraflara ait olduğunu bildiklerini ancak tam olarak sınırların değişip değişmediğini, duvarın kim tarafından yapıldığını bilmediklerini ifade etmiştir. Keşif sonrasında düzenlenen kadastro bilirkişi heyeti raporunda;

i. 2130 parsel sayılı taşınmaz ile 1429 parsel sayılı taşınmazın müşterek sınırını oluşturan duvarın kadastro ölçü krokisinde ve paftasında sabit sınır olarak kadastro çalışmalarında gösterildiği gibi fiilî olarak zeminde var olduğu, 2130 parsel sayılı taşınmazın 1429 parsel sayılı taşınmazdan kot olarak yaklaşık 70 cm yukarıda olduğu, bu kot farklılığının her iki parseli ayırdığı, müşterek sınırın sabit sınır niteliği taşıdığı, 372 No.lu müşterek mülkiyet noktasında kadastro çalışmaları sırasında ölçü hatası yapılması nedeniyle eylemli durumla uyuşmadığı, müşterek sınırdaki duvar esas alınarak Kadastro Müdürlüğünce düzeltme krokisinde görüldüğü gibi 309, 1101, 2001 ve 372 No.lu mülkiyet noktası şeklinde olan ölçü ve sınırlandırma hatasının düzeltilmesi işleminin doğru olduğu, bu sonuçla rapor ekinde gönderilen ve Kadastro Müdürlüğünce tanzim edilen düzeltme krokisinin A ile gösterilen ve 30,31 m²lik kısmın 2130 parselden ayrılarak komşu 1429 parsele ilave edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

ii. 2130 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların müşterek sınırını oluşturan sınırın kadastro ölçü krokisinde ve paftasında 372 ve 101 No.lu mülkiyet noktaları arasının gayri sabit sınır olarak ölçülüp oluşturulduğu, sabit sınır niteliğinde olmadığı, Kadastro Müdürlüğünce bu sınırdaki yapılan düzeltmenin 20/4/2006 tarihli ve 26145 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kadastro Sırasında veya Sonrasında Yapılan İşlemlerle Geometrik Durumları Kesinleşmiş

Olan Taşınmazlarda Ölçü, Sınırlandırma, Tersimat ve Hesaplamalardan Doğan Hataların Düzeltilmesine İlişkin Yönetmelik'in (Yönetmelik) 8. maddesinin (b) ve (ç) bentleri hükümlerine uymadığı ve bu nedenle düzeltmenin iptal edilmesi gerektiği, 1478, 1429 ve 2130 parsellerin müşterek mülkiyet noktası olan 372 No.lu noktanın düzeltilmesi neticesinde oluşan 2001 No.lu noktanın mecburen etkilediği 1478 ve 2130 parsel sayılı taşınmaz sınırı da bu düzeltme işleminden etkileneceğinden bu sınırdaki düzeltmenin 2001, 101 ve 372 noktalarında yapılmasının şart olduğu, ekte sunulan ölçekli krokide kırmızı renkli kalemle B harfi ile gösterilen 12,66 m²lik kısmın 2130 parselden ayrılarak komşu 1478 parsele ilave edilmesinin icap ettiği belirtilmiştir.

6. Bilirkişi raporuna tarafların itirazı üzerine alınan ek raporda;

i. 372 No.lu noktadaki hatanın 1 metreye yakın olması nedeniyle sınırın sabit olduğunun değerlendirildiği ve hatanın Kadastro Müdürlüğünce düzeltilmesinin uygun olduğu ifade edilmiştir.

ii. Taşınmazların mahkeme dosyası içinde bulunan 2008 yılına ait tevhit-ifraz dosyası incelendiğinde 2130, 1478 ve 1429 parsel sayılı taşınmazların müşterek mülkiyet noktası olan 372 No.lu noktanın tevhit-ifraz işlemi sırasında mülkiyet noktasının sayısallaştırılması yapılıp sadece paftasındaki tersimatın kontrol edildiği, 372 No.lu noktanın paftasında tersimat hatasına rastlanılmayınca Kadastro Müdürlüğünün kontrolü neticesinde işlemin sonuçlandırıldığı ve tescil edildiğinin anlaşıldığı belirtilmiştir.

iii. Ancak Kadastro Müdürlüğünce hazırlanan 10/11/2014 tarihli düzeltme raporu ile krokisinden ve keşif sırasında bilirkişi heyetince yapılan zemin ölçüsü ile değerlendirmelerinden 372 No.lu mülkiyet noktasında pafta-zemin uyumsuzluğu olduğunun anlaşıldığı, bu uyumsuzluğun tevhit-ifraz işlemi sırasında fark edilmemiş olduğu ve işlemlerin o tarihte mevcut kadastro arşivindeki teknik belgeler esas alınarak sonuçlandırıldığının görüldüğü, 2008 yılında yapılan işlem sırasında dava konusu parseller arasındaki ortak sınır noktası olan 372 No.lu noktadaki pafta-zemin uyumsuzluğunun tespit edilerek öncelikle mevzuatına uygun olarak düzeltmeye konu edilmesi, devamında da tevhit ve ifraz işlemi yapılarak sonuçlandırılması gerektiği kanaati bildirilmiştir.

7. Sulh Hukuk Mahkemesince 19/4/2016 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; yapılan keşif ile sunulan bilirkişi raporunda düzeltme işleminin doğruluğunun tespit edildiği, bilirkişi raporunun düzeltme dosyası ile davalının savunması doğrultusunda, tanık ile mahallî bilirkişi beyanlarıyla aynı yönde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Kadastro Müdürlüğünün yapmış olduğu düzeltme ile fiilî sınırların tapu sınırları olarak belirlendiği ve fiilî sınırların da gerçek sınırlar olduğu belirtilmiştir.

8. Başvurucunun rapordaki çelişkiler giderilmeden karar verildiği, uygulama ile mülkiyet nakline neden olunduğu gerekçeleriyle yaptığı temyiz başvurusu (kapatılan) Yargıtay 16. Hukuk Dairesince (16. Hukuk Dairesi) 11/6/2020 tarihinde reddedilmiş ve karar onanmıştır.

9. Başvurucu, nihai kararı 3/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 29/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, yaptırdığı ölçüm sonucunda davalıya ait taşınmazların kendi taşınmazına 34,39 m² tecavüzlü olduğunun anlaşılması üzerine açtığı el atmanın önlenmesi davası sırasında Mahkemece Kadastro Müdürlüğüne düzeltme yapılması talebiyle hukuka aykırı şekilde müzekkere yazıldığını ve 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca düzeltme yapıldığını iddia etmiştir. Taşınmazları arasında sabit sınır olmadığı hâlde kadastro çalışmasından sonra inşa edilen yapı ve taş duvarın hatalı şekilde sabit sınır kabul edildiğini, kadastro ölçüm ve sınırlandırması hatalı olmamasına rağmen uygulama ile haksız şekilde mülkiyet nakline sebep olunduğunu belirtmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesince bilirkişi raporundaki çelişkiler giderilmeden hüküm kurulduğunu belirterek adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevabında önceki iddialarını tekrar etmiş ve düzeltme yoluyla kendisi aleyhine 34,39 m² mülkiyet nakline yol açıldığını iddia etmiştir.

13. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Eldeki olayda 3402 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan düzeltme işlemi nedeniyle başvurucunun taşınmazından alınarak İ.Ö.nün taşınmazlarına eklenen kısmın mülk teşkil ettiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

14. Başvuru konusu olayda 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesine göre Kadastro Müdürlüğünce yapılan düzeltme işlemi aleyhine karşı dava açıldığı görülmekle birlikte uyuşmazlığın taraflarının özel hukuk kişileri oldukları anlaşıldığından devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılmalıdır.

15. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu, Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

16. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma,

oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etme sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

17. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası uyuşmazlıklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu vardır. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum böyledir. Devlet bu sistemi kurarken gerek alacaklının gerekse de borçlu ve ilgili üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Buna göre bir yandan alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması için etkin bir icra yolunun oluşturulması, öte yandan da icradan etkilenen borçlu ve ilgili diğer kişilere mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerin keyfî veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmeleri için etkin biçimde itiraz edebilme imkânının tanınması gerekmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, §§ 71, 72; Nihal Soydan [2. B.], B. No: 2015/3112, 23/1/2019, § 35; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 14, 15; E.2019/59, K.2020/61, 22/10/2020, §§ 22, 23).

18. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağının takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın şartları gözönünde bulundurularak yargı mercilerine aittir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün şartları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

19. Başvurucu, yaptırdığı ölçüm sonucunda İ.Ö.ye ait komşu 1478 ve 1429 parsel sayılı taşınmazların kendisine ait 2130 parsel sayılı taşınmaza 34,39 m² tecavüzlü olduğu gerekçesiyle el atmanın önlenmesi davası açmıştır. Bu dava sırasında alınan bilirkişi raporunda 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların 2130 parsel sayılı taşınmazdan kot farkı olduğu ve tecavüzlü olduğu belirtilen kısmın da 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazlarla aynı kotta yer aldığı, dolayısıyla 1429 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların 2130 parsel sayılı taşınmaza tecavüzü olmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine Asliye Hukuk Mahkemesi ölçü hatasının düzeltilmesi talebiyle Kadastro Müdürlüğüne yazı yazmıştır. Kadastro Müdürlüğü de gönderilen bilirkişi raporuna uygun şekilde işlem yapmış, dolayısıyla başvurucuya ait 2130 parsel sayılı taşınmazın yüz ölçümünde 34,17 m² azalma meydana gelmiştir.

20. Bundan dolayı başvurucu 3402 sayılı Kanun'un 41. maddesi kapsamında yapılan düzeltme işleminin iptali talebiyle 1478 ve 1429 parsel sayılı taşınmazların maliki İ.Ö. aleyhine dava açmıştır. Davalı, sınırların hiç değiştirilmediğini savunarak davanın reddini talep etmiştir. Dava sırasında mahallinde yapılan keşifte dinlenilen mahallî bilirkişiler ve taraf tanıklarının sınırları ve arada bulunan duvarın kim tarafından yapıldığını bilmedikleri anlaşılmıştır.

21. Keşif sonrası sunulan bilirkişi raporunda 2130 parsel sayılı taşınmaz ile davalı 1478 ve 1429 parsel sayılı taşınmazlar arasında 70 cm kot farkı olduğu, tecavüzlü olarak belirtilen kısmın da 1478 ve 1429 parsel sayılı taşınmazlar ile aynı kotta olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 2130 parsel sayılı taşınmaz ile 1429 parsel sayılı taşınmazın müşterek sınırını oluşturan duvarın kadastro ölçü krokisinde ve paftasında sabit sınır olarak kadastro çalışmalarında gösterildiği gibi fiilî olarak zeminde var olduğu, dolayısıyla bu kısım yönünden Kadastro Müdürlüğünce yapılan düzeltme işleminin yerinde bulunduğu, Kadastro Müdürlüğünce tanzim edilen düzeltme krokisinde A harfi ile gösterilen 30,31 m²'lik kısmın 2130 sayılı parselden ayrılarak komşu 1429 sayılı parsele ilave edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanında 2130 ve 1478 parsel sayılı taşınmazların müşterek sınırını oluşturan sınırın kadastro ölçü krokisinde ve paftasında 372 ve 101 No.lu mülkiyet noktaları arasının gayri sabit sınır olarak ölçülüp oluşturulduğu, bu nedenle Kadastro Müdürlüğünce söz konusu sınırda yapılan düzeltmenin Yönetmelik hükümlerine uygun olmadığı ve düzeltmenin iptal edilmesi gerektiği, sınırdaki düzeltmenin krokide kırmızı renkli kalem ve B harfi ile gösterilen 12,66 m²lik kısmın 2130 sayılı parselden ayrılarak komşu 1478 parsele ilave edilmesi suretiyle yapılmasının icap ettiği açıklanmıştır.

22. Yapılan itirazlar üzerine alınan ek bilirkişi raporunda 372 No.lu mülkiyet noktasında pafta-zemin uyumsuzluğu olduğunun anlaşıldığı, bu uyumsuzluğun tevhit-ifraz işlemi sırasında fark işlemlerin o tarihte mevcut kadastro arşivindeki teknik belgeler esas alınarak sonuçlandırıldığının görüldüğü, 2008 yılında yapılan işlem sırasında dava konusu parseller arasındaki ortak sınır noktası olan 372 No.lu noktadaki pafta-zemin uyumsuzluğu tespit edilerek öncelikle mevzuatına uygun olarak düzeltmeye konu edilmesi, devamında da tevhit ve ifraz işlemi yapılarak sonuçlandırılması gerektiği kanaati bildirilmiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi yapılan keşif ile sunulan bilirkişi raporunda düzeltme işleminin doğruluğunun tespit edildiğini, düzeltme ile fiilî sınırların tapu sınırları olarak belirlendiğini, fiilî sınırların da gerçek sınırlar olduğunu belirterek davayı reddetmiş; karar 16. Hukuk Dairesince onanmıştır.

23. Asliye Hukuk Mahkemesi ve Sulh Hukuk Mahkemesince alınan bilirkişi raporlarında 2130 parsel sayılı taşınmazdan ayrılarak 1429 parsel sayılı taşınmaza yapılan 30,31 m²lik ilave işleminin yerinde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Sulh Hukuk Mahkemesince alınan bilirkişi raporunda 1478 parsel sayılı taşınmaza eklenmesi gereken miktarın 12,66 m² olduğu belirtilmiştir. Bu durumda toplamda 42,97 m² yerin başvurucunun taşınmazından alınarak komşu parsellere eklenmesi gerektiği hâlde daha az bir miktarın alındığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla yapılan düzeltme işleminin başvurucu lehine olduğu ve başvurucu açısından bir zarara yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADEN ENERJİ ÜRETİM A.Ş.

B. No: 2020/36834 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADEN ENERJİ ÜRETİM A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36834)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Seda AYHAN

Başvurucu : Saden Enerji Üretim A.Ş.

Vekilleri : Av. Mustafa Ayaz YAVUZ Av. Ramazan YAVUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; rüzgâr enerjisine dayalı elektrik üretim lisansı başvurusunun yeniden değerlendirilmesi talebinin reddi nedeniyle mülkiyet hakkının, Danıştayın yerleşik içtihadına aykırı ve emsallere göre farklı şekilde hukuk kurallarının hakkaniyete aykırı ve öngörülemez biçimde yorumlanarak davanın reddi nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Başvurucu, Samsun'da 75,6 MW kurulu gücünde Bafra Rüzgâr Enerji Santrali (RES) Projesi, Denizli ilinde 37 MW kurulu gücünde Honaz RES Projesi ve Kütahya ilinde 27,9 MW kurulu gücünde Simav RES Projesi için rüzgâr enerjisine dayalı elektrik üretim lisansı almak amacıyla 16/9/2002 tarihinde anılan tarihteki ünvanı olan Ezse Elektrik Üretim A.Ş. adıyla Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna (EPDK/Kurum) başvurmuştur.

3. EPDK'nın 29/4/2003 (Bafra RES ve Simav RES Projesi) ve 14/5/2003 (Honaz RES Projesi) tarihli kararlarıyla başvurucuya üretim lisansı verilmesi uygun bulunmuştur. Ancak başvurucunun uygun bulma kararı çerçevesinde belirlenen yükümlülükleri süresi içinde

yerine getirmemesi üzerine EPDK'nın 16/10/2003 (Bafra RES ve Simav RES Projesi) ve 30/10/2003 tarihli (Honaz RES Projesi) kararlarıyla lisans başvuruları reddedilmiştir.

4. 1/11/2007 tarihinde EPDK yeni RES başvuruları almaya başlamıştır.

5. O tarihte yürürlükteki hâliyle 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na dayanan 4/8/2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'ne (Yönetmelik) 1/5/2008 tarihinde yapılan değişiklikle geçici 33. madde eklenmiştir. Anılan maddede, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (Kurul) kararı ile lisans verilmesi uygun bulunmuş ancak uygun bulma kararında belirlenen yükümlülüklerini 1/5/2008 tarihi itibarıyla yerine getiremediğinden lisans başvurusu reddedilmiş tüzel kişilerin önceki lisans başvurularının 1/5/2008 tarihinden itibaren otuz gün (30) içinde Kuruma başvurması ve daha önce reddedilen lisans başvurusuna konu üretim tesisi için Devlet Su İşleri tarafından Su Kullanım Hakkı Anlaşması'nın ve Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) ile elektrik dağıtım şirketleri tarafından uygun bağlantı görüşlerinin devam ettiğinin tevsik edilmesi hâlinde yeniden incelemeye ve değerlendirmeye alınacağı düzenlenmiştir.

6. Başvurucu 25/5/2008 tarihinde Bafra RES, Honaz RES ile Simav RES Projeleri için mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca başvuru yapmıştır.

7. EPDK 2/7/2008 tarihinde TEİAŞ'tan, mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvurularla ilgili olarak uygun bağlantı görüşünün devam edip etmediği hususunda bilgilendirme yapılmasını istemiş; TEİAŞ 22/7/2008 tarihli yazıyla EPDK'ya cevap vermiştir. TEİAŞ bu cevabi yazısında, mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi kapsamındaki başvuruların 1/11/2007 tarihli yeni RES başvurularına göre öncelik sırasının EPDK tarafından açıklığa kavuşturulmasını talep etmiştir. EPDK 1/8/2008 tarihli yazıyla mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi kapsamındaki başvuruların 1/11/2007 tarihinde yapılan yeni başvurulardan sonra değerlendirilmesi gerektiğini bildirmiştir.

8. 29/4/2010 tarihli Kurul kararı ile "Geçici 33. madde kapsamında yapılan başvuruların inceleme ve değerlendirme aşamasında bulunan başvuruların sonuçlandırılmasından sonra değerlendirilmesine" karar verilmiştir.

9. Devam eden süreçte TEİAŞ 31/7/2012 tarihinde EPDK'ya mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi kapsamındaki projelerin bulunduğu bölgelerde bağlanabilir kapasitenin oluştuğunu, söz konusu projelerle ilgili uygulamaya esas Kurum görüşünün bildirilmesi gerektiğini içeren bir yazı göndermiştir. EPDK 3/9/2012 tarihli cevabi yazısında, 1/11/2007 tarihli lisans başvurularına ilişkin değerlendirme sürecinin tamamlandığını, çeşitli nedenlerle boş kapasitenin oluştuğunu belirterek mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi kapsamında yapılan başvurulara ait uygun bağlantı görüşlerinin yeniden gönderilmesini istemiş; TEİAŞ 15/10/2012 tarihli yazıyla başvurucunun lisans başvurusuna dair uygun bağlantı görüşünün devam ettiğini, bağlanabilir RES kapasitesinin bulunduğunu bildirmiştir.

10. Bu aşamadan sonra EPDK Enerji Piyasası Daire Başkanlığı 19/11/2012 tarihinde başvuruyu değerlendirilmek üzere Kurul görüşüne sunmuş, 18/11/2012 tarihinde Kurul Hukuk Dairesi Başkanlığından konu ile ilgili görüş istenmesine karar vermiştir.

11. Başvurucunun 25/5/2008 tarihli başvurusu neticelendirilmeden 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu yürürlüğe girmiştir.

12. 3/4/2013 tarihinde Kurul mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvuruların yürürlüğe giren 6446 sayılı Kanun hakkındaki değerlendirme çalışmaları sona erdikten sonra ele alınmasına karar vermiştir.

13. Bu arada 6446 sayılı Kanun'a 2/8/2013 tarihli ve 28726 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6495 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle geçici 17. madde eklenmiştir. Anılan maddede, rüzgâr enerjisine dayalı üretim faaliyeti için yapılmış lisans başvurularından Kurul kararı ile lisans verilmesi uygun bulunmuş ancak uygun bulma kararı çerçevesinde belirlenen yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmediği için bu maddenin yürürlük tarihinden önce lisans başvurusu reddedilmiş tüzel kişilere, maddenin yürürlük tarihinden itibaren bir (1) ay içinde Kuruma başvurması ve TEİAŞ veya elektrik dağıtım şirketleri tarafından uygun bağlantı görüşlerinin devam ettiğinin tevsik edilmesi hâlinde bu başvuruların ön lisans başvurusu olarak kabul edileceği ve Kanunda belirlenen yükümlülüklerin tamamlanması hâlinde ilgililere ön lisans verileceği düzenlenmiştir.

14. Başvurucu bu kez 26/8/2013 tarihinde geçici 33. maddeden doğan haklar saklı tutulmak kaydıyla 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi kapsamında başvuru yapmıştır. Ancak 10/10/2016 tarihinde anılan başvurudan vazgeçtiğini beyan etmiştir.

15. Başvurucu, aradan geçen zaman zarfında mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yaptığı başvurusu neticelendirilmediğinden bahisle başvurunun akıbeti hakkında bilgi ve mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca ön lisans verilmesi talebiyle 4/8/2017 ve 29/8/2017 tarihli dilekçelerle yeniden başvuru yapmıştır. 28/9/2017 tarihinde Kurul başvurucunun talebini reddetmiştir. Kurul kararında aynı proje için benzer hakları ihtiva eden hükümler uyarınca aynı işlemlerin iki defa yapılmasının mümkün olmadığı gerekçesine yer verilmiştir. Başvurucunun, bu karara karşı 8/11/2017 tarihinde yaptığı itiraz 1/2/2018 tarihinde reddedilmiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

16. Başvurucu 28/9/2017 tarihli Kurul kararı ile bu karara karşı 8/11/2017 tarihinde yaptığı itirazın zımnen reddine dair işlemin iptali talebiyle Ankara 13. İdare Mahkemesinde (2020/36834 sayılı bireysel başvuruya konu), 28/9/2017 tarihli Kurul kararı ile bu karara karşı 8/11/2017 tarihinde yaptığı itirazın 1/2/2018 tarihli Kurul kararıyla reddine dair işlemin iptali talebiyle yine Ankara 13. İdare Mahkemesinde (2020/36836 sayılı bireysel başvuruya konu) dava açmıştır.

17. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 9/4/2019 tarihinde her iki davada aynı gerekçelerle dava konusu işlemlerin iptaline karar vermiştir. Kararların gerekçesinde, hem mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesinin hem de 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesinin daha önce lisans başvurusu uygun bulma kararında belirlenen yükümlülükleri yerine getiremediğinden reddedilenlerin lisans başvuru süreçlerini canlandırma amacına yönelik düzenlemeler olduğu, bu yönden ortak hükümler ihtiva ettiği vurgulanmıştır. Bunun yanında mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesinde elektrik üretim kaynakları arasında herhangi bir fark gözetilmeden doğrudan lisans verme sürecine dair düzenlemelere yer verilmişken 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesinde özel olarak rüzgâr enerjisine dayalı tesisler için öncelikle ön lisans verileceği düzenlenmiştir. Böylelikle 6446 sayılı Kanunla artık doğrudan lisans verilmesi yerine öncelikle ön lisans verilmesini öngören bir uygulama değişikliğine gidilmiştir. Mahkemeye göre her iki düzenleme ilgililere farklı statüde, farklı haklar sağlamaktadır. Özellikle sonradan yürürlüğe giren 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesinde mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesine herhangi bir atfın bulunmaması

düzenlemelerin birbirini ilga etmediğine işaret etmektedir. Ayrıca benzer bir davada Danıştay Onüçüncü Dairesi tarafından EPDK'nın 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesinin mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi kapsamında yapılan başvuruları kapsadığı şeklinde yaptığı savunmaya itibar edilmemiştir. Son olarak EPDK'nın mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvuruların 1/11/2007 tarihli yeni RES başvurularından sonra incelenmesine dair kararını değerlendiren Mahkeme, mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca başvuran başka bir şirketin TEİAŞ'a uygun bağlantı görüşünün devam ettiğinin bildirilmesi talebiyle yaptığı başvurunun "1/11/2007 tarihli yeni RES başvurularının sisteme bağlantısı için yapılacak olan yarışma sonuçlandıktan sonra 2013 yılı sonrası iletim sistemi kapasitesi üzerinden değerlendirileceği" belirtilmek suretiyle reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle dava açtığını, dava konusu işlemin mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvuruların daha sonra değerlendirilmesine imkân veren herhangi bir düzenleme olmadığı gerekçesiyle iptal edildiğini, kararın Danıştay Onüçüncü Dairesi tarafından onandığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre -TEİAŞ'ın 15/10/2012 tarihli uygun bağlantı görüşünün devam ettiğine dair yazısı gözetildiğinde- başvurucunun mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yaptığı başvurunun askıya alınması en baştan itibaren mümkün değildir. Mahkeme en geç TEİAŞ'ın uygun bağlantı görüşünün devam ettiği hususundaki 15/10/2012 tarihli yazının EPDK'ya gönderilmesiyle başka bir şarta bağlı olmaksızın başvurucunun talebinin yeniden inceleme ve değerlendirmeye alınması gerekirken aksi yönde tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığını belirtmiştir.

18. EPDK, anılan Mahkeme kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 12/12/2019 ve 18/12/2019 tarihlerinde kararların kaldırılmasına ve davaların reddine karar vermiştir.

19. Bölge İdare Mahkemesi kararlarının gerekçesinde, yine üretim lisansı verilebilmesi için 6446 sayılı Kanunla öngörülen ön lisans ve lisans şeklindeki değişikliğe vurgu yapılarak başvurucunun mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yaptığı başvuru sürecinin 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yaptığı başvuru ile kesildiğini belirtmiştir. Bölge İdare Mahkemesine göre anılan geçici maddeler yürürlüğe girdiği tarihten önce belirlenen dönemlerde gerçekleşmeyen projelerin yatırıma dönüşmesine imkân vermektedir. Farklı dönemlerde yürürlüğe giren ve yürürlüğe girme tarihinden önce gerçekleşmeyen projelerin tamamlanmasını amaçlayan her geçici madde belirlediği yükümlülüklerin kendi şartları içinde belirlenen sürede yerine getirilmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda aynı projeler nedeniyle tekrar tekrar yapılan her bir başvuruyla lisans alma sürecinin ayrı ayrı yürütülmesi mümkün değildir. Başvurucunun 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca başlattığı süreç de kendi iradesiyle sonlandırılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun tekrar mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi hükümlerine tabi olma talebi geçici maddenin -projelerin yatırıma dönüştürülmesini sağlama, bazı aksamalar nedeniyle gerçekleşmeyen projeleri kazanma- amacına uygun değildir.

20. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesi kararlarına karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Bölge İdare Mahkemesi kararları Danıştay Onüçüncü Dairesince 29/9/2020 tarihinde onanmıştır.

21. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

22. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2020/36836 numaralı

başvurunun süresinde yapılan 2020/36834 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu; 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesinde mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesinin ilga edildiğine dair açık bir düzenleme bulunmadığını, Bölge İdare Mahkemesinin düzenlemeler arasında zımni ilga ilişkisi olduğuna dair yorumunun düzenlemelerin lafzına ve amacına aykırılık taşıdığını, açık ve bariz takdir hatasıyla yapılan yorumun hukuki öngörülebilirlik ve belirlilik ilkesine aykırı olduğunu, mahkemelerce iddia ve itirazları karşılanmadan karar verildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yaptığı başvurunun uzun süre keyfî şekilde sürüncemede bırakıldığını, 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesiyle mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesinde aranmayan rüzgâr ölçüm zarureti getirilmesi ve yapılan ölçümlerin tatmin edici bulunmaması nedeniyle 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yaptığı başvurudan vazgeçtiğini, her iki düzenlemenin birbirinden bağımsız düzenlemeler olduğunu, 6446 sayılı Kanun'da mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvuruların akıbeti hakkında bir düzenlemeye yer verilmediğini ifade etmiştir. Son olarak başvurucu kendisiyle benzer şekilde her iki düzenleme kapsamında başvuru yapan şirketlerin açtığı davalarda dava konusu işlemlerin iptal edildiğini, Danıştay Onüçüncü Dairesinin her iki düzenleme uyarınca yapılan başvuru süreçlerini birbirinden ayrı olarak değerlendirdiğini, yerleşik hâle gelen bu içtihada -gerekçesiz şekilde- aykırı karar verildiğini ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

24. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun 18/1/2021 tarihinde EPDK'ya yeniden başvurduğunu, başvuru dilekçesinde her iki düzenlemenin birbirini ikame ettiği ve tercih hakkı olmadığı hususunda bilgilendirme yapılmadığından iradesinde hataya sebebiyet verilmesi nedeniyle 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yaptığı başvurudan vazgeçtiğini, vazgeçme talebinin yok hükmünde ve/veya geçersiz sayılarak 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca ön lisans verilmesi ile iş ve işlemlerine devam edilmesi talebinde bulunduğunu, anılan talebin reddedildiğini, Kurulun talebin reddi kararına ve itirazın reddi kararına karşı ayrı ayrı dava açıldığını, bu davalardan birinin ise reddedildiğini, kararların henüz kesinleşmediğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

25. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

27. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda yargılama mercilerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen

güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

28. Başvurucunun Bafra RES ve Simav RES ile Honaz RES projeleri için yaptığı üretim lisansı başvuruları sırasıyla 29/4/2003 ve 14/5/2003 tarihlerinde uygun bulunmuş, ancak uygun bulma kararı çerçevesinde belirlenen yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmediğinden 16/10/2003 ve 30/10/2003 tarihlerinde reddedilmiştir.

29. O tarihte yürürlükteki hâliyle 4628 sayılı Kanun'a dayanan mülga Yönetmelik'e 1/5/2008 tarihli değişiklik ile eklenen geçici 33. maddeyle daha önce Kurul kararı ile lisans verilmesi uygun bulunan ancak uygun bulma kararında belirlenen yükümlülüklerini yerine getiremediği için lisans başvurusu reddedilenlere önceki lisans başvurularının yeniden incelenmesi ve değerlendirilmesi için yeni bir başvuru hakkı verilmiştir (bkz. § 5). Başvurucu, anılan maddenin sağladığı haktan yararlanmak maksadıyla 25/5/2008 tarihinde başvuru yapmıştır.

30. Anılan başvuru neticelendirilmeden kanun değişikliği yapılmış ve 6446 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. 6446 sayılı Kanun'a 2/8/2013 tarihli değişiklik ile eklenen geçici 17. maddeyle rüzgâr enerjisine dayalı üretim faaliyeti için yapılmış lisans başvurularından EPDK kararı ile lisans verilmesi uygun bulunan ancak uygun bulma kararında belirlenen yükümlülüklerini yerine getiremediği için bu maddenin yürürlük tarihinden önce lisans başvurusu reddedilenlere -diğer bazı şartların yerine getirilmesi hâlinde- önceki başvurularının ön lisans başvurusu olarak kabul edileceği düzenlenmiştir (bkz. § 13). Başvurucu anılan maddenin sağladığı haktan yararlanmak maksadıyla başka bir başvuru daha yapmış, daha sonra başvurusundan vazgeçmiştir.

31. Başvurucu bireysel başvuru formunda, Danıştay Onüçüncü Dairesince yukarıda zikredilen her iki düzenleme uyarınca ayrı ayrı başvuru yapan şirketlerin açtığı davalardan farklı karar verildiğini ileri sürdüğünden öncelikle başvurucunun başvuru formu ekinde sunduğu ve aynı mahiyette olduğunu ileri sürdüğü kararların incelenmesi gerekmektedir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden Danıştay Onüçüncü Dairesinin ilgili kararlarının incelenmesi neticesinde bu kararların mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvurulara TEİAŞ tarafından uygun bağlantı görüşü verilmemesi ve anılan başvuruların askıya alınması işlemlerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır (ilgili kararlar için bkz. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 31/10/2012 tarihli ve E.2010/3721, K.2012/2641; 16/12/2014 tarihli ve E.2011/2129, K.2014/4295; 16/12/2014 tarihli ve E.2010/3457, K.2014/4293 sayılı; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/11/2017 tarihli ve E.2015/3395, K.2017/3788 sayılı kararları).

32. Anılan kararların mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca yapılan başvurular üzerine TEİAŞ'ın uygun bağlantı görüşüne dair bir karar vermesinin zorunlu olduğu, görüş vermekten kaçınamayacağı, hareketsiz kalamayacağı, TEİAŞ tarafından yapılması gereken işlemlerin belli bir tarihten sonra yapılacağına ilişkin herhangi bir hükmün bulunmadığı şeklinde değerlendirmeler içerdiği tespit edilmiştir. Başvurucunun emsal olduğunu ileri sürdüğü bir diğer yargı kararı ise 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca ön lisans verilmesi talebiyle yapılan başvurunun, başvuru ekinde ibraz edilen belgelerde eksiklik bulunması hâlinde 6446 sayılı Kanun'un uygulanmasına yönelik çıkarılan Yönetmelik'in 13. maddesinin birinci fıkrasında yer alan -gereğine uygun olarak yapılmadığı

tespit edilen ön lisans başvurularındaki eksikliklerin on beş iş günü içinde giderilmesinin istenmesi- düzenlemenin uygulanamayacağından bahisle reddedilmesine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. EPDK 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yapılan başvuruyu af başvurusu olarak nitelendirerek ilk kez yapılan bir ön lisans başvurusu olmadığından başvuru ekinde ibraz edilen belgelerde eksiklik bulunması hâlinde eksikliğin giderilmesi için süre verilemeyeceği gerekçesiyle başvurunun reddine karar vermiştir. Danıştay Onüçüncü Dairesi ise 6446 sayılı Kanun ve dayanak Yönetmelikte ön lisans başvuruları arasında "ilk-son başvuru" şeklinde bir ayrıma yer verilmediğine, 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yapılan başvuruların da anılan Kanun'a dayanan Yönetmelik hükümlerinde sağlanan haklardan yararlanması gerektiğine işaret etmiştir (ilgili karar için bkz. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 18/6/2019 tarihli ve E.2015/3880, K.2019/2134 sayılı kararı).

33. Başvurucu, istikrar kazanmış içtihadın olduğunu ileri sürmüşse de yukarıda zikredilen kararlardan görüldüğü üzere başvurucunun iddiasının aksine Danıştay Onüçüncü Dairesinin mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi ile 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi kapsamında yapılan başvuruların birbirinden bağımsız niteliği haiz süreçler olduğuna dair değerlendirmesi bulunmamaktadır. Başvurucu, her iki başvurunun birbirinden farklı olarak değerlendirilmesi gerektiğine dair yargısal içtihat sunamamıştır. Bunun yanında başvurucunun ileri sürdüğü şekliyle bu alanda müstakar hâle gelen bir karar da tespit edilememiştir. Dolayısıyla bu veya benzer iddialara ilişkin olarak yargısal merciler tarafından verilen derin ve süregelen bir içtihat aykırılığının varlığından ya da içtihat farklılığından bahsedilemeyecektir.

34. Mülga Yönetmelik'in geçici 33. maddesi uyarınca başlayan süreç boyunca alınan kararlara karşı dava açma yoluna başvurmadığı tespit edilen başvurucunun, 6446 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi uyarınca yaptığı başvurudan da 6446 sayılı Kanun ile yeni getirilen şartları sağlayamaması nedeniyle ve iradi olarak vazgeçtiğinin (bkz. § 14) altı çizilmelidir.

35. Bu noktada 6446 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesinde Kanun'un yürürlüğe girdiği 30/3/2013 tarihine kadar EPDK tarafından sonuçlandırılmamış tüm lisans başvurularının ön lisans başvurusu olarak değerlendirilip sonuçlandırılacağının, anılan Kanun'a dayanan ve 2/11/2013 tarihinde yürürlüğe giren Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin geçici 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Kurumca henüz sonuçlandırılmamış olan üretim ve otoprodüktör lisansı başvurularının ön lisans başvurusu olarak değerlendirileceğinin ve bu Yönetmelik'te düzenlenen ön lisans başvurularına ilişkin düzenlemeler çerçevesinde sonuçlandırılacağının kurala bağlandığı belirtilmelidir. Anılan düzenlemelerde sınırlayıcı, kısıtlayıcı veya istisnai bir kayıt ve şarta yer verilmediği, başvurular arasında bir ayrım yapılmadığı görülmektedir.

36. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın

sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

37. Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin hukuk kurallarıyla ilgili yorumlarından dolayı hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşabilmesi için yorumun açıkça keyfî ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirecek nitelikte olması, bunun yargılamanın hakkaniyetini zedelemesi gerekir.

38. Başvuru konusu olayda ise başvurucunun uyuşmazlığın çözümü için esaslı nitelikteki iddia ve itirazlarının yargı mercilerinin kararlarında konu ile ilgili makul ve yeterli bir gerekçe ile karşılandığı, yargı mercilerinin yorumlarının usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren derecede keyfîlik veya bariz takdir hatası içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu, aynı durumda olan şirketlere rüzgâr enerjisine dayalı üretim lisansı verilirken başvurusunun reddinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

41. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

42. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

43. Mülkiyet hakkının özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

44. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir

ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54).

45. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, § 37).

46. Tüzel kişilerin elektrik piyasasında faaliyet gösterme iznini ifade eden lisansın ekonomik manada mülk teşkil ettiği açıktır ancak başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinin kapsamına giren bir mülkünün varlığının söz konusu olabilmesi için kamu otoriteleri tarafından usulüne uygun olarak başvurucuya lisans verilmiş olması veya lisans verileceğine dair meşru bir beklentisinin bulunması gerekmektedir.

47. Başvurucunun üretim lisansı verilmesi talebiyle yaptığı başvuru daha önce yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmediğinden reddedilmiş, daha sonra ise projelerin yatırıma dönüştürülmesini sağlama, bazı aksamalar nedeniyle gerçekleşmeyen projeleri kazanma amacına yönelik olarak düzenlenen geçici maddelerle başvurucu önceki başvurusunun yeniden incelenme ve değerlendirilmesi imkânını elde etmiştir. Bu düzenlemeler ile üretim lisansı reddedilenlere lisans/ön lisans verildiğinden bahsetmek mümkün değildir. Başvurucuya rüzgâr enerjisine dayalı üretim tesisi kurma izni veren bir lisansın bulunmadığının altı çizilmelidir. Başvurucu açısından kesinleşmiş bir lisans söz konusu değildir. O hâlde başvurucunun lisansının (mevcut mülkünün) bulunduğu söylenemez.

48. Öte yandan başvurucu kendisine lisans verilmesini gerektiren açık bir kanun hükmü veya yerleşik hâle gelen bir içtihadın varlığını gösterememiştir. Buna göre başvurucuya lisans verilmesini gerektiren bir meşru beklenti de bulunmamaktadır.

49. Somut olayda başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklentisi bulunmadığı anlaşılmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKTÜRK ÇELEBİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/1116 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/1116

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKTÜRK ÇELEBİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/1116)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucular : Göktürk ÇELEBİ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) ve (D) sütunları]

Vekili : Av. Celal ÜLGEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, pilot olarak görev yapmaktayken yükümlülük süresini tamamlayarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) istifa eden başvuruculaların 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında görevine geri çağrılması akabinde zorunlu görev süresinin ikinci defa uzatılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, TSK bünyesinde pilot subay olarak görev yapmışlar ve zorunlu yükümlülük sürelerini doldurmalarının akabinde istifa ederek ya da başka nedenlerle 2017 yılı öncesinde görevlerinden ayrılmışlardır. 15 Temmuz darbe girişiminin sonrasında kabul edilen 25/8/2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (694 sayılı KHK) 37. maddesiyle, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek geçici 98. madde ile TSK'dan ayrılan pilot subayların yükümlülük süreleri on sekiz yıla çıkarılmış ve bu kapsamdaki pilotlar kamu görevlerine geri çağrılmıştır. 25/8/2017 tarihinde yürürlüğe giren söz konusu düzenleme 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un

35. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

3. Anılan düzenleme doğrultusunda muvazzaf subaylığa nasbedilecekler kapsamına alınan başvurucular, on sekiz yıla çıkartılan yükümlülük süresini tamamlamak için çeşitli tarihlerde göreve katılım sağlamıştır. Devam eden süreçte 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimi) bitirenlerin yükümlülük süresi üç yıl ... daha uzatılır" hükmündeki “üç yıl” ibaresi 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6. maddesiyle “altı yıl” şeklinde değiştirilmiştir.

4. Bunun üzerine başvurucular, pilotlar için zorunlu hizmet süresini on sekiz yıldan yirmi bir yıla uzatan 7166 sayılı Kanun'la getirilen ek üç yıllık görev süresinin kendilerine uygulanmaması için talepte bulunmuştur. Söz konusu taleplerin zımnen reddedilmesi üzerine ise bu işlemlerin iptali istemiyle idare mahkemelerinde davalar açmıştır. Dava dilekçelerinde; başvurucular zorunlu hizmet süresini tamamladıktan sonra görevlerinden ayrıldıklarını, yeniden göreve çağrılmaları üzerine ise subay pilotluk görevine zorunlu dönüş yaptıklarını, zorunlu hizmet süresinin ikinci kez uzatılması nedeniyle kanunların geriye yürümezliği ilkesinin ihlal edildiğini belirtmiştir. Ayrıca hukuki güvenlik ilkesi ile bağdaşmayan ikinci kez üç yıllık uzatmanın anayasal hak ihlaline sebebiyet verdiğini belirten başvurucular, hukuka ve hakkaniyete aykırı olan zımnen ret işlemlerinin iptalini talep etmiştir.

5. İdare mahkemeleri 7166 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “üç yıl” ibaresinin “altı yıl” şeklinde değiştirildiğini vurgulayarak söz konusu yasal düzenlemenin başvuruculara uygulanacağı açık olduğundan dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır. Böylelikle davaların reddine karar vermiştir. İstinaf başvurularını ise bölge idare mahkemeleri kesin şekilde reddetmiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda numaraları belirtilen başvuruların süresinde yapılan 2021/1116 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucular; zorunlu hizmet süresini tamamladıktan sonra TSK'daki görevlerinden ayrıldıklarını ancak çıkartılan yeni kanunla pilot subayların görev süresinin uzatılması nedeniyle kurdukları aile düzeninin ve sivil havacılık alanında çalıştıkları iş düzeninin temelinden sarsıldığını, geçmişe etkili olarak zorunlu görev süresinin önce on sekiz yıla, ardından da yirmi bir yıla uzatılmasının ise hukuki güvenlik ilkesini ihlal ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak başvurucular, zorunlu görev süresinin ikinci kez uzatılması dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin ve taleplerinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Bir kısım başvurucu yönünden sunulan Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bir kısım başvurucu Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde önceki ihlal

iddialarını tekrar etmiştir.

10. Başvurucular hakkında gerçekleştirilen işlemler, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte müdahalenin başvuruculaın mesleki faaliyetlerinin aksamasına, kariyer planlarının değişmesine, sosyal çevreleriyle olan ilişkilerine önemli derecede etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvurular özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (aynı yönde ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Erdal Erbayram [1. B.], B. No: 2019/25121, 7/6/2023, § 23; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

11. Bunun yanında zorunlu hizmet süresi üç yıl artırılarak göreve çağrılan pilotların göreve geri dönmesi akabinde yapılan yasal değişiklikle görev süresinin üç yıl daha uzatılmasına ilişkin uygulamanın özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğine dair şikâyetler Mustafa Gökşin Akyol ([1. B.], B. No: 2021/28071, 5/11/2025) kararında değerlendirilmiştir. Anılan kararda olduğu gibi başvuru konusu olayda da başvurucular belirtilen ikinci uzatma işlemine karşı iptal davaları açmıştır. Yapılan inceleme sonucunda davalara konu olan söz konusu işlemlerin olağanüstü hal sonrasında kabul edilen 7166 sayılı Kanun çerçevesinde tesis edildiği, dolayısıyla mevcut başvuruların Erdal Erbayram kararından farklı olarak Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında olağan dönemde temel hak ve hürriyetlerin korunmasına ilişkin düzenlemeler çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu durumda başvuru konusu olay bakımından da Mustafa Gökşin Akyol kararında yapılan tespitten ayrılmayı gerektiren bir husus olmadığı anlaşılmaktadır.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Olayda başvuruculaın mesleki hayatına yönelik tedbirin 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin 7166 sayılı Kanun'la değiştirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yapılan değişiklikle zorunlu hizmet süresinin uzatılmasına ilişkin söz konusu tedbirin kamu gücünün kullanımından kaynaklandığı açıktır. Dolayısıyla başvuru devletin negatif yükümlülükleri bağlamında ele alınacaktır (Mustafa Gökşin Akyol, § 28).

14. Göreve geri çağrılmaları üzerine pilot sınıfında subay olarak zorunlu dönüş yapan başvuruculaın zorunlu hizmet süresinin ikinci defa uzatılmasıyla özel hayata saygı hakkına bir müdahalede bulunulduğu açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir (Mustafa Gökşin Akyol, §§ 29, 31).

15. Başvuru konusu müdahalenin 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin 7166 sayılı Kanun'la değiştirilmesi sonucunda gerçekleştirildiği görülmektedir. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır (Mustafa Gökşin Akyol, § 32).

16. Bunun yanında incelenen olayda özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eden mesleğe ilişkin tedbirlerde millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasının kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hakkın doğasından kaynaklanan bir

sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda başvuru konusu yapılan olay özelinde başvurucuların özel hayata saygı hakkına yönelen müdahalenin söz konusu sınırlama nedenlerine dayandığı ve bu suretle meşru amaç unsurunu taşıdığı sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Mustafa Gökşin Akyol, § 34).

17. Eldeki olaya konu olan ikinci uzatmaya ilişkin tedbirlerden önceki tarihte gerçekleşen olağanüstü hal döneminde TSK'da farklı rütbelerde görev yapan birçok pilot subay kamu görevinden uzaklaştırılmış ve pilot subayların sayısında önemli derecede azalma meydana gelmiştir. Bu kapsamda ortaya çıkan pilot ihtiyacının giderilmesi ve pilot sayısının artırılması amacıyla çeşitli yöntemler içeren bazı yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Tabi oldukları yükümlülük sürelerini tamamlayarak TSK'dan ayrılan pilot subayların görevlerine geri çağrılmaları da bu anlamda belirlenen yöntemlerden biri olmuştur. Yasal düzenlemeler ve bu kapsamda gerçekleştirilen işlemler, daha önce ayrılan pilot subayların tümünün otomatik olarak kamu görevlerine geri dönmelerine imkân vermemektedir. Buna göre başta fiziksel yeterlilikler olmak üzere gerekli şartları sağlayan ve haklarında yapılan güvenlik soruşturmaları olumlu şekilde sonuçlanan kişiler bu kapsama alınmaktadır (Erdal Erbayram, § 37; Mustafa Gökşin Akyol, § 41).

18. Ayrıca başvuru konusu olaya göre göreve geri çağrılan pilotlar hakkında yapılan düzenlemeler ile zorunlu hizmet süreleri, yeni personel kaynağının oluşması ve mevcut personelin tecrübesinin artırılması için gerekli olabilecek süre gözetilerek belirli bir zaman dilimiyle sınırlandırılmıştır. Ancak pilot ihtiyacının ortadan kalkmaması nedeniyle belirlenen üç yıllık sürenin üç yıl daha uzatılması söz konusu olmuştur. Bu durumda öncelikle pilotluk eğitiminin zorlu bir süreç içerdiği, pilotların eğitilmesinin, yetiştirilmesinin ve deneyimli bir pilot hâline getirilmesinin uzun sürdüğü, ekonomik olarak büyük fedakarlıklarla bir pilotun yetiştirilebildiği, ülke güvenliğinin sağlanmasında ise pilotların üstlendiği rolün önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmalıdır. Böylelikle pilot ihtiyacının OHAL dönemi bittikten sonra da devam etmesi nedeniyle ülke güvenliğinin sağlanması adına pilotların zorunlu hizmet süresinde belirli bir süre uzatma yapılması şeklindeki uygulamanın anılan kamu hizmetinin niteliği de gözönünde bulundurulduğunda gerekli olduğu ve keyfî olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür (Mustafa Gökşin Akyol, § 43).

19. Kaldı ki görevlerine dönen pilot subayların terfi işlemlerinin ve nasıplarının emsalleri dikkate alınarak gerçekleştirileceği, atanan pilot subayların dışarıda geçirdikleri sürelerin rütbe bekleme süresinden, uçuş sürelerinin ise uçuş hizmet süresinden sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte uçuş tazminatlarının uçuş sürelerine bakılmaksızın 23 uçuş hizmet yılı esas alınarak belirleneceğine, en az 120 saat uçuş yaptıkları her görev yılı için 80 saat üzerinden hesaplanacak toptan ödeme tutarında ilave tazminat ile her ay 10.000 TL tutarında tazminatın -damga vergisi hariç- herhangi bir vergiye tabi tutulmaksızın görevlerine dönen pilot subaylara ödeneceğine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Mustafa Gökşin Akyol, § 44).

20. Bunun yanında 12/6/2024 tarihli ve 7517 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesinde yapılan düzenlemeyle de belirlenen yükümlülük süresini tamamlayarak TSK'dan ayrılanlara, mahsup uygulaması da dâhil bu fıkra hükümleri çerçevesinde, tabi oldukları son hizmet yılının başlangıcı ile ayrıldıkları tarih arasındaki dönemde 80 saate kadar uçulan süreler için toptan ödeme, toplamda 120 saati geçmemek üzere 80 saatin üzerinde uçulan süreler bakımından ise her uçuş saati için uçuş tazminatının %14'ü oranında ayrıca ilave tazminat

ödeneceği kararlaştırılmıştır. Böylelikle göreve geri dönen pilotların sivil havacılık koşullarında elde edilen gelirden mümkün olduğunca mahrum kalmamaları amaçlanarak mali koşullar yönünden yapılan iyileştirmelerle kapsamdaki kişilerin üstleneceği külfetlerin azaltılması yolunda adımlar atıldığı görülmektedir (Mustafa Gökşin Akyol, § 45).

21. Anayasa Mahkemesi tüm bu hususları birlikte değerlendirerek Mustafa Gökşin Akyol kararında oluşan tecrübeli pilot açığının kapanmasının uzun bir süre aldığını ve belirlenen üç yıllık süreçte bu açık kapanmadığından başvurucunun hizmetine duyulan ihtiyacın olağanüstü hal dönemi bittikten sonra da devam ettiğini ortaya koymuştur. Ayrıca anılan kararda mali koşullar yönünden yapılan iyileştirmeler de gözönüne alındığında olağanüstü hal süresinin bittiği dönemde ülke savunması ve millî güvenliğin temin edilmesi amacıyla pilot başvuruculaların zorunlu hizmet süresinin üç yıl uzatılmasıyla aşırı bir külfet altına sokulmadığı kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak ise kamunun menfaati ile başvuruculaların kişisel menfaati arasında kurulmaya çalışılan dengenin adil olarak nitelendirilebileceği değerlendirilerek belirli bir süreye ve meşru amaca dayanarak yapılan uzatmanın Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında gerekli ve ölçülü olduğu belirtilmiştir (Mustafa Gökşin Akyol, § 46). Dolayısıyla somut başvuruda da anılan kararda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEM ALTINEL

B. No: 2021/5183 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5183

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEM ALTINEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5183)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Cem ALTINEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, memnu hakların iadesine ilişkin yapılan yargılamada davanın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, kararda geçen ibare nedeniyle de masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 13/11/2013 tarihli kararıyla resmî belgede sahtecilik suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 14/10/2015 tarihli kararıyla Mahkeme kararı onanmıştır. Verilen ceza 14/12/2017 tarihi itibarıyla yerine getirilmiştir.

3. Başvurucu 15/12/2020 tarihinde Mahkemeye başvurarak memnu hakların iadesi talebinde bulunmuştur.

4. Mahkemece 28/12/2020 tarihinde talebi reddedilmiştir. Kararda, başvurucunun adli sicil kaydının incelenmesi neticesinde Ankara 7. Asliye Ceza Mahkemesinden ve Ankara 36. Asliye Ceza Mahkemesinden aldığı hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ilişkin kararlar bulunduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarının incelenmesi sonucu başvurucu hakkında birçok ceza dava dosyasının bulunduğu ifade edilmiştir. Bu ceza dosyalarından en son Ankara 7. Asliye Ceza Mahkemesinde 2018/695 ve Didim Asliye Ceza Mahkemesindeki 2020/39 numaralı

dosyaların mevcudiyeti ile bu dosyaların hâlen açık olduğunun görüldüğü vurgulanmıştır. Bu sebeplerle başvurucunun iyi hâlli olmadığına ve dolayısıyla 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adlî Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinde yer alan kümülatif şartlardan olan hayatını iyi hâlli sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması şartını gerçekleştirmediği sonucuna varılmıştır.

5. Başvurucu, karara karşı 5/1/2021 tarihinde itiraz etmiştir.

6. Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 8/1/2021 tarihinde itiraz reddedilmiştir. Kararda sabıka kaydı ve UYAP'ta yer alan diğer kayıtlar incelendiğinde bu süre içinde başvurucunun suç işlediğinin açık olduğu, yalnız HAGB uygulandığı belirtilmiştir. Mahkemenin iyi hâl konusunda olumsuz görüşe varmasında isabetsizlik bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu, nihai kararı 28/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Ankara 36. Asliye Ceza Mahkemesi 14/10/2015 tarihinde başvurucuyu kasten yaralama suçundan adli para cezası ile cezalandırmış ve HAGB'ye karar vermiştir. Kararda olay tarihinde tarafların müştekinin taşeron olarak sanığa iş yapması nedeniyle alacağının bulunduğu gerekçesiyle tartışma yaşadıkları belirtilmiştir. Tartışma esnasında sanığın müştekiye eli ile vurmak suretiyle basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaraladığının sabit olduğu ifade edilmiştir. Sanığın sabıkasız oluşu ve bir daha suç işlemekten çekineceğine dair vicdani kanaat hasıl olduğundan hakkında HAGB'ye karar vermek gerektiği sonucuna varılmıştır. Karara karşı itiraz edilmemesi nedeniyle 3/12/2015 tarihinde karar kesinleşmiştir.

9. Ankara 7. Asliye Ceza Mahkemesince 7/5/2019 tarihinde başvurucu 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na aykırılık suçundan 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmış, hapis cezası adli para cezasına çevrilmiş ve HAGB'ye karar verilmiştir. Kararda başvurucunun kooperatif yönetim kurulu üyesi olduğu ve 2015 yılına ilişkin genel kurul toplantısının zamanında yapılmaması nedeniyle müsnet suçu işlediği belirtilmiştir. Sanığın ertelemeye engel sabıkasının bulunmaması, geçmiş hâli, kişilik özelliği ve eylemden giderilecek somut zarar bulunmayışı gözönüne alınarak gelecekte bir daha suç işlemeyeceğine dair vicdani kanaat hasıl olduğundan hakkında HAGB'ye karar verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Karara karşı itiraz edilmemesi nedeniyle 22/5/2019 tarihinde karar kesinleşmiştir.

10. Başvurucunun 31/7/2025 tarihinde memnu haklarının iadesine karar verilmiş, bu karar 16/9/2025 tarihinde kesinleşmiştir.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, memnu hakların iadesi talebinin Mahkeme ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yeterli araştırma yapılmaksızın maddi hata içeren şekilde reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun değerlendirilmesi esnasında

Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda başvurucunun memnu haklarının iade edilmemesinin sebepleri hakkında derdest ceza yargılamalarının bulunması ile verilen HAGB kararlarıdır. Mahkeme kararında bu olgu aktarılmakla birlikte herhangi bir şekilde değerlendirilmemiştir. Mahkeme sadece ceza yargılamaları ile HAGB'ye dair bilgi vermiştir. Ancak bu husus yeterli olmayıp ceza yargılamalarına konu olay ve olguların da Mahkeme tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır (benzer yönde bkz. Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 34).

19. Ceza yargılamalarında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin memnu hakların iadesi talebine olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından ceza yargılamalarında yer alan verilerin memnu hakların iadesine olan olumsuz etkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Olaya bakıldığında ise Mahkeme tarafından HAGB kararları ile derdest ceza yargılamaları esas alınmakla birlikte ceza yargılamalarında yer alan olguların etkisi irdelenmemiştir. Mahkeme ceza yargılamalarında yer alan bilgi ve belgeleri değerlendirmemiştir (Diren Taş, § 35).

20. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu mercince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul

görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu merci tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. İncelenen olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır (Diren Taş, § 36).

21. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen verilerin ışığında memnu hakların neden iade edilmemesi gerektiği hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmektedir. Yargılama mercileri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri herhangi bir şekilde değerlendirmediğinden başvurucunun memnu hakların iade edilmesi gerektiğine ilişkin iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucu tarafından eşitlik ilkesinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, hakkında verilmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmamasına rağmen Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kendisinin suçlu olarak kabul edilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında başvuruya konu yargılamalarda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun HAGB'ye ilişkin 231. maddesini uygularken mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığını, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığını ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varıldığını belirtmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 tarihli ve E.2021/121, K.2022/88 sayılı norm denetimi kararıyla, HAGB kararlarına karşı itiraz yolunu düzenleyen 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasının Anayasa'nın yetkili makama başvuru hakkını düzenleyen 40. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline ancak kararın dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verildiğini ifade etmiştir. 2/3/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen ve 12/3/2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) ila (14) numaralı fıkralarının değiştirildiği bilgisine yer verilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Anılan karineye

göre hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez; suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

28. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 38). Güvencenin birinci yönü kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlal edilmesi söz konusu olabilir (Galip Şahin, § 39). Masumiyet karinesinin ikinci yönü ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

29. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta ve sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır (Enez Ersöz [1. B.], B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 35). Hüküm, açıklanması hâlinde kanun yolu denetimine tabi olacağından mahkemenin sanığın suçlu olduğuna dair söz konusu kanaatinin kanun yolu mercilerinde bozulması ve buna bağlı olarak kişinin isnat edilen suçtan beraat etmesinin de mümkün olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle denetim sürecinde kişinin suçluluğunun sabit olmadığı, dolayısıyla suçlu sayılamayacağı, masum olduğu açıktır (Enez Ersöz, § 36).

30. Diğer taraftan idari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından salt kişinin yargılanmış olmasından ve HAGB'ye dair karardan söz edilmesi masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden bahsedebilmek için yeterli değildir. Bu kapsamdaki değerlendirmede kararın gerekçesinin bütün hâlinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran HAGB'ye karar verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (Hüseyin Şahin [GK], B. No: 2013/1728, 12/11/2014, § 40).

31. Başvurucunun masumiyeti devam ettiğinden anılan ceza davasından sonraki süreçte idari ve yargısal makamların başvurucunun masumiyetine halel veren yaklaşım sergileyip sergilemedikleri, bir başka deyişle masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün ihlal edilip edilmediğinin incelenmesi gerekir. Bu bağlamda yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği incelenirken yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği, ceza yargılaması kararlarını sorgulayıp sorgulamadığı ve münhasıran ceza yargılaması sonucunda verilen hükümlere dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir.

32. Ağır Ceza Mahkemesi gerekçesinde, başvurucunun suç işlediğinin açık olduğunu yalnızca HAGB uygulandığını belirterek bir yandan kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamalarında verilen kararlara dayanmış bir yandan da kullanılan ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçları işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu durumda verilen HAGB kararları anlamsız hâle gelmiş ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür.

33. Sonuç olarak Ağır Ceza Mahkemesi kararının gerekçesinde kullanılan ifadeler ve açıklanması ertelenen hükümlere dayanılması nedeniyle başvurucunun ceza yargılanmasına konu eylemleri işlediği ve suçlu olduğu inancının yansıtıldığı anlaşılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

36. Anayasa Mahkemesince gerekçeli karar hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. İhlalin nedeni ise başvurucunun memnu haklarının iadesi talebinin yargılama mercilerince reddedilmesine dair verilen kararlarda yer alan gerekçe ve kullanılan ifadelerden kaynaklanmaktadır. Ancak bireysel başvuru sonrasında başvurucunun memnu haklarının iadesine karar verilmiştir. Hâl böyle olunca ihlalin giderilmesi için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Dolayısıyla olayda yeniden yargılama yapılması ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıracak nitelikte bir yol olarak kabul edilemeyeceğinden başvurucu lehine uygun bir tazminata hükmedilmesi yeterli bir giderim sağlayacaktır.

37. Bu itibarla gerekçeli karar hakkının ve masumiyet karinesinin ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2013/304, K.2013/371), Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/5 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN DAĞTEKİN VE İBRAHİM ETEM GÖKTÜRK

B. No: 2021/19398 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/19398

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN DAĞTEKİN VE İBRAHİM ETEM GÖKTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/19398)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucular : 1. Çetin DAĞTEKİN 2. İbrahim Etem GÖKTÜRK

Vekili : Av. İsmail Hakkı FIRAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yakalama esnasında ve gözaltı sürecinde uğranılan fiziksel şiddet nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, terör örgütüne üye oldukları şüphesiyle 11/8/2018 tarihinde yakalanmış; 23/8/2018 tarihine kadar gözaltında tutulmuştur. Başvuruculların yakalanmasına ilişkin olarak iki sözleşmeli piyade er ve bölük komutanı piyade üsteğmen tarafından düzenlenen 11/8/2018 tarihli tutanakta yer alan açıklamalar şöyle özetlenebilir:

i. Hudut karakolunun iki yüz metre kuzeyinde devriye faaliyeti yürüten askerler, içinde üç kişinin bulunduğu beyaz renkli bir otomobili şüphelendikleri için durdurmuş ve bu kişilerden kimliklerini ibraz etmelerini istemiştir.

ii. Otomobilin sağ arka koltuğunda oturan kişi, otomobilden inerek elindeki uzun namlulu tüfeğin kurma kolunu çekmiş ve "Yettiniz artık ulan o... çocukları..." diye bağırdıktan sonra elindeki tüfeği askerlere doğrultmuştur. Askerlerle bu kişi arasında yumruklaşma ve boğuşma yaşanmıştır. Otomobildeki iki kişinin askerlere direnmesi üzerine bu kişi arbededen faydalanıp kaçmaya başlamıştır. Askerlerin uyarı ateşi açmaları üzerine

kaçmakta olan kişi bu sefer belindeki tabancayı çıkarıp askerlere doğrultmuştur. Bu esnada diğer iki kişi de direnmeye devam etmiştir. İki kişinin direnişi kademeli olarak güç kullanılarak bastırılmış ve kelepçelenmiştir (Bu iki kişi, başvuruculardır.).

iii. Üçüncü kişi karanlıktan ve arbededen faydalanıp izini kaybettirmiştir.

3. Başvurucular, hudut birliğinde görevli askerler tarafından yakalandıktan sonra kolluk görevlilerine teslim edilmiştir. Teslim işlemine ilişkin olarak 12/8/2018 tarihinde tutanak düzenlenmiştir. Tutanağın düzenlenme saati 05.45'tir. Tutanağı hazırlayan kişilerin görevlerinin ne olduğu belli olmayıp imzalarının bulunduğu kısımlar üzerinde yalnızca sicil numaraları yazılıdır. Tutanakta yer alan açıklamalar şöyledir:

i. 11/8/2018 günü saat 22.00 sıralarında alınan bir duyum (Duyum hakkında belgede detaya yer verilmemiştir.) üzerine Ceylanpınar İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Ceylanpınar İlçe Jandarma Komutanlığı, Ceylanpınar 1. Hudut Bölük Komutanlığına bilgi vermiş; 2. askerî yasak bölgede pusu faaliyeti icra edilmeye başlanmıştır. Bu faaliyet esnasında hudut bölüğünde görevli askerler beyaz renkli bir otomobili durdurmuş, nöbetçi Cumhuriyet savcısına bilgi vererek otomobilde arama yapmıştır.

ii. Arama esnasında iki el bombası, iki cep telefonu, iki SIM kart, hücum yeleği, üzerinde HPG amblemi bulunan kamuflaj desenli çanta bulunmuştur. Eşyalar ve başvurucular Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine Ceylanpınar İlçe Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerine teslim edilmiştir.

4. 12/8/2018 tarihinde başvuruculaların yakalanmasına, yapılan arama ve elkoyma işlemlerine dair tutanak düzenlenmiştir. Terörle Mücadele Müdürlüğünde görevli dört polis memurunun ve başvuruculaların imzaları bulunan tutanak saat 06.00'da tanzim edilmiştir. İl Jandarma Komutanlığının dosyaya sunduğu her iki tutanakta yer alan açıklamalar (bkz. §§ 2, 3) bu tutanakta da aktarılmış, ayrıca arama sonucunda ele geçirilen diğer suç unsurlarından bahsedilmiştir. Buna göre başvuruculaların yakalandığı beyaz renkli otomobilde bir tüfek, bir tabanca, şarjörler, fişekler ve gündüz görüş dürbünü bulunmuştur.

5. Gözaltı sürecinde başvurucular hakkında toplam otuz sekiz adli muayene raporu düzenlenmiştir. Bu raporların on dokuzu başvurucu Çetin Dağtekin, on dokuzu başvurucu İbrahim Etem Göktürk hakkındadır. İlk dörder rapor Ceylanpınar Devlet Hastanesinde düzenlenmiş, raporlarda muayene saati tam olarak belirtilmemiştir. Raporlara yapıştırılmış barkodların üzerinde hastaneye başvurulan gün ve saat yazmaktadır. Bulgular raporlara el yazısıyla işlenmiştir. Sonraki on beşer rapor SBÜ Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tanzim edilmiş, bu raporlarda da muayene saati tam olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bulgular rapora işlenmiştir. Gözaltı sürecinde alınan tüm bu raporlara dair önemli hususlar şöyle özetlenebilir:

i. Başvurucu Çetin Dağtekin hakkında düzenlenen birinci adli rapora göre hastaneye kayıt işlemi 12/8/2018 günü saat 00.47'de gerçekleştirilmiştir. Raporda "Darp cebir için piyade 1. hudut komutanlığında uygun ortam şartları sağlanıp muayene edildi. Vitaller stabil, fizik muayenede sol göz etrafı ödemli şiş yüzeysel morluk görüldü. Üst dudakta yüzeysel abrazyon mevcut. Hayati tehlikesi yoktur. BTM [basit tıbbi müdahale] ile giderilebilir." belirlemeleri bulunmaktadır.

ii. Başvurucu İbrahim Etem Göktürk hakkında düzenlenen birinci adli rapora göre hastaneye kayıt işlemi 12/8/2018 günü saat 00.48'de gerçekleştirilmiştir. Raporda "Darp cebir için piyade 1. hudut komutanlığında uygun ortam şartları sağlanıp muayene edildi. Vitaller

stabil, fizik muayenede sol göz etrafı şiş ve ödemli yüzeysel morluk görüldü. Üst dudak iç tarafta yüzeysel kesi mevcut. Sırtta 2 taraflı yüzeysel ekimozlar mevcut. Hayati tehlikesi yoktur. BTM ile giderilebilir." tespitleri yapılmıştır.

iii. Başvurucu Çetin Dağtekin hakkında düzenlenen ikinci adli rapora göre hastaneye kayıt işlemi 12/8/2018 günü saat 05.42'de gerçekleştirilmiştir. Raporda "Darp cebir için getirilen hasta yapılan fizik muayenesinde vital bulgular stabil olup sol göz etrafı şiş ve ödemli yüzeysel üst dudakta kesi mevcuttur + abrazyon mevcuttur. Hayati tehlikesi yoktur. Basit tıbbi müdahale ile giderilebilir niteliktedir." şeklinde belirlemeler bulunmaktadır. Aynı kayıt işlemi üzerine başvurucu Çetin Dağtekin hakkında üçüncü bir rapor daha düzenlenmiştir. Bu raporda da tespitler aynıdır.

iv. Başvurucu İbrahim Etem Göktürk hakkında düzenlenen ikinci adli rapora göre hastaneye kayıt işlemi 12/8/2018 günü saat 05.41'de gerçekleştirilmiştir. Raporda "Darp cebir ... fizik muayenede vital bulgular stabil olup fizik muayenesinde sol göz etrafı şişlik + ödemler ... üst dudak kesisi mevcuttur. Sırtta boyunda abrazyon mevcuttur. Başka ek patoloji mevcut değildir. Basit tıbbi müdahale ile giderilebilir." belirlemeleri yapılmıştır. Aynı kayıt işlemi üzerine başvurucu hakkında üçüncü bir rapor daha düzenlenmiştir. Bu raporda da belirlemeler aynıdır.

v. Başvurucular hakkında düzenlenen dördüncü raporlara göre başvurucuların hastaneye kayıt işlemleri 12/8/2018 günü saat 15.46'da gerçekleştirilmiştir. Bu raporların içeriği, daha önce alınan raporlarla uyumludur.

vi. Başvurucu Çetin Dağtekin hakkında düzenlenen beşinci adli rapora göre muayene 12/8/2018 günü saat 17.20'de gerçekleştirilmiştir. Raporda "Sol göz etrafında morluk ve şişlik mevcut. Üst dudak şişlik abrazyon." tespiti yapılmıştır. Başvurucu İbrahim Etem Göktürk hakkında düzenlenen beşinci adli rapora göre muayene 12/8/2018 günü saat 17.20'de gerçekleştirilmiştir. Rapora "Sol göz etrafında şişlik ve morluk üst dudakta kesi mevcut. Sırtta belde abrazyonlar mevcut. BTM ile giderilir hayati tehlikesi yoktur. Kati rapordur." şeklinde not düşülmüştür.

vii. Başvurucular hakkında düzenlenen sonraki yirmi sekiz adli raporun bir kısmında başvurucuların muayenesinde yeni darp ve cebir izine rastlanmadığı, bir kısmında ise darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir. Raporlar 13/8/2018 tarihinden 23/8/2018 tarihine kadar günlük olarak düzenlenmiştir. Ancak 15/8/2018, 19/8/2018 ve 23/8/2018 tarihinde ikişer kez muayene işlemi gerçekleştirilip ikişer rapor düzenlenmiştir.

6. Başvuruculların vekili, başvuruculların yakalandıkları esnada ve gözaltı sürecinde şiddete maruz kaldıkları iddiasıyla 15/8/2018 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. Dilekçede yer alan açıklama ve iddialar şöyledir:

i. Başvurucular silahlı terör örgütüne üye oldukları şüphesiyle 11/8/2018 günü saat 21.00 sıralarında yakalanmış; önce Ceylanpınar Jandarma Karakoluna, daha sonra sabah saatlerinde Şanlıurfa İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne götürülmüştür.

ii. Başvurucular, yakalandıkları esnada kolluk görevlilerine direnmemiş; kaçmaya çalışmamıştır. Araçlarına aldıkları ve tanımadıkları bir kişinin kaçması nedeniyle kolluk görevlilerince olay yerinde ve karakolda darbedilmiştir. Karakola götürüldükten iki ya da üç saat sonra sağlık kontrolüne götürülmüş, daha sonra Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde de yoğun bir biçimde darbedilmiş ve aleyhlerine ifade vermeye zorlanmışlardır. Burada

başvurucular günde beş ya da altı saat boyunca gözleri bağlı biçimde sistematik işkence görmüştür.

iii. Başvuruculaın vekili 13/8/2018 tarihinde Terörle Mücadele Şube Müdürlüğündeki nezarethanede başvurucularla görüşmüş; başvurucu Çetin Dağtekin'in iki gözünün de morardığını ve şiştiğini, çenesine darbe aldığı için tam olarak konuşamadığını, kaburgalarına vurulduğu için yürümekte ve nefes almakta güçlük çektiğini, vücudunun diğer yerlerinde de darp izleri olduğunu ve burnunun kırık olduğunu görmüştür. Başvurucu İbrahim Etem Göktürk'ün de iki gözünün morardığını ve şiştiğini, kaburgalarına vurulduğu için yürümekte ve nefes almakta güçlük çektiğini, vücudunun diğer yerlerinde de darp izleri olduğunu fark etmiştir.

iv. Polis memurları, başvurucu Çetin Dağtekin'i aleyhine ifade vermeye zorlamıştır. Başvurucu, gözleri şiştiği için 13/8/2018 tarihli ifade tutanağını okuyamamış, ellerini başkası tutmak suretiyle tutanağa imza atmıştır. Polis memurları başvurucu İbrahim Etem Göktürk'ü de aleyhine ifade vermeye zorlamıştır. Başvurucu, işkenceye dayanamadığı için gerçeğe aykırı biçimde ve aleyhine olacak şekilde ifade vermiştir. İşkenceler, ifade alma işlemi bittikten sonra da devam etmiştir.

v. Başvurucular gözaltı süreci boyunca sağlık kontrolü için hastaneye götürüldüklerinde hekimleri görmemiştir.

7. Başvuruculaın vekili, adli raporları hazırlayan hekimlerin ve başvurucularla aynı tarihlerde nezarethanede bulunan diğer kişilerin detaylı ifadelerinin alınmasını, nezarethanedeki ve başvuruculaın ifadelerinin alındığı yerlerdeki kameraların kayıtlarının getirtilmesini istemiştir. Başvuruculaın vekilinin dilekçesi üzerine Ceylanpınar Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) soruşturma başlatmıştır.

8. Başvurucular, Şanlıurfa Adli Tıp Şube Müdürlüğünde (Şube) 1/10/2018 tarihinde muayene edilmiştir. Şube, muayene işleminin akabinde Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben birer müzekkere hazırlamıştır. Müzekkerelerde belirtilen hususlar şöyledir:

i. Başvurucu Çetin Dağtekin muayenesinde gözaltı sürecinde tüm vücuduna yumruk ve tekme atıldığını, hayalarına şok tabancasıyla elektrik verildiğini, arkadan kolları bağlanarak yukarı çekildiğini, kollarının hâlen ağrıdığını, hayalarının elle sıkıldığını ve bunları günde birkaç kez yaşadığını ileri sürmüştür. Muayene esnasında başvurucunun kıyafetleri tamamen çıkarılmıştır. Yapılan muayenesinin akabinde "Göğüs sağ yanda ön aksiller hatta 3 cmlik vertikal seyirde trenrayı şeklinde ekimoz, sol arkus costarium hizasında 2 cmlik yatay seyirde hiperemi, yüzde sabit iz eser olmadığı, sistem muayeneleri doğal olduğu" tespit edilmiştir.

ii. Başvurucu İbrahim Etem Göktürk muayenesinde gözaltı sürecinde belden yukarısına yumruk ve tekme atıldığını, hayalarına şok tabancasıyla elektrik verildiğini, sol gözüne vurulduğunu, görme azlığı yaşadığını, arkadan kolları bağlanarak yukarı çekildiğini, kollarının hâlen ağrıdığını, hayalarının elle sıkıldığını, bunları günde iki defa yaşadığını ve bu durumun on iki gün sürdüğünü ileri sürmüştür. Muayene esnasında başvurucunun kıyafetleri tamamen çıkarılmıştır. Yapılan muayenesinin akabinde "sol kol göğüs birleşme yerinde 3 cmlik düzensiz lineer nedbe olduğu, sol kol üzerinde çocukken oluştuğunu söylediği 2x2 cmlik nedbe, her iki el bileğinde kelepçeye bağlı hiperemi olduğu, yüzde sabit iz eser olmadığı, göz muayenesi hariç diğer sistem muayeneleri doğal olduğu" tespit edilmiştir.

iii. Birden fazla uzmanlık alanı hakkında değerlendirme yapılması gerektiğinden başvurucular hakkındaki raporun Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulunca (Kurul) düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

9. Ceylanpınar İlçe Jandarma Komutanlığı 7/11/2018 tarihli tutanağı soruşturma dosyasına sunmuştur. Tutanağa göre başvurucular karakolun nezarethanesine hiç götürülmeden Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli polis memurlarına teslim edildikleri için karakolda başvuruculara görüntülendiği herhangi bir kamera kaydı yoktur.

10. Cumhuriyet Başsavcılığı, Şubenin müzekkereleri üzerine Kuruldan raporun hazırlanmasını istemiştir. Kurul, başvurucular hakkında ayrı ayrı düzenlediği 11/9/2019 tarihli iki raporu soruşturma dosyasına sunmuştur. Raporlarda gözaltı sürecinde hazırlanan otuz sekiz adli rapor ve başvuruculara Şubede 1/10/2018 tarihinde ve Kurulda 21/6/2019 tarihinde muayene edilmeleri akabinde elde edilen bulgular değerlendirilerek yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı başvuruculara fiziksel şiddete maruz kaldıklarına dair iddiaları hakkında 17/2/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın başlangıç kısmında soruşturmaya konu olay hakkında açıklama yapılırken " ...yakalanan ve direnen müştekilere, kademeli olarak direnişlerini kıracak şekilde ölçülü güç kullanıldığı, müştekilerin Ceylanpınar Jandarma Karakolunda ve Tem'de 12 gün boyunca işkence gördüklerini iddia ettiği olayda... " ifadesi kullanılmış; Kurul tarafından hazırlanan 11/9/2019 tarihli raporlarda başvuruculara yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirlemesine vurgu yapılmıştır. Ayrıca başvuruculara Ceylanpınar Jandarma Karakolunda ve Şanlıurfa Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde on iki gün boyunca işkence gördüklerine dair dosya kapsamında soyut beyan dışında herhangi bir delil bulunmadığı, Kurulun hazırladığı raporlar uyarınca başvuruculara darbedilmediğinin sabit olduğu açıklanmıştır. Başvuruculara karara itirazı 23/2/2021 tarihinde reddedilmiştir.

12. Başvurucular, nihai kararı 19/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

14. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden yapılan incelemede başvurucular hakkında terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet kararı verildiği, kararın temyiz incelemesi akabinde 24/4/2024 tarihinde kesinleştiği görülmüştür. Mahkûmiyet kararında başvuruculara Ceylanpınar 1. Hudut Bölük Komutanlığında görevlilerce yakalandıkları esnada araçtan çıkan suç unsurları, bunlar üzerinde yapılan uzman incelemeleri, olay yerinden kaçan teröristin daha önce bir polis memurunu şehit ettiği ve söz konusu olayda kullandığı tabancanın olay yerinde ele geçirildiği vurgulanmış; başvuruculara başka eylemlerinden de bahsedilmiştir. Kararda başvuruculara kolluk görevlileri ya da askerler tarafından yaralandığına ilişkin bir ifade bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucular silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma aşamasında şüpheli sıfatıyla verdikleri ifadelerde fiziksel bir olaydan söz etmemiştir. İfade tutanaklarında başvuruculara yanında müdafilerinin de imzası vardır. Müdafilerin de ifade alma işlemine itiraz ettiğine ya da başvuruculara fiziksel şiddete uğradığını iddia ettiklerine dair bir kayıt tutanaklarda yer almamaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucular, yakalandıkları anda ve gözaltı sürecinde kamu görevlilerinin yoğun fiziksel şiddetine maruz kalmalarından ve bu olaylar hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesinden yakınmış; iddialarının adli raporlarda yer alan tespitlerle kanıtlandığını ileri sürmüştür. Ayrıca ifadelerin alınmasına ve kamera kayıtlarının temin edilmesine ilişkin delil toplama taleplerinin dikkate alınmadığını, olaylar gerçekleştikten bir yıl sonra Adli Tıp Kurumundan rapor alınıp kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesinin iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini gösterdiğini ifade etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümlerinin, içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

19. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

20. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

21. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla

birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

22. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

23. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

24. Somut olayda başvurucular, yakalandıktan sonra on iki günlük gözaltı sürecinde düzenli olarak günde birkaç saat darbedildiklerini ileri sürmüştür (bkz. § 6) ancak bu iddialar olayda elde edilen bilgi ve belgelerle uyuşmamaktadır. Başvurucular gözaltı süresi bittikten yaklaşık bir buçuk ay sonra Şubede muayene edilmiştir (bkz. § 8). Muayene sonucunda belirlenen bulgular dikkate alınarak hazırlanan Kurul raporlarında başvuruculaların yaralanmalarının basit tıbbi müdahale giderilebileceği belirtilmiştir (bkz. § 10). Başvuruculaların iddia ettikleri gibi on iki gün boyunca her gün birkaç saat süreyle darbedilmeleri hâlinde olaydan bir buçuk ay sonra muayene edildiklerinde bile bu iddialarını doğrulayacak tıbbi bulguların saptanması gerekir. Ayrıca her iki başvurucu da şüpheli olarak verdikleri ifadelerde herhangi bir fiziksel şiddetten bahsetmemiştir. İfadelerini içeren tutanaklarda başvuruculaların müdafilerinin imzaları da vardır. Bu tutanaklara göre müdafiler de başvuruculaların gözaltı sürecinde darbedildiklerine dair herhangi bir itirazda bulunmamıştır (bkz. § 14). Tüm bu hususlar başvuruculaların gözaltı sürecinde düzenli olarak fiziksel saldırıya maruz kaldıklarına dair iddialarının savunulabilir olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte başvurucular, ilk muayenelerinin yakalandıktan saatler sonra gerçekleştiğinden yakınsalar da başvuruculaların 11/8/2018 tarihinde saat 22.00 sıralarında huduttaki askerî yasak bölgede yakalanmaları, yakalayan kamu görevlilerinin hudut birliğinde görevli askerler olması, başvuruculaların yakalandığı esnada bir kişinin kaçması ve başvurucularla birlikte silahların ve patlayıcıların ele geçirilmesi dikkate

alındığında başvurucuların ilk muayenelerinin 12/8/2018 günü saat 00.47 sıralarında yapılabilmesi (bkz. § 5/i) oldukça makul görünmektedir. Bunun yanında başvurucuların olay gerçekleştikten bir yıl sonra Adli Tıp Kurumundan rapor alınmasına ilişkin iddiaları hakkında da bir değerlendirme yapılmalıdır. Başvurucular gözaltı sürecinde devlet hastanelerinde toplam otuz sekiz kez muayene edilmiş, olaydan yaklaşık bir buçuk ay sonra da Adli Tıp Kurumunda muayene olmuştur. Yapılan tüm bu muayene işlemlerine dair belgeler incelenerek 11/9/2019 tarihli Kurul raporları hazırlanmış ve başvuruculara yaralanmaları hakkındaki nihai belirlemeler yapılmıştır. Bu durumda başvuruculara muayene edilmesi için gerekli işlemlerin ivedilikle yerine getirildiği açıktır.

25. Öte yandan başvuruculara vücutlarında basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek nitelikte yaralanmalar olduğu hazırlanan adli muayene raporlarıyla sabittir ve başvuruculara yakalandıkları olay hakkında düzenlenen tutanaklarda başvuruculara karşı güç kullanıldığı belirtilmiştir (bkz. §§ 2-5). Bu durumda soruşturma makamı, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığı konusunda etkili bir soruşturma yapmalıdır. Ne var ki;

i. İncelenen olayda gerekli olmasına rağmen başvuruculara karşı kullanılan güçle ilgili olarak başvuruculara beyanları alınmamıştır.

ii. Şüphelilerin ifadesine başvurulmamıştır.

iii. Pusu faaliyeti icra eden askerlerin tespit edilerek bu kişilerin konuyla ilgili ifadelerinin alınması yoluna gidilmemiştir.

iv. Başvuruculara adli muayene raporlarını düzenleyen hekimleri görmediklerine ilişkin beyanları da dikkate alındığında gerekli olmasına rağmen muayenelerin şekli ve tespit edilen bulgularla ilgili olarak sözü edilen hekimler dinlenmemiştir.

v. Başvuruculara karşı kullanılan gücün şekli ile başvurucular hakkında tanzim edilen genel adli muayene raporları ve Adli Tıp Kurumunun ilgili birimlerince düzenlenen raporlarda yer alan bulguların birbiriyle uyumlu olup olmadığı konusunda bilirkişi raporu alınmamıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI bu sonuca katılmamıştır.

27. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

III. GİDERİM

28. Başvurucular, ihlalin tespiti ile her biri için ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma merciinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun

biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

31. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında taleplerine bağlı kalınarak net 50.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ceylanpınar Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/224) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, gözaltı süresince uğranılan fiziksel şiddet nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu ile ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçelerle Anayasanın 17. maddesinde

güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Şanlıurfa Adli Tıp Şube Müdürlüğünün müzekkereleri üzerine raporun hazırlanmasını Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulundan istemiştir. Kurul, başvurucular hakkında ayrı ayrı düzenlediği 11/9/2019 tarihli iki raporu soruşturma dosyasına sunmuştur. Raporlarda gözaltı sürecinde hazırlanan otuz sekiz adli rapor ve başvurucuların Şubede 1/10/2018 tarihinde ve Kurulda 21/6/2019 tarihinde muayene edilmeleri akabinde elde edilen bulgular değerlendirilerek başvurucuların yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucuların fiziksel şiddete maruz kaldıklarına dair iddiaları hakkında 17/2/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Adli Tıp Kurumu 2. Ihtisas Kurulu tarafından hazırlanan 11/9/2019 tarihli raporlarda başvurucuları yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirlemesine vurgu yapılmış, başvurucuların, Ceylanpınar Jandarma Karakolunda ve Şanlıurfa Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde on iki gün boyunca işkence gördüklerine dair dosya kapsamında soyut beyan dışında herhangi bir delil bulunmadığı, Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulunun hazırladığı raporlar uyarınca başvuruculların darp edilmediğinin sabit olduğu açıklanmıştır.

Anayasa’nın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmış, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin içtihatlarında, her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan yararlanamayacağı, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiği açıkça vurgulanmıştır (Mehmet Arslan Başvurusu B. No: 2019/791, R.G. Tarih ve Sayı: 1/2/2022 - 31737).

Kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişiler; ispat külfetinin devlete geçtiği durumlar hariç olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceğini gösteren emare ve delilleri, haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece, zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdürler. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar, kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan ve dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddiaların güçlü bir dayanak ile birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirilmemesi hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerini söyleyebilmek mümkün değildir (Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47). (Bkz. Mahmut Şahin Başvurusu, (Başvuru Numarası: 2022/48231, Karar tarihi; 30.10.2024, § 21).

Bu çerçevede somut olay değerlendirildiğinde, başvurucular, yakalandıkları esnada direnmedikleri hâlde kendilerine karşı güç kullanıldığını ileri sürmüşseler de kendilerine karşı kullanılan gücün niteliğine dair somut açıklamalarda bulunmamış; yalnızca darp edildiklerini beyan etmekle yetinmiştir. Başvuruculların yakalandıkları araç içinde tüfek, tabanca, fişekler, el bombaları, hücum yeleği, gündüz görüş dürbünü gibi suç unsurlarının bulunması, yakalandıkları yerin de askerî yasak bölge içinde olması ve yaşanan arbede

nedeniyle başvuruculara yanında bulunan, elinde silah olan kişinin kaçıp izini kaybettirmesi, başvuruculara yaralanmalarının basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek nitelikte olması dikkate alındığında başvuruculara yakalama esnasında direnmemelerine rağmen kendilerine karşı güç kullanıldığına ilişkin iddialarının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayıca başvurucular her ne kadar ilk muayenelerinin yakalandıktan saatler sonra gerçekleştiğinden yakınmışsa da yakalandıkları saatin 11/8/2018 günü saat 21.00-22.00 sıraları olması ve yakalandıkları yerin hudutta yer alan askerî yasak bölge olması, yakalayan kamu görevlilerinin de hudut birliğinde görevli askerler olması, başvuruculara yakalandığı esnada bir kişinin kaçması ve başvurucularla birlikte silahlar ve patlayıcıların ele geçirilmesi dikkate alındığında başvuruculara ilk muayenelerinin gerçekleşmesinin 12/8/2018 günü saat 00.47 ve 00.48 olması oldukça makul görünmektedir. Başvurucular gözaltı sürecinde devlet hastanelerinde toplam 38 kez muayene edilmiş, olaydan yaklaşık bir buçuk ay sonra da Adli Tıp Kurumunda muayene olmuştur. Yapılan tüm bu muayene işlemlerine dair belgeler incelenerek 11/9/2019 tarihli Adli Tıp Kurumu raporları hazırlanmış ve başvuruculara yaralanmaları hakkındaki nihai belirlemeler yapılmıştır.

Bu durumda başvuruculara muayene edilmesi için gerekli işlemlerin ivedilikle yerine getirildiği açıktır. Dolayısıyla başvuruculara muayene işlemlerinin aksadığına ilişkin iddialarının da yerinde olmadığı kabul edilmelidir. Bu nedenlerle işbu bireysel başvuru hakkında açıkça dayanaktan yoksun olmaları nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesi, bir kimsenin devlet görevlilerinin Anayasanın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması hâlinde etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektiğini, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delillerin toplanması gerektiğini, mağdurun soruşturmaya etkili şekilde katılabilmesi gerektiği ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmesi gerektiğini belirtmiştir. (Hasan Öztürk, 1. B., B.No; 2021/54338, 21.1.2025, § 16; söz konusu karrada atıf yapılan diğer kararlar için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103; S.D.,B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 111-114; Veli Saçılık (2), B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

Başsavcılık soruşturma kapsamında başvuruculara ait gerekli bilgi ve belgeleri ve muayene raporlarını toplamış, jandarma ve Emniyet Müdürlüğünden tutanakları ve görüntü kayıtlarını istemiş, Adli Tıp Kurumundan rapor düzenlemesini istemiştir. Başsavcılık kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararının gerekçesinde, Adli Tıp Kurumu 2. Ihtisas Kurulu tarafından hazırlanan 11/9/2019 tarihli raporlarda başvuruculara yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirlemesine vurgu yaparak, başvuruculara işkence gördüklerine dair dosya kapsamında soyut beyan dışında herhangi bir delil bulunmadığı, Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulunun hazırladığı raporlar uyarınca başvuruculara darp edilmediğinin sabit olduğunu belirtmiştir. Başsavcılık, yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi içtihatlarında belirtildiği üzere, soruşturmayı makul bir özen göstererek, hızlı ve etkili bir şekilde yürütmüştür. Bu nedenlerle başvuru kabul edilebilir bulunsa dahi başvuruculara Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmalıdır.

Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmediği kanaatinde olduğumuzdan aksi yöndeki

çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Ömer ÇINAR Üye Metin KIRATLI

HİKMET KELEŞ

B. No: 2021/21767 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21767

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİKMET KELEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21767)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Hikmet KELEŞ

Vekili : Av. Bilge DOĞRU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

2. Başvurunun devamı sırasında başvurucu 23/8/2021 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekiline başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin on beş gün içinde bildirilmesi hususunu içeren 17/6/2025 tarihli müzekkere gönderilmiş ancak başvurucu vekili müzekkereye cevap vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması

gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEDAT ORDU

B. No: 2021/26278 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26278

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT ORDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26278)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Sedat ORDU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; eczane ile yapılan sözleşmenin feshedilmesi sebebiyle açılan davanın esasının incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul'da faaliyet gösteren eczanenin sahibi ve mesul müdürü olarak çalışmaktadır. 19/10/2016 tarihinde eczanenin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ekranı kapatılmıştır. Daha sonra SGK İstanbul İl Müdürlüğünün 30/11/2016 tarihli yazısı ile eczanenin sözleşmesinin bir ay sonra feshedileceği başvurucuya bildirilmiştir.

3. Başvurucu 28/11/2016 tarihinde İstanbul Anadolu 14. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) fesih işleminin iptali ve şimdilik 1.000 TL'lik alacak davası açmıştır. Dava dilekçesinde, tip sözleşmenin hangi hâllerde feshedileceğinin protokolün 5.1. maddesinde düzenlendiğini ancak SGK tarafından gönderilen yazıda bu maddede sayılan sebeplerden hiçbirine yer verilmemesi nedeniyle savunma hakkının engellendiğini ileri sürmüştür.

4. Mahkeme, başvurucuya yönelik sözleşme feshi işleminin Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) terör örgütü ile irtibat ve iltisak iddiaları kapsamında olağanüstü hal süresince yürütülen idari inceleme ve değerlendirmeler sonucunda tesis edildiğini belirtmiştir. Gerekçede, söz konusu işlemin doğrudan olağanüstü hal kapsamında

gerçekleştirilmiş olması nedeniyle 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 16. maddesi uyarınca bu tür işlemler hakkında yargı mercilerine başvuru hakkı bulunmadığı, ilgili başvuruların yalnızca Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) nezdinde yapılabileceği ifade edilmiştir. Mahkeme; SGK tarafından sunulan yazılı beyanlar, dosyada yer alan bilirkişi raporu ve işlemde dayanak alınan kanun hükmünde kararname hükümleri çerçevesinde dava konusu işlemin OHAL Komisyonunun görev alanına girdiğini kabul ederek yargı yolunun kapalı olduğu gerekçesiyle davanın esasıyla ilgili herhangi bir inceleme yapmaksızın reddine karar vermiştir. Karar, istinaf kanun yolu incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 10/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu; SGK tarafından tesis edilen sözleşme feshi işlemi aleyhine OHAL Komisyonuna başvuru hakkının bulunmadığını, zira uyuşmazlığın niteliği itibarıyla OHAL Komisyonunun görev alanına girmediğini, bu nedenle doğrudan yargı mercilerine başvurduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, aynı zamanda yargılama sürecine etkin bir şekilde katılım sağlayamamasına ve savunma hakkının da ciddi biçimde sınırlandırılmasına yol açtığını belirtmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu, SGK Başkanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere gönderildiğini, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceden yaptığı açıklamaları yeniden dile getirmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun temel iddiasının davanın esası hakkında karar verilmemesine yönelik olması nedeniyle tüm iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

12. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var

olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten, ayrıca kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

14. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrasında hiçbir mahkemenin, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı, koşulları bulunduğu takdirde kişilere davanın görüldüğü mahkemeden uyuşmazlığın esasının incelenmesini isteme güvencesini de sağlar (Ahmet Özdoğan [2. B.], B. No: 2017/26326, 9/1/2019, § 35).

15. 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (685 sayılı KHK) ile OHAL Komisyonu kurulmuş ve bu Komisyona olağanüstü hal kapsamında doğrudan kanun hükmünde kararnameler ile tesis edilen bazı işlemler hakkındaki başvuruları değerlendirme görevi verilmiştir. 685 sayılı KHK'nın 2. maddesine göre OHAL Komisyonu, olağanüstü hal kapsamında doğrudan kanun hükmünde kararnameler ile tesis edilen; kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarma ya da ilişiğin kesilmesi, öğrencilikle ilişiğin kesilmesi, dernekler, vakıflar, sendika, federasyon ve konfederasyonlar, özel sağlık kuruluşları, özel öğretim kurumları, vakıf yükseköğretim kurumları, özel radyo ve televizyon kuruluşları, gazete ve dergiler, haber ajansları, yayınevleri ve dağıtım kanallarının kapatılması, emekli personelin rütbelerinin alınması ile olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle gerçek veya tüzel kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen ve yukarıda sayılanlar kapsamına girmeyen iş ve işlemlerde de görevlidir.

16. İncelenen olayda eczanenin MEDULA sistemi (Sağlık Bakanlığı tarafından ilaç almayı kolaylaştırmak için oluşturulmuş bir program) kapatılmış ve başvurucuya bir ay sonra eczanenin sözleşmesinin feshedileceği bildirilmiştir. Mahkeme, sözleşmenin feshi işleminin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisak iddiaları kapsamında olağanüstü hal süresince yürütülen idari inceleme ve değerlendirmeler sonucunda tesis edildiğini ve bu tür işlemler hakkında yargı mercilerine başvuru hakkının bulunmadığını ifade etmiştir. Mahkemenin davanın esasına ilişkin herhangi bir inceleme yapmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin söz konusu olduğu anlaşılmıştır.

17. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Bu bakımdan öncelikle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

18. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

19. Mahkeme, SGK'nın fesih işlemini doğrudan olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri kapsamında gerçekleştirildiği ve bu nedenle OHAL Komisyonunun yetkisine girdiği yönünde karar vermiş olsa da Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin (Daire) benzer nitelikteki uyuşmazlıklarda farklı bir yaklaşım benimseyerek esastan inceleme yaptığı tespit edilmiştir. Daire 16/12/2021 tarihli ve E.2021/2586, K.2021/13093 sayılı kararında, SGK'nın MEDULA sistemini kapatma işlemine dayanak olarak gösterdiği olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamelerinde eczanelerin veya MEDULA sisteminin kapatılmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığı, taraflar arasında düzenlenen protokol hükümleri, Sağlık Uygulama Tebliği, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile ilgili diğer mevzuatta da sözleşme feshi olmaksızın MEDULA sisteminin kapatılmasına dair bir hüküm olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenlerle SGK'nın MEDULA sistemini kapatma işlemi haksız bulunmuş ve davanın kabulüne karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde Dairenin 10/10/2022 tarihli ve E.2022/5893, K.2022/7531 sayılı kararında da aynı doğrultuda değerlendirmeler yapılmıştır. İncelenen kararlar MEDULA sisteminin kapatılması ve eczane sözleşmelerinin feshi gibi uygulamaların olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamelerinin doğrudan düzenleme alanı içinde bulunmadığını göstermektedir.

20. Başvuru konusu olayda Mahkeme uyuşmazlığın niteliği ve kapsamını dikkate almaksızın yalnızca OHAL Komisyonunu yetkili merci olarak gösterip davanın esasına ilişkin hiçbir inceleme yapmadan davayı reddetmiştir. Başvurucu, MEDULA sisteminin kapatılması ve eczane sözleşmesinin feshi gibi önemli hukuki sonuçlar doğuran işlemlerle karşı karşıya kalmış olmasına rağmen yargı mercileri önünde bu iddialarını ve savunmalarını esaslı şekilde dile getirme imkânı bulamamıştır. Bu durum başvurucunun yargı mercileri önünde hakkını etkili bir şekilde arama ve savunma hakkının kullanımını engellemiştir.

21. Buna göre Mahkemenin OHAL Komisyonunu işaret ederek önüne gelen uyuşmazlığın esası hakkında inceleme yapmadan yargılamayı sona erdirmesi şeklindeki müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.200.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 14. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/474, K.2018/166) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için YASAL FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL DUMAN

B. No: 2021/32091 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32091

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL DUMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32091)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Volkan ÇAKMAK

Başvurucu : Ayşegül DUMAN

Vekili : Av. Asuman TOKGÖZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olan Ankara Garı önündeki 10/10/2015 tarihinde düzenlenen canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma ve bu olaydan doğan zararların tazmin edilmesi talebiyle açılan tam yargı davasında yeterli araştırma yapılmadan eksik manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 10/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvuruya esas olan süreç, somut vakanın gerçekleşme koşulları ve ileri sürülen iddiaların özü dikkate alındığında terör saldırısı sonucu oluşan yaralanmanın ve akabinde açılan tam yargı davası sürecinin şikâyet edildiği başvurunun bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

3. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

5. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

6. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine

karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

7. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELAHAT KILIÇ VE YILMAZ KILIÇ

B. No: 2021/33799 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/33799

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELAHAT KILIÇ VE YILMAZ KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/33799)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Şehadet ÖZTÜRK

Başvurucular : 1. Melahat KILIÇ 2. Yılmaz KILIÇ

Vekili : Av. Meliha YAMAN YURDUGÜL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, zorunlu askerlik hizmeti sırasında oluşan rahatsızlığın tedavisinde eksik ve hatalı tıbbi müdahalede bulunulması sonucu ölüm meydana gelmesi ve açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. M.K.nın Ölümü ve Yürütülen Ceza Soruşturmasına İlişkin Süreç

2. Başvuruculaların oğlu M.K. 23/5/2005 tarihinde Safranbolu Jandarma Komutanlığında (Komutanlık) zorunlu askerlik hizmetine başlamıştır.

3. 25/5/2005 tarihinde iştahsızlık ve hâlsizlik şikâyetiyle Komutanlık revirine başvurmuştur. Buradaki doktor, M.K.ya solunum yetmezliği teşhisi koymuş; tavsiyelerde bulunarak M.K.yı göndermiştir. M.K. 30/5/2005 tarihinde aynı şikâyetlere ek olarak eklem ve kas ağrısı şikâyetiyle Komutanlık revirine gitmiştir. Revirde görevli doktor bu kez kan tahlili yapmış ve kas ağrısı teşhisi ile M.K.ya ilaç reçete etmiştir. M.K. 7/6/2005 tarihinde önceki rahatsızlıklarının yanında ishal şikâyetiyle Komutanlık revirine gittiğinde yeniden kan tahlilleri yapılmış ve kendisine soğuk algınlığı teşhisi konulmuştur. Fiziksel antrenmanlardan ve askerî faaliyetlerden muaf tutulan M.K. 19/6/2005 tarihinde

Komutanlık revirine tekrar başvurmuştur. Revirde yapılan kan tahlillerinden sonra M.K. akut karaciğer yetmezliği rahatsızlığı şüphesiyle Karabük Devlet Hastanesine sevk edilmiştir. Hastanede yapılan kapsamlı tahliller sonucunda karaciğer yetmezliği teşhisi konularak M.K.nın Gülhane Askerî Tıp Akademisine (GATA) sevki sağlanmıştır. M.K. 20/6/2005 tarihinde GATA yoğun bakım servisinde tedavisi devam ederken kalbinin durması sonucu vefat etmiştir.

4. Olaya ilişkin olarak Jandarma Genel Komutanlığı Askerî Savcılığınca (Askerî Savcılık) başlatılan soruşturmada görgü tanıklarının beyanları alınmış, M.K.nın tedavi belgeleri temin edilmiş, GATA'dan 5/12/2005 tarihinde otopsi raporu alınmıştır. Raporda M.K.nın kesin ölüm sebebinin tespit edilemediği bildirildiğinden Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulundan 25/1/2006 tarihinde yeniden rapor alınmıştır. Bu raporda ölüm nedeninin kimyasal incelemeye rağmen tespit edilemeyen toksik madde alımına bağlı zehirlenmeden kaynaklandığı, karaciğer hasarının kronik olmayıp akut geliştiği, yapılan tedavi işlemlerinin ölüme etkisinin olmadığı kanaati bildirilmiştir. Askerî Savcılığın Adli Tıp Kurumu raporuna ilişkin görüş talep etmesi üzerine Adli Tıp Uzmanı H.T., hazırladığı 5/5/2006 tarihli bilirkişi raporunda toksikoloji raporuna göre toksik madde saptanamadığından zehirlenmenin ölüm sebebine ilişkin tek varsayım olarak kabul edilemeyeceğini, karaciğerdeki akut harabiyetin viral/bakteriyal mikroorganizmalara veya karaciğer dışı patolojiye bağlı olarak da ortaya çıkabileceğini, bu üç neden arasında tıbben bir ayrım yapılamamakla birlikte ölümün bu üç nedene bağlı olarak oluşan karaciğerdeki akut harabiyet sonucu meydana geldiğini ifade etmiştir.

5. Askerî Savcılığın ölüm nedenine ilişkin olarak Adli Tıp Kurumu 1. Adli Tıp İhtisas Kurulundan aldığı 23/5/2007 tarihli raporda ölümün karaciğer nekrozu sonucu meydana geldiği ancak bu nekrozun toksik bir etki veya hipoksik bir nedenle oluşup oluşmadığı ayrımının yapılamayacağı belirtilerek 3. Adli Tıp İhtisas Kurulundan görüş alınabileceği önerilmiştir. Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından düzenlenen 2/7/2008 tarihli raporda ise karaciğerdeki nekrozun akut olarak ortaya çıkan dolaşım yetmezliği veya toksik etkiye bağlı olarak meydana gelebileceği, bu iki etki arasında ayrım yapılamadığı, dosyada yer alan tıbbi belgelerde belirtilen müdahale ve tedavilerin tıp kurallarına uygun olduğu mütalaa edilmiştir.

6. Askerî Savcılık; gastroenteroloji uzmanı, enfeksiyon hastalıkları uzmanı ve tıbbi patoloji uzmanından oluşan bilirkişi heyetinden 18/12/2008 tarihli bilirkişi raporunu almıştır. Raporda M.K.nın askerliğe alınmadan önce fiziksel yönden aktif olmadığı dikkate alındığında M.K.da daha önce var olan ve tespit edilmeyen kalp yetmezliği olduğu, bu durumun askerliğe alınmasıyla başlayan fiziksel aktivitelerle ortaya çıktığı, önce kalp, ardından akciğer ve karaciğer yetmezliğini geliştirdiği, dolayısıyla ölümün çoklu organ yetmezliğine bağlı dolaşım yetmezliği sonucu gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Askerî Savcılık, raporun sonuçları hakkında Kardiyoloji Uzmanı Y.K.dan görüş istemiştir. Y.K. hazırladığı 29/12/2008 tarihli mütalaada; Komutanlık revirinde yapılan muayenelerdeki solunum yolları enfeksiyonu, kas ağrısı, nefes darlığı tespitlerinin kalp yetmezliğine özgü semptomlar olmadığını, bir revir doktoru açısından sadece bu verilerle gizli olan kalp yetmezliğini tespit etmenin mümkün bulunmadığını, hastada ateş ve kan sayımında anormal bir bulgu yoksa çoğunlukla hastaya istirahat verilmediğini, revirde yapılan tedavi işlemlerinin tıp kurallarına uygun ve yeterli olduğu kanısına vardığını açıklamıştır.

7. Askerî Savcılık aldığı raporlar doğrultusunda M.K.nın ölümünde herhangi bir kişiye atfedilecek kusur olmadığı gerekçesiyle 30/12/2008 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına

dair karar vermiştir.

8. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı başvurucuların 30/1/2009 tarihinde yaptığı itiraz Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askerî Mahkemesince 16/2/2009 tarihinde kabul edilmiş; bu kapsamda M.K.nın şikâyetlerinin kaynağını, bu şikâyetlerin ölüme neden olan rahatsızlığın belirtileri olup olmadığını, revirde görevli doktorlarca bu şikâyetlere binaen konulan tanının uygun olup olmadığını tespit edecek ve daha önce alınan bilirkişi raporları arasındaki çelişkileri giderecek ek rapor alınması gerektiği kanaatiyle soruşturmanın genişletilmesine karar verilmiştir.

9. Adli Tıp Kurumu Genel Kurulu tarafından hazırlanan 25/2/2010 tarihli raporda karaciğer yetmezliğinin nedeninin kesin olarak tespit edilememesine rağmen başvuruculaın oğluna uygulanan tedavinin tıp kurallarına uygun olduğu kanaati bildirilmiştir.

10. Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askerî Mahkemesi rapora dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın hukuka uygun olduğu gerekçesiyle başvurucuların itirazlarını 28/6/2010 tarihinde reddetmiştir.

B. Tam Yargı Davası ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılan Başvuru Sonucu Yeniden Yapılan Yargılamayla İlgili Süreç

11. Başvurucular 3/8/2006 tarihinde ölüm olayına ilişkin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi talebiyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Daire Başkanlığında (AYİM) tam yargı davası açmıştır.

12. AYİM 20/10/2010 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, ceza soruşturması sürecinde Adli Tıp Kurumu Genel Kurulundan alınan bilirkişi raporunda varılan sonuçlara dayanılarak M.K.nın rahatsızlığının oluşumunda ve gelişiminde askerlik görevinin etkisi olmadığını, askere alınmasında, uygulanan teşhis ve tedavide herhangi bir hata, ihmal ve gecikme bulunmadığını ifade ederek ölüm olayından idarenin sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle başvuruculaın maddi ve manevi tazminat taleplerini kabul etmemiştir.

13. Başvurucular, tam yargı davasının reddi üzerine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. Başvurularında kamu makamlarının ve sağlık görevlilerinin ihmali sonucu oğullarının vefat ettiğini ileri sürerek tarafsız ve bağımsız nitelikte olmayan AYİM'in araştırma yapmaksızın ceza soruşturması verilerine dayanarak gerekçesiz şekilde karar vermesi nedeniyle yaşam hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. AİHM yapılan ceza soruşturmasına, bu süreçte alınan bilirkişi raporlarına ilişkin açıklamalara ve yaşam hakkının usul boyutu açısından yaklaşımına yer verdiği bu kararda (B. No: 46227/11, 20/9/2016) yaşam hakkının usul boyutu açısından başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Kararda, yedi bilirkişi raporunun alındığı ceza soruşturmasının ölüme ilişkin koşulları belirleyebilecek ve başkaca araştırma yapılmasına gerek kalmaksızın AYİM önündeki davaya yarar sağlayacak nitelikte olduğunu belirterek tam yargı davasının yaşam hakkının usul boyutu açısından makul derecede ivedilik ve özen şartını karşılayacak şekilde yürütüldüğünü değerlendirmiştir. AİHM yaşam hakkının maddi boyutu açısından yaptığı değerlendirmede ise M.K.nın ölümü ile idari makamların herhangi bir ihmali arasında nedensellik bağı olmadığını, davalı devletin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2. maddesinin esas yönü bakımından yükümlülüklerini yerine getirmediğini düşündürecek herhangi bir sebebin tespit edilmediğini belirterek yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddiayı açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur. AİHM bahsedilen kararında

ayrıca başvurucuların AYİM'in tarafsız ve bağımsız olmadığı şeklindeki adil yargılanma hakkı şikâyetlerinin incelenmesini ertelemiştir.

15. AİHM, başvurucuların adil yargılanma hakkı kapsamında yaptıkları başvuruyu inceleyerek 12/12/2017 tarihinde karar vermiştir. Anılan kararda AYİM'in kürsüsündeki hâkimlerin ordu mensubu olmaları nedeniyle tarafsız ve bağımsız olmadığını değerlendirerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

16. Başvurucular AYİM'in 20/10/2010 tarihli ret kararının Sözleşme'ye aykırı olduğunun AİHM'in 12/12/2017 tarihli kararıyla tespit edildiğini belirterek 14/3/2018 tarihinde Kastamonu İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) yargılamanın yenilenmesi talebiyle tam yargı davası açmıştır.

17. İdare Mahkemesi başvurucuların yeniden yargılama yapılması taleplerini kabul ederek davanın esası hakkında değerlendirme yapmış; 22/11/2019 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Askerî Savcılık tarafından yürütülen ceza soruşturması sürecinde alınan bilirkişi raporlarında yapılan tespitlerden bahsetmiş, ölüm olayıyla idari eylem ve işlemler arasında nedensellik bağı kurulamaması sebebiyle idarenin meydana gelen maddi zarardan sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir. Manevi tazminat talebi açısından yaptığı değerlendirmede ise M.K.nın kesin ölüm sebebinin tespit edilememesinin başvurucular nezdinde birtakım şüpheler doğurduğu, bu nedenle başvuruculara maruz kaldığı üzüntü ve sıkıntının hafifletilmesi amacıyla başvurucular lehine her biri için 25.000 TL manevi tazminata hükmedilmesinin uygun olduğu sonucuna varmıştır.

18. Tarafların verilen karar aleyhine istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 26/4/2021 tarihinde başvuruculara istinaf taleplerini reddederken davalı idarenin istinaf talebini kabul etmiştir. Kararda, hizmet kusurundan dolayı idarenin sorumluluğuna ve manevi tazminatın niteliğine ilişkin açıklamalara yer verdikten sonra başvuruculara oğlunun vefatı ile ilgili olarak davalı idarenin herhangi bir hizmet kusuru olmaması nedeniyle sorumlu tutulamayacağını belirtmiş ve İdare Mahkemesi kararındaki manevi tazminat hükümlerini kaldırarak başvuruculara manevi tazminat taleplerini reddetmiştir.

19. Başvurucular, nihai kararı 2/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

21. Başvurucular, askerlik hizmetini ifa ederken rahatsızlanan oğullarının dört kez kısıtlı imkânları olan Komutanlık revirinde muayene edildiğini, hastaneye ve GATA'ya geç sevk edilmesi nedeniyle oğullarının GATA'ya ambulansla götürüldüğü sırada vefat ettiğini belirtmiş; oğullarının idarenin hizmet kusuru sonucu hayatını kaybetmesine rağmen açtıkları tam yargı davasının reddedilmesinden ve yargılamanın uzun sürmesinden yakınmıştır.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; insan hakları yargısı içtihadı ile mevzuatı detaylı olarak aktardıktan sonra yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da

dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca AİHM'e yapılan başvuru sürecine de değinilerek AİHM kararındaki tespitlerin yapılacak incelemede gözönünde bulundurulması gerektiğine işaret edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

23. Başvuru, AİHM'in ihlal kararı nedeniyle İdare Mahkemesince gerçekleştirilen yeniden yargılama üzerine yapılmıştır. AİHM kararına konu yargısal süreç zaten AİHM tarafından değerlendirilmiştir. Bu nedenle başvuru, yaşam hakkı kapsamında ancak İdare Mahkemesince yapılan yeniden yargılama süreciyle sınırlı olarak incelenmiştir.

24. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif yükümlülükler yanında egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması için bazı pozitif yükümlülükler de yükler (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 57, 58).

25. Anılan pozitif yükümlülükler kuşkusuz zorunlu askerlik görevi sırasında sunulan sağlık hizmeti için de geçerlidir. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak ... amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği ve bu görevini kamu kesimindeki ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır. Bu sebeple devlet; sağlık hizmetlerini, kamu veya özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirildiğine bakmadan hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, §§ 34, 35; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 59, 60). Şüphesiz bu düzenlemeler, sağlık personellerinin sahip olmaları gereken yüksek mesleki standartları da içermelidir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 81).

26. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, § 61).

27. Kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunsa da kasıtlı olmayan eylemler açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu bakımdan genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi tıbbi ihmal sonucu ortaya çıktığı iddia edilen, bir başka ifadeyle tedavinin kusurlu, yanlış veya gecikmiş olması ya da sağlık çalışanlarının tedavi sırasındaki koordinasyon eksiklikleri sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında da etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük; mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasıyla yerine getirilmiş sayılabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 84; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Nail Artuç, § 37; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 62-64).

28. Ölümün tıbbi ihmalden değil de sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da

sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlarda sorumlular aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması yaşam hakkının ihlaline neden olabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 85; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Kenan Sayın [1. B.], B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47).

29. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 86; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 39). Tıbbi ihmal iddiasıyla açılan tazminat talepli davalar yönünden etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü, özellikle yargılamanın makul sürede tamamlanmasını gerektirir. Bu gereklilik; gerçeklerin ve tıbbi tedavinin uygulanması sırasında yapılan muhtemel hataların bilinmesine, ilgili kurumların ve sağlık personelinin olası eksikliklerini gidermesine ve benzer hataları önlemesine, dolayısıyla sağlık hizmetlerinden yararlanan herkesin güvenliğinin sağlanmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla gecikme için inandırıcı ve makul gerekçeler bulunmadığı sürece yargılamaların uzunluğu, yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin ihlaline neden olacaktır (Ayşe Terzi ve Mustafa Terzi [1. B.], B. No: 2020/3325, 13/2/2024, § 12). Öte yandan yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

30. Son olarak ifade etmek gerekir ki herhangi bir davada bilirkişi incelemesine başvurulmasının gerekli olup olmadığına karar vermek ya da başvuru dosyasındaki mevcut tıbbi bilgilerden hareketle bir davada görüş bildiren bilirkişilerin vardıkları sonuçların veya sahip oldukları bilimsel bakış açılarının doğru olup olmadığını irdelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Delillerin ve bilirkişi incelemesi de dâhil olmak üzere delillerin değerlendirilmesinde kullanılan araçların kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi hususları kural olarak yargı mercilerinin takdirinde olan bir hususturve açık hata veya keyfîlik ihtiva etmemesi hâlinde Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz. Bu bakımdan tıbbi ihmal iddiasıyla yapılan başvurularda yaşam hakkının usul boyutunun incelenmesi sırasında yapılması gereken iş, başvuruya konu edilen tam yargı veya tazminat davasının, ölümle neticelenen olayın seyrini ve sağlık personelinin olası sorumluluğunu aydınlatmaya imkân verip vermediğini belirlemektir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 87; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Bağı Akay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/5101, 22/6/2017, § 56).

31. İncelenen olayda başvuruculârın yakınlarının acil sağlık hizmetlerine erişimden mahrum bırakılması sonucu öldüğüne dair bir iddiası yoktur. Başvurucular, sağlık personelinin bildikleri veya bilmeleri gereken sistemsel veya yapısal bir işlevsizlik (sözü edilen işlevsizliğe, hastanenin erken doğan bebekler için uygun bir üniteye ve bu bebekleri tedavi etmek için teknik araçlara sahip olmayıp erken doğan çocukların tamamına yakınını diğer hastanelere şüpheli koşullarda sevk etmesi örnek olarak gösterilebilir) bulunmasına rağmen gerekli tedbirleri almadıklarını ve bu işlevsizlik neticesinde yakınlarının acil sağlık hizmetlerine erişimden yoksun kalarak öldüğünü de iddia etmemiştir. Başvurucular, yakınlarının zamanında yeterli tıbbi tedavi sağlanmaması nedeniyle öldüğünü öne sürmüştür. O hâlde başvuru, tıbbi ihmalle ilgilidir.

32. Tıbbi ihmal iddialarının söz konusu olduğu hâllerde devletin egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması yönündeki pozitif maddi yükümlülüğü, hem kamu hastanelerinin hem özel hastanelerin hastaların yaşamlarını korumak için gerekli tedbirleri almalarını sağlayıp sağlık çalışanlarının yüksek mesleki standartlara sahip olmalarını temin edecek etkili bir mevzuat oluşturmaktan ibarettir. Oluşturulan mevzuat, kişilerin yaşamının korunması yönünden eksik olmadığı sürece sağlık çalışanlarının hastayı tedavi ederken yaptığı değerlendirme hataları, tedavi sürecindeki gecikmeler ya da tedavi sırasında sağlık çalışanları arasında yaşanan koordinasyon eksikleri devleti yaşam hakkının maddi boyutunun ihlalinden dolayı sorumlu tutmak için kâfi değildir (Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 89).

33. Olay tarihinde yürürlükte olan hukuki çerçeve başvuruculların yakınının yaşamının korunması konusunda herhangi bir eksiklik ihtiva etmemektedir (ilgili mevzuat için bkz. Ayhan Keçeli ve diğerleri, §§ 39-68). Doğrusu başvuruculların bu yönde bir şikâyeti de yoktur. Bu nedenle yaşam hakkının maddi boyutu ihlal edilmemiştir.

34. Anılan değerlendirme sonrasında yaşam hakkının usul boyutu kapsamında başvuruya konu edilen tam yargı davasının ölümle neticelenen olayın seyri ile sağlık çalışanlarının olası sorumluluğunu aydınlatmaya imkân verip vermediği incelenmelidir.

35. Somut olaya konu ölümün kaynağı ve yetkililerin sorumluluğuna ilişkin olarak Askerî Savcılık tarafından yedi kez bilirkişi raporu alınmıştır. Bu raporlarda M.K.nın ölüm nedeni çok boyutlu değerlendirilip yetkililerin ölümün meydana gelmesinde kusuru olmadığı görüşü bildirilmiştir (bkz. §§ 4-6, 9). İdare Mahkemesi de yaptığı yargılamada Askerî Savcılığın aldığı raporlara atıfta bulunarak karar vermiştir. Hükme esas alınan bu raporlarda, tarafların iddialarının düzenlenen tıbbi belgelerdeki bulgular ve genel tıp kuralları gözetilerek değerlendirildiği görülmüştür. Ayrıca AİHM'in ihlal kararı sonrasında yapılan yeniden yargılama iki dereceli yargılama sisteminde üç yıl gibi makul bir sürede sonuçlandırılmıştır. Netice olarak başvuruculların iddiaları tam yargı davasında makul bir ivedilikle ve özenle incelenmiştir (aynı olay hakkında AİHM tarafından yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Kılıç/Türkiye (k.k.), B. No: 46227/11, 20/9/2016). Dolayısıyla yaşam hakkının usul boyutu da ihlal edilmemiştir.

36. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruculara üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Çoğunluğun, somut olayda yürütülen soruşturmanın yeterli olduğu gerekçesiyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine ve başvurunun kabul edilemez olduğuna dair kararına katılmıyorum.

2. Yaşam hakkının usul boyutu, devlete salt soruşturma başlatma yükümlülüğü değil, ölüm nedenini aydınlatmaya elverişli etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü yüklemektedir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında da vurgulandığı üzere bu yükümlülüğün özü, soruşturmanın olayın gerçeğini ortaya çıkarabilecek nitelikte olmasıdır. Ne var ki soruşturmanın kapsamlı biçimde yürütülmüş olması tek başına yeterli değildir; soruşturmanın sorumluluğun tespitine ve gerektiğinde faillerin cezalandırılmasına imkân tanıyacak somut bir sonuca ulaşması da bu yükümlülüğün ayrılmaz gereğidir.

3. Somut olayda, 2005 yılındaki ölümün üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmiş olmasına karşın M.K.'nın ölüm nedeni hiçbir zaman kesin olarak saptanamamıştır. Alınan yedi bilirkişi raporu, toksik madde alımı, hipoksik karaciğer nekrozu ve viral/bakteriyel etkenlerin yol açtığı akut karaciğer hasarı olmak üzere birbiriyle çelişen üç farklı görüş ortaya koymuş; bu görüşler arasında herhangi bir uzlaşıya varılamamıştır. Daha da önemlisi, bu belirsizlik yetersiz delilden değil soruşturmanın bizzat kendi teknik eksikliklerinden beslenmiştir: askerlik öncesine ait kapsamlı sağlık kaydının bulunmaması, revir muayenelerine ilişkin belgelerin gizli tutulması ve ilk otopsi raporunun yetersizliği bu eksikliklerin başında gelmektedir.

4. Başvurucular, oğullarının ölümünün gerçek nedenini öğrenmekten yirmi yıl boyunca yoksun bırakılmıştır. Birbirine zıt bilirkişi raporları, tutarsız resmi açıklamalar ve birden fazla yargılama süreciyle örülü bu uzun yıllar boyunca yaşanan belirsizlik, sıradan bir hata ya da gecikmeler meselesinin çok ötesine geçmektedir. Ölüm nedeninin bir türlü aydınlatılamamış olması, başvurucular açısından kalıcı bir ızdırap kaynağına dönüşmüştür.

5. Bu gerekçelerle; M.K.'nın ölüm nedeninin yirmi yıl boyunca hiçbir zaman kesin olarak aydınlatılamamış olmasının yaşam hakkının usul boyutunu ihlal ettiği ve manevi tazminatın kusurdan bağımsız olarak hükmedilmesi gerektiği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

MUSTAFA ÇELİK

B. No: 2021/34176 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/34176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/34176)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Mustafa ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hükümlü olan başvurucunun mektuplarının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne kaydedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Elâzığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulan başvurucu, göndermek istediği ve kendisine gönderilen tüm mektupların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kaydedilmesinin ilgili mevzuata aykırı olduğunu iddia ederek söz konusu uygulamanın kaldırılması ve kaydedilenlerin silinmesi için Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 30/3/2021 tarihli kararıyla şikâyeti reddederken mevzuat düzenlemelerine yer vererek İnfaz Kurumu uygulamasının usul ve kanuna uygun olduğunu belirtmiştir. Başvurucunun itirazı 31/5/2021 tarihinde Elâzığ 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ek bir gerekçe gösterilmeden reddedilmiştir.

3. Başvurucu, nihai kararı 4/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 21/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvuru tarihinden sonra 17/6/2021 tarihli ve 7328 sayılı Kanun ile 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68. maddesinin (1) ve (4) numaralı

fıkralarına cümleler ve yine belirtilen maddeye beşinci fıkra eklenmiştir. Anılan değişiklikle hükümlülerin mektuplarının kaydedilme şartları, muhafazası ve imhasına ilişkin kurallar belirlenmiştir. Buna göre kayıt işlemi, terör suçları ve örgüt kapsamında işlenen suçlar ile hükümlünün kurum güvenliği açısından tehlike arz etmesi hâliyle sınırlanmıştır. Kayıtların kural olarak hiçbir kişi ve kurumla paylaşılamayacağı, soruşturma ya da kovuşturmaya konu edilmemişse azami bir yıl süreyle saklanacağı belirtilmiş, imha süreci Cumhuriyet savcısının denetimine tabi tutulmuştur. Söz konusu kanun değişikliğinin ardından Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 4/8/2021 ve 6/8/2021 tarihli genel yazıları ile yeni düzenlemenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu, kendisine gelen ve kendisinin gönderdiği mektupların UYAP'a kaydedilmesine ilişkin İnfaz Kurumu uygulaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin Kemal Karanfil ([2. B.], B. No: 2017/24776, 24/5/2018) kararından sonra mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapıldığı, bu kapsamda mektupların UYAP sistemine kaydedilmemesi hususunun kanunla güvence altına alındığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ümit Karaduman ([2. B.], B. No: 2020/20874, 2/2/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mahpusun mahrem bilgileri ile kişisel verilerinin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını, uygulanmasını, idarenin takdir yetkisinin sınırlarını düzenleyen ve keyfîliğe karşı güvenceler içeren kuralların mevcut olmadığı gerekçesiyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. 7328 sayılı Kanun'la yapılan yasal değişiklikten önceki uygulamayı içeren somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuru formunda mevcut mektup kayıtlarının silinmesi talebi bulunduğu anlaşıldığından başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK],

B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

13. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

14. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1010, K.2021/2047) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B.H.

B. No: 2021/40834 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

B.H. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40834)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : B.H.

Vekili : Av. Beran ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şüpheli ölüm olayı hakkında yürütülen soruşturmanın etkisizliği nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Azerbaycan'da savcı olarak görev yapan 1988 doğumlu oğlu Em.H. 18/8/2017 tarihinde Antalya'nın Lara bölgesinde tatilini geçirdiği otelin spor salonunda aniden yere yığılması üzerine hastaneye kaldırılmıştır.

3. Em.H. önce Özel Lara Anadolu Hastanesinde ve daha sonra başvurucunun isteğiyle Akdeniz Üniversitesi Hastanesinde tedavi altına alınmış, 27/8/2017 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

4. Em.H. adına düzenlenen ölüm belgesinde ölüm nedeni status epileptikus (nöbet fırtınası), ölüm şekli ise doğal ölüm olarak belirtilmiş ve otopsi yapılmaksızın Azerbaycan'a gönderilen cenaze orada defnedilmiştir.

5. Em.H.nin babası olan başvurucu 17/10/2017 tarihli dilekçesiyle oğlunun ölümünün

şüpheli olduğunu iddia ederek şikâyetçi olmuştur. Azerbaycan'da önemli bir siyasetçi olup daha önce bazı saldırılara maruz kaldığını belirten başvurucu, oğlunun Azerbaycan'da rüşvet dairesinde savcı olarak çalıştığını dilekçede beyan etmiştir. Başvurucu; oğlunun kaldığı otele giderek oğlunun spor salonundaki son anlarını görmek istediğini ancak otel yönetimi tarafından Em.H.nin fenalaşıp düştüğü ana kadar görüntülerinin kendisine izletildiğini, görüntülerin devamının ısrarlarına rağmen izletilmediğini, yine ısrarlarına rağmen izlediği kısmın bir kopyasının da kendisine savcılık isterse verebiliriz denilerek verilmediğini, olay üzerine iyice düşündükten sonra oğluna komplo kurulduğu yönünde şüphelerinin arttığını ileri sürmüştür. Başvurucuya göre oğlu Em.H.nin ölümünden üç gün önce çalıştığı bürodaki odası boşaltılmış, güvenlik kamerası görüntülerine göre bir bardak su içtikten sonra fenalaşmış, Em.H.ye otelde doktor müdahalesi yapılmamış, gelini El.H.den öğrendiğine göre Em.H. hastaneye götürüldüğü sırada daha önce görmedikleri Azerbaycan uyruklu bir bayan kendilerine eşlik etmiş, Em.H.nin daha önce bir rahatsızlığı olmamasına rağmen ölüm nedeni olarak rapora epilepsi yazılmış ve oğlunun ölümü şüpheli olduğu hâlde bu durum otel ile hastane yetkililerince kolluk birimlerine bildirilmeyerek otopsi yapılmasının önüne geçilmiştir. Başvurucu, bu iddialarıyla oğlunun ölümüne neden olan kişilerin tespit edilerek cezalandırılmasını talep etmiştir.

6. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından olay hakkında soruşturmaya başlanılmıştır. Yürütülen soruşturma kapsamında ilk olarak 1/11/2017 tarihinde müşteki sıfatıyla başvurucunun beyanı alınmıştır. Başvurucu, Başsavcılıkça alınan ifadesinde genel olarak şikâyet dilekçesindeki hususlardan bahsetmiştir. Başvurucu ayrıca oğlunun 2013 yılında karaciğer nakli olduğunu, yaşadığı son rahatsızlıktan sonra tedavi gördüğü Özel Lara Anadolu Hastanesine gittiğinde oradaki yoğun bakım servisi doktoru olan A.E.nin kendisine "Oğlunuza ne yedirilmiş, araştırın zehirlenmiş." dediğini, alındığı ameliyattan sonra kandaki trombosit oranının düşük olduğunu öğrendiğini, kan değerleri düşük olduğu için Kızılay'dan istenen kanın üç gün sonra gelip takviye edildiğini, burada yeterli tedavi olmadığı kanaatiyle oğlunu başka bir hastaneye sevk ettirdiğini, orada bir süre kaldıktan sonra beyin ölümünün gerçekleştiğini söylediklerini, daha sonra oğlunu makineden ayırdıklarını ve cenazesini teslim ettiklerini, olayın acısıyla otopsi yapılmasını talep etmeyi düşünemediğini, kendisine verilen ölüm belgesinde ölüm nedeni olarak epilepsi yazılsa da oğlunun böyle bir rahatsızlığı bulunmadığını, Azerbaycan makamlarının ölümün Türkiye'de gerçekleşmesi nedeniyle otopsi yapmadıklarını, gelini El.H.nin hem kendisinin hem oğlunun telefon görüşme kayıtlarını sildiğini öğrendiğini, oğlunun cesedi üzerinde zehirlenip zehirlenmediğinin saptanması için otopsi yapılmak üzere Azerbaycan adli makamlarına yazı yazılmasını istediğini beyan etmiştir.

7. Şikâyet dilekçesi ve alınan müşteki beyanı sonrasında soruşturma işlemleri Başsavcılık talimatıyla Antalya İl Emniyet Müdürlüğü Cinayet Suçları Soruşturma Bürosunca yürütülmüştür.

8. Başsavcılık, Türkiye ve Azerbaycan'ın taraf oldukları Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi kapsamında 2/11/2017 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti yetkili adli makamından uluslararası adli yardımlaşma talebinde bulunarak başvurucunun göstereceği yerdeki Em.H.nin cesedinin fethi kabir ile gömüldüğü yerden çıkartılarak ceset üzerinde zehirlenme iddiası yönünden klasik otopsi yapılmasını, zehirlenme bulgusu olup olmadığının tespiti açısından vücut organlarından, çürüme sıvısından ve cesedin gömüldüğü yerin etrafından ve altından 30-50 cm mesafeden toprak örnekleri alınarak ayrı ayrı kutulara konularak cesetten alınan örnekler ve toprak örnekleri üzerinde toksikolojik inceleme

yaptırılmasını ve alınacak raporların gönderilmesini istemiştir. Ayrıca Başsavcılıkça aynı tarihte kolluğa yazılan müzekkere ile spor salonunda olayın yaşandığı otele ait 18/8/2017 gününe ilişkin kamera görüntülerinin muhafaza altına alınarak incelenmesi, ölene ait Özel Lara Anadolu Hastanesi ve Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinden tüm tıbbi tedavi evrakının birer örneğinin temin edilmesi, Em.H.nin otelden Özel Lara Anadolu Hastanesi sevkine nezaret eden bayanın kim olduğunun araştırılarak kimliğinin tespiti hâlinde bilgi sahibi sıfatıyla dinlenilmesi talep edilmiştir.

9. Ölenin spor yaparken rahatsızlandığı otelin spor salonunda eğitmen olarak görev yapan L.G. özetle kendisinin olay saatinde spor salonunda olduğunu, Em.H.nin spor salonunda aniden yere düştüğünü, yanı başında birkaç spor yapan misafir ve yine kendisi gibi eğitmen T.F.Y.nin bulunduğunu, hemen otelin doktor odasına giderek hemşire S.Ö. ile birlikte spor salonuna geri geldiğini, Em.H.nin baygın olduğunu ancak ayaklarının hareket ettiğini, Em.H.yi doktor odasına taşıdıklarını, ambulansa ve otelin doktoruna haber verdiklerini, Em.H.nin eşinin de doktor odasına geldiğini, gelen ambulansa Em.H.nin eşi ile aynı yerde eğitmen olan D.U.nun bindiğini ve hastaneye gittiklerini beyan etmiştir. Aynı otelin spor salonunda eğitmen olan T.F.Y. de L.G. ile aynı yönde beyanda bulunmuş ve spor salonunun girişinde su dolabı bulunduğunu, dolap içinde her gün yenilenen 0.5 It E... marka kapalı yaklaşık 100 adet su olduğunu, bu dolabı bar görevlilerinin doldurduğunu, pet şişelerin ise kesinlikle açık olmadığını belirtmiştir.

10. Otelin spor salonunda eğitmen olan D.U. ise özetle telefonla kendisine salonda bir misafirin bayıldığının haber verilmesi üzerine salona gittiğinde salon sorumluları L.G. ve T.F.Y.nin orada olduğunu, daha sonra otelin hemşiresi S.Ö.nün elinde sedye ile geldiğini, bayılanın kimliğini öğrenmek amacıyla ceplerini yokladığını ve cep telefonuna parmak izini okutarak son aranan numaralardan PAPA olarak kayıtlı numarayı aradığını, babası olarak telefonu açan kişiye "Oğlunuzun adı soyadı nedir, oğlunuz salonda bayıldı." diye sorduğunu, bayılan kişiyi doktor odasına sedye ile götürdüklerini, hemşirenin müdahale ettiğini, o esnada yanlarına gelen bayılanın eşi ile birlikte ambulansa bindiklerini, ambulansa otel personelinden başka kimsenin binmediğini, bayılanın eşinin telefonda babasıyla Azerbaycan Türkçesi konuştuklarını ancak ne konuştuklarını anlamadığını, hastanede yaklaşık 45 dakika bekledikten sonra tekrar otele döndüğünü beyan etmiştir. Otelde hemşire olarak çalışan S.Ö. de L.G., T.F.Y. ve D.U. ile benzer beyanlarda bulunmuştur.

11. Kolluk tarafından düzenlenen 26/11/2017 tarihli kamera çözüm tutanağında Em.H.nin spor yaparken yere yığıldığı otele ait kamera kayıtlarının 60 günlük olarak tutulduğu, bu nedenle olay gününe ait önceki kayıtların tamamının bulunmadığı ancak gerekeceği düşünülerek muhafaza altına alınan 18/8/2017 günü saat 11.49-12.35 arasına ait spor salonuna ait görüntülerin bilgi işlem yetkilisinden teslim alındığı belirtilmiştir. Görüntülerde Em.H.nin salona elinde su şişesi, havlu, telefon ve taşınabilir şarj aleti ile girdiği, elindeki malzemeleri arkasındaki çalışma sehpasına bırakarak spor yapmaya devam ettiği, taşınabilir şarj aleti takılı şekilde telefonla görüşme yaptığı, spor salonuna gelirken elinde getirdiği suyu içtiği, bir süre daha spor yaptıktan sonra çalışma sehpasına dinlenme amaçlı oturduğu, oturduğu sehpa üzerinden sağına doğru yere düştüğü, salonda bulunan misafir ve personelin yardım amacıyla yanına geldikleri ve üç erkeğin Em.H.yi olay yerinden dışarı taşıdıkları tespit edilmiştir.

12. Özel Lara Anadolu Hastanesinde yoğun bakım anestezi uzmanı olarak görev yapan doktor A.E. 28/11/2017 tarihinde alınan ifadesinde özetle Em.H. hastaneye geldiğinde kendisine telefonla hastanın kasılma ve bayılma şikâyetiyle geldiği bilgisi verildiğini, bunun

üzerine gerekli müdahalelerde bulunulduğunu, hastanın Malatya'daki karaciğer naklini yapan doktor ile irtibat kurularak kullanılan ilaçları hakkında bilgi aldıklarını, nöroloji, beyin cerrahisi ve kardiyoloji uzmanları olarak bir araya gelip hastanın genel durumunu görüştüklerini, hastanın babasının talebiyle Akdeniz Üniversitesi Hastanesine naklinin sağlandığını, hastanın yakınlarına "Oğlunuza ne yedirilmiş araştırın zehirlenmiş." şeklinde bir ifadede bulunmadığını, hastanın genel durumunu anlatırken kasılma ve şuur kaybıyla acile gelen hastalardaki gibi gıda zehirlenmesiyle ilgili sorduğu sorulardan olayın farklı anlaşılmış olabileceğini, hastanın babasıyla arasında zehirlenme ile ilgili bir konuşma geçmediğini, Kızılay'dan istenilen kanın da zamanında geldiğini beyan etmiştir.

13. Yapılan araştırmada Em.H.nin otelde konakladığı tarih aralığında kaldığı odaya 14/8/2017 günü saat 13.21'de yemek servisi, 15/8/2017 günü saat 16.53'te ise çamaşır yıkama hizmeti aldığı, olay günü olan 18/8/2017 günü ise odasına herhangi bir yiyecek veya içecek siparişi vermediği tespit edilmiştir.

14. 30/11/2017 tarihinde Em.H.ye ait tüm tedavi evrakı ilgili kolluk birimince temin edilerek Başsavcılığa gönderilmiştir.

15. 1/12/2017 tarihinde Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü uluslararası yardımlaşma talepli evrakı bazı eksiklikler nedeniyle iade etmiştir. Başsavcılık iade yazısında belirtilen usuli eksiklikleri tamamlayarak 19/12/2017 tarihinde Azerbaycan adli makamlarından yeniden talepte bulunmuştur.

16. Başvurucu, üç kişilik bir kuruldan aldığı 7/1/2018 tarihli "Bilirkişi Uzman Görüşü" başlıklı bir raporu ibraz ederek oğlunun zehirlendiğini ve bu hususun da anılan raporla ortaya konulduğunu soruşturma makamına bildirmiştir. Bahse konu raporda "kişinin ölümünün; enfeksiyon odağı olmadan kandaki prokalsitonin düzeyinin 6,91 yükselmesine (ölümcül düzeyde) neden olan dışarıdan bir maddenin (endotoksin ve benzeri maddenin) verilmesi/alınması sonucu gelişen klinik tablonun, beyin ve beyincikte yaygın iskemi ve 3. gün ortaya çıkan beyin kanaması sonucu meydana gelmiş olduğu kanaatine varıldığı" belirtilmiştir.

17. Söz konusu raporun ibrazı üzerine Başsavcılık 22/2/2018 tarihinde İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığından (ATK) özel bilirkişi raporunda belirtildiği üzere Em.H.nin "dışarıdan bir maddenin verilmesi sonucunda" ölüp ölmediği, bu kanıya varmak için mezarının açılıp toksikolojik inceleme sonuçlarının beklenilmesinin gerekip gerekmediği, özel bilirkişi raporunda belirtilen kandaki prokalsitonin düzeyinin yükselmesinin yalnızca dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olup olmadığı, yoğun bakımda bir süre tedavi gören hastalarda da prokalsitonin düzeyi yükselmesinin görülüp görülmeyeceği hususlarında rapor düzenlenmesi talebinde bulunmuştur.

18. Başvurucu vekili 16/3/2018 tarihinde soruşturmanın genişletilmesi taleplerini içerir ek şikâyet dilekçesi sunmuştur. Bu dilekçede soruşturmanın genişletilmesi talebi açısından birçok iddia bulunmaktadır:

i. Başvurucu, oğlunun "S. Tour" isimli firma aracılığıyla Antalya'ya gitmesine rağmen Antalya'ya gittikten sonra "A. Travel" yetkilisi Y.N. isimli kişi tarafından aranarak "E. Tour" isimli firmadan hediye yat turu kazandığının söylendiğini belirterek oğlunun herhangi bir çekilişe katılıp katılmadığı ve neden farklı bir firma aracılığıyla yat turuna gönderildiği hususlarının araştırılmasını ve oğluna hediye yat turu kazandığını söyleyen "A. Travel" yetkilisi Y.N. isimli kişinin dinlenmesini talep etmiştir.

ii. Dilekçede ayrıca oğlunun spor salonunda fenalaştığı anlarda içtiği pet şişedeki suyun yanında bir kadının olduğu ve bu kadının araştırılması gerektiği, otele güvenlik kamerası hizmeti sunan firmanın tespit edilerek olay yerini farklı açılardan gösteren kamera kayıtları ve diğer tüm kamera kayıtlarının temin edilmesi istenmiştir.

iii. Başvurucu, Azerbaycan'da savcı olarak görev yapan oğlunun olaydan bir süre önce annesiyle görüştüğünü ve F.R. isimli şahısla bağlantısı olan şahısların kendisini tehdit ve takip ettiğini söylediğini ileri sürmüş; Em.H.nin annesinin müşteki ve tanık olarak beyanının alınmasını istemiştir. Oğlunu tehdit ve takip edenlere ilişkin bilgi ve belgelerin oğlunun arabasında bulunduğunu, oğlu zehirlendikten bir gün sonra F.H. isimli akrabalarının arabanın anahtarını istediğini ancak F.H.nin baldızının vermediğini, bir süre sonra araba anahtarını F.H.nin B.M. isimli şahıs ile birlikte oğlunun kayınvalidesinden alarak bu arabada bulunan oğluna ait cep telefonu ve belgelerin bir kısmını aldıklarını, yine O.M. isimli oğlunun eşinin kuzeni olan şahsın kendisine kurgu dolu bir hikâye anlatarak oğlunun tatile gitmeden önce kendisine bıraktığı telefonunu denize attığını anlattığını, adı geçen bu kişilerin ifadelerinin alınıp iletişimlerinin kayıt altına alınmasını talep ettiklerini belirtmiştir.

iv. Başvurucu, bu olayı kendi imkânları ile araştırırken oğlunun kaynvalidesinin kendisiyle "oğlun öldürüldü, bu işin peşini bırak yoksa seni ve geride kalan tüm yakınlarını da öldürürler." şeklinde konuştuğunu, bu konuşmaya tanık olan K.H. ve N.M.nin de dinlenmesini istemiştir. Başvurucu son olarak daha önce ifadesi alınmayan gelini El.H.nin beyanının alınmasını ve iletişim kayıtlarının tespit edilmesini talep etmiştir.

19. Başsavcılık; başvurucunun soruşturmanın genişletilmesi istemli dilekçesi üzerine 20/3/2018 tarihinde, A. Travel yetkilisi Y.N.den ölen Em.H.ye yat turu kazandığını söyleyip söylemediğinin, Em.H.nin yat turu çekilişine katılmak için başvurusu olup olmadığının, Türkiye tatiline şirketleri aracılığıyla gelip gelmediğinin sorulmasını, bunun yanı sıra Em.H.ye ait araçta 19/8/2017 tarihinde hırsızlık yapıldığına, Em.H.nin Azerbaycan Adalet Bakanlığı Rüşvet Dairesindeki odasının bilgisi dışında 16/8/2017 tarihinde boşaltılmasına ilişkin olarak Azerbaycan yetkili makamlarınca soruşturma yapılıp yapılmadığına, aracından ya da odasından çalınan bilgi, belge, eşya vs. olup olmadığına dair araştırma yapılmasını varsa adli soruşturma evraklarının bir örneğinin istinabe evraklarına eklenmesini, Em.H.nin kullandığı iki ayrı hattın 27/8/2017 tarihinden iki ay öncesinden itibaren yaptığı tüm görüşme dökümlerinin Azerbaycan devletinin telekomünikasyondan sorumlu biriminden istenmesini, Em.H.nin eşi El.H.nin tanık sıfatıyla dinlenerek Em.H.nin ölümüyle ilgili görgü ve bilgilerinin sorulmasını Azerbaycan yetkili adli makamından talep etmiştir.

20. Başvurucu; Azerbaycan yetkili makamlarına verdiği 27/3/2018 tarihli dilekçede oğlunun otopsisine izin vermediğini, elinde oğlunun hayattayken yaptırılmış biyopsisi olduğunu, buna herşeyin yansıdığını ifade etmiştir.

21. Azerbaycan yetkili adli makamı tarafından 19/12/2017 tarihli adli yardımlaşma talebine verilen cevapta maktulün babasının otopsi yapılmasını istememesi ve ayrıca özel bilirkişiden aldığı rapora dayanarak çocuğunun zehirlendiğini iddia etmesi üzerine talebin yerine getirilmediği belirtilmiştir.

22. Oğlunun ölümü ile ilgili araştırmalara devam ettiğini ve tekrar müşteki sıfatıyla ifade vermek istediğini belirtmesi üzerine 30/5/2018 tarihinde savcılık tarafından yeniden beyanı alınan ve ek dilekçeler veren başvurucu özetle oğlunun mesleği nedeniyle tehdit edildiğini, otelde fenalaşması sonrasında Özel Lara Anadolu Hastanesinde doktor olan A.E.nin kendilerine "sizin oğlunuza ne yedirdiler, ne içirdiler, gidin öğrenin, onu zehirlemişler"

dediğini, oğlunun eşi El.H.nin de ölüm olayıyla bağlantısı olduğunu, El.H.den El.H.nin annesi A.M.den, erkek kardeşi O.M.den ve oğlunu Türkiye tatiline gönderip tur hediye ederek bu tur sırasında içtiklerinden zehirlenmesine sebebiyet veren seyahat acentası görevlileri D.İ. ve Y.N.den şüphelendiğini beyan etmiştir.

23. 1. Adli Tıp İhtisas Kurulunun 16/7/2018 tarihli raporunda;

i. Kişide tespit edilen prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin tıbbi belgelerde tanısı konulamayan enfeksiyona bağlı da oluşabileceği, mevcut verilerle prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olduğunun tıbbi delillerinin olmadığı,

ii. Adli dosyada kayıtlı bilgiler ve ölümün meydana geliş şekli dikkate alındığında kişinin ölümünün kalp damar hastalığına bağlı meydana gelmiş olabileceği ancak dosya içerisinde ölüm anına ait ölüm sebebi ve mekanizmasını açıklayacak tıbbi bulgu olmaması, tedavisi için götürüldüğü hastanede ayrıntılı toksikolojik analizlerinin yapılmamış olması ve otopsi yapılarak dokularda makroskopik, histopatolojik ve toksikolojik araştırma yapılmamış olması nedeniyle mevcut verilerle kişinin kesin ölüm sebebi ve mekanizmasının bilinemediği,

iii. Kişinin ölüm tarihi dikkate alındığında sorulduğu üzere fethi kabir sureti ile elde edilecek cesedine yapılacak otopsisinde kan ve idrar elde edilemeyeceğinden ayrıntılı toksikolojik analizlerin yapılamayacağı, iç organlarda makroskobik ve histopatolojik incelemelerin yapılamayacağı, yumuşak dokularda ve saçlarda toksikolojik analizlerin yapılabileceği, fethi kabire karar verilmesinin uygun olacağı oybirliği ile mütalaa edilmiştir.

24. Azerbaycan yetkili adli makamı tarafından 8/10/2018 tarihinde ifadesi alınan El.H. özetle Em.H. ile 2016 yılında evlendiklerini, kamera görüntülerini incelediğini, spor salonunda Em.H.ye bir bayanın eşlik etmediğini, Em.H.nin arabasından yapılan hırsızlıkla ilgili bir fikrinin olmadığını, annesinin Em.H.nin babasına herhangi bir şey söylemediğini beyan etmiştir. 25/10/2018 tarihinde ifadesi alınan N.Y. ise Em.H. ile hiç tanışmadığını, B.H. isimli kişi aracılığıyla Antalya tatilini ayarladığını, yat turu için Em.H. ile görüşmediğini, B.H.nin kendisini arayarak bildirdiğini, yat turunu E. Tour isimli işyerindeki E.U. aracılığıyla ayarladığını, Em.H.nin telefonunun kendisinde olmadığını, onunla hiç görüşmediğini belirtmiştir.

25. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde görevli B.A. 11/2/2019 tarihli ifadesinde Em.H.nin hastaneye naklinden birkaç gün sonra beyin ölümünün gerçekleştiğini, olayın adli vaka olarak gelmediğini ve bu sebeple doğal ölüm raporunun düzenlendiğini ifade etmiştir. Özel Lara Anadolu Hastanesinde görevli anestezi uzmanlarının 21/2/2019 tarihinde şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmıştır. Y.Ç. ifadesinde özetle ölenin dışarıdan zehirli bir madde aldığına dair bir bulgu olmadığını, değerlerinde yoğun bir enfeksiyon geçirdiğinin görüldüğünü, hastaneye geldiğinde de bilincinin kapalı olduğunu belirtmiştir. K.M. ise özetle yapılan testler neticesinde ölenin tıbbi değerlerinde zehirlenme bulgusuna rastlamadığını beyan etmiştir.

26. Başsavcılık 21/2/2019 tarihinde İstanbul Adli Tıp Kurumundan cesedin Azerbaycan'a gömüldüğü, oraya yazılan adli yardımlaşma uyarınca da fethi kabirin bugüne kadar yapılamadığı, dolayısıyla dosyada yer alan alınan ifadeler, deliller, maktule ilişkin tedavi evrakı ve önceki ATK raporu ışığında tekrar değerlendirme yapılarak olayın üzerinden geçen zaman ve başvurucunun aldığı üç kişilik özel heyetten oluşan mütalaa da dikkate alınarak fethi kabir yapılmasının bu aşamada bir fayda sağlayıp sağlamayacağı, ölenin vücudundaki toksikolojik incelemenin cesetten alınabilecek kan ve yumuşak doku veya

başka organ parçalarında tespitinin ve dolayısıyla ölüm sebebinin belirlenmesinin mümkün olup olmayacağı hususunda ek rapor talep etmiştir.

27. 1. Adli Tıp İhtisas Kurulu 28/2/2019 tarihli ek raporunda, kurul tarafından daha önce verilen 16/7/2018 tarihli kararında değiştirilecek husus bulunmadığını belirtmiştir.

28. Başsavcılık 4/4/2019 tarihli yazısıyla 1. Adli Tıp İhtisas Kurulundan ölenin 2/8/2013 tarihinde İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Fakültesinde karaciğer nakli olduğuna dair evrak ve önceki ATK raporları ışığında karaciğer nakli geçmişi bulunan ölenin olay günü spor yaparken rahatsızlanması ve kanında belirtilen maddenin yüksek miktarda tespit edilmesi nedeniyle bu karaciğer nakli ve tedavi evraklarındaki sağlık durumunun kişinin ölümünde herhangi bir etken olup olmadığı, aralarında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığı konusunda yeni bir ek rapor düzenlenmesini istemiştir.

29. 1. Adli Tıp İhtisas Kurulu 26/4/2019 tarihli ek raporunda, kurul tarafından daha önce verilen 16/7/2018 tarihli kararında değiştirilecek husus bulunmadığını belirtmiştir.

30. Kolluk tarafından yapılan araştırma sonucu tanzim edilen 22/2/2019 tarihli tutanakta Em.H.nin Antalya'nın Muratpaşa ilçesinde faaliyet gösteren S. Tour isimli işyerinden El.H. ile birlikte Lara bölgesinde bulunan bir otelde 11/7/2017-20/7/2017 tarihleri arasında konaklamak için dokuz günlük tatil paketi satın aldığı ancak Em.H.nin bu şirket aracılığıyla herhangi bir yat gezisine katılmadığı belirtilmiştir.

31. Başsavcılığın talebi üzerine Azerbaycan yetkili makamlarının göndermiş oldukları iletişimin tespitine dair bir adet CD 8/5/2019 tarihinde Antalya Asayiş Şube Müdürlüğüne gönderilerek CD'nin ayrıntılı çözümünün yapılarak maktulün HTS'sinin tespitine, nerede ne zaman kiminle görüştüğü, baz istasyon kayıtları, görüştüğü kişinin de aynı şekilde baz istasyonu bilgileri tespiti ve analizi yapılmak suretiyle ölüm olayını aydınlatabilecek herhangi bir bilgi, belge olup olmadığının tespit edilmesi, ölenin eşiyle birlikte yat turuna katıldığı ve burada tek bir şişe içecek alıp ikisinin birlikte içtiği, bir sonraki gün ise yaşamını yitirdiği iddiası kapsamında bu içecek içeriğinin öleni zehirlediği hususunun dile getirilmesi nedeniyle Em.H.nin katıldığı herhangi bir yat gezisi veya tur varsa tespit edilerek aracı kişilerin ifadeleri ile belirtilen yat turuna katılan kişilerin tespiti, olayı gören bilen varsa tespit edilip beyanlarının alınması istenmiştir.

32. Antalya Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliği tarafından yapılan araştırma neticesinde Azerbaycan yetkili adli makamları tarafından gönderilen HTS kayıtlarında Em.H.nin Türkiye'de bulunduğu süre içinde kullandığı GSM hattı ile yaptığı görüşmelerin ve baz istasyon bilgisinin bulunmadığı, bu şekilde ölüm olayını aydınlatabilecek bir HTS incelemesinin mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

33. Ayrıca kolluk tarafından Em.H.nin çıktığı iddia edilen yat turuna ilişkin yapılan araştırma kapsamında S. Tour isimli işyeri yetkilisi F.A.D. 2/2/2019 tarihli ifadesinde ölenin yalnızca otelde konaklama paketi satın aldığını ayrıca yat turu paketi satın almadığını beyan etmiştir. E. Tour isimli işyerinin ortağı E.U. 6/3/2019 tarihinde tur ve gezi işlerine ortağı G.S.U.nun baktığını, A. Travel isimli şirketle beraber iş yaptıklarını, bu şirketten N.Y.nin kendisini aradığını ancak bir tur düzenlendi ise bile bunu kendisinin organize etmediğini, o işlere G.S.U.nun baktığını dile getirmiştir. E. Tour isimli işyerinde tur ve gezi sorumlusu olan G.S.U. 6/3/2019 tarihli beyanında ölen kişiye herhangi bir tur ve yat gezisi ayarlamadığını belirtmiştir.

34. Başsavcılık 8/5/2019 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti yetkili adli makamından yeniden

adli yardımlaşma talebinde bulunarak cesedin fethi kabir ile gömüldüğü yerden çıkartıldıktan sonra zehirlenme iddiası yönünden otopsi yapılması, zehirlenme bulgusu olup olmadığının tespit edilmesi için cesetten alınacak yumuşak doku ve saç örneklerinin Azerbaycan'daki Adli Tıp Kurumunda toksikolojik incelemeye tabi tutulması, ayrıca cesedin gömülü bulunduğu mezarda cesede yakın alandan bir miktar toprak örneğinin de aynı şekilde toksikolojik incelemeye tabi tutulup cesette herhangi bir zehirlenme bulgusunun olup olmadığına dair raporun tanzim ettirilmesi talebinde bulunmuştur.

35. Bahse konu talep de başvurucunun oğlunun zehirlenerek öldürüldüğünün sabit olduğu, bu nedenle fethi kabir ya da otopsi işlemi yapılmasına gerek olmadığı, baba olarak bu işlemlere muvafakat etmediğini bildirmesi dolayısıyla yerine getirilememiştir.

36. Başvurucu 28/5/2019 tarihinde cinayet büro amirliğine gelerek oğlunun 17/8/2017 günü kaldığı otelden ticari taksi ile Antalya Kaleiçi bölgesinde bir yat turuna katıldığını, sonrasında ise tekrar taksi ile otele döndüğünü, elinde tura çıkılan yatın görüntüleri olduğunu beyan etmiştir. Anılan iddia üzerine yapılan araştırma sonucu düzenlenen 13/6/2019 tarihli tutanağa göre Em.H.nin konakladığı otelden kendisini alan ya da bırakan ticari taksi veya özel araç olmadığı otele gelip giden araç ve taksi kayıtlarının tutulduğu kayıt defterinin incelenmesiyle tespit edilmiştir. Diğer yandan görüntülerdeki yat tespit edilerek kaptanı olan M.A.nın beyanı alınmıştır. Beyanında özetle acentalar aracılığıyla yat turu yaptığını, özel gezi turu yapmadığını, müşterilerden para almadığını, tur ücretini kişilerden değil bağlı olduğu kooperatiften aldığını, tura katılanların listelerinin acentalarda saklandığını, kimi tura götürdüğünü kendisinin bilmediğini, S. Tour ve E. Tour isimli şirketlerle hiçbir zaman çalışmadığını, anlaşmalı acentalar dışında tura müşteri kabul etmediklerini, tur sırasında sade içecek sattıklarını, bu içecekleri cam ya da teneke kutuda kapalı olarak sattıklarını, isteyenlere karton bardak ve pipet de verdiklerini ifade etmiştir.

37. Ölüm raporu veren ve durumu yetkili makamlara bildirmeyen doktor ve nöbetçi hastane müdürü Z.A. ve B.A. ile ilgili görevi kötüye kullanma suçundan ayrıca soruşturma yürütülmek amacıyla 31/7/2019 tarihinde tefrik kararı verilmiştir.

38. Başsavcılık 21/1/2020 tarihli adli yardımlaşma talebiyle Türkiye'den görevlendirilecek bir adli tıp uzmanının refakatinde fethi kabir yapılırken usulüne uygun alınacak maktulün saç kıllarının, zehirlenme bulgusunun araştırılmasına yardım edecek adli tıp uzmanının gerek görmesi hâlinde numune toprak parçası ve diğer benzeri materyalin usulünce alınıp muhafaza altına alınması, adli tıp uzmanı beraberinde Türkiye'ye getirilip, Türkiye Adli Tıp Kurumunda incelenmesi konusunda gerekli kolaylıkların sağlanması talebinde bulunmuştur.

39. Azerbaycan Adalet Bakanlığı 15/3/2021 tarihli cevabında COVID-19 nedeniyle adli yardımlaşma talebinin bu aşamada yerine getirilmesinin mümkün olmadığını bildirmiştir.

40. Başsavcılığın 4/6/2021 tarihinde 1. Adli Tıp İhtisas Kuruluna gönderdiği yazıda, olayın üzerinden müzekkere tarihine kadar dört yıla yakın bir zaman geçtiği, gerek ölenin babasının fethi kabir işlemine engel olması gerekse Azerbaycan yetkili adli makamına bu yönde talepte bulunulmasına rağmen verilen cevabi yazıda COVID-19 sebebiyle adli yardımlaşma talebinin kabul edilmemesi nedeniyle fethi kabir işleminin yapılamaması gözönüne alınarak aradan geçen dört yıla yakın zaman itibarıyla Kurulun daha önce belirttiği saç örneklerinin alınıp incelenmesinin bir fayda sağlayıp sağlamayacağı, olası zehirlenme olayının bu süre zarfında ölenin saç kıllarından tespit edilip edilemeyeceği hususunda geçen sürede dikkate alınarak yeni bir değerlendirme yapılması talep edilmiştir.

41. Anılan Kuruldan gelen 9/6/2021 tarihli cevabi yazıda kişinin ölüm tarihi dikkate alındığında fethi kabir sureti ile elde edilecek cesede yapılacak otopside kan ve idrar elde edilemeyeceğinden ayrıntılı toksikolojik analizlerin yapılamayacağı ancak ölenin yumuşak doku ve saçlarında toksikolojik analiz yapılabileceği belirtilmiştir.

42. Başvurucu, soruşturma devam ederken 15/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

43. Başsavcılıkça 28/10/2022 tarihinde Özel Lara Anadolu Hastanesi yoğun bakım ünitesinde görevli doktorlar A.E., K.M. ve Y.Ç. hakkında soruşturma usulünün farklı olması gerekçesiyle görevi kötüye kullanma suçu isnadıyla tefrik kararı verilmiştir. Aynı tarihte diğer şüpheliler A.L., A.M., D.İ., El.H., O.M. ve Y.N. hakkında ise kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Her ne kadar müşteki oğlu olan maktulün eşi şüpheli [El.H.] ve ona yardım eden kişiler tarafından tasarlanarak ve zehirlenerek öldürüldüğünü ileri sürmüş ise de; maktulün zehirlenerek öldürüldüğüne ilişkin müştekinin soyut ve tahmine dayalı iddiası dışında kanıt elde edilemediği, Adli Tıp Kurumunun çeşitli tarihlerde verdiği raporlarda belirtildiği üzere 'kişide tespit edilen prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin tıbbi belgelerde tanısı konulamayan enfeksiyona bağlı da oluşabileceği, mevcut verilerle prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olduğunun tıbbi delillerinin bulunmadığı, kişinin ölümünün kalp damar hastalığına bağlı meydana gelmiş olabileceği', maktulün zehirlendiğine ilişkin bulguların ancak ve ancak ceset üzerinde yapılacak toksikolojik inceleme ile saptanabileceği, bu yönde müştekinin şikayet beyanından bir gün sonra Azerbaycan Yetkili Adli Makamlarına yazı yazılmasına rağmen müştekinin ısrarla 'otopsi yapılmasına gerek olmadığı' görüşü ile otopsi işlemine izin vermemesinden dolayı toksikolojik incelemenin de yapılamadığı, belirtildiği üzere müştekinin soyut ve bir takım varsayımlara dayalı iddiaları dışında şüpheliler hakkında 'Kasten Öldürme' suçundan kamu davası açmayı gerektirir, yeterli ve inandırıcı kanıt elde edilemediği anlaşıldığından şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermek gerekmiştir."

44. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yapılan itiraz Antalya 4. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 20/1/2023 tarihinde reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

45. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

46. Başvurucu; olay hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olmadığını, oğlunun otopsi yapılmadan defnedildiğini, çelişkili raporlara rağmen fethi kabir gerçekleştirilmediğini, şüpheli yat gezisine ilişkin yeterli araştırma yapılmadığını, oteldeki kamera kayıtlarının kesilerek kolluğa teslim edildiğini, eksik tanık ve görüşme kayıtlarıyla kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ileri sürmüştür.

47. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu soruşturma sürecinde yapılan işlemlerden söz edilerek Başsavcılığın olayı öğrendiği ilk andan itibaren bütün delilleri toplayarak muhafaza altına aldığını, soruşturmanın Cumhuriyet savcısının gözetim ve denetimi altında bağımsız olarak yürütüldüğünü, uluslararası adli işbirliği çerçevesinde Azerbaycan yetkili makamlarından istinabe aracılığıyla gerekli bilgi ve belgelerin temin edildiğini, olayla ilgili bilgi ve görgüsü olan kişilerin tek tek ifadelerinin alındığını ve

başvurucunun soruşturma sürecine en başından itibaren katılım sağlayarak iddialarını dile getirebildiğini belirtmiştir.

48. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ölenin kanındaki prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin alınan rapora göre dışarıdan verilen madde nedeniyle oluştuğunun bilimsel olarak ortaya konulmasına rağmen doğal ölüm olarak raporlanması, otopsi yapılmaması, fethi kabir gerçekleştirilmemesi, raporlar arasındaki çelişkinin giderilmemiş olması, ölenin eşinin şüpheli tavrı ve ifadelerine rağmen yeterli inceleme yapılmamış olması, yat gezisiyle ilgili yeterli araştırmanın yapılmamış olması, ölenin eşinin olay sonrası görüştüğü Orhan isimli kişiye ilişkin araştırma yapılmamış olması ve kamera kayıtlarının silinme sebebinin araştırılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

49. Başvuru, yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

50. Başvuru, kasten öldürme iddiası hakkında yürütülen soruşturma devam ederken yapılmıştır ancak bahse konu soruşturma başvuru inceleme tarihinden önce sona ermiştir. Bu nedenle başvuruda başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin kabul edilebilirlik ölçütü yönünden bir sorun görülmemiştir. Ayrıca ihlal iddiası açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir kabul edilemezlik nedeni de tespit edilmemiştir. Dolayısıyla yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

51. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

52. Ölüme kasten neden olunması veya ölümün saldırı sonucu meydana gelmesi hâlinde etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü ölüm olayı hakkında ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir (Asya Göres ve diğerleri [GK], B. No: 2018/15851, 1/12/2022, § 74). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir (Salih Akkuş [1. B.], B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Bununla birlikte etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98).

53. Ölüm olayını çevreleyen koşulların tespiti ve varsa sorumluların tespitine engel olmadığı sürece Anayasa'nın 17. maddesi gereğince yürütülecek soruşturmalarda soruşturma makamlarının olayın gelişimine ve delillerin elde edilmesine ilişkin olarak ölen kişinin yakınlarının her türlü iddialarını ve taleplerini karşılama zorunluluğu bulunmamaktadır

(Yavuz Durmuş ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62; Mahpulah Özarslan [2. B.], B. No: 2016/12544, 15/9/2020, § 62).

54. Doğal ölüm raporu verilmesi sonrasında Em.H.nin cenazesi, başvurucu tarafından Azerbaycan'a götürülerek otopsi yapılmadan defnedilmiştir. Em.H. 27/8/2017 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Başvurucu ise 17/10/2017 tarihli dilekçesi ile oğlunun ölümünün şüpheli olduğuna dair ilk defa şikâyette bulunmuştur. Başsavcılık, şikâyetin ardından münhasıran cinayet suçlarını araştırma amacıyla kurulan kolluk birimine olayın aydınlatılmasıyla ilgili çeşitli talimatlar vererek ve Azerbaycan adli makamlarından uluslararası yardımlaşma talebinde bulunarak soruşturmaya başlamıştır.

55. Başvurucu, kendisinin talebiyle hazırlanan üç kişilik bilirkişi uzman görüşünü dosyaya sunarak oğlunun zehirlendiğini öne sürmüştür. Bu raporda kandaki prokalsitonin düzeyinin yükselmesine neden olan dışarıdan bir maddenin (endotoksin ve benzeri maddenin) verilmesi/alınması sonucu ölüm olayının meydana geldiği kanaatine varıldığı bildirilmiştir. Bahse konu iddia kapsamında ölenin daha önceki karaciğer nakli ve ameliyatlarına ilişkin belgeler ile otelde rahatsızlanması sonrası süreçteki tedavi evrakı temin edilerek 1. Adli Tıp İhtisas Kurulundan çeşitli defalar rapor ve ek raporlar alınmıştır. Bu raporlara göre Em.H.deki prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin tıbbi belgelerde tanısı konulamayan enfeksiyona bağlı da oluşabileceği belirtilmiştir. Ayrıca mevcut verilerle prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olduğuna dair tıbbi delillerin de dosyada olmadığı raporlarda vurgulanmıştır.

56. Yukarıda zikredilen 1. Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından tanzim edilen raporlar çerçevesinde fethi kabir yapılarak ölenin bedeni, saçı ve organları ile mezardaki toprak üzerinde inceleme yapılabilmesi için Azerbaycan'dan uluslararası adli yardımlaşma talep edilmiştir. Yapılan ilk talep başvurucunun otopsiye izin vermemesi nedeniyle yerine getirilememiştir. Başvurucu, bir yandan oğlunun zehirlenerek öldürüldüğünü öne sürerken diğer yandan ATK raporlarına göre olayı açıklığa kavuşturabilecek en önemli delil olan mezarda inceleme yapılmasına izin vermemiştir.

57. Başvurucunun zehirlenme iddiasının açıklığa kavuşturulabilmesi amacıyla aynı yönde yapılan sonraki adli yardımlaşma talebi ise pandemi süreci nedeniyle Azerbaycan yetkili adli makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Başsavcılık bu noktada olaya dair iddiaların açıklığa kavuşturulması adına uluslararası adli yardımlaşma mekanizmasını işletmiş ancak tüm makul çabalarına rağmen talebinin yerine getirilmesi noktasında sonuca etkili bir cevap alamamıştır.

58. Öte yandan başvurucu, oteldeki bayılma anına ilişkin kamera görüntülerinin yalnızca bir kısmının soruşturma dosyasına alındığını, olayın öncesi ve sonrasına ilişkin görüntülerin kasten ortadan kaldırıldığını iddia etmiştir. Oteldeki bayılma olayı 18/8/2017 tarihinde meydana gelmiştir. Başvurucunun şikâyeti ise 17/10/2017 tarihindedir. Başsavcılığın talimatıyla otele giden kolluk görevlileri kamera sisteminin en fazla 60 günlük kayıt yaptığını tespit etmiştir. Başsavcılık, şikâyet sonrası hızlıca harekete geçmiş ise de başvurucunun Em.H.nin ölümü sonrası şikâyet için beklediği süre nedeniyle kamera kayıtları silinmiştir. Buna rağmen otel görevlileri olay anına ilişkin spor salonu görüntülerinin 45 dakikalık kısmını ayrıca kaydederek saklamışlardır ve bu görüntüler kolluk tarafından izlenerek tutanak hâline getirilmiş ve şüpheli bir durum saptanamamıştır. Ölen Em.H. ile birlikte şüpheli bir kişinin daha ambulansa bindiği iddiası ise spor salonunda görevli kişilerin alınan beyanları sonrasında açıklığa kavuşmuş ve bu kişinin otel çalışanı

olduğu ortaya çıkmıştır.

59. Başvurucu, oğlunun Azerbaycan'daki tur şirketi sahibi tarafından yönlendirilerek Türkiye'de bir yat turuna çıkarıldığını ve burada içeceğine zehir koyularak zehirlendiğini de ileri sürmüştür. Bu kapsamda yapılan araştırmada ölenin kaldığı otelde söz konusu tur şirketi aracılığıyla bir tura çıkmadığı, konakladığı otele dışarıdan gelen ziyaretçilerinin olmadığı tespit edilmiş, başvurucunun iddialarında geçen çeşitli tur şirketi yetkililerinin beyanları alınmıştır. Bunların yanı sıra başvurucunun sunduğu fotoğraflardaki teknenin sahibi bulunarak beyanı alınmış, iddia edilen günde ölenin yat turu için herhangi bir araçla otelden ayrılıp tekrar döndüğüne dair bulguya ulaşılamamıştır. Sonuç olarak ölenin başvurucunun belirttiği gibi bir yat turuna çıktığına dair bir tespit yapılamamıştır.

60. Azerbaycan makamları tarafından gönderilen HTS kayıtları da Başsavcılığın talimatıyla kolluk tarafından incelenmiş ve yapılan incelemede ölüm olayını aydınlatabilecek bir bilginin bahse konu kayıtlarda bulunmadığı anlaşılmıştır.

61. Soruşturma makamları olayı öğrendikten sonra resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek delilleri tespit etmiştir. Soruşturma neticesinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda ATK'nın çeşitli tarihlerde düzenlediği raporlara dayanılarak prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin enfeksiyona bağlı da oluşabileceği, mevcut verilerle prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olduğuna dair tıbbi delillerin bulunmadığı, maktulün zehirlendiğine ilişkin bulguların ancak ve ancak ceset üzerinde yapılacak toksikolojik inceleme ile saptanabileceği belirtilerek bu yönde başvurucunun şikâyetinden bir gün sonra Azerbaycan yetkili adli makamlarına yazı yazılmasına rağmen müştekinin ısrarla "otopsi yapılmasına gerek olmadığı" görüşü ile otopsi işlemine izin vermemesinden dolayı toksikolojik incelemenin de yapılamadığı vurgulanmıştır. Kararda sonuç olarak başvurucunun soyut ve varsayımlara dayalı iddiaları dışında şüpheliler hakkında kasten öldürme suçundan kamu davası açmayı gerektirir, yeterli ve inandırıcı kanıt elde edilemediği kanaatine ulaşılmıştır.

62. Anayasa Mahkemesinin soruşturma makamlarının yerine geçerek ölüm olayına ilişkin delilleri değerlendirmesi söz konusu olamaz. Bu konudaki yetki ve sorumluluk ilk elden olayları inceleyen yetkili mercilerindir. Anayasa Mahkemesi, ikna edici bulguların varlığı hâlinde farklı bir değerlendirmede bulunabilir (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 88) ancak başvuru dosyasında bahsedilen nitelikte deliller mevcut olmadığı için Başsavcılığın vardığı sonuçtan farklı olarak Em.H.nin bir başkasınca kasten öldürüldüğü yönünde bir değerlendirmede bulunulması mümkün değildir.

63. Başvurucunun temel iddiası oğlunun zehirlendiğine yöneliktir. Bu iddia yönünden otopsi yapılması gerektiği ATK raporlarıyla ortaya konmuştur. Başsavcılık, fethi kabir yapılarak başvurucunun oğlunun mezarının açılması ve ceset üzerinde otopsi yapılması için Azerbaycan adli makamlarından istinabe talep etse de söz konusu işlem başvurucunun karşı çıkması nedeniyle yapılamamıştır. Üstelik bu durum iki kez yaşanmıştır. Bu bakımdan başvurucunun otopsi ve fethi kabir yapılmadığına yönelik şikâyeti yersizdir. Başvurucu, üç kişilik uzman raporunun oğlunun zehirlendiğini ispat ettiğini iddia etse de ATK raporundan prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin tıbbi belgelerde tanısı konulamayan enfeksiyona bağlı da oluşabileceği, mevcut verilerle prokalsitonin düzeyi yüksekliğinin dışarıdan bir madde verilmesine bağlı olduğunun tıbbi delillerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Başsavcılık olayın gerçekleşme koşullarının tespiti için gerekli tüm makul adımları atmıştır. Doğrusu zehirlenme iddiasının açıklığa kavuşturulmaması başvurucu ile Azerbaycan adli

makamlarının tutumundan kaynaklanmıştır. Bu sebeple Başsavcılığın başvurucunun oğlunun ölümü hakkında yürüttüğü soruşturmanın etkililiğinden ve Başsavcılığın olayı aydınlatma isteğinden şüphe edilmesi için bir neden bulunmamaktadır.

64. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığıma GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZER YİTER

B. No: 2021/54241 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54241

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZER YİTER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54241)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Özer YİTER

Vekili : Av. Erdinç ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarının tahsili amacıyla açılan davada tanığın mahkeme huzurunda dinlenmeden karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, özel bir şirkete ait işyerinde 25/5/2011-26/11/2014 tarihleri arasında depo şefi olarak çalışmıştır. Başvurucu; haftanın altı günü sabah 08.35-17.45 saatleri arasında, yaz aylarında haftanın beş günü akşam 22.00'ye kadar, kış aylarında haftanın iki günü akşam 22.00'ye kadar tatil günleri de dâhil çalıştığını belirterek 30/1/2015 tarihinde alacak davası açmıştır. Dava dilekçesinde diğer tanıklar ile birlikte Y.B.yi de tanık olarak göstermiştir.

3. Kayseri 2. İş Mahkemesince (Mahkeme) 6/10/2015 tarihinde dava kısmen kabul edilmiştir. Kararda, öncelikle dosyanın bilirkişiye tevdi edilerek düzenlettirilen rapor ile alacak kalemlerinin hesaplandığı ve başvurucunun davasını ıslahla artırdığı bilgisine yer verilmiştir. Delillerin ve dinlenen tanıkların -dinlenen tanıklar arasında Y.B. bulunmamaktadır- ifadelerinin değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun kış dönemi haftalık çalışma saatinin 54, yaz dönemi için 67,5 saat olduğu belirtilmiştir. Buna göre başvurucunun kış dönemi fazla çalışmasının 9, yaz dönemi için 22,5 saat olduğu ifade

edilmiştir. Yine başvurucunun genel tatil günlerinde ve ayda iki gün hafta tatilinde çalıştığı anlaşıldığından genel tatil ve hafta tatili alacağına hak kazanacağı kanaatine varılmıştır. Bilirkişi tarafından yapılan hesaplamalar doğrultusunda da karar verilmiştir.

4. Davalı şirket karara karşı 23/11/2015 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. (Kapatılan) Yargıtay 22. Hukuk Dairesince 9/7/2018 tarihinde Mahkeme kararı bozulmuştur. Kararda, beyanı esas alınan başvurucu tanıklarından birinin şirkete karşı açtığı davasının bulunduğu belirtilmiştir. Tanık G.S.nin ise başvurucunun talep ettiği hesaplamaya konu dönemde başvurucu ile birlikte çalışıp çalışmadığının tespit edilemediği ifade edilmiştir. Başvurucunun tanığının şirketteki çalışma süresinin tespiti ve belirlenen bu hizmet süresi ile sınırlı olarak fazla mesai alacaklarının hesaplanması gerektiği değerlendirilmiştir. Aynı dönem çalışması olmayan zaman içinse şirket tanıklarının beyanlarının esas alınarak hesaplanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca hükme esas alınan bilirkişi raporunda fazla mesai ve hafta tatili alacaklarının başvurucunun talebini aşacak şekilde yaz dönemi için üç ay yerine sekiz ay olarak kabul edilmesinin hatalı olduğu vurgulanmıştır.

5. Başvurucu 18/12/2018 tarihinde tanık olarak Y.B.nin dinlenilmesini talep etmiştir. Dilekçesinde tanığın dinlenilmesinden feragat etmediğini ifade etmiştir. Söz konusu tanığın dinlenilmesi hâlinde üç yıllık çalışmasını kapsayan fazla mesai hesaplaması yapılacağını belirtmiştir.

6. Mahkemece bozma kararına uyularak 20/2/2020 tarihinde dava kısmen kabul edilmiştir. Kararda, dinlenen tanıklardan Y.B.nin başvurucunun haftanın yedi günü 08.00-22.00 ya da 23.00 saatleri arasında pazar günleri de dâhil olmak üzere çalıştığını beyan ettiği ifade edilmiştir. Buna göre başvurucunun kış dönemi için haftalık 9 saat, yaz dönemi içinse haftalık 22,5 saat fazla mesai yaptığı belirtilmiştir. Y.B.nin 1/8/2012-21/1/2015 tarihleri arasında çalıştığı dikkate alındığında 25/5/2011-31/7/2012 tarihleri arası şirket tanığı beyanları dikkate alınarak başvurucunun yalnızca yaz aylarında 13,5 saat çalıştığı değerlendirilmiştir. Buradan hareketle başvurucunun brüt 18.070,40 TL fazla çalışma ücreti alacağına hak kazanacağı kanaatine varılmıştır. Başvurucunun haftanın yedi günü ve genel tatil günlerinde çalıştığı anlaşıldığından genel tatil ve hafta tatili alacağına hak kazanacağı değerlendirilerek bilirkişi tarafından yapılan hesaplamalar doğrultusunda hükme varıldığı açıklanmıştır.

7. Davalı şirket 27/8/2020 tarihinde karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 9. Hukuk Dairesince (Yargıtay) 27/10/2020 tarihinde Mahkeme kararı bozulmuştur. Kararda, bozma kararına uyulduğunda bozma kararı lehine olan taraf için usuli kazanılmış hak oluşturduğundan Mahkemece bozma gereklerinin yerine getirilerek karar verilmesinin zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Mahkemece bozmaya uyulduğu ancak usuli kazanılmış hak ihlal edilerek bozma dışına çıkıp yeni tanık dinlenerek bu tanığın beyanına göre hüküm kurulduğu belirtilmiştir. Mahkemece bozma gerekleri yerine getirilmeden karar verilmesinin isabetsiz olduğu, bu durumun yeniden bozmayı gerektirdiği ifade edilmiştir.

8. Mahkemece bozma kararına uyularak 21/1/2021 tarihinde dava kısmen kabul edilmiştir. Kararda, ilk bozma kararından sonra dinlenilen tanık Y.B.nin beyanları dikkate alınmadan yapılan hesaplama doğrultusunda hüküm tesis edildiği belirtilmiştir. Usuli kazanılmış hak nedeniyle beyanları hükme esas alınan tanık G.S.nin 23/4/2014-4/3/2015 tarihleri arasında çalıştığı ifade edilmiştir. G.S.nin beyanlarının şirket tanığı olan F.Ö.ye ait beyanlar ile desteklendiği bilgisine yer verilmiştir. Buradan hareketle başvurucunun 23/4/2014-26/11/2014 tarihleri arasında kış aylarında 9 saat, yaz aylarında ise 22,5 saat

fazla çalışma yaptığı değerlendirilmiştir. 25/5/2011-23/4/2014 tarihleri arasında ise kış aylarında fazla çalışmasının bulunmadığı, yaz aylarında ise 13,5 saat fazla çalışma yaptığı kanaatine varılmıştır. Başvurucunun tanık G.S. ile davalı tanıklarının beyanları değerlendirilerek hesaplanan brüt 9.024,83 TL fazla çalışma ücreti alacağına hak kazanacağı sonucuna varılmıştır. Öte yandan başvurucunun genel tatil günlerinde çalıştığı anlaşıldığından genel tatil alacağına hak kazanacağı kararda yer almıştır. Buna karşın tanık G.S.nin hafta tatili çalışmasına ilişkin görgüye dayalı bilgisi bulunmadığından ispat edilemediği kabul edilmiş ve başvurucunun hafta tatili alacağına hak kazanamayacağına hükmedilmiştir.

9. Başvurucu, karara karşı 2/4/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; dava dilekçesinin delil kısmında Y.B.nin tanık olarak bildirildiğini ifade etmiştir. Ancak Mahkeme tarafından bu tanık dinlenmeden hüküm kurulduğu, Mahkemece belirtilen tanığın dinlenilmesinden vazgeçildiğine dair herhangi bir karar verilmediği bilgisine yer vermiştir. Bunun üzerine bozma sonrası tanık Y.B.nin dinlenmesine yönelik beyan dilekçesinin Mahkemece kabul edilerek tanığın dinlenildiğini aktarmıştır. Bozma sonrasında dinlenmeyen tanıkların ifadelerine de başvurularak dosyanın bilirkişiye tevdi edilmesinde yasa ve usule aykırı bir yön bulunmadığını ileri sürmüştür.

10. Yargıtay tarafından 20/5/2021 tarihinde Mahkeme kararı onanmıştır. Kararda, Mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verildiği belirtilmiştir. İki tarafın yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanması gerektiği ifade edilmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 9/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, dava dilekçesinde belirtilen tanığın dinlenilmesinden vazgeçildiğine dair alınmış bir karar bulunmadığını iddia etmiştir. Bu nedenle bozma sonrasında bu tanığın dinlenmesinde herhangi bir engel olmadığının ifade etmiştir. İlk başta belirtilen tanığın dinlenmeden hüküm kurulmasının hukuka aykırı olduğunu, bozma sonrasında bu tanığın dinlenerek hüküm kurulması ile bu aykırılığın giderildiğini dile getirmiştir. Buna rağmen sırf bu gerekçe gösterilerek Yargıtay tarafından kararın bozulmasının ve sonrasında belirtilen tanığın dinlenilmemesinin hukuka aykırı olduğu iddiasıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma

düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21). Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

16. Başvurucu, şirkette depo şefi olarak çalışmaktayken iş akdinin feshedilmesi sonrasında alacak davası açmıştır. Dava dilekçesinde diğer tanıklar ile birlikte tanık olarak Y.B. de gösterilmiştir. Mahkeme Y.B.yi dinlemeksizin bilirkişi raporu doğrultusunda davayı kısmen kabul ederek alacağa hükmetmiştir. Şirket, karara yönelik temyiz kanun yoluna başvurmasına karşın başvurucunun temyiz talebi bulunmamaktadır. Yargıtay kararı bozarak tanıklar konusunda değerlendirmede bulunmuş, ayrıca bilirkişi raporunda hatalar olduğunu belirtmiştir.

17. Bozma sonrasında başvurucu Mahkemeye başvurmuş ve tanık Y.B.nin dinlenilerek karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme, istenilen ve ilk kararında yer almayan tanık Y.B.yi duruşmada dinlemiş ve bilirkişi raporlarında belirtilen eksiklikleri giderdikten sonra davayı kısmen kabul etmiştir. Şirket, yine söz konusu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay, Mahkemece bozmaya uyulduğu ancak usuli kazanılmış hak ihlal edilerek bozma dışına çıkıp yeni tanık dinlenildiğini belirterek yine bozma kararı vermiştir. Mahkeme bozma kararına uyarak -tanık Y.B.nin beyanlarını esas almadan- davayı kısmen kabul etmiştir. Başvurucu; tanık Y.B.nin dinlenilmesi gerektiğini, hukuken dinlenilmesinin önünde bir engel bulunmadığını belirterek temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay, temyiz talebini reddederek Mahkeme kararını onamış ve karar kesinleşmiştir.

18. Yapılan bir yargılamada hangi tanığın dinlenip dinlenilmeyeceğine karar vermek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin bu yönüyle yapacağı denetim mahkemelerce yapılan değerlendirmenin bariz takdir hatası veya keyfîlik içerip içermediğini incelemekle sınırlıdır. Başvurucu, dava dilekçesinde tanık olarak Y.B.yi göstermesine karşın Mahkeme ilk verdiği kararda Y.B.yi dinlememiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmamış ve Y.B.nin dinlenilmesi gerektiğini ileri sürmemiştir. Bozma sonrasında Mahkemeye başvurarak Y.B.nin dinlenilmesini talep etmiştir. Mahkeme Y.B.yi dinleyerek karar vermesine karşın Yargıtay bozma dışına çıkıp yeni tanık dinlenilmesi neticesinde usuli kazanılmış hak ilkesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

19. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20/12/2013 tarihli ve E.2013/23-131, K.2013/1681 sayılı kararına göre usuli kazanılmış hak davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretide kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez ana ilkelerinden biri hâline gelmiştir. Anlam itibarıyla bir davada, mahkemenin ya da tarafların yaptığı bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan

hakkı ifade etmektedir. Bir mahkemenin Yargıtay Dairesince verilen bozma kararına uyması sonunda kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak, yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince hüküm verme yükümlülüğü doğar. Usuli kazanılmış hak olarak tanımlayacağımız bu olgu mahkemeye hükmüne uyduğu Yargıtay bozma kararında belirtilen çerçevede işlem yapma ve hüküm kurma zorunluluğu getirdiği gibi mahkemenin kararını bozmuş olan Yargıtay Hukuk Dairesince de sonradan ilk bozma kararı ile benimsemiş olduğu esaslara ve dolayısıyla oluşan usuli kazanılmış hakka aykırı bir şekilde ikinci bir bozma kararı verilmesini yasaklamaktadır.

20. Usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi; mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini; temyiz merci yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir (AYM, E.2019/115, K.2020/31, 12/6/2020, § 4).

21. Başvurucu, Mahkemece verilen ilk karara karşı temyiz kanun yoluna başvurarak tanık Y.B.nin dinlenilmesi gerektiğini belirtmemiştir. Bunun üzerine Mahkemece dinlenen diğer tanıklar yönünden değerlendirme yapılarak bozma kararı verilmiştir. Mahkeme tarafından bu bozma kararına uyulması ile birlikte bozma kararı lehine olan taraf için usuli kazanılmış hak oluşturmuştur. Yargıtay, bozmaya uyma sonrasında yeni tanığın dinlenilmesinin usuli kazanılmış hak ilkesi ile çelişmekte olduğunu vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesinin usuli kazanılmış hakka dair yargılama mercilerinin yerine geçerek yorum yapmak gibi bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin yapacağı değerlendirme uyuşmazlık konusu alacağın tespiti esnasında başvurucunun iddialarının ispatı için ileri sürdüğü delillerinin dikkate alınıp alınmadığı ve bu sebeple zayıf bir konuma düşüp düşmediğini irdelemekten ibarettir.

22. Silahların eşitliği ilkesi bağlamında yargılamada adaletin sağlanması için başvurucunun iddia ve delillerinin Mahkeme huzurunda tartışılarak güçler dengesinin sağlanması gerekir. Başka bir deyişle yargılamada hükme esas alınan delillerin aksinin ispat edilmesi imkânının ilgili tarafa verilmesi, gerekirse tanıkların yeniden dinlenmesi ya da varsa başkaca tanık beyanlarına başvurulması alacağın tespiti bakımından önem arz edebilir. Aksi durum yargılamayı bir bütün olarak adil olmaktan uzaklaştıracaktır.

23. Dava dilekçesinde belirtilen tanık yapılan ilk yargılamada dinlenilmemiştir. Bozma sonrasında ise Mahkeme, tanığı dinledikten sonra beyanlarının yargılamanın çözümünde önemli olduğunu değerlendirmiş ve beyanları dikkate alarak sonuca ulaşmıştır. Başvurucunun iddialarının kanıtlanması açısından söz konusu tanığın dinlenilmesinin önemli olduğu ortadadır. Bir diğer ifadeyle başvurucunun iddialarına dayanak tanığın dinlenilmemesi başvurucunun zayıf konuma düşmesi anlamına gelecektir. Mahkemece yapılan yargılamada başvurucunun delil olarak ileri sürdüğü tanığın dinlenilerek sonuca varılması yargılamanın adil olması açısından gereklidir.

24. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun alacağının belirlenmesi bakımından belirleyici nitelikte bir delil olan tanığın dinlenilmemesinin başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü ve bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal

edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 200.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 2. İş Mahkemesine (E.2020/838, K.2021/52) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSA SEYLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/55523 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55523

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSA SEYLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55523)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucular : 1. İsa SEYLAN 2. Merve SEYLAN 3. Muhammet Malik SEYLAN 4. Nigar SEYLAN 5. Ömer SEYLAN

Vekili : Av. Yusuf DERE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da barış, emek ve demokrasi konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Planlamaya göre farklı şehirlerden gelen gruplar Ankara Tren Garı'nda toplanacak ve Talatpaşa Bulvarı, Opera Meydanı ile Atatürk Bulvarı'nı takiben Sıhhıye Meydanı'na yürüyecektir. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve yaralanmıştır (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 7, 8). Mitinge katılmak için gelen Ü.S., bu saldırı sonucu vefat etmiştir. Başvuruculardan Nigar ve İsa, müteveffanın annesi ve babası olup diğer başvurucular da müteveffanın kardeşleridir.

3. Başvurucular, İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak bombalı saldırı sonucu

uğradıklarını ileri sürdüğü maddi ve manevi zararları için 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi çerçevesinde tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruculara talebi zımnen reddedilmiştir. Diğer taraftan Ankara Valiliğine 12/1/2016 tarihinde başvuru yapıldığı, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında talepte bulunulduğu anlaşılmaktadır.

4. Başvurucular İçişleri Bakanlığı ve Ankara Valiliği aleyhine Ankara 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde zımni ret işleminin iptali ile maddi ve manevi tazminat istemli tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, müteveffanın annesinin ve babasının maddi tazminat istemlerinin kabulüne, müteveffanın kardeşleri olan diğer başvuruculara maddi tazminat isteminin reddine, anne ve baba için ayrı ayrı 20.000 TL, kardeşler için ise ayrı ayrı 10.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir.

5. Tarafların istinaf kanun yoluna başvurmaları üzerine istinaf istemlerinin Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) kısmen kabulüne, kısmen reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir. Bu kararda anne ve baba yönünden manevi tazminat miktarı yükseltilerek takdiren ayrı ayrı 40.000 TL olacak şekilde hükmedilmiştir.

6. Söz konusu karara karşı her iki tarafın yaptığı temyiz incelemesi sonucunda Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 15/12/2020 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiştir. Karar gerekçesinde, öncelikle Dairenin yerleşik içtihadı uyarınca terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yapılarak karar verileceğini belirtmiştir.

7. Gerekçenin devamında aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Ankara Valiliği (emniyet birimleri) tarafından verilen cevaplarda emniyet birimlerine konuya ilişkin ihbarda bulunulmadığının belirtildiğini açıklamıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ön inceleme raporunda Terörle Mücadele Daire Başkanlığının Ankara dâhil olmak üzere çok sayıda emniyet birimine ilettiği, DEAŞ'ın canlı bomba gibi eylemlerde bulunma hazırlığı yaptığı yönündeki yazının toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde emniyet tedbiri almakla görevli güvenlik şube müdürlüğüne iletildiği yönünde bir bilgi/belge bulunmadığını vurgulamıştır. Bununla beraber birden fazla birimle paylaşılan söz konusu yazı nedeniyle elinde istihbari bilgi bulunan idarece önceki standart uygulamadan ayrılarak bu bilgiyi ilgili birimlere iletmesi, güvenlik tedbirleri alması noktasında gerekli hassasiyet ve özenin gösterilmediğinin düşünülebileceğini ancak söz konusu yazı nedeniyle idarenin hizmet kusuru temelinde sorumlu tutulabilmesi için bu yazının yer, zaman ve kişi bakımından somut bir içeriğe sahip olması gerektiğini, bu bağlamda olay öncesine ilişkin olarak idarenin hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. Gerekçede ayrıca İçişleri Bakanlığının ön inceleme raporu ve Ankara Valiliği tarafından sunulan olay tutanağı ile emniyet tedbirleri konulu yazı temel alınarak idarenin önceki uygulamaları doğrultusunda açık hava toplantılarında toplanma yeri ile ilgili herhangi bir genel aramanın yapılmadığını, yeterli sayıda emniyet personelinin görev yaptığını, önleyici ve güvenliğe yönelik bomba aramalarının yapıldığını belirterek idarenin bu yönden de kusurunun bulunmadığını değerlendirmiştir. Sağlık hizmetinin sunumu, yaralılara müdahale yönünden de olay yerinde yeterli sayıda ambulansın görevlendirildiğini, sadece 65 dakika içinde tüm yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiğini, sağlık hizmetinin sağlanması bağlamında bir iletişim aksaklığı yaşanmadığını

belirterek idarenin bu bakımdan da hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuç itibarıyla 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi kapsamında davalıların olayın meydana gelmesinde hizmet kusuru ya da kusursuz sorumluluğu bulunmadığına karar vermiştir.

8. Daire kararının devamında olayda hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluk bulunmadığı tespit edildiğinden maddi zarar talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu sebeple genel hükümlere dayanılarak maddi tazminat ödenmesine ve tazminat talebinin kısmen reddedilmesine ilişkin karar verilmesinde hukuki isabet görmemiştir. Diğer taraftan manevi tazminatın anne ve baba için yüksek, kardeşler için ise düşük olduğunu belirterek manevi tazminat yönünden de hükmün bozulmasına karar vermiştir.

9. Başvurucular bunun üzerine 3/12/2021 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır. Bu kapsamda bozma kararı doğrultusunda maddi ve manevi tazminata dair itirazlarının incelenmeyeceğini, ayrıca kusur sorumluluğu yönünden de temyiz başvurusunun reddedildiğini, kararın bu yönüyle de kesinleştiğini ileri sürmüştür.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına 22/11/2022 tarihinde karar verilmiştir.

11. Bu sırada Bölge İdare Mahkemesi bozma kararına uymuştur. Bu kapsamda 5233 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile 20/10/2004 tarihli ve 25619 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in 21. maddesi gereğince değerlendirmede bulunulmuştur. Yetkili makam konumundaki Valinin veya Bakanın onay tarihi olan "2016" yılının "birinci" yarısında geçerli olan gösterge ve katsayılar esas alınarak hesaplama yapılmış ve onay tarihi "2016" yılının "birinci" yarısında olması nedeniyle Kanun'da belirtilen oran hesaplanarak 31.085,95 TL maddi zarar tespit edilmiştir. Diğer taraftan manevi tazminat istemi yönünden anne ve baba için ayrı ayrı 30.000 TL, kardeşler için ise ayrı ayrı 15.000 TL manevi tazminatın davalılardan alınarak ödenmesine karar verilmiştir. Ayrıca söz konusu tutarların idareye başvuru tarihi olan 3/12/2015 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiz ile birlikte ödenmesine hükmedilmiştir.

12. Tarafların temyiz istemleri Daire tarafından 25/4/2024 tarihinde reddedilmiştir.

13. Başvurucular söz konusu karardan sonra 6/9/2024 tarihinde bir kez daha bireysel başvuru yapmıştır. Söz konusu başvuru 2024/51575 numara ile kayıt altına alınmıştır. Komisyon tarafından 23/7/2025 tarihinde yaşam hakkının ve diğer hakların ihlal edildiği iddialarının kabul edilemezlikle sonuçlandığı anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucular; idarenin Anayasa'nın 17. maddesi anlamında pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini, yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu kapsamda dava dilekçesi ve ek beyan dilekçelerinden anlaşılacağı üzere mağdurlar açısından gerçek ve yakın bir tehlike olduğunu, resmî makamların bu gerçek ve yakın tehlikeden haberdar bulunduğunu, gerekli tedbirleri almadıklarını iddia etmiştir. Ayrıca iddialarının özenli bir şekilde incelenmediğinden, tazminatın düşük kalacağından ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) başvuru yollarının tüketilmemesi ve başvurucuların mağdur sıfatının olup olmadığı yönlerinden açıklamalar yaptıktan sonra esasa dair incelemede olayın üçüncü kişilerin eylemlerinden kaynaklandığı, devletin koruma yükümlülüğü kapsamında bir sorumluluğunun somut olayda bulunmadığı görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

15. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi."

17. Meydana gelen olay nedeniyle hizmet kusurunun olduğuna yönelik şikâyetler bağlamında yaşam hakkının maddi ve usul yönlerinden korunmasına ilişkin ihlal iddiaları Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) ve Bayram Çetiner ([1. B.], B. No: 2021/47873, 3/7/2025) kararlarında ortaya konulmuştur.

18. Bu çerçevede işbu başvuruda ileri sürülen şikâyetler, başvuruculaların 6/9/2024 tarihli ve 2024/51575 numaralı başvurusunda yargılamanın bütünü de dikkate alınarak Anayasa Mahkemesi tarafından daha önceden değerlendirilmiş ve yaşam hakkı yönünden açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Bu durum karşısında -mevcut başvuruda ileri sürülen şikâyetlerin 2024/51575 numaralı başvuru ile aynı nitelikte olduğu da gözönüne alınarak- eldeki başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜREYYA KARAAĞAÇ

B. No: 2021/61617 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61617

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜREYYA KARAAĞAÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61617)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Süreyya KARAAĞAÇ

Vekili : Av. Başak MUMCU DAYMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; polis memurlarının güç kullanması sonucu meydana gelen yaralanma, havasız bir ortamda ellerin arkadan kelepçelenmiş bir hâlde ve yüzüstü şekilde uzun süre bekletilme, bu olaylar hakkında yürütülen soruşturmanın etkisizliği nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, bir üniversiteye rektör atanmasına ilişkin işleme karşı 2/2/2021 tarihinde gerçekleştirilen bir gösteriye katılmıştır. Polis memurları tarafından düzenlenen tutanağa göre tüm uyarılara rağmen dağılmayan gösterici gruba polis memurları müdahale etmiş ve grup içinde bulunan başvurucu, kendisine müdahale eden polis memurlarına şiddetli tekme ve yumruklar atmak suretiyle direnmiştir. Bunun üzerine başvurucu saat 13.50 sıralarında yakalanmış ve gözaltına alınmıştır. Saat 15.51'de gerçekleştirilen muayenesi akabinde hazırlanan adli muayene raporunda "Sol göz etrafında hafif şişlik, göz içerisinde kızarıklık, sol kaş başlangıç hizasında 1x1 cm kızarıklık, sol omuz ön yüzde 2x2 cm kızarıklık, sağ kol ön yüzünde 1x1 cm kızarıklık, sol koltuk altında 3x1 cm kızarıklık, sol ön kol ön yüzde kızarıklık, sağ kol ön kol omuz ön yüzünde yer yer kızarıklık, sağ el 2. ve 3. Parmak orta phalangeal dış yanda 1 cm yaya şeklinde yüzeyel kesi, boyun arkasında 6x2 cm kızarıklık,

sağ skapula arkasında 4x4 cm kızarıklık, sol dizde kızarıklık abrazyon, saçlı deride ağrı, her iki bilekte kızarıklık, basit tıbbi müdahale gerekmez." tespitlerinde bulunulmuştur. Başvurucunun salıverilmesinden sonra hazırlanan adli muayene raporunda ise "Sol gözde yaygın konjonktival kılcal mikrohemoraji ve kanlanma mevcut, beyin bt de herhangi bir patoloji saptanmadı, btm ile giderilebilir hayati riski yok." hususları saptanmıştır.

3. Başvurucunun polis merkezinde şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmak istendiğinde başvurucu susma hakkını kullanmıştır. İfade alma işlemleri esnasında hazır bulunan müdafii ise başvurucunun kafa, yüz, kol ve bacak bölgesinden gözle görülür biçimde yaralandığını belirtmiştir (Daha sonra başvurucu hakkında kamu davası açılmış ve yapılan yargılama sonucunda başvurucunun iki polis memurunu basit tıbbi müdahaleyle yaraladığı belirtilerek görevi yaptırmamak için direnme suçundan 6 ay 7 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Buna karşılık kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ve kamu malına zarar verme suçlarından beraatine karar verilmiş, verilen karar istinaf incelemesi sonucunda kesinleşmiştir.) .

4. Başvurucu yakalandığı esnada ve gözaltı sürecinde polis memurlarının fiziksel şiddet içeren eylemlerine maruz kaldığı iddiasıyla 10/3/2021 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. İddialarına göre başvurucu, yakalandığını gördüğü arkadaşlarına yardım etmek isteğinde polis memurları tarafından yakalanmış, bir ana caddeye götürülmüş, orada bulunan kahverengi botlu, siyah montlu bir kişi yüzüne yumruk atmış, saçından çekerek yerlerde sürüklemiş, boğazını sıkarak nefesini kesmiş, uzun süre boyunca kafa ve karın bölgesine tekme atmıştır. Yerde cenin pozisyonunda yatarak kendini korumaya çalışmış olsa da tekmelerden etkilenmiştir. Bu esnada polis memurları "Vurun ulan!" diye seslenmiştir. Bir süre sonra bilincini kısmen kaybedip yere yığılmıştır. Polis memurları durumundan endişe etmiş ve onu bir başka yere götürüp su vermiş ve orada bırakmıştır. Kendine geldiğinde arkadaşlarının yakalanmaya çalışıldığını görmüş ve buna engel olmaya yeltenmiştir. Bu esnada bir polis memuru "Provokatör bu, alın bunu götürün!" demiştir. Bunun üzerine polis memurları kendisini yere yatırıp ellerini arkadan kelepçelemiş, daha sonra polis otomobiline bindirmiş ve elleri arkadan kelepçeli şekilde yüzüstü bekletmiştir. Ellerinin önden bağlanmasını ve normal bir biçimde oturmayı istemiş ancak polis memurları isteğini reddetmiştir. Polis memurları başvurucuyu muayene için hastaneye götürmüştür. Kelepçeyi otoparkta çözmüşler, muayene esnasında odada hazır bulunmuşlardır. Polislerin önünde soyunarak muayene olduğu için kendisini kötü hissetmiştir. Hekim raporu aceleyle hazırlamıştır. Polis memurları muayeneden sonra ellerini tekrar arkadan kelepçeleyip polis merkezine götürmüştür. Polis merkezinin otoparkında yaklaşık iki saat boyunca otomobil içinde elleri arkadan kelepçeli biçimde bekletilmiş, ifadesi alındıktan sonra bırakılmıştır. Başvurucu, suç duyurusu dilekçesinde tanık olarak dinlenilmek üzere iki kişiyi bildirmiş; ayrıca güç kullanıldığı anları gösterdiğini iddia ettiği görüntü kayıtlarını suç duyurusu dilekçesinde ek olarak sunmuştur.

5. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun dilekçesi üzerine soruşturma başlatmıştır. Polis memurları başvurucunun kendisine saldırdığını iddia ettiği kahverengi botlu, siyah montlu kişinin şüpheli sıfatıyla ifadesini almıştır. Bu kişi polis memuru değildir. İfadesinde olay yerinde alışveriş yapmak amacıyla bulunduğunu, kalabalık grubun bir polis memurunu yere düşürerek darbettiğini gördüğünü ve polis memuruna yardım etmek istediğini belirtmiştir. Soruşturma kapsamında herhangi bir polis memurunun şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmamış, başvurucunun tanık olarak bildirdiği kişiler dinlenmemiş, ayrıca

başvurucunun suç duyurusu dilekçesinde ek olarak belirttiği görüntü kayıtlarının üzerinde herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

6. Polis memurları olay yerini gören kameraların tespiti konusunda araştırma yapmış, bu kapsamda MOBESE kameralarını kontrol ettikleri gibi olay yerinde bulunan çeşitli mağazalara gitmiş, tespit ettikleri kameraların görüntü kayıtlarının otuz günlük saklama süresinin geçmesinden dolayı silindiğine dair tutanaklar hazırlamıştır. Buna karşın olayla ilgili olarak polis memurlarının taşıdığı kameraların görüntü kayıtları soruşturma dosyasına sunulmuştur. Polis memurları bunlar üzerinde yaptıkları inceleme neticesinde bir tutunak düzenlemiştir. Tutanağın yalnızca başvurucuyla ilgili olan sayfaları soruşturma dosyasına aktarılmıştır. Tutanakta başvurucunun polis memurlarının yüzüne yumruk atmak ve bir polis memurunun boyun bölgesini koltuk altına alıp sıkmak suretiyle direndiği, polis memurlarının dizlerine ve ellerinde tuttukları kalkanlara tekme atması üzerine yakalandığı ve başvurucuyla aynı anda yakalanmaya çalışılan N.Ç.nin direnmesi sonucu ayaklarının başvurucunun kafasına çarptığı anlara dair görüntülerin tespit edildiği bildirilmiştir.

7. Başsavcılık, başvurucunun iddiaları hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık, kararında soruşturma dosyasına sunulan tüm belgeleri detaylı bir şekilde aktarmış ve başvurucunun iddiaları hakkında somut bir değerlendirme yapmıştır. Olayların meydana geliş şekli gözönüne alındığında başvurucunun da içinde olduğu gösterici gruba karşı güç kullanılmasının kaçınılmaz hâle geldiğinin altını çizmiştir. Başvurucunun baş ve yüz bölgesinde meydana gelen yaralanmaların polis olmayan Y.K.nın başvurucuya yerdeyken tekme atması ya da başvurucuyla aynı anda yakalanan N.Ç.nin polis memurlarına direnirken ayaklarının yerde yatan başvurucunun yüz ve kafa bölgesine çarpması sonucu meydana gelmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Başsavcılık bu noktada Y.K.nın başvurucuya karşı eylemlerinin başka bir dosya kapsamında soruşturulmaya devam ettiğini vurgulamıştır. Ayrıca adli raporlarla belirlenen diğer bulguların polis memurlarının başvurucuyu yakalamak için kullandığı güç ile uyumlu olduğunu ifade etmiştir. Son olarak da başvurucunun gerekmediği hâlde ellerine arkadan kelepçe takılarak eziyet çektirmek maksadıyla kasıtlı olarak bu şekilde uzunca bir süre bekletildiğine dair somut ve inandırıcı delil bulunmadığını açıklamıştır. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazını reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 24/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 21/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; yüzüne yumruk atılmasından, saçının çekilmesinden, yere düşürülüp tekmelenmesinden, elleri arkadan kelepçelenip otomobilde hava almayacak şekilde yüzüstü bekletilmesinden ve bu olaylar hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olmamasından yakınmıştır. Ayrıca başvurucu olay yerini gören kameraların görüntü kayıtlarının zamanında soruşturma dosyasına getirtilememesinin, suç duyurusu dilekçesine eklediğini iddia ettiği görüntü kayıtları üzerinde inceleme yapılmamasının ve olayla ilgisi bulunan polis memurlarının tespit edilip ifadelerinin alınmamasının soruşturmayı etkisiz kılan hususlar

olduğunu ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun gerekli usuli güvencelerden faydalandığı, somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

16. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

17. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (Oğulcan Yiğit Özdemir [1. B.], B. No: 2020/16726, 17/9/2024, § 19; ayrıca bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

18. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

19. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların

gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

20. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

21. Eldeki olayda başvurucuya karşı güç kullanıldığı hususu polis memurlarınca hazırlanan tutanak, yine polis memurlarının taşıdığı kameraların görüntü kayıtları ve başvurucunun şüpheli olarak yer aldığı soruşturmada kendisine karşı güç kullanıldığına ve buna direndiğine dair tespitler uyarınca sabittir. Bunun yanında başvurucunun şüpheli olarak ifadesi alınmak istendiğinde başvurucu susma hakkını kullanmış olsa da hazır bulunan müdafii başvurucunun vücudunda yaralanma izlerinin bulunduğu konusundaki beyanını tutanağa yazdırmıştır. Ayrıca başvurucu hakkında düzenlenen adli raporlarda da başvurucuda yaralanmalar olduğu belirtilmiştir. Bu durumda başvurucunun şikâyetçi olması beklenmeden yaralanması olayı hakkında soruşturma başlatılmalıydı. Nitekim soruşturma için başvurucunun şikâyetçi olmasının beklenmesi aradan geçen zaman nedeniyle başvurucuya karşı güç kullanıldığı iddia edilen yerlerde bulunan kameraların görüntü kayıtlarının saklanma sürelerinin dolmasına, dolayısıyla da bu görüntülerin incelenememesine neden olmuştur. Bunun yanında Başsavcılık, başvurucunun suç duyurusu dilekçesine eklediğini iddia ettiği görüntü kayıtları hakkında da herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Oysaki aradan geçen süre nedeniyle olay yerini gören kameraların kayıtlarına ulaşılamaması, dilekçeye eklendiği iddia edilen bu kayıtları olayın aydınlatılabilmesi bakımından daha da önemli hâle getirmektedir. Öte yandan Başsavcılık, başvurucunun bildirdiği tanıkları dinlemediği gibi başvurucuya karşı güç kullanan polislerin tespiti ve beyanlarına başvurulması yoluna gitmemiş, soruşturmayı ağırlıklı olarak polis memurlarınca düzenlenen tutanakları esas alarak sonuçlandırmıştır. Soruşturmadaki bu eksiklikler başvurucunun sadece yaralanmasına dair iddialarının aydınlatılamamasına değil kolları arkadan kelepçeli biçimde uzun bir süre havasız ortamda bekletildiğine dair iddialarının da değerlendirilememesine sebep olmuştur. Tüm bu hususlar başvurucunun iddiaları hakkında yürütülen soruşturmanın bir bütün hâlinde etkisiz olduğunu göstermektedir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

23. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma merciinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

27. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 30.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/52834) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, polis memurlarının güç kullanımı sonucu meydana gelen yaralanma, havasız bir ortamda ters kelepçeli ve yüzüstü şekilde uzun süre bekletilme ve bu olaylar hakkında yürütülen soruşturmanın etkisizliği nedenleriyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu ile ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçelerle Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmış, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin içtihatlarında, her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan yararlanamayacağı, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiği açıkça vurgulanmıştır (Mehmet Arslan Başvurusu B. No: 2019/791, R.G. Tarih ve Sayı: 1/2/2022 - 31737).

Kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişiler; ispat külfetinin devlete geçtiği durumlar hariç olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceğini gösteren emare ve delilleri, haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece, zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdürler. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar, kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan ve dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddiaların güçlü bir dayanak ile birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirilmemesi hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerini söyleyebilmek mümkün değildir (Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47). (Bkz. Mahmut Şahin Başvurusu, (Başvuru Numarası: 2022/48231, Karar tarihi; 30.10.2024, § 21).

Somut olayda, Ankara ilinde Boğaziçi Üniversitesine rektör atamasını protesto etmek amacıyla 2 Şubat 2021 tarihinde gerçekleştirilen gösterilerde başvurucu yakalanarak gözaltına alınmıştır. Başvurucu 9 Mart 2021 tarihinde Başsavcılığa şikâyette bulunarak polis memurları tarafından kötü muameleye uğradığı iddiasıyla sorumluların cezalandırılmasını

talep etmiştir. Başsavcılık soruşturma kapsamında 2 Şubat 2021 tarihli olay ve yakalama tutanağını, başvurucunun aynı tarihli Gazi Mustafa Kemal Hastanesince düzenlenen doktor raporunu, başvurucu hakkında şüpheli sıfatıyla başlatılan 2021/97307 sayılı soruşturma kapsamında müdafisi eşliğinde alınan ifadesini dosyaya celp etmiştir. Olay hakkında tutulan kamera görüntüleri üzerinde DVD İzleme Tespit ve Teşhis tutanağı düzenlettirmiştir. Hastaneden kamera kayıtların istenmiş fakat sistemsel arıza nedeniyle hastanede kayıt işlemi yapılamadığı tespit edilmiştir. Yine olay yerine yakın iş yerlerine ait kamera kayıtları talep edilmiş fakat kayıt sürelerinin geçmiş olması nedeniyle temin etmek mümkün olmamıştır. Başvurucu vekili 10 Mart 2021 tarihinde olay anına ait ekran görüntüsünü Başsavcılığa sunmuştur. Yapılan araştırma sonucu başvurucuyu yerde tekmeleyen kişinin emniyet mensubu olmayan Y.K. isimli sivil olduğu tespit edilmiştir. Y.K'nın 2021/97307 sayılı soruşturma kapsamında ifadesinin alındığı anlaşılmıştır. Başsavcılık 2 Haziran 2021 tarihinde kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun itirazı üzerine Sulh Ceza Hâkimliği 23 Kasım 2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, bir kimsenin devlet görevlilerinin Anayasanın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması hâlinde etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektiğini, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delillerin toplanması gerektiğini, mağdurun soruşturmaya etkili şekilde katılabilmesi gerektiği ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmesi gerektiğini belirtmiştir. (Hasan Öztürk, 1. B., B.No; 2021/54338, 21.1.2025, § 16; söz konusu karrada atıf yapılan diğer kararlar için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103; S.D.,B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 111-114; Veli Saçılık (2), B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

Buna göre, somut olayda, başvuruya konu soruşturmanın başvurucuya açık olarak yürütüldüğü, şikayete konu olayla ilgili objektif deliller temelinde bir karar verildiği, başvurucunun usuli garantilerden yaralandığı ve itirazlarını yargısal merciler önünde sunabildiği anlaşılmaktadır. Başsavcılık, yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi içtihatlarında belirtildiği üzere, soruşturmayı makul bir özen göstererek, hızlı ve etkili bir şekilde yürütmüştür. Bu nedenlerle başvuru kabul edilebilir bulunsa dahi başvuruculaların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmalıdır.

Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Anayasanın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

HAZIM TEMEL

B. No: 2021/62858 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/62858

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAZIM TEMEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/62858)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Hazım TEMEL

Vekili : Av. Veysi ERÇİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör olayları sonucunda meydana gelen zararların karşılanması talebiyle açılan davada esasa etkili iddiaların araştırılmaması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Konusu Olayla İlgili Dava Süreci

2. Başvurucu, Hakkâri'nin Kavaklı Köyü, Çeltik mezrasında arıcılık yapmaktadır.

3. Başvurucu 2015 yılının Ağustos ayında terörle mücadele kapsamında yapılan faaliyetler sonucunda arı kovanlarının zarar görmesi nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında Hakkâri Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (İdare) başvurmuştur. İdare 3/8/2016 tarihli kararla başvuruyu süresinde olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Başvurucunun işlemin iptali talebiyle açtığı dava Van 1. İdare Mahkemesinin 2016/1177 esas sayılı dosyasında 13/3/2017 tarihli kararla kabul edilmiştir. Başvurucu, iptal kararı üzerine İdareye zararlarının tazmini talebiyle yeniden başvuruda bulunmuştur.

4. İdare 12/3/2018 tarihinde başvuruyu reddetmiştir. Ret gerekçesinde; başvurucu terör örgütünce çıkarılan yangında arı kovanlarının zarar gördüğünü iddia etse de Hakkâri Valiliği Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı (Jandarma Komutanlığı) tarafından gönderilen yazıda söz konusu iddiaya ilişkin bir ihbarın tespit edilmediğini, olayla ilgili olarak başlatılan bir adli süreç bulunmadığını, iddia edilen olay mahallinin herhangi bir yangın halinde Hakkâri Belediyesi tarafından derhâl müdahale edilebilecek durumda olduğunu ifade etmiştir.

5. Başvurucu 3/7/2018 tarihinde İdarenin ret işleminin iptal edilmesi talebiyle Van 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 2018/1662 esas sayısına kayıtlı dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde İdarenin ret kararının olayları ihbar yükümlülüğüne bağlaması sebebiyle hukuka aykırı olduğunu, kaldı ki olay yerine uzak yaşadığını, olay çıkarsa bundan haberinin olamayacağını hatta zararının doğduğunu öğrenmesinin bile zaman aldığını, aynı yerde arıcılık yapan Ş.T.nin aynı kapsamda yaptığı başvurunun İdare tarafından kabul edildiğini belirtmiştir.

6. Başvurucu 1/4/2019 tarihinde verdiği dilekçeyle dava dilekçesinde sehven Ş.T. olarak belirttiği kişinin aslında Ş.T.nin oğlu olan A.T. olduğunu, resmî kayıtlarda A.T.nin isminin yer aldığını Mahkemenin dikkatine sunmuştur.

7. Mahkeme 26/3/2019 tarihinde verdiği ara kararıyla davalı İdareden ve Jandarma Komutanlığından bazı bilgi ve belgeler istemiştir. Bu kapsamda davalı İdareden Çeltik mezrasının 1/8/2015-1/9/2015 tarihleri arasında askerî yasak bölge, özel güvenlik bölgesi, girişe yasak bölge kapsamında olup olmadığı, dava konusu köy ve mezra yolunun 1/8/2015-1/9/2015 tarihleri arasında kapalı olup olmadığı, aynı tarihler arasındaki olaylara ilişkin zararların karşılanması amacıyla başvuruda bulunan olup olmadığının, olduysa taleplerinin kabul edilip edilmediğinin sorulmasına, başvuru yapılmış ve kabul edilmişse/edilmemişse hangi sebeple başvuru yapıldığının, hangi sebeple kabul/ret edildiğine ilişkin bilgiler talep etmiştir. Jandarma Komutanlığından ise 1/8/2015-1/9/2015 tarihleri arasında dava konusu yerde terör olayı yaşanıp yaşanmadığına, varsa terör olaylarını gösteren ayrıntılı çizelgenin istenmesine, söz konusu yerin aynı tarihlerde askerî yasak bölge, özel güvenlik bölgesi, girişe yasak bölge kapsamında bulunup bulunmadığının sorulmasına, buna ilişkin bilgi ve belgelerin istenmesine, belirtilen tarihlerde terör olayları sebebiyle geçici olarak köy boşaltma yapılıp yapılmadığının, yangın çıkıp çıkmadığının sorulmasına, varsa buna ilişkin bilgi ve belgelerin istenmesine karar vermiştir.

8. Mahkeme 4/10/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlıkta; Mahkememizin 26/03/2019 tarihli ara kararına cevaben davalı idare tarafından dava konusu olayla ilgili aynı nitelikteki dava dışı [T.T.nin] yaptığı başvurusu üzerine temin edilen bilgi ve belgeler gönderildiği, bu belgelerden 01/06/2017 tarihli tutanakta, bölgede belirtilen tarihlerde herhangi bir çatışmanın yaşanmadığı, bahse konu tarihe ilişkin herhangi bir adli tahkikat yapılmadığı, belirtilen tarihte belirtilen bölgenin Özel Güvenlik Bölgesi ilan edilmediğinin belirtildiği, dava konusu olay ile ilgili aynı nitelikte anılan köy sakinlerinden sadece [T.T.] isimli vatandaşın yaptığı başvurusunun süre yönünden reddine karar verildiği, ret işlemine karşı Van 3. İdare Mahkemesinin E:2016/1158 esasına kayden açılan davada 15/2/2018 tarih ve K:2018/378 numaralı davanın reddine kararının verildiğinin görüldüğü, yine Hakkari İl Jandarma Komutanlığından 26/03/2019 tarihli ara kararına cevaben alınan bilgi ve belgelerden ise; bahse konu köy ve

mezrada belirtilen tarihlerde herhangi bir terör olayının yaşandığına ilişkin herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanılmadığı, bahse konu köy ve mezrada belirtilen tarihlerde Askeri Yasak Bölge, Özel Güvenlik Bölgesi, Girişe Yasak Bölge olup olmadığına ilişkin herhangi bir belgeye rastlanılmadığı, bahse konu köy ve mezranın belirtilen tarihlerde güvenlik nedeniyle geçici olarak terk edilip edilmediğine yönelik herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanılmadığı, bahse konu köy ve mezrada belirtilen tarihler arasında herhangi bir yangın olayının yaşanmadığı, ayrıca belirtilen hususlara dair herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanılmadığının belirtildiği görülmektedir.

Bu durumda, dosya kapsamında yer alan bilgi ve belgeler, Mahkememizin 26/03/2019 tarihli Ara Kararına cevaben gönderilen bilgi ve belgeler ile yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; davacının 2015 yılı Ağustos-Eylül ayında yaşandığını iddia ettiği terör olayları, uçak bombardımanı ve arı kovanlarının bölücü terör örgütü mensuplarınca yakıldığına ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunmadığı, bahse konu köyde yangın çıktığına ilişkin herhangi bir ihbar ve tespitin olmadığı, davacı tarafından da arı kovanlarının zarar gördüğüne ilişkin herhangi bir belge sunulmadığından, davacının Kavaklı Köyü Çeltik Mezrasında bulunan arı kovanlarının herhangi bir terör olayı nedeniyle zarar görmediği sonucuna ulaşılmış olup davacının 5233 sayılı Kanun kapsamında zararlarının tazmini istemiyle yaptığı 06/06/2016 tarihli başvurusunun kanun kapsamına girmediğinden bahisle reddedilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

9. Başvurucu, karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Dilekçede, Mahkemenin İdarenin savunması doğrultusunda davayı incelediğini, emsal nitelikte başvurular sunmasına rağmen dikkate alınmadığını, Mahkemece köy sakinlerinden sadece T.T.nin yaptığı başvuru dikkate alınarak sonuca varılmasının yeterli incelemenin yapılmadığını gösterdiğini, T.T.nin açtığı dava idare mahkemesi tarafından reddedilse bile istinaf isteminin kabul edilmesiyle dava konusu işlemin iptal edildiğini belirterek aynı kapsamda H.T., T.T., Se.T. ve A.T.nin yaptığı başvurular üzerine başlatılan idari/yargısal süreçlerin bulunduğuna dikkat çekmiş; arıcılık kayıt sistemi belgeleri ile arı kovanlarının telef olduğuna ilişkin fotoğrafları daha önce Mahkemenin 2016/1177 esas sayılı dosyasına sunduğunu vurgulamıştır.

10. Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Daire) 25/10/2021 tarihinde Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 23/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 23/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Konusu Dışındaki Olaylara İlişkin Dava Süreci

13. T.T., Çeltik mezrasındaki arı kovanlarının başvuru konusu olayla aynı tarihte terör olayları sonucunda zarar görmesi nedeniyle zararlarının karşılanması talebini İdarenin süre yönünden reddetmesi dolayısıyla Van 3. İdare Mahkemesinin 2016/1158 sayılı dosyasında iptal davası açmıştır. Yapılan yargılama sonucunda 15/2/2018 tarihinde verilen kararda T.T.nin açtığı davanın süresinde olup olmadığının belirlenmesinin öncelikli mesele olduğu, davacının olayların yaşandığının ilan edildiği tarihten itibaren yedi ay sonra başvuruda bulunmasının hayatın olağan akışına aykırılık taşıdığı, ayrıca araştırmalar sonucunda

mezranın özel güvenlik bölgesi ilan edilmediği, iddia edildiği gibi çatışma yaşanmadığı, adli tahkikat yapılmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. T.T.nin istinaf başvurusu Dairenin 28/3/2019 tarihli kararıyla kabul edilmiş, başvurunun süresinde yapıldığı tespit edilerek T.T.nin iddiaları hakkında İdarece gerekli araştırma yapılmak suretiyle karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlem kesin olarak iptal edilmiştir.

14. Se.T. de söz konusu aynı tarihlerde mezradaki arı kovanlarında terör olayları sonucunda meydana gelen zararlarının karşılanması talebiyle Van 3. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Van 3. İdare Mahkemesi 3/6/2020 tarihinde verdiği kararda başvurucunun açtığı davada Mahkeme tarafından verilen ret kararına değinmiş, davalı İdare ile dava dışı A.T.nin aynı kapsamdaki başvurusunda iddia ettiği aynı olaylarla ilgili sulhname imzalandığının tespit edildiğini ifade etmiştir. Dava konusu işlemin gerekçesi olan herhangi bir yangın kaydının olmadığına yönelik tespitin A.T. hakkındaki Komisyon kararı ile çürütüldüğünü, dolayısıyla İdarenin kanun kapsamında olduğuna karar verdiği olay hakkında davacının bir zararı olup olmadığını ve olması hâlinde miktarının ne olduğunu tespit etmesi gerektiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Daire 18/11/2021 tarihli kararıyla istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkı İle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, dava sürecine yer verdikten sonra Se.T.nin aynı kapsamda açtığı davada davanın kabulüne karar verildiğini, iddia edilen olayların yaşanıp yaşanmadığına ilişkin iki farklı değerlendirme olmasının adil yargılanma hakkı, eşitlik ilkesi ve mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, İdareden alınan görüş yazısı sunulmuş; bu yazıya göre başvurucunun iddialarının mahkeme kararıyla ispat edilemediğinin tespit edildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurucunun şikâyetinin özü, dava dilekçesinde ve yargılama safahatında kendisi ile aynı durumda olan kişilerin İdareye yaptıkları başvurulara ilişkin idari ve yargısal süreçlerin dikkate alınmasının talep edilmesine rağmen Mahkemenin yeterli inceleme yapmamasına ilişkindir. Başvurucunun şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Somut olayda ihtilaf başvurucunun sahibi olduğu arı kovanlarının terör faaliyeti sonucunda zarar görüp görmediğidir. Başvurucu, arıcılık faaliyeti ile iştigal etmekte ve geçimini de bu yolla sağladığını iddia etmektedir. Bu nedenle zarar gördüğünü iddia ettiği kovanların mülk teşkil ettiği hususunda tereddüt yoktur. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken

menfaatinin olduğu kabul edilmiştir.

21. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmalara yapılan başvuruların mutlaka başvurucu lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Bu bağlamda ilgili idari ve yargısal mercilere düşen ödev, başvurucunun şikâyetinin esasını inceleyerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karara bağlamaktır. Bununla birlikte mahkemelerin yorum ve değerlendirmelerinin söz konusu başvuru yoluna müracaat edilmesini anlamsız kılacak, başarı şansını zayıflatacak derecede keyfîlik içermesi ya da açıkça makul olmayan bir muhakemeye dayanması hâlinde etkili başvuru hakkı ihlal edilebilir (Seyfettin Şimşek [2. B.], B. No: 2019/21111, 30/3/2022, § 41).

22. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

23. Etkili başvuru hakkı, Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen bir hususta kendisinin zarar gördüğünü düşünen kişinin hem iddiaları hakkında karar verilmesini hem de mümkünse zararının giderilmesini sağlamak için hukuki bir yola başvurabilmesini gerektirir. Başka bir deyişle Anayasa'da düzenlenen temel hak ve özgürlüklerden birinin savunulabilir düzeyde ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu ileri süren herkes Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkına sahiptir (Sıtkı Güngör [2. B.], B. No: 2013/5617, 21/4/2016, § 87).

24. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacının terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek olduğu belirtilmiştir. Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin hayvanlarına, ağaçlarına, ürünlerine ve diğer taşınır ve taşınmazlarına verilen her türlü zarar, kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar arasında sayılmıştır. Bu noktada 5233 sayılı Kanun'un zararın kamu görevlilerinin veya terör örgütü mensuplarının fiillerinden kaynaklanması arasında bir ayrım yapmadığına dikkat çekilmelidir. Bu bağlamda kanun koyucunun terör örgütü mensuplarının fiillerinden kaynaklanan zararların dahi 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanmasını öngördüğü vurgulanmalıdır. Dolayısıyla terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonlar sırasında arı kovanlarının zarar gördüğünü iddia eden başvurucunun uğradığı zararın tazminini sağlayacak etkili başvuru yolunun teorik olarak bulunduğu açıktır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ramazan Yıldırım [2. B.], B. No: 2019/29794, 17/11/2022, § 36).

25. Başvurucu, terörle mücadele faaliyetleri ve terör örgütü tarafından çıkarılan yangında arı kovanlarının zarar gördüğünü ileri sürmüştür. Uyuşmazlıktaki temel mesele, başvurucunun arı kovanlarının bulunduğu mezrada iddia ettiği tarihlerde terörle mücadele kapsamında olay yaşanıp yaşanmadığına, terör örgütlerince çıkarılmış bir yangın olup olmadığına ilişkindir.

26. Mahkeme yargılama sırasında edindiği bilgi ve belgelere göre yaptığı değerlendirmede aynı kapsamda sadece T.T.nin yaptığı bir başvuru olduğunu, söz konusu başvurunun kabul

edilmemesinden sonra açılan davanın reddedildiğini, jandarmadan gelen bilgiye göre bir yangın çıkmadığını, diğer iddialar yönünden bilgi/belge bulunmadığını, ayrıca başvurucunun zarar gördüğüne ilişkin bir delili dosyaya sunmadığını belirterek başvurucunun sahibi olduğu arı kovanlarının herhangi bir terör eyleminden kaynaklanan zarar görmediği sonucuna ulaşmıştır.

27. Başvurucu, istinaf başvurusunda Mahkemenin gerekçesinde yer verilen T.T. hakkındaki yargılamada istinaf başvurusu aşamasında ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın kabul edildiğine dikkat çekmiş; istinaf aşaması dikkate alınmadan ilk derece mahkemesindeki sonuca göre karar verilmesinin Mahkemenin gerekli incelemeyi yapmadığının bir göstergesi olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, Mahkemenin benzer yönde başka başvurular olup olmadığını İdareden sormuşsa da kendisinin de daha önce başvuruda bulunduğunu belirttiği isimleri Mahkemenin dikkatine sunduğunu ancak Mahkemenin bunu dikkate almadığını, ayrıca başka isimler de vererek davasının kabul edilmesi gerektiğini iddia etmiş ancak Daire, başvurucunun iddialarına karşı herhangi bir gerekçe belirtmeden istinaf başvurusunu reddetmiştir.

28. Başvurucu, yargılama aşamasında aynı iddialarla başvuran ve talepleri kabul edilen kişilerin isimlerini hem Mahkemeye hem de Daireye sunmuş ancak Mahkeme, İdare tarafından bildirilen T.T. hakkındaki ilk derece mahkemesi kararına göre başvurucunun davasını reddetmiştir. Mahkemenin dayandığı T.T. hakkındaki ilk derece mahkemesi kararının istinaf kararıyla ortadan kaldırıldığı görülmüştür. Başvurucu, bu hususu istinaf dilekçesinde Dairenin dikkatine sunmuşsa da bu iddia istinaf kararında karşılanmamıştır. Başvurucu, istinaf dilekçesinde A.T. ile birlikte Se.T. hakkında da devam eden süreçten bahsetmiş ancak Daire başvurucunun bu yöndeki iddialarını da yanıtsız bırakmıştır. Oysa Se.T. hakkındaki yargılamada başvurucu hakkındaki Mahkeme kararına değinilmiş ancak dava dışı A.T.yle imzalanan sulhnamenin ileri sürülen iddiaların İdare tarafından kanun kapsamında olduğunun kabul edildiği anlamına geldiği sonucuna varılmıştır.

29. Bu durumda Mahkemenin ve Dairenin başvurucunun uyuşmazlığın esasına etkili iddialarını araştırmamasının mülkiyet hakkına ilişkin ihlalin giderilmesi bakımından teorik düzeyde etkili olduğu saptanan 5233 sayılı Kanun'la oluşturulan tazminat yolunun etkili olma potansiyeline engel olduğu anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

32. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum

bulunmamaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 1. İdare Mahkemesine (E.2018/1662, K.2019/1614) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT ÖZÇAN

B. No: 2022/2150 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/2150

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT ÖZÇAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/2150)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Bülent ÖZÇAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumuna ilk girişte gerekmediği hâlde çıplak arama yapılması, arama sırasında hakaret edilip güç kullanılması ve olayla ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, hükümlü olarak tutulduğu Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 3/10/2021 tarihinde Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) nakledilmiştir. Başvurucu, İnfaz Kurumunda tutulmaktayken 8/11/2021 tarihinde Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) yazdığı dilekçeyle İnfaz Kurumuna kabulü sırasında kötü muameleye maruz kaldığından şikâyet etmiştir. Dilekçesinde 3/10/2021 tarihinde saat 05.00 civarında üç mahkûmla birlikte getirildiği İnfaz Kurumunda tutuklu/hükümlü salonuna alındığını, kendilerine dezenfektan verildiğini, nazik davranıldığını, kendilerini getiren jandarmanın yanında elle ve dedektörle üst aramalarının yapıldığını, mahkûm odasında bir saat civarında bekletildikten sonra İnfaz Kurumuna girişle alakalı idari işlemler için başka bir birime götürülüp işlemlerin bitmesini müteakip yeniden mahkûm odasına getirildiğini, kamera bulunmayan bu odada şahsi eşyalarının tanzimine ve aramasına geçildiğini ileri sürmüştür. Dilekçesinin devamında ikisi başmemur olmak üzere altı infaz koruma memurunun odaya geldiğini,

görevli memurların odada bulunan ve yaklaşık 60x120 cm boyutlarında olan bir suntanın üzerine eşyalarını gelişigüzel koyduğunu, eşyalarını keyfî şekilde tanzim ettiklerini, eşya aramasından sonra ayakkabısını çıkarıp suntanın üzerine çıkmasını istediklerini, çıktıktan sonra bu kez de elbiselerini çıkarmasını söylediklerini, bunun üzerine "Aramaya direnmeyeceğim ancak kendim de soyunmayacağım, ısrar ediyorlarsa kendileri soysunlar." dediğini, iki infaz koruma memurunun kendisine bağırdığını, onlara "Bakın, ben elli beş yaşındayım, yaklaşık yirmi yıldır hapishanedeyim. Bu yaptığınız insani değil." cevabını verdiğini, başka bir infaz koruma memurunun "Ben de elli beş yaşındayım, ne olmuş yani." demesi sonrası diğerlerinin üstüne çullandığını, yaşanan hengâmede diyabet hastası olduğu için kısa bir süre kendinden geçtiğini, bu sırada zorla pantolonunu çıkardıklarını, üst elbiselerini de göğsüne kadar sıyırdıklarını, kendine geldiğinde kan şekerinin çok yükselmesi nedeniyle vücudunun kilitlendiğini, hareket edemediğini, pantolonunu zorlanarak giydiğini, daha sonra kendisini lavaboya götürdüklerini, kamera kayıtlarına bakılırsa odaya girdiği ve çıktığı anlarda vücudunun ve yüzünün ne şekilde olduğunun anlaşılacağını iddia etmiştir. Başvurucu anlattığı olaylar kapsamında hakarete uğradığını, kaba muameleye maruz kaldığını, çeşitli aramalardan geçtikten sonra bir de nedensiz yere çıplak arama işlemi uygulandığını savunmuş; ilgililer hakkında soruşturma açılarak sorumluların uyarılmasını fakat bu kişilere ceza verilmemesini talep etmiştir.

3. İnfaz Kurumu başvurucunun şikâyet dilekçesini -birlikte nakledildiği iki mahkûmun benzer yöndeki dilekçesiyle birlikte- 8/11/2021 tarihinde Başsavcılığa gönderirken üst yazıda bazı açıklamalarda bulunmuştur. İnfaz Kurumu üst yazıda müştekilerin tutulmaya başladıkları günden bu yana yaklaşık 35-36 gündür idareye veya Başsavcılığa darbedildiklerine ilişkin bir şikâyet dilekçesi sunmadıklarını, kurum girişinde bir sorun yaşandığına dair bir tutanak da düzenlenmediğini, müştekilerin İnfaz Kurumunda görevli psikoloğa oda değiştirmek istediklerini (arkadaşlarının tutulduğu bloklara geçmek istedikleri) söyleyip bu yönde bir de dilekçe yazdıklarını, yapılan değerlendirme sonucunda oda değiştirme taleplerinin reddedildiğini, buna yönelik kararın kendilerine tebliğ edilmesinden sonra darbedildikleri yönünde dilekçe verdiklerini, iddiaların mesnetsiz olduğunu, şikâyetin kurumu karalama amacıyla yapıldığını belirtmiştir. İnfaz Kurumu üst yazı ekinde açıklama yaptığı konularla ilgili belgeleri de sunmuştur.

4. Başsavcılık 22/11/2021 tarihinde başvurucunun ve diğer iki mahkûmun şikâyetiyle ilgili olarak soruşturmaya yer olmadığına karar vermiş; kararda, İnfaz Kurumunun üst yazısında belirtilen açıklamalara değindikten sonra İnfaz Kurumu yetkililerinin görevlerini yerine getirdiklerini, görevlerini ifa ederken ihmalleri veya kusurları olmadığını, şikâyetlerin ihbar edenlerin soyut iddiasından ibaret olduğunu belirtmiştir.

5. Başvurucu; Başsavcılık tarafından verilen karara itiraz için sunduğu dilekçesinde şikâyet dilekçesinde dile getirdiği iddiaları tekrar ettiğini, arama odasına giriş ve çıkışı gösteren kamera kayıtlarının incelemesi hâlinde iddialarının doğruluğunun anlaşılacağını, Başsavcılığın herhangi bir araştırma yapmadan ulaştığı sonucun hukuka aykırı olduğunu söylemiştir.

6. Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliği 10/12/2021 tarihli kararında Başsavcılık kararının toplanan delillere uygun olarak verildiğini, soruşturma açılmasını gerektirecek bir husus bulunmadığını belirterek başvurucunun itirazını reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 28/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşü ekinde yer alan belgelerde başvurucu hakkında düzenlenen tutuklu ve hükümlü ilk kabul gözlem formu da yer almaktadır. Başvurucunun imzasını taşıyan 3/10/2021 tarihli formda başvurucunun diyabet hastası olduğunu bildirdiği, vücudunda darp ve cebir izi olup olmadığıyla ilgili soruyu ise "Hayır." olarak cevapladığı görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; şikâyet dilekçesinde (bkz. § 2) belirttiği iddiaları tekrarlayarak İnfaz Kurumuna girişte yapılan arama sırasında kötü muameleye uğradığını, bu konudaki şikâyetiyle ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini, Başsavcılığın kamera kayıtlarını getirtmeden idarenin verdiği cevaba göre hareket ederek bir sonuca ulaştığını belirterek kötü muamele yasağı ile etkili başvuru hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Bakanlık görüşünde, başvurucunun şikâyeti üzerine başlatılan soruşturmanın içeriği hakkında bilgi verilerek İnfaz Kurumuna girişte başvurucu hakkında düzenlenen muayene raporunda darp ve cebir izine rastlanmadığı hususuna değinilmiş; başvurucunun şikâyeti kapsamında usulü garantilerden yararlandığı, itiraz haklarını kullanabildiği, Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında daha önceki şikâyetlerini tekrar ettikten sonra olaydan birkaç gün sonra sağlık muayenesinden geçirildiğini fakat doktor odasında infaz koruma memurları olduğu için doktora bulunduğu şartların uygun olmadığını söyleyerek sustuğunu iddia etmiştir. Başvurucu; başka blokta tutulan bir arkadaşının intihar etmesi nedeniyle İnfaz Kurumunda gerginlik oluştuğunu, bu olaydan sonra yan odada tutulan bir mahkûma saldırılması üzerine endişeye kapıldığını, bu nedenle şikâyet edip etmemekte tereddüt ettiğini, avukatıyla görüştükten sonra şikâyet dilekçesi verdiğini, bu nedenle şikâyetini geç yaptığını ifade etmiştir.

13. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B.

No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

14. Tutuklu ve hükümlüler ceza infaz kurumu yönetiminin sorumluluk ve kontrolüne tabidir (Serdar Avci [1. B.], B. No: 2015/19474, 9/1/2020, § 56; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95; S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 91). Anayasa'nın 17. maddesinde ceza infaz kurumunda güvenliği sağlamak, düzeni korumak ve suç işlenmesini önlemek için güç kullanımı yasaklanmamaktadır. Ancak bu kapsamda sınırları belli bazı durumlarda mevzuata uygun olarak ve sadece kaçınılmaz hâllerde aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir (Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 81, 82).

15. Çıplak olacak şekilde arama yapılması hükümlü ve tutuklular açısından tek başına kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemez. Nitekim bu tür bir aramayla ceza infaz kurumlarının güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutukluların kurum içinde kendilerine, diğer hükümlü/tutuklulara ve infaz koruma memurlarına zarar verecek veya suç oluşturacak uyuşturucu maddelerin, kesici ve delici aletlerin sokulmasının engellenmesi amaçlanmaktadır (Turan Günana (5) [2. B.], B. No: 2013/5545, 15/12/2015, §§ 64, 65). Uygulama biçiminin çıplak arama müessesesinin getirdiği kaçınılmaz unsurların ötesine geçmesi, bireyin aşağılanması ya da küçük düşmesine sebebiyet vermesi hâlinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlali ortaya çıkabilecektir (Mehmet Bayraktar [2. B.], B. No: 2014/2316, 15/2/2017, § 34). Anayasa Mahkemesi çıplak olacak şekilde arama yapılmasıyla ilgili şikâyetleri incelediği benzer başvurularda (Mehmet Bayraktar, Elif Kaya [1. B.], B. No: 2014/266, 6/4/2017) hükümlü veya tutukluların aynı cinsiyette olan personel tarafından arandığı, çok sık arama yapılarak aramanın rencide etme uygulamasına dönüşmediği, başkalarının karşısında arama yapılmadığı gibi aramaya ilişkin somut diğer uygulama koşullarının irdelenerek gerçekleştirilen uygulamanın kötü muamele yasağını ihlal etmediği sonucuna ulaşmıştır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Mahir Birgül [2. B.], B. No: 2017/37181, 13/10/2020, § 44).

16. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

17. Eldeki olayda başvurucu; İnfaz Kurumuna ilk girişte gerekmediği hâlde çıplak olacak şekilde yapılan aramaya maruz kaldığını, bu şekilde aranmak istemediğini söylemesi sonrasında infaz koruma memurlarının üzerine çullandıklarını, hakaret ederek zorla pantolonunu çıkardıklarını, üst kıyafetlerini ise göğsüne kadar sıyırdıklarını iddia etmiştir. Dile getirdiği iddialara bakıldığında başvurucu, hiçbir aşamadaki beyanında iç çamaşırlarının çıkarıldığını iddia etmemiş; aramanın gerçekleştirildiği odada mahremiyetin

sağlanmadığını ileri sürmemiş ya da kendisini küçük düşürmeyi amaçlayan başka bir uygulamadan söz etmemiştir. Dolayısıyla başvurucu iddia ettiği gibi insan onuruna aykırı bir aramaya tabi tutulmamıştır. Başvurucu, kendisine hakaret edildiğini iddia etse de sarf edilen sözlerin içeriğinden bahsetmemiş veya iddiasına dayanak oluşturan hiçbir veriye değinmemiştir. Öte yandan başvurucu, üzerine çullanıldığını ileri sürmüş olsa da infaz koruma memurları tarafından gerçekleştirilen müdahalenin içeriği ve şekli konusunda açık bir beyanda bulunmamıştır. İnfaz Kurumuna ilk giriş işlemi sırasında arama yapılmasını istemeyen ve kıyafetlerini çıkarmayan başvurucunun arama işlemi amacıyla kıyafetlerinin rızası dışında çıkarılmasının hukuka aykırı olduğu söylenemez. Kaldı ki bu işlem sonucunda bedeninde bir yaralanma meydana geldiği ne başvurucunun iddialarına ne de sağlık raporuna yansımıştır. Başvurucu, sadece yaşadığı gerginlik nedeniyle vücudunun kasıldığını zikretmiştir. Buna rağmen yükselen kan şekeri nedeniyle revire başvurduğunu ya da kan şekerini düşürmek için tedaviye ihtiyaç duyduğunu öne sürmemiştir. Somut başvuruda -olayın üzerinden bir aydan fazla süre geçmesinin ardından şikâyette bulunmasına ilişkin ayrı bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmeksizin- başvurucunun beyanları ve mevcut deliller karşısında arama işlemi sırasında kötü muameleye maruz kaldığına yönelik iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HARUN SARIFAKIOĞULLARI

B. No: 2022/27123 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/27123

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HARUN SARIFAKIOĞULLARI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/27123)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Harun SARIFAKIOĞULLARI

Vekilleri : Av. İhsan AKTAŞ Av. Aziz ALAKUŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kooperatif üyeliğinden kaynaklanan tapu iptal ve tescil davasının kesin hüküm sebebiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/3/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2022/54423 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyanın 2022/27123 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2022/54423 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2022/27123 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve incelemeye konu işbu başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Yüklenici S.S. [B.] [İ.] Konut Yapı Kooperatifi (Kooperatif) ile bir kısım arsa malikleri arasında Ankara 1. Noterliğinde 3/6/2005 tarihli Düzenleme Şeklinde Gayrimenkul Satış Vaadi ve Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi düzenlenmiştir.

6. Başvurucunun 7/6/2007 tarihinde yaptığı üyelik başvurusu Kooperatifçe kabul edilmiş ve anılan noterlikte yapılan 26/5/2008 tarihli kura çekiminde 46751 ada 3 parselde bulunan 5 numaralı daire başvurucuya isabet etmiştir. Başvurucu, söz konusu dairede birçok eksiklik olsa da dairenin 1/10/2018 tarihinde kendisine teslim edildiğini belirterek Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesinde (Mahkeme) 17/3/2019 tarihinde açtığı davada uyuşmazlık konusu bağımsız bölümün tapu kaydının iptali ve adına tescili talebinde bulunmuştur.

7. Mahkeme 30/1/2020 tarihli celsede taşınmaz mahallinde 5/3/2020 tarihinde keşif icrasına karar vermiştir. Anılan ara karar şu şekildedir:

"Bir adet inşaat mühendisi ile bir adet kooperatifler konusunda uzman mali müşavirin (taraflarca ittifak edilmediğinden) re’sen seçilerek keşfe götürülmesine,

HMK’un 283 ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bilirkişi Ücret Tarifesinin 5 vd maddesi hükümleri nazara alınarak bilirkişiler için 600,00-er TL (toplam: 1.200-TL) ücret taktirine, keşif harcı olarak 384,90- TL olmak üzere toplam: 1.584,90 TL keşif ve bilirkişi incelemesi gider avansının ikmali için davacı vekiline iki haftalık kesin mehil verilmesine, verilen kesin mehil içerisinde belirlenen keşif ve bilirkişi inceleme ücreti gider avansı dosyaya ikmal edilmediğinde keşif ve bilirkişi incelemesi deliline dayanmak talebinden vazgeçmiş sayılacağının huzurda ihtarına, (ihtarat yapıldı)

Bu nedenle duruşmanın 09/04/2020 günü saat 10:30 bırakılmasına karar verildi."

8. Başvurucunun keşif ve bilirkişi ücretine ilişkin gider avansını kesin süreye rağmen yatırmaması üzerine Mahkemenin 1/6/2021 tarihli kararıyla davanın ispatlanamadığından reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre; Dava, kooperatif üyeliğine dayalı olarak tapu iptali ve tescil talebine ilişkindir.

30/01/2020 tarihli celsede kurulan ara karar gereği mahallinde taraf iddia ve savunmalarının değerlendirilmesi, davaya konu taşınmazın değerinin belirlenmesi için keşif heyetince keşif yapılması ve rapor düzenlenmesi yönünde ara karar kurulduğu, ara karar gereği bilirkişilere yatırılması gereken miktar keşif heyetinde kaç kişi olacağı kişi başı ücret belirtilmiş, kalem kalem harçlar giderler ayrıntılı olarak yazılmış ve masrafın yatırılması için 2 hafta kesin süre verilmiş, kesin sürenin neticeleri huzurda bulunan davacı vekiline hatırlatılmış ve ihtar edilmiştir. Ancak kesin süreye rağmen davacı tarafça keşif heyetinin ücreti yatırılmamış süreyi kaçırmıştır. Davalı vekili de 10/09/2020, 30/03/2021, 01/06/2021 tarihli celselerde bu hususa değinmiş, davacının keşif ve bilirkişi deliline dayanmasına muvafakatlerinin bulunmadığını beyan etmiştir.

Bilirkişi hususu davacının delili olduğu, delili için gereken keşif ücreti 2 haftalık kesin süre ve ihtarata rağmen yatırılmadığında neticesi usulüne uygun olarak kendisine hatırlatılan ve ihtar edilen davacının bu delile dayanmaktan vazgeçmiş sayıldığı kanaatine varılmıştır.

Nitekim 6100 sayılı HMK 114/g maddesinde gider avansı dava şartı olarak belirlenmiştir.

324. maddesi ise; 'Taraflardan her biri ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansı, verilen kesin süre içinde yatırmak zorundadır. Taraf avans yükümlülüğünü yerine getirmezse, talep olunan delilin ikamesinden vazgeçilmiş sayılır.' hükmünü içermektedir.

Tüm bu hususlar incelendiğinde, davanın tapu iptal ve tescil davası olduğu, taşınmazın değerinin belirlenmesi ve taraf iddia ve savunmalarının değerlendirilmesi bakımından keşif ve bilirkişi incelemesinin gerektiği, davacının da bu delile dayanmaktan vazgeçmiş sayıldığı hususları gözetilerek davacının bu itibarla davasının ispatlayamadığı kanaatine varıldığından ispatlanamayan davanın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

9. Anılan karar taraflarca kanun yoluna başvurulmadığından 9/9/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Başvuruya Konu Dava Süreci

10. Bu defa başvurucu 27/9/2021 tarihinde açtığı aynı taşınmaza ilişkin ikinci davada yine dava konusu bağımsız bölümün tapu kaydının iptali ve adına tescili talebinde bulunmuş ve dava dilekçesinde taşınmazın iskanının alındığını belirterek dilekçesine ek olarak 46751 ada 3 parselde bulunan (A ve B blok) yapıya ilişkin 7/1/2021 tarihli “yapı kullanma izin belgesini” ibraz etmiştir.

11. Mahkemenin 28/9/2021 tarihli kararıyla davanın dava şartı noksanlığından usulden reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Dava, kooperatif üyeliğinden kaynaklanan tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

Mahkememizin 2019/330 Esas 2021/367 Karar sayılı dosyası dosya arasına celp edilmiş ve incelendiğinde; taraflarının işbu dava tarafları ile aynı olduğu, her iki dava dosyasında da davaya konu Ankara ili Etimesgut ilçesi Bağlıca mahallesi 46751 ada 3 parsel sayılı taşınmaz 1. Bina 5 nolu bağımsız bölümün tapu kaydının iptali ile davacı adına tescilinin talep edildiği, 30/01/2020 tarihli 1 nolu celsede keşif ara kararı verildiği ve keşif masraflarının yatırılması için kesin süre verildiği, sonuçlarının ihtar edildiği, keşif masraflarının yatırılmaması sebebiyle keşfin yapılamadığı, bunun üzerine mahkemece 01/06/2021 tarihli karar ile davanın ispatlanamadığından reddine karar verildiği ve kararın istinaf edilmeksizin 09/09/2021 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

Dava şartları, mahkemece davanın esası hakkında yargılama yapılabilmesi için gerekli olan koşullardır.

Diğer bir anlatımla; dava şartları dava açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için aranan ‘kamu düzeni’ ile ilgili zorunlu koşullardır.

Mahkeme, hem davanın açıldığı günde hem de yargılamanın her aşamasında dava şartlarının tamam olup olmadığını kendiliğinden araştırıp incelemek durumunda olup; bu konuda tarafların istem ve beyanları ile bağlı değildir.

Davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi için varlığı gerekli hallere, olumlu dava şartları (mesela görev, hukuki yarar gibi); yokluğu gerekli hallere ise olumsuz dava şartları denilmektedir (mesela kesin hüküm gibi). Olumsuz dava şartlarından birisi mevcutsa veya olumlu dava şartlarından biri mevcut değilse, davanın esası incelenemez. Bunun amacı, bir davanın esası hakkında incelemeye geçilebilmesi için gerekli bütün şartları ve bunların incelenmesi usulünü tespit etmek, böylece davaların daha çabuk, basit ve ekonomik bir

şekilde sonuçlanmasına yardımcı olmaktır.

6100 sayılı HMK'nun 114/1-i maddesinde ‘Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.’ dava şartı olarak öngörülmüş, 115/2. maddesinde ise dava şartı noksanlığının tespit edilmesi halinde mahkemece davanın usulden reddine karar verileceği hükme bağlanmıştır. Eldeki dava yönünden Mahkememizin 01/06/2021 tarih, 2019/330 E. 2021/367 K. sayılı ilamının maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği gözetilerek, davacı tarafından tapu iptal ve tescil talepli olarak açılan işbu davanın, 6100 sayılı HMK'nın 114/1-i ve 115/2 maddeleri gereğince dava şartı noksanlığından usulden reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

12. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde özetle Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (HGK) 20/12/2017 tarihli ve E.2017/14-2268, K.2017/2020 sayılı kararı uyarınca bu tür davalarda önceki davanın sonraki davada kesin hüküm oluşturmayacağını, ilk dava aşamasında olmayan iskân şartının sağlanması üzerine yeni davanın açıldığını belirtmiştir. Ayrıca ilk kararın davanın esası hakkında verilmiş olmayıp yalnız belli bir dava şartının yokluğuna ilişkin olduğunu, esasa ve usule dair ret nedenlerinin varlığı hâlinde öncelikle usulden redde dair karar verilmesi gerektiğini ve Yargıtay uygulamasında gider avansı yatırılmamasının usulden ret sebebi olduğunu vurgulamıştır. Kaldı ki ilk kararda esastan reddin varlığının kabulünde dahi Yargıtay uygulamaları ve HGK kararı doğrultusunda yeni gelişen durumlara göre önceki davanın sonraki davada kesin hüküm oluşturmayacağını ifade etmiştir.

13. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 15/12/2021 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"HMK m. 359/3 uyarınca; dosya kapsamındaki yazı, belge ve bilgilere, yasaya uygun gerektirici nedenlere, İlk Derece Mahkemesi kararının gerekçesinde dayanılan delillerle, delillerin tartışılması sonucu maddi olay ve hukuki değerlendirmede usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, HMK m.355/1 gereği incelemenin istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılıp, re'sen gözetilmesi gereken, kamu düzenine herhangi bir aykırılığın da bulunmamasına, kararın usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğunun anlaşılmasına göre davacı vekilinin istinaf itirazları yerinde görülmediğinden HMK m. 353/1,b,1 gereğince istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermek gerekmiştir."

14. Başvurucu, istinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde, istinaf dilekçesindeki aynı gerekçelerle itirazlarını dile getirmiştir. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 14/2/2022 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere ve HMK 355. maddedeki kamu düzenine aykırılık halleri resen gözetilmek üzere istinaf incelemesinin, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılacağı kuralına uygun biçimde inceleme yapılıp karar verilmiş ve verilen kararda bir isabetsizlik görülmemiş olmasına göre yerinde olmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun olan hükmün ONANMASINA, ..."

15. Nihai karar başvurucu tarafından 11/3/2022 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Dava şartları" başlıklı 114. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Dava şartları şunlardır:

...

g) Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması.

...

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması."

17. 6100 sayılı Kanun'un "Dava şartlarının incelenmesi" başlıklı 115. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler.

(2) Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder."

18. 6100 sayılı Kanun'un "Kesin hüküm" başlıklı 303. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir."

19. 6/8/2015 tarihli ve 29437 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bölge Adliye ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik'in "Harç, gider avansı ve delil avansının ödenmesi" başlıklı 205. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Davacı, yargılama harçları ile her yıl Bakanlıkça çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Gider avansı, her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler için davacıdan alınan meblağı ifade eder.

...

(3) Gider avansının yeterli olmadığının dava sırasında anlaşılması hâlinde, mahkemece bu eksikliğin tamamlanması için davacıya iki haftalık kesin süre verilir. Dava şartı olan gider avansının yatırılmaması veya tamamlanmaması hâlinde, dava, dava şartı yokluğundan reddedilir.

(4) Taraflardan her biri ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansı, verilen kesin süre içinde yatırmak zorundadır. Delil avansı, tarafların dayandıkları delillerin giderlerini karşılamak üzere mahkemece belirlenen kesin süre içinde ödemeleri gereken meblağı ifade eder. Taraflar birlikte aynı delilin ikamesini talep etmişlerse, gereken gideri yarı yarıya avans olarak öderler. Taraflardan biri avans yükümlülüğünü yerine getirmediğinde, diğer taraf bu avansı da yatırabilir. Delil avansını yatırmayan taraf, o delilin

ikamesinden vazgeçmiş sayılır. Tarafların üzerinde tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerle, kanunlardaki özel hükümler saklıdır.

(5) Delil avansının ödenmesine, hâkim tarafından dilekçelerin verilmesi, ön inceleme aşaması veya tahkikatın başında karar verilir."

B. Yargıtay Kararları

20. HGK'nın 20/12/2017 tarihli ve E.2017/14-2268, K.2017/2020 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşüldü:

Dava yüklenicinin temlikine dayalı tapu iptali ve tescil olmadığı takdirde tazminatın tahsili istemine ilişkindir.

Davalılar vekilleri somut olay bakımından Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2009/655 E., 2013/33 K. sayılı kararının kesin hüküm oluşturduğunu ve dava şartı yokluğu nedeniyle davanın reddi gerektiğini, mahkemece kesin hüküm olduğunun kabul edilmemesi hâlinde yüklenicinin edimini yerine getirmemesi nedeniyle davacının tescil isteme hakkının oluşmadığını, taşınmaz bedelinin tahsili istemi yönünden de davanın sıfat yokluğu nedeniyle reddi gerektiğini savunmuşlardır.

Yerel mahkemece yüklenici [H.O.]'a yönelik açılan alacağın tahsili talebi bu dava dosyasından tefrik edilerek ayrı bir esas numarasına kaydına karar verildikten sonra, davacı tarafından inşaatın seviyesine veya gelişen yeni duruma dair beyanda bulunulmadığı dikkate alındığında Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2009/655 Esas, 2013/33 Karar sayılı kararının davacının tapu iptali ve tescil talebi yönünden kesin hüküm oluşturduğu, davacının ödediği bedeli sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre yalnızca yükleniciden talep edebileceği dikkate alındığında arsa maliklerinin davada taraf sıfatları bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine dair verilen karar, davacı vekilinin temyizi üzerine Özel Dairece yukarıda gösterilen gerekçe ile bozulmuş ve mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davanın tarafları, konusu ve sebebi aynı olduğu ileri sürülen Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17.01.2013 gün ve 2009/655 E., 2013/33 K. sayılı kararının, eldeki dava bakımından kesin hüküm olarak kabul edilip edilmeyeceği; arsa payı devri karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca yükleniciye bırakılan taşınmazı temlik alan davacının taşınmazın rayiç değerinin tahsiline ilişkin istemi yönünden arsa maliki ile yüklenici arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunup bulunmadığı noktalarında toplanmaktadır.

Kesin hükme yönelik uyuşmazlık bakımından:

Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle; 'dava şartı' ile 'kesin hüküm' kurum ve kavramları üzerinde durulmasında yarar vardır.

Dava şartları, mahkemenin davanın esası hakkında yargılama yapabilmesi için gerekli olan unsurlardır. Diğer bir anlatımla; dava şartları, dava açılabilmesi için değil mahkemenin

davanın esasına girebilmesi için aranan kamu düzeni ile ilgili zorunlu koşullardır.

Mahkeme, hem davanın açıldığı günde hem de yargılamanın her aşamasında dava şartlarının bulunup bulunmadığını kendiliğinden araştırıp inceler ve bu konuda tarafların istem ve beyanları ile bağlı değildir. Dava şartlarının davanın açıldığı günde bulunmaması ya da bu şartlardan birinin yargılama aşamasında ortadan kalktığının öğrenilmesi durumunda mahkemece mesmu (dinlenebilir) olmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesi gerekir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesi “(1) Dava şartları şunlardır:

a) Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması.

b) Yargı yolunun caiz olması.

c) Mahkemenin görevli olması.

ç) Yetkinin kesin olduğu hâllerde, mahkemenin yetkili bulunması.

d) Tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları; kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunması.

e) Dava takip yetkisine sahip olunması.

f) Vekil aracılığıyla takip edilen davalarda, vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması.

g) Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması.

ğ) Teminat gösterilmesine ilişkin kararın gereğinin yerine getirilmesi.

h) Davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması.

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.

(2) Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır.”

hükmünü içermektedir. Buna göre dava şartlarından bazıları olumlu (davanın açılması sırasında var olması gerekli), bazıları ise olumsuz (davanın açılması sırasında bulunmaması gereken) şartlardır.

Dava konusu uyuşmazlığın daha önce bir kesin hüküm ile (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) madde 114/1-i) çözümlenmiş olması da dava şartıdır. Bu şart, olumsuz dava şartı olarak adlandırılır.

Kesin hüküm (hem bireyler için hem de devlet için) hukuki durumda bir kararlılık ortaya koyar. Bununla hukuki güvenlik ve yargı erkine güven sağlandığından kesin hüküm kamu yararı ile doğrudan ilgilidir.

Hemen belirtilmelidir ki kesin hükmün amacı kişiler arasındaki uyuşmazlıkların hem kesinleşme anı hem de gelecek için çözümlenmesidir. Bu amacın gerçekleşmesinde, hem davanın taraflarının hem Devletin hem toplumun yararı vardır. Çünkü kişiler aralarındaki uyuşmazlığın kesin bir biçimde sonuçlanması için dava sırasında bütün olanaklarını kullanırlar ve dava sonucunda verilecek kararla artık bu uyuşmazlığın sona ermesini isterler. Bunda Devletin de yararı vardır. Çünkü Devlet mahkemelerin sınırsız bir biçimde aynı uyuşmazlık ile tekrar tekrar meşgul edilmesini istemez (Arslan, R./ Yılmaz, E./Taşpınar

Ayvaz, S.: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2016, s.664).

Dava konusu uyuşmazlık hakkında kesin hüküm bulunuyorsa aynı konuda, aynı taraflar arasında ve aynı dava sebebine dayanılarak yeni bir dava açılamaz.

Kesin hüküm itirazı davanın her aşamasında ileri sürülebilir ve mahkemenin de davanın her aşamasında kesin hükmün varlığını kendiliğinden gözetip, davayı kesin hüküm bulunduğu (dava şartı yokluğundan) gerekçesiyle reddetmesi gerekir. Yine kesin hüküm itirazı mahkemede ileri sürülmemiş olsa dahi ilk defa Yargıtay'da (temyiz veya karar düzeltme aşamasında) ve dahası bozmadan sonra da ileri sürülebilir ve tarafların iradesine de bağlı olmayan mutlak bir etkiye sahiptir. O nedenle kesin hükmün varlığının, yargılamanın bir kesiminde nazara alınmamış olması diğer bir kesiminde ele alınmasını engellemez (Kuru, B.:Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı, 2001, C. V, s. 4980 vd.).

Bu bağlamda kesin delil ise yanları ve hâkimi bağlayan, bu tip delillerle kanıtlanan olayın hukuksal doğru olarak kabul edilmesini gerektiren delillerdir, hâkimin kesin delilleri takdir yetkisi yoktur. Bu biçimde ispatlanan hususu doğru kabul etmek zorundadır.

Hukukumuzda kesin deliller sınırlı olup bunlar senet (HMK. m.205), yemin (HMK. m. 229) ve kesin hükümdür (HMK. m.303). Kesin hüküm de aynı konuda daha sonra açılan davada kesin delil oluşturur (Kuru, C. II, s. 2034 vd). Kesin hüküm şekli anlamda kesin hüküm ve maddi anlamda kesin hüküm, olmak üzere ikiye ayrılır.

Şekli anlamda kesin hüküm, sözü edilen karara karşı artık bütün olağan yasa yollarının kapandığı anlamına gelir. Bazı son kararlar verildikleri anda kesindirler (HMK. m. 361). Yasa yolu açık olan bir karar, yasa yoluna başvurma süresi geçmekle de kesinleşir. Öte yandan, temyiz yolu açık olan bir karar temyiz edilip sonuçta onanmış ve karar düzeltme süresi geçirilmişse, ya da karar düzeltme yoluna gidilip de bu istem reddedilmişse veyahut yasa yoluna başvurmaktan feragat edilmişse verilen hüküm şekli anlamda kesinleşir. Bir hüküm bir kere şekli anlamda kesinleşirse artık bu hükme karşı olağan yasa yollarına başvurulamaz. Bir kararın maddi anlamda kesinleşmesi için öncelikle şekli anlamda kesinleşmesi gerekir.

Maddi anlamda kesin hükmün koşulları 6100 sayılı HMK'nun 303/1. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre 'Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.'

Kesin hükmün ilk koşulu her iki davanın taraflarının aynı kişiler olması, ikinci koşulu müddeabihin aynılığı, üçüncü koşulu ise dava sebebinin aynı olmasıdır.

Kesin hükmün ikinci koşulu olan müddeabihin, dava konusu yapılmış olan hakların aynı olmasıdır. Önceki dava ile yeni davanın müddeabihlerinin (konularının) aynı olup olmadığını anlamak için hâkimin, eski davada verilen kararın hüküm fıkrası ile yeni davada ileri sürülen talep sonucunu karşılaştırması gerekir. Eski ve yeni davanın konusu olan maddi şeyler fiziksel bakımdan aynı olsa bile bu şeyler üzerinde talep olunan haklar farklı ise müddeabihlerin aynı olduğundan bahsedilemez.

Kesin hükmün üçüncü koşulu ise dava sebebinin aynı olmasıdır. Dava sebebi, hukuki sebepten farklı olarak, davacının davasını dayandırdığı vakıalardır. Öyle ise her iki davanın da dayandığı maddi vakıalar (olaylar) aynı ise diğer iki koşulun da bulunması hâlinde kesin

hükmün varlığından söz edilebilir.

Nitekim aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 2010/1-602 E. 2010/643 K. sayılı ilamında da vurgulanmıştır.

Kesin hüküm öncelikle (hükmü veren mahkeme de dâhil) diğer bütün mahkemeleri bağlar. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse mahkemeler aynı konuda, aynı dava sebebine dayanarak, aynı taraflar hakkında verilmiş olan hüküm ile bağlıdırlar; aynı uyuşmazlığı bir daha (yeniden) inceleyemezler (kesin hüküm itirazı) ve aynı konuya ilişkin yeni bir davada, önceki davada verilmiş olan kesin hüküm ile bağlıdırlar (Kuru, C. V, s. 5051- 5053).

Kesin hüküm kural olarak hüküm fıkrasına münhasırdır ve gerekçeye sirayet etmez. Ancak gerekçe hükme ulaşmak için mahkemece yapılan hukuki ve mantıki tahlil ve istidlallerden (delillerden yargıya varma) ibaret kalmayıp, hüküm fıkrası ile ayrılması imkânsız bir bağlılık içinde bulunuyor ise istisnaen bu kısmın da kesin hükme dâhil olduğunu kabul etmek gerekir. Hangi gerekçenin hüküm fıkrasına sıkı sıkıya bağlı olduğu her olayın özelliğine göre belirlenir.

Somut olayın açıklanan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesine gelince; mahkemece Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17.01.2013 gün ve 2009/655 E., 2013/33 K. sayılı dosyasının eldeki dava açısından kesin hüküm oluşturduğu kabul edilmiştir. Ne var ki her iki davanın konusu, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi olup, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı olarak açılan davalarda inşaatın devamlılık göstermesi ve inşaat seviyesinin sürekli değişebileceği dikkate alındığında önceki tarihli davanın konusu ile sonraki davanın konusunda ayniyet bulunmamakta ve önceki davada verilen hüküm sonraki dava için kesin hüküm oluşturmamaktadır.

Hâl böyle olunca, davacının yeni bir dava ile tapu iptali ve tescil istemesinde herhangi bir usulsüzlük bulunmamaktadır. O hâlde mahkemece tapu iptali ve tescil isteminin kesin hüküm bulunduğu gerekçesiyle reddine dair kararında direnmesi doğru değildir.

…

Hâl böyle olunca yerel mahkemece Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenlerle direnme kararı bozulmalıdır."

21. HGK'nın 21/12/2021 tarihli ve E.2018/(14)7-174, K.2021/1712 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

36. Yapılan açıklamalar ışığında somut olayın incelenmesine gelince; davalı olan arsa sahipleri ile davalı yüklenici arasında 19.10.1990 tarihli arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi ve 17.04.1996 tarihli ek sözleşme yapılmış, davacı harici şekilde düzenlenmiş sözleşme ile dava konusu daireyi yükleniciden satın almıştır. Mahkemece kesin hüküm olduğu belirtilen Muğla 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17.01.2013 tarihli ve 2009/655 E., 2013/33 K. sayılı dosyasında, eldeki davada davacı olan [O.D.]'ın da içinde bulunduğu davacılar tarafından aynı davalılar hakkında aynı hukukî sebebe dayalı olarak dava konusu dairenin (ve diğer davacılar tarafından temlik alınan dairelerin) tapu kaydının iptali ve tescil isteminde bulunulmuş, fen ve imar kurallarına uygun olarak imal edilme ediminin yerine getirilmediği, inşaatın kabul edilebilir seviyeye ulaşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve

verilen karar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Eldeki davada da davacı, yine yüklenicinin temliki işlemine dayalı tapu iptali ve tescil, bunun mümkün olmaması hâlinde taşınmazın rayiç değerinin tahsili isteminde bulunmuştur.

37. Yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere, bu tür davalarda, yüklenicinin veya onun halefi olan davacının, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine göre binayı sözleşmeye, amacına, fen ve sanat kurallarına uygun imal ederek arsa sahibine teslim etmesi hâlinde şahsi hak kazanılmış olacağından yüklenicinin edimini yerine getirip getirmediğinin, ardından sözleşme hükümlerindeki diğer borçlarını ifa edip etmediğinin açıklığa kavuşturulması zorunludur. Somut olayda, her iki davanın konusunun, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi olduğu görülmekte ise de, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı olarak açılan davalarda yüklenicinin ilim ve fenne uygun inşaat yaparak arsa sahibine teslim etme edimini yerine getirip getirmediği her davada ayrıca değerlendirilmesi gereklidir. Zira bu sözleşmelerde, sözleşmenin geçerli ve ayakta olduğu sürede, edimin konusunu oluşturan inşaatın devamlılık göstermesi nedeniyle inşaat seviyesinin sürekli değişebileceği dikkate alındığında, önceki tarihli davanın konusu ile sonraki dava konusunun aynı olduğunu kabul etmek mümkün değildir; dolayısıyla önceki davada verilen hüküm sonraki dava için kesin hüküm oluşturmayacaktır.

38. O hâlde, davacının yeni bir dava ile tapu iptali ve tescil istemesinde herhangi bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Bu durumda, mahkemece arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geçerli ve ayakta olması, edimin konusunu oluşturan inşaatın devamlılık göstermesi göz önüne alınarak işin esasına girilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ve eksik incelemeyle karar verilmesi yerinde değildir.

39. Diğer taraftan; davacı önceki davadan farklı olarak tapu iptali ve tescil isteğinin yanında, bunun mümkün olmaması hâlinde taşınmazın rayiç değerinin davalılardan tahsilini talep etmiştir. Davacının tazminat isteminin dayanağı yüklenicinin adi yazılı sözleşme ile davacıya yaptığı temlik işlemidir. Mahkemece bu hususta da bir değerlendirme yapılmadan karar verilmiş olması da doğru görülmemiştir. ..."

22. Yargıtay (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesinin 20/6/2013 tarihli ve E.2013/7972, K.2013/9413 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Mahkemece, kararın aynı hukuki nedenlere ve vakıalara dayalı olduğu, taraflarının ve konusunun aynı olduğu, dolayısıyla dava tarihi itibariyle kesin hüküm oluştuğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de bu tür davalarda yükleniciden temlik alınan kişisel hakka dayalı olarak açılan tescil isteğinin kabulü için yüklenicinin veya onun halefi olan davacının arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine göre binayı sözleşmeye, amacına, fen ve sanat kurallarına uygun imal ederek arsa sahibine teslim etmesi halinde şahsi hak kazanılmış olacağından önceki hükmün kesin hüküm niteliğinden söz edilemez. Bir başka anlatımla, aynı taraflarca, daha önce açılan ve reddedilen davanın yargılama aşamasında tespit edilen inşaatın gerçekleşme oranı, eldeki davanın açıldığı tarihte farklı olabileceğinden yeniden dava açılmasına engel bir durum söz konusu değildir. Bu itibarla işin esasına girilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir. ..."

23. Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesinin 10/9/2019 tarihli ve E.2016/5993, K.2019/3503 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, açılan davada dava şartlarının

mevcut olmadığı gerekçesiyle davanın 6100 sayılı HMK'nın 303 ve 114/1-i maddeleri uyarınca dava şartı yokluğundan reddine karar verilmiştir.

Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil talebine ilişkindir. Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil davalarında ilk açılan dava tarihindeki durum ile sonradan açılan dava tarihindeki durum arasında fark bulunabileceğinden önceki davada verilen karar, eldeki dava için kesin hüküm oluşturmaz. Mahkemece işin esasına girilerek uygun sonuca göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir."

24. Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesinin 22/10/2019 tarihli ve E.2016/6454, K.2019/4369 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

Mahkemece, kararın aynı hukuki nedenlere ve vakıalara dayalı olduğu, taraflarının ve konusunun aynı olduğu, dolayısıyla tapu iptali ve tescil talebi yönünden dava tarihi itibariyle kesin hüküm oluştuğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de bu tür davalarda yükleniciden temlik alınan kişisel hakka dayalı olarak açılan tescil isteğinin kabulü için yüklenicinin veya onun halefi olan davacının arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine göre binayı sözleşmeye, amacına, fen ve sanat kurallarına uygun imal ederek arsa sahibine teslim etmesi halinde şahsi hak kazanılmış olacaktır. Arsa payı karşılığı inşaat yapım sözleşmelerine dayanılarak açılan davalarda her halde kesin hükümden söz etmek mümkün değildir. Sözleşme geçerli olduğu sürece inşaata devam edebileceğine göre, açılan ilk davadan sonra inşaatın kabul edilebilir seviyeye getirilmiş olması mümkündür. Önceki dava sonraki dava için kesin hüküm oluşturmaz. Bu nedenle mahkemece, inşaatın seviyesinde son durum tespiti yapılmadan kesin hüküm nedeniyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. …"

25. Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesinin 9/12/2019 tarihli ve E.2019/2309, K.2019/5068 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava, kat karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklı tapu iptâli ve tescil, olmadığı taktirde tazminat istemine ilişkin olup, mahkemece davanın kesin hüküm sebebiyle dava şartı yokluğundan usulden reddine dair verilen karar, davacı vekilince istinaf edilmiştir. Bölge adliye mahkemesince davacının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş olup, karara karşı davacı vekilince süresi içinde temyiz kanun yoluna başvurulmuştur. Davacı yüklenici, davalı arsa sahibidir.

…

Mahkemece yapılan yargılama sonucunda, Kırıkkale 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2006/193 Esas sayılı dosyası ile huzurdaki dava dosyasının aynı nitelikte olduğu ve aynı nitelikteki dava daha önce kesin hükme bağlandığı için HMK'nın 114/i maddesi gereği dava şartı bulunmadığından davanın usulden reddine dair verilen karar, davacı vekilince istinaf edilmiş olup, istinaf mahkemesince davacının istinaf başvurusu esastan reddedildiğinden, istinaf mahkemesi kararı davacı vekilince süresi içinde temyiz edilmiştir.

Kesin hüküm, 6100 sayılı HMK'nın 303. maddesinde 'Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci

davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir. Bir hüküm, davada veya karşılık davada ileri sürülen taleplerden, sadece hükme bağlanmış olanlar hakkında kesin hüküm teşkil eder. Kesin hüküm, tarafların küllî halefleri hakkında da geçerlidir…' hükmü bulunmaktadır. Bu hükme göre kesin hükümden bahsedebilmek için; a) davanın taraflarının aynı olması ve b) dava sebeplerinin aynı olması ve c) dava konusunun aynı olması gerekir. Tarafların aynı olmasından anlaşılması gereken; her iki davada da tarafların aynı kişiler olması anlamına gelir. Hükmün davanın tarafları dışında üçüncü kişilere kural olarak herhangi bir etkisi yoktur. Zaten davada taraf olmayan bir kişiyi kararın bağladığının kabulü hukuki dinlenilme hakkına da aykırılık teşkil eder. İkinci unsur olarak dava sebeplerinin aynı olmasından anlaşılması gereken ise; davacının talep sonucunu dayandırdığı vakıaların aynı olması anlamına gelir. Aynı vakıalara dayanılarak dava açılması halinde kesin hükmün varlığından söz edilir. Üçüncü ve son unsur ise; dava konusunun aynı olmasıdır. Dava konusunun aynı olup olmadığının anlaşılması için yapılacak şey her iki davanın netice-i talep kısmının aynı olup olmadığına bakmaktır. Her iki davanın talep sonucu kısmı aynı ise kesin hükmün varlığından bahsedilebilir. Öte yandan kesin hükmün varlığı HMK'nın 114. maddesinin i) bendinde olumsuz dava şartı olarak düzenlenmiştir.

…

Temyiz incelemesine konu dava ile kesin hüküm kabul edilen önceki davanın tarafları ve 21 nolu bağımsız bölümün tapusunun iptali ve tescili bakımından talep sonucu aynı ise de, taraflar arasındaki arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi feshedilmemiş olup önceki davanın yüklenicinin edimini tam olarak yerine getirmemiş olduğu gerekçesiyle reddedildiği, taraflarca edimlerin yerine getirilmesi halinde yeniden dava açılmasının mümkün olması sebebiyle davacı tarafça önceki karardan sonra edimin ifa edildiği iddiasıyla dava açıldığı ve kanun yolu aşamasında 09.03.2018 tarihli yapı kullanma izin belgesi sunulduğu anlaşıldığından, davacının huzurdaki davada talep sonucunu dayandırdığı vakıaların aynı olmadığı ancak aynı vakıalara dayanılarak dava açılması halinde kesin hükmün varlığından söz edilebileceği, buna göre kesin hüküm koşulları oluşmadığından mahkemece işin esası incelenip deliller toplandıktan sonra, sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken aksi düşünceden hareketle kesin hüküm nedeniyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur."

26. Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 5/6/2024 tarihli ve E.2022/4386, K.2024/1984 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

4- Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonucunda verilen 10/03/2016 tarihli ikinci kararda, mahkemenin önceki kararında direnilmesi ile davanın HMK'nın 114/1-i maddesi gereğince kesin hüküm dava şartı noksanlığından reddine karar verilmiştir.

5- Mahkemenin direnme kararına karşı, davacı vekilince temyiz yoluna başvurulması üzerine, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24/01/2018 tarihli, 2017/14-2534 E. ve 2018/88 K. sayılı ilamında; her iki davanın konusu, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi olup, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı olarak açılan davalarda yüklenicinin ilim ve fenne uygun inşaat yaparak arsa sahibine teslim etme edimini yerine getirip getirmediğinin her davada ayrıca değerlendirilmesi gerektiği, bu sözleşmelerde edim konusu inşaatın devamlılık göstermesi nedeniyle inşaat seviyesinin sürekli değişebileceği dikkate alındığında önceki dava ile sonraki dava konusunun aynı olduğunun kabul edilemeyeceği, önceki davada verilen hükmün sonraki dava için kesin hüküm oluşturmayacağı, davacının yeni bir dava ile

tapu iptali ve tescil istemesinde herhangi bir usulsüzlük bulunmadığı, mahkemece işin esasına girilerek bir sonuca varılması gerektiği gerekçesiyle, direnme hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

6- Mahkemece ikinci bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonucunda verilen 10/09/2019 tarihli üçüncü kararda, inşaat ruhsatının yasal süresinin geçmiş olması ve değiştirilen imar mevzuatı gereği davacının satın aldığı bağımsız bölümün tapusunun genel taşınmazdan ayrılması mümkün olmadığından davacıya satılan bağımsız bölümün arsa sahipleri adına olan tapu kaydının iptali ile davacı adına tescili mümkün değil ise de işbu dava açılırken davacı, arsa payı tescil talebinin ifasının mümkün olmaması halinde konut değerini talep ettiğinden, davalı müteahhit davacı ile yaptığı sözleşme gereği, diğer davalı arsa sahipleri de müteahhit ile yapılan sözleşmede kendilerine düşen bağımsız bölümlerin %100 oranında tamamlanarak teslim edilmesi nedeniyle müteahhidin satış vaadinden müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaklarından yapının değeri dava tarihi itibariyle 184.128,00 TL olarak belirlenmiş ise de taleple bağlı kalındığı gerekçesiyle davanın kabulü ile, 100.000,00 TL'nin müştereken ve müteselsilen davalılardan tahsiline karar verilmiştir.

7- Mahkemenin üçüncü kararına karşı, taraflar vekillerince temyiz kanun yoluna başvurulması üzerine, Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesinin 16/12/2020 tarihli, 2020/1654 E. ve 2020/3241 K. sayılı ilamında; davalı arsa sahipleri ile davalı yüklenici arasındaki 17/04/1996 tarihli arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde yapı kullanma izin belgelerinin yüklenici tarafından alınacağının hükme bağlandığı, bilirkişi raporunda 701 parseldeki yapıların bitmiş ve kullanılabilir olduğu, diğer parsellerdeki imalâtın natamam olduğu, 702 nolu parseldeki bağımsız bölüm için riskli bina raporu hazırlanması nedeniyle taşınmazda ve diğer parsellerdeki binalara iskan ruhsatının alınamayacağı ancak yıkılarak yeni imar planı hükümlerine göre yeni binalar yapılacağı, 703 parselin bir kısmının imar yoluna tecavüzlü olduğu, belediye yazısında yapı ruhsatı yenilenmediğinden hükümsüz hale geldiği, yapı kullanma izin belgesinin alınmadığı, yapıların ruhsat eki mimari projesine de uygun olmadığı belirtildiği, inşaatın yasal olarak tamamlandığından ve yüklenicinin yükümlülüğünü ifa ettiğinden bahsedilemeyeceğinden yükleniciden alacağın temliki gereğince daireyi temlik alan davacının da tescile hak kazandığının söylenemeyeceği, ancak mahkemece inşaatın yasal hale getirilmesinin mümkün olup olmadığı hususunun araştırılmadığı ve raporda herhangi bir değerlendirme yapılmadığı, mahkemece; davalılar arasında imzalanan sözleşme ile belediyeden işlem dosyası ve projeler de getirtildikten sonra yeniden oluşturulacak bilirkişi ile keşif de yapılarak davalı arsa sahipleri ile yaptığı sözleşme ve ekleri ile tasdikli projesi yapı ruhsatı ile imar mevzuatına göre, yüklenicinin inşaatı tamamlayıp bağımsız bölüm ya da arsa paylarına hak kazanıp kazanmadığının tespit edilmesi, inşaatın getirildiği seviye itibari ile eksik ve kusurlu işler depo ettirilerek birlikte ifa sureti ile davacının tapu iptâl ve tescil isteyip isteyemeyeceği değerlendirilerek, proje ruhsat ve imar mevzuatına aykırılıklar var ise; ruhsat ve proje tadilatı ile yasal hale getirilip getirilemeyeceğinin değerlendirilmesi, yasal hale getirilebilecekse bunun için gerekli iş ve işlemlerin ilgili belediyeden sorularak bir kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi; alınacak cevaba göre bilirkişi vasıtasıyla keşif yapılarak rapor alınmak suretiyle inşaatın yasal hale getirilmesi için gereken tüm işler için davacıya makul süre ve yetki verilmesi, ruhsat proje ve imara aykırılıkların giderilmesi halinde tapu iptâl ve tescile hükmedilebileceği, davalı arsa sahipleri davaya karşı çıkmakta haklı olduklarından ücreti vekâlet ve yargılama giderinden sorumlu tutulmamaları, davacının tapu iptal ve tescile hak kazanamaması halinde davacının bedel ile ilgili taleplerinin HMK’nın 177. maddesinde yapılan değişiklik nazara alınarak ıslah talebi de değerlendirilerek davalı yükleniciden

tahsiline karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün taraflar yararına bozulmasına, tarafların sair temyiz itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

8- Mahkemece üçüncü bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonucunda verilen 23/06/2022 tarihli dördüncü kararda, ilgili belediyeye yazılan müzekkere cevabında davaya konu imalatın ruhsat ve projelerinin ruhsat ve proje tadilatı yapılarak yasal hale getirilemeyeceği, bunun yasal olarak mümkün olmadığı cevabı verildiğinden yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılması gereksiz yargılama giderine neden olacağından ve yargılamaya bir yenilik katmayacağından buna gerek görülmediği, gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile davalı arsa sahipleri yönünden açılan davanın reddine, davalı [H.O.] yönünden açılan davanın kabulü ile 100.000,00 TL'nin bu davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

9- Mahkemenin dördüncü kararına karşı davacı vekili ile davalı yüklenici [H.O.] vekili tarafından süresinde temyiz yoluna başvurulması üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Kamu düzenine aykırılık halleri ile uyulan bozma kararı gereğince inceleme yapılarak hüküm verilmiş olduğu, kararın dayandığı gerektirici sebepler ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmadığı, bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı ve yine sözleşmenin bir bütün olduğu gözetilerek, sözleşme gereğince yapılacak bağımsız bölümlerin bütünü üzerinden tespit olunan tamamlanma oranı kabul edilebilir imalat seviyesinin altında kaldığı gibi bağımsız bölümlere ait kat irtifakının da kurulmadığı ve yapıdaki aykırılıkların tadilatla dahi yasal hale getirilmesinin mümkün olmadığı tespit edildiğinden asli talep olan tapu iptali ve tescil isteminin reddine karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla; davalı [H.O.] vekilinin tüm, davacı vekilinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

Davacı vekilinin diğer temyiz itirazlarına gelince; davacı temlik alan vekili dava dilekçesi ile, müvekkilinin davalılar arasında akdedilen 19/10/1990 tarihli arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca 699, 700, 701, 702, 703 nolu parseller üzerinde inşa edilecek dairelerden yükleniciye isabet eden 703 parsel ve 22 nolu daireyi adi yazılı sözleşme ile temlik aldığını, satış bedelini yükleniciye ödeyip daireyi kullanmaya başladığını, ancak davalı arsa sahiplerinin bağımsız bölüme düşen arsa payını devretmediğini ileri sürerek dava konusu bağımsız bölüme düşen arsa payının tapusunun iptali ile davacı adına tesciline, bu talep kabul edilmediği taktirde ikinci kademede tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalı yüklenici davaya cevap vermemiş, davalı arsa sahipleri de yüklenicinin sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediğini, inşaatın tamamlanmadığını belirterek davanın reddini savunmuşlardır.

Mahkemece bozma ilamlarına uyularak verilen son kararda, ilgili belediyeye yazılan müzekkere cevabı ile davaya konu imalatın, ruhsat ve projelerinin ruhsat ve proje tadilatı yapılarak yasal hale getirilemesinin yasal olarak mümkün olmadığı cevabı verildiğinden yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmaksızın arsa sahiplerine yönelik tapu iptal ve tescil talebinin reddine, yükleniciye karşı açılan davanın taleple bağlı kalınarak 100.000,00 TL üzerinden kabulüne karar verilmiştir.

Her ne kadar mahkemece arsa sahiplerine yönelik ve asli talep olan tapu iptal ve tescil

talebinin esastan reddi ile terditli talep olan tazminat isteğinin incelenmesi neticesinde dava konusu taşınmazın dava tarihindeki değeri üzerinden yüklenici aleyhine tahsil hükmü kurulması isabetli ise de, yargılama sırasında 20/02/2019 tarihinde icra edilen keşif akabinde aldırılan 11/03/2019 tarihli bilirkişi raporunda dava konusu bağımsız bölümün arsa payı ve yapı değeri birlikte gözetilerek (arsa değeri 141.300,00 TL, yapı değeri 42.828,00 TL olmak üzere) dava tarihindeki değerinin 184.128,00 TL olarak belirlendiği, bilirkişi raporunun davacı vekiline 19/03/2019 tarihinde tebliği üzerine davacı vekilince 26/03/2019 tarihli itiraz ve beyan dilekçesi ile süresi içerisinde işbu rapora karşı aynı sözleşme kapsamında ve aynı inşaat içerisinde yer alıp da farklı davacılar tarafından aynı davalılara karşı açılan dava dosyalarında belirlenen komşu bağımsız bölümlerin emsal değerleri bildirilerek itiraz edildiği ve ek rapor talebinde bulunulduğu, 25/04/2019 tarihli celsede miktar açısından rapora itirazın tekrarladığı halde, mahkemece gerek aynı celsede gerek sonraki celselerde talep ara karara bağlanmadan ve hükmün gerekçesinde de rapora itirazlara neden itibar edilmediği açıklanmadan itiraza uğrayan bedel üzerinden karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir. ..."

27. Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesinin 8/9/2020 tarihli ve E.2018/1540, K.2020/2669 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2) Asıl davada davacı kooperatif vekilinin, tapu iptal ve tescil isteminin reddine ilişkin hükme yönelik temyiz itirazları yönünden yapılan incelemede;

Asıl dava, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil istemine ilişkindir.

Davacı kooperatif ile davalı arsa sahipleri arasında 23.08.1989 tarihinde arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi düzenlenmiştir. Arsa sahipleri tarafından, yüklenici kooperatifin sözleşmede kararlaştırılan sürede edimlerini yerine getirmediği ileri sürülerek, sözleşmenin geriye etkili olarak feshi ve tapuların iadesi istemiyle açılan davada, Eyüp 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 16.12.2005 tarih ve 2004/396 E., 2005/507 K. sayılı ilamıyla, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geriye etkili olarak feshine ve yüklenici kooperatif adına kayıtlı, dava konusu bağımsız bölümlerin davacı arsa sahipleri adına tesciline karar verilmiştir. Karar Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir. Bu dosya kapsamında 20.12.1999 tarihinde yapılan tespitte inşaat seviyesinin %70 olduğu belirlenmiştir. Her ne kadar anılan bu davada yüklenici kooperatifin edimlerini yerine getirmediği, temerrüde düştüğü gerekçesiyle, sözleşmenin geriye etkili feshine hükmedilmiş ise de yargılama sırasında inşaatların durdurulması yönünde bir tedbir karar verilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim dosya kapsamında alınan bilirkişi raporundan ve rapora ekli fotoğraflardan inşaatların tamamlandığı, davacı kooperatif üyeleri ile birlikte davalı arsa sahiplerinin dairelerini teslim aldıkları, konutlarda ikamet edildiği anlaşılmıştır.

Mahkemece, yukarıda anılan davada verilen hükmün, işbu dava yönünden kesin hüküm teşkil ettiği gerekçesiyle, yüklenici kooperatifin tapu iptal ve tescil isteminin reddine karar verilmiş ise de söz konusu dava süresince inşaatlar devam etmiştir. Yüklenici kooperatifin iddiasına göre inşaatları kendisi tamamlamış ve üyeleri dahil arsa sahiplerine dairelerini teslim etmiştir. Davalı arsa sahiplerince de bunun aksi yönde bir savunma dile getirilmemiştir. Diğer bir anlatımla, davalı arsa sahipleri parseller üzerindeki konutları kendi imkanlarıyla tamamladıkları, geriye etkili fesih davasıyla birlikte, yüklenici kooperatife işten el çektirdikleri yönünden bir savunma getirmemişlerdir. O halde, arsa

sahiplerince daha önce açılan geriye etkili fesih ve tapu iptal tescil davasından sonra, yüklenici kooperatifin inşaatlara devam ederek, konutları arsa sahiplerine teslim etmiş olması olgusu, tarafların, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi ilişkisinin devamı yönünde irade ortaya koyduklarını, sözleşmenin ifa ile sonuçlanmasını beklediklerini gösterir. Uyuşmazlığın ortaya çıkan bu yeni hukuksal durum nazara alınarak çözümlenmesi gerekir. Bu durumda, gerekirse mahallinde yeni bir keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak, davacı yüklenici kooperatifin edimlerini tam olarak yerine getirip getirmediği, işbu dava konusu taşınmazların tapularına kısmen ya da tamamen hak kazanıp kazanmadığı incelenip araştırılarak, asıl davada sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekir. Bu husus gözetilmeksizin, yanılgılı gerekçeye dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır. ..."

28. Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesinin 20/12/2018 tarihli ve E.2016/2058, K.2018/5985 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, tarafları, konusu ve sebebi aynı olan 2014/78 Esas sayılı dosyada açılan davanın ispatlanamadığından esastan reddine karar verildiği ve bu kararın kesinleştiği gerekçesiyle davanın kesin hüküm nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil mümkün olmadığı takdirde taşınmaz bedelinin tahsili istemine ilişkindir.

Mahkemece, kesin hüküm teşkil ettiği kabul edilen ilk dava, 6100 Sayılı HMK'nın yürürlükte bulunduğu tarihte açılmıştır. 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6100 Sayılı HMK'nın 114/g maddesinde gider avansı dava şartı olarak düzenlenmiştir. HMK'nın 120. maddesinde 'Davacı, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır.' HMK'nın 324. maddesinde ise delil ikamesi avansı düzenlenmiştir. 03.04.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 45/1. maddesi 'Davacı, yargılama harçları ile her yıl Bakanlıkça çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Gider avansı, her türlü tebligat ve posta ücretleri, keşif giderleri, bilirkişi ve tanık ücretleri gibi giderler için davacıdan alınan meblağı ifade eder.' düzenlemesini haizdir. Yönetmeliğin 45/3. maddesi uyarınca gider avansının verilen kesin süre içerisinde yatırılmaması halinde ise dava, dava şartı yokluğundan reddedilecektir.

Bu durumda mahkemece, Büyükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2014/78 Esas, 2014/633 Karar sayılı dosyasında kurulan hükmün, davanın usulden reddine ilişkin olduğunun kabulü ile işbu dava bakımından kesin hüküm teşkil etmeyeceği dikkate alınarak işin esasına girilmesi gerekirken, yanılgılı gerekçeye dayalı olarak hüküm kurulması doğru olmamıştır. ..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

30. Başvurucu; ilk açtığı davada yüklenici kooperatifin iskân işlemlerini sonuçlandıramadığını, başka bir ifadeyle "yapı kullanma izin belgesini" alamadığını ve aynı

durumda olan diğer kişilerin açtığı davalarda Kooperatifin edimlerini yerine getirmemesi nedeniyle reddedilmesi ayrıca yaşadığı maddi zorluklar üzerine keşif için istenen gider avansını yatırmadığını, bunun üzerine davanın usulden reddedildiğini belirtmiştir. Akabinde ilk dava aşamasında olmayan iskânın Kooperatifçe alınması üzerine HGK'nın 20/12/2017 tarihli kararı uyarınca gelişen yeni şartlara göre yeniden dava açtığını ifade etmiştir. Yargıtay emsal kararlarına göre de “inşaat seviyesine veya gelişen yeni duruma göre” önceki davada verilen hükmün sonraki dava için kesin hüküm oluşturmayacağını iddia etmiştir. Mahkemenin usuli gerekçelerle reddedilen ilk davanın esastan reddedildiği şeklinde gerekçeyle hüküm kurduğunu ancak gider avansının yatırılmamasının davanın esastan değil usulden reddi sebebi olduğunu, ilk kararın usule dair olması nedeniyle daha sonra açılan davada maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini vurgulamıştır. Bu gerekçelerle ve Yargıtay içtihatlarına aykırı şekilde verilen kararla hak arama hürriyetinin, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

31. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü; usul kurallarının somut olayın özelliği, emsal kararlar ve itirazları değerlendirilmeden uygulanması suretiyle kesin hüküm nedeniyle dava şartı yokluğundan davasının esasının incelenmediğine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

35. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir

mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

36. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

37. Dava konusu edilen uyuşmazlığın esasının incelenmesini engelleyen yasal düzenleme veya uygulama mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil edebilir. Somut olayda başvurucu tarafından açılan davanın esası incelenmeden dava şartı yokluğu nedeniyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

41. Başvuru konusu olayda kooperatif üyeliğinden kaynaklanan tapu iptal ve tescil davasının 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği reddedildiği anlaşılmıştır. Buna göre Mahkemece dava şartı yokluğundan verilen ret kararıyla yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

42. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım

düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10; Yusuf Bilin [1. B.], B. No: 2014/14498, 26/12/2017, § 53).

43. Türk hukukunda "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmüyle kaynağı Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasında bulunan kesin hüküm; mahkemelerce verilen, yasa yolları izlenerek ya da izlenmesi gerekli görülmeyerek sonuçlanan, uyulması ve yerine getirilmesi zorunlu, itirazı ve konusunun yeniden ele alınması olanaksız olan kararları ifade etmektedir. Anlaşmazlıkların sürüp gitmesini önleyerek kamu düzenine katkıda bulunma düşüncesine bağlanan kesin hüküm ilkesi, yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun o konunun ilgilileri arasında -kanunun öngördüğü iade-i muhakeme gibi ayrık durum dışında- yeniden incelenmesine engeldir. Değişik kanunlarda yer alan bu hukuksal kurum, yargı alanında kararlılık sağlamak amacına bağlanmaktadır. Biçimsel ve nesnel anlamda tanımları yapılan bu kurumun ögeleri; yargı kararlarına tanınan bir nitelik olması, bu niteliğin yasalarla tanınması ve yargı kararına uyulması zorunluluğudur (AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989).

44. Eldeki olayda usul kurallarını yorumlayan yargı mercilerinin kesin hüküm nedeniyle dava şartının bulunmadığını belirterek davanın esasını incelememesinin yukarıda değinilen kamu yararının gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

iii. Ölçülülük

45. Davanın esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

46. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

47. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

48. İncelenen olayda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışılmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken müdahalenin orantılı olup

olmadığıdır.

49. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, hakkın sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin bireyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvuruculara aşırı ve orantısız bir yük yüklenmemesi gerekmektedir (Levent Tütüncü [2. B.], B. No: 2015/3690, 18/7/2018, § 52).

50. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak yargı mercilerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda dava şartlarına bağlanan hukuksal sonuçları ilgili hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirmek ve somut uyuşmazlıkta kesin hüküm bulunup bulunmadığını ve buna bağlı olarak dava şartı noksanlığının olup olmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol mahkemelerin hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediği, usul kurallarını uygularken davanın esasının incelenmemesi ile ilgili yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir.

51. Kesin hükme saygı (res judicata) ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm, zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54; Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

52. Adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan kesin hükme saygı ilkesi, kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle bireylere tanınan statüye (hak ve borçlara) hukuk düzenince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesini gerekli kılar. Bunun sonucu olarak mahkemeler aynı konuda aynı dava sebebine dayanarak aynı taraflar hakkında verilmiş olan hüküm ile bağlıdır. Kesin hükmün dokunulmazlığı ilkesi mutlak değildir. Bazı istisnai durumlarda kesin hükme müdahale edilmesine hukuk sistemleri cevaz verebilir. Nitekim usul hukukunda sınırlı hâllerde uygulanmak üzere buna yönelik bazı müesseseler (hükmün tavzihi, tashihi, tamamlanması, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına temyiz) öngörülmüştür. Bunun dışındaki müdahalelerin olağan yargısal süreçteki gibi deliller yeniden değerlendirilerek kesin hükmün esastan yeniden incelenmesi sonucunu doğurmaması gerekir (Mustafa Altın [GK], B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 63).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Başvuru konusu olayda, açtığı ilk davada başvurucunun keşif ve bilirkişi ücretine ilişkin gider avansını kesin süreye rağmen yatırmaması üzerine Mahkemece davanın ispatlanamadığından reddine karar verilmiştir. Bu kararın kanun yoluna başvurulmadığından kesinleşmesi üzerine bu defa başvurucu bireysel başvuruya konu ikinci davayı açmıştır. Mahkeme daha önceden görülen davanın maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği gerekçesiyle başvurucunun tapu iptal ve tescil talepli olarak açtığı ikinci davayı da 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi ile 115.

maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince dava şartı noksanlığından usulden reddetmiştir (bkz. §§ 5-11).

54. Gerek istinaf gerekse temyiz dilekçelerinde başvurucu; ilk davayı açtığı dönemde dava konusu taşınmaza ilişkin yapı kullanma izin belgesi bulunmadığından ve bağımsız bölümün bulunduğu binanın yapımı da henüz tamamlanmadığından ayrıca maddi imkânsızlıklar nedeniyle keşif ve bilirkişi ücretini yatırmadığını belirtmiştir. Daha sonra Kooperatifin yükümlülüklerini yerine getirmesi üzerine taşınmazın iskânının alınması ile birlikte değişen koşullara göre tekrardan açtığı davada, önceden görülen davanın maddi anlamda kesin hüküm oluşturmayacağını ifade etmiştir. Bu konuda Yargıtay Daireleri ile HGK kararlarından bahseden başvurucu, Mahkemece Yargıtay içtihatlarına aykırı şekilde karar verildiğini dile getirmiştir (bkz. §§ 12, 14).

55. 6100 sayılı Kanun'un 303. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtildiği üzere "Bir davaya ait şeklî anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir."

56. Olayda ise başvurucu Yargıtay kararlarına da atıfla arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil davalarında inşaatın devamlılık göstermesi ve inşaat seviyesinin sürekli değişebileceği dikkate alındığında yeni gelişen duruma (iskânın alınmasına) göre önceki davada verilen kararın, açtığı sonraki dava için maddi anlamda kesin hüküm oluşturmayacağını ileri sürmüştür. Bunun yanında ilk davada verilen kararın davanın esası hakkında olmayıp davanın usulden reddine ilişkin olduğunun kabulü gerektiğini, bu kabulün aksine ilk kararın davanın esasına ilişkin olduğu kabul edilse dahi önceki davada verilen kararın kesin hüküm oluşturmayacağını belirtmiştir.

57. Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil davalarında inşaatın devamlılık göstermesi ve inşaat seviyesinin sürekli değişebileceği dikkate alındığında ilk açılan dava tarihindeki durum ile sonradan açılan dava tarihindeki durum arasında fark bulunabileceğinden önceki davada verilen kararın, sonradan açılan dava için kesin hüküm oluşturmayacağı, ilk davadan sonra inşaatın kabul edilebilir seviyeye getirilmesi -yapı kullanma izin belgesi sunulması- mümkün olduğundan yeniden dava açılmasına engel bir durum söz konusu olmadığı ifade edilmiştir (bkz. §§ 20-25).

58. Öte yandan Yargıtayın önceki davada arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi geriye etkili olarak feshedilmiş olsa dahi önceki davanın sonraki davada somut olayın kendine özgü koşullarında kesin hüküm oluşturmayacağına da karar verebildiği, hatta başvuru konusu olaya benzer bir olayda önceki davada verilen hükmün, davanın usulden reddine ilişkin olduğunun kabulü ile sonraki dava bakımından kesin hüküm teşkil etmeyeceğinin kabul edildiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 27-28).

59. Uyuşmazlıkta 6100 sayılı Kanun'un 303. maddesi kapsamında kesin hüküm koşullarını incelemek, davada kesin hüküm bulunup bulunmadığı ve davanın ne şekilde sonuçlanması gerektiği hususlarında herhangi bir değerlendirme yapmak Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır. Ancak Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediği noktasında başvurucunun şikâyeti kapsamında yapılan değerlendirmede Mahkemenin, Yargıtay emsal kararlarından farklılığı ortaya koyan bir gerekçe göstermediği anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

60. Öte yandan başvurucunun Yargıtayın emsal kararlarına atıfla ileri sürdüğü esaslı itirazları Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay Dairesi tarafından da değerlendirilmemiş, dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay Dairesi de ihlali gidememiştir.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

62. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

63. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2021/756, K.2021/710) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.328,20 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.328,20 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZ BÜYÜKKÖROĞLU

B. No: 2022/50994 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/50994

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZ BÜYÜKKÖROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/50994)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Oğuz BÜYÜKKÖROĞLU

Vekili : Av. Mehmet Hüreyre KEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına karşı açılan davada iddia ve itirazların etkin şekilde ileri sürülememesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hatay'ın Erzin İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde jandarma astsubay üstçavuş olarak görev yapmaktayken 21/3/2020 tarihinde Burnaz sahilinde piknik yapmıştır. Aynı yerde piknik yapan Ha.C., H.C. ve İ.K. herhangi bir neden olmaksızın küfrettiği ve hakaret ettiği gerekçesiyle başvurucuyu şikâyet etmiştir. Erzin Kaymakamlığı 23/3/2020 tarihinde başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılması için olur vermiştir. Soruşturma kapsamında şikâyette bulunan Ha.C., H.C. ve İ.K. ile olay tarihinde başvurucu ile birlikte orada bulunan kişilerin ifadelerine başvurulmuştur. Uzman çavuş G.A.nın teslim ettiği kamera görüntüsü, alınan ifadeler, konuyla ilgili tutanakların değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun sarf ettiği iddia edilen sözlerin 31/1/2018 tarihli ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendi uyarınca hizmet dışında resmî sıfatın gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu

sarsacak eylem ve davranışlarda bulunma kapsamında olması nedeniyle 6 ay kısa süreli durdurma cezasını gerektirdiği sonucuna varılmıştır.

3. Hatay Valiliği İl Jandarma Disiplin Kurulu 27/10/2020 tarihinde başvurucunun geçmiş hizmetleri sırasında çalışmalarını olumlu değerlendirmesi neticesinde 7068 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bir alt ceza olan 3 günlük aylık kesimi ile cezalandırılmasına, aynı Kanun'un 12. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca üç ceza puanının özlük dosyasına işlenmesine karar vermiştir. Başvurucu 8/1/2021 tarihinde işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

4. Hatay 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 26/11/2021 tarihinde işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda;

i. Şikâyetçi Ha.C., H.C. ve İ.K.nın "sahile gelenlere davul zurna çalarak para kazanmak için dolaştıkları esnada sahilde piknik yapan bir grubun kendilerini durdurarak davul çalmalarını istedikleri, kendisinin söylemesi ile başvurucunun elindeki bira şişesini kenara fırlattığı ve kendilerine küfür ettiği..." yönünde, olay esnasında başvurucu ile birlikte olan uzman jandarma çavuş G.A., güvenlik koruculari C.D. ve E.G.nin ifadelerinde "davacı ile müştekiler arasında herhangi bir küfürleşme ve hakaret olmadığı, kendilerinin böyle bir olaya tanık olmadıkları..." şeklinde, B.C.K.nin ise "davacının arkadaşlarıyla birlikte davul çalarak ve alkol alarak eğlendikleri, 15 metre geride beklediği, olayı birebir görmediği..." yönünde beyanda bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca ifadesine başvurulan uzman jandarma kıdemli çavuş M.Ö.nün "21/3/2020 tarihinde saat:13:00-14:00 saatleri arasında Burnaz sahilinde önleyici kolluk devriyesi esnasında davacı ve arkadaşları ile karşılaştığı, davacının kendisine 'vay abim benim' diyerek sarıldığı, kendisinin de 'virüs var sana bana bulaşır, dikkat edelim' dediği, onların içtiklerinden ve alkollü olduklarından dolayı sıkıntılı bir durum oluşmasın diye o bölgeden ayrıldığı, belli bir müddet sonra 112 ihbar hattına gelen ihbar ile davacının Burnaz sahilinde bazı vatandaşlara küfür ve hakaret ettiğinin tarafına bildirdiği" şeklinde ifade verdiği aktarılmıştır.

ii. Söz konusu ifadelerin değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun küfrettiği hususunda görüş birliği bulunmadığı gibi şikâyetçiler dışında başvurucunun bu sözü sarf ettiğine ilişkin herhangi bir tanık beyanı da olmadığı, dava dosyasına sunulan kamera kaydında da başvurucunun anılan cümleyi kullandığına yönelik herhangi bir görüntünün yer almadığı ifade edilmiştir. Olaya dair yürütülen ceza soruşturması sonucunda takipsizlik kararı verildiği, müsnet sözleri başvurucunun kabul etmediği de dikkate alındığında başvurucuya isnat edilen sözlerin kesin, inandırıcı ve her türlü şüpheden uzak delillerle açık ve net olarak ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır.

iii. Başvurucunun üzerine atılı olan hizmet dışında resmî sıfatın gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunma fiilini işlediğine yönelik olarak hukuken kabul edilebilir, her türlü şüpheden uzak, somut bir tespit olmadığı, bu kapsamda bahse konu fiilin sübuta ermediği değerlendirilerek tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dava konusu işlemin hukuka aykırı olması nedeniyle başvurucunun işlemden kaynaklanan maaşından yapılan kesintinin de başvurucuya ödenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

5. Davalı Hatay Valiliği anılan karara karşı 12/1/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

6. Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 9/3/2022

tarihinde istinaf başvurusunu kabul ederek Mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bakılan davada, davacı hakkında yürütülen disiplin soruşturması kapsamında müştekiler Ha.C., H.C. ve İ.K. isimli kişiler ile olay anında davacıyla birlikte Burnaz sahilinde olan uzman jandarma çavuş G.A., güvenlik koruculari C.D. ve E.G ile B.C.K.'nin ve Uzm.J.VIII.Kad.Çvş. M.Ö.'nün ifadelerine başvurulduğu görülmekte olup, şikayetçi Ha.C., H.C. ve İ.K. isimli kişilerin 'sahile gelenlere davul zurna çalarak para kazanmak için dolaştıkları esnada sahilde piknik yapan bir grubun kendilerini durdurarak davul çalmalarını istedikleri, kendisinin söylemesi ile adının Oğuz astsubay olduğunu öğrendikleri alkollü şahsın elindeki bira şişesini kenara fırlattığı ve kendilerine hitaben "bugün birinizi birgün hepinizi s...'' şeklinde küfür ettiği..' yönünde beyanda bulundukları, davacıyla birlikte eğlenen ve olay esnasında orada bulunan uzman jandarma çavuş G.A., güvenlik koruculari C.D. ve E.G'nin ifadelerinde, 'davacı ile müştekiler arasında herhangi bir küfürleşme ve hakaret olmadığı, kendilerinin böyle bir olaya tanık olmadıkları..' şeklinde beyanlarda bulundukları, B.C.K.'nin ise 'davacının arkadaşlarıyla birlikte davul çalarak ve alkol alarak eğlendikleri, 15 metre geride beklediği, olayı birebir görmediği..' yönünde beyanda bulunduğu, ifadesine başvurulan Uzm.J.VIII.Kad.Çvş.M.Ö.'nün; '21.03.2020 tarihinde saat:13:00-14:00 saatleri arasında Erzin İlçesi, Turuçlu Mahallesi'nde bulunan Burnaz sahilinde önleyici kolluk devriyesi esnasında davacı ve arkadaşları ile karşılaştığı, davacının kendisine "vay abim benim!" diyerek sarıldığı, kendisinin de "virüs var sana bana bulaşır, dikkat edelim" dediği, onların içtiklerinden ve alkollü olduklarından dolayı sıkıntılı bir durum oluşmasın diye o bölgeden ayrıldığı, belli bir müddet sonra 112 ihbar hattına gelen ihbar ile davacının Burnaz sahilinde bazı vatandaşlara küfür ve hakaret ettiğinin tarafına bildirdiği' şeklinde ifade verdiği görülmekte olup, söz konusu ifadelerin birlikte değerlendirilmesinden, davacı hakkında yürütülen disiplin soruşturması kapsamında alınan ifadelerde, 'davacı ile müştekiler arasında herhangi bir küfürleşme ve hakaret olmadığı, kendilerinin böyle bir olaya tanık olmadıkları..' şeklinde beyanlarda bulunan kişilerin davacının arkadaşı oldukları, 21.03.2020 tarihinde saat:13:00-14:00 saatleri arasında Erzin İlçesi, Turuçlu Mahallesi'nde bulunan Burnaz sahilinde önleyici kolluk devriyesi esnasında görevli Uzm.J.VIII.Kad.Çvş.M.Ö.'nün ise ifadesinde; davacı ve arkadaşları ile karşılaştığı, alkollü olduklarından dolayı sıkıntılı bir durum oluşmasın diye bölgeden ayrıldığını' beyan ettiği, dava dosyasına sunulan kamera görüntüsünde de her ne kadar davacının 'bugün birinizi birgün hepinizi s...' şeklinde sinkaflı cümleyi sarf ettiğine yönelik herhangi bir görüntünün olmadığı görülmekte ise de, 7068 sayılı Kanun'un davacı hakkında uygulanan sevk maddesi dikkate alındığında, işlenen fiilin davacının resmi sıfatıyla ya da askerlik mesleğinin ifasıyla alakalı olması gerekmeyip; eylemin 'resmi sıfatın gerektirdiği' saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olmasının anılan ceza maddesi kapsamında değerlendirme yapılması için yeterli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, alınan ifade ve kamera görüntüsünden davacının alkollü olduğu ve tutum ve davranışlarının hakkında adli ve idari soruşturma açılmasına yol açacak nitelikte olduğu, bu kapsamda görevi gereği kendisine duyulan itibar ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunan davacının, 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 8/4-b-6 maddesi uyarınca '6 Ay Kısa Süreli Durdurma' cezası ile tecziye edilmesi gerekmekte ise de, kurumda geçmiş hizmetleri sırasında çalışmaları olumlu bulunduğundan aynı Kanunun 7/2. maddesi uyarınca bir alt ceza olan "3 günlük aylık kesimi" ile cezalandırılmasına ve yine aynı Kanunun 12/3. maddesi uyarınca üç ceza puanının özlük dosyasına işlenmesine ilişkin tesis edilen dava konusu

işlemde hukuka aykırılık, yazılı gerekçe ile dava konusu işlemi iptal eden İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

7. Başvurucu, nihai kararı 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 27/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Disiplin cezasına konu olay hakkında hakaret suçundan başlatılan soruşturma sonucunda Erzin Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 4/6/2020 tarihinde takipsizlik kararı vermiş; kararda, başvurucunun üzerine atılı suçlamaları reddettiğini ve soruşturma kapsamında temin edilen tanık beyanlarının şüphelinin savunmasını doğrular mahiyette olduğunu, müsnet suç yönünden mezkûr iddianın yalnızca müştekilerin soyut anlatımlarına dayandığını, anılan suç açısından kovuşturma safhasına geçilmesini gerektirecek nitelikte her türlü kuşkudan uzak, somut, kesin ve inandırıcı şüphe uyandıran delil bulunmadığını değerlendirmiştir. Ayrıca müştekiler Ha.C. ve H.C.nin 5/5/2020 tarihli dilekçelerle şikâyetten vazgeçtiklerini belirtmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; disiplin cezasının verilme nedeninin alkol kullanması olmayıp sarf ettiği iddia edilen sözlere dayandığını, soruşturma esnasında da savunmasının sarf ettiği iddia edilen sözler nedeniyle istendiğini, buna rağmen Bölge İdare Mahkemesince alkol kullandığı ileri sürülerek verilen cezanın hukuka uygun kabul edilmesinin haksız ve hukuka aykırı olduğunu belirterek alkol kullanması nedeniyle taşkınlık yaptığına dair somut bir tespit olmamasına rağmen Bölge İdare Mahkemesince davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı ve Hatay Valiliğinden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere ekte gönderildiği, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

11. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43). Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Silahların eşitliği

ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılama ilkesi, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların bilirkişi raporunun sonucuna itiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılama ilkesinin ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (Hüseyin Sezen [2. B.], B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

14. Başvurucu hakkında disiplin soruşturması sarf ettiği sözler nedeniyle başlamıştır. Mahkeme, başvurucunun sözleri sarf ettiğine ilişkin olarak şikâyetçilerin beyanı dışında bir beyan olmadığını ifade etmiştir. Başsavcılık da Mahkeme ile aynı görüşü paylaşmıştır. Buna karşılık Bölge İdare Mahkemesi alınan ifade ve kamera görüntüsünden başvurucunun alkollü olduğunu ve tutum ve davranışlarının hakkında adli ve idari soruşturma açılmasına yol açacak nitelikte bulunduğunu belirterek verilen cezanın hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır.

15. Somut olayda değerlendirilmesi gereken temel mesele uyuşmazlık konusu disiplin cezasına esas olan ifadelere ve kamera görüntülerine karşı başvurucunun olayların tutanak içeriğinde belirtildiği gibi gerçekleşmediğine yönelik savunmasının ispatı için ileri sürdüğü delillerinin dikkate alınıp alınmadığıdır. Silahların eşitliği ilkesi bağlamında yargılamada hükme esas alınan delillerin aksinin ispat edilmesi imkânının ilgili tarafa verilmesi, olayın oluş şekline uygunluğunun tespit edilmesi açısından zorunlu olabilmektedir.

16. Başvurucu hakkında sarf ettiği sözler nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Bölge İdare Mahkemesi ise başvurucunun alkollü olduğu değerlendirmesinde de bulunmuş; bu kanıya varırken kamera görüntülerinden durumun anlaşıldığını belirtmiştir ancak başvurucunun alkollü olduğuna dair alınan ifadeler dışında herhangi bir delil yoktur. Zira kamera kaydı görüntülerinde başvurucunun alkollü olarak sinkaflı cümleyi sarf ettiğine dair olgu bulunmadığı Bölge İdare Mahkemesi kararında yer almıştır. Yani kamera görüntülerine göre başvurucunun alkollü olduğuna dair bir tespit Bölge İdare Mahkemesince yapılmamıştır. Öte yandan olayda başvurucunun alkollü olduğuna ilişkin rapor da bulunmamaktadır. Başvurucunun alkollü olduğu ve bu nedenle mesleğinin gerektirdiği saygınlığı zedeleyecek şekilde hareket ettiği şüpheden uzak şekilde ortaya konulamamıştır.

17. Bu bağlamda Bölge İdare Mahkemesi yalnızca davalı idareye itibar ederek başvurucunun savunmasına dayanak olarak gösterdiği delilleri değerlendirmemiş ve böylece başvurucu zayıf konuma düşürülmüştür. Mahkeme ve Başsavcılığın başvurucu hakkında elde edilen verilere dair değerlendirmeleri gözönüne alındığında disiplin cezasına karşı başvurucunun iddialarının Bölge İdare Mahkemesince yeterli şekilde açıklığa kavuşturulmadığı anlaşılmış, menfaatleri koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmamasının yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucunun masumiyet karinesinin ve suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2022/470, K.2022/878) iletilmek üzere Hatay 2. İdare Mahkemesine (E.2021/26, K.2021/1104) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

COŞKUN ARICAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/52228 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52228

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

COŞKUN ARICAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52228)

Karar Tarihi: 18/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/8/2026 - 33332

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucular : 1. Coşkun ARICAN 2. Emine ARICAN 3. Huriye KILIÇ 4. Muhammet ARICAN 5. Mustafa ARICAN

Vekili : Av. Batuhan KANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işe iade talebiyle açılan davanın ara bulucuya başvurulmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/12/2021 tarihinde başvurucuların miras bırakanı K.A. tarafından yapılsa da K.A. 21/7/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucuların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin olması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Bununla

birlikte anlatım kolaylığı açısından K.A.dan başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvurucu, özel bir şirkette temizlik işçisi olarak çalışmaktayken iş akdi 17/7/2019 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu, Euroserve Güvenlik A.Ş. bünyesinde çalıştığından bahisle işe iade ve işçi alacakları talebiyle anılan şirketle ara buluculuk işlemlerini başlatmıştır. Şirket vekili ile başvurucunun katıldığı görüşmelerde anlaşma sağlanamadığına ilişkin 9/8/2019 tarihli ara buluculuk tutanağı düzenlenmiştir.

6. Başvurucu, anılan şirket aleyhine 19/8/2019 tarihinde işe iade ve çalışmadığı döneme ilişkin dört aylık ücret istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde, şirket tarafından özlük haklarını değiştirecek şekilde başka bir şubeye naklinin kararlaştırıldığını, bu durumu kabul etmediği için de haklı veya geçerli bir nedene dayanılmaksızın iş sözleşmesinin sonlandırıldığını iddia etmiştir. Şirket vekili 8/10/2019 tarihli davaya cevabında başvurucu ile şirket arasında bir iş sözleşmesinin mevcut olmadığını, kendi bünyesinde çalışmayan başvurucunun gerçek işvereni olan Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. ile dava öncesi ara buluculuk görüşmelerinin yapılmadığını vurgulayarak husumet yokluğu ve dava şartının yerine getirilmemesi nedenleriyle davanın reddedilmesini, gerçek işverenin davaya dâhil edilmesini talep etmiştir.

7. Başvurucu vekili 20/11/2019 tarihli beyan dilekçesinde, başvurucunun kendini ifade etmekte biraz zorlanan ve herhangi bir eğitimi olmayan birisi olduğunu, Euroserve firması adına çalıştığını bildiğini ancak şirketin tam unvanını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceğini belirtmiştir. Bununla beraber iki şirket arasında organik bağ bulunduğunu, şirketlerin ticari adresleri, yöneticileri ile ortaklarının aynı olduğunu, başvurucunun tarafta yanılmasının makul bir nedene dayandığını ileri sürerek taraf değişikliği istemiştir.

8. Kocaeli 4. İş Mahkemesi (Mahkeme) 12/2/2020 tarihli duruşmada bu talebi 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 124. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kabul etmiş ve Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. aleyhine işe iade talebi ile ara bulucuya başvurmak ve bu konuda düzenlenecek belgeyi Mahkemeye sunmak üzere başvurucuya kesin süre vermiştir. Ayrıca kararda ara buluculuk süreci sonunda anlaşmama tutanağının ibrazı hâlinde şirkete dava ve taraf değişikliği dilekçesi ekli duruşma gün ve saatini bildirir meşruhatlı davetiye tebliğ yapılmasına hükmedilmiştir. Başvurucu vekili ve şirket vekilinin katılımıyla yapılan ara buluculuk görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine bu durumu içeren 2/3/2020 tarihli tutanak düzenlenmiştir. Ayrıca şirkete dava dilekçesi gönderilmek suretiyle şirketin davaya katılımı sağlanmıştır.

9. Mahkemece dava şartlarının yerine getirildiği kabul edilerek tarafların tanıklarının dinlenip bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra 28/4/2021 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde taraf değişikliğinin kabulüne ilişkin değerlendirmede ve 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi uyarınca dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesinin kabul edilebilir bir yanılgıya dayanması hâlinde hâkimin karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda Euroserve Güvenlik A.Ş. ile başvurucunun Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarında

işvereni olan Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş.nin yetkililerinin ve adreslerinin aynı olduğu, yargı içtihatlarında adı geçen işverenler arasında organik bağ bulunduğunun kabul edildiği gözetildiğinde başvurucunun muhatabını doğru tespit edememesinin kabul edilebilir olduğu, başvurucunun husumeti yanlış tevcih ederek yargılamayı uzatmak yönünde niyeti olamayacağı gibi bunda hukuki yararı da bulunmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca davanın esasına ilişkin değerlendirmede ise çalışma şartlarında esaslı değişikliğin işçi tarafından kabul edilmediği takdirde işçiyi bağlamayacağı, başvurucunun görev yeri değişikliğini kabul etmemesi üzerine devamsızlık tutanakları tutularak fesih işlemi yapıldığı ifade edilerek fesih için geçerli ya da haklı bir sebebin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Şirket; anılan karara karşı yaptığı istinaf başvuru dilekçesinde başvurucunun kendi bünyesinde görev yapsa da davayı şirkete karşı açmadığını ve dava şartı olan ara buluculuk görüşmesini yerine getirmediğini, davalı olarak gösterilen her iki şirketin ticaret siciline farklı vergi numaraları ile kayıtlı iki ayrı tüzel kişilik olduğu belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun gerçek işverenden haberdar olmamasının kabul edilemeyeceğini ve dürüstlük kurallarına uygun davranmadığını, usulden ret kararı verilmesi gerekirken rıza aranmaksızın taraf değişikliği yapılarak esastan karar verilmesinin hukuka uygun olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu; istinaf başvurusuna cevabında iddialarını yineleyerek şirketler arasında organik bağ bulunduğunun sabit olduğunu, 6100 sayılı Kanun kapsamında yapılan taraf değişikliği sonrası ara buluculuk görüşmelerinin gerçek işverenle de yapıldığını vurgulamıştır.

11. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesince (Daire) 10/11/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde dava açılmadan önce ara buluculuk faaliyetinin tarafı olmaktan çıkarılan şirket ile yerine getirildiği, taraf değişikliği kabul edilerek başvurucunun SGK kaydında gözüken işveren şirket ile ara buluculuk görüşmeleri için süre verilmek suretiyle esasa ilişkin karar verildiği hatırlatıldıktan sonra dava açılmadan önce davalı şirkete karşı ara bulucuya başvurulmadığından zorunlu ara buluculuk uygulamasının dâhilî dava yoluyla hatta 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesinin işletilerek de aşılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda davanın açıldığı tarihte ara buluculuk tutanağında taraf olarak gösterilmeyen davalı Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. hakkında esasa yönelik hüküm tesis edilmesi mümkün olmadığından dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

12. Nihai karar başvurucu tarafından 7/12/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

13. 6100 sayılı Kanun'un "Tarafta iradî değişiklik" başlıklı 124. maddesi şöyledir:

"(1) Bir davada taraf değişikliği, ancak karşı tarafın açık rızası ile mümkündür.

(2) Bu konuda kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

(3) Ancak, maddi bir hatadan kaynaklanan veya dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.

(4) Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılgıya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliği talebini kabul edebilir.

Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder."

14. 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun bireysel başvuru tarihi itibarıyla "Dava şartı olarak arabuluculuk" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

..."

15. 7036 sayılı Kanun'un "Hüküm bulunmayan haller" başlıklı 9. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 6100 sayılı Kanun hükümleri uygulanır."

16. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Fesih bildirimine itiraz ve usulü" başlıklı 20. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar anlaşırlarsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi hâlinde ret kararı taraflara resen tebliğ edilir. Kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir."

B. Yargıtay Kararı

17. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 27/11/2023 tarihli ve E.2023/13746, K.2023/18101 sayılı kararında 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi gereğince iradi taraf değişikliğinden önce ara buluculuğa başvurulması hâlinde 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre dava şartının gerçeklemiş sayılacağına karar verilmiştir. Taraf değişikliğine ilişkin düzenlemeyle dava şartı olarak ara buluculuğun kapsamının ayrıntılı şekilde değerlendirildiği kararın ilgili kısmı şöyledir:

"1. Dava şartı olarak arabuluculuğun ağır koşullara bağlanması ve çeşitli sebeplerle birkaç defa bu yola başvurulmasının gerekliliğine dair uygulama, işe iade davalarında hak düşürücü süre sorunlarının yaşanmasına, tazminat ve alacaklar yönünden alacağın kısmen zamanaşımına uğramasına, birden fazla arabuluculuk ücretinin yargılama giderlerine eklenmesiyle bu yöndeki sorumluluğun taraflara paylaştırılmasında tereddütlere ve en

sonunda arabulucunun sorumluluğuna neden olabilmektedir.

2. Dairemizce; arabuluculuk uygulamasının amaçlandığı şekilde uygulanmasına yönelik çözümler içeren çeşitli içtihatlar oluşturulmuş ise de, 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi gereğince iradi taraf değişikliğinden önce arabuluculuğa başvurulması hâlinde 7036 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre dava şartının gerçeklemiş sayılıp sayılmayacağı, çözümü gereken bir meseledir.

...

6. 6100 sayılı Kanun'nun 124 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre, dürüstlük kuralına aykırı olmayan taraf değişikliği talebi de mahkeme tarafından kabul edilmelidir. Dürüstlük kuralına aykırı olmayan iradi taraf değişikliğine, yeterince araştırma yapılmış olmasına rağmen taraf sıfatında yanılma durumları ve benzeri hâller örnek verilebilir. Buna karşılık, davayı kaybedeceğini anlayan tarafın, davalı tarafı değiştirme talebi dürüstlük kuralına aykırı olacaktır (Akkaya, s.908).

7. 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre, dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılgıya dayanmaktaysa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değişikliğini kabul edebilir (Akkaya, s.911). Kabul edilebilir bir yanılgı olarak değerlendirilen hâller, aynı zamanda dürüstlük kuralına aykırılık da teşkil etmemelidir.

8. Hem 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hem de aynı maddenin dördüncü fıkrası açısından taraf değişikliği ancak tarafın talebi üzerine mümkündür. Mahkeme, talep olmadığı hâlde kendiliğinden 124 üncü maddenin uygulanması yönünde bir karar veremez. Bununla beraber, her nasılsa davacı tarafa bu yönde bir süre verilmiş ve davacı da 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi kapsamında taraf değişikliği talebinde bulunmuşsa, burada artık şartları mevcut olan taraf değişikliği talebinin kabulü icap eder.

...

15. İradi taraf değişikliği ile temsilcide yanılma arasındaki farklılık, her iki durumda arabuluculuk dava şartının sağlanıp sağlanmadığı konusunda da farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olur.

Temsilcide yanılma hâlinde şekli anlamda bir taraf değişikliği söz konusu olsa da maddi anlamda bir taraf değişikliğinden söz edilemeyeceğinden arabuluculuk dava şartının sonradan tamamlanması mümkün değildir.

İradi taraf değişikliğinde ise hem şekli hem de maddi anlamda taraf değişikliği söz konusu olup, yeni davacı veya yeni davalı bakımından yeni bir dava açıldığı kabul edilmelidir. Bu nedenle taraf değişikliğinden önce arabuluculuk dava şartının yerine getirilmiş olması hâlinde, arabuluculuk dava şartının yokluğu sebebiyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmayacaktır.

16. Bu açıklamalara göre 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesine göre iradi taraf değişikliği talebinden önce, yeni tarafa karşı arabuluculuk başvurusunda bulunularak arabuluculuk faaliyetinin tamamlanmış olması hâlinde, arabuluculuk dava şartının gerçekleştiği kabul edilmelidir.

17. ... İlk Derece Mahkemesince arabuluculuk dava şartının gerçekleşmediği gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, davacının istinaf başvurusu da Bölge Adliye

Mahkemesince, aile hekiminin işveren olan Sağlık Bakanlığının temsilcisi ve işveren vekili konumunda olduğu, aile hekimine husumet yöneltilemeyeceği, mahkemece verilen süre üzerine davacının davayı Sağlık Bakanlığına yönelttiği, arabuluculuk başvurusu dava şartı olup sonradan tamamlanmasının mümkün olmadığı, yargılama aşamasında Sağlık Bakanlığı aleyhine arabuluculuk yoluna başvurulmuş ise de dava tarihinde eksik olan arabuluculuk dava şartının, yargılama aşamasında tamamlanmasının mümkün olmadığı gerekçeleriyle reddedilmiştir.

18. Yukarıda açıklanan ilke ve esaslara göre dava konusu uyuşmazlık değerlendirildiğinde; Mahkemece davacının davalıyı kabul edilebilir bir yanılgıdan dolayı davalıyı yanlış gösterdiği kabul edilmiş ve resen gönderilen muhtıra ile davacıdan bir haftalık kesin süre içinde davayı doğru hasma yöneltmesi istenmiştir. Kural olarak, tarafın talebi olmaksızın resen iradi taraf değişikliği yapılamayacağı noktasında tereddüt bulunmamaktadır. Bu bakımdan somut olayda Mahkemece davacıya resen süre verilmesi hatalı ise de, davacının muhtıranın 12.12.2021 tarihinde tebliği üzerine, önce Sağlık Bakanlığına karşı 14.12.2021 tarihinde arabulucuya başvurduğu, 20.12.2021 tarihinde de 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi uyarınca davayı yeni davalı Sağlık Bakanlığına yönelttiği anlaşılmakta olup davacının bu işlemi ile artık iradi taraf değişikliğinin gerçekleştiği kabul edilmelidir.

19. 6100 sayılı Kanun'un 124 üncü maddesi uyarınca taraf değişikliği işleminin gerçekleştiği kabul edildiğinde ise, bu işlemden önce yeni davalıya karşı arabuluculuk başvurusunda bulunulmasının dava şartı üzerindeki etkisi ele alınmalıdır. Dosya kapsamından davacının 12.12.2021 tarihinde muhtıranın tebliği üzerine 14.12.2021 tarihinde Sağlık Bakanlığına karşı arabuluculuğa başvurduğu, taraflar arasında 30.12.2021 tarihli arabuluculuk son (anlaşmama) tutanağının düzenlendiği görülmektedir. Değerlendirme bölümünün (13) numaralı paragrafında da belirtildiği gibi davalı tarafta iradi taraf değişikliği, yargılama esnasında yeni açılmış bir dava olarak görülebilir. Yeni davalıya karşı dava, bu talebin yöneltilmesiyle açılmış sayılır ve dava açılmasının usul hukukuna ilişkin sonuçları doğar. Somut olayda, davacının davayı yeni davalıya yöneltmeden önce arabuluculuk başvurusunda bulunduğu açıktır. Her ne kadar arabuluculuk faaliyeti sonuçlanmadan taraf değişikliğine dair dilekçe verilmiş ise de, bu durumun, Mahkemece davacıya resen taraf değişikliği için bir haftalık kesin süre verilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Resen verilen bir haftalık süre içerisinde arabuluculuk faaliyetinin tamamlanması mümkün olmadığından somut olayın koşullarına göre arabuluculuk başvurusunda bulunulmuş olması yeterli görülmeli ve arabuluculuk dava şartının sağlandığı kabul edilmelidir. Keza aksi bir kabul Anayasa'nın 36 ncı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6 ncı maddesinin ihlali ile mahkemeye erişim hakkının orantısız olarak sınırlandırılması sonucu doğurabilecektir.

20. Bu durumda 7036 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesi ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun uygulanmasındaki amaç ve usul ekonomisi gözetildiğinde; Mahkemece dava şartının yerine getirildiği kabul edilip işin esasına girilerek oluşacak sonucu göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi hatalıdır." (benzer değerlendirme için bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 15/10/2024 tarihli ve E.2024/8908, K.2024/13583 sayılı kararı).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; gerçek işvereninin ünvanını dava açtıktan sonra öğrendiğini, Mahkemenin verdiği süre içinde zorunlu ara buluculuk görüşmesini yerine getirdiğini, taraf değişikliğine karar verilerek yargılamaya devam edildiğini ancak istinaf incelemesinde bu husus ve şirketler arasındaki organik bağ dikkate alınmayarak davanın reddine karar verildiğini belirtmiştir. İki şirket ile yapılan ara buluculuk görüşmelerine katılan avukatın bile aynı olmasına rağmen dava öncesi yapılan ara buluculuk görüşmesinde gerçek işverene dair bir itiraz ortaya konulmadan sessiz kalınmasının kötü niyetli olunduğunu gösterdiğini ifade etmiştir. Bu durumla beraber ara bulucunun görevleri arasında taraf teşkilinin doğru biçimde sağlanmasının da olduğunu ancak ara buluculuk faaliyeti sıhhatli olmadığından hak arama hürriyetini kullanamadığını ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

23. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

24. Başvuru konusu olayda dava öncesi gerçek işveren ile ara buluculuk görüşmesinin yapılmadığının kabulüyle başvurucunun davasının dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

26. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

i. Kanunilik

27. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

28. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Bunun yanında müdahalenin kanuna dayalı olduğunun kabulü için, kuralın yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir olması gerekir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

29. Eldeki olayda başvurucunun açtığı dava, dava şartı yokluğundan reddedilmiştir. Anılan sonucun 7036 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine dayandığı, bununla birlikte erişilebilir ve öngörülemez olmadığı gözetildiğinde müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmaktadır.

ii. Meşru Amaç

30. Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 36. maddesinde özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

31. Ara buluculuğa başvurunun dava şartı olarak öngörülmesinin işçi ile işveren arasında uzlaşma sağlanarak davaya gerek olmaksızın sorunların çözülmesine yönelik bir düzenleme olduğu söylenebilir. Bu bağlamda iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların daha kısa sürede, daha az masrafla ve işçi ile işverenin eşit bir düzeyde tatmini sağlanarak uyuşmazlığın yargıya taşınmadan çözümlenmesinin amaçlandığı, dolayısıyla meşru bir amacının olduğu da açıktır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Gönül Aydan [1. B.], B. No: 2020/39775, 28/11/2024, § 15).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

32. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

33. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

34. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi vardır (Mustafa Berberoğlu [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

35. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfet aşırı ve orantısız olmamalıdır (Mustafa Berberoğlu, § 49).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Daire ara buluculuk dava şartının dava açılmadan önce yerine getirilmesi gerektiğinden bahisle 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine dayanılarak zorunlu ara buluculuk uygulamasının aşılmasının mümkün olmadığını değerlendirmiştir. Bu değerlendirmenin bariz takdir hatası veya keyfîlik içerdiği söylenemez. Somut olay konusunda farklı sonuçlara ulaşılması usul hukuku yönünden mümkün olsa bile Daire görüşünün medeni usul hukuku bakımından isabetini sorgulamak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin yapacağı değerlendirme Dairenin bu yorumunun başvurucunun mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmediğini tespit etmekten ibaret olacaktır.

37. Buna göre zorunlu ara buluculuğun dava açılmadan önce başvurulması gereken bir dava şartı olarak düzenlenmesinin taraflara uzlaşma fırsatı verilerek uyuşmazlıkların dava açılmasına gerek kalmadan çözülmesi amacına hizmet ettiği, bu amacı gerçekleştirmek

bakımından da elverişli ve gerekli bir yol olduğu kabul edilebilir. Bu durumda yukarıda anılan mevzuat birlikte değerlendirildiğinde incelenen olayda olduğu gibi ara buluculuğun taraf sıfatı olmayan üçüncü kişi ile yapılması sonrası dava açılması durumunda anılan düzenlemelerin mahkemeye erişim hakkı kapsamında orantılılık açısından nasıl yorumlanacağı önem arz etmektedir.

38. Mahkemeye erişim öncelikle kişilerin iddialarını mahkemeye taşıyabilmesini güvence altına alır. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Anılan imkânı ortadan kaldıran veya kişiye aşırı külfet yükleyen sınırlamalar ile katı yorumların başvuru konusu olaya göre anılan hakkın ihlaline sebep olabileceği hatırlatılmalıdır. Bu nedenle mahkemelerin, usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları zorunludur (benzer yönde değerlendirme için bkz. Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

39. 7036 sayılı Kanun'da dava şartı olarak düzenlenen ara buluculuk gerçek işveren ile davadan önce yürütülmesi zorunlu bir yol olarak düzenlenmiştir. Ara buluculuk görüşmelerinin olumsuz sonuçlanması durumunda ise dava yolu açıktır. Zorunlu ara buluculuğa başvurulmamasının sonucu ise davanın usulden reddidir. Ancak taraf olmayan kişiyle ara buluculuk ön şartı yerine getirilerek ona karşı dava açılmasının dava şartına etkisi ve davanın tarafında yanılma hâline ilişkin açık bir düzenleme olmadığı görülmüştür. 7036 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde 6100 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı aynı Kanun'un 9. maddesinde belirtilmiştir. Bu durumda olaya uyduğu ölçüde 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi kapsamında değerlendirme yapılabileceği anlaşılmıştır.

40. Ancak öncelikle dava şartı olarak ara buluculuğun ağır koşullara bağlanması veya katı ve şekilci yorumlanması durumunda kişilerin hak kaybına uğrama riski olduğu vurgulanmalıdır. Başvuru konusu olayda 7036 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile davadan önce ara buluculuğa başvurmak bir dava şartı olarak düzenlenmiş olup bu şarta uyulmaması hâlinde davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir. 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında ise dürüstlük kuralı kapsamında kabul edilebilir bir yanılgıya dayanılarak tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi durumuna bağlı taraf değişikliği düzenlenmiştir. Son hâlde taraf değişikliğinin rızaya bağlı olmaksızın hâkim tarafından kabul edilebileceği açıktır. Belirtilen hükmün usulüne aykırı olarak açılan davada, taraf ehliyeti bağlamında davayı devam ettirme bakımından hâkime güçlü yetkiler verdiği görülmüştür. Hâkime bu yetkilerin tanınmasının amacı birtakım şekil eksiklikleri sebebiyle uyuşmazlıkların esasının incelenmemesinin önlenmesi, bu suretle mahkemeye erişim hakkından yararlanılmasının sağlanmasıdır.

41. Yargı makamlarınca başvuruya konu olay dürüstlük kuralı kapsamında değerlendirildiğinde kişilerin kabul edilebilir yanılgıyla hareket ettikleri sonucuna ulaşılması durumunda dava şartı olarak ara buluculuk bağlamında davanın usulden reddinden beklenen kamusal menfaat ile taraf değişikliği yapılarak davaya devam edilmesinden beklenen kişisel menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekir. Yargıtayın yukarıda aktarılan güncel içtihatlarında anılan denge bağlamında değerlendirme yapılarak zorunlu ara buluculuk şartının gerçek işveren davaya dâhil edilmeden tamamlanmış olması durumunda usulden ret kararı verilmesi yerine davaya devam edilebileceği belirtilmiştir.

42. Söz konusu olayda Mahkeme, başvurucunun tarafta yanılmasını 6100 sayılı Kanun

kapsamında kabul edilebilir bularak gerçek işverene karşı ara buluculuk şartının yerine getirilmesi için süre vermiş; görüşmenin olumsuz sonuçlanması sonrası da gerçek işvereni davaya dâhil ederek davayı sonuçlandırmıştır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken başvurucunun yanılgısının dürüstlük kuralı kapsamında kabul edilebilir olup olmadığını da değerlendirmiştir. Dairenin başvurucunun şirketlerin temsilcilerinin aynı olduğu, şirketler arasında organik bağ bulunduğu ve işverenin kötü niyetli olduğuna dair iddialarını hakkın kötüye kullanılması bağlamında değerlendirmediği gibi davanın usulden reddi durumunda başvurucunun hak kaybına uğrama riskini de gözetmediği görülmüştür. Daire, Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi bağlamındaki değerlendirmesinin dayanaklarına ilişkin bir görüş belirtmeksizin zorunlu ara buluculuk şartının anılan Kanun düzenlemesiyle aşılamayacağı yönünde menfaatler arasında denge gözetmeyen bir gerekçe ortaya koymuştur. Mahkemenin mevzuata getirdiği bu geniş yorum karşısında -Yargıtay içtihatları da gözetildiğinde- Dairenin yorumunun aşırı katı ve şekilci olduğu, başvurucuya aşırı külfet yüklediği, dolayısıyla orantılı olmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine (E.2021/2061, K.2021/326) iletilmek üzere Kocaeli 4. İş Mahkemesine (E.2019/735, K.2021/346) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYMA BIYIK

B. No: 2022/63958 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63958

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYMA BIYIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63958)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Şeyma BIYIK

Vekili : Av. Hüseyin MUTLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarının tahsili amacıyla açılan davada sonuca etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 1/7/2010 tarihinde özel bir firmada işçi olarak çalışmaya başlamış, 18/10/2014 tarihi itibarıyla işten ayrılmıştır. Başvurucu, fazla mesai ve hafta tatili mesailerinde çalışması yönünde kendisine mobbing (bezdiri) uygulandığını, yıllık izinlerinin kullandırılmadığını, resmî tatillerde izin kullandırılmayarak çalıştırıldığını ve ücretinin tam olarak yatırılmadığını, iş akdini haklı nedenlerle feshettiğini iddia etmiştir.

3. Başvurucu, eksik ödenen işçilik alacaklarının tahsili talebiyle Karaman İş Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde alacak davası açmıştır. Mahkeme, yargılama sürecinde farklı tarihlerde duruşmalar açarak tarafların iddia ve itirazları ile tanıkları dinlemiş, ilgili belgeleri dosyaya getirtmiş, alacak kalemlerine ilişkin bilirkişi incelemesi yaptırmıştır.

4. Mahkemeye sunulan 24/1/2022 tarihli hesap bilirkişisi raporunda, başvurucuya ödenmesi gereken kıdem tazminatı tutarının 5.321,87 TL olduğu, yıllık izin ücretinin bulunmadığı ve

fazla çalışma ile hafta tatili ücretlerinin de zamanaşımına uğradığı belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca davalı tarafça başvurucunun işten çıkış kodunun istifa olarak belirtildiği tespiti yapılmıştır. Başvurucu, bilirkişi raporu sonrası Mahkemeye sunduğu 14/3/2022 tarihli beyan dilekçesinde dosyada istifa dilekçesinin bulunmadığını, istifanın varlığının ispat yükünün davalı işverenin üzerinde olduğunu ve iş akdinin birden fazla haklı nedenle feshedildiğini iddia etmiştir. Davaya cevap veren davalı işveren ise başvurucunun istifa ettiğini, bu kapsamda feshin haklı nedene dayanmadığını, tüm alacaklarının başvurucuya ödendiğini ileri sürmüştür.

5. Mahkeme yargılama sonucunda 11/4/2022 tarihli kararla davanın reddine kesin olarak hükmetmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun davalıya ait işyerinde 1/7/2010-18/10/2014 tarihleri arasında çalıştığını, başvurucunun davalı nezdindeki çalışmalarından doğan kıdem süresinin 4 yıl 3 ay 17 gün olarak gerçekleştiğini, son aylık brüt ücretinin 1.134 TL, son günlük brüt ücretinin ise 37,80 TL olduğunu belirlemiştir. Mahkeme gerekçesinde ayrıca davalı tarafından başvurucunun işten çıkış kodunun Sosyal Güvenlik Kurumuna istifa olarak bildirildiğinin altını çizmiştir. Mahkeme bu tespitlerden hareket ederek başvurucunun alacak taleplerinin belirlenmesi amacıyla dosyanın bilirkişiye tevdi edildiğini, düzenlenen bilirkişi raporuna göre de başvurucunun iş sözleşmesinin istifa etmesi suretiyle sona erdiği kanaatine ulaşarak davanın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 30/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna da başvurmuştur. Başvurucu istinaf dilekçesinde, davalı tarafın istifa dilekçesi sunduğunu iddia etmesine karşın böyle bir durumun mevcut olmadığını belirterek Mahkemece istifa ettiğinden bahisle davasının reddedilmesinin hatalı olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu dilekçesinde ayrıca kendisi açısından birden fazla haklı nedenle fesih sebebinin mevcut olduğunu ileri sürmüştür. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 31/5/2024 tarihli kararıyla istinaf talebini reddetmiştir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; dosyada istifa dilekçesinin bulunmadığını, istifanın varlığının ispat yükünün davalı işverenin üzerinde olduğunu ve iş akdinin birden fazla haklı nedenle feshedildiğini ancak bu durumun Mahkemece irdelenmediğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Başvuru konusu olayda yargılamayı yürüten Mahkemece tanıkların dinlendiği, bilgi ve belgelerin toplandığı, bilirkişi incelemesi de yaptırılmak suretiyle bir sonuca varıldığı görülmüştür. Ancak başvurucunun dosyada davalı tarafça iddia edilen istifa dilekçesinin bulunmadığı, istifaya ilişkin ispat yükünün davalı işverenin üzerinde olduğu ve iş akdinin birden fazla haklı nedenle feshedildiğine yönelik iddialarının hem ilk derece mahkemesince hem de Bölge Adliye Mahkemesince değerlendirilmediği anlaşılmıştır.

15. Eldeki olayda Mahkemenin başvurucunun lehine sonuç doğurma ihtimali olan iddialarını dikkate almaksızın karar verdiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Mahkeme, başvurucunun söz konusu iddialarını değerlendirmemiş, kararında tartışmamıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür ve miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Karaman İş Mahkemesine (E.2021/379, K.2022/437) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEVRA GÜL ERSAYIN

B. No: 2022/63967 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63967

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVRA GÜL ERSAYIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63967)

Karar Tarihi: 18/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/8/2026 - 33332

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Sevra Gül ERSAYIN

Vekili : Av. Fatma YÜCEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, istihkak davasının süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/6/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvurucunun olay tarihinde eşi olan K.A.Ç. ile K... İnş. İç ve Dış Tic. San. Ltd. Şti.nin (Şirket) bir bankaya olan borcundan dolayı ihtiyati haciz kararı alınarak Şirketin adresinde 19/12/2018 tarihinde haciz işlemi yapılmıştır. Başvurucunun eşinin ve şirket yetkilisi olarak da kayınbabasının huzurunda gerçekleştirilen işlemde Şirketin kasasında bulunan bir kısım ziynet eşyası da haczedilmiştir. Haciz tutanağı incelendiğinde borçlu eşin önce ziynet

eşyalarının kendisine ve başvurucuya ait olduğunu, daha sonra kendilerine ait olmadığını, kayınbabanın da kendisine ait olduğunu beyan ettikleri görülmüştür.

5. Başvurucu 21/3/2019 tarihinde istihkak davası açmıştır. Dava dilekçesinde; haczin kayınbabasının Şirketinin adresinde icra edildiğini, muhafaza amacıyla Şirket kasasına bırakılan ziynet eşyasına da haczedilerek el konulduğunu ancak bu eşyaların kendisine ait olduğunu belirtmiştir. Bu eşyaların kullandığı mücevherler olduğuna dair hacizden önce çekilmiş fotoğraflar olduğunu, haczedilen eşyaların kendisine mahsus ziynet eşyası olmasından dolayı mülkiyet karinesinin lehine olduğunu, aksinin alacaklı tarafça kanıtlanmasının gerektiğini ileri sürmüştür. Eşinin haciz tutanağındaki çelişkili beyanlarının alacaklıların baskısından kaynaklandığını ancak eşinin eşyaların kendisine ait olduğuna dair beyanının tutanakta mevcut olduğunu ifade etmiştir.

6. Davalı banka cevabında, hacizde istihkak iddiasına karşı İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesinin takibin devamına karar verdiği hususu ile 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 96. maddesinin üçüncü fıkrasını ve 97. maddesini hatırlatmıştır. Anılan düzenlemedeki kesin karine gereği hacizde hazır bulunan eşin istihkak iddiasında bulunan başvurucuyla birlikte oturduğu gözetildiğinde haciz tarihi itibarıyla hacizden haberdar olduğunun kabulü ile haciz tarihinden dört ay sonra açılan davanın süre yönünden reddinin gerektiği ileri sürülmüştür.

7. Beykoz İcra Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 16/2/2021 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Davalının süreye ilişkin itirazına dair değerlendirme bulunmayan kararda, ziynet eşyalarının başvurucuya ait olduğunu gösterir görüntü kayıtları ve tanık anlatımları gözetilerek başvurucunun kullanımında olan ziynet eşyaları olduğunun sabit olduğu belirtilmiştir.

8. Davalı banka tarafından anılan karara karşı istinaf başvurusunda genel olarak cevap dilekçesinde belirtilen iddialar yinelenmiştir. Başvurucu istinafa cevabında önceki iddialarını tekrarlamakla birlikte 28/4/2021 tarihinde anlaşma protokolü çerçevesinde boşandığını ve haczedilen ziynet eşyalarının kendisine bırakıldığını belirtmiştir.

9. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi (Daire) 20/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın süreden reddine kesin olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; haciz sırasında başvurucunun eşi olan borçlunun hazır olduğu, davalı vekili tarafından cevap dilekçesinde davanın süresinde açılmadığına ilişkin savunma yapıldığı başvurucunun hacizde hazır bulunan borçlu eşi ile birlikte yaşamadığına yönelik bir iddiasının olmadığı belirtilmiştir. Bu durum gözetilerek "istihkak davasının açıldığı tarihte, haciz sırasında hazır olan, istihkak iddiasında bulunan 3. kişinin hacizden haciz tarihinde haberdar olduğunun kabulü" gerektiği, haciz tarihinden itibaren süresi içinde icra dosyasına istihkak iddiasında bulunulmadığı gibi davanın hacizden yaklaşık dört ay kadar sonra açıldığı vurgulanarak davanın süreden reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

10. Nihai karar başvurucu tarafından 20/5/2022 tarihinde öğrenilmiştir.

11. Ayrıca haciz sırasındaki istihkak iddiası nedeniyle icra müdürlüğünün dosyayı takibin devamına dair değerlendirme yapılmak üzere göndermesi neticesinde İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesinin 2/1/2019 tarihli kararıyla mahçuz üzerinde müşterek zilyet bulunduğu gerekçesiyle takibin devamına hükmedilmiştir. Öte yandan kararda 2004 sayılı Kanun'un 97. maddesinin altıncı fıkrası uyarınca istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiye bu kararın

tebliğinden itibaren yedi gün içinde istihkak davası açması için süre verilmiştir. Anılan davada alacaklı, davacı; borçlu eş ile Şirket ise davalı olarak yer almıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

12. 2004 sayılı Kanun'un "Hazırlık safhası" başlıklı 96. maddesi şöyledir:

"Borçlu, elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde, icra dairesi bunu haciz ve icra tutanaklarına geçirir ve keyfiyeti iki tarafa bildirir.

İcra dairesi aynı zamanda istihkak iddiasına karşı itirazları olup olmadığını bildirmek üzere alacaklı ve borçluya üç günlük mühlet verir. Sükütları halinde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılırlar.

Malın haczine muttali olan borçlu veya üçüncü şahıs, ıttıla tarihinden itibaren yedi gün içinde istihkak iddiasında bulunmadığı takdirde, aynı takipte bu iddiayı ileri sürmek hakkını kaybeder. İstihkak iddiasının yapıldığı veya istihkak davasının açıldığı tarihte istihkak müddeisi ile birlikte oturan kimseler yahut bu şahısların iş ortakları, iddianın yapıldığı tarihte veya istihkak davası 97 nci maddenin 9 uncu fıkrası gereğince açılmışsa davanın açıldığı tarihte malın haczine ıttıla kesbetmiş sayılırlar."

13. 2004 sayılı Kanun'un "Üçüncü şahsın istihkak iddiası" başlıklı 97. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İstihkak iddiasına karşı alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilirse, icra memuru dosyayı hemen icra mahkemesine verir. İcra mahkemesi, dosya üzerinde veya lüzum görürse ilgilileri davet ederek mürafaa ile yapacağı inceleme neticesinde varacağı kanaate göre takibin devamına veya talikine karar verir.

İstihkak davasının sırf satışı geri bırakmak gayesiyle kötüye kullanıldığını kabul etmek için ciddi sebepler bulunduğu takdirde icra mahkemesi takibin talikı talebini reddeder.

...

(Değişik beşinci fıkra: 2/3/2005-5311/9 md.) Takibin devamına dair verilen icra mahkemesi kararı kesindir.

Üçüncü şahıs, icra mahkemesi kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinde istihkak davası açmaya mecburdur. Bu müddet zarfında dava edilmediği takdirde üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır.

..."

2. Yargıtay İçtihadı

14. (Kapatılan) Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 22/10/2009 tarihli ve E.2009/4501, K.2009/6675 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacı (üçüncü kişi), Çıldır İcra Müdürlüğü'nün 2006/12 Esas sayılı dosyasında yapılan 14.05.2008 günlü hacze konu menkullerin kendisine ait olduğunu, takibe konu borç ile ilgisinin bulunmadığını belirterek istihkak iddiasının kabulü ile haczin kaldırılmasına karar verilmesini istemiştir.

Davalı (borçlu), mahcuzların oğlu olan davacıya ait olduğunu belirtmiştir. Dava, üçüncü kişinin İİK'nun 96 vd. maddeleri uyarınca açtığı "istihkak" davası niteliğindedir.

Somut olayda, istihkak davası hacizden yaklaşık bir buçuk ay sonra açılmıştır. Haciz sırasında istihkak iddiasında bulunulmadığı gibi icra dosyası içinde bu amaçla sunulmuş bir dilekçe de yer almamaktadır. Öte yandan baba-oğul ilişkisi içinde olan borçlu ile davacının aynı konutta birlikte oturup oturmadıkları dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden, haczin tam olarak hangi konutta ve evin neresinde yapıldığı da haciz tutanağı içeriğinden anlaşılamamaktadır. Haczi öğrenme tarihi açısından bu konudaki tereddüdün öncelikle giderilmesi gerekmektedir.

Mahkemece yapılacak iş, haciz tarihinde borçlu ve davacının nerede oturduğunu araştırmak, aynı konutta birlikte oturuyorlar aksi de iddia ve ispat edilemiyorsa, üçüncü kişinin haczi aynı gün öğrendiğini kabul edip süre yönünden davanın reddine karar vermektir. Aynı avluda ayrı evlerde oturuyorlarsa haczin hangi evin eklentisi içinde yapıldığını belirleyip, ispat yükü açısından, mülkiyet karinesinin kimin yararına olduğunu saptamak, sonucuna göre de gerekli ise; davacının sunduğu faturaların mahcuzlara uygunluğu yönünden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak esasa yönelik bir karar vermektir.

Belirtilen hususlar dikkate alınmadan yazılı biçimde karar verilmesi isabetli olmamıştır."

15. (Kapatılan) Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 15/3/2011 tarihli ve E.2010/10057, K.2011/2250 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacı 3. kişi, Ağrı İcra Müdürlüğünün 2010/77 talimat sayılı dosyasından, borçlu oğlunun borcundan dolayı davacıya ait evde bulunan eşyaların 19.03.2010 tarihinde haczedildiğini belirterek, İİK'nun 96 ve devamı maddelerine dayalı olarak istihkak davasının kabulü ile anılan haczin kaldırılmasını istemiştir. Davalı alacaklı vekili, haksız açılan davanın reddi gerektiğini savunmuştur. Davalı borçlu, 3. kişi ile birlikte oturduklarını ancak eşyaların davacıya ait olduğunu beyan etmiştir.

Mahkemece, dava konusu haczin 19.03.2010 tarihinde davacının birlikte sakin reşit oğlu Y.A. huzurunda yapıldığından haczi aynı gün öğrenmiş sayılmasına rağmen davanın 7 günlük hak düşürücü süreden sonra 07.06.2010 tarihinde açıldığından bahisle davanın süre yönünden reddine karar verilmiş; hüküm, davacı 3. kişi tarafından temyiz edilmiştir.

Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde, dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı..."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir. ..."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre mahkemeye erişim hakkı Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasında mündemiçtir. Bu çıkarsama, Sözleşmeci devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensiplerinin gözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin

birinci fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (Golder/Birleşik Krallık [GK], B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36).

18. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmekte ancak bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasıyla uyumlu olmaz (Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; Eşim/Türkiye, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

19. AİHM, yasal yollara başvuru için süre ve usul kuralları öngörülmesinin amacının adaletin iyi yönetimini güvenceye bağlamak ve hukuki güvenlik ilkesini sağlamak olduğunu hatırlatmakta; bunun yanında yargısal başvurulara ilişkin usullerin, özellikle tebligat sistemi ışığında uyulması gereken başvuru sürelerinin hesaplanmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin gerektirdiği şekilde mahkeme hakkının etkililiğini güvence altına alacak nitelikte olması zorunluluğuna vurgu yapmaktadır. AİHM'e göre başvurucunun kamu otoritelerinin menfaati ile kendi menfaati arasında adil denge tesis eden tutarlı bir sisteme güvenebilme imkânına ve özellikle haklarına doğrudan müdahale teşkil eden ilgili idari işleme itiraz edebilecek açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olması önem taşımaktadır (Geffre/Fransa (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

20. AİHM, dava hakkını süre ve usul koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; kendi rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığının tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. Bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Eşim/Türkiye, § 20).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; haciz sırasında hazır olmadığının haciz tutanağıyla tespit edildiğini, Mahkemenin hacizde hazır bulunduğu yönündeki gerekçesinin hatalı olduğunu belirtmiştir. Eski eşi K.A.Ç.nin haciz sırasında hazır olmasından bahisle kendisinin de haczi öğrendiğinin kabulünün tamamen bir varsayıma dayandığını, 2004 sayılı Kanun'un 96. maddesinin üçüncü fıkrasının bir varsayım ile yorumlanamayacağını, anılan maddede dava tarihi ile üçüncü kişinin öğrendiğinin kabul edildiğini, kendisinin de dava tarihinde haczi öğrendiğini vurgulamıştır. Mahkemenin yorumunun ilgili düzenlemelere ve karinelere aykırı olduğunu, kendisine aşırı külfet yüklediğini, ayrıca haciz sırasında kimsenin kendisi lehine istihkak

iddiasında bulunmadığını, Dairenin süreye ilişkin bir itiraz hakkı da vermeyerek hatalı bir yorum ile davasını reddettiğini ifade ederek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

25. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

26. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

27. Somut olayda istihkak davasının süresinde açılmadığı gerekçesiyle esası hakkında değerlendirme yapılmadan Daire tarafından reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

28. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine

getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

i. Kanunilik

(1) Genel İlkeler

30. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

31. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

32. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

33. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargılama mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak yargılama mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

34. Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., § 38).

35. Mahkemelerin yorumlarının ve uygulamalarının kanunun açık lafzıyla çeliştiği veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür. Dolayısıyla kanunilik ölçütü açısından Anayasa Mahkemesince yapılması gereken incelemeye konu kuralların yargı organlarınca yapılan yorumlarının kişilerce öngörülebilecek belirlilikte olup olmadığının veya kanunun açık lafzıyla çelişip çelişmediğinin tespit edilmesidir (Ömer Oral [GK], B. No: 2023/33667, 9/1/2025, § 57; Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59; bazı eklemelerle

birlikte bkz. Mehmet Demircioğlu [GK], B. No: 2020/35797, 14/9/2023, § 33).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Eldeki olayda başvurucunun istihkak davası, eski eşi olan borçlu ile birlikte oturduğundan bahisle kendisinin yokluğunda gerçekleşen haczi öğrenmiş sayılması yönündeki kabule dayanılarak reddedilmiştir. Mahkemenin gerekçesini ve öğrenmeye ilişkin yorumunu 2004 sayılı Kanun'un 96. maddesinin üçüncü fıkrasına dayandırdığı açıktır. Buradan hareketle öncelikle anılan düzenlemenin ve Mahkemenin yorumunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

37. Bu bağlamda anılan düzenlemede istihkak iddiasına ilişkin bir süre ile bu sürenin başlangıcına ilişkin bir karinenin birlikte düzenlendiği görülmüştür. Buna göre haczedilen mal üzerinde istihkak iddiası olan borçlu veya üçüncü şahsın malın haczedildiğini öğrenmesinden itibaren yedi gün içinde iddiasını ileri sürmesi gerekir. Bu düzenlemeden borçlu ve üçüncü kişinin istihkak iddiasında bulunma haklarının olduğu ancak bunun bir süreye bağlandığı açıktır. Hak düşürücü süre olarak düzenlendiği anlaşılan bu sürenin başlangıcı ise haczin öğrenilmesinden itibaren başlamaktadır. Düzenlemenin devamında kanun koyucu haczin öğrenilmesine ilişkin alacaklı lehine bir karine belirlemiş olup buna göre istihkak iddiasının yapıldığı veya istihkak davasının açıldığı tarihte istihkak müddeisi ile birlikte oturan kimseler yahut bu şahısların iş ortakları, iddianın yapıldığı tarihte veya istihkak davasının açıldığı tarihte malın haczini öğrenmiş sayılacakları kabul edilmiştir.

38. Öncelikle anılan karinenin bir mal üzerinde birden fazla kişinin istihkak ve mülkiyet iddiası karşısında alacaklının hak kaybına uğramaması ve icra takibinin sürüncemede bırakılmasını önlemeye yönelik olduğu söylenebilir. Ancak öğrenmeye ilişkin belirtilen karine için ilk olarak geçerli bir istihkak iddiasının veya davasının olması gerektiği Kanun'un lafzından da anlaşılmaktadır. Bununla birlikte istihkak iddiası ileri süren kişi ile birlikte oturan (eş, çocuk, anne, baba vb.) kişilerin haczi, haczin yapıldığı gün öğrenmiş sayılmalarına ilişkin karinenin nasıl uygulanacağı mahkemeye erişim kapsamında özellikle önem arz etmektedir.

39. Kanun koyucunun yukarıda aktarılan Yargıtay kararları da gözetildiğinde birlikte oturandan kastın haciz tarihinde haciz uygulanan yerde oturan kişiler olduğunun kabulü gerekir. Kanun'un lafzında birlikte oturan kimseler ve iş ortakları ayrı kullanılmak suretiyle borçlu ile müşterek kullanılan yere vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Zira müşterek konutta gerçekleştirilecek hacizden haciz tarihinde birlikte oturanların borçluya ait olan veya borçlunun ortağı olduğu şirkette icra edilen hacizden ise diğer şirket ortaklarının haberdar olmalarının -her somut olayın kendine özgü koşulları bağlamında- hayatın olağan akışına da uygun olduğu söylenebilir. Aksi bir yorumla kişilerin hâkimiyetinin olmadığı yerlerde gerçekleşen hacizden haberdar olmalarını kabul etmek, bir ihtimale kesinlik kazandırmak gibi her olaya uygun düşmeyecek bir sonuç doğurur. Bu durumda haczin gerçekleştirildiği yere, kişilerin itiraz ve iddialarına bakılmaksızın her zaman istihkak iddiasında bulunan kişi ile birlikte oturmak şartının haczi öğrenme bağlamında yeterli sayılmasının kanunun lafzına ve amacına uygun olduğu söylenemez. Bu kabulden farklı bir değerlendirmenin kişiler tarafından öngörülemeyen ve kişilere aşırı külfet yükleyen bir niteliği olacağı açıktır.

40. Başvuru konusu olayda üzerine istihkak iddiası olan ziynet eşyalarının başvurucunun kayınbabasının adresindeki şirket kasasında tespit edilerek haczedildiği, haczin ortak kullanılan mesken dışında gerçekleştirildiği sabittir. İstanbul 27. İcra Hukuk Mahkemesi tarafından takibin devamına karar verilmişse de bu aşamada da başvurucunun davanın

tarafı olmadığı gibi haciz işleminden veya karar sonucundan icra hukuk mahkemesi veya icra müdürlüğünce haberdar edildiğine dair bir bilgi de tespit edilememiştir. Bununla birlikte haciz sırasında borçlu ve babasının hazır bulunduğu, haczin başvurucunun huzurunda ve borçlu ile birlikte oturdukları adreste yapılmadığı da açıktır. Ayrıca başvurucunun haciz gerçekleştirilen adresteki şirketin ortaklarından olduğuna, hacizden ve lehine istihkak iddiasından icra hukuk mahkemesi veya icra müdürlüğü aracılığıyla haberdar edildiğine dair de bir iddia mevcut değildir. Bu hususlar gözetilmemekle birlikte Dairenin haciz tutanağında yer alan ziynet eşyalarının kime ait olduğu konusundaki çelişkili beyanları, geçerli bir istihkak iddiasının varlığını, haczin icra edildiği yer de dâhil incelenen olayın özelliklerini gözeterek 2004 sayılı Kanun'un 96. maddesinin üçüncü fıkrasının koşullarının oluşup oluşmadığını tartışmadan sadece anılan karineye dayanarak başvurucunun iddialarını mahkeme önüne taşımasını engelleyen katı bir yorumla sonuca ulaştığı, anılan sonucun kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

42. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesine (E.2021/2587, K.2022/1313) iletilmek üzere Beykoz İcra Hukuk Mahkemesine (E.2019/120, K.2021/82) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAYA BALER

B. No: 2022/69350 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/69350

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAYA BALER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/69350)

Karar Tarihi: 18/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 7/8/2026 - 33333

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Kaya BALER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına yapılan itirazın reddine ilişkin işleme karşı açılan davada tanığın disiplin soruşturması sırasında dinlenilmemesi ve savunmanın gereği gibi alınmadan disiplin cezası verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Tokat Plevne Anadolu Lisesinde öğretmen olarak görev yapmaktayken 27/11/2020 tarihinde müdürün odasına gelerek bağırdığı ve müdürü tehdit ettiği iddiaları ile ilgili olarak hakkında 10/12/2020 tarihinde disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma esnasında başvurucunun 21/12/2020 tarihinde ifadesine başvurulmuştur. Soruşturma sonucunda 31/12/2020 tarihli disiplin raporu düzenlenmiş; raporda, başvurucunun eylem tarihinde müdürün odasına gelerek "Bana siz emir veremezsiniz, eğer beni pandemi döneminde okulda isterseniz hiçbir iş eskisi gibi olmaz." diye bağırdığının, "Okulda en büyük problem sensin, müfettiş çağırın elinizden geleni yapın." şeklinde sözler sarf ettiğinin, okul müdürüne karşı olumsuz davranışlarda bulunduğunun tanık beyanları ile doğrulandığı, bu sebeple müdürle gerektiği gibi iletişim kurmakta zorlandığı belirtilmiştir. Raporun sonunda yer alan disiplin değerlendirmesinde başvurucunun eyleminin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendi

uyarınca görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranma kapsamına girmesi nedeniyle kınama cezası ile tecziye edilmesi gerektiği sonucuna varıldığı açıklanmıştır.

3. Disiplin raporu başvurucuya 7/1/2021 tarihinde tebliğ edilerek başvurucunun savunması istenmiştir. Başvurucu 12/1/2021 tarihinde savunmasını sunmuş; savunmasında, gerçekleştiği iddia edilen olayların tamamının asılsız olduğunu, iftira atıldığını, otuz yıllık memurluk hayatında disiplin cezası almadığı gibi hakkında herhangi bir disiplin soruşturması da açılmadığını, isnat edilen eylemlerin muğlaklık taşıdığını, bu durumu kanıtlayan somut bir tespitin yer almadığını dile getirmiştir. Konuya ilişkin tanıkların tekrar dinlenerek hakkında haksız ve hukuka aykırı şekilde gerçekleştirilen disiplin soruşturmasının sonlandırılması ve disiplin cezası verilmemesi gerektiğini savunmuştur.

4. İl Millî Eğitim Müdürlüğü 19/1/2021 tarihinde başvurucunun görev sırasında hâl ve hareketi ile amire saygısız davranması nedeniyle 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendi ile aynı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca bir derece hafif olan uyarma cezası ile tecziyesine karar vermiştir. Anılan karara başvurucu 29/1/2021 tarihinde itiraz etmiş, dilekçesinde özellikle 12/1/2021 tarihli savunmasının dikkatle incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. İl Millî Eğitim Müdürlüğü Disiplin Kurulu 18/2/2021 tarihinde yapılan itirazı reddetmiştir. Söz konusu kararın 26/2/2021 tarihinde tebliği üzerine başvurucu 4/3/2021 tarihinde iptal davası açmış, dava dilekçesinde disiplin cezası ile birlikte başka bir okula atanmasına dair işlemin birlikte iptal edilmesini talep etmiştir.

5. Tokat İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/3/2021 tarihinde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca dava konusu her bir işlem için ayrı dilekçelerle yeniden dava açılmak üzere dava dilekçesinin reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararda, başvurucunun disiplin cezasına ilişkin yaptığı itirazın reddine yönelik işlemin iptali ile atama işleminin iptali istemlerinin ayrı ayrı hukuki irdeleme gerektirdiğini, söz konusu işlemlerin aralarında maddi ya da hukuki yönde bağlılık ve sebep-sonuç ilişkisi bulunmamasına rağmen her iki istem için tek dilekçe ile dava açıldığını ifade etmiştir.

6. Başvurucu 27/4/2021 tarihinde davasını yenileyerek uyarma cezasına yaptığı itirazın reddine dair kararın iptalini talep etmiş, dava dilekçesinde disiplin soruşturması sırasında verdiği 12/1/2021 tarihli savunmasındaki hususları tekrar etmiştir.

7. Mahkeme 25/11/2021 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, disiplin soruşturmasında tespit edilen hususların özetine yer verdikten sonra başvurucunun cezalandırılmasına esas teşkil eden fiili gerçekleştirdiğinin sabit olduğunu, bu fiilin 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (c) alt bendinde düzenlenen "görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak" disiplin suçuna karşılık geldiğini, bir alt ceza uygulanmak suretiyle uyarma disiplin cezası ile tecziyesine ilişkin işleme karşı yaptığı itirazın reddine yönelik dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun müdürün olaya sonradan şahit olan eşinin tarafsız olamayacağına dair iddiasını da değerlendirmiştir. Tanık C.Ç.nin soruşturma kapsamında alınan ifadesinde odada yüksek sesle konuşulması üzerine müdürün eşinin odaya geldiği ve sonra disiplin cezasına konu olan söylemlerin yüksek ses tonuyla söylendiğini belirttiği kararda yer almıştır. Mahkeme, bu durum müdürün eşinin ifadesi ile tutarlı olduğu gerekçesiyle başvurucunun anılan iddiasının yerinde olmadığı kanaatine ulaşmıştır.

8. Başvurucu, karara karşı 17/1/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

Dilekçesinde, disiplin soruşturması sırasında verdiği 12/1/2021 tarihli savunmasında belirttiği hususları tekrar etmiştir. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 14/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 29/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, isimlerini belirttiği tanıklar dinlenmeden ve savunma yazısını teslim etmeden önce disiplin soruşturmasının tamamlanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları biraz daha detaylandırarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini vurgulamıştır.

12. Anayasa'nın 36. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi hükümlerine göre adil yargılanma hakkı dava sürecine özgülenmiştir. Dolayısıyla söz konusu hak kapsamındaki güvenceler, esas olarak mahkemedeki yargılama sürecine uygulanmaktadır. Ancak dava öncesi ya da sonrasındaki süreçte yaşanan birtakım ihlal ya da eksiklikler yargılamanın bir bütün olarak adilliğine zarar verebilecek nitelikte ise adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin dava öncesi ya da sonrasındaki süreçler için de uygulanması gerekmektedir. Bu gereklilik adil yargılanma hakkının tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi amacından kaynaklanmaktadır. Örneğin bir suç şüphesi ile yakalanan kişinin polis tarafından sorgulanması aşaması, dava öncesine ilişkin olmakla birlikte adil yargılanma hakkı kapsamındadır. Zira sorgulama sırasında şüpheli kişinin bu hakkın getirdiği güvencelerden yararlanmaksızın verdiği ifadelerin mahkemede delil olarak kullanılması bir bütün olarak muhakemenin adil bir şekilde gerçekleştirilmesini tehlikeye sokabilir. Yine yargı mercileri önünde dava açılmadan önce idari bir başvuru yolunun tüketilmesinin zorunlu olduğu bazı hâllerde adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin idari süreç bakımından da uygulanması gerekebilmektedir. Adil yargılanma hakkının davadan önceki ve sonraki aşamalara uygulanması uyuşmazlığa konu olayın ve yargılama sürecinin koşullarına bağlı olup her davada ayrıca incelenmesi gereken bir hususdur (Yusuf Gezer [2. B.], B. No: 2013/2103, 14/1/2014, § 24).

13. Buna göre adil yargılanma hakkına dayanan ancak yargılama süreci dışında meydana geldiği ileri sürülen ihlal iddialarına ilişkin başvurular, istisnai durumlar dışında Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Yusuf Gezer, § 25).

14. Başvurucunun şikâyetlerinden ilki, savunması alınmadan disiplin soruşturmasına dair raporun tamamlanmasıdır. Diğer bir şikâyeti ise ismini verdiği tanıklar dinlenmeden disiplin soruşturmasının sonuçlandırılmasıdır yani başvurucunun tüm şikâyetleri yargılama aşamasından önce gerçekleşen disiplin soruşturması aşamasına ilişkindir. Başka bir deyişle başvurucunun idari yargı mercileri nezdinde gerçekleştirilen yargılama aşamasına ilişkin bir şikâyeti olmadığından olayda adil yargılanma hakkının uygulanmasını gerektirir istisnai bir

durum yoktur.

15. Sonuç olarak başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu Anayasa'da güvence altına alınan ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışındadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Değerlendirmeye konu edilen dosyada 27/11/2020 tarihinde meydana gelen olay nedeniyle başvurucu hakkında müfettiş marifetiyle yapılan soruşturma 31/12/2020 tarihinde tamamlanarak aleyhine 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 125. maddesinin B bendinin (c) alt bendi uyarınca “görev sırasında amire hal ve hareketleri ile saygısız davranmak” eylemi nedeniyle kınama cezasıyla cezalandırılması yönünde talepte bulunulmuştur.

2. Başvurucunun konuya ilişkin savunmasını yapması noktasındaki yazı, muhakkikin tahkikatı sona erdirmesi ve olaya ilişkin kanaatini ihtiva eden raporunu tamamlamasından sonra 7/1/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

3. Başvurucu söz konusu savunmasında, aleyhine isnat olunan hadiselerin asılsız olduğunu, otuz yıllık memurluk yaşantısında hakkında herhangi bir disiplin soruşturması açılmadığını, olayın muğlak olduğunu ve on kişilik bir tanık listesi vererek bunların dinlenilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

4. İdare başvurucunun tanık dinlenmesi gerektiği yönündeki talebine dair bir işlem yapmaksızın muhakkikin dinlediği tanık beyanlarıyla iktifa edip, geçmiş sicillerinin iyi olması hususunu da gözeterek bir alt ceza olan uyarma cezasıyla başvurucunun tecziyesine karar vermiş ve görev yerini de değiştirmiştir.

5. Yargılama aşamasında başvurucu tarafından savunmasındaki talepler yinelenmesine rağmen savunma tanıklarının dinlenilmesi konusunda bir işlem icra edilmemiştir.

6. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun savunma hakkını düzenleyen 130. maddesi Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği hükmünü amirdir.

7. Uygulamada savunma alma işleminin disiplin cezası verilmesinden önceki bir aşamada yerine getirilmiş olması yeterli görülmektedir.

8. Değerlendirmeye konu edilen olayda disiplin soruşturması devam ederken tahkikatı yapan müfettiş 21/12/2020 tarihinde başvurucunun beyanını almıştır. Müfettişi soruşturmasını tamamlayıp kanaatini belirtmesinden sonra başvurucunun savunması talep edilmiştir. Bu uygulamadan da anlaşılacağı gibi tahkikat sırasında başvurucunun alınan ifadesi kendisine bir disiplin suçu itham edilerek alınan bir savunma mahiyetinde değil olaya ilişkin bilgi edinme vasfında olup bu aşamada başvurucudan kendisini savunmasını beklemek olaya ilişkin savunma tanıklarını sunmasını ummak makul bir beklenti değildir.

9. Yaşanan olayda başvurucu aleyhine itham edilen konu bariz bir hakaret değil amirine karşı hal ve hareketleriyle saygısız davranmak şeklinde tarif edilen ve sübjektif niteliği ağır basan bir suçlamadır. Başvurucunun olay sırasında takındığı tavır ve yüksek sesle konuşması eylemin nitelendirilmesinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

10. Konunun niteliği gereği eylem öncesinde yaşananların önemsiz olduğunu iddia etmekte mümkün değildir. Zira olaya muhatap olan yöneticilerin süreç içerisindeki hal ve tavırlarının tespit edilmesi de sonuca etki edecek niteliktedir.

11. Gerek disiplin soruşturması ve gerekse yargılama sürecinde başvurucunun bu yöndeki talebinin yeterli gerekçe ile reddedildiğini söylemek mümkün değildir.

12. Diğer taraftan müfettişin tahkikatı bitirdikten sonra savunma talep etmesi savunmayı önemsizleştirmektedir. Bu usul başvurucunun dile getireceği hiçbir hususun tahkikat kapsamında önem ifade etmeyeceği ve oluşan kanaati değiştirmeyeceği anlamına da gelmektedir.

13. Bununla birlikte muhakkikin olaya ilişkin kanaatini oluştururken tüm delilleri etraflıca toplaması büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda hakkında işlem yapılanın konuya dair savunmaları da büyük önem taşımaktadır. Soruşturmacıdan beklenen tavır, hakkında işlem yapılanın ne olursa olsun cezalandırması değil somut verilerin tarafsız bir şekilde ortaya konularak konu hakkında doğru bir sonuca ulaşmasıdır. Bunun için de disiplin tahkikatı sürecinde iddia sahibi ile hakkında işlem yapılan her iki tarafa argümanlarını dile getirme konusunda eşit imkân sağlanmalıdır.

14. Tahkikat sırasında başvurucudan bilgi alınması savunma mahiyetinde olamaz. Zira bu aşamada soruşturma tam olarak olgunlaşmış değildir. Her iki tarafın da sonuçta kusurlu çıkabileceği bir süreç yaşanmaktadır. Bu nedenle başvurucudan bilgi alınmasına rağmen ayrıca savunmasının alınmasına dair bir işlemde yapılmıştır ki bu durum ilk yapılan dinlemenin savunma mahiyetinde olmadığını teyit etmektedir. Kendi aleyhine suç ithamında bulunulmasından sonra başvurucunun dile getireceği hususlar ve ortaya koyacağı deliller sonuca tesir etme potansiyeline sahiptir. Ancak bu işlemin muhakkikin soruşturmasını tamamlamasından sonra yapılması savunma işlemini disiplin tahkikatı sürecinin tamamlanması açısından şeklen yerine getirilmesi gereken gereksiz bir teferruat düzeyine indirgemektedir.

15. Başvuruya konu hadisede, başvurucunun göstermiş olduğu tanıkların dinlenmesinin gereksizliğine karar veren mercii süreci bizzat yürüten ve maddi detaylara daha çok hâkim konumda olan muhakkik değil, başvurucu hakkında disiplin cezasına hükmeden disiplin kurulu olmuştur. Olayı bizzat soruşturan müfettişin konuya dair tanık dinlemenin gerekli olup olmadığı hususunda görüş beyan etmesi uygulanan bu süreç nedeniyle mümkün

gözükmemektedir.

16. Adaletli bir sonuç ortaya çıkması için usul adaletinin de sağlanması önemli bir gerekliliktir. Sonucun adaletli olduğuna inanılması adaletli bir usulün uygulanması ile mümkündür.

17. Verilen disiplin cezası yanında başvurucunun görev yerinin de değiştirildiği göz önüne alındığında yapılan işlemlerin başvurucu üzerinde önemli tesirlerinin bulunduğu aşikardır.

18. Süreçte idare mahkemesinin takındığı tavır nedeniyle disiplin cezası verilmesi ve yer değişikliği ile ilgili süreç birbirinden ayrıştırılmış ve başvurucu üzerindeki tesirlerinin tek dosya üzerinden dile getirilme imkânı ortadan kaldırılmıştır. Yer değişikliği uygulaması tamamıyla disiplin cezasının bir sonucu olarak gerçekleşmiş olup bu durum ortada medeni bir hakkın bulunmadığı iddiasını çürütecek niteliktedir.

19. Diğer taraftan dosyanın konusu ile bu haliyle kişisel açıdan arz ettiği önem dikkate alındığında kabul edilebilirlik kriterlerinin bulunmadığını savunmak mümkün değildir.

20. Gerek idari ve gerekse yargılama süreçleri bir bütün halinde gözetildiğinde başvurucunun savunmaya ilişkin argümanlarının göz ardı edildiğini ve bu durumun da kendisini ciddi şekilde dezavantajlı duruma düşürdüğünü değerlendirdiğimizden, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesi çerçevesinde ihlal kararı verilmesi gerektiğini düşündüğümüzden, çoğunluğun başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin kararına iştirak edilmemiştir.

Başkan Basri BAĞCI Üye Kenan YAŞAR

HÜLYA AŞÇIOĞLU

B. No: 2022/70724 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/70724

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLYA AŞÇIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/70724)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Hülya AŞÇIOĞLU

Vekili : Av. Anıl YILMAZOĞULLARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ödeme emrinin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Mühendislik Fakültesi Biyomedikal Mühendisliği öğrencisiyken burs almaya hak kazanmıştır. Başvurucu 2014-2015 eğitim öğretim yılında akademik durumunun "başarısız" olarak bildirilmesi sebebiyle bursu 2015 yılı Ekim ayından itibaren yüksek öğretim kredisine dönüştürülmüş ve 9.254,76 TL tutarındaki kamu alacağı adına tahakkuk ettirilmiştir.

3. Başvurucu adına, ödenmeyen kamu alacağının tahsili amacıyla 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca 12/3/2021 tarihli ödeme emri düzenlenmiştir. Başvurucu vekili tarafından 8/10/2021 tarihli dilekçe ve eki 18/9/2021 tarihli vekâletname suretiyle Bergama Vergi Dairesi Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunulmuştur. Yapılan başvuruda e-Devlet sorgulamasından öğrenildiği belirtilen 9.254,76 TL asıl alacak ve 2.182,67 TL gecikme faizinden oluşan kamu alacağının terkin edilmesi, bu talepleri yerinde görülmez ise belirtilen borca ilişkin ödeme emri düzenlenerek başvurucuya gönderilmesi talep edilmiştir. İdareye yapılan bu başvuru ekinde bulunan vekâletname

örneğinde başvurucunun adresi "[T.] Mahallesi [T.] Merkez [K.] Evleri No:161 Bergama/İzmir" olarak belirtilmiştir.

4. İdare tarafından düzenlenen ödeme emri 18/10/2021 tarihinde başvurucunun vekâletname örneğinde belirtmiş olduğu "[T.] Mahallesi [T.] Merkez [K.] Evleri No:161 Bergama/İzmir" adresine tebliğe çıkarılmış; bu adreste aynı konutta ve sürekli oturduğunu beyan eden yakını S.A. imzasına tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu, anılan ödeme emrinin iptali talebiyle 9/11/2021 tarihinde İzmir 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi'nde (MERNİS) kayıtlı adresine 18/10/2021 tarihinde yapılan ödeme emrine ilişkin tebligatı Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinden tesadüfen öğrendiğini, kendisine tebligat yapılmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca fiilen oturmadığı adreste mahalle muhtarına yapılan tebligatın usulsüz olduğunu iddia etmiştir.

6. Mahkeme 3/3/2022 tarihinde dava konusu ödeme emrinin iptaline karar vermiştir. Mahkeme, kararının gerekçesinde ödeme emri düzenlenmeden önce ödeme zamanı tespit edilmemiş amme alacağının öncelikle vadesinin belirlenmesine yönelik olarak usule göre tebliğ yapılması gerektiği tespitinde bulunmuştur. Mahkeme bu tespitten hareketle, dava konusu ödeme emri düzenlenmeden önce vade belirlenmesine ilişkin tebligat yapılmadığını ve usulüne uygun kesinleştirilen amme alacağının bulunmadığını belirterek işlemde hukuka uygunluk olmadığını vurgulamıştır.

7. Mahkeme kararına karşı İdare istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İdarenin istinaf talebini inceleyen İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 24/5/2022 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın süre aşımı nedeniyle reddine kesin olarak karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi karar gerekçesinde, dava konusu ödeme emrinin başvurucunun MERNİS adresi olarak belirlenen "[T.] Mahallesi [T.] Merkez [K.] Evleri No:161 Bergama/İzmir" adresinde 18/10/2021 tarihinde tebliğ edildiği, söz konusu adresin başvurucunun işbu davada vekilliğini yapan avukata verdiği 18/9/2021 günlü vekâletnamede yer alan adresle aynı olduğu tespitini yapmıştır. Bölge İdare Mahkemesi bu tespitten hareketle usulüne uygun olarak 18/10/2021 tarihinde yapılan tebligat sonrası bu tarihten itibaren 6183 sayılı Kanun'un 58. maddesi uyarınca 15 günlük dava açma süresi içinde en geç 2/11/2021 tarihine kadar dava açılması gerekirken bu süre geçirilerek 9/11/2021 tarihinde açılan davanın süresinde olmadığını belirtmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 8/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; kendisine tebligat yapılmadığını, MERNİS adresinde ailesi ile birlikte oturduğunu, fiilen oturmadığı adreste o dönemin mahalle muhtarı S.A.ya yapılan tebligatın usulsüz olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca mahalle muhtarının kendisine geç haber vermesi dolayısıyla ödeme emrini öğrendiği 8/11/2021 tarihi itibarıyla açtığı davanın süresinde olduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Görüşün

ekinde Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığının yazısı sunulmuştur. Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı yapılan tebligatın usule uygun olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

11. Başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

13. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten, ayrıca kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

14. Başvurucunun açtığı davanın süresinde olmadığı gerekçesiyle Bölge İdare Mahkemesince reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

15. Başvuru konusu olayda mahkemeye erişim hakkına davanın süre yönünden reddi suretiyle yapılan müdahalenin kanuni dayanağa sahip olduğu ve sınırlamanın meşru amacının bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

16. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

17. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına

yapılan müdahalenin idari istikrarın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

18. Olayda başvurucunun 18/9/2021 tarihli vekâletnamesinde belirtilen adres kaydı dikkate alındığında ödeme emrinin tebliğe çıkarıldığı "[T.] Mahallesi [T.] Merkez [K.] Evleri No:161 Bergama/İzmir" adresinin başvurucunun bilinen adreslerinden olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. İncelenen olaydaki mesele başvurucunun ikametgâh adresinde o anda hazır bulunan ancak normalde mahalle muhtarı olduğu iddia edilen S.A.ya yapılan tebligatın usulüne uygun olup olmadığı ile ilgilidir. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 94. maddesinde kendisine tebligat yapılacak kimsenin adresinde bulunmaması hâlinde tebligatın ikametgâh adresinde bulunanlardan veya işyerindeki memur ya da müstahdemlerden birine yapılmasına imkân tanınmış; muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran on sekiz yaşından küçük olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması yeterli görülmüştür. Bu düzenlemede tebliğ zarfına, kendisine tebligat yapılan kişinin başvurucu ile birlikte oturduğuna ilişkin şerh düşülmesi gerektiği yolunda bir hususa yer verilmemiştir. Öte yandan başvurucunun tebligatı alan kişinin on sekiz yaşından küçük ya da ehliyetsiz olduğuna ilişkin bir iddiada bulunmadığı ve bu konuya dair bir delil de sunmadığı anlaşılmıştır.

19. Vergilendirme ile ilgili hüküm ifade eden vesika ve evrakın tebligatının, tebligat yapılacak kişinin olmaması durumunda ikametgâh adresinde bulunan ve görünüşüne göre on sekiz yaşından küçük ve ehliyetsiz olmadığı anlaşılan kişilere yapılması mümkündür. Bölge İdare Mahkemesi de gerekçesini, söz konusu adresin başvurucunun bakılan davada vekilliğini yapan avukata verdiği 18/9/2021 günlü vekâletnamede yer alan adresle aynı olduğu ve bu suretle yapılan tebligatta usul ve mevzuata aykırılık bulunmadığı hususu üzerine kurmuştur.

20. Bu durumda Bölge İdare Mahkemesinin gerek uyuşmazlık konusu olguyu gerekse bu olgudan hareketle dava açma süresinin hesaplanma usulü ve sürenin başlatılacağı tarihi belirlemesiyle ilgili yorumu ile mevzuata dair değerlendirmesinin öngörülemez nitelikte olmadığı ve başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OĞUZ AKÇAY

B. No: 2022/71606 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71606

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OĞUZ AKÇAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71606)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Oğuz AKÇAY

Vekili : Av. Süleyman Sercan TÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; emniyet personeli hakkında verilen "kadrosuzluk nedeniyle terfi etmez." kararına karşı açılan iptal davasında duruşma talebinin kabul edilmemesi nedeniyle sözlü yargılanma hakkının, davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğünde komiser yardımcısı rütbesiyle grup amiri olarak görev yapmakta olan başvurucu hakkında Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez ve Yüksek Değerlendirme Kurulunun 18/6/2020 tarihli kararıyla "kadrosuzluktan terfi etmez." kararı verilmiştir.

3. Başvurucu, kararın iptali istemiyle 21/8/2020 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğüne (davalı idare) karşı iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde, kıdem sırasında kendisinden daha alt sırada olanların terfi etmesine rağmen haksız olarak kendisinin terfi ettirilmediğini belirtmiştir. Yapılacak denetimde görüleceği üzere liyakat ilkesi uyarınca kendisinin terfi ettirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Geçmiş dönemlerde aldığı performans puanları, başarı ödülleri, disiplin cezası bulunmadığı gibi bu hususların söz konusu durumu kanıtladığını dile getirmiştir. Eşitlik ilkesini zedeleyen ve hukuka aykırı olan işlemin iptaline karar verilmesini

talep etmiştir.

4. Davalı idare 9/10/2020 tarihinde savunmasını yapmıştır. Dilekçesinde, liyakat ilkesi ile genel inceleme esas ve sonuçlarına yer verdikten sonra yapılan değerlendirmenin liyakat esaslarına uygun olduğunu ve davanın reddi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu 19/10/2020 tarihinde idarenin savunmasına cevap vermiştir. Dilekçesinde, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca öncelikle duruşma talep ettiğinin altını çizmiştir. Devamında belirtilen rütbe terfi puanlarının ortalaması değerlendirildiğinde kendisinin terfi etmesi gerektiğini açıklamıştır. Terfi işleminde liyakatin dikkate alınmadığını ifade etmiştir.

5. İstanbul 7. İdare Mahkemesince (Mahkeme) 28/1/2021 tarihinde dava reddedilmiştir. Kararda:

i. Başvurucunun üst rütbe kıdemine esas tarihin 27/8/2020, tahsil durumunun dört yıllık yüksekokul, performans ortalamasının 4.85, son performansının 5, başarı belge/ödülünün 9 olduğu bilgisine yer verilmiştir. Birim değerlendirme komisyon görüşünün "yetersiz" olarak belirtildiği ifade edilmiştir. Bu bilgiler ışığında başvurucu hakkında dava konusu kararın verildiği açıklanmıştır. Başvurucu ile aynı listede bulunan ve performans ortalaması, son performansı ve başarı belgesi/ödülü gibi ölçütlere göre daha iyi durumda olan birçok personel hakkında da kadrosuzluktan terfi etmez kararı verildiği, yine aynı ölçütlere göre başvurucudan daha düşük durumda olan bir kısım personelin de terfi ettiği vurgulanmıştır.

ii. Bir üst rütbeye terfi durumu değerlendirilirken emniyet hizmetinin özelliği ve gereklerine uygun olarak genel kadro durumu ile birlikte kıdemin yanı sıra geçmiş hizmetlerin de liyakat değerlendirilmesinde dikkate alınacağı bilgisine yer verilmiştir. Komiser yardımcısı olan başvurucunun kıdem ve geçmiş hizmet durumu gözönüne alınmak suretiyle yapılan değerlendirme neticesinde kadrosuzluktan terfi etmez kararı verildiği ve verilen kararın başvurucuya ilişkin kısmında hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

6. Başvurucu, karara karşı 10/5/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, geçmiş başarıları gözönüne alındığında herhangi bir somut neden gösterilmeksizin terfi ettirilmemesi nedeniyle yapılan işlemin haksız ve hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Kararda açık bir olguya yer verilmediğini, soyut ifadelerle davalı idare tarafından tesis edilen işlemin uygunluğu hususunda hüküm kurulduğunu ifade etmiştir. Kendisinden daha iyi durumda olan birçok personel hakkında "kadrosuzluktan terfi etmez" kararı verildiği gibi aynı ölçütlere göre kendisinden daha düşük durumda olan bir kısım personelin de terfi etmesinin davalı idarenin terfi işlemlerinde liyakati esas almadığını ispatlar nitelikte olduğunu dile getirmiştir. Kendisi ile aynı değerlendirmeye girerek terfi ettirilmeyen bazı meslektaşlarının açtığı iptal davaları kabul edilirken hangi gerekçe ile davasının reddedildiğini bilmediğini vurgulamıştır. Son olarak savunma dilekçesine karşı sunduğu cevap dilekçesinde duruşma talebi olmasına rağmen bu talebi değerlendirilmeyerek duruşma açılmaksızın karar verildiğinin altını çizmiştir.

7. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 28/4/2022 tarihinde istinaf başvurusunu oyçokluğuyla kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Davacı tarafça 20.10.2020 tarihinde dava dosyasına sunulan savunmaya cevap dilekçesinin, 20.09.2020 tarihinde başlayan otuz günlük cevap verme süresi geçtikten sonra kayda girdiği

ve dava dosyasının davalı idarenin savunma dilekçesi ile tekemmül ettiği anlaşılmış olup, her ne kadar ilk derece mahkemesince süresinde olmayan cevap dilekçesinin sehven davalı idareye tebliğe çıkarıldığı görülmüşse de yasal süresinde sunulmamış olan cevap dilekçesinde yer verilen duruşma talebi üzerine 2577 sayılı Yasa'nın 17. maddesi kapsamında duruşma yapma zorunluluğu bulunmadığından, davacının duruşmaya ilişkin iddiası yerinde görülmemiştir.

Her ne kadar dava konusu işlemin tesisi sırasında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçlaması ile yürütülmekte olan 2018/84677 nolu ceza soruşturması sonucunda davacı hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş ve 16.06.2021 tarihinde karar kesinleşmiş ise de ceza soruşturmasına konu olan hususlara ilişkin olarak davacı hakkında idari yönden soruşturma yapmak üzere müfettiş görevlendirildiği, UYAP kayıtları incelendiğinde ise Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2022/3508 nolu dosyası ile davacı hakkında 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçlaması ile yeni bir ceza soruşturmasının yürütülmekte olduğu görülmüştür."

8. Kararın karşıoyu ise şöyledir:

"Olayda, kıdem listesinde 2880. sırada bulunan, performans ortalaması 4,85, son performans puanı 5, başarı belgesi-ödül sayısı 9, birim değerlendirme görüşü yetersiz olan davacının, hakkında 'terfi eder' kararı verilenlere göre daha az liyakatli olarak değerlendirilmesine dayanak olan 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçlaması ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülmekte olan 2018/84677 nolu ceza soruşturması sonucunda hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğinin ve kararın 16.06.2021 tarihinde kesinleştiğinin, işlem tarihi itibariyle davacının herhangi bir disiplin cezası bulunmadığının, sonuçlu çarşaf listenin incelenmesinden ise davacıdan kıdemsiz olup performans ortalaması 4,84, son performans puanı 5, başarı belgesi ve ödül sayısı 2, birim değerlendirme komisyon görüşü yeterli olan adli ve idari soruşturma yönünden davacı ile benzer durumda bulunan 2914. sıradaki personel hakkında 'terfi eder' kararı verildiği, yine davacıdan kıdemsiz olup performans ortalaması 4,71, son performans puanı 4,80, başarı belgesi/ödülü bulunmayan, birim değerlendirme komisyon görüşü davacı gibi 'yetersiz' olan 3774. sıradaki personel hakkında da 'silahlı terör örgütüne üye olma' suçlaması ile yürütülen ceza soruşturması sonucunda kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği ancak idari soruşturması devam ettiğinden bahisle 'soruşturma sonucuna göre terfi eder' kararı verildiğinin saptanması karşısında, 3201 sayılı Kanun ile öngörülen terfi değerlendirme ilkelerinin tüm personel yönünden eşit ve objektif biçimde uygulanmadığı kanaatine ulaşılmış olup, işlem tarihindeki mevcut maddi ve hukuki duruma göre İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hakkında yürütülen ceza soruşturması 'kovuşturmaya yer olmadığı' yönünde sonuçlanmış olan davacının kadrosuzluk sebebiyle terfi ettirilmemesi yönündeki dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı, davacının istinaf başvurusunun kabulü ile dava konusu işlemin iptali gerektiği görüşüyle ..."

9. Başvurucu, nihai kararı 9/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 7/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurucu hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan başlatılan soruşturma sonucunda 22/6/2021 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir. Kararda 502059 ID numaralı ByLock hesabı ile 47923 ID numaralı ByLock kullanıcısı arasında gerçekleşen 20/1/2016 tarihli 12.04-18.07 arası mesajlaşma içeriğinde başvurucunun adı geçse de bunun dışında ByLock

yazışmalarında herhangi bir bilgi bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucunun örgüt tarafından Polis Amirleri Eğitim Merkezine (PAEM) yönlendirildiğine ilişkin herhangi bir delil bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle örgüt tarafından PAEM'i kazanan kişilere ulaşılmaya ve devşirilmeye çalışıldığı, dolayısıyla da ByLock yazışmalarında başvurucunun ad ve soyadının geçtiği değerlendirilmiştir. ByLock mesaj içeriklerinde başvurucunun isminin geçmesinin tek başına üyelik kabulü için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan ankesör/büfe analiz raporunda 28/11/2015 tarihinde Ankara'dan iki aranma kaydının bulunduğu tespit edilmişse de aramaların ardışık nitelikte olmadığı gibi devamlılık da arz etmediği kararda yer almıştır. Kararda ayrıca şüphelinin örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğuna dair talimat aldığına veya verdiğine, diğer örgüt üyeleriyle iletişim kurabilmek için özel yöntem ve araçlar kullandığına, örgütle devamlılık arz edecek şekilde organik bağının bulunduğuna ilişkin kamu davası açılmasını gerektirir yeterli delil olmadığına işaret edilmiştir.

11. Başvurucu hakkında Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturma sonucunda 24/1/2022 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiştir. Kararda yetkili Cumhuriyet Başsavcılığının şüphelinin son güncel adresinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı olması nedeniyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı olduğu ifade edilmiştir.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Sözlü Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, yasal süresi içinde 19/10/2020 tarihinde duruşma talep etmesine rağmen Mahkeme tarafından değerlendirilmediğini belirtmiştir. Bu durumu istinaf aşamasında dile getirilmesine rağmen Bölge İdare Mahkemesi tarafından dilekçenin sisteme kaydedildiği 20/10/2020 tarihini baz alarak istinaf başvurusunun kabul edilmemesi nedeniyle hak arama hürriyetinin kısıtlandığını ifade etmiştir. Yasal süresi içinde sunulan savunma dilekçesi ile duruşma talep edilmesine rağmen anılan talebin haksız ve hukuka aykırı olarak kabul edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ilk derece aşamasında 2577 sayılı Kanun'da belirtilen süre zarfında duruşma talebinde bulunmadığı ve Mahkeme tarafından da anılan Kanun'un açık hükmü gereğince duruşma talebinin yerinde görülmediği belirtilmiştir. İstinaf aşamasında duruşma yapılmasının istinaf mercinin takdirinde olduğu, somut uyuşmazlıkta yazılı yargılamanın esas olduğu, idari yargılama usulünde dava dosyası ve tarafların yazılı görüşleri temelinde yeterince çözülemeyen olgusal herhangi bir sorunun bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda duruşma yapılmadan hüküm kurulmasında da adil yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

15. Başvurunun bu kısmı sözlü yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sözlü yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında aleni yargılama hakkının tanınması, zorunlu olarak sözlü yargılanma hakkını da içerir. Bununla birlikte Sözleşme'nin bu maddesinde yer alan söz konusu yükümlülük mutlak değildir. Dava dosyası ve tarafların yazılı görüşleri temelinde yeterince çözülemeyen hukuki ve olgusal herhangi bir sorunla karşılaşılmaması örneğinde olduğu gibi yargılamanın istisnai koşulları da duruşma yapılmasını gerektirmeyebilir (Adnan Altın [2. B.], B. No: 2013/9748, 7/1/2016, §§ 44-46). Yargılamaya taraf olan kişilerin hakkaniyetli yargılama temelinde beyanlarını sözlü vermesinin gerektiği durumlarda sözlü yargılama yapılmaması, yargılamanın bir bütün olarak adil olmasını engelleyebilir. Dolayısıyla sadece dosyaya dayanılarak tatmin edici bir çözümün sağlanamayacağı olaylarda sözlü yargılamanın yapılması gerekebilir. Sözlü yargılamaya karar vermede davaya konu meselelerin çokluğu değil niteliği önem kazanacaktır (Adnan Altın, § 48).

18. 2577 sayılı Kanun'da yazılı yargılama usulü benimsendiğinden ve yazılı yargılama usulünde duruşma istisnai olduğundan idari yargılama makamının gerekli bilgi ve belgeleri somut olayın özelliğine göre resen araştırıp bulması kurala bağlanmıştır. İdari yargılamada geçerli olan yazılı yargılama usulünün doğal sonucu olarak inceleme evrak üzerinde yapılmakta, iptal davalarında taraflardan birinin isteği üzerine veya mahkeme tarafından resen duruşma icra edilebilmekle birlikte burada da ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılabilmektedir (İlker Erdoğan [1. B.], B. No: 2013/316, 20/4/2016, § 33).

19. 2577 sayılı Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca iptal davalarında duruşma talebi, dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapılabilecektir. Dosya tekemmül ettikten sonra ise duruşma talebinde bulunulamayacağı açıktır. Yine anılan Kanun uyarınca temyiz aşamasında duruşma yapılması da temyiz mercinin takdirinde olan bir husustur (Nihat Karagöz [1. B.], B. No: 2019/21436, 3/2/2022, § 50).

20. Başvurucu, hakkında verilen terfi etmez kararının iptalini talep etmiştir. Bu nedenle açılan davanın iptal davası olduğu ve duruşma talep edilmesi hâlinde kabul edilmesi gerektiğinde şüphe yoktur. Davalı idarenin savunma dilekçesi 19/9/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucunun savunmaya cevap verme süresi otuz gün olup son gün 19/10/2020 tarihidir. Başvurucu 19/10/2020 tarihli dilekçesi ile idarenin savunmasına cevap vermiştir. Bu dilekçe Mahkemeye 20/10/2020 tarihinde kaydedilmiştir.

21. Başvurucuya ait 19/10/2020 tarihli duruşma talebinde bulunduğu savunmaya cevap dilekçesinin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi evrak işlem kütüğü incelendiğinde başvurucunun vekili tarafından Avukat Portal Uygulaması üzerinden 19/10/2020 tarihinde saat 16.44'te oluşturduğu görülmektedir. Söz konusu evrak Mahkeme katibi tarafından 20/10/2020 tarihinde saat 10.52'de okunmuş ve saat 10.57'de yazdırılmıştır.

22. Buna göre başvurucunun vekili tarafından Avukat Portal üzerinden savunmaya cevap dilekçesinin son gün olan 19/10/2020 tarihinde mesai saati içinde oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Söz konusu belgenin bir gün sonra görülmüş olması belgenin veriliş tarihinde bir değişiklik meydana getirmemektedir. Başka bir deyişle başvurucu savunma dilekçesini verme süresinde 2577 sayılı Kanun'un 17. maddesinde aranan duruşma talebinde bulunma şartını gerçekleştirmiştir.

23. Duruşma talebi hakkında Mahkemece herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Mahkeme tarafından duruşma açılmaksızın karar verildiği gözönüne alındığında neden duruşma talebini kabul etmediğini kararında belirtmesi gerekir. Bölge İdare Mahkemesi ise

savunmaya cevap dilekçesinin oluşturulma tarihini değerlendirmeksizin Mahkeme sistemine 20/10/2020 tarihinde girdiğini belirterek duruşma yapılmaksızın karar verilmesinin yasal ve yerinde görmüştür. Ancak Bölge İdare Mahkemesi de Avukat Portal üzerinde belgenin oluşturulma tarihini değerlendirmemiş, bu tarihin neden kabul edilmediği veya 20/10/2020 tarihinin neden geçerli olduğuna dair karşılaştırma yaparak açıklamada bulunmamıştır.

24. Sonuç olarak savunmaya cevabın son gününde hazırlanan dilekçede duruşma talep edilmiş olması karşısında yapılan değerlendirmeler başvurucuyu duruşmadan mahrum bırakmıştır. Duruşma talebinin kabul edilmemesi nedeniyle başvurucu sözlü yargılanma hakkından yoksun kalmış ve kusuru olmadığı hâlde orantısız bir yüke katlanmak zorunda kalmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki sözlü yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesi tarafından terfi etmez kararının verildiği tarihte mevcut olan verilerden hareket edilmediğini belirtmiştir. 2020 yılında tesis edilen işleme karşı 2022 yılında soruşturma kapsamında verilen takipsizlik kararını esas alarak karar veremeyeceğini ifade etmiştir. Rütbe terfi işlemlerinde, rütbe terfi tarihinin esas alınması gerektiği yasal zorunluluk olmasına rağmen Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesince verilen kararların haksız ve hukuka aykırı olduğunu iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde, Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesince ilgili mevzuat uyarınca başvurucunun talebi ve itirazlarının incelendiği ve netice itibarıyla dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir. Yargı mercilerinin söz konusu kararlarında dava konusu olay ve olguları, delillerin değerlendirmesini, hukuk kurallarının yorumlanmasını ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri ifade edilmiştir. Mevcut başvuruda adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken kararların yeterli ve ilgili gerekçe içerdiğinin dikkate alınması gerektiği savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

28. Başvurunun bu kısmı gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini

toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

31. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

32. Mahkeme kararında başvurucu hakkındaki performans puan ortalaması, başarı ödülü, eğitim durumuna dair bilgiler verildikten sonra birim değerlendirme komisyon görüşünün yetersiz olarak belirtildiği bilgisine yer verilmiştir. Anılan bilgilere yer verilmekle birlikte bu durumun neden yetersiz olarak kabul edildiği irdelenmemiş, sebebi araştırılmamıştır. Söz konusu görüşün terfi etme kararında etkisi gözönünde tutularak nedeni ve değerlendirmenin hukukiliğinin Mahkeme tarafından ortaya konulması önem arz etmektedir.

33. Öte yandan Mahkeme kararında başvurucu ile aynı listede başvurucudan performans ortalaması, son performansı ve başarı belgesi/ödülü gibi ölçütlere göre daha iyi olanlara terfi etmez kararı verildiği, aynı zamanda başvurucudan daha düşük durumda olanların terfi ettiği bilgisine yer verilmiştir. Bu bilgi aktarılmakla beraber bunun sebebi açıklanmamıştır. Hangi ölçüt ya da kıstaslara göre durumu daha iyi olanların terfi etmeyeceğinin değerlendirildiği veya durumu daha kötü olmasına rağmen terfi edenlerin neden bu şekilde kabul edildiği Mahkeme tarafından ortaya konulmamıştır. Mahkeme; liyakat incelemesinde, emniyet hizmetinin özelliği ve gereklerine uygun olarak genel kadro durumu ile birlikte kıdemin yanı sıra geçmiş hizmetlerin de değerlendirildiğini belirtmesine karşın verilen kararda liyakat ilkesinin gözetim şeklinin nasıl olduğunu, başvurucunun hangi nedenlerden ötürü bunu sağlamadığını aydınlatmamıştır. Zira başvurucunun performans ortalaması, başarı durumu gibi verileri düşünüldüğünde liyakat şartını neden sağlamadığının gösterilmesi yargılamanın adilliği açısından gereklidir.

34. Bölge İdare Mahkemesi başvurucu hakkında 2021 yılında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca takipsizlik kararı verilse de bu durum ile ilgili olarak idari soruşturma yapmak üzere müfettiş görevlendirildiğini belirtmiştir. İdari soruşturmanın akıbetinin ne olduğu kararda belirtilmediği gibi takipsizlik kararı verilen bir durum ile ilgili olarak yapılan idari soruşturmanın terfi etmeme yönündeki kanaate olan etkisi de ortaya konulmamıştır.

35. Bunun yanı sıra Mersin Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmanın bulunduğu belirtilse de Bölge İdare Mahkemesince karar verilmeden önce Mersin Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararı verilerek yetkili yerin İstanbul olduğu gösterilmiştir. Ancak Bölge İdare Mahkemesince söz konusu yetkisizlik kararı sonrasında ne olduğu araştırılmamıştır. Başvurucu hakkında yeni bir soruşturma açılıp açılmadığı, soruşturma açıldığı takdirde sonucunun ne olduğu ortaya konulmadan karar verilmiştir.

36. Ayrıca Bölge İdare Mahkemesi tarafından iki farklı soruşturma dosyası bilgisine yer verilmekle birlikte söz konusu soruşturmaların başvurucunun açmış olduğu davaya etkisi değerlendirilmemiştir. Soruşturma bilgisine atıfta bulunulması yeterli olmayıp ceza soruşturmalarına konu olay ve olguların da irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar

sonucuna ulaşılma nedeni ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır.

37. Ceza soruşturmalarında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucu hakkında verilen terfi etmez kararına olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. İdari yargı mercileri tarafından ceza soruşturmalarında yer alan verilerin terfi etmeme kararına olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Olaya bakıldığında ise Bölge İdare Mahkemesi tarafından ceza soruşturmaları esas alınmakla birlikte soruşturmalarda yer alan olgular irdelenmemiştir.

38. Sonuç olarak terfi etmez kararı verilirken kullanılan verilerin başvurucuya ait bilgiler karşısında değerlendirilerek liyakat ilkesi ışığında başvurucu hakkında verilen kararı neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesince başvurucu hakkında elde edilen bilgiler herhangi bir şekilde değerlendirilmemiş, bilginin tesis edilen işleme ulaşmadaki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esası ile ilgili kendi değerlendirmesi ortaya konulmamıştır. Diğer bir ifadeyle başvurucunun hakkında verilen terfi etmeme kararının haksız ve hukuka aykırı olduğuna dair iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

40. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

41. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

42. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

43. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

44. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Sözlü yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki sözlü yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin sözlü yargılanma hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 7. İdare Mahkemesine (E.2020/1329, K.2021/52) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN ÇARIK

B. No: 2022/86948 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/86948

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN ÇARIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/86948)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Ayhan ÇARIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kapalı görüşlerin dinlenerek kaydedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ihlal iddiasına konu ettiği idari uygulama tarihleri itibarıyla Elâzığ 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucu, kapalı görüşlerin dinlenerek kaydedilmesi uygulamasına son verilmesi talebiyle 25/5/2022 tarihinde Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliğince 24/6/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde, böyle bir tedbirin başvurucuya uygulanmadığına ilişkin 30/5/2022 tarihli Ceza İnfaz Kurumu yazısına atıf yapılmıştır. Anılan yazıda kapalı görüşlerin dinlenmesi ve kaydedilmesini düzenleyen 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrasına yer verildikten sonra başvurucuya Ceza İnfaz Kurumunda kaldığı süre boyunca herhangi bir kapalı görüş ziyaretçisinin gelmediği ve kapalı görüşle ilgili bir ses kaydının mevcut olmadığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin söz konusu kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtiraz dilekçesinde, Ceza İnfaz Kurumu yazısının gerçeği yansıtmadığını ve 1/4/2022

tarihinde ağabeyi ve ailesinin, 28/6/2022 tarihinde ise babası ve kardeşinin kapalı görüşe geldiklerini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Anayasa Mahkemesi tarafından Eşref Köse ([1. B.], B. No: 2017/38098, 3/6/2020) başvurusunda somut olaya benzer bir konuda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verildiğini ifade etmiştir. Elâzığ 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek başvurucunun itirazını reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 3/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı ile Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; kapalı görüşlerin fiziksel temas olmadan ziyaretçiyle telefonla konuşularak yapıldığını, bu görüşlerin sürekli ve sistematik olarak dinlenip kayda alınmasının aileleriyle rahat konuşma imkânını ortadan kaldırdığını ve aile hayatının mahremiyetini ihlal ettiğini belirtmiştir. Nihayetinde anılan uygulamanın haberleşme hürriyetini, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formunda yer alan iddia ve taleplerini yinelemiştir.

9. Başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, kapalı görüş sırasında aile bireyleriyle telefon vasıtasıyla yapılan görüşmelerin teknik araçla dinlenmesine ve kaydedilmesine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğu ve anılan denetleme yönteminin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetine müdahale oluşturduğuna karar vermiştir (Eşref Köse, §§ 54-59).

12. Müdahalenin dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrasının kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Belli türde suçtan hükümlü veya tutuklu olanların kapalı görüşlerinin dinlenmesi ve kaydedilmesi şeklindeki müdahalenin kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla gerçekleştirildiği anlaşıldığından meşru amaç taşıdığı değerlendirilmiştir (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri [GK], B. No: 2021/54500, 23/10/2025, §§ 42-45).

13. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Çetin Arkaş ve Nasrullah Kuran [2. B.], B. No: 2016/371, 13/1/2021, § 73; İzge Hakan Günal (2) [2. B.], B. No: 2018/25425, 27/11/2024, § 15). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

14. Somut olayda İnfaz Hâkimliği kararına esas alınan 30/5/2022 tarihli Ceza İnfaz Kurumu yazısına göre 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında kurumda kapalı görüşlerin dinleme ve kaydedilmesi işlemlerinin gerçekleştirildiği, başvurucuya ise kurumda bulunduğu süre zarfında kapalı görüş için ziyaretçi gelmemesi nedeniyle bu tedbirin uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvuru dosyasında yer alan Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının (Kurul) 18/8/2021 tarihli ve 2021/1453 sayılı yazısına göre kurumun yüksek güvenlikli ceza infaz kurumu olması ve barındırılan kişilerin terör suçları, örgütsel suçlar ve tehlikeli hâlde bulunan ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından mahkûm olan hükümlü ve tutuklulardan oluşması nedeniyle tüm mahpuslara bu tedbirin uygulanmasına karar verildiği görülmektedir. Dolayısıyla kapalı görüşlerle ilgili söz konusu tedbirin Ceza İnfaz Kurumunda genel, olağan ve sürekli bir uygulama olarak benimsendiği ve idarenin 30/5/2022 tarihli yazısına göre tedbirin uygulanması için ayrıca bir değerlendirmeye gerek duyulmaksızın kapalı görüş yapılmasının yeterli kabul edildiği anlaşılmaktadır.

15. Anayasa Mahkemesi Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri kararında 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında uygulanan kapalı görüşlerin dinlenmesi ve kaydedilmesi şeklindeki tedbire ilişkin geniş açıklamalarda bulunmuştur. Anılan kararda öncelikle ziyaret hakkının dış dünyayla iletişim kurmanın ve aile birlikteliğinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının önemli bir aracı olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında söz konusu hakkın gereği gibi kullanılmasının mahremiyet koşullarının oluşturulmasına ya da gereklilik hâlinde bu mahremiyete en az etki edecek yolun seçilmesine bağlı olduğu belirtilmiştir. Ardından dinleme ve kaydetme şeklindeki tedbire başvurulması ve bu tedbirin uygulanma süresi gibi hususların yasal sınırlar dâhilinde idarenin takdirinde olduğu vurgulanmıştır (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri, §§ 50-52).

16. Bununla birlikte idarenin bu takdir yetkisini kullanırken ziyaret hakkının esasları ile ilgili mahpusların öznel durumları, suç türleri, tehlikelilik durumları gibi karara etki edebilecek tüm unsurları gözeterek, tedbirin gerekliliğini gösterir bireyselleştirilmiş, makul, öngörülebilir ve denetime imkân verecek nitelikte ilgili ve yeterli bir gerekçe sunması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca idarenin uygulanacak tedbiri somut olayın koşullarını dikkate alarak makul bir süreyle sınırlandırması ve müdahalenin devamına ihtiyaç duyulup duyulmadığının veya daha hafif araçlarla meşru amaca ulaşma olasılığının tespiti için kararlarını belirli aralıklarla gözden geçirmesinin müdahalenin ölçülü kabul edilebilmesi bakımından son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Nihayetinde söz konusu ilkeler ışığında müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından başvurucuların özel hayata ve aile hayatına saygı hakları ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri, §§ 53-59).

17. Buna göre incelenen olayda Ceza İnfaz Kurumu uygulamasının tüm mahpusların kapalı görüşlerinin koşulsuz bir biçimde dinlenerek kaydedilmesini öngörmesine ve başvurucunun

şikâyetinin esas itibarıyla bu uygulamaya yönelmesine rağmen yargı makamlarının bu konuda herhangi bir değerlendirme yapmadıkları anlaşılmıştır. Bu nedenle mevcut başvuruda Anayasa Mahkemesinin böyle bir durumda yapılmasını beklediği ve yukarıda sıraladığı açıklamalara uygun bir incelemenin yapıldığı söylenemez (bkz. §§ 15, 16).

18. Öte yandan yukarıda yer verilen değerlendirmelerin aksine bir an için başvurucuya kapalı görüş ziyaretçisi gelmemesi nedeniyle bu tedbirin uygulanmadığı üzerinden şikâyet değerlendirilse dahi başvurucunun itiraz yolunda idarenin yazısının hatalı olduğunu, 30/5/2022 tarihli idare yazısı öncesinde -1/4/2022- ve sonrasında -28/6/2022- ziyaret edildiğini ileri sürmesine rağmen Ağır Ceza Mahkemesince bu iddialar karşılanmaksızın itirazın reddine karar verildiği görülmüştür (bkz. § 3, 4). Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesinin somut olayın bu yönü itibarıyla da ilgili ve yeterli gerekçe sunma yükümlülüğünü yerine getirdiğini kabul etmek mümkün olmamıştır.

19. Sonuç olarak eldeki başvuruda Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucu mektuplarının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne kaydedilmesi ile telefon görüşmelerinin dinlenerek kaydedilmesi nedenleriyle haberleşme hürriyeti ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvuruculların bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

23. Başvuru konusu olayda ise başvurucu tarafından şikâyet konuları ile ilgili olarak idari ve yargısal mercilere herhangi bir başvuru yapılmadığı anlaşılmaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ile tüm sonuçlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu ayrıca 250.000 TL manevi tazminat talep etmiştir.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§

54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3873, K.2022/4742) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Elâzığ 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/868 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMİL TEK VE YETER TEK

B. No: 2022/95981 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95981

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMİL TEK VE YETER TEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95981)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Kamil TEK 2. Yeter TEK

Vekili : Av. Mustafa ALEMDAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; şirkete yatırılan paranın iadesi ve şirket ortağı olunmadığının tespiti talebiyle açılan davanın usulden reddedilmesi ve bu sebeple alacağın tahsil imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. K. Holding A.Ş. (K. Holding) 22/11/1995 tarihinde Konya'da kurulmuştur. K. Holdinge ait şirket ünvanı 5/6/2017 tarihinde Konya Ticaret Sicil Müdürlüğünce tescil edilerek B. Holding A.Ş. (B. Holding) olarak değiştirilmiştir.

3. Başvurucular 17/12/2019 tarihinde Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Ticaret Mahkemesi) B. Holding aleyhine şirket ortağı olunmadığının tespitine ve fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere şimdilik 1.000 avronun devlet bankalarınca 1 yıl vadeli avro cinsinden açılacak vadeli hesaplara uygulanan en yüksek faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır.

4. Ticaret Mahkemesi 8/7/2020 tarihinde davanın hukuki yarar dava şartı yokluğu nedeniyle

usulden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'la 25/3/1987 tarihli ve 3332 sayılı Sermaye Piyasasının Teşviki, Sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddeye göre başvurucular ile davalı arasında geçerli bir ortaklık ilişkisinin kurulduğu, davalıya yapılan ödemelerin pay karşılığı yapıldığının kabul edilmesi gerektiği, ortaklık ilişkisinin kurulmadığının iddia edilemeyeceği, başvurucuların 3332 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesinin yürürlüğe girmesinden sonra tespit ve alacak davasını açmasında hukuki yarar bulunmadığı, hukuki yararın 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi gereğince dava şartı olduğu, 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre de her aşamada ve resen gözönünde bulundurulması gerektiği anlaşıldığından başvurucuların davasının (talebinin) hukuki yarar dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. Başvurucular, bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un Anayasa'ya aykırılığı üzerinde durulmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 27/9/2021 tarihinde istinaf talebinin kabulüne, Ticaret Mahkemesi kararının kaldırılmasına, yeniden hüküm kurulmasına ve açılan davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesinde özetle davanın 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. madde yürürlüğe girdikten sonra açıldığı, bu madde uyarınca başvurucuların şirket ortağı olduğu, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 379. maddesinin (1) numaralı fıkrası (29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 329. maddesinin birinci fıkrası) uyarınca anonim şirketlerin kendi hisselerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak kabul edemeyecekleri, 6102 sayılı Kanun'un 480. maddesinin (3) numaralı fıkrası (6762 sayılı mülga Kanun'un 405. maddesinin ikinci fıkrası) uyarınca hissedarların sermaye olarak verdiklerini geri isteyemeyecekleri, bu durumda başvuruculların hissedarı olduğu davalı şirketten hisselerini dava yoluyla isteyemeyeceği, 6100 sayılı Kanun'un 114. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır." hükmü uyarınca aynı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

6. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 26/9/2022 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Karara muhalif kalan üye karşıoy yazısında 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi ve bu maddede öngörülen karar alma hakkıyla birlikte ele alındığında Anayasa'nın 36. maddesinde hükme bağlanan hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ve anılan Kanun'un 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca itiraz yoluyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması ve sonuca göre bir karar verilmesi gerektiğini açıklamıştır.

7. Başvurucular, nihai kararı 27/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 7/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkı İle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

14. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2019/732, K.2020/548) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMET ALKAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/105786 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/105786

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMET ALKAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/105786)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucular : Muhammet ALKAYA ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkların sanıklar tarafından sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında çeşitli suçlardan verilen mahkûmiyet kararları olağan kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Başvurucular olağan kanun yollarına başvuru dilekçelerinde, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıklarının sorgulanmasına imkân verilmediği şikâyetini ileri sürmüştür.

3. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2022/105786 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanıkların duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanıklara soru sorma imkânı elde edemediklerini belirterek tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan bazı başvurucular, bireysel başvuru formlarında dile getirdikleri itirazlarını yinelemiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

9. Öte yandan bazı olaylarda tanığın kim olduğunun sanıklar tarafından bilinmesi, tanığın kendisi veya yakınları için tehlike doğurabilir. Tanıklık yapacak olanların misillemeye uğramaktan korkmak için haklı sebepleri bulunabilir. Ayrıca örgütlü suçla mücadelede tanığın kimliğinin gizli tutulması hafife alınamaz. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirebilir. Bununla birlikte bir tanığın kimliği bu nedenle saklı tutulmuşsa savunma tarafının ceza yargılamalarında normal koşullarda bulunmayan zorluklarla karşı karşıya kalabileceği de gözönünde bulundurulmalıdır (Baran Karadağ, § 57).

10. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan

doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

11. Sanığın, aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

12. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/9 MD.213, K.2021/118; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

13. Somut olayda sorgulanamadığı ileri sürülen tanıkların yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde duruşmada dinlenilmelerine ilişkin mahkemelerce herhangi bir çaba gösterilmemiştir. Başvurucular tarafından sorgulanamadığı ileri sürülen tanıkların mahkemelerde hazır edilememelerinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemelerinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin yeterli bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna dair geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucuların sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

14. Bu kapsamda mahkemelerce itibar edilen deliller gözönüne alındığında duruşmalarda sorgulanamayan tanık ve gizli tanık beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduklarının kabulü mümkün görünmemektedir. Başvuruculara

sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık ve gizli tanık beyanlarının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasıyla ilgili bir inceleme yapılmamıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvuruculardan;

i. Neşe Uyuğ ve Şenel Yalaza Barış'ın suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. Engin Yırtıcı'nın suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri kararı, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

iii. Emin Regaip Yüksel'in suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri kararı, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu kararı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, eşitlik ilkesinin, ayrımcılık yasağının, bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, ceza infaz kurumundaki koşullar nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Süleyman Araç ([2. B.], B. No: 2015/7985, 20/9/2018, §§ 27-29) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

iv. Muhammet Alkaya'nın suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi

hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ve Mehmet Şimşek kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam kararı, eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, ceza infaz kurumundaki koşullar nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Süleyman Araç kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

v. Osman Atlı'nın suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ve Mehmet Şimşek kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, duruşmada hazır bulunma hakkı, savunma hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri kararı, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam kararı, aleni yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Feyyaz Bayram ([2. B.], B. No: 2014/7822, 16/11/2016, §§ 84-86) kararı, bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, gözaltı süreciyle ilgili kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38-40) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasının Tuncay Örnek ([1. B.], B. No: 2020/26173, 17/9/2024, §§ 20-24) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

vi. Erkan İspiroğlu'nun suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ve Mehmet Şimşek kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri kararı, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu kararı, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam kararı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer kararı, tanık dinletme hakkının ihlal edildiği iddiasının Muhammet Fatih Berber ([2. B.], B. No: 2018/13628, 11/5/2022, § 54) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, gözaltı süreciyle ilgili kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Ömer Aktaş kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının H.K. ([1. B.], B. No: 2021/30997, 11/6/2024) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Talepte bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Başvurucular Neşe Uyuğ ve Şenel Yalaza Barış'ın yaptıkları yargılama giderlerinin üzerilerinde BIRAKILMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN TÜRKMEN

B. No: 2023/1537 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/1537

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN TÜRKMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/1537)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ali Erdem ŞAHİN

Başvurucu : Gökhan TÜRKMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kapalı görüşlerin dinlenerek kaydedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ihlal iddiasına konu ettiği olay ve idari uygulama tarihleri itibarıyla Sincan 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Somut olay 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesine 17/6/2021 tarihinde eklenen (4) numaralı fıkra etrafında şekillenmiştir. Başvurucu, söz konusu fıkra kapsamında kapalı görüşlerin teknik araçlarla dinlenerek kaydedileceğine ilişkin Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının (Kurul) 15/9/2022 tarihli ve 2022/1557 sayılı kararı üzerine Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) uygulama hakkında şikâyette bulunmuştur. Başvurucu, anılan şikâyetine ek olarak 20/1/2019 tarihinde eşiyle yaptığı kapalı görüşün dinlendiğini ve görüşme içeriğinin kolluk kuvvetleriyle paylaşılması üzerine ertesi gün sorgulandığını belirterek bu durumun özel hayatı ve haberleşmenin gizliliğini ihlal ettiğinden yakınmıştır.

4. İnfaz Hâkimliğince şikâyetin reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde, öncelikle Anayasa Mahkemesi tarafından verilen Eşref Köse ([1. B.], B. No: 2017/38098, 3/6/2020)

kararının kapalı görüşlerin kanuni dayanak olmaksızın kayda alınmasının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlali ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Ardından bu karar doğrultusunda 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesine (4) numaralı fıkranın eklenmesiyle konuya ilişkin yasal düzenlemenin yapıldığı belirtilmiştir. Son olarak idarenin uygulama hakkında tutuklu ve hükümlüleri önceden bilgilendirdiğine, uygulamanın hangi grubu kapsadığının açık olduğuna, görüş saatlerinin belli olduğuna ve uygulamanın ne kadar süre olacağının zımni olarak belirlendiğine dikkat çekilmiştir. Başvurucunun geçmiş tarihli bir görüşmesinin dinlendiğine ilişkin şikâyeti yönünden ise herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

5. Bununla birlikte kararın hüküm fıkrasında şikâyetin reddine denildikten sonra "Ancak, görüşmeleri kayıt altına almanın oldukça ağır bir müdahale olduğu gözetildiğinde bu uygulamanın ancak son çare olarak başvurulabilecek bir tedbir olması gerektiği, bu açıdan daha hafif araçlarla örneğin dinleme ile yetinilmesi durumunda aynı sonucun elde edilmesi hâlinde kayıt altına alma tedbirine başvurulmaması, kayıt altına alma yöntemine başvurulacaksa hükümlü/tutuklunun suçu ile ilişkilendirme yapılarak bilgilendirme yapılması, dosya kapsamına alınan bilgilendirme tebligatının bu açıdan yeterli olmadığı, kayıt altına alma tedbiri uygulanmadan önce her hükümlü ve tutuklu açısından ayrı ayrı yukarıda belirtildiği şekilde gerekçeleri gösterilerek bildirimde bulunulması" şeklinde bir paragrafa yer verilmiştir.

6. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin söz konusu kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazı reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 28/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, geçmişte eşiyle yaptığı kapalı görüşün dinlenerek paylaşılması ile 15/9/2022 tarihinde alınan kapalı görüşlerin dinlenmesine ilişkin idari karar nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formunda yer alan iddia ve taleplerini yinelemiştir.

11. Başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Somut olayda başvurucunun kapalı görüş için tahsis edilen telefonla yaptığı konuşmaların idare tarafından teknik araçla dinlenmesinin ve kaydedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetine müdahale oluşturduğu değerlendirilmiştir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri [GK], B. No: 2021/54500, 23/10/2025, § 40; Eşref Köse, §§ 54-59).

14. Müdahalenin dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrasının kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Belli türde suçtan hükümlü veya tutuklu olanların kapalı görüşlerinin dinlenmesi ve kaydedilmesi şeklindeki müdahalenin kamu düzeninin korunması ile kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla gerçekleştirildiği anlaşıldığından meşru amaç taşıdığı değerlendirilmiştir (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri, §§ 42-45).

15. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; Çetin Arkaş ve Nasrullah Kuran [2. B.], B. No: 2016/371, 13/1/2021, § 73; İzge Hakan Günal (2) [2. B.], B. No: 2018/25425, 27/11/2024, § 15). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

16. Anayasa Mahkemesi Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri kararında 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında uygulanan kapalı görüşlerin dinlenmesi ve kaydedilmesi şeklindeki tedbire ilişkin geniş açıklamalarda bulunmuştur. Anılan kararda öncelikle ziyaret hakkının dış dünyayla iletişim kurmanın ve aile birlikteliğinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının önemli bir aracı olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında söz konusu hakkın gereği gibi kullanılmasının mahremiyet koşullarının oluşturulmasına ya da gereklilik hâlinde bu mahremiyete en az etki edecek yolun seçilmesine bağlı olduğu belirtilmiştir. Ardından dinleme ve kaydetme şeklindeki tedbire başvurulması ve bu tedbirin uygulanma süresi gibi hususların yasal sınırlar dâhilinde idarenin takdirinde olduğu vurgulanmıştır (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri, §§ 50-52).

17. Bununla birlikte idarenin bu takdir yetkisini kullanırken ziyaret hakkının esasları ile ilgili mahpusların öznel durumları, suç türleri, tehlikelilik durumları gibi karara etki edebilecek tüm unsurları gözeterek, tedbirin gerekliliğini gösterir bireyselleştirilmiş, makul, öngörülebilir ve denetime imkân verecek nitelikte ilgili ve yeterli bir gerekçe sunması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca idarenin uygulanacak tedbiri somut olayın koşullarını dikkate alarak makul bir süreyle sınırlandırması ve müdahalenin devamına ihtiyaç duyulup duyulmadığının veya daha hafif araçlarla meşru amaca ulaşma olasılığının tespiti için kararlarını belirli aralıklarla gözden geçirmesinin müdahalenin ölçülü kabul edilebilmesi bakımından son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Nihayetinde söz konusu ilkeler ışığında müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun olduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından başvuruculların özel hayata ve aile hayatına saygı hakları ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri, §§ 53-59).

18. İncelenen olayda ise idarenin genel nitelikte bir karar almanın haricinde başvurucunun suç türüne veya tehlikelilik durumuna göre Kanun'da belirtilen hangi grupta yer aldığını açıklamadığı, başvurucuya hangi nedenlerle dinleme ve kayıt tedbirinin uygulanacağı ile bu uygulamanın gerekliliğini bireyselleştirmediği ve bu bağlamda bildirimde bulunulmaksızın

ilgili tedbire başvurduğu anlaşılmıştır (aynı yönde bkz. Musa Küçükabacı [1. B.], B. No: 2018/27826, 6/10/2022, § 38). Tedbirin hukuka uygunluğunu denetleyen İnfaz Hâkimliği ise hüküm fıkrasında Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri kararında yer verilen ilkelere paralel açıklamalarda bulunmuşsa da (bkz. § 5) sonucu itibarıyla değerlendirmelerini kanunilik incelemesiyle sınırlı tutarak şikâyeti reddetmiştir. Dolayısıyla anılan mercilerin uygulamayı soyut olarak değerlendirmenin ötesinde Anayasa Mahkemesinin böyle bir müdahalede yapılmasını beklediği ve yukarıda sıraladığı açıklamalara uygun bir inceleme yaptıkları söylenemez (bkz. §§ 3-6).

19. Öte yandan şikâyet dilekçesine göre başvurucunun 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesiyle getirilen düzenleme öncesinde eşiyle yaptığı kapalı görüşün dinlenerek kaydedildiğinden yakındığı anlaşılmaktadır. Ancak yargı makamları bu şikâyete yönelik herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır. Dolayısıyla anılan mercilerin olayın bu yönü itibarıyla da ilgili ve yeterli gerekçe sunma yükümlülüğünü yerine getirdiklerini kabul etmek mümkün olmamıştır.

20. Sonuç olarak eldeki başvuruda Erkam Bedir Türkmenoğlu ve diğerleri kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 3 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına

saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/6327, K.2022/6771) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRE KILIÇ

B. No: 2023/71934 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/71934

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRE KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/71934)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Emre KILIÇ

Vekili : Av. Mehmet Mustafa GÖĞÜŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mülkiyeti kamuya geçirilen silahın rayiç bedelinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/7/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet savcısı olarak görev yapmaktayken Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) 17/3/2017 tarihli kararı ile meslekten çıkarılmıştır. Başvurucu meslekten çıkarılma işleminin yeniden incelenmesi talebinde bulunmuştur. HSK, başvurucu hakkındaki

meslekten çıkarma kararının kaldırılmasına ve başvurucunun meslekten çekilme talebinin kabulüne 31/5/2017 tarihinde karar vermiştir.

6. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan yürütülen soruşturma sırasında başvurucuya ait Glock marka silaha 18/3/2017 tarihinde el konulmuştur. Yürütülen ceza yargılaması neticesinde başvurucunun yüklenen suçu işlemediği sabit olduğundan beraatine karar verilmiştir. Beraat kararı İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin 17/10/2019 tarihli kararıyla kesinleşmiştir. Başvurucu hâlen İstanbul 2 No.lu Barosuna kayıtlı olarak serbest avukatlık yapmaktadır.

7. 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 3. maddesi uyarınca başvurucunun silah ruhsatı 25/12/2018 tarihinde iptal edilmiş ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesi uyarınca silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda başvurucuya ait silahın Destek Hizmetleri Daire Başkanlığınca standart dışı silah olarak satışı gerçekleştirilmiştir.

8. Başvurucu 30/9/2021 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuru yaparak silahın iadesini, bunun mümkün olmaması hâlinde rayiç bedelinin ödenmesini talep etmiştir. İdare, silahın standart dışı silah olarak satışı yapıldığından iadesinin mümkün olmadığını ancak rayiç bedelinin ödenebileceğini belirtmiştir.

9. İdare sabit bir rayiç bedel belirleme usulünün bulunmadığı gerekçesiyle Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığından görüş talep etmiştir. Bakanlık; oluşturulacak komisyonca somut kriterlerin belirlenip (silahın edinim değeri, kullanım süresi, yıpranma payı gibi) aynı model ve çaptaki silahın iade tarihindeki edinim değerinin üst sınır kabul edilerek puanlama sistemi oluşturulup silahın rayiç değerinin tespit edilebileceği yönünde görüş bildirmiştir. Görüşü sorulan Hazine ve Maliye Bakanlığı ise 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi kapsamında kalan, iadesi mümkün olmayan silahların değer artırıcı ve azaltıcı hususları gözönünde bulundurularak dosyasında satın alma değeri belli ithal silahların fiyatlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) döviz satış kuru üzerinden ilgili birim tarafından değer tespit komisyonu oluşturularak bu komisyon tarafından güncellenerek belirlenmesinin uygun olacağı yönünde görüş sunmuştur.

10. İdare tarafından silahın Makine ve Kimya Endüstri Kurumundan (MKE) 5/11/2013 tarihinde 1.615,70 TL karşılığında satın alındığı, satın alındığı tarihte bu paranın TCMB döviz satış kuruna göre 799,30 Amerikan dolarına karşılık geldiği, oluşturulan Tasnif Komisyonunca silahın kondisyon puanın %90 olarak belirlendiği, 799,30 Amerikan dolarına %90'lık oran uygulandığında silahın rayiç bedelinin 719,37 Amerikan doları Olarak saptandığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda anılan bedelin başvurucuya ödemenin yapılacağı günkü TCMB döviz satış kuru üzerinden Türk lirası cinsinden ödenmesi yönünde işlem tesis edilmiştir.

11. Başvurucu, silahın rayiç bedelinin 1/3'ü oranına denk gelen hesaplama yönteminin hatalı oluğunu belirterek silahın gerçek bedelinin tarafına ödenmesini talep etmiştir. İdare 719,37 Amerikan doları silah bedeli ödemesini 21/4/2022 tarihindeki TCMB döviz alım kuru üzerinden 10.546,32 TL olarak belirlemiş ve anılan tarihte başvurucuya ödeme yapmıştır. Başvurucu, silahın rayiç bedelinin 40.000 TL olduğunu belirterek işlemin iptali için Ankara 14. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır.

12. Mahkeme işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, yapılan piyasa araştırması sonucunda aynı marka/model silah için farklı fiyatların bulunduğunun tespitinin mümkün olduğunu, dolayısıyla piyasadaki fiyatların bilirkişinin veya alanında uzman kişilerin görüşü alınarak değerlendirilmesi suretiyle silahın rayiç bedelinin tespit edilebileceğini belirtmiştir.

13. Mahkemenin iptal kararı üzerine İdare üç firmadan silahın rayiç bedelini sormuş ve fiyatların aritmetik ortalamasının 2.700 Amerikan doları olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca İdare aynı marka ve model silahlara yönelik internet ortamında tespit edilen beş adet ilanın aritmetik ortalamasının ise 2.614,53 Amerikan doları olduğunu belirlemiştir. Bu kapsamda İdare kondisyon puanı düşüldükten sonra silahın rayiç bedelinin 2.526,54 Amerikan doları olduğunu, başvurucuya daha önce 719,37 Amerikan doları ödeme yapıldığını belirterek bakiye kalan 1.807,17 Amerikan dolarını 15/3/2023 tarihinde başvurucuya ödemiştir.

14. İdare, Mahkeme kararını istinaf kanun yoluna taşımıştır. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) istinaf isteminin kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle mülkiyeti kamuya geçirilen silahın standart dışı silah olarak satışı gerçekleştirildiğinden iadesinin hukuken mümkün olmaması nedeniyle oluşturulan Tasnif Komisyonunca silahın kondisyon puanının %90 olarak belirlenerek bedelinin 719,37 Amerikan doları olarak tespit edilmesi ve başvurucuya da ödemenin yapılacağı günkü TCMB döviz satış kuru üzerinden Türk lirası cinsinden ödenebileceği yolunda tesis olunan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

15. Nihai karar başvurucu tarafından 28/6/2023 tarihinde öğrenilmiştir.

16. Bölge İdare Mahkemesinin davanın reddi kararı üzerine İdare fark olarak ödenen 1.807,17 Amerikan dolarını başvurucudan geri istemiştir. Başvurucu 4/8/2023 tarihinde 1.807,17 Amerikan dolarının karşılığı olan 48.799,20 TL'yi İdareye geri ödemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar ile (…) Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara (…) iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanların silah ruhsatları iptal edilir, (…) Müsadere hükümleri saklıdır.

Birinci fıkrada belirtilen sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, mülkiyeti kamuya geçirilen silahlar sahibine iade edilir. İadesinin mümkün olmaması hâlinde rayiç değeri tespit edilerek sahibine ödenir."

18. 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ek 8. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 20/11/2017-KHK-696/5 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/5 md.) (Değişik cümle:24/10/2019-7190/19 md.) Cumhurbaşkanlığınca temin edilen tabanca ve mermiler Cumhurbaşkanlığı Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğündeki koruma personeline ve bunların amirlerine; Milli Savunma Bakanlığınca temin edilen tabanca ve mermiler, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki subay, astsubay ve uzman erbaşlara; Jandarma Genel

Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca temin edilen tabanca ve mermiler, kendi bünyelerindeki subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara; Emniyet Genel Müdürlüğünce temin edilen tabanca ve mermiler, emniyet hizmetleri sınıfı personeline; Ticaret Bakanlığınca satın alınan tabanca ve mermiler, Ticaret Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatında silah taşıma yetkisini haiz personele, görevlerinde kullanmak üzere bedeli mukabili zati demirbaş silah olarak satılır. Satılan silahların ayrılma, ihraç ve benzeri sebeplerle geri alınma usul ve esasları ile satılma şekil ve şartları, zayi, hasar, onarım, kadro standardı dışı bırakılması, eğitim ve görevde kullanılan mermilerin bedelli veya bedelsiz temini ve diğer hususlar çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir."

19. 6136 sayılı Kanun'un ek 9. maddesi şöyledir:

"Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında Emniyet Genel Müdürü, il emniyet müdürü, daire başkanı ve genel müdür yardımcısı, teftiş kurulu başkanı olarak vazifeli olup da, meslekten çıkarma veya memuriyetten ihraç sebebi dışında, istifa, kurumlararası nakil veya emeklilik sebebiyle ayrılanlar da Ek 8 inci maddedeki satış hükümlerinden aynen istifade ederler."

20. 6136 sayılı Kanun'un ek 10. maddesi şöyledir:

"Standart dışı olanlar hariç, demirbaşa kayıtlı ve halen personele zimmetli tabancalar bu personele satılır.

Standart dışı silahlar İçişleri Bakanlığınca tespit edilecek esaslar çerçevesinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yurt içinde veya yurt dışında serbest piyasada satılır. Bu satışlara ait işlemler 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir.

(Değişik üçüncü fıkra: 14/7/2004-5217/16 md.) Birinci ve ikinci fıkralara göre satışlardan elde edilen gelirler bütçeye gelir kaydedilir."

21. Bireysel başvuru tarihi itibarıyla yürürlükte olan 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zati Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 4. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kadro standardı dışı bırakılacak, kadro standardına alınacak veya personele satılacak tabancaların cinsi ile satışı yapılacak tabanca ve mermilerin satış bedelleri lojistik hizmetlerden sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında, Asayiş Dairesi Başkanı, Polis Kriminal Laboratuarları Dairesi Başkanı, İkmal ve Bakım Dairesi Başkanı ve bu Dairenin ilgili Şube Müdürlerinden oluşacak bir komisyonca belirlenir."

22. 14/6/1989 tarihli ve 20195 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Genel Müdürlüğünce Standart Dışı Bırakılan Silahların Satışına Dair Yönetmelik'in (Standart Dışı Bırakılan Silahların Satışına Dair Yönetmelik) 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik; Emniyet Genel Müdürlüğünce satın alma, teknik yardım, hibe, devir yoluyla elde edilen, Genel Kurmay Başkanlığınca zor alıma intikal ettikten sonra tahsisen verilen veya intikal sebebi ne olursa olsun merkez ve taşra kuvvesine kayıtlı olan ve standart dışı bırakılan silahların ve depo mevcudu var ise bu silahlara ait mermilerin kamu kurum ve kuruluşlarına, özel kişilere; yurt içinde veya yurt dışında serbest piyasada satışı esas ve usullerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır."

23. Standart Dışı Bırakılan Silahların Satışına Dair Yönetmelik'in 4. maddesinin birinci

fıkrası şöyledir:

"Emniyet Genel Müdürlüğünün merkez ve taşra birimlerindeki kuvveye kayıtlı demirbaş silahlardan cins ve tipleri itibarı ile standart dışı bırakılacakların satış bedelleri; lojistik hizmetlerden sorumlu Genel Müdür Yardımcısının başkanlığında Asayiş Daire Başkanı, Polis Kriminal Laboratuarları Dairesi Başkanı ile İkmal Bakım Daire Başkanı ve bu Dairenin silah işleri ile ilgili Şube Müdürlerinden oluşacak bir komisyonca belirlenir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; Bölge İdare Mahkemesi tarafından silahın rayiç bedelinin ne şekilde tespit edileceği hususunda hukuki yorum yapılmadığını, silahı satın alırken MKE'ye silahın gerçek değerinin üçte biri oranında ödeme yaptığını, MKE'ye yaptığı ödeme üzerinden silahın rayiç bedelinin hesaplanmasının hatalı olduğunu, indirimli bedelin iadesi hâlinde silahın aynen iadesi durumuyla karşılaştırma yapıldığında mağduriyetin ortaya çıkacağını belirtmiştir. Bu kapsamda başvurucu; kanun hükmü uyarınca silahın gerçek rayiç bedelinin tespit edilerek tarafına ödeme yapılması gerektiğini, aksi yöndeki Bölge İdare Mahkemesi kararının yerinde olmadığını vurgulayarak adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde; örgütlü suçlarla mücadele alanında kamu makamlarının geniş takdir yetkisinin bulunduğu ve somut olayda şikâyet edilen işlemin niteliği ile bu işleme ilişkin olarak başvurucuya sağlanan güvenceler dikkate alındığında müdahalenin başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, mevcut başvuruda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında iptal davasında ilk derece yargılaması devam ederken davalı İdarece rayiç bedel araştırması yapılarak kendisine 1.807,17 Amerikan doları ek ödeme yapıldığını, İdarenin bu suretle silahın gerçek rayiç bedelinin 2.526,54 Amerikan doları olduğunu zımnen kabul ettiğini ancak Bölge İdare Mahkemesi tarafından 719,37 Amerikan dolarının neden silahın rayiç bedeli olarak kabul edildiği hususunda gerekçe belirtilmeksizin davanın reddine karar verilmesi nedeniyle silahın rayiç bedelinin yaklaşık üçte ikisine tekabül eden 1.807,17 Amerikan dolarını tekrar İdareye yatırmak zorunda kaldığını belirtmiştir.

B. Değerlendirme

28. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun

şikâyetinin özü, silahın rayiç bedelinin ödenmemesine yöneliktir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

31. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Olayda başvurucunun belirli bir bedel ödeyerek satın aldığı silahın mülk teşkil ettiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

32. Malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği hatırlatılmalıdır (Anayasa'nın 35. maddesinin yapısı ve içerdiği üç kural ile ilgili olarak bkz. Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

33. Anayasa Mahkemesi müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbirlerinin uygulanmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini daha önce kabul etmiştir. Bu kararlarda bu türden müdahalelerin mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açmakla birlikte mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrol edilmesi amacını gözettiği dikkate alınmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 54-58; Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 42-48; Torsan Orman San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/13677, 20/9/2017, §§ 50, 51).

34. Eldeki olayda başvurucuya ait silahın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi ve standart dışı silah olarak satılması mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Müdahalenin mülkiyetin kullanımının kontrolüne veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

35. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

36. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu

hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62). Bu durumda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

i. Genel İlkeler

37. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

38. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

39. Bununla beraber Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da belirtildiği üzere kanunla düzenleme zorunluluğu, hakka yapılacak müdahalenin uygulamasının kanunun çerçevesini aşmayacak şekilde tüzük, yönetmelik, tebliğ ve genelge gibi yürütme organının çıkaracağı ikincil düzenlemelerle yapılmasına mani değildir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin konularda temel esaslar, ilkeler ve genel çerçeve kanunla belirlendikten sonra uzmanlığa ve idare tekniğine ilişkin hususların yürütme organınca çıkarılacak düzenleyici işlemlerle tanzim edilmesi mümkündür (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

40. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen ve hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan, § 60). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

41. Bir uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının ve özellikle müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan kanun hükümlerinin yorumlanması yargılama makamlarının

takdirindedir. Yargılama makamlarınca, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ifade edilen hükümlerle ilgili olarak geliştirilen yorumların isabetli olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte yargılama makamlarının yorumlarının kanunun açık lafzıyla çelişki içinde olduğu veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. (4) [GK], B. No: 2017/36186, 28/12/2022, § 91; Hasköy Aya Paraskevi Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı [2. B.], B. No: 2016/2250, 2/11/2022, § 70; Yedikule Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Vakfı [GK], B. No: 2018/25252, 27/10/2022, §§ 72-76; mahkemeye erişim hakkı yönünden benzer değerlendirme için bkz. Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

42. 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin ikinci fıkrasında silah ruhsatlarının iptal edilmesi sebeplerinin ortadan kalkması hâlinde mülkiyeti kamuya geçirilen silahların sahibine iade edileceği, silahın iadesinin mümkün olmaması hâlinde rayiç bedelin tespit edilerek sahibine ödeneceği hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda rayiç bedelin hesaplanmasında mal veya hizmetin değerleme anındaki piyasa değeri dikkate alınarak para ile ölçülebilen güncel karşılığının tespit edilmesi gerektiği açıktır.

43. İncelenen olayda başvurucu; kendisine ait olan ancak daha sonra mülkiyeti kamuya geçirilen ve standart dışı silah olarak satılan, bu nedenle tarafına iadesi mümkün olmayan silahının rayiç bedelinin ödenmesini İdareden talep etmiştir. İadesi mümkün olmayan silahın rayiç bedelinin ne şekilde hesaplanacağı yönünde mevzuatta bir hüküm bulunmadığını tespit etmesi üzerine İdare, ilgili Bakanlıklardan görüş istemiştir (bkz. § 9). İdare, Bakanlıkların görüşlerini dikkate alarak silahın satın alındığı tarihteki TCMB döviz satış kuruna karşılık gelen tutarın oluşturulan Tasnif Komisyonunca tespit edilecek kondisyon puanı düşülerek ve güncel döviz kuruyla çarpılarak hesaplanacak bedelin rayiç bedel olduğunu kabul etmiş, bu hesaplama doğrultusunda bulunan değeri de başvurucuya ödemiştir (bkz. § 10).

44. Başvurucu, silahın rayiç bedelinin hesaplama yönteminde piyasa değerinin dikkate alınmaması nedeniyle kanunda gösterilen rayiç bedele göre çok düşük bir bedelin kendisine ödendiğini belirterek işlemin iptali için dava açmış; Mahkeme standart dışı silah olarak tasnif edilerek başkasına satılan ve iadesi mümkün olmayan silahın rayiç bedelinin başvurucuya ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme bu kapsamda idarenin piyasa araştırması yapabileceğini, bilirkişi incelemesi veya alanında uzman kişilerden görüş alarak silahın rayiç bedelini tespit etmesinin mümkün olduğunu vurgulamış, piyasa değeri dikkate alınmadan belirlenen değerin başvurucuya ödenmesine yönelik işlemin iptaline karar vermiştir (bkz. § 12).

45. İdarenin bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Bölge İdare Mahkemesi, İdarenin belirlediği yöntemle hesaplanan silahın rayiç bedelinin başvurucuya ödenmesi işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle Mahkeme kararını kaldırmış ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

46. 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen rayiç değerin hesaplanmasında silahın güncel piyasa değerinin dikkate alınması gerektiği açıktır. Nitekim Mahkeme piyasa değeri dikkate alınmaksızın yapılan hesaplamanın kanunun lafzına uygun düşmediği gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiş, rayiç değerin hesaplanmasında benzer

nitelikteki silahların piyasa değerleri arasında kıyas yapılarak bilirkişi veya uzman görüşünden faydalanmak suretiyle bedelin hesaplanması gerektiğini belirtmiştir. Mahkemenin bu kararını gözeten İdare belirtilen şekilde piyasa araştırması yaparak silahın rayiç değerini tespit etmiş ve bu değeri başvurucuya ödemiştir (bkz. § 13).

47. Bununla birlikte Bölge İdare Mahkemesi silahın rayiç bedelinin ne şekilde hesaplanacağı yönünde herhangi bir değerlendirmeye yer vermeksizin Mahkeme kararını kaldırarak davanın reddine karar vermiş, kanunun lafzında yer alan rayiç değer ifadesinin anlamına aykırı olacak biçimde belirlenen yöntemin hukuka aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

48. İdarece belirlenen yöntem kapsamında hesaplanan rayiç bedelin Mahkemenin işlemin iptali kararından sonra yine İdarece başka bir yöntem uygulanarak tespit edilen rayiç bedelden oldukça farklı olduğu, iki bedel arasında ciddi fark bulunduğu gözlemlenmektedir (bkz. § 13). Başvurucu da Bakanlık görüşüne karşı beyanında, son hâliyle belirlenmiş olan rayiç bedelin yaklaşık üçte ikisine tekabül eden kısmını Bölge İdare Mahkemesi kararı sonrasında İdareye iade etmek zorunda kaldığını belirtmiştir.

49. Başvuruya konu olayda İdare tarafından iade olunması imkânı kalmayan silahın yalnızca alım bedeli ve mevcut kondisyonu kıstas alınarak piyasa koşulları dikkate alınmaksızın değerinin belirlenmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunun açık lafzıyla bağdaştığı söylenemez. Ayrıca rayiç bedelin ne şekilde hesaplanacağına ilişkin standart bir belirleme usulünün bulunmadığı da gözetildiğinde İdare tarafından belirlenen hesaplama yönteminin başvurucu açısından öngörülebilir nitelikte olduğunun söylenmesi de mümkün gözükmemektedir.

50. Bu itibarla başvurucunun el konulan ve daha sonra elden çıkarılan silahının 3713 sayılı Kanun'un ek 4. maddesinin ikinci fıkrası gereğince rayiç değerinin ödenmesi gerekirken yargılama makamlarının silahın rayiç değerinin hesaplanması konusunda benimsedikleri yöntemin kanunun açık lafzıyla bağdaşmaması nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre müdahalenin meşru bir amacının veya ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

52. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 5.806,90 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

54. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2023/2108, K.2023/3308) iletilmek üzere Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2022/1832, K.2023/356) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DURAK KARAK

B. No: 2023/86362 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/86362

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DURAK KARAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/86362)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Mehmet Durak KARAK

Vekili : Av. Mahmut VEFA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuya Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesinin 1987/174 esas sayılı dosyasında yürütülen yargılama kapsamında 4/1/1981-12/4/1986 tarihleri arasında yasa dışı PKK örgütüne üye olma suçundan gözaltı ve tutuklama koruma tedbirleri uygulanmıştır. Yargılama sonucunda başvurucunun 6 yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar 22/2/1991 tarihinde kesinleşmiştir. 10/4/1991 tarihinde Diyarbakır Sıkıyönetim 1 Nolu Askerî Mahkemesi başvurucunun 2/6/1983 tarihinden geçerli olmak üzere şartla tahliyesine karar vermiştir.

3. Başvurucuya Diyarbakır 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1989/112 esas sayılı dosyasında yürütülen yargılama kapsamında 9/11/1989-7/6/1990 tarihleri arasında devlet bütünlüğünü bozucu yasa dışı örgüte yardım ve yataklık etme suçundan gözaltı ve tutuklama koruma tedbirleri uygulanmıştır. Yargılama sonucunda başvurucunun beraatine karar verilmiş, bu karar 25/9/1991 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucuya Diyarbakır 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1993/364 esas sayılı dosyasında yürütülen yargılama kapsamında 29/3/1993-10/12/1993 tarihleri arasında yasa dışı PKK terör örgütü mensubu olma ve yardım ve yataklık suçundan gözaltı ve tutuklama koruma tedbirleri uygulanmıştır. Yargılama sonucunda başvurucunun beraatine karar verilmiş, bu karar 21/1/1994 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, daha sonra başka bir dava kapsamında Diyarbakır (kapatılan) 4. Ağır Ceza Mahkemesince 22/4/1996 tarihinde devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan müebbet ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Mahkûmiyet kararında, birden fazla kişi yönünden hüküm kurulmakla beraber hangi kişi yönünden olduğu açıklanmaksızın suç tarihi 27/5/1995 ve öncesi olarak belirtilmiştir. Gerekçeli kararda; başvurucunun PKK terör örgütünün kuryeliğini yaptığı, bu kapsamda 21/5/1995 tarihinde Akçakale'den sınırı geçmek isteyen kişilerle tanıştığı, 25/5/1995 tarihinde diğer kişilerle beraber sınırı geçmek isterken güvenlik görevlileri tarafından fark edilerek kaçtıkları, 27/5/1995 tarihinde ise yine sınırı geçmek isterken güvenlik güçleri ile çatışmaya girdikleri ifade edilmiştir. Gerekçeli kararda ayrıca başvurucu hakkında 11/7/1995 tarihinde düzenlenen iddianame ile 16/1/1996 tarihinde düzenlenen ek iddianameye konu dosyaların birleştirildiği belirtilmiştir. Mahkûmiyet hükmü temyiz edilmeden 10/6/1997 tarihinde kesinleşmiştir.

6. Başvurucu vekili 5/6/2023 tarihli dilekçesinde; başvurucunun Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesinin 1987/174 esas sayılı dosyasında, Diyarbakır 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1989/112 esas sayılı dosyasında ve Diyarbakır 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1993/364 esas sayılı dosyasında tutuklu kaldığını, daha sonra 1989/112 ve 1993/364 esas sayılı dosyalarda beraat ettiğini, 1987/174 esas sayılı dosyada mahkûm olduğu cezadan fazla tutuklu kaldığını belirterek tutuklu kaldığı bu sürelerin Diyarbakır (kapatılan) 4. Ağır Ceza Mahkemesince verilen hapis cezasından mahsup edilmesini talep etmiştir.

7. Şanlıurfa İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 11/9/2023 tarihinde başvurucunun mahsup talebinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay uygulamaları da göz önüne alındığında şahsi hürriyeti sınırlama sonucu doğuran hallerin mahsubu için tutuklu kalınan suçtan beraat edilmesi halinde bu beraat kararı kesinleşmeden önce işlenen suçtan dolayı alınan cezalardan mahsubun mümkün olduğu, tutuklu kalınan suçtan verilen kararın kesinleşmesinden sonra işlenen suçtan dolayı önceki tutukluluğun mahsubunun mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. (YCG 2006/1-4.2006/7 Sayılı kararı)

Milli Savunma Bakanlığı Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hukuk Hizmetleri Başkanlığının 07/06/2023 tarih ve E-53379054-180.04-14821273 sayılı cevabi yazısında, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesinin 1987/174 Esas sayılı dosyasında hükümlünün tutuklulukta kaldığı sürenin başka bir dosyadan aldığı cezadan mahsup edilip edilmediğine dair bir belgeye rastlanmadığının bildirildiği,

Diyarbakır (kapatılan) 5. Ağır Ceza Mahkemesi (cmk 250 İle Yetkili)'nin 17/07/2023 Tarih Ve 2023/209 Muh. Sayılı Yazılı Cevabi Yazısında: Diyarbakır 2 Nolu DGM (Kapatılan 5 ACM) 1989/112 esas sayılı dava dosyasının yapılan fiziki incelemesinde hükümlü Mehmet Durak KARAK'ın 09.11.1989 tarihinde gözaltına alındığı, 22.11.1989 tarihinde tutuklandığı ve 07.06.1990 tarihinde tahliye edildiği, tutuklulukta kaldığı sürelerin başka bir cezasından mahsup edilmediği, dava dosyasına ait gerekçeli karar ve kesinleşme şerhinin UYAP sistemi

üzerinden müzekkeremiz ekinde gönderildiğinin bildirildiği,

DİYARBAKIR 4. AĞIR CEZA MAHKEMESİnin 07/08/2023 tarih ve 2023/642 Muh. Sayılı cevabi yazısında: Kapatılan Diyarbakır 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1993/364 Esas sayılı dosyasında yapılan incelemede; Mehmet Durak KARAK'ın 29.03.1993 tarihinde gözaltına alındığı, 06.04.1993 tarihinde tutuklandığı, 10.12.1993 tarihinde beraat kararı verilerek tahliye edildiği anlaşılmış olup, bahse konu evraklar ile kesinleşme tarihini gösterir Gerekçeli Karar yazımız ekinde gönderilmiştir. Ayrıca dosya içerisinde yapılan incelemede, şahıs hakkında herhangi bir mahsup kararı bulunmadığının bildirildiği,

Yukarıda izah edildiği üzere ve verilen müzekkere cevaplarına göre; hükümlünün mahsubunu istediği;

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesinin 1987/174 Esas sayılı dosyasında 02/06/1983 tarihinde tahliye olması gerekirken 12/04/1986 tarihinde tahliye olduğu, 06/03/1981-12/04/1986 tarihleri arasında tutuklu kaldığı, tutuklu kaldığı dosyasının kesinleşme tarihinin 22/02/1991 olduğu, kesinleşme tarihinden önce herhangi bir suçun işlenmediği görüldüğü, bu nedenle şartları oluşmayan talebin REDDİNE,

Diyarbakır 2 Nolu DGM (kapatılan 5 ACM) 1989/112 Esas sayılı dosyasının kesinleşme tarihinin 25/09/1991 olduğu, kesinleşme tarihinden önce herhangi bir suçun işlenmediği görüldüğü, bu nedenle şartları oluşmayan talebin REDDİNE,

Diyarbakır 1 Nolu DGM (kapatılan 4 ACM) 1993/364 Esas sayılı dosyanın kesinleşme tarihinin 21/01/1994 olduğu, öncesinde herhangi bir suçun işlenmediği görüldüğü, bu nedenle şartları oluşmayan talebin REDDİNE...[karar verildi.]"

8. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesince 18/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

9. Başvurucu, itirazın reddi kararını 20/9/2023 tarihinde öğrendikten sonra 21/9/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; mahsup talebinin hukuka aykırı olarak reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza infaz kurumunda kaldığı sürelerin mahsup edilmemesi nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun mahsup talebinin hukuka aykırı şekilde reddedilmesi yönündeki şikâyetlerinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 6/3/1940 tarihli ve E.1940/5, K.1940/68 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Fakat mademki biz haksızlıklarımızın neticelerini ve eserlerini kaldırmak istiyoruz, evvelce isnat edilen suçtan tevkif edilip beraat eden kimse sonra bir suç işlerse ne olacak? Suçun evvel işlenmiş veya sonradan işlenmiş olması halinde madelet itibariyle bir fark

yoktur. Öyle ise mahsup lâzımdır. Peki, her mevkuf için bir hesabı carîmi açalım? Ona da peki, lâkin bu takdirde evvelce tevkif edilip beraat eden kimseye suç işlemek için bir serbestî vermiş olmaz mıyız?

...beraat hükmü kat'ileştikten sonra işlenmiş olan suçtan mahkûmiyet halinde evvelce beraatla neticelenmiş olan suçtan dolayı mevkuf kaldığı müddetin beraatinden sonra işleyeceği suçtan verilecek ceza müddetinden indirilmesi kanun hükümlerine uymayacağı, çünkü sonradan işlenen ve mahkûmiyetle neticelenen suçu evvelce beraat kararına bağlanmış olan suçla birleştirmeye kanunî bir yol ve imkân bulunmadığı mütalâasına dayanılarak beraat eden bir şahsın beraat ettiği suçtan dolayı mevkuf aldığı müddetin beraat kararından evvel - beraat kararı kat'ileşmezden evvel- işlemiş olduğu diğer suç için verilen ceza müddetine mahsubu icap ettiğine sülüsan ekseriyetle karar verildi."

14. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 31/1/2006 tarihli ve E.2006/1-4, K.2006/7 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Tutuklu kalınan sürenin mahkûmiyetten mahsup edilebilmesi için, tutukluluğun mahsup yapılacak suça konu mahkûmiyete ait olması gerekmeyip, sanığın tutuklu kaldığı suçtan dolayı verilecek hükmün kesinleşmesinden önce, işlemiş olduğu diğer bir suç nedeniyle de tutuklu kalınan sürenin mahsubu olanaklıdır. Burada önemli olan husus, mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun, tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesidir.

...

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kaldırılmış bulunan 765 sayılı Yasanın 40 ve yine aynı tarihte yürürlüğe girmiş bulunan 5237 sayılı Yasanın 63. madde hükümlerinin benzer düzenlemeleri içermesi nedeniyle, halen mahsup konusunda geçerliliğini koruyan 06.03.1940 gün ve 5-68 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, bu karardaki ilkeler doğrultusunda gelişen yargı kararları ve öğretideki görüşler birlikte değerlendirildiğinde, mahsuba karar verilmesi için, tutuklu kalınan suçtan dolayı verilen kararın kesinleşme tarihinden önce bir başka suç veya suçların işlenmiş olması, tutuklamaya neden olan suçta tutuklu kalınan sürenin ikinci suç nedeniyle verilen cezadan fazla olması veya ikinci suçun beraetle sonuçlanması gerekmektedir. Burada önemli olan husus, mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun, tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesi olup, bunun da temel nedeni, sanığın daha önceden tutuklu kaldığı süreye güvenerek, yeniden bir suç işlemesine engel olmak düşüncesidir.

...

Görüldüğü gibi, hükümlü 17.05.2000 tarihinde işlediği suç nedeniyle 1 yıl 3 ay 16 gün tutuklulukta kalmış ve bu hüküm 04.06.2003 tarihinde kesinleşmiştir. Konya 2. Ağır Ceza Mahkemesince TCK'nun 17. maddesi uyarınca koşullu salıverilme kararı geri alınarak bakiye sürenin aynen çektirilmesine karar verilen hüküm ise 06.12.1994 tarihinde kesinleşmiş olup, gerek yürürlükten kaldırılan 765 sayılı Yasanın 40. maddesi gerekse 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Yasanın 63. maddesi uyarınca bakiye cezasının aynen infazına karar verilen suça ilişkin mahkûmiyetin, tutuklu kalınan suçtan dolayı verilen mahkûmiyet kararından önce kesinleşmesi nedeniyle mahsup koşulları oluşmuştur. Sanık artık tutukluluk süresinin varlığına güvenerek yeni bir suç işlememiş, aksine işlediği ikinci suç nedeniyle asıl cezasından fazla tutuklu kalmak suretiyle haksızlığa uğramıştır. Bu itibarla sonraki suç nedeniyle tutuklulukta geçirdiği artık sürenin önceki

mahkûmiyetinden mahsubu için yasal koşullar oluşmuştur."

15. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 24/11/2023 tarihli ve E.2023/7887, K.2023/7167 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 06.03.1940 tarihli ve 1940/5-68 sayılı kararına, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 31.01.2006 tarihli, 2006/4-7 sayılı kararına göre; hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsi hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran hallerin bir başka mahkûmiyet kararında yer alan cezadan mahsup edilebilmesi için, mahsup istenen mahkûmiyete ait suçun, tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesi gerekmektedir.

Somut olayda, hükümlünün infaza konu olan ve mahsup istediği mahkûmiyete ilişkin suç tarihinin 29.09.2019 olup, hükümlünün hürriyetinin kısıtlandığı Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 18.10.2017 tarihli ve 2017/338 Esas, 2017/286 Karar sayılı kararının kesinleştiği 26.10.2017 tarihinden sonra olduğu ve mahsup koşullarının oluşmadığı anlaşılmakla, hükümlünün mahsup talebinin reddine ilişkin İnfaz Hakimliğince verilen karara karşı yapılan itirazın reddi yerine kabulüne dair itiraz merciince verilen karar Kanun'a aykırı olup, kanun yararına bozma talebi yerinde görülmüştür."

16. Anayasa Mahkemesine göre mahsuba ilişkin hâller Anayasa'nın 19. maddesi kapsamındadır (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024). Bu kapsamda hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup, koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süreyle doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

17. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından, ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece mahkemelerin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39). 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun mahsuba ilişkin hükümlerinin nasıl uygulanacağı ve bu itibarla hukuk kurallarının yorumu ve somut olaylara uygulanması yargı mercilerinin takdir yetkisi kapsamındadır (Ercan Bucak (2), § 42).

18. Mahsuba ilişkin olarak 5237 sayılı Kanun'un 63. maddesinde yer alan hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceğine ilişkin düzenleme karşısında, yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdürler. Yargıtay içtihadı uyarınca mahsubun uygulanması bakımından önemli olan husus, mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün

kesinleşmesinden önce işlenmesidir (Ercan Bucak (2), § 49).

19. Başvurucu, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesince yürütülen yargılama kapsamında 4/1/1981-12/4/1986 tarihleri arasında hürriyetinden mahrum bırakılmıştır. Bu yargılama neticesinde başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmekle birlikte geriye dönük olarak 2/6/1983 tarihinden geçerli olmak üzere şartla tahliye kararı verilmiştir. Başvurucu ayrıca Diyarbakır 2 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1989/112 esas sayılı dosyasında 9/11/1989-7/6/1990 tarihleri arasında, Diyarbakır 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1993/364 esas sayılı dosyasında 29/3/1993-10/12/1993 tarihleri arasında hürriyetinden mahrum bırakılmıştır. Bu yargılamalar neticesinde başvurucu hakkında beraat kararı verilmiştir. Başvurucunun tutuklulukta geçirdiği bu sürelerin Diyarbakır (kapatılan) 4. Ağır Ceza Mahkemesince verilen hapis cezasından mahsup edilmesi talebi, mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun tutuklu kalınan suç nedeniyle verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmediği gerekçesiyle reddedilmiştir.

20. Yargıtay içtihadına göre mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun tutuklu kalınan suçtan verilen hükmün kesinleşmesinden önce işlenmesi gerekmekte olup bu içtihadın amacı, kişinin daha önceden gözaltında ya da tutuklu kaldığı süreye güvenerek yeniden bir suç işlemesinin önlenmesidir. Mahsuba konu mahkûmiyete ait suçun tarihi başvurucu yönünden belirtilmeksizin yargılamaya konu tüm kişiler yönünden 27/5/1995 ve öncesi olarak ifade edilmiştir. Ancak gerekçeli kararın anlatımından başvurucuya isnat edilen sınırdan geçirme eyleminin başlangıç tarihi, sınırdan geçecek kişilerle başvurucunun görüştüğü 21/5/1995 olarak kabul edilmiştir. Tutuklu kalınan suçtan verilen beraat hükümleri 1989/112 esas sayılı dosya yönünden 25/9/1991 tarihinde, 1993/364 esas sayılı dosya yönünden 21/1/1994 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun mahkûmiyet hükmünde belirlenenden daha fazla süre hürriyetinden mahrum kaldığından şikâyet ettiği 1987/174 esas sayılı dosya yönünden ise karar 22/2/1991 tarihinde kesinleşmiştir. Dolayısıyla başvurucu, mahsubun yapılmasını talep ettiği mahkûmiyete konu suçu, tutuklu kaldığı suçlardan verilen hükümlerin kesinleşmesinden sonra işlemiştir. Bu durumda İnfaz Hâkimliğinin Yargıtay içtihadına atfen başvurucunun mahsup talebinin reddine karar vermesinde herhangi bir keyfîlik bulunmadığı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak başvurucunun mahsup talebinin reddedilmesinin Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında hukuka uygun olmayan bir şekilde hürriyetinden yoksun bırakılmasına neden olduğu söylenemez.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM ALEMDAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/51342 | Karar tarihi: 18.02.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51342

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM ALEMDAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51342)

Karar Tarihi: 18/2/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Adem ALEMDAR 2. Ali Osman ALEMDAR 3. Emre ALEMDAR 4. Hamide YILDIRIM 5. Muammer ALEMDAR 6. Suna ALEMDAR 7. Tülay HIZARCI

Vekili : Av. Alper Kaan BORAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında

hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 38.050.757,60 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Beykoz 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/70, K.2020/75) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİŞAR BİLEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/789 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/789

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

BİŞAR BİLEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/789)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportörler : Şeyda Nur ÜN Aydın AYGÜN

Başvurucular : 1. Nimetullah TUNÇ

Vekili : Av. Mehmet Nuri TOPRAK 2. Bişar BİLEN 3. Aydın ÇELİK 4. Mehmet Nesih SARIKAYA 5. Erdal KOTAN 6. Ayberk DEMİRDÖĞEN 7. Tamer KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvuruculara ait çeşitli dokümanların ceza infaz kurumlarınca alıkonulması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/12/2018 tarihinde yapılmıştır. Aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2020/37883, 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251, 2021/48301 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyaların 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2020/37883, 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251, 2021/48301 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına ve incelemenin 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden

yürütülmesine karar verilmelidir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 2019/789 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Tarsus 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun nakil esnasında yanında getirdiği iki kitap Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve kitapların içeriğinde terör örgütünün propagandası yapıldığı tespitiyle kitapların başvurucuya verilmeyerek emanet eşya deposuna kaldırılmasına karar verilmiştir.

7. 2020/37883 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun kaldığı odada yapılan kısmi arama esnasında başvurucuya ait bir kitap bulunmuş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiştir. Akabinde kitabın müstehcen yazı ve yorumlar içerdiği tespitiyle başvurucuya verilmeyerek emanet eşya birimine teslim edilmesine karar verilmiştir.

8. 2020/38189 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Kocaeli 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun abone olduğu ve posta/kargo yoluyla kendisine gönderilen Yeni Yaşam gazetesi 8/3/2019 tarihli sayısı Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve gazetenin içeriği itibarıyla kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü tespitiyle alıkonularak arşive kaldırılmasına karar verilmiştir.

9. Diğer yandan 4/11/2019 tarihinde başvurucunun bulunduğu odada yapılan aramada başvurucuya ait ajanda bulunmuştur. Yapılan inceleme sonucunda Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından ajandanın ilgilisine verilmemesine karar verilmiştir.

10. 2021/13000 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu, daha önceden kargo yoluyla kendisine gelen ve emanet kitap bölümüne bırakılan bir kitabı Ceza İnfaz Kurumundan talep etmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı söz konusu kitabın müstehcen yazı ve yorumlar içerdiği tespitiyle hükümlüye verilmemesine, emanet deposuna kaldırılmasına, talep hâlinde ailesine verilmesine karar vermiştir.

11. 2021/19251 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Elâzığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır. Başvurucuya posta/kargo yoluyla gönderilen iki kitap Ceza İnfaz Kurumu tarafından incelenmiş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı söz konusu kitapların kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle tutukluya verilmemesine ve emanete alınmasına karar vermiştir.

12. 2021/48301 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun abone olduğu ve posta/kargo yoluyla kendisine gönderilen "Halk Okulu" isimli dergi Ceza İnfaz Kurumu tarafından incelenmiş ve Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı derginin içeriğinin kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü gerekçesiyle hükümlüye verilmemesine karar vermiştir.

13. Son olarak 2021/49647 numaralı bireysel başvuru dosyasında başvurucu, olay tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucunun fotokopi çekilmesi talebiyle Ceza İnfaz Kurumuna verdiği, 121 sayfadan oluşan bir öykü çalışması üzerinde yapılan inceleme sonucu anılan dokümanın içeriği sakıncalı bulunmuş; Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığı dokümanın başvurucuya verilmemesine, kurum emanet eşya deposunda muhafaza edilmek üzere emanete alınmasına karar vermiştir.

14. Başvurucular, anılan kararlara karşı infaz hâkimliklerine şikâyette bulunmuştur. Başvurucuların şikâyetleri; ilgili infaz hâkimlikleri tarafından ceza infaz kurumlarının kararlarında yer alan gerekçelere benzer gerekçelerle reddedilmiştir. Başvuruculların bu kararlara yaptıkları itirazlar da ağır ceza mahkemelerince kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

15. Başvurucular, nihai kararları muhtelif tarihlerde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" başlıklı 62. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(3) (Değişik:14/4/2020-7242/32 md.) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(4) (Ek:14/4/2020-7242/32 md.) Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış

gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir."

18. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin gerekçesi şöyledir:

"Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan düzenlemelere ilave olarak, kurum disiplinini veya düzenini bozan ya da hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yayınların da hükümlülere verilemeyeceği düzenlenmektedir.

Maddeye eklenen dördüncü fıkrayla, Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası (ISSN) veya Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) almayan süreli ve süresiz yayınlar ile Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca fıkrada yapılan diğer bir düzenlemeyle yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilip edilmemesi hususunda Adalet Bakanlığına yetki verilmektedir."

19. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (Tüzük) "Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" başlıklı 87. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Eğitim kurulunca, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayın hükümlüye verilmez."

20. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Süreli veya süresiz yayınlar ile kitaplar" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(Değişik üçüncü fıkra:RG-31/1/2023-32090) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(Ek dördüncü fıkra:RG-31/1/2023-32090) Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Bakanlık yetkilidir.

(Ek beşinci fıkra:RG-31/1/2023-32090) Hükümlülerin mensup olduğu dinin kutsal kitabı ile eğitimleri için gerekli ders kitapları hariç olmak üzere oda, koğuş ve eklentilerinde aynı anda bulundurulabilecek süreli veya süresiz yayın sayısı, kurumun fiziki imkânları ve güvenliği göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenir."

21. Bakanlığın 12/7/2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin (Yönerge) "Kuruma kabul edilmeyecek yayınlar" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"a) Mahkemelerce yasaklanmış olan,

b) Mahkemelerce yasaklanmamış olsa bile, kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı eğitim kurulu kararıyla tespit edilen, hiçbir yayın kuruma kabul edilmez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Ceza İnfaz Kurumlarınca Mahpuslara Ait Dokümanların Alınması

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Günana ve diğerleri/Türkiye (B. No: 70934/10, 6560/11, 23599/12, 39367/12 ve 66687/12, 20/11/2018) kararında, farklı ceza infaz kurumlarında bulunan başvurucularda arama sonucunda ya da ziyaret sırasında ziyaretçiye verilirken ele geçen bazı dokümanlara el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. İnceleme konusu olayda AİHM, öncelikle ifade özgürlüğüne bir müdahalenin varlığını kabul etmiş; daha sonra ise söz konusu müdahalenin kanuni bir temeli ile meşru bir amacı olması ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir nitelik taşıması gerektiğini belirtmiştir (Günana ve diğerleri/Türkiye, §§ 60-62). Bu açıklama sonrasında AİHM, müdahalenin kanuni bir temeli olup olmadığını incelemiştir.

23. AİHM söz konusu kararda öncelikle ceza infaz kurumu idarelerinin, kararlarını desteklemek için farklı yasal dayanaklar ileri sürdüklerini tespit etmiştir. Daha sonra AİHM, dayanılan 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları ile Tüzük'ün 91., 122. ve 123. maddelerinin somut olayda olduğu gibi bir ziyaretçiye el yazısı doküman verilmesi ya da hücrelerinde yapılan aramalar sırasında hükümlülerin el yazısı dokümanlarına el konulması ile ilgili olmayıp mektup, faks ve telgrafları alması ve göndermesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında AİHM, yasal dayanak olarak ileri sürülen Tüzük'ün cezaların infazı ve hükümlülerin eğitiminde gözetlenen temel ilkeler ile ilgili olan 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 104. ve 105. maddelerinin ve Bakanlık Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/11/2010 tarihli Genelgesi'nin de hükümlüye ait el yazısı bir dokümana herhangi bir koşul altında el konulmasını öngörmediğini ifade etmiştir. Söz konusu açıklamalar sonrasında AİHM, ihtilaf konusu müdahalenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinin ikinci fıkrası anlamında kanunla öngörülmediği sonucuna varmıştır (Günana ve Diğerleri/Türkiye, §§ 65-68). Bu değerlendirmeler doğrultusunda AİHM, somut olayda ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

24. AİHM, Murat Türk/Türkiye (B. No: 20686/19, 5/4/2022) kararında ise bir ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuranın talebi üzerine gözden geçirmesi amacıyla erkek kardeşi tarafından gönderilmiş, içeriği bir film senaryosu şeklinde olan başvurana ait bir el yazısı dokümana ceza infaz kurumu idaresi tarafından el konulması üzerine yapılan bir başvuruyu incelemiştir. AİHM bu kararında Günana ve diğerleri/Türkiye kararında olduğu gibi iç hukukta, koşullar ne olursa olsun bir mahpusun el yazısı dokümanına el konulması durumunu öngören bir yasal dayanak olmadığı gerekçesiyle ihlal sonucuna varmıştır.

25. Son olarak AİHM Uslu/Türkiye (B. No: 51590/19, 21/3/2023) kararında ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya ait bir deftere el konulmasının, Kop/Türkiye (B. No: 47404/20, 21/3/2023) kararında ise ceza infaz kurumunda bulunan başvuranın annesine posta yoluyla göndermek istediği kısa hikâyelerden oluşan bir el yazısına el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. AİHM, söz konusu kararlarda da Günana

ve diğerleri/Türkiye kararında yer alan tespit ve değerlendirmeler ışığında başvurulara konu müdahalelerin kanuni bir dayanağının bulunmadığını belirterek ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

2. Ceza İnfaz Kurumlarında Yayınlara Erişim

26. AİHM Osman ve Altay/Türkiye (B. No: 23782/20 ve 40731/20, 18/7/2023) kararında, farklı ceza infaz kurumlarında bulunan başvuruculara posta yoluyla gönderilen bir gazetenin bazı sayılarına ceza infaz kurumu tarafından el konulmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiştir. İnceleme konusu olayda AİHM öncelikle ceza infaz kurumlarında süreli ve süresiz yayınlara erişimi düzenleyen ilkelerin Anayasa Mahkemesi içtihatlarından birinin konusunu oluşturduğunu ve Anayasa Mahkemesinin ilgili içtihatları uyarınca yayınların ilgili mevzuat tarafından öngörülen usullere uygun olarak veya bunlar ihlal edilerek gönderilip gönderilmediğine göre bir ayrım yaptığını belirtmiştir. Devamında ilgili mevzuat uyarınca öngörülen usullere uygun olarak gelen yayınlar yönünden Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) kararında süreli ve süresiz yayınların verilmesine ilişkin ilkeleri, Recep Bekik ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019) kararında ise ücreti emanet hesaplarından karşılanmak suretiyle süreli yayınları satın almasına ilişkin ilkeleri, ilgili mevzuat uyarınca öngörülen usuller ihlal edilerek gelen yayınlar yönünden ise İbrahim Kaptan (2) ([2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018) kararında süreli ve süresiz yayınların teslimine ilişkin ilkeleri belirlediğini ifade etmiştir. AİHM devamında yaptığı incelemede ihtilaf konusu müdahalenin kanun tarafından, bilhassa 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin 11. maddesi tarafından öngörülmesi hususunun taraflar arasında tartışma konusu olmadığını, müdahalenin kamu düzeninin sağlanması meşru amacıyla yapıldığını belirterek müdahalenin gerekliliğine odaklanmıştır.

27. AİHM, müdahalenin gerekliliği konusunda yaptığı değerlendirmede ise Anayasa Mahkemesinin mevcut başvuruları İbrahim Kaptan (2) kararına atıfla açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulduğunu ancak mevcut başvuruların Halil Bayık ve Recep Bekik ve diğerleri kararlarında belirtilen kriterlere uygun olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirterek ulusal makamlar tarafından ileri sürülen gerekçelerin uygun ve yeterli olmadığı, bu tedbirlerin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun kanıtlanamadığı kanaatiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

29. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucular, kendilerine ait dokümanlar ile dışarıdan gelen süreli ve süresiz yayınların

ceza infaz kurumları tarafından yapılan inceleme sonucu keyfî ve gerekçesiz olarak alıkonulması ve kendilerine teslim edilmemesi nedeniyle birtakım anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde; mevcut başvurularda başvurucuların ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

32. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında genel olarak bireysel başvuru formunda dile getirdikleri şikâyetlerini yinelemiştir.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... kamu düzeni, kamu güvenliği, ... suçların önlenmesi, ... gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

34. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği, nakil esnasında getirdikleri veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların kendilerine teslim edilmemesi veya hükümlü ve tutuklular tarafından gönderilmek istenen süreli ve süresiz yayınların infaz kurumları dışına gönderilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2), § 23; Recep Bekik ve diğerleri, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31; Erdoğan Kardeşler [1. B.], B. No: 2018/15777, 7/4/2021, § 26; Fevzi Kayacan (4) [2. B.], B. No: 2018/350, 27/7/2022, § 22; M.C. [1. B.], B. No: 2018/4986, 14/9/2022, § 19). Yine Anayasa Mahkemesi hükümlü ve tutukluların odalarında yapılan arama sonucu ele geçirilen dokümanların kendilerine verilmemesini de ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, § 33; Gıyasettin Aydın (2) [1. B.], B. No: 2017/17252, 1/7/2020, § 26). Bu kapsamda başvuruculların iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

36. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2.

B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

37. Dolayısıyla ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da hükümlü olarak bulunan başvuruculara ait olan dokümanlarla, ceza infaz kurumu dışından başvuruculara gelen süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarınca muhafaza altına alınarak kendilerine verilmemesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Yukarıda belirtilen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

39. Müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve mevcut başvurulara uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı nedenlerden bir veya daha fazlasına dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığı belirlenmelidir. Bu kapsamda mevcut başvurular yönünden öncelikle müdahalelerin kanun tarafından öngörülme şartını sağlayıp sağlamadığı değerlendirilmelidir.

40. Temel hak ve özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmü gereğince öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında korunan bir hakka yapılan müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca söz konusu müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

41. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütü ilk olarak şeklî bir kanunun varlığını gerekli kılar (Tuğba Arslan, § 96). Bir yasama işlemi olarak kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 36).

42. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirir ve bu noktada kanunun niteliği önem kazanır (Tuğba Arslan, § 97). Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi [GK], B. No: 2014/15220, 4/6/2015, § 56; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 55; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 37).

43. Belirlilik, bir kuralın keyfîliğe yol açmayacak bir içerikte olmasını ifade eder. Temel hakların sınırlandırılmasına ilişkin kanuni düzenlemenin içerik, amaç ve kapsam bakımından belirli ve muhataplarının hukuksal durumlarını algılayabilecekleri açıklıkta olması gerekir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu birtakım güvenceler içermesi gereklidir. Bir kanuni düzenlemede hangi davranış veya olgulara hangi hukuksal sonuçların bağlanacağı ve bu bağlamda kamusal makamlar için nasıl bir müdahale yetkisinin doğacağı belirli bir kesinlik ölçüsünde ortaya konmalıdır. Bu durumda bireylerin hak ve yükümlülüklerini öngörerek davranışlarını bu doğrultuda tanzim etmeleri olanaklı hâle gelebilir. Böylece hukuk güvenliği sağlanarak kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçilmiş olur (Hayriye Özdemir, §§ 56, 57; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 56; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş., § 38; norm denetimine ilişkin kararlarda belirliliğe ilişkin açıklamalar için çok sayıda karar arasından bkz. AYM, E.2009/51, K.2010/73, 20/5/2010; E.2011/18, K.2012/53, 11/4/2012).

44. Bireylerin kendilerine düşen yükümlülükleri öngörme ve davranışlarını ayarlama imkânını vermeyen normlar hukuk güvenliği ilkesini zedeler, bu da bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini engeller. Hukuksal durumların takdirindeki belirsizlik, temel haklar alanında getirilen güvencelerin işlevsiz hâle gelmesine neden olur (Sara Akgül [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 108). Bununla birlikte bir kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi, bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi veya kullanılan kavramların anlamlarının hukuksal değerlendirme sonucunda ortaya çıkması tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Ayrıca ilgili kanuni düzenleme temel haklara ne oranda müdahale ediyorsa söz konusu düzenlemede aranacak belirlilik oranı da aynı doğrultuda yükselecektir (Sara Akgül, § 109; Hayriye Özdemir, § 58).

45. O hâlde bu aşamada Anayasa Mahkemesince yapılması gereken ceza infaz kurumunda bulunan başvuruculara ait dokümanlar ile dışarıdan başvuruculara gelen yayınların ceza infaz kurumlarınca alınan kararlar üzerine kendilerine teslim edilmemesine yönelik ileri sürülen kanun hükümlerinin Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığının değerlendirilmesinden ibarettir (Tuğba Arslan, § 91; Sara Akgül, § 110).

46. Başvuruya konu olayda ceza infaz kurumlarında bulunan bazı başvuruculara ait olan ve düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün bir aracı olarak kullandıkları dokümanlar yapılan aramalar sonucunda tespit edilerek alıkonulmuştur. Yine bazı başvuruculara ceza infaz kurumu dışından gelen ve başvuruculara haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında kalan süreli veya süresiz yayınları ceza infaz kurumlarınca başvuruculara teslim edilmeyip muhafaza altına alınmıştır. Bu bağlamda mevcut başvurunun koşullarında ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin incelenmesinde öncelikle mahpuslara ait olan dokümanların başvuruculardan alınmasının incelenmesi gerekir. Bununla birlikte bazı başvuruculara ceza infaz kurumu dışından gelen süreli veya süresiz yayınların verilmemesinin de ayrıca incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

(1) Ceza İnfaz Kurumlarınca Mahpuslara Ait Dokümanların Alıkonulması Yönünden

47. 2019/789, 2020/37883, 2020/38189 ve 2021/49647 numaralı bireysel başvuru

dosyalarında; başvuruculara ait olan (nakil esnasında beraberinde getirilen, arama esnasında ele geçen ve fotokopi çekilmesi için idareye verilen) dokümanların ceza infaz kurumlarınca alınan kararlar üzerine başvuruculara verilmemesi söz konusudur. Bu kapsamda başvuruculara öncelikli şikâyeti kendilerine ait dokümanlardan yararlandırılmalarına yöneliktir.

48. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucuya ait bir dokümanın başvurucudan alınmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelediği Ahmet Gerez ([1. B.], B. No: 2017/27380, 14/9/2022) başvurusunda öncelikle müdahalenin yasal dayanağı olup olmadığını incelemiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un 35. ve 62. maddelerini, Tüzük'ün 87. Yönetmelik'in 8. maddelerini değerlendirmiş; söz konusu düzenlemelerin tamamında "kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların hükümlülere verilmeyeceği"nin düzenleme altına alındığını belirtmiştir (Ahmet Gerez, §§ 27, 28).

49. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi mevzuatta yer verilen yayın kavramının sadece yayımlamak eyleminin sonucunda ortaya çıkan eserler olarak anlaşılmasının mümkün olmadığını, söz konusu yayın kavramının Türkçede kazandığı anlam genişliği gözetildiğinde yazılı her tür materyali kapsadığını değerlendirmiştir. Bu nedenle yazılı herhangi bir materyalin kurum güvenliğini tehlikeye düşürüyor veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsıyorsa hükümlüye veya tutukluya mevzuat gereğince verilmeyeceğini açıklamıştır (Ahmet Gerez, § 29).

50. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi mevzuatta yer alan düzenlemenin sadece hükümlülere gelen yayınlarla ilgili olduğu biçiminde anlaşılmasının mümkün olmadığını, nitekim 5275 sayılı Kanun'un "Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar" başlıklı 35. maddesiyle hükümlü veya tutukluların bulundurabilecekleri eşyaların yönetmelikle belirleneceğinin düzenlendiğini, bu madde gereğince çıkarılan Yönetmelik'in 8. maddesinde ise "kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurulamayacağı"nın açıkça ifade edildiğini belirtmiştir. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayınların hükümlüde ele geçmesi durumunda yayınların, bu düzenlemeler gereği hükümlüden alınabileceğini açıklamış ve ilgili mevzuatın kanunilik koşulunu karşıladığı sonucuna varmıştır (Ahmet Gerez, §§ 30,31).

51. Yine Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya gönderilen ve kitap taslağı niteliğindeki mektubun ceza infaz kurumu tarafından başvurucuya teslim edilmemesini incelediği Murat Türk (2) ([2. B.], B. No: 2013/7082, 29/6/2016) başvurusunda da öncelikle müdahalenin yasal dayanağının bulunup bulunmadığını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68. maddesinde hükümlüler tarafından yazılmış mektup, faks ve telgrafların kurum dışına gönderilme veya kurum dışından gelenlerin kabul edilme usulleri ile bunlardan hangilerinin ilgilisine teslim edilmeyeceği hususlarının düzenlendiğini belirttikten sonra Tüzük hükümlerine değinmiştir. Daha sonra, söz konusu kurallarda somut başvurudaki gibi düşünce açıklaması ve yayılması amacını taşıyan bir makale veya kitap taslağının ceza infaz kurumu dışından kabul edilmesine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamakta ise de bir başka kimseye gönderilen yazılı kâğıt, yazılmış olan anlamlarına gelen mektup sözcüğünün yazılı her tür materyali kapsadığının kabul edilebileceğini

belirtmiştir (Murat Türk (2), §§ 49-51). Neticeten Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruda 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığını kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi Murat Türk (2) kararında geliştirdiği içtihadını hem ceza infaz kurumu dışından mahpuslara gelen hem de mahpusların ceza infaz kurumu dışına gönderdikleri yayınlar yönünden uygulamıştır.

52. Bunun yanı sıra her ne kadar Anayasa Mahkemesi Ahmet Gerez ve Murat Türk (2) kararlarında, ceza infaz kurumunda bulunan başvuruculardan ele geçirilen bazı dokümanların alıkonulması iddialarını incelemiş ve müdahalenin kanuni temelinin bulunduğuna karar vermişse de AİHM'in konuyla ilgili Günana ve diğerleri/Türkiye ve Murat Türk/Türkiye kararları ile bu kararlara dayalı olarak verdiği sonraki kararları (bkz. §§ 22-25) dikkate alınarak anılan içtihadın gözden geçirilmesinde fayda olduğu değerlendirilmiştir.

53. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ceza infaz kurumlarında süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkını düzenlemektedir. Buna göre hükümlüler, mahkemelerce yasaklanmamış olmak kaydıyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. Bununla birlikte 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ceza infaz kurumunun disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının mahpuslara verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Madde gerekçesinden kurum disiplinini veya düzenini bozan ya da hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yayınların hükümlülere verilmemesi amacıyla düzenlemenin yapıldığı anlaşılmaktadır (kuralın gerekçesi için bkz. § 18).

54. Diğer yandan 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile mahpusların oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri eşyaların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda 17/6/2005 tarihli Yönetmelik'in 8. maddesi ve 12/7/2005 tarihli Yönerge'nin 11. maddesinde süreli ve süresiz yayınlar ile kuruma kabul edilmeyecek yayınlar hakkında düzenleme yapılmıştır. Söz konusu düzenlemelerin de 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine dayalı olarak yapıldığı görülmüştür.

55. Gerek 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi gerekse bu maddeye dayanılarak çıkarılan alt mevzuatın ilgili hükümleri, mahpuslara ait olup ceza infaz kurumlarınca farklı yöntemlerle ele geçirilen dokümanların alınması ile ilgili olmayıp esasen mahpuslara dışarıdan gönderilen süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkına yöneliktir. Bu kapsamda bahsi geçen kanuni düzenlemelerin (5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ile buna dayanak alt mevzuatın) ceza infaz kurumu idarelerine, mahpuslara ait dokümanlara elkoyma (ya da ceza infaz kurumlarınca farklı ifadelerle belirtildiği üzere muhafaza altına alma, verilmeme, alıkonulma vb.) yetkisi vermediği görülmektedir. Bu hâliyle mahpuslara ait dokümanların ceza infaz kurumlarınca mahpuslardan alınmasına yönelik müdahalelerin 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve buna dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın öngördüğü normun kapsamına girmediği sonucuna ulaşılmıştır.

56. Öte yandan 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesinde mahpusların oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri kişisel eşyaların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda 17/6/2005 tarihli Yönetmelik'in 8. maddesi ile 12/7/2005 tarihli Yönerge'nin 11. maddesinde konuya ilişkin birtakım düzenlemeler yapılmışsa da söz konusu düzenlemelerin yine 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine dayalı olarak süreli ve süresiz yayınlardan yararlanmaya ilişkin olduğu görülmüştür.

57. Bu hâliyle 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi ve bu maddeye dayalı hükümlerde ceza

infaz kurumlarındaki oda ve eklentilerde mahpuslara ait doküman bulundurulamayacağı yönünde bir düzenleme bulunmadığı gibi mahpuslara ait dokümanların ceza infaz kurumlarınca herhangi bir şekilde ele geçirilmesi hâlinde nasıl bir yöntem izleneceğine dair bir düzenleme de yer almamaktadır. Dolayısıyla 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesinin de başvuru konusu müdahaleler bakımından kanunilik şartını sağladığı söylenemez.

58. Sonuç olarak gerek 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin gerekse de aynı Kanun'un 35. maddesinin ve bu maddelere dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın mahpuslara ait dokümanlara herhangi bir şekilde el konulmasını öngörmediği, mahpuslara ait dokümanlara ceza infaz kurumlarınca el konulmasına yönelik başkaca bir hukuki normun da ilgili mevzuatta mevcut olmadığı anlaşılmış; dolayısıyla başvuruya konu olayda başvurucuların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalelerin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

(2) Ceza İnfaz Kurumlarında Yayınlara Erişim Yönünden

59. 2020/38189, 2021/13000, 2021/19251 ve 2021/48301 numaralı bireysel başvuru dosyalarında başvuruculara dışarıdan gelen (posta veya kargo yoluyla) süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarınca alınan kararlar üzerine başvuruculara verilmemesi söz konusudur. Bu kapsamda başvurucuların öncelikli şikâyeti kendilerine gelen süreli veya süresiz yayınlardan yararlandırılmamalarına yöneliktir.

60. Ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şöyle belirlenmiştir:

i. Mahpus, ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması şartıyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.

ii. Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanı tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar mahkemelerce yasaklanmaması şartıyla mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

iii. Mahpus, kurum kütüphanesinden yararlanma imkânına sahiptir.

iv. Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargo yoluyla gönderilen ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak getirilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.

v. Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir (İbrahim Kaptan (2), § 31).

61. Yayınlardan yararlanma yöntemini bu şekilde açıklayan Anayasa Mahkemesi İbrahim Kaptan (2) ve H.Y. ([2. B.], B. No: 2018/22011, 27/7/2022) kararlarında 5275 sayılı Kanun'da tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçileri aracılığıyla getirilen süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları hariç) ceza infaz kurumlarına kabul edilmesinin düzenlenmemiş olmasını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçilerinin getirdiği süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları hariç) teslimini öngörmediğini, bu nedenle yayınların bu şekilde temin edilemeyeceğini öncelikle kabul etmiştir. Ayrıca tutuklu ve hükümlülere kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçilerinin getirdiği süreli ya da süresiz yayınların (ders kitapları

hariç) ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesinin ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal oluşturmadığı sonucuna varmıştır (İbrahim Kaptan (2), §§ 33-37; H.Y., § 20).

62. Anayasa Mahkemesinin bu belirlemesi sonrasında 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'la 5275 sayılı Kanun'un mahpuslara hediye alma hakkı tanıyan 69. maddesi yeniden düzenlenmiş ve mahpuslara iki ayda bir hediye alma hakkı getirilerek yeni bir imkân sağlanmıştır. Söz konusu düzenleme sonrasında mahpuslar, iki ayda bir gönderilen kitapları kargo yoluyla gelse ya da ziyaretçileri tarafından getirilse dahi kabul etme hakkına sahip olmuş; böylelikle kargo yoluyla veya ziyaretçi aracılığıyla gelen kitaplara ulaşma, yayınlardan yararlanma yöntemleri arasına girmiştir.

63. Ceza infaz kurumu idarelerinin mahpusların yararlanabilecekleri belirtilen bu yayınları 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddelerinde öngörülen şartları sağlayıp sağlamadığı yönünden bir denetime tabi tutması gerekir. Söz konusu denetim Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan ilkeler uyarınca yapılmalı, inceleme sonucunda yayınların kuruma kabul edilmesinin uygun olup olmadığına karar verilmelidir (Ahmet Sil ve Taner Yay, § 43).

64. Süreli veya süresiz yayınlar hakkında yapılması gereken denetime ilişkin ilkeler ise Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık kararında açıklanmıştır. Buna göre Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri karşılamayan bir gerekçeyle yapılan müdahalelerin ihlal oluşturacağı belirtilmelidir (Halil Bayık, § 45).

65. Ayrıca Anayasa Mahkemesi Sinan İyit (2) ([GK], B. No: 2013/1495, 30/11/2017) kararında, hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca tutuklu ya da hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna varmıştır. Anılan kararda, bireylerin ifade özgürlüğüne toplatma ve elkoyma kararlarıyla müdahale edilen hâllerde mevcut olan zorunlu toplumsal ihtiyacın özellikle terörle mücadelenin söz konusu olduğu durumlarda tutuklu ve hükümlüler yönünden de mevcut olduğunda şüphe bulunmadığını, bu doğrultuda hakkında toplatma kararı bulunan yayınların ya da bu yayınlardan alıntı içeren dokümanların tutuklu ve hükümlülere verilmemesi şeklindeki müdahalenin ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanması ile mahpusun ıslahı amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli olmadığından bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir (Sinan İyit (2), §§ 51, 52).

66. Gerek hakkında toplatma kararı bulunan yayınlardan bire bir alıntılar içermesi nedeniyle gerekse Halil Bayık kararında kabul edilen ilkelere göre yapılan denetim sonunda mahpusa teslim edilmemesine karar verilen yayınlarda sakıncalı olduğu değerlendirilen bölümlerin ilgili yayından ayrılması ve geri kalan kısmın mahpusa verilmesinin mümkün olup olmadığı da mutlaka değerlendirilmelidir. Sakıncalı kısımların yayından ayrılmasının mümkün olmadığı veya bu kısımlar çıkarıldığında geri kalan bölümün bir öneminin kalmadığı hâllerde yayının tümünün mahpusa verilmemesi yoluna gidilebilirse de bu özel durumun ilgili kararda gerekçelendirilmesi gerekir (Sinan İyit (2), § 56).

67. Anayasa Mahkemesi yukarıda belirtilen içtihadı doğrultusunda ceza infaz kurumlarında mahpuslara süreli ve süresiz yayın teslim edilmemesine ilişkin müdahalelere karşı yapılan birçok başvuruda ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiş ve yeniden yargılama yapılması gerektiğine hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu ihlal kararlarının bazılarında müdahalenin Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri karşılayan bir gerekçesi olmadığının, ayrıca sakıncalı bulunan ifadelerle gerekçeyi soyut olmaktan çıkaracak ölçüde

somut bir bağlantı kurulmadığının ve bu nitelikte kabul edilen ifadelerin yer aldığı bölümlerin çıkarılarak kalan kısmın başvuruculara teslim edilmesinin mümkün olup olmadığının da tartışılmadığını belirtmiştir (Ahmet Temiz ve Musa Şanak [2. B.], B. No: 2015/13923, 7/3/2018; Ahmet Temiz ve Musa Şanak (2) [2. B.], B. No: 2015/14850, 7/3/2018; Ahmet Temiz (11) [2. B.], B. No: 2015/16566, 7/3/2018; Küçük Hasan Çoban [2. B.], B. No: 2015/17776, 7/3/2018; Ozan Alpkaya [2. B.], B. No: 2015/15980, 22/3/2018; Cengiz Nergiz [1. B.], B. No: 2015/2866, 18/4/2018; Halil Bayık (2) [1. B.], B. No: 2015/19539, 10/5/2018).

68. Akabinde Anayasa Mahkemesi Recep Bekik ve diğerleri kararında ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların satın aldığı süreli yayınların kendilerine teslim edilmemesine ilişkin şikâyetleri incelemiştir. Yaptığı inceleme sonucunda başvuruya konu yayınların başvuruculara teslim edilmemesine ilişkin idare ve yargı mercilerinin kararlarının bir kısmında Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri karşılamayan değerlendirmeler yapıldığını, yayınların verilmemesinde büyük oranda başvurucuların kişisel durumlarının değerlendirilmediğini, yayınların farklı ceza infaz kurumlarında bulunan aynı hukuki durumdaki kişilere verilip verilmemesine ilişkin olarak farklı kararlar verildiğini, ceza infaz kurumlarında bulunan mahpuslarca talep edilen süreli yayınların incelenmesinin kurum idareleri ve yargı mercileri üzerinde makul olmayan bir yükümlülük oluşturduğunu tespit etmiştir. Neticeten süreli yayınların ceza infaz kurumlarındaki mahpuslara teslim edilip edilmemesinde keyfîliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı kanaatine ulaşmış ve uygulamadan kaynaklandığı tespit edilen yapısal sorun nedeniyle başvuruculaların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 49-61).

69. Bunun üzerine 7242 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine (4) numaralı fıkra eklenmiş ve Basın İlan Kurumu (BİK) aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği düzenlenmiştir.

70. Anayasa Mahkemesi de Mustafa Koca ([1. B.], B. No: 2021/38039, 26/7/2022) kararında kanuni dayanağı 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin (4) numaralı fıkrası olan müdahalenin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasını incelemiş ve yaptığı inceleme neticesinde "resmî ilan yayım hakkı bulunmayan gazetenin satın alınma talebinin kanuna dayanarak reddedilmesinin ifade özgürlüğü yönünden haksız bir sınırlama oluşturmadığı, kurum düzeni, disiplini, güvenliği ve mahkûmların ıslahı meşru amaçlarını gerçekleştirmek yönünden zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşıladığı, başvurucuya katlanması gerekenden fazla bir külfet yüklemediği, dolayısıyla orantısız da olmadığı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu" sonucuna vararak ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir. Bu kapsamda BİK tarafından resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmadığı tespit edilen gazetelerin ceza infaz kurumlarına alınmaması ifade özgürlüğünü ihlal etmemektedir.

71. Bu hâliyle mahpusların süreli yayınlara erişimine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin Recep Bekik ve diğerleri kararında tespit ettiği yapısal soruna gazeteler yönünden çözüm üretildiği görülmüşse de yabancı dilde yayımlananlar hariç dergiler yönünden söz konusu yapısal sorun devam etmektedir.

72. Diğer yandan süresiz yayınların mahpuslara teslim edilmemesine ilişkin müdahalelere

karşı yapılan birçok başvuruda ihlal kararı veren Anayasa Mahkemesi neticeten Serdar Güzelçay ve diğerleri ([GK], B. No: 2022/66987, 21/12/2023) kararında süresiz yayınların ceza infaz kurumlarındaki mahpuslara teslim edilmemesine yönelik şikâyetlere ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede, süresiz yayınların mahpuslara teslim edilip edilmemesinde keyfîliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı gerekçesiyle ve uygulamadan kaynaklandığı tespit edilen yapısal sorun nedeniyle başvuruculaların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

73. Bununla birlikte -yabancı dilde yayımlanmış dergiler ile gazeteler hariç- süreli ve süresiz yayınlar yönünden Anayasa Mahkemesince bugüne kadar aynı konuda çok sayıda ihlal kararı verilmesine, Recep Bekik ve diğerleri kararı ile Serdar Güzelçay ve diğerleri kararında da söz konusu alanlarda yapısal sorun tespit edilmiş olmasına karşın bu nitelikteki müdahaleler ve bunlara karşı yapılan bireysel başvurular devam etmektedir. İnceleme tarihi itibarıyla da süreli ve süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmesine ilişkin mevcut sistemde uygulamadan kaynaklanan yapısal sorunun hâlen devam ettiği görülmektedir.

74. Nitekim inceleme tarihi itibarıyla yukarıda zikredilen Anayasa kurallarına ve kanunların emredici hükümlerine rağmen mahpuslara süreli ve süresiz yayınların verilmesi meselesine ilişkin idari ve hukuki tedbirler alınarak bu alanda yayınların yeknesak, hakkaniyete uygun ve Anayasa Mahkemesinin öngördüğü kriterleri karşılayan bir yöntemle mahpuslara tesliminin sağlanması yönünden etkin bir denetim mekanizması kurulmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla başvuru konusu olayda da 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarında yer alan ilke ve tespitlere göre bir değerlendirmenin yapılmadığı ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda zikredilen içtihatlarında belirtilen yapısal sorunun devam ettiği görülmektedir. Öncelikle bu yönüyle başvuruculaların ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

75. Üstelik başvuruya konu olayda posta ya da kargo yoluyla gelen süreli veya süresiz yayınların başvuruculara teslim edilmemesi sonrasında ceza infaz kurumlarınca çeşitli isimlendirmelerle anılan yayınlar alıkonulmuştur. Ceza infaz kurumu dışından gelen süreli veya süresiz yayınların başvuruculara verilmemesinden sonra ortaya çıkan hukuki durumun da mahpusların ifade özgürlüğü yönünden ayrıca incelenmesi gerekir. Nitekim başvuruculara verilmeyen süreli veya süresiz yayınların ceza infaz kurumlarınca alıkonulmasının da başvuruculaların haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne müdahale oluşturduğunun kabul edilmesi gerekir.

76. 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi dışarıdan gelen ve Kanun'un aradığı nitelikleri haiz olmayan süreli veya süresiz yayınların mahpuslara verilmemesini öngörmektedir. Bu düzenlemede yer alan mahpuslara verilmeme durumunun doğrudan ceza hukuku bağlamında elkoyma müessesesi gibi değerlendirilmemesi gerektiği kuşkusuzdur. Ancak söz konusu düzenlemede mahpuslara verilmeyen süreli veya süresiz yayınların ceza infaz kurumu idaresince nasıl bir yöntemle saklanacağı/saklanıp saklanmayacağı ya da ne gibi bir hukuki prosedürün işletileceği anılan kanuni düzenlemeden anlaşılamamaktadır. Nitekim ceza infaz kurumlarının bu tür durumlarda el konulmasına, alıkonulmasına, hükümlüye verilmemesine, muhafaza altına alınmasına, emanet dolabına alınmasına gibi birbirinden farklı ibareler içeren kararlar aldığı görülmektedir. Ancak söz konusu kararlarda yer alan bu ibarelerin hukuki olarak hangi duruma karşılık geldiği ve mahpuslara verilmeyen yayınların

nasıl bir sürece tabi olduğu konusunda bir belirlilik yoktur. Buna göre, Kanun'un 62. maddesinde yer alan "Hükümlüye verilmez." ibaresinin ceza infaz kurumlarına, mahpusların süreli veya süresiz yayınlarına elkoyma hakkı tanıdığını söylemek mümkün görünmemektedir.

77. Bu bağlamda müdahalenin kanuni temelini oluşturduğu değerlendirilen söz konusu düzenlemenin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olduğu söylenemez. Nitekim başvuruya konu olaylarda da yayınların muhafaza altına alınmasına, alıkonularak arşive kaldırılmasına, hükümlüye verilmemesine, emanet deposuna kaldırılmasına, talep hâlinde ailesine verilmesine gibi birbirinden farklı, hukuki sonuçları belirlenebilir açıklıkta, net ve anlaşılabilir olmayan kararlar verilmiştir. Söz konusu kararlarla yapılan müdahalelerin de 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve anılan maddeye dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın öngördüğü normun kapsamına girmediği açıktır.

78. Sonuç olarak 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin ve bu maddeye dayanılarak oluşturulan ikincil mevzuatın mahpuslara dışarıdan gelen süreli veya süresiz yayınlara herhangi bir koşul altında el konulmasını öngörmediği, dolayısıyla da başvuruya konu olaylarda süreli veya süresiz yayınların başvuruculara verilmemesinden sonra süreli veya süresiz yayınların bir biçimde alıkonulması şeklindeki, başvurucuların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalelerin de kanuni dayanağı olmadığı sonucuna varılmıştır.

79. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

80. İlaveten idarenin mevcut uygulamaları ile infaz hâkimliklerinin bu uygulamaları denetleyen kararları birlikte değerlendirildiğinde mahpuslara ait dokümanlar ile dışarıdan gelen süreli veya süresiz yayınların yapılan inceleme sonucunda mahpuslara verilmemesine karar verilmesinden sonra ceza infaz kurumlarının bu materyallere ilişkin olarak alacağı kararları belirleyen kanuni düzenlemenin bulunmadığı sonucuna ulaşılmışsa da anılan tespit mahpusların bu kapsamdaki yayın ya da dokümanlarının başka bir işleme gerek kalmadan otomatik olarak onlara iadesini zorunlu kılmamaktadır. Başka bir ifadeyle verilen ihlal kararı mahpuslara ait olan ve bir şekilde emanet eşya deposuna alınmış bulunan yayınlar ile dokümanların doğrudan ilgilisine verilmesi sonucunu doğurmaz.

81. Başvuruculara ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verildiğinden gerekçeli karar hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

82. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile farklı miktarlarda maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

83. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

84. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde

ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, § 55).

85. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (Mehmet Doğan, § 57).

86. İhlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları nedeniyle ortaya çıkmışsa ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ile mümkün olur. Bunun yanında bazı hâllerde sadece ilgili kanun hükmünün kaldırılması ihlalin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeterli olmayabilir. Bu durumda ise bireysel başvuru kapsamında mağdurların ihlalden kaynaklanan maddi ve manevi zararlarını telafi edici birtakım tedbirlerin alınması da gerekebilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 68).

87. Bunun yanı sıra temel hak ve özgürlüklerin ihlali bazı durumlarda ise söz konusu müdahaleye imkân veren açık bir kanuni düzenlemenin bulunmamasından, diğer bir ifadeyle kanunun yokluğundan da kaynaklanabilir. Bu hâllerde, hak ihlallerinin ortaya çıkmaması için hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir, kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu temel güvenceler içeren kanuni düzenlemenin yapılması gerekir. Esasen böyle bir kanuni düzenlemenin yapılması Anayasa'nın 5. maddesinde "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." şeklinde ifade edilen, devletin pozitif yükümlülüğü ile Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir..." şeklinde ifade edilen emredici hükmün ortak bir gereğidir. Aksi hâlde yani anılan pozitif yükümlülüğün yerine getirilmemesi veya bu yükümlülük yerine getirilirken temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği yönündeki Anayasa hükmüne riayet edilmemesi durumlarında kişilerin temel hak ve hürriyetlerine yapılan müdahaleler Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

88. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını temin eden yollardan biri de Anaysa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 75. maddesinde öngörülen pilot karar usulünün işletilmesidir. İhlalin yapısal bir sorundan kaynaklandığının tespiti ile bu sorunun başka başvurulara, bir diğer ifadeyle yeni ihlallere sebebiyet

verdiğinin anlaşılması veya bu durumun yeni başvurulara sebebiyet verebileceğinin öngörülmesi hâlinde sadece somut olay bakımından alınan bir ihlal kararı temel hak ve özgürlüklere yönelik gerçek bir koruma sağlamaktan uzak kalacaktır (Y.T., § 69).

89. Böyle bir durumda Anayasa Mahkemesi, resen veya Bakanlığın ya da başvurucunun istemi üzerine pilot karar usulünü başlatabilecektir. Pilot karar usulünün başlatılması hâlinde yapısal sorunun tespiti ve bunun çözüm önerilerinin ortaya konulması gerekir (Y.T., § 70).

90. Pilot karar usulünün benimsenmesindeki amaç, bir yandan benzer başvuruların tamamının incelenerek ihlalle sonuçlandırılması yerine ilgili mercilerce çözüme kavuşturulmasını, diğer yandan da ihlalin kaynağının ortadan kaldırılması suretiyle yapısal sorunun giderilmesini sağlamaktır (Y.T., § 71).

91. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi pilot kararında belirttiği yapısal sorunun ortadan kaldırılması ve benzer başvuruların çözüme kavuşturulması için belirli bir süre öngörüp bu süre zarfında diğer başvuruların incelenmesini erteleyebilir. Ancak bu durumda ilgililerin erteleme kararı hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi tarafından öngörülen süre içinde yapısal sorunun ve bu kapsamda kalan başvuruların ilgili mercilerce çözülmemesi hâlinde benzer nitelikteki başvuruların artık topluca karara bağlanması mümkün olacaktır (Y.T., § 72).

92. İncelenen başvuruda başvuruculara ait dokümanlar ile başvuruculara dışarıdan gelen süreli ve süresiz yayınların farklı nedenlerle kendilerine verilmemesi şeklindeki müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

93. Yukarıda gerekçeleri belirtildiği üzere ihlalin ceza infaz kurumu idarelerinin elkoyma yetkisine ilişkin açık kanun hükmünün bulunmaması şeklindeki yapısal bir sorundan ve idare ile yargı makamlarının kanuna ilişkin geniş yorumundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan mevcut başvuru bağlamında ifade özgürlüğü gibi anayasal koruma altında bulunan temel hak ve özgürlükler ile bağlantılı olarak muhafaza altına alma kararı verilen pek çok dosyanın Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapıldığı da bilinmektedir.

94. Hâlihazırda ceza infaz kurumu idarelerinin kurumun düzen ve disiplinini temin bakımından mahpusların süreli veya süresiz yayınları veya dokümanlarına elkoyma yetkisine ilişkin açık bir kanun hükmü bulunmadığından yargı mercileri tarafından yeniden yargılama yapılması yoluyla ihlalin giderimi mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla ihlalin ve sonuçlarının giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan kanuni düzenleme eksikliğinin giderilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda yapılacak olan kanuni düzenlemelerde mahpusların tasarrufunda bulunan dokümanların alıkonulmasını öngören ya da mahpuslara verilmemesi sonucuna ulaşılan süreli veya süresiz yayınların akıbetini düzenleyecek kuralların elkoyma yetkisini tanıması hâlinde Anayasa'nın elkoyma kurumu için öngördüğü güvencelerin dikkate alınması zorunludur. Aksi hâlde yapılacak düzenlemenin Anayasa'ya aykırılığının gündeme gelmesi kaçınılmazdır.

95. Öte yandan eldeki başvuru ile Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan veya gelecek olan benzer başvurular bakımından da yapısal soruna çözüm üretilmesi gerekir. Bu kapsamda, yapılacak kanuni düzenlemeden önceki benzer müdahaleler bakımından bireylere belli bir süre içinde ilgili ceza infaz kurumu idarelerine başvurarak önceden

verilen elkoyma ya da benzeri nitelikteki kararların yapılacak yeni düzenlemeye göre gözden geçirilmesi konusunda bir başvuru imkânının tanınması ya da yapılacak kanuni düzenlemeye Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan başvurular yönünden geçici bir hüküm eklenerek aynı imkânın tanınması mümkün olabilir. Bu nedenle kararın bir örneğinin yasama organına bildirilmesi gerekir.

96. Bununla beraber kararın bir örneğinin bilgi mahiyetinde olmak üzere Tarsus İnfaz Hâkimliğine (E.2018/3263, K.2018/3298), Rize İnfaz Hâkimliğine (E.2020/302, K.2020/1080), Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2019/1546, K.2019/2417; E.2019/5597, K.2020/4966), Akhisar İnfaz Hâkimliğine (E.2021/365, K.2021/456), Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3071, K.2021/891), Bolu İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1344, K.2021/1716) ve Van İnfaz Hâkimliğine (E.2021/572, K.2021/3352) gönderilmesi uygun görülmüştür.

97. Ayrıca işbu karar tarihine kadar aynı mahiyette yapılmış olan başvurular ile bu tarihten sonra gelmeye devam edecek yeni başvuruların incelenmesinin İçtüzük'ün 75. maddesinin (6) numaralı fıkrasının delaletiyle aynı maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren bir yıl süreyle ertelenmesine ve ilgililerin bu hususta internet sitesi üzerinden başvuru numaraları ilan edilmek suretiyle bilgilendirilmesine karar verilmesi gerekir.

98. Bunun yanında başvuru konusu olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucuların uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Bu itibarla ifade özgürlüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Nimetullah Tunç'a talebine bağlı kalınarak net 1.000 TL, Ayberk Demirdöğen'e talebine bağlı kalınarak net 10.000 TL, Aydın Çelik'e talebine bağlı kalınarak net 10.000 TL, Bişar Bilen'e talebine bağlı kalınarak net 20.000 TL, Mehmet Nesih Sarıkaya'ya net 20.000 TL, Erdal Kotan'a net 30.000 TL ve Tamer Korkmaz'a net 30.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, maddi zararlarına ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. İhlalin yapısal sorundan kaynaklandığı anlaşıldığından PİLOT KARAR USULÜNÜN UYGULANMASINA,

F. İhlale neden olan sorunun çözümü için durumun Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Adalet Bakanlığına BİLDİRİLMESİNE,

G. Aynı konuda yapılan ve karardan sonra yapılacak başvuruların incelenmesinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren BİR YIL SÜREYLE ERTELENMESİNE ve

ilgililerin bu hususta internet sitesi üzerinden başvuru numaraları ilan edilmek suretiyle BİLGİLENDİRİLMESİNE,

H. Başvurucu Nimetullah Tunç'a net 1.000 TL, Ayberk Demirdöğen'e net 10.000 TL, Aydın Çelik'e net 10.000 TL, Bişar Bilen'e net 20.000 TL, Mehmet Nesih Sarıkaya'ya net 20.000 TL, Erdal Kotan'a net 30.000 TL ve Tamer Korkmaz'a net 30.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

I. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucu Nimetullah Tunç'a ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin bilgi için Tarsus İnfaz Hâkimliğine (E.2018/3263, K.2018/3298), Rize İnfaz Hâkimliğine (E.2020/302, K.2020/1080), Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2019/1546, K.2019/2417; E.2019/5597, K.2020/4966), Akhisar İnfaz Hâkimliğine (E.2021/365, K.2021/456), Elâzığ İnfaz Hâkimliğine (E.2020/3071, K.2021/891), Bolu İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1344, K.2021/1716), Van İnfaz Hâkimliğine (E.2021/572, K.2021/3352) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN DURSUN

B. No: 2020/9501 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9501

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HASAN DURSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9501)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportörler : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR Murat İlter DEVECİ

Başvurucu : Hasan DURSUN

Vekili : Av. Önder ÖZDERYOL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutuklunun ceza infaz kurumunda saçını kestirmeye zorlanması, bu konuda infaz ve koruma memurlarının tutukluya karşı maddi güç kullanması ve bu olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliği nedenleriyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/3/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Cumhuriyet savcısı olarak görev yapmaktayken Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması soruşturması kapsamında tutuklanıp bir süre başka ceza infaz kurumlarında tutulan başvurucu 6/4/2017 tarihinde Marmara 6 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

7. Başvurucu, daha önce kaldığı ceza infaz kurumundaki uygulamadan farklı olarak Marmara Ceza İnfaz Kurumunda saçını kesmesi konusunda baskı gördüğünü, saçını kesmemesi nedeniyle kendisine kınama disiplin cezası verildiğini ancak bu cezanın Silivri 1. İnfaz Hâkimliğince (Hâkimlik) "saçların belli bir uzunlukta olmasının disiplin yaptırımına bağlanmamış olduğu" gerekçesiyle kaldırıldığını, bu kararın kesinleştiğini belirtmiştir.

8. Tutuklu olarak yargılandığı davanın duruşmasına katılması için başvurucu 15/5/2018-27/5/2018 tarihleri arasında Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Kurum) geçici olarak yerleştirilmiştir.

9. Başvurucunun iddiasına göre;

i. Kuruma kayıt sırasında saçları hususunda kendisine herhangi bir uyarı yapılmamıştır. Bu konudaki söylem ilk kez 15/5/2018 tarihinde avukat görüşüne gittiği sırada infaz ve koruma başmemuru tarafından dile getirilmiştir. Kendisi, başmemura Hâkimliğin kararından bahsederek saçını kesmesi talebini geri çevirmiştir. Bu olaydan yaklaşık bir hafta sonra duruşmaya götürüldüğü sırada kendisini kurum müdür yardımcısı olarak tanıtan bir görevli, saçlarını kestirmesi gerektiğini söylemiş; kendisi de Hâkimliğin kararını hatırlatarak saçını kestirmeyeceğini açıklamıştır. Bu süreçte kendisine yazılı bir uyarı yapılmamıştır.

ii. 24/5/2018 tarihinde rutin telefon görüşmesi için C-18 numaralı koğuştan diğer koğuş arkadaşlarıyla çıkarılarak F Blok'a götürülmüştür. Burada yanına gelen bir infaz ve koruma memuru saçını kestirmesi gerektiğini söylemiştir. Talebi reddetmesi üzerine oradan ayrılan infaz ve koruma memuru, bir süre sonra müdür yardımcısı, infaz ve koruma başmemurları ile yedi sekiz infaz ve koruma memuruyla gelmiştir. Müdür yardımcısı ve infaz ve koruma başmemurları saçlarını rızasıyla kesmesini, aksi hâlde zor kullanacaklarını söylemiştir. Hâkimliğin kararını hatırlatarak saçlarını kestirmeyeceğini söylemesi üzerine yere yatırılmıştır. Saçının zorla kesilmesine pasif (edilgin) direniş göstermesi nedeniyle ayağına ve göğsüne bastırılmış, ayrıca boynundan tutulmuştur. Bu nedenle yaralanmıştır. Direnmesi nedeniyle görevliler, F Blok'taki berberde saçını kestiremeyince kendisini B Blok'taki hücrelere götürmek istemiştir. Bunun üzerine B Blok'taki berbere giderek saçlarını kısaltmaya mecbur kalmıştır.

10. Kurum görevlilerince 24/5/2018 tarihinde düzenlenen tespit tutanağında başvurucunun telefon görüşmesi için odasından alındığı, saçlarının uzun olduğunun ve topuz yaptığının görülmesi üzerine saçının kesilmesi gerektiğinin kendisine söylendiği belirtilmiştir.

11. Kurum personeli tarafından aynı gün düzenlenen başka bir tutanakta, başvurucunun saçının normalden çok uzun olduğu, saçını topuz bağladığı, temizlik açısından tehdit

oluşturan bu durum nedeniyle başvurucunun odasından alınarak F Blok'taki kontrol odası önünde kendisiyle görüşüldüğü, başvurucunun “Saçımı kesmeyeceğim Silivri’de saçımı kesmeye cesaret edemediler, ben savcıyım sizi süründürürüm, siz kim oluyorsunuz da benim saçımı kesmeye çalışıyorsunuz...” diyerek kendisine zarar verecek hareketlerde bulunduğu, “...saçıma dokunanı göreve döndüğümde karşıma dizmezsem adam değilim başsavcı olarak geleceğim...” diyerek kollarını ve ayaklarını savurduğu, kendisine zarar vermeye çalıştığı ancak görevli memurlar tarafından engellendiği ifade edilmiştir. Tutanakta ayrıca sakinleşen başvurucunun A Blok'taki berber odasına alınarak gösterdiği yerden saçının kısaltıldığı, işlemden sonra görevlilere “...sistem değişecek başsavcı olarak görevime döneceğim bu günden sonra 8 yıl uyku uyuyamayacaksınız... cezaevini size zindan edeceğim... bu koğuşta sizler yatacaksınız.” dediği, sakinleştiğinde odasına alındığı ve başvurucunun saçını topuz yapmasının Kurumun güvenliği için zafiyet oluşturduğu açıklanmıştır.

12. Başvurucu hakkında Kampüs Devlet Hastanesince 25/5/2018 tarihinde düzenlenen adli muayene raporunun “Olayın Öyküsü” başlıklı kısmında başvurucunun “saç kesiminin yasaya aykırı olduğunu söyledim onlar yine de zor kullanarak keseceklerini söylediler ilgili mahkeme kararı olduğunu belirttim, zorla keserlerken pasif dirençte bulunup kendimi yere bıraktım memurlardan biri sağ ... [Okunamadı.] bastı, yine arbede sırasında kendimi korumaya çalışırken sağ bilek dış yüzeyde yaralanma meydana geldi.” şeklinde beyanda bulunduğu belirtilerek “sağ tibiada 4 cm boyutunda hiperemi -aktif kanama yok- sağ dirsek altında 10 cm boyutunda kurutlu lezyon -aktif kanama yok- sağ 5. parmak distral eklemde 0,5 cm hiperemi” tespiti yapılmıştır.

A. Başvurucu Hakkında Yürütülen Disiplin Soruşturması Süreci

13. Kurum idaresi, başvurucunun olay günü sarf ettiği sözler nedeniyle hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

14. Başvurucu; disiplin soruşturması kapsamında yaptığı yazılı savunmasında Kuruma getirildiği gün başmemurun kendisine saçlarını keseceğini söylediğini, başmemura Hâkimliğin kararını anlattığını, bir hafta sonra duruşmaya katılmak için koğuştan çıkarıldığında müdür yardımcısı ile infaz ve koruma başmemurunun kendisini çağırarak saçlarının kesilmesi gerektiğini söylediklerini, yine Hâkimliğin kararını anlattığını ve makine verilirse saçını kısaltabileceğini söylediğini belirtmiştir. Ayrıca olay günü F Blok'ta yapılacak telefon görüşmesi için koğuştan çıkarıldığını, yanına gelen infaz ve koruma memurunun saçlarının kesileceğini söyleyip, hemen sonrasında infaz ve koruma başmemur ve memurları ile geldiğini, müdür yardımcısının da gelmesiyle kendisini zorla berbere sokmak istediklerini ifade etmiştir. Savunmasının devamında kendisini yere bıraktığını, bir memurun sağ bacak kaval kemiğine bastığını, diğer memurların kendisini berbere sokmaya çalışmaları üzerine direnip el, kol ve bacaklarını hareket ettirerek onlara engel olmaya çalıştığını, kolundan ve elinden yaralandığını, hakaret ve tehdit içeren sözler söylemediğini anlatmıştır. Son olarak olaydan sonra müdür yardımcısının Hâkimliğin kararını istediğini, bu sırada tek kişilik odaya götürülmesi için talimat verdiğini, baskıya dayanamayarak B Blok'taki berberde saçının kısaltılmasına boyun eğdiğini, tutanağın son paragrafındaki sözleri genel hatlarıyla berberde söylediğini beyan etmiştir.

15. Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı 28/5/2018 tarihinde, başvurucunun saçlarını alışılmışa aykırı olarak uzattığını ve kötü örnek teşkil ettiğini, kanun ve tüzüğe aykırı hareket ettiğini, Kurumun işleyişini bozduğunu belirterek 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik

Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendinde düzenlenen kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söyleme veya davranışta bulunma eylemi sebebiyle başvurucuya 1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası vermiştir.

16. Başvurucu, disiplin cezasının kaldırılması için Ankara Batı İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusu yapmıştır. Bu başvuru kapsamında yapılan duruşmada başvurucu; zorla saçının kesilmeye çalışıldığını, psikolojisinin bozulduğunu, söylemediği sözlerin söylemiş gibi tutanağa yazıldığını ifade etmiştir.

17. Ankara Batı İnfaz Hâkimliği; Kurum uygulamasının kurallara uygun olduğu, hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir.

B. Olay Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturmasıyla İlgili Süreç

18. Kurum idaresi 28/5/2018 tarihinde Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurucu hakkında -olay tutanağını da ekleyerek- suç duyurusunda bulunmuştur.

19. Başvurucu; olaya ilişkin olarak 29/5/2018 tarihinde resmî belgede sahtecilik suçundan, 30/5/2018 tarihinde ise kötü muamele, işkence, kasten yaralama, tehdit ve görevi kötüye kullanma suçlarından kurum görevlileri hakkında şikâyetçi olmuştur. Başvurucu, şikâyetinde tutuklu Ö.Ç.nin olaylara tanık olduğunu iddia etmiştir. Başsavcılık soruşturmaları birleştirmiştir.

20. Başsavcılık, olay tutanağını düzenleyen infaz ve koruma memurlarının soruşturma kapsamında müşteki sıfatıyla beyanlarını almıştır. L.K.A., C.A., M.K. ve Y.S. olay günü başvurucunun saçı kesilmeden önce ve saçı kesildikten sonra tehditte bulunduğunu ifade etmiştir. N.G. aynı yöndeki beyanlarına ilave olarak başvurucunun kendisini sağa sola attığını, kolunu bacağını masanın kenarlarına vurup darbedildiğini söyleyeceğini ifade ettiğini belirtmiştir. B.D. olay günü başvurucunun telefon görüşmesi için berberin önünde olduğunu, saçını topuz yaptığını görmesi üzerine saçlarını kestirmesi yönünde onu uyardığını, başvurucunun bağırıp çağırdığını, kendisini yere atarak zarar vermeye çalıştığını, kendisine zarar verip rapor alarak suçlama yapacağını söylediğini, saç kesme işleminin ardından tehditlerde bulunduğunu açıklamıştır. Müşteki sıfatıyla beyanları alınan berber sorumlusu infaz ve koruma memuru M.M. başvurucunun zorluk çıkarmadan saçlarının kesildiğini, istediği biçimde saçları kesilen başvurucunun işlemden sonra tehdit içerikli sözler söylediğini ifade etmiştir.

21. Başsavcılık tarafından Kurumun kamera kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmış olup hazırlanan raporda bir grup infaz ve koruma memurunun koridorda toplandığı, bazı infaz ve koruma memurlarının bölgeye dikkat kesilerek grubun yanına doğru ilerlediği, bir müddet aralarında konuştukları, kalabalık içindeki bir infaz ve koruma memurunun başvurucuyu kolundan çekerek bir odaya soktuğu, bir süre sonra odadan çıktıkları, kamera mesafesi ve çözünürlüğü nedeniyle başvurucunun yere oturup oturmadığına ve fiziksel şiddete maruz kalıp kalmadığına ilişkin tespit yapılamadığı belirtilmiştir.

22. Başsavcılık 28/11/2019 tarihinde resmî belgede sahtecilik, kötü muamele, işkence, kasten yaralama, tehdit ve görevi kötüye kullanma suçları yönünden kurum görevlileri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Hasan Dursun hakkında [Marmara Ceza İnfaz Kurumunda] bulunduğu dönemde İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi'nce verilen ... kararın soruşturmaya konu olaydan yaklaşık 5,5-6 ay önceki şahsın saç uzunluğu öngörülerek verilen bir karar olduğu, bu karar sonrasında Hasan Dursun'un saç traşı olup olmadığının dahi belli olmadığı, Hasan Dursun'un bu karara dayanarak saçını istediği kadar uzatabileceği ve sadece kendi istediğinde kestireceği yönünde bir algıya kapıldığı ancak bu durumun ... infaz kanunu ve infaz tüzüğünün ilgili maddeleriyle örtüşmediği, tüzükte açıkça hükümlülerin toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez şeklinde düzenlenmeye yer verildiği, bu düzenlemenin idareye takdir hakkı tanıdığı, nitekim olayımızda cezaevi idaresinin şahsın kuruma geldiği ilk günlerden itibaren saçlarının normalden daha uzun olduğu ve bu durumun risk arz ettiği yönünde tespitte bulunduğu, direnişle karşılaşan kurum görevlilerinin yasal düzenleme gereği zor kullanma yetkileri bulunduğu, tutanakta imzası bulunan cezaevi çalışanlarının beyanları, Hasan Dursun'un engel olmak için kollarımı sağa sola salladım şeklindeki samimi beyanı ve adli raporda ki bu beyan ile uyumlu sıyrık, kızarıklık vb. bulgular göz önüne alındığında müştekinin iddialarının soyut nitelikte olduğu, cezaevi çalışanlarının görevlerini ifa ettikleri... [anlaşılmıştır.]"

23. Başsavcılık 2/12/2019 tarihinde görevi yaptırmamak için direnme suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açmıştır. Başvurucu hakkında yürütülen kovuşturmada -yargılandığı başka bir yargılamada 27/12/2018 tarihinde tahliyesine karar verilen- başvurucunun sorgusunun yapılması için yakalama emri çıkarılmış ancak bu emir henüz yerine getirilememiştir.

24. Başvurucunun olayı gören tutuklu tanıkların dinlenilmediğini, Kuruma giriş anını gösteren fotoğrafların ve kamera kayıtlarının incelenmediğini, keyfî olarak saçının kesilmesinin istendiğini belirterek kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptığı itiraz Ankara Batı 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 4/2/2020 tarihinde reddedilmiştir.

25. Nihai karar, başvurucu vekili tarafından 10/2/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

26. 14/6/1930 tarihli ve 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun'un 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

F) Ceza ve tevkif evlerinin memur ve müstahdemlerinin vazife ve salahiyetleri ... hakkında Cumhurbaşkanı tarafından yönetmelik tanzim olunur.

..."

27. 5275 sayılı Kanun'un "Sağlığın korunması kurallarına uyma" başlıklı 27. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.

(2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür."

28. 5275 sayılı Kanun'un "Kınama" başlıklı 39. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kınama cezası, hükümlüye eyleminin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir.

(2) Kınama cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

k) Kişisel temizliğe veya çevre temizliğine dikkat etmemek.

..."

29. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun; ... sağlığın korunması kurallarına uyma, ... disiplin cezalarının niteliği ve uygulanma koşulları, kınama, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma, ... disiplin soruşturması, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı, disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması ... konularında ... 26 ilâ 28, 34 ilâ 53 ... maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

30. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (Tüzük) "Güvenlik ve gözetim servisi" başlıklı 22. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"İnfaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memuru, kurumun güvenliğini bozan firara teşebbüs, isyan, rehin alma, saldırı, yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar ile 5237 sayılı Kanunun 25 inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ortaya çıktığında kurum en üst amirinin izni ile zor kullanabilir. Acil hâllerde tehlikenin ortadan kaldırılması amacıyla izin alınmaksızın da zor kullanılabilir. Durumu derhâl en üst amire iletir. Zor kullanan personel gerekenden fazla kuvvet kullanamaz."

31. Mülga Tüzük'ün "Hükümlülerin temizliği" başlıklı 112. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirler kurum idaresince alınır.

(2) Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir.

(3) Hükümlülerin kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır.

(4) Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez.

(5) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönetmeliklerinde düzenlenir."

32. 24/5/2018 tarihinde yürürlükte olan Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İç Yönetmeliği'nin "Banyo ve berber ihtiyaçlarının karşılanması" başlıklı 38. maddesi şöyledir:

"Hükümlü ve tutukluların banyo ihtiyaçlarını gidermek ve kişisel eşyalarını yıkamalarını

sağlamak için Pazartesi-Çarşamba-Cuma günlerinde 20.30-21.30 saatleri arasında oda ve eklentilerine sıcak su verilir.

Hükümlü ve tutukluların saç tıraşları, dilekçe karşılığında kurum berberi tarafından mesai günlerinde ve mesai saatlerinde berberhanede veya kurum yönetimince belirlenen yerlerde ücretsiz yaptırılır. Hükümlü ve tutuklular sakal tıraşlarını, kantinden temin edebilecekleri plastik saplı tıraş bıçakları ile kendileri günlük olarak yaparlar. Toplum içinde alışılmış hal dışında saç ve sakal bırakmalarına izin verilmez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

33. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

34. Sözleşme'nin "İşkence yasağı" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İlgili İçtihadı

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiğini belirtmiştir. Kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediğini içtihatlarında hatırlatmıştır (Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

36. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesi çerçevesinde ceza infaz kurumunda tutulma koşullarını değerlendirirken başvuruculların somut olaylara ilişkin iddialarıyla birlikte koşulların bir bütün olarak gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir (Dougoz/Yunanistan, B. No: 40907/98, 6/3/2001, § 46). Bu kapsamda önlemlerin şiddeti, amacı ve bireyler için sonuçları birlikte değerlendirilmelidir (Van der Ven/Hollanda, B. No: 50901/99, 4/2/2003, § 51).

37. AİHM'e göre infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışlar, mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokmamalıdır. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahpusların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli şekilde güvence altına alınması ve onlara gerekli tıbbi yardım sağlanması da insan onuruna yakışır şartların sağlanması için gereklidir (Piechowicz/Polonya, B. No: 20071/07, 17/4/2012, § 162).

38. Bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin asgari ağırlık eşiğine ulaşması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35, 37; Gäfgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88, 90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

39. AİHM'e göre hükümlü ve tutuklular, Sözleşme'nin 5. maddesi gereğince tutulmanın açıkça hukuka uygun olarak değerlendirilebileceği durumlarda özgürlük ve güvenlik hakkı hariç olmak üzere Sözleşme kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Hirst/Birleşik Krallık (No. 2) [BD], B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69).

40. AİHM, ceza infaz kurumunda yedi gün hücre cezası verilen başvurucunun disiplin hücresine yerleştirilmeden önce saçlarının tıraş edilmesini aşağılayıcı muamele olarak görmüş ve Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM'e göre hükûmet, başvurucunun saçının tıraş edilmesinin hijyenik bir önlem olduğu iddiasını kanıtlayamamıştır. Hiçbir yasal dayanağı veya gerekçesi olmayan eylem, başvurucunun saldırgan ifadeleri nedeniyle ve cezalandırma amacıyla gerçekleştirilmiştir. AİHM, 1943 doğumlu başvurucunun yaşını ve saçları tıraş edildikten birkaç gün sonra duruşmaya katılmak zorunda olduğunu da gözönünde bulundurarak eylemin 3. madde anlamında aşağılayıcı olarak nitelendirilebilecek yeterli ciddiyette haksız bir muamele olduğu sonucuna varmıştır (Yankov/Bulgaristan, B. No: 39084/97, 11/12/2003, §§ 115-121).

41. AİHM'e göre saçları zorla tıraş edilmiş bir tutuklu en azından belirli bir süre, gördüğü muamelenin izlerini taşımaya devam eder. Bu iz, kısa süre sonra serbest bırakılırsa veya halka açık bir yere çıkarılırsa başkaları tarafından hemen fark edilebilecektir. Görünür bir fiziksel iz taşıdığı için ilgili kişi büyük ihtimalle haysiyeti incinmiş hissedecektir. Bu nedenle tutukluların saçlarını zorla kazıtmanın prensipte insanlık onurunu azaltacak veya onları aşağılayacak ya da aşağılık duyguları uyandırabilecek bir eylem olduğu kanaatine ulaşmıştır. Bununla birlikte asgari ağırlık eşiğine ulaşılıp ulaşılmadığı, şikâyet edilen muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muamele teşkil edip etmediği mağdurun kişisel durumu, ihtilaf konusu eylemin amacı ve gerçekleşme koşulları da dâhil olmak üzere davanın kendine özgü şartlarına göre değerlendirilmelidir (Yankov/Bulgaristan, §§ 112-114).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

42. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

43. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

44. Başvurucu; istemediği hâlde saçlarını zorla kesmeye çalışan infaz ve koruma memurlarının eylemleri nedeniyle yaralandığını, maruz kaldığı fiziki ve psikolojik şiddete dayanamayarak saçlarını kısaltmaya mecbur kaldığını belirterek kötü muamele yasağının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun bütün şikâyetlerinin kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

48. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

49. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

50. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerekli duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin bulunması durumunda tutuklu ve hükümlülerin hakları sınırlanabilir (Turan Günana, §§ 35, 36, 39).

51. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

52. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

53. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

54. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

55. Etkili soruşturma yürütme bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Cezmi Demir ve diğerleri, § 113).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

56. Başvurucu, saçının zorla kesilmek istenmesinden ve bu amaçla kendisine karşı kullanılan maddi güç ile yapılan baskı sonucu saçını kestirmek zorunda kalmasından şikâyet etmektedir.

57. Kurum görevlileri tarafından düzenlenen tutanakta başvurucunun saçını kestirmesi için uyarılması üzerine kendisine zarar verdiği ve yaralarının bu şekilde ortaya çıktığı belirtilse de Başsavcılık; başvurucunun saçını kestirmeme konusundaki tutumuna işaret ederek direnişle karşılaşan kurum görevlilerinin zor kullanma yetkileri olduğu ve görevlerini yerine getirdikleri, başvurucunun sergilediği edilgin direniş nedeniyle yaralandığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir (bkz. §§ 11, 22). Bu bakımdan Başsavcılık, başvurucuya karşı maddi güç kullanıldığını kabul etmiştir. Ayrıca başvurucunun saç kesimi

için berbere götürülmeye çalışıldığı açık olduğu gibi başvurucunun olay anlatımı ile yaralanmasının kapsamı örtüşmektedir (bkz. §§ 9, 10, 12, 21). Bu nedenle başvurucuda meydana gelen yaralanmanın saçının kesilmesi ve bu amaçla berbere götürülmesi konusunda kendisine maddi güç kullanılması ve buna edilgin şekilde direnmesi sonucu meydana geldiğinin kabulü gerekir. Bu durumda kötü muamele yasağının maddi boyutu kapsamında incelenmesi gereken husus; kullanılan gücün kesin olarak gerekli olup olmadığı, gerekli ise gücün aşırıya kaçmadan, başvurucunun tutumuyla da orantılı olarak kullanılıp kullanılmadığıdır.

58. 5275 sayılı Kanun'un 27. maddesine göre -Kanun'un 116. maddesi de dikkate alındığında- tutuklu ve hükümlüler, sağlığın korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için ceza infaz kurumunca alınmış tedbirlere uymakla yükümlüdür.

59. Kurum görevlilerince düzenlenen 24/5/2018 tarihli tespit tutanağında başvurucuya saçının kesilmesi gerektiğinin söylendiği belirtilmiş ancak saçın neden kesilmesi gerektiği açıklanmamıştır (bkz. § 10). Kurum görevlilerinin aynı gün düzenlediği bir başka tutanakta başvurucunun saçının normalden çok uzun olduğu ve saçını topuz yaptığı, bu durumun temizlik açısından tehdit ve Kurumun güvenliği için zafiyet oluşturduğu açıklansa da söz konusu tutanak, başvurucuda saç mantarı bulunduğu, bunun bulaşıcı olması nedeniyle diğer tutuklu ve hükümlülerin sağlığı için tehlike oluşturduğu, Kurumda bitle mücadele edildiği ya da saçın kesilmesini gerektirebilecek sağlık ve temizlikle ilgili başka bir hâlin bulunduğu yönünde bir bilgi ihtiva etmemekte; başvurucunun saçının uzun olması ve saçını topuz yapması ile Kurum güvenliği arasında bağ da kurmamaktadır. Tutuklu ve hükümlülerin saçlarıyla ilgili düzenlemelere riayet etmemeleri hâlinde nasıl bir yöntem izleneceğine, bu kapsamda tutuklu ve hükümlülerin saçlarının zorla kesilip kesilemeyeceğine ilişkin açık bir hukuki düzenleme de yoktur. Bu bakımdan somut olayda başvurucuya kanuna veya düzenlemelere dayalı bir emir verilmesi ve bu emre başvurucunun direnmesi söz konusu değildir. Bu sebeple başvurucuya karşı kullanılan gücün kesin olarak gerekli olmadığı sonucuna varılmıştır.

60. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88). Bu durumda insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutu ihlal edilmiştir.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

62. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddialara gelince Başsavcılık, başvurucunun tutuklu Ö.Ç.nin olaya tanık olduğunu bildirmesine rağmen bu kişiyi dinlememiştir. Ayrıca Başsavcılık, Kurum görevlilerinin başvurucunun saçlarının normalden daha uzun olduğu, bu durumun risk arz ettiği yönünde tespitte bulunduğuna işaret ederek başvurucunun yaralanma sebebini orantılı fiziksel güç kullanımı ile açıklasa da;

i. Tutuklu ve hükümlülerin saçlarıyla ilgili düzenlemelere riayet etmemeleri hâlinde nasıl bir yöntem izleneceğine, bu kapsamda tutuklu ve hükümlülerin saçlarının zorla kesilip kesilemeyeceğine ilişkin açık bir hukuki düzenleme bulunmadığını,

ii. Saç uzunluğunun diğer tutuklu ve hükümlülerin sağlığını ne şekilde tehdit ettiğine ve başvurucunun saç topuzunun Kurum güvenliği açısından nasıl bir zafiyet yarattığına ilişkin somut bir bilgi olmadığını dikkate almamış; Kurum görevlilerinin müşteki olarak alınan ifadeleri ile bu görevlilerce düzenlenen tutanaklara aşırı önem vererek sonuca ulaşmıştır. Şüphesiz bu durum soruşturmanın bağımsızlığına gölge düşürmüştür.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

64. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

65. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

66. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/22023) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERDAR UZEL

B. No: 2021/9171 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9171

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

SERDAR UZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/9171)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/9/2026 - 33373

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Nuri ÖZGÜR

Başvurucu : Serdar UZEL

Vekili : Av. Fatih UZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve savunmaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/2/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, mükerrer kayıt nedeniyle süresinde yapılan 2021/9974 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyanın 2021/9171 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2021/9974 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2021/9171 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve incelemeye konu işbu başvuruda hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkı ve masumiyet karinesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından

yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) olduğu sonucuna ulaşmıştır (darbe teşebbüsü ve arkasındaki FETÖ/PDY'ye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-36).

7. Başvurucu 1987 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte Türk Silahlı Kuvvetleri 1. Ordu Komutanlığı Muhabere, Elektronik ve Bilgi Sistemleri (MEBS) Alay Komutanlığında astsubay kıdemli çavuş rütbesiyle görev yapmaktadır.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe teşebbüsü nedeniyle başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal suçundan soruşturma başlatmıştır. Soruşturma sonucunda Başsavcılık, başvurucunun anılan suçtan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir.

9. İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianameyi kabul ederek yargılamaya başlamıştır. Yargılamanın birinci celsesinde başvurucunun ve diğer sanıkların savunmaları alınmıştır. Başvurucu; savunmasında FETÖ/PDY ile hiçbir bağının bulunmadığını, darbe teşebbüsünün gerçekleştiği tarihte 1. Ordu Komutanlığı MEBS Alay Komutanlığı General Hamza Günalp Kışlası'nda astsubay rütbesiyle mobil tim nöbetçisi olarak görevinde hazır bulunduğunu, saat 21.30-22.00 sıralarında kışla komutanı olan B.K. tarafından kışlanın emniyeti için mobil timi hazırlamakla görevlendirildiğini, saat 03.30 sıralarında alay komutanı olan N.Z.A.nın kışladan çıkış yapılacağını belirterek içinde bulunduğu resmî aracın mobil tim olarak takip edilmesi emrini verdiğini, alay komutanının kışladan çıkılmasına dair emrini sorguladığını ancak komutanın emri tekrar etmesi üzerine nereye gittiğini bilmeden kışladan çıkmak zorunda kaldığını, kanunsuz bir emri yerine getirmediğini, alay komutanının kışladan çıkma amacını bilmesinin mümkün olmadığını, verilen emre uymak zorunda olduğunu ifade etmiştir.

10. Aynı celsede bazı tanıkların ifadeleri alınmıştır. Bu kapsamda başvurucuyla ilgili olarak;

i. Olay günü haber merkezi nöbetçi astsubayı olarak kışlada görevli olan tanık E.E. saat 22.45 civarında harekât yıldırım mesajı geldiğini, mesajı nöbetçi amir B.K.ya ilettiğini, ilerleyen zamanda Alay Komutanı N.Z.A.nın kışlaya geldiğini, saat 01.00 sıralarında mobil tim nöbetçisi olan başvurucuyu aradığını, başvurucunun oldukça korkulu ve ağlamaklı bir ses tonuyla alay komutanının emrine istinaden kışladan çıkabileceklerini söylediğini, bir sonraki telefon konuşmalarında başvurucunun alay komutanına küfrederek kışladan çıkarıldıklarını belirttiğini, son yaptıkları telefon konuşmasında emniyet güçleri tarafından durdurulduklarını, karakola götürülmekte olduklarını söylediğini belirtmiştir.

ii. Olay günü nizamiye nöbetçi astsubayı olarak kışlada görevli olan tanık H.A. olaylar başladıktan sonra kışlada staj eğitiminde bulunan kursiyer astsubayların panik hâlde nizamiye bölgesine gelerek nöbetçi astsubay olan başvurucuya başka kışlada bulunan arkadaşlarının dışarıya çıkarıldıklarını ve arkadaşlarının başlarında bulunan iki subay tarafından etrafa ateş etmeleri yönünde emir verildiğini söylemeleri üzerine başvurucunun teklifiyle kursiyer astsubayların telefonla arkadaşlarını aradıklarını, başvurucunun ve oradakilerin başka kışlada bulunan bu kursiyer astsubaylara kimseye ateş etmemelerini ve polisten yardım istemelerini söylediklerini, saat 04.00 sıralarında kışlada mobil emniyet timine yönelik bir hareketlilik olduğunu, oradaki diğer araçta bulunan alay komutanının başvurucuya kaç askerin hazır bulunduğunu sorduktan sonra Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevi aldık dediğini, başvurucunun "Anlamadım." demesi üzerine "İlk defa mı duyuyorsun, bizi takip et." dediğini duyduğunu, böylece mobil timin kışladan ayrıldığını, saat 05.00 sıralarında Muhabere Üstçavuş H.S.nin başvurucuyla telefonda görüştüğünü ve Haliç Köprüsü üzerinde gözaltına alındıklarını öğrendiğini ifade etmiştir.

11. Bu celsede ifadesi alınan tanık S.A.nın (olayın sanığı) beyanı şöyledir:

"14 Temmuz günü sabah herşey rutindi. Sadece devir teslim töreni oldu. Kurmay Albay [N.Z.A.], [C.] Yarbay'a devretti o gün vekaleten alayın komutanlığını. Yemin töreni, yemin töreni demişim. Geçiş töreni oldu. Yaptık bitti. Akşama kadar her şey rutindi her zamanki faaliyetler akşam içtimasından sonra 7'de falan ben istirahate çekildim. Yazıcıydım. Nöbetçi subay, nöbetçi astsubay odasında kalıyordum. Nöbete hazırlanıyordum. O aralar nöbetimiz sıkıydı. 23:00 01:00 veya 01:00 03:00 nöbetine sanırsam tam net hatırlamıyorum bekliyordum. Uyuyordum. Dinleniyordum nöbetçi astsubayın odasında. Bir arkadaşım aradı. İstanbul'daki durumlardan haberin var mı dedi. Bende uykuluyum, yorgunum nöbetler sıkı geçiyordu o ara. Bilmiyorum dedim ne oluyor. Boğazda dedi bi karışıklık falan var. Ben de uyku sersemiyim tam bir şey anlamadım kaza tarzı bir şey zannettim öyle bir şey mi diye. Yok dedim bize herhangi bir bilgi gelmedi. Burada herhangi bir karışıklık yok. Arkadaş yarım saat 1 saat sonra tekrar aradı saat 20:30 - 21:00 civarı. O arada onun ile tekrar görüşüyorduk. Çok sürmedi bölüğün içerisinde bi karmaşa çıktı. Sesler yükselmeye başladı. Benim oda kapalıydı. Nöbetçi astsubayın odasındaydım. Sesler yükselmeye başladı. Tabur karargahının çavuşu geldi. Kapıyı direk açtı girdi içeri. Kalk kalk diye beni uyardı. Ne oldu dedim arkadaşın adı [O.] idi, kalk dedi çabuk içtimaya geçeceğiz dedi. Ne oldu neden dolayı içtima? Bilmiyorum ortalık karıştı. Ama neden karıştığını o da bilmiyor. Neyse alelacele dışarı çıktık. Astsubay kursiyerler vardı bizde muhabere alayıydı, onlarda çıktı dışarı. Nöbetçi başımızda Serdar UZEL vardı. Serdar astsubay, o da geldi dinlenme odasından. Acil dedi herkes içtimaya çıksın herkes. Dışarı çıktık. Serdar astsubayın bize ilk konuşması şu şekildeydi. TSK içerisindeki bir kesim tarafından ülkemize darbe girişiminde bulunuyor şuanda. Size tek emrim koğuşlardan kimse dışarı çıkmasın askerler uyanık olsun. Stajyerlerin hiçbiri de dışarı çıkmasın astsubay stajyerleri dedi. Biz tam koğuşlara dağılacaktık gidecektik o ara [B.K.] o geceki kışla nöbetçi amiri yan bina da elektronik harp tabur binasından çıktı Serdar astsubayı yanına çağırdı biz içeri gireceğimiz vakit. Karanlık köşede Serdar astsubay gitti. O karanlıkta birşeyler söyledi Serdar astsubaya biz bir şey duymadık tabi. O konuştuktan sonra Serdar astsubay telaşlı geldi yanımıza. Çok acil dedi mobil tim hazırlansın. Stajyerler herkes kursiyerler koğuşlarına girsin çıkmasın mobil tim hazırlansın. Mobil tim dediğimde ben şöförüydüm onun her sabah akşam servis güzergahlarına devriye atıyorduk biz onun şöförüydüm ben. Sabah akşam İkitelli, Küçükçekmece, Halkalı civarına devriye atıyorduk. Mobil tim hazırlansın dedi acilen silahlıktan silahlarımızı aldık balistik yelek, kompozit başlık, AMM'ye gittik Acil Müdahale

Mangasına orada mühimmatlar birbirimize soruyoruz ne oluyor ne diye çıkıyoruz. Nizamiyede beklemeye başladık ondan sonra nizamiyeye intikal ettik. Nizamiye'de sabah 4'e kadar bekledik hakim bey, sabah 4'e kadar bekledik o esnada bir tane astsubay motorla genç bi astsubayımız vardı. Motorla hızlı bir şekilde nizamiyeye yaklaştı Serdar astsubay onun da düşüncesinde terör saldırı tarzı birşey vardı herhalde. Onu nizamiye kapısında durdurdu. Dur çekti. Onu zor kendini tanıttı. Silahları falan doğrultunca. O da telaşlandı. Bombalı araç falan zannettik. İlk başta terör saldırısı diye biliyoruz öyle bir duyum aldık. [Y.] astsubay neyse içeri girdi bize sabaha kadar haber izletmedi nizamiyedeki astsubaylar. Orada bir tane televizyon var, televizyona yaklaşmaya çalışıyoruz ee küfür ediyor oradaki astsubayın bir tanesi. Gidin işinize bakın, yaklaşmayın, bakmayın telefonlara, televizyonlara. Bizde de android telefon da yok haberlere de bakamıyoruz doğru dürüst ne olduğuna. Biri diyor ki emniyet teşkilatı ayaklandı. Biri diyor TSK ayaklandı. Biri diyor terör saldırısı. Net bir şey konuşmuyor kimse. Bekliyoruz sadece orada. Sabah 4'e kadar bekledik akşam 9 buçuk 10'dan sabah 4'e kadar nizamiye de bekledik. Saat 3 buçuk 4 arası alay komutanı geldi. Renault Sembol aracı ile resmi aracı ile geldi. Yanında da [B.K.] var. O geceki kışla nöbetçi amiri. Serdar astsubay[ı] yanına çağırdı. Mobil tim hemen araçlarına binsin. Dışarı çıkıyoruz [dedi.] Serdar astsubayın orada bir hafif sesini duyduk nereye gidiyoruz komutanım diye. Orada bağırdı sesini yükseltti sorgulama bin aracına dedi. Serdar astsubaya kızdı bindirdi araca. Biz de soruyoruz hazır kıta astsubayımız da vardı [M.] astsubay o da oralarda ona da emretti sen de atla arabaya. O da bindi askerlere soruyormuş sonradan öğrendik biz nereye gidiyoruz biz diye askerlere soruyor. Serdar astsubay da benim yanımdaydı o araç komutanımız. Komutanım nereye gidiyoruz kardeşim nereye gidiyoruz kardeşim ben bilmiyorum ben de bilmiyorum dedi o da telaşlandı. Bizi çıkarıyor ama nereye çıkarıyor bilmiyoruz. Neyse takip etmeye başladık nizamiyeden çıktık Serdar astsubay ailesini falan aramaya başladı. Olaydan tam haberdar değil. Annesini babasını aradı. Bizi dışarı çıkardılar ne olduğunu bilmiyoruz hakkınızı helal edin dedi. Daha sonra ağlamaya başladı Serdar astsubay. Helallik istedi herkesten. Ben sakinleştirmeye çalışıyorum komutanım sakin olun bir şey yoktur. O da geriye inşallah dedi polise desteğe falan gidiyoruzdur dedi. Bizde kendimizi öyle teselli ettik. Polise destek amaçlı çıkıyoruz diye tahmin ettik. Öyle bir tahmin yürüttük kafamızdan. Daha sonra Halkalı meydanından ara sokaklarından gece idi tabi tam net hatırlamıyorum. Yenibosna'ya kadar gitmişiz. Yenibosna'dan E5'e bağlandık. E5'ten Şirinevler, Bahçelievler derken şeye kadar gittik biz Okmeydanı civarına kadar gitmişiz. Orada bizi arkamıza araç ile alay komutanını takip ederken arkadan 3-4 tane polis aracının geldiğini gördüm. Serdar astsubay da bize nizamiyede de talimat vermişti. Polis araçlarını görünce de aynı talimatları verdi. Kimse kesinlikle silahlarına mermi sürmeyecek halk ile veya polis ile münakaşaya girmeyecek kimse diye emretti. Polis durdurdu ilk önce alay komutanının makam aracını durdurdu. Onun önünü kesti. Ondan sonra ben yavaşladım durdum. Polisler yanımıza geldi. Komiser ekibin başındaki komiser de alay komutanını almaya gitti. Yanındaki kışla nöbetçi amiri ile alay komutanı arka koltukta oturuyordu. Aracı kullanan [M.] uzman vardı yanında da [E.A.] bizim arkadaşımız devremiz. Alay komutanımız direndi orada işte benim bi karizmam var beni burada herkesin içinde alamazsınız. Şudur, budur o tarz kelimeler kullandı. Polisler bu sefer halk toplanmaya başladı. Halk birikiyor etrafımızda. Bizim yanımıza gelen polisler de sizi kim çıkardı, ne sebep ile çıkardı? Serdar astsubay da polise soruyor. Olay ne, durum ne, gerilerde yenibosna civarlarında da biz tankları görünce ondan sonra birşeyler olduğuna kanaat getirdim ben. Çünkü caddelere, E5'e tanklar çıktı diyince biz inanmadık ilk önce kışla içindeydik. Bilmiyorduk. Tankları görünce bir şeyler ayıkır gibi olduk. Ondan sonra polis çevirdi. Dediğim gibi olaylar o şekilde cereyan etti. Ilk önce kışla nöbetçi amiri [B.K.yı]

indirdiler arabadan. Halkın da baskısı oldu. Polis indirdi arabadan. Alay komutanını aldı daha sonra. Halkın bir kısmı orada tepkiliydi ama sağ olsunlar çoğu bize o anda sahip çıktı yani kimse demedi ki siz ne yapıyorsunuz ne işiniz var burada. Siz bizim askerimizsiniz. Siz dik durun, sizi biliyoruz, korkmayın falan. Ondan sonra biz silahlarımıza kimse elimizi falan sürmedi. Silahlarımız mühimmat falan herşeyimiz arabanın içinde polisler ile beraber ekip otosuna bindik biz. Halk orada bizi sağ olsunlar kimisi kafamızı okşuyor kimisi bizim askerimizsiniz diyerek bindirdiler arabaya. Orada darp bile görmedik biz. Ondan sonra polis otosuna bindik. Alay komutanı ile [B.K.yı] [ve] şöförü [E.] arkadaşımızı alıp götürdüler. Diğer araçla da bizi aldılar. 6 askerdik. 2 astsubay vardı biri land'ın arkasında biri benim yanımda Serdar astsubay, diğer arkadaki de [M.] astsubaydı. 7'mizi de 8'imizi de ayrı iki araç ile götürdüler. Karakola. Küçük bir karakoldu mecidiyeköy civarındaydı. Gece olayın şoku ile kafamda (ses gitti geldi) orada küçük bir karakolda durduk bir saat civarı ondan sonra diğer büyük başka bir karakola götürdüler bizi aynı ekip. Karakolda ondan sonra 4-5 gün nezarette kaldık. 4-5 gün nezaretten sonra Çağlayan Adliyesine çıktık. İfade için. 6 arkadaştık. 6 askerdik. Komutanlarımız zaten tutuklandı. 6 askerin de hepimiz yaşadığımız olayı aşağı yukarı hatırladığımız bildiğimiz kadarı ile anlattık. 3'ü tutuklandık 3 arkadaş serbest kaldı. Ondan sonra Silivri cezaevine gittik. 10 gün de orada kaldık. Yani olay bu şekilde cereyan etti. Sizin birşey sormak istediğiniz bir şey varsa cevaplayabilirim."

12. Öte yandan duruşma esnasında heyette yer alan üye hâkim ile aynı davanın sanığı olan S.A. arasındaki diyalog şöyledir:

"ÜYE HAKİM H.İ.: Şimdi S. ifade vermişsin sorguda, sorguda şöyle bir cümlen var. Bu siz araçta giderken Serdar astsubay ile ilgili, Serdar astsubay araçta ağlamaya başladı. Annesini aradı, babasını aradı Serdar UZEL helallik istedi demişsin. Yine ileriki aşamalarda da benzer şekilde helallik istedi demişsin. Hani. Yani normalde göreve giden birisi niye helallik istesin.

SANIK S.A.: Olağanüstü bir durum olduğunu biz dışarı çıktık tankların olduğunu görünce Serdar astsubay birşeylerin olduğunu fark etti. Yoksa o da bilincinde değildi.

ÜYE HAKİM H.İ.: Yani siz aşağı yukarı destek amaçlı gittiğinizi. Hani başka bir yere gittiğinizi anladınız değil mi? Darbeye destek amacı ile gittiğinizi.

SANIK S.A.: Darbeye destek amaçlı diye biz hiç tahmin etmedik. 1-2 sefer alay komutanının aracı 1-2 tane polis arabası vardı onlar bizi durdurmadı ara mahallede.

MAHKEME BAŞKANI: O zaman niye ağlasın neden ağlasın polislere desteğe gidiyorsanız?

SANIK S.A.: Ama öyle bir düşüncesi var kendini o şekilde teselli ediyor. Kendini o şekilde teselli ediyor. Ama kötü bir durum içerisine de düşebiliriz diyo. Ne olduğunu net bilmiyordu. Bir iki tane polis aracı yanında trafikten dolayı yavaşladı alay komutanının aracı. Biz sevindik inşallah buralarda bir yerlerde duracağız da polisin yanında destek amaçlı duracağız. Normalde bizim görevimiz değil ama olağanüstü bir durum varsa görevlendirilmişizdir diye düşündük. Yani o amaçla o zihniyet ile kendimizi teselli ediyorduk."

13. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun Anayasa'yı ihlal suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Serdar Uzel'in 1. Ordu MEBS Alay Komutanlığında tekerlekli araç teknisyeni olarak

ve astsubay rütbesi ile görev yaptığı, olay gecesi nöbetçi astsubay olduğu, olayların başlangıcından itibaren medya ve benzeri iletişim araçlarından haberinin olduğu, içtima alanında askerlere darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu, bu sırada [B.K.nın] içtima alanına gelip kendisini karanlık bir ortama çağırdığı ve mobil timin hazırlanması yönünde talimat alması üzerine sanığın önceki söylemlerini değiştirdiği ve panik hâlde içtimayı tamamladığı, akabinde [S.A.] ve diğer erlere mobil timin hazırlığının yapılması yönünde emirler verdiği, saat 22:25 sularında doldur boşalt nöbetçisi [U.A.nın] yanına giderek mühimmat aldığı, mühimmat defterini imzalamadan çıktığı, [U.A.nın] ısrarına rağmen defteri imzalamadığı ve kardeşim daha sonra imzalarız diyerek çıktığı, mobil timi hazır ettiği ve nizamiyede beklemeleri yönünde emir verdiği, daha sonra fazla aldığı iki [ş]arjör mermiyi [U.A.ya] geri gönderdiği, saat 23:45 sularında [N.Z.A.yı] nizamiyede karşıladığı, [N.Z.A.nın] timin hazır olup olmadığını sorduğu ve kışlaya herhangi bir girişe izin verilmemesi yönünde emir aldığı, saat 03:55'e kadar verilen emir ve talimatlar doğrultusunda kışla nizamiyesinde beklediği, saat 03:55 sularında [N.Z.A.nın] clio marka makam aracı ile gelerek Serdar'a kaç askerin bulunduğunu sorduğu, akabinde Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevini aldık demesi üzerine sanık Serdar'ın 'anlamadım' diye karşılık vermesi üzerine 'ilk defa mı duyuyorsun bizi takip et' diye emir verdiği, ayrıca verilen emir üzerine kışla nizamiye odasında oturan [M.M.Ç.ye] de [N.Z.A.nın] emrini söylediği ve araca binmesi hususunda [M.M.Ç.] ve erlere emir verdiği ve bu şekilde arkada bulunan land rover marka aracın ön kısmına [M.M.Ç.] ile bindikleri, önde clio marka araç ve arkada ise Serdar Uzel'in en rütbeli astsubay olarak dışarıya çıktıkları, [N.Z.A.nın] bulunduğu aracı arkadan takip ettikleri, iki araç ortak hakimiyet alanı içerisinde basın ekspres ve E-5 trafiğini bay pas ederek Çobançeşme istikametinden Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5'e çıktıkları, [N.Z.A.nın] lojman yolu da geçilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanı içerisinde geldikleri, yolda araç içerisinde panik bir vaziyette olduğu, nizamiyeden çıkış esnasında akrabaları ve arkadaşlarıyla vedalaşma maksatlı olarak telefon görüşmeleri yaptığı, olayın başından itibaren sanığın [N.Z.A.nın] hangi maksatlı olarak dışarıya çıktığını bildiği, arka araçta en rütbeli astsubay olması ve geri dönme imkânı varken geri dönmediği, [N.Z.A.nın] aracını takip ettiği, araç durdurulduğunda askerlerine ateş edilmeyeceğini ve silahların boş olarak teslim edileceği yönünde emirler verdiği anlaşılmıştır.

Her ne kadar sanık Serdar Uzel atılı suçlamayı kabul etmediğini, nizamiyeye giriş yaptığında sanık [N.Z.A.yla] görüşmediğini, [N.Z.A.nın] hangi maksatla dışarıya çıktığını bilmediğini, çıkış yaptıktan sonra inşallah polise yardım maksatlı olarak gittiği yönünden düşünce içerisinde olduğunu, darbeye iştirak etmediğini, darbe karşıtı olduğuna dair özetle savunma ve beyanda bulunmuş ise de; sanığın akşamleyin saat 21:30 sularında içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada [B.K.nın] içtima alanına gelerek mobil timin hazırlanması yönünde emir alması üzerine paniklemesi, bu andan itibaren mobil timin hangi maksatla dışarıya çıkacağı yönünde bilgisi veya tahmininin olduğu, tanıklar [C.G.] ve [H.A.nın] beyanları değerlendirildiğinde, [N.Z.A.nın] kışlaya gelişi esnasında mobil timin hazır olduğuna dair [N.Z.A.ya] tekmil verdiği, kışladan çıkarken de yine aynı şekilde Türk Telekom binasına kontrol maksadı ile çıkış yapıldığı ve bu yönde emir aldığı, söz konusu emri açıkca duyduğu ve akabinde [M.M.Ç.ye] 'komutanım emir verdi dışarıya çıkacakmışız sen de gelecekmişsin' diyerek [M.M.ye] emir verdiği, yakınlarıyla ve arkadaşlarıyla vedalaşması, seyir halinde iken sürekli ağlaması, [N.Z.A.yı] kast ederek 'sen de mi bunlardansın lan' diyerek söylemlerde bulunması, nizamiyeden çıkış saat diliminde her şeyin ayan beyan açık olduğu, polisin İstanbul genelinde kontrolü sağladığı, sanık [N.Z.A.nın] Gayrettepe Türk Telekom Binasını kontrolü için polise yardım maksatlı olarak çıkmadığını

bildiği, nizamiye çıkışından itibaren Basın Ekspres Havaalanı Bağlantı Yolunun yoğun olarak araç ve insan trafiği ile ulaşıma kapalı olması, alternatif yollar kullanılarak Basın Ekspres Yolu ve E-5 trafiğinin bay pas edilerek Ataköy/Şirinevler Kuleli Durağından E-5 yoluna çıkılması, [N.Z.A.nın] lojman istikameti de terk edilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanında seyir edilmesi hususları hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunma ve beyanlarına itibar edilmemiştir."

14. Mahkûmiyet kararına katılmayan üye hâkimin karşıoy gerekçesi ise şöyledir:

"15-16 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişiminin başladığı saatlerde sanık Serdar Uzel'in birlikte olan askerlere hitap ederek bazı hain ve şeref yoksunlarının devlete karşı art niyetli olarak darbe girişimi yaptığını, kimsenin koğuşları ve bölük binasını terk etmemesini ve kimsenin emrini uygulamamalarını emrettiği ve askerleri yatakhanelere gönderdiği ve rutin işleri yapmaya devam ettiği, sanık [B.K.] tarafından sanık Serdar Uzel'e mobil emniyet timinin hazırlanması emri verilmesi üzerine sanık Serdar ve erlerin, beraatine karar verilen [U.A.dan] askeri mühimmatları aldığı, ülkede darbe girişiminin başladığından haberdar olan Serdar'ın gerekenden fazla mühimmat alındığını fark etmesi üzerine rutinden fazla alınan mühimmatı erler vasıtasıyla sanık [U.ya] iade ettirdiği, ilerleyen saatlerde Borsa İstanbul'da silahlı çatışmada olan öğrenci astsubaylarla (bu olayla ilgili kamu davası İstanbul 30. ACM'de derdesttir) sanık Serdar'ın telefonla iletişime geçtiği ve onlara silah kullanmamalarını, silahlarını güvenli bir yere saklamalarını ve polis ekiplerinin gelip onları almalarını beklemelerini söylediği, sanık Serdar'ın bu eylemleri esnasında sanık [M.M.Ç.nin] de yanında olduğu ve onunla fikir ve eylem birlikteliği yaptığı, sanık Serdar'ın nizamiyeden çıkmadan önce bazı tanıklarla yaptığı görüşmelerde ağlamaklı ses tonuyla sanık [N.Z.nin] kendilerini dışarı çıkartacağını söyleyip [N.Z.ye] küfür ettiği, ilerleyen saatlerde sanık [N.Z.A.nın] içinde sanık [B.K.], emir eri sanık ve şoför koltuğunda sanık [M.K.nın] bulunduğu araç ile nizamiye çıkışına geldiği ve sanık Serdar'a mobil emniyet timinin hazır olup olmadığını sorması ve Serdar'dan olumsuz yanıt alması üzerine timin tamamlanması amacıyla orada bulunan sanık [M.M.Ç.nin] de time ansızın dâhil edildiği, darbe girişiminden haberdar olan ve sanık [N.Z.den] şüphelenen sanık Serdar'ın, birlik dışına çıkmama yönündeki iradesini yansıtır biçimde askerî kurallara ve teamüllerine aykırı biçimde [N.Z.ye] birden fazla kez nereye gideceklerini sorduğu ve sanık [N.Z.nin] en sonunda azarlayıp bağırması üzerine mobil emniyet timinin sanık [N.Z.nin] bulunduğu aracı takip etmeye başladığı, araç içerisinde iken Serdar'ın [N.Z.nin] gıyabında darbeci olma ihtimaline binaen hakaretler ettiği, akrabaları ve arkadaşlarıyla telefon konuşması yaparak içerisinde bulunduğu olumsuz durumdan yakınarak sanık [N.nin] aleyhine konuşmalar yaptığı, korktuğu için helallik istediği, [N.Z.nin] onların başını belaya sokacağını söylediği, beraatine karar verilen sanık erlerin ifadesine göre de Serdar'ın araç içerisinde korkudan ağladığı ve bayılacak duruma geldiği ve erlerin Serdar'ı teselli etmeye çalıştığı, araç içerisinde Serdar'ın diğer askerlere silahlara şarjör takmamaları, mermi doldurmamaları ve havaya tutmamaları, polis ve halkla karşılaşıldığında münakaşaya girilmemesi yönünde emir verip gereğini yerine getirdiği, sanık [M.M.nin] da eylemlerin başından itibaren polise teslim olma anına kadar geçen süreçte Serdar'la birlikte aynı yönde davranıp ona iştirak ettiği, polis kuvvetlerinin sanıkları durdurması üzerine önce Serdar'ın sonra sanık erlerin Serdar'ın emri üzerine herhangi bir zorluk çıkartmaksızın silahlarını polislere vererek teslim oldukları olayda;

TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen suçun bilerek ve isteyerek yani kasten işlenebildiği, failin iradesinin Anayasayı ihlal etmeye yönelik olması gerektiği, müşterek faillik için ise

failler arasında birlikte suç işleme kararı ve ortak hakimiyet bulunması gerektiği, TCK'nın 309. maddesinde düzenlenen suça iştiraktan bahsedebilmek için sadece araç fiil/suç bakımından değil, ayrıca amaç suç bakımından da iştirak iradesinin aranmasının gerektiği, fiilin işleneceği konusundaki bilginin iştirak bakımından önemli olmadığı, failin sırf fiil hakkındaki bilgisinin iştirak iradesini sağlamaya yeterli olmadığı, sanığın esasen iç dünyasını ilgilendiren kastın niteliğini belirleyebilmek için dış dünyaya yansıyan davranışlarından hareketle sonuç çıkarmanın mümkün olduğu, bu hususun somut olayın özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği,

Yargılama konusu somut olaylar zincirinde; sanıklar Serdar Uzel ile [M.M.Ç.nin] darbe girişimine vâkıf olmalarından itibaren darbe karşıtı tutum ve davranışlar sergiledikleri, ülke çapında gerçekleştirilen darbe girişiminde başkaca dosyalardan da açıkça anlaşıldığı üzere faillerin kasa kasa mühimmat aldığı ancak sanık Serdar'ın tam aksine üstlerinin ve astlarının muhtemel darbe eylemlerini önleme noktasında fazladan alınan mühimmatı sıkıntı çıkmaması için iade ettirdiği, sanık [M.M.] ile ortaklaşa gerek telefonda konuştuğu Borsa İstanbul'daki askeri öğrencilere gerek ise kendi birliğindeki askerlerle yaptığı konuşmada ülkede kötü niyetli kişilerin darbe girişiminde bulunduğu, silah kullanılmaması gibi emirler vererek darbe karşıtı hareketlerde bulunduğu, yine birlik dışına çıktığında erlere şarjör, mermi taktırmayarak ve gerekli önlemleri alarak sanıklar [N.Z.] ve [B.nin] gerçekleştirdiği darbe girişimine iştirak eylemlerini önleme ve miniminize etme noktasında gayrette bulunduğu, her iki sanığın eylemlerinin konusu suç teşkil eden hukuka aykırı emri yerine getirme olarak değerlendirilemeyeceği, sanık Serdar ile [M.M.nin] sanık [N.Z.] ile aynı ortak amacı taşımadığı için iştiraklarından da bahsedilemeyeceği, sayın çoğunluk sanık Serdar'ın [B.K.dan] içtima emri aldıktan sonra önceki söylemini değiştirdiğini kabul etmiş ise de bu yönde bir delilin bulunmadığı, yine çoğunluğun da sanık Serdar'ın araçta iken sürekli ağladığını ve sanık [N.Z.yi] kast ederek 'sen de mi bunlardansın lan' dediğini kabul ettiği ve bu hususun sanığın darbe kastı taşımadığını gösterdiği, sanık Serdar'ın olayın başlangıcından itibaren gerek sanık [N.Z.] hakkındaki olumsuz düşünce ve görüşleri gerekse yaptığı görüşmelerde sarfettiği sözler ve içinde bulunduğu travmatik ruhsal çöküntü hâli ve tüm dosya kapsamı değerlendirildiğinde; her iki sanığın suç işleme ve bu bağlamda anayasayı ihlal etme gibi bir amaç, irade, saik ve kastının bulunmadığı gibi aksine sanıklarının kastının darbe teşebbüsünü önlemeye yönelik olduğu kanaatinde olduğumdan sanıklar Serdar Uzel ile [M.M.Ç.nin] CMK m.223/2-c uyarınca beraatlerine ve tahliyelerine karar verilmesi gerektiğinden aksi yöndeki sayın çoğunluğun görüşüne katılmamaktayım."

15. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusu reddedilmiştir. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay başvurucunun örgütsel bağlantıları olduğunun, icra hareketlerinden önce darbe girişiminden haberdar olduğunun kanıtlanamadığını, icra hareketlerine sunduğu katkının tek başına vahamet arz etmediğini vurgulamıştır. Başvurucunun eylemlerinin suçun icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etme kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirten Yargıtay, mahkûmiyet kararını bozmuştur.

16. Mahkeme, bozma kararına uyarak Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmekten başvurucunun 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Serdar Uzel'in 1. Ordu MEBS Alay Komutanlığında tekerlekli araç teknisyeni olarak ve Astsubay rütbesi ile görev yaptığı, olay gecesi nöbetçi astsubay olduğu, olayların başlangıcından itibaren medya ve benzeri iletişim araçlarından haberinin olduğu, içtima

alanında askerlere darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu, bu sırada [B.K.] içtima alanına gelip kendisini karanlık bir ortama çağırdığı ve mobil timin hazırlanması yönünde talimat alması üzerine sanığın önceki söylemlerini değiştirdiği ve panik halde içtimayı tamamladığı, akabinde [S.A.] ve diğer erlere mobil timin hazırlığının yapılması yönünde emirler verdiği, saat 22:25 sularında doldur boşalt nöbetçisi [U.A.nın] yanına giderek mühimmat aldığı, mühimmat defterini imzalamadan çıktığı, [U.A.nın] ısrarına rağmen defteri imzalamadığı ve kardeşim daha sonra imzalarız diyerek çıktığı, mobil timi hazır ettiği ve nizamiyede beklemeleri yönünde emir verdiği, daha sonra fazla aldığı iki jarjör mermiyi [U.A.ya] geri gönderdiği, saat 23:45 sularında [N.Z.A.yı] nizamiyede karşıladığı, [N.Z.A.nın] timin hazır olup olmadığını sorduğu ve kışlaya herhangi bir girişe izin verilmemesi yönünde emir aldığı, saat 03:55'e kadar verilen emir ve talimatlar doğrultusunda kışla nizamiyesinde beklediği, saat 03:55 sularında [N.Z.A.nın] clio marka makam aracı ile gelerek Serdar'a kaç askerin bulunduğunu sorduğu, akabinde Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğünü koruma görevini aldık demesi üzerine sanık Serdar'ın anlamadım diye karşılık vermesi üzerine ilk defa mı duyuyorsun bizi takip et diye emir verdiği, ayrıca verilen emir üzerine kışla nizamiye odasında oturan [M.M.Ç.ye] de [N.Z.A.nın] emrini söylediği ve araca binmesi hususunda [M.M.Ç] ve erlere emir verdiği ve bu şekilde arkada bulunan land rover marka aracın ön kısmına [M.M.Ç] ile bindikleri, önde clio marka araç ve arkada ise Serdar Uzel'in en rütbeli Astsubay olarak dışarıya çıktıkları, [N.Z.A.nın] bulunduğu aracı arkadan takip ettikleri, iki araç ortak hakimiyet alanı içerisinde basın ekspres ve E-5 trafiğini bay pas ederek Çobançeşme istikametinden Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5'e çıktıkları, [N.Z.A.nın] lojman yolu da geçilerek Okmeydanı mevkiine kadar ortak hakimiyet alanı içerisinde geldikleri, yolda araç içerisinde panik bir vaziyette olduğu, nizamiyeden çıkış esnasında akrabaları ve arkadaşlarıyla vedalaşma maksatlı olarak telefon görüşmeleri yaptığı, olayın başından itibaren sanığın [N.Z.A.nın] hangi maksatlı olarak dışarıya çıktığını bildiği, arka araçta en rütbeli astsubay olması ve geri dönme imkanı varken geri dönmediği, [N.Z.A.nın] aracını takip ettiği, araç durdurulduğunda askerlerine ateş edilmeyeceğini ve silahların boş olarak teslim edileceği yönünde emirler verdiği anlaşılmıştır.

Her ne kadar sanık Serdar Uzel atılı suçlamayı kabul etmediğini, nizamiyeye giriş yaptığında sanık [N.Z.A.yla] görüşmediğini, [N.Z.A.nın] hangi maksatla dışarıya çıktığını bilmediğini, çıkış yaptıktan sonra inşallah polise yardım maksatlı olarak gittiği yönünden düşünce içerisinde olduğunu, darbe karşıtı olduğuna dair özetle savunma ve beyanda bulunmuş ise de; sanığın akşamleyin saat 21:30 sularında içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada [B.K.nın] içtima alanına gelerek mobil timin hazırlanması yönünde emir alması üzerine paniklemesi, bu andan itibaren mobil timin hangi maksatla dışarıya çıkacağı yönünde bilgisi veya tahmininin olduğu, tanıklar [C.G.] ve [H.A.nın] beyanları değerlendirildiğinde, [N.Z.A.nın] kışlaya gelişi esnasında mobil timin hazır olduğuna dair [N.Z.A.ya] tekmil verdiği, kışladan çıkarken de yine aynı şekilde Türk Telekom binasına kontrol maksadı ile çıkış yapıldığı ve bu yönde emir aldığı, söz konusu emri açıkca duyduğu ve akabinde [M.M.Ç.ye] komutanım emir verdi dışarıya çıkacakmışız sen de gelecekmişsin diyerek [M.M.Ç.ye] emir verdiği, yakınlarıyla ve arkadaşlarıyla vedalaşması, seyir halinde iken sürekli ağlaması, [N.Z.A.yı] kastederek sende mi bunlardansın lan diyerek söylemlerde bulunması, Nizamiyeden çıkış saat diliminde herşeyin ayan beyan açık olduğu, polisin İstanbul genelinde kontrolü sağladığı, [N.Z.A.nın] Gayrettepe Türk Telekom Binasını kontrolü için polise yardım maksatlı olarak çıkmadığını bildiği, nizamiye çıkışından itibaren basın ekspres havaalanı bağlantı yolunun yoğun olarak araç ve insan trafiği ile ulaşıma kapalı olması, alternatif yollar kullanılarak basın ekspres

yolu ve E-5 trafiğinin bay pas edilerek Ataköy/Şirinevler Kuleli durağından E-5 yoluna çıkılması, [N.Z.A.nın] lojman istikameti de terk edilerek Okmeydanı mevkiine kadar seyir edilmesi hususları hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunma ve beyanlarına itibar edilmemiştir.

...

Sanıkların, somut olay çerçevesinde bilgi düzeyleri, olayın özellikleri, tecrübe, rütbe ve konumları gibi olgular nazara alındığında konusu suç oluşturan emrin, askeri hizmet alanında verildiği, amirin yetkili olduğu ve uyulmasında zorunluluk bulunduğu hususlarında yanılgıları nedeniyle kaçınılmaz bir hataya düşerek yerine getirmesi söz konusu olmadığı,

Sanıkların, icra hareketlerinden önce darbe girişiminden haberdar olduğuna dair delil bulunmadığı, sanık [M.M.Ç.nin] FETÖ/PDY örgütü üyesi olduğu anlaşılmış ise de; olay tarihinde söz konusu sanığın araçlar kışladan çıkarken son anda, aniden, kendiliğinden gelişen durum karşısında araca bindirildiği ve diğer üç sanığın ise örgütle bağının saptanmadığı, dört sanığın elverişli nitelikteki icra hareketlerine katkı sunmakla birlikte, sundukları katkının tek başına vahamet arz etmediği gibi fiilin işlenişi üzerinde müşterek hakimiyet kurduklarından da bahsedilemeyeceği, dört sanığın da zarar tehlikesi bakımından illi bir değer taşıdığında kuşku bulunmayan eylemlerinin, işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak (TCK madde 39/2-c) suretiyle Anayasayı ihlal suçuna yardım etmek kapsamında kaldığı anlaşılmakla sanıkların eylemine uyan TCK'nın 309/1 maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiş, sanıkların sabit suçu nedeniyle cezalarına 3713 sayılı TMK'nın 5/1 maddesi uygulanmış, sanıkların eyleminin yardım etme kapsamında kaldığı anlaşılmakla; cezalarından TCK'nın 39/2-c maddesi (39/1-1.cümle) gereğince indirim uygulanarak takdiren alt sınırdan (15 yıl) cezalandırılmışlardır. Sanık [M.M.Ç.nin] FETÖ/PDY örgütü üyesi olduğu, diğer sanıkların ise örgütle iltisakları hususunda karar anına kadar herhangi bir kanıt bulunmadığı nazara alındığında; sanık [M.M.Ç.nin] yaşanan darbe teşebbüsüne katılış biçimi, gerçekleştirdiği eylemin oluşturduğu tehlikenin boyutu, yardımın niteliği dikkate alındığında sanığın cezasında TCK'nın 39. maddesi uyarınca yapılan indirim oranında (diğer sanıklarla aynı oranda) herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmış ve sanıkların duruşmalardaki tavır ve davranışları, verilen cezanın gelecekleri üzerindeki olası etkileri nazara alınarak sanıkların cezasında TCK 62. maddesi gereğince takdiri indirim yapılmıştır."

17. Mahkûmiyet kararı, temyiz kanun yolundan geçerek 21/9/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 8/1/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; dosyada mevcut ve lehine olan delillerin değerlendirilmediğini, tanık beyanlarındaki aleyhine olan hususlar hükme esas alınmasına rağmen masumiyetini ispat eden beyanların -özellikle tanık S.A.nın- gerekçesiz olarak değerlendirme dışı bırakıldığını belirtmiştir. Ayrıca yeterli delil bulunmadığı hâlde hangi delillere ve hangi gerekçeye dayanıldığı açıklanmadan mahkûmiyetine karar verildiğini, bu suretle gerekçeli karar

hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde, Mahkemenin gerekçeli kararda delil olarak sıraladığı bilgi ve belgelere vurgu yapılmış; başvurucunun ve müdafiinin söz konusu verilere karşı iddia ve itirazlarını dile getirme fırsatı elde ettiği belirtilmiş; delil değerlendirmesinin yargılama mercilerinin yetkisinde olduğu ifade edilmiştir. Başvurucunun şikâyetlerinin esas itibarıyla yargılamanın sonucuna, delillerin değerlendirilmesine, hukuk kurallarının yorumuna ve uygulanmasına ilişkin olduğu, Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği vurgulanmıştır.

2. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü mahkemelere yüklenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi, 141. maddesinin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkını da güvence altına almaktadır. Öte yandan adil yargılanma hakkı, doğası gereği gerekçeli karar hakkını da içermektedir. Bu sebeple gerekçeli karar hakkı Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biridir (Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

26. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Mahkemelerin kararlarının davanın temeliyle ilgili olay, olgu ve hukuki sorunlar ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında ilgili ve yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

27. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve

savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermeleri gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak yargılama mercileri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

28. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmelidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

29. Mahkemelerin duruşma neticesinde ulaştıkları sonucun keyfî olup olmadığı ve/veya takdir yetkilerini ne yönde kullandıkları kararlarının gerekçelerinden anlaşılır. Bu nedenle uyuşmazlığın maddi ve hukuki sorunlarının nasıl çözüldüğü mahkemelerce yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır. Mahkemelerin kararlarında göstermeleri beklenen yeterli gerekçede ise soyut değerlendirmelerden ziyade kararın temelini oluşturan hukuki ve fiilî olguların belli edilmesi, olayın belirli olan şartlarının gözetilmesi ve dava konusu olguların tartışılarak varılan sonuçla bir bağ kurulması gerekir. Bu doğrultuda bir ceza davasında suçun sübutuna dayanak teşkil eden delillerin açıkça ve eylemlerle ilişkilendirilerek açıklanmasının gerekçeli karar hakkı açısından önemli olduğunun altı çizilmelidir (Adalet Sertan Ayhan [1. B.], B. No: 2019/7218, 5/9/2023, § 30).

30. Öte yandan istinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, ilk derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yasemin Ekşi, § 57). Ancak istinaf/temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların istinaf/temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Caner Kandırmaz [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

31. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak yargı mercilerinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerinin gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığını denetleme görevi olmadığı gibi yargı mercilerinin kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de görevi değildir (Halit Kabadağ [1. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda Mahkeme ilk olarak astsubay kıdemli çavuş olarak görev yapan başvurucunun askerî darbe teşebbüsünün gerçekleştiği tarihteki eylemlerini gözeterek darbe teşebbüsüne icrai hareketlerle katıldığı gerekçesiyle Anayasa'yı ihlal suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir.

33. Mahkûmiyet kararının temyiz incelemesinde Yargıtay; darbe teşebbüsüne ilişkin icra hareketlerinden önce örgütsel organizasyon içinde yer aldığı, darbe teşebbüsünden

haberdar bulunduğu ve şiddet içeren eylemlere katıldığı kanıtlanamayan başvurucunun Anayasa'yı ihlale yardım etme suçundan cezalandırılması gerektiği gerekçesiyle Mahkeme kararını bozmuştur (bkz. § 15). Mahkeme, bozma kararına uyarak başvurucunun Anayasa'yı ihlal suçuna yardım etmekten cezalandırılmasına karar vermiştir.

34. Mahkeme; gerekçeli kararda sabit kabul ettiği eylemlerle delilleri ilişkilendirirken başvurucunun darbe teşebbüsünün ilk saatlerinde içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğunu, mobil tim için hareket emri veren alay komutanının emrini sorguladığını, komutanın emrini tekrarlaması üzerine araca bindiğini, araçla seyir hâlinde iken sürekli ağladığını, komutanı kastederek "Sen de mi bunlardansın lan?" dediğini belirtmiştir (bkz. § 16). Bununla birlikte Mahkeme; olay anında askerî darbe teşebbüsünden haberi olduğunu kabul ettiği başvurucunun aldığı emir üzerine panikleyerek söylemlerini değiştirdiğini, mobil timin hazırlanması konusunda askerlere emir verdiğini, alay komutanının emri üzerine mobil timin kışladan ayrılırken polise yardım etmek maksadıyla hareket etmediğini bildiği hâlde bu araca bindiğini, Gayrettepe Türk Telekom Müdürlüğüne seyir hâlindeyken polisler tarafından durdurulması üzerine teslim olduğunu ifade etmiştir. Mahkeme, bu gerekçelerle başvurucunun konusu suç teşkil eden emir üzerine darbenin icrasını kolaylaştırmaya yönelen eylemleri gerçekleştirdiği kanaatine ulaşarak anılan suçtan mahkûmiyetine karar vermiştir.

35. Mahkûmiyet kararında ilgili ve yeterli bir gerekçenin varlığından söz edilebilmesi için kişinin dışa yansıyan davranışlarına göre bir sonuca ulaşılması amacıyla lehine ve aleyhine tüm delillerin bir arada değerlendirilmesi gerekir.

36. Başvurucu, yargılama sürecinde dinlenen tanıkların özellikle tanık S.A.nın beyanlarında yer alan lehine hususların dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Tanık S.A. ifadesinde başvurucunun alay komutanının kışladan çıkma emri vermesi üzerine "Anlamadım." demesine rağmen komutanın azarlaması nedeniyle araca bindiğini, yola çıkıldığında komutan hakkında "Sen de mi bunlardansın lan?" diyerek küfrettiğini, "İnşallah polise yardıma gidiyoruzdur." dediğini, ağladığını, ailesini arayarak helallik istediğini, araçtaki askerlere "Kimse silahlarına mermi sürmeyecek, halk veya polisle münakaşaya girmeyecek." şeklinde emir verdiğini belirtmiştir.

37. Yargılama sonucunda ulaşılan sonuç ile karara etkili olabilecek hususlar arasında bağ kurulması, hükme esas alınan ve alınmayan deliller gösterilerek hükme esas alınmayan delillere itibar edilmemesinin gerekçesi kararda açıklanmalıdır. Tanık S.A.nın beyanlarının başvurucunun üzerine atılı suçun sübutu bakımından dışa yansıyan davranışlarını gösteren, yargılamanın sonucuna etkili ve oldukça önemli olan deliller olduğunda şüphe yoktur. Buna rağmen gerekçeli kararda anılan tanığın başvurucunun lehine olan beyanları değerlendirmeye tabi tutulmamış, bu beyanlara neden itibar edilmediği açıklanmamış, başvurucunun bu hususta ki savunmalarına yeterli bir gerekçeyle yanıt verilmemiştir.

38. Diğer taraftan kararda başvurucunun darbe teşebbüsünün ilk saatlerinde içtima alanında darbe karşıtı söylemlerde bulunduğu esnada kışla komutanı tarafından çağrılarak bir şeyler söylenmesi sonrasında söylemlerini değiştirdiği belirtilmiş ancak bu kanaate nasıl ulaşıldığına ilişkin olarak herhangi bir gerekçeye de yer verilmemiştir.

39. Bu itibarla başvuru konusu olayın koşullarında başvurucunun üzerine atılı suçu işlemediğine dair savunmasını destekleyebilecek ve davanın sonucuna etkili hususların gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmadığı, başvurucunun iddialarına cevap verilmediği anlaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

41. Başvurucunun;

i. Hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen suçlu gibi muamele görerek savunması dahi alınmadan mesleğinden çıkarılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Remziye Duman ([2. B.], B. No: 2016/25923, 20/7/2017, §§ 35-49) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. Mahkemeden talep etmesine rağmen masumiyetini gösteren delillerin toplanmaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının toplanmadığı iddia edilen delillerin somutlaştırılmadığı ve iddianın temellendirilmediği dikkate alınarak Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

42. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.000.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

44. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

45. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/425, K.2020/45) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİT ERAY TOSUN VE KORAY TOSUN

B. No: 2021/24997 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/24997

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HALİT ERAY TOSUN VE KORAY TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/24997)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucular : 1. Halit Eray TOSUN 2. Koray TOSUN

Vekili : Av. Kenan SİDAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu kişilerin yaralanması ve bu olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/5/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucular Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturmasıyla İlgili Süreç

6. On dört kolluk amir ve memuru tarafından 13/6/2020 günü saat 21.10'da düzenlenen tutanağa göre COVID-19 küresel salgınının kontrol altına alınması amacıyla idari makamlarca alınan tedbirlere uyulup uyulmadığını denetlemek için bazı kolluk görevlileri, 17.35 sıralarında başvurucu Halit Eray Tosun tarafından işletilen kafeye gitmiş; kafede sosyal mesafe ve maskeyle ilgili kuralları ihlal ettiği tespit edilen kişiler hakkında gerekli idari işlemlerin tesisi için sözü edilen kişilerin kimlik belgelerini toplamıştır. Tutanak düzenleyecekleri esnada başvurucu Halit Eray Tosun'un ağabeyi olan başvurucu Koray Tosun, kolluk görevlilerine “Sizin ekmeğinizi biz veriyoruz. Siz kimsiniz de benim müşterime ceza yazıyorsunuz? Hemen topladığınız kimlikleri geri verin!” diye bağırmıştır. Muhtemel direnme için telsizle takviye ekip istenince başvurucu Koray Tosun, kolluk görevlisinin eline vurarak elindeki telsizi yere düşürmüştür. Sonrasında başvurucular ile E.R. ve E.Ö. kolluk görevlilerinin yerdeki telsizi almasına izin vermeyip kolluk görevlilerini iterek işyerinin dışına çıkarmıştır. Bu esnada bir kolluk görevlisinin kollarında çizikler oluşmuştur. Başvurucu Halit Eray Tosun sesini yükselterek kolluk görevlilerine hakaret etmiştir. O esnada olay yerine takviye ekip gelmiştir. Direnmemeleri konusunda yapılan uyarılara rağmen başvurucu Halit Eray Tosun hakaretamiz tavrını sürdürmüştür. Yakalama işleminin yapılması için harekete geçildiği sırada E.R. ve E.Ö., kolluk görevlilerini itekleyerek görevlerini yapmalarına engel olmuştur. Yaşanan arbede esnasında kolluk görevlilerinin elindeki kimlikler biri tarafından alınmıştır. Bu durum karşısında yeni takviye ekip istenmiştir. Direnen kişilerin eylemleri nedeniyle yere düşen bir başka kolluk görevlisinin elinde çizikler meydana gelmiştir. Başvurucu Koray Tosun sesini yükselterek kolluk görevlilerine tehditkâr sözler söylemiştir. Takviye ekibin gelmesi sonrasında yakalama işlemi icra edilmek istendiğinde başvurucu Koray Tosun, bir kolluk görevlisinin kulağına yumruk atıp gömleğini yırtmış ve bu kişiyi itmiştir. Sözü edilen görevli ayrıca ayağına darbe almıştır. Başvurucu Halit Eray Tosun kolluk görevlilerine hakaret ve tehdit içeren sözler söyleyip saldırmıştır. Bu esnada bir kolluk görevlisi başvurucu Halit Eray Tosun'un attığı yumrukla sol yanağından yaralanmıştır. Yanakta kanama ve açılma oluşmuştur. Ayrıca bu görevlinin güneş gözlüğü ile telsizi yere düşerek kırılmıştır. Başvurucu Koray Tosun su şişesiyle bir kolluk görevlisinin kafasına vurmuştur. Başvurucu Halit Eray Tosun ile E.Ö. direnişlerini kıracak ölçüde kademeli olarak güç kullanılmak suretiyle yakalanmıştır. Başvurucu Halit Eray Tosun saldırgan tavırlarını sonrasında da sürdürmüştür. Görevlilere taş atan E.R.ye karşı da direncini kıracak şekilde kademeli olarak güç kullanılmıştır. Başvurucu Koray Tosun işyerine girip kapıyı kapatmış, pencereden kolluk görevlilerine tehdit ve hakaret içeren sözler sarf etmiştir. İşyerindeki bir kişinin kapıyı açması sonrasında başvurucu Koray Tosun da yakalanmıştır.

7. Kolluk görevlileri tutanakta bahsi geçen telsizlerin, yırtılan gömleğin ve kırılan gözlüğün fotoğraflarını çekmiştir.

8. Olay nedeniyle Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme, mala zarar verme ve kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret suçlarından soruşturma başlatmıştır. Bu soruşturma kapsamında başvuruculara

gözaltına alınmasına karar verilmiştir.

9. Başvuruculaların gözaltına giriş raporları olay günü saat 19.06 sıralarında Diyarbakır Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesinde görevli bir doktor tarafından düzenlenmiştir. Başvurucu Koray Tosun hakkında düzenlenen raporda sol kaş üstünde 4-5 cm'lik kesi, sol maksillerde (üst çeneyle ilgili) morluk, sağ göz altında morluk, sol göğüs üstünde ekimoz olduğu belirtilmiş ve yaraların etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği ifade edilmiştir. Başvurucu Halit Eray Tosun hakkında düzenlenen raporda ise üç ön dişinin kırık olduğu, ayrıca kafatasının sağ tarafındaki bir bölgede kesi, sağ kaş üstünde morluk ve şişlik, sol omuz üzerinde ekimoz bulunduğu belirtilmiş; yaralanmanın etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilip giderilemeyeceğinin tespiti için diş hekimince başvurucunun muayene edilmesi gerektiği açıklanmıştır.

10. Kolluk görevlileri hakkında düzenlenen adli muayene raporlarına göre M.E.nin sol kulak kepçesi eritemli ödemli görünümde, sol kulak zarı boyun sol tarafında eritemli alanlar, sol ön kol sırtında çizgi şeklinde üç abrazyon, iki kulağında da hafif işitme kaybı mevcuttur. T.K.nın her iki el bileğinin ön yüzünde eritemli lezyon ile frontol bölgede, sağ kulak kepçesinde ve sağ kulak zarında eritem bulunmaktadır. Ş.K.nın sağ kolunun dirseğinde ve sağ elinin üçüncü ve dördüncü parmaklarında çizik şeklinde altı abrazyon vardır. A.Y.nin sol yanak elmacık kemiği üzerinde 3 cm'lik sıyrık bulunmaktadır ancak kalan iz 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 87. maddesi kapsamında sabit iz niteliğinde değildir. T.K. muayene sırasında sağ ayak bölgesinde ağrı tarif etmiştir.

11. Başvurucu Koray Tosun şüpheli sıfatıyla müdafileri eşliğinde verdiği kolluk ifadesinde; polislerden maskeli müşteriler hakkında idari yaptırım tutanağı düzenlememelerini istediklerini, polis memurları ile kardeşi Halit Eray Tosun'un tartışmaya başladığını, kardeşinin polislerle işyerinin kapısına doğru gittiği sırada bir polisin kardeşinin sırtına vurduğunu, kardeşiyle polislere karşı seslerini yükselttiklerini, dışarı çıktıklarında beyaz gömlekli bir polisin “Bunu da alın!” dediğini iddia etmiştir. Başvurucu Koray Tosun ifadesinin devamında beyaz gömlekli polisin kendisine vurduğunu, sonrasında altı kişinin üzerine çullandığını, kendisini işyerine kapattığını, bazı polislerin hakaret ettiğini, polis merkezine götürülmesinin ardından beyaz gömlekli polisin kendisini dördüncü kata çıkardığını, burada beş kişinin yüzüne ve gözüne vurduğunu, daha sonra hastaneye götürüldüğünü öne sürmüştür.

12. Başvurucu Halit Eray Tosun müdafileri eşliğinde şüpheli olarak verdiği kolluk ifadesinde; denetime gelen polislerin sosyal mesafe kuralına uyan müşterilere de idari yaptırım uygulamak istemeleri üzerine duruma itiraz ettiğini, polis merkezine gidilmesi gerektiği söylenince kapıya yöneldiğini, bu sırada sırtına itermiş gibi yumrukla vurulduğunu, duruma tepki göstermesi üzerine bağrışarak kapı önüne çıktıklarını, ağabeyi Koray Tosun'u altı polisin darbettiğini, ağabeyini kurtaramadığını ve bu polislerin kendisini de darbettiğini, o esnada biber gazı sıkıldığını, kısa süreli bir baygınlık geçirdiğini, kendine gelince dört polis tarafından darbedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca darbelerin çok ciddi olmadığını, polis merkezinin dördüncü katındaki asayiş bekleme salonuna geldiklerinde yüzüne darbe aldığını, dişlerini yerde gördüğünü, kafasına telsizle vurulduğunu, o sırada kendisini E.R.nin izlediğini, E.R.nin izlememesi için gözüne biber gazı sıkıldığını, altı polisin yeniden kendisini darbettiğini, yaklaşık on dakika baygınlık geçirdiğini, hakkında düzenlenen adli rapordaki yaralaların asayiş bekleme salonunda maruz kaldığı eylemlerin sonucu olduğunu ifade etmiştir.

13. E.Ö. şüpheli sıfatıyla müdafileri eşliğinde verdiği kolluk ifadesinde olayın meydana geldiği işyerinde işçi olarak çalıştığını, başvurucu Halit Eray Tosun'un müşterilere idari yaptırım uygulanmaması için polislere ısrar ettiğini, başvurucunun polis merkezine gitmek amacıyla kapıya doğru gittiği esnada kısa boylu, hafif kilolu, sarışın bir polisin başvurucunun sırtına vurduğunu, sonrasında takviye polis ekibi geldiğini, polislerin başvuruculara dövüp onlara hakaret ettiğini, biber gazı kullandığını iddia etmiştir. E.Ö. ayrıca kapısında "Asayiş" yazan odada polislerin biber gazı sıkıp kendilerini dövdüğünü öne sürmüştür.

14. E.R. şüpheli sıfatıyla müdafileri eşliğinde verdiği kolluk ifadesinde; bir polis memurunun başvurucu Halit Eray Tosun'u sırtından itmesinden, altı polis memurunun başvuruculara dövmesinden, biber gazı kullanmasından, kapısında "Asayiş" yazan odada polislerin biber gazı sıkıp kendilerini dövmesinden söz etmiştir. E.Ö.nün beyanına bakılırsa beyaz gömlekli bir polis, başvurucu Halit Eray Tosun'u hem dövmüş hem de ona hakaret etmiştir.

15. Olaya karışan polis amir ve memurları olan T.K., M.E., A.Y. ve Ş.K. şikâyetçi olarak, H.C. ise bilgi sahibi olarak polis merkezinde ifade vermiştir. Ayrıca zabıta memuru M.A.T.nin bilgi sahibi sıfatıyla polis merkezinde ifadesi alınmıştır. Sözü edilen ifadelere göre;

i. Başvuruculara itmesi nedeniyle yere düşüp elinden yaralanan, kafasına su şişesiyle vurulan ve işyeri içinde elindeki telsize vurulan polis, Ş.K.dır.

ii. Kulağına yumruk atılıp gömleği yırtılan ve sonrasında itilen polis, T.K.dır. T.K. ayrıca kim olduğu tespit edilemeyen bir kişinin saldırısı nedeniyle ayağına darbe almıştır.

iii. Yanağına yumruk atılıp güneş gözlüğü ile telsizine zarar verilen polis, A.Y.dir.

iv. Elinden kimlik belgeleri alınan polisler, Ş.K. ile M.E.dir.

v. İşyerinde yere düşürülen telsiz kırılmıştır.

16. Başvuruculara gözaltından çıkış raporları 14/6/2020 günü saat 13.06 sıralarında Diyarbakır Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesinde görevli bir başka doktorca düzenlenmiştir. Yapılan muayenelerde önceki muayenelerde saptananlara ek bir bulgu tespit edilmemiştir.

17. Cumhuriyet savcısı 14/6/2020 tarihinde başvurucular ile E.Ö. ve E.R.nin ifadesini almıştır. Başvurucu Koray Tosun ifadesinde su şişesi fırlattığını ancak birine isabet edip etmediğini hatırlamadığını beyan etmiştir. Cumhuriyet savcısı; başvurucu Koray Tosun'un ifadesini içeren tutanağa sol gözünün mor, sağ dirseği ile sol kaşının çizilmiş olduğunu, boynunun ön bölgesinde de çizik bulunduğunu gördüğüne ilişkin kayıt düşmüştür. E.Ö.nün ifadesine göre denetim için işyerine öncelikle iki polis ile bir zabıta memuru gitmiş, bu kişiler hemen fotoğraf çekmeye ve kamera kaydı almaya başlamıştır. Başvurucular ile E.Ö. ve E.R.nin müdafileri olaya şahit olup karakola götürülen dört kişinin ismini bildirmiştir. Anlaşıldığına göre bu tanıklar başvuruculara yanında çalışan kişilerdir.

18. Başvurucular, ifadelerinin alınmasının akabinde serbest bırakılmıştır.

19. E.Ö. ve E.R. maruz kaldıklarını iddia ettikleri muameleler nedeniyle 6/7/2020 tarihinde Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık, bu suç duyurusu nedeniyle başlattığı soruşturmayı başvurucular ve E.Ö. ile E.R. hakkında yürütülen soruşturmayla birleştirmiştir.

20. Olay yerine ilişkin görüntüler, Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS) kayıtları ve polis

merkezi amirliğinin içini ve çevresini (giriş-çıkış bölümü dâhil) görüntüleyen kameraların kaydettiği görüntüler temin edilerek Cumhuriyet savcısınca bir bilirkişiye incelettirilmiştir. Bilirkişi tarafından hazırlanan 24/12/2021 (UYAP'a 23/12/2021 tarihinde kaydedildiği dikkate alındığında 23/12/2021 olması gerekir.) tarihli raporda; olayın meydana geldiği işyerinin içini görüntüleyen bir kayıt bulunmadığı, kayıtlarda işyerinin önünde bir hareketlilik görüldüğü ancak kameranın uzak bir konumda olması nedeniyle tespit yapılamadığı ve başvuruculara polis merkezinde darbedildiğine ilişkin bir görüntü kaydı olmadığı belirtilmiştir. Rapordan anlaşıldığına göre şüpheliler polis merkezine 13/6/2020 tarihinde 17.50-18.01 saatleri arasında getirilmiştir. Ayrıca polis merkezinin içiyle ilgili görüntüler nezarethanelere, nezarethanelerin bulunduğu koridora, “merkez nöbetçi odası” ile 1 ve 2 numaralı mukayyit odalarına ilişkindir.

21. Başsavcılık 31/3/2022 tarihinde A.Y., M.E., Ş.K. ve T.K. hakkında kasten yaralama suçundan ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verip başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme, mala zarar verme ve kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret; E.Ö. ve E.R. hakkında ise görevi yaptırmamak için direnme ve mala zarar verme suçlarından kamu davası açmıştır. Başsavcılık kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verirken bilirkişi raporu ile aşağıda içeriği bahsedilecek olan başvuruculara konuyla ilgili suç duyurusu üzerine yürütülen soruşturmada varılan sonucu da dikkate almıştır.

22. Başvurucular, vekilleri aracılığıyla öğrenmelerine rağmen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmemiştir.

23. Başvurucular hakkında açılan dava Diyarbakır 12. Asliye Ceza Mahkemesi önünde derdesttir.

B. Başvuruculara Suç Duyurusu Üzerine Yürütülen Ceza Soruşturmasıyla İlgili Süreç

24. Başvurucular, işkenceye maruz kaldıkları iddiasıyla 22/6/2020 tarihinde Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuruculara vekillerince kaleme alınan suç duyurusuyla ilgili dilekçede kısaca şu iddialar yer almıştır:

i. Polis memurları olayların meydana geldiği işyerinde başvuruculara işkence etmiştir.

ii. Bir polis memuru silahını doğrultarak başvurucu Koray Tosun'u tehdit etmiştir. Bu olay Sur Çarşı Polis Merkezinde görevli Komiser Ç.K.nın huzurunda yaşanmıştır.

iii. Başvurucu Halit Eray Tosun, işyerinin 50 m uzağındaki polis merkezine götürülürken yüzünde ve vücudunda yara izi bulunmamaktadır. Başvurucuda meydana gelen yaralar, direnme sırasında değil gözaltında tutulduğu süreçte meydana gelmiştir. Başvurucunun polis merkezine giriş anını gösteren kayıt, başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturmasında getirtilmemiştir.

iv. Gözaltında yapılan muayeneler sırasında başvuruculara elleri arkalarında kelepçelidir ve muayeneler polislerin huzurunda yapılmıştır.

v. Sözü edilen muameleler tüm polislerin şahitliğinde yapılmıştır. Dolayısıyla işkenceye göz yuman polisler de işkence yapan polisler kadar olaydan sorumludur.

25. Anılan dilekçeye başvuruculara gözaltında tutuldukları süreçte vekillerince çekildiğini iddia ettikleri bazı fotoğraflar da eklenmiştir.

26. Başsavcılık 24/6/2020 tarihinde başvuruculara polis merkezine giriş ve çıkış anlarını gösterir kamera kayıtları ile olay yerini gösterir kamera ve KGYS kayıtlarının temin edilerek

gönderilmesi için Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazmıştır. Bu müzekkereye Çarşı Polis Merkezince verilen cevapta görüntülerin daha önce başvurucular hakkında yürütülen ceza soruşturmasına ilişkin dosyaya gönderildiği belirtilmiş ve cevabı içerir yazının ekinde iki polis memurunca düzenlenmiş iki çözümleme tutanağı Başsavcılığa gönderilmiştir. Bu tutanakların ilkinde; beş kişinin 18.02'de kollarından tutularak görevlilerce polis merkezine getirildiği, beyaz giyimli kişinin merdivenleri çıkmasının akabinde yere düştüğü, sonrasında görevlilerce kolları tutularak ayağa kaldırıldığı ve yürümekte zorluk çektiği açıklanmıştır. Söz konusu tutanakta ayrıca sözü edilen kişilerin 20.14'te ifade alma odasına, 22.11'de de nezarethaneye götürüldüğü, ertesi gün 13.00'te polis merkezinden çıkarıldıkları, tutuldukları bazı yerlerin kamera açısında olmadığı, izlenen görüntülerde darba rastlanmadığı ifade edilmiştir. İkinci tutanakta ise olay yerinde beyaz giyimli birinin 17.38'de polisten kaçtığı, polisin şahsı kovaladığı, bu şahsın kameranın görüntü açısından çıktığı, bir müddet sonra beş şahsın polis merkezine getirildiği açıklanmıştır.

27. Başsavcılık 26/11/2020 tarihinde şüpheli ya da şüphelilerin tespit edilerek savunmalarının alınması, olay hakkında bilgi sahibi olan kişilerin belirlenerek beyanlarının tespiti, olayın meydana geldiği yerde güvenlik kamerasının bulunup bulunmadığının saptanarak olay anını gösteren görüntünün CD'ye aktarılarak çözümlenmesi, ayrıca olayın aydınlatılmasını sağlayacak her türlü delilin toplanması için ilgili kolluk birimine talimat vermiştir. Bu talimatın yerine getirilip getirilmediği tespit edilememiştir.

28. Başsavcılık 6/1/2021 tarihinde başvurucular hakkında yürütülen soruşturma kapsamındaki delilleri de dikkate alarak soruşturmayı sonlandırıp A.Y., M.E., Ş.K. ve T.K. hakkında görevi kötüye kullanma suçundan kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, alınan adli tıp raporlarına göre başvuruculara yaralanmasının basit tıbbi müdahale ile giderilebilir ölçüde hafif olduğu, başvurucuların iddialarındaki vahamet ile adli raporların uyumlu olmadığı, zor kullanma yetkilerini aşarak başvuruculara hakaret edip başvurucuları darbettikleri iddiasıyla şüpheliler hakkında kamu davası açılmasını gerektirir yeterli şüphe oluşturacak delilin elde edilemediği belirtilmiştir.

29. Başvurucular; kamera görüntülerine göre polis merkezine girdikleri sırada yüzlerinde ve vücutlarında yara izi olmadığını, şikâyete konu eylemlerin polis merkezinde saatlerce maruz kaldıkları eylemler olduğunu, polislerin kişisel husumetle bu eylemi ika ettiklerini, adli raporlar ve kamera görüntüleri ile işkenceye uğradıklarının sabit olduğunu belirterek Başsavcılıkça verilen karara itiraz etmiştir.

30. Başvuruculara itirazı Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğince 2/4/2021 tarihinde reddedilmiştir. Bu kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda açıklanan bilgiler ışığında tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; soruşturmaya konu olayda beyanlardan anlaşılacağı üzere, görevli polis memurlarının maske takma ve sosyal mesafe kurallarına ilişkin [H...] Kafe isimli işyerinde yapmış oldukları denetim esnasında işyeri sahibi/işletmecisi olduklarını beyan eden müştekilerin taşkınlık yapıp, polis memurlarının görevlerini yerine getirmelerine engel oldukları ve hakaret içerikli söylemlerde bulundukları; şüphelilerin, kamu görevi vasfı ile müdahale ettikleri olayda direnç gösteren müştekilere karşı PSVK'nun 16/2 ve 16/3.a maddeleri uyarınca zor kullanma yetkisi sınırları çerçevesinde müdahalede bulunduğu, müştekiler hakkında düzenlenen adli tıp raporlarında BTM ile giderilebilir şekilde yaralanmış oldukları anlaşılmakla, itiraza konu

kararda belirtilen gerekçelerin yerinde olduğu, soruşturmanın genişletilmesine gerek görülmediği ve kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmadığı, bu haliyle verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu anlaşıl[mıştır]...

..."

31. Başvurucular, nihai kararı 14/4/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucular 13/6/2020 tarihinde yapılan idari denetim sırasında yaşanan tartışma sonrasında kolluk görevlilerince darbedildiklerini, kendilerine biber gazı da sıkıldığını, daha sonra götürüldükleri polis merkezinin dördüncü katındaki Asayiş Bekleme Salonu'nda insanlık dışı uygulamalara ve işkenceye maruz kaldıklarını iddia etmiştir. Başvurucular ayrıca haklarında düzenlenen adli raporlara da değinerek maruz kaldıkları muameleler nedeniyle yaralandıklarını öne sürmüştür. Başvurucular son olarak kamera kayıtlarının Başsavcılıkça talep edilmediğini, tanıkların dahi dinlenmediğini, 22/6/2020 tarihinde suç duyurusunda bulunduklarını ve polis merkezinin girişiyle içini kaydeden kameralara ait görüntülerin soruşturma dosyasına eklenmesini istediklerini, soruşturma dosyasına giren görüntülerin muhtemelen KGYS kayıtları olduğunu, polis merkezine girdiklerinde yüzlerinde ve vücutlarında bir darp izi bulunmadığını ileri sürmüştür. Başvuruculara göre kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

34. Bakanlık görüşünde, başvuruculara usul güvencelerinden yararlandığı ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

35. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

36. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

38. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının

ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

39. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

40. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin veya edilgin direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (Oğulcan Yiğit Özdemir [1. B.], B. No: 2020/16726, 17/9/2024, § 19; ayrıca bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

41. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

42. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

43. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için

aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

44. Başvuruya konu olayda COVID-19 küresel salgınının kontrol altına alınması için idari makamlarca alınan tedbirlere uyulup uyulmadığını denetlemek üzere bazı kolluk görevlileri ile belediye zabıtasının başvuruculların işlettiği kafeye gittiği, tedbirlere uyulmadığına yönelik tespit uyarınca müşteriler hakkında idari yaptırım kararı tutanağı düzenlenmek istendiği ancak başvuruculların bu duruma itiraz ettiği, sonrasında başvurucular ve başvuruculların işyerinde çalışan bazı kişiler ile kolluk görevlileri arasında arbede yaşandığı, arbede sırasında bazı kolluk görevlilerinin vücutlarının çeşitli yerlerinden yaralandığı, iki telsizin zarar gördüğü, bir kolluk görevlisinin gömleğinin yırtıldığı, bir başka kolluk görevlisine ait güneş gözlüğünün de kırıldığı anlaşılmıştır (bkz. §§ 6, 7, 10, 15).

45. Olay nedeniyle Başsavcılık, başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme, mala zarar verme ve kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret suçlarından soruşturma başlatmış ve güç kullanılarak yakalanan başvurucular 17.50-18.01 saatleri arasında Çarşı Polis Merkezine götürülmüştür (bkz. §§ 8, 20). Bu sırada başvuruculların yüzünde ve/veya vücutlarında darp izi bulunup bulunmadığına dair bir bilgi başvuru dosyasında bulunmamaktadır. Sonrasında başvurucular, haklarında adli rapor aldırılmak üzere Diyarbakır Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesine götürülmüştür. Bahse konu raporlar bu hastanede görevli bir doktor tarafından düzenlenmiştir. Başvurucu Koray Tosun hakkında düzenlenen raporda sol kaşta, sol maksillerde, sağ göz altında ve sol göğüs üstünde bazı bulgular tarif edilmiştir. Başvurucu Halit Eray Tosun hakkında düzenlenen raporda ise üç ön dişinin kırık olduğu, ayrıca kafatasının sağ tarafındaki bir bölgede kesi, sağ kaş üstünde morluk ve şişlik, sol omuz üzerinde ekimoz bulunduğu belirtilmiş; yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilip giderilemeyeceğinin tespiti için diş hekimince başvurucunun muayene edilmesi gerektiği açıklanmıştır (bkz. § 9).

46. Başvurucu Koray Tosun müdafii eşliğinde verdiği ifadede beyaz gömlekli polisin kendisine vurduğunu, sonrasında altı kişinin üzerine çullandığını, kendisini işyerine kapattığını, bazı polislerin kendisine hakaret ettiğini, polis merkezine götürülmesinin ardından beyaz gömlekli polisin kendisini dördüncü kata çıkardığını, burada beş kişinin yüzüne ve gözüne vurduğunu iddia etmiştir. Başvurucu Halit Eray Tosun da müdafii eşliğinde alınan kolluk ifadesinde altı polis tarafından darbedildiğini, o esnada biber gazı sıkıldığını, kısa süreli bir baygınlık geçirdiğini, kendine gelince dört polis tarafından darbedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ifadesinin devamında polis merkezinin dördüncü katındaki asayiş bekleme salonuna geldiklerinde yüzüne darbe aldığını, dişlerini yerde gördüğünü, kafasına telsizle vurulduğunu, o sırada kendisini E.R.nin izlediğini, E.R.nin gözüne izlememesi için biber gazı sıkıldığını, altı polis memurunca yeniden darba maruz bırakıldığını, yaklaşık on dakika süreyle baygınlık geçirdiğini, hakkında düzenlenen adli rapordaki yaraların asayiş bekleme salonunda maruz kaldığı eylemlerin sonucu olduğunu öne sürmüştür. Cumhuriyet savcısı 14/6/2020 tarihinde başvurucular ile E.Ö. ve E.R.nin ifadesini almış ve başvurucu Koray Tosun ifadesini içeren tutanağa sol gözünün mor, sağ dirseği ile sol kaşının çizilmiş olduğunu, boynunun ön bölgesinde de çizik bulunduğunu gördüğüne ilişkin kayıt düşmüştür. Başvurucular ifade sırasında aynı işyerinde çalışan dört

tanığın ismini bildirmiştir (bkz. §§ 11, 12, 17).

47. Başsavcılık; başvuruculara iddialarına, başvurucular hakkında düzenlenen adli raporların içeriğine ve Cumhuriyet savcısının başvurucu Koray Tosun ile ilgili gözlemine rağmen başvurucular konuyla ilgili suç duyurusunda bulununcaya kadar başvuruculara iddiaları hakkında hiçbir işlem yapmamıştır. Bu nedenle başvuruculara bildirdiği tanıkların ifadeleri de alınmamıştır. Ayrıca E.Ö. Cumhuriyet savcısına verdiği ifadede denetim için işyerine gelen iki polis ile bir zabıta memurunun hemen fotoğraf çekmeye ve kamera kaydı almaya başladığını söylemesine rağmen (bkz. § 17) başvuruya konu olay hakkında görüntü içermesi muhtemel kamera kaydının temini ve incelenmesi için adım atılmamıştır.

48. Başvuruculara suç duyurusu üzerine başlatılan soruşturma kapsamında Başsavcılıkça 24/6/2020 tarihinde başvuruculara polis merkezine giriş ve çıkış anlarını gösterir kamera kayıtları ile olay yerini gösterir kamera ve KGYS kayıtlarının temin edilerek gönderilmesi için Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmıştır. Bu müzekkereye Çarşı Polis Merkezince verilen cevapta görüntülerin daha önce başvurucular hakkında yürütülen ceza soruşturmasına gönderildiği belirtilmiş ve cevabı içerir yazının ekinde iki polis memurunca düzenlenmiş iki çözümleme tutanağı Başsavcılığa gönderilmiştir (bkz. § 26). Başsavcılık bu cevabi yazı ve ekleri ile yetinmiştir. Ne var ki başvurucular, Çarşı Polis Merkezinin 4. katında maruz kaldıkları bazı muamelelerden de yakınmıştır. Bu bakımdan Başsavcılığın Çarşı Polis Merkezinin gönderdiği yazı ve ekleriyle yetinmesi soruşturmanın bağımsızlığına gölge düşürmüştür.

49. Başsavcılık şüpheli ya da şüphelilerin tespit edilerek savunmalarının alınması, olay hakkında bilgi sahibi olan kişilerin belirlenerek beyanlarının tespiti, olayın meydana geldiği yerde güvenlik kamerasının bulunup bulunmadığının saptanarak olay anını gösteren görüntünün CD'ye aktarılarak çözümlenmesi, ayrıca olayın aydınlatılmasını sağlayacak her türlü delilin toplanması için ilgili kolluk birimine talimat verse de bu talimatın yerine getirildiğine ilişkin hiçbir bilgi yoktur. Bu bakımdan;

i. Şüphelilerin tespitine ve teşhisine yönelik çalışma yapılmamıştır.

ii. Başvuruculara yaptıkları suç duyurusuna ilişkin dilekçede bir polis memurunun başvurucu Koray Tosun'u Sur Çarşı Polis Merkezinde görevli Komiser Ç.K.nın huzurunda silahla tehdit ettiği iddia edilmesine rağmen Ç.K.nın ifadesi alınmamıştır.

iii. Başvuruculara işyerine komşu işyerlerinde çalışanlar ve başvuruculara gözaltında tutulduğu sürede Çarşı Polis Merkezinde görevli bulunan kolluk görevlileri de dâhil olayın muhtemel tanıklarının belirlenmesi ve sonrasında ifadelerinin alınması için gerekli çaba gösterilmemiştir.

50. Başsavcılık, başvurucular hakkında yürütülen soruşturma kapsamındaki delilleri de dikkate alarak A.Y., M.E., Ş.K. ve T.K. hakkında görevi kötüye kullanma suçundan kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, alınan adli tıp raporlarına göre başvuruculara yaralanmasının basit tıbbi müdahale ile giderilebilir ölçüde hafif olduğuna ve başvuruculara iddialarındaki vahamet ile adli raporların uyumlu olmadığına işaret edilmiştir (bkz. § 28). Oysa başvurucu Halit Eray Tosun'un diş muayenesi yaptırılmamış ve böylece başvurucuyla ilgili kesin adli rapor aldırılmamıştır.

51. Anılan kararın verilmesi sonrasında Başsavcılık, başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme, mala zarar verme ve kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret suçları nedeniyle yürütülen soruşturma kapsamında olay yerine ilişkin görüntüleri, KGYS

kayıtları ile polis merkezi amirliğinin içini ve çevresini görüntüleyen kameraların kaydettiği görüntüleri bir bilirkişiye inceletmiştir. Bilirkişi tarafından hazırlanan raporda başka hususlar yanında başvuruculara polis merkezinde darbedildiğine ilişkin bir görüntü kaydı bulunmadığı belirtilmiştir ancak incelenen görüntülerin hiçbiri polis merkezinin 4. katında olduğu iddia edilen Asayiş Bekleme Salonu'na ilişkin değildir (bkz. § 20).

52. Anılan tespitler başvuruculara iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediği sonucuna varılması için yeterlidir.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

54. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu edilen soruşturmada başvuruculara tespit edilen yaraların başvuruculara işyerinde yaşanan arbede sırasında meydana gelip gelmediği, Çarşı Polis Merkezine girdikleri sırada başvuruculara yüzlerinde ve/veya vücutlarında darp izi bulunup bulunamadığı aydınlatılmamıştır. Bu nedenle kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden bu aşamada inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

V. GİDERİM

55. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

56. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

57. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

58. İhlalin niteliği dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 165.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Bununla birlikte maddi zarar ile ilgili bilgi ve belge sunulmadığından başvuruculara maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor.2020/25711) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 165.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENERJİ SANAYİ VE MADEN KAMU EMEKÇİLERİ SENDİKASI (2)

B. No: 2021/48905 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48905

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ENERJİ SANAYİ VE MADEN KAMU EMEKÇİLERİ SENDİKASI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/48905)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 10/8/2026 - 33336

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası

Vekili : Av. Candan DUMRUL KADIYORANOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kamu kurum ve kuruluşlarında özel güvenlik görevlisi olanların sendika kurma haklarının bulunmadığına dair işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle sendika hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu Sendika, internet sitesinde yer alan bilgilere göre 10/8/2001 tarihinde kurulmuş olup şu anda Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonuna (KESK) bağlı olarak enerji, sanayi ve maden hizmet kolunda faaliyet göstermektedir.

7. Başvurucunun beyanına göre Sendikanın örgütlülük alanında Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü de bulunmaktadır. Bu kapsamda başvurucu 2010 yılında DSİ'de örgütlenme faaliyetleri yürütmüş ve özel güvenlik hizmeti veren bazı DSİ çalışanları Sendikaya üye olmuştur.

8. DSİ 10. Bölge Müdürlüğü 19/1/2011 tarihli işlemiyle 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun kapsamında özel güvenlik çalışanlarının sendika üyesi olamayacakları gerekçesiyle bu kişilerin sendika üyeliklerini kabul etmemiş ve sendika aidatlarını başvurucu sendikaya yatırmamıştır.

9. Başvurucu Sendika 8/3/2011 tarihinde anılan işlemin iptali talepli dava açmıştır. Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 28/3/2012 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararda 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde kamu kurum ve kuruluşlarının özel güvenlik personelinin sendikaya üye olamayacağı düzenlemesine yer verildiği, bu yönüyle DSİ tarafından tesis edilen işlemin mevzuata uygun olduğu belirtilmiştir.

10. Kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay Onuncu Dairesi 14/5/2019 tarihinde onama kararı vermiştir. Kararda, her ne kadar dava konusu işlemin tesis edildiği 19/1/2011 tarihinden sonra 4/4/2012 tarihli ve 6289 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde yer alan "ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel güvenlik personeli" ibaresinin madde metninden çıkarıldığı ve güvenlik personeli açısından bu tarih itibarıyla sendikaya üye olunamayacağına ilişkin yasağın kaldırıldığı anlaşılmışsa da dava konusu işlem tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümleri doğrultusunda tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğu kabul edilmiştir.

11. Karar düzeltme istemi Danıştay Onuncu Dairesinin 11/3/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

12. Başvurucu nihai kararı 4/5/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 22/7/1981 tarihli ve 2495 sayılı mülga Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'un "Sendika, Dernek ve Siyasi Partilere Girme Yasağı" başlıklı 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Özel güvenlik teşkilatı personeli, sendika, dernek ve siyasi partilere üye olamazlar. ..."

14. 5188 sayılı Kanun'un "Yürürlükten kaldırılan kanun" başlıklı 27. maddesi şöyledir:

"22.7.1981 tarihli ve 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır."

15. 4688 sayılı Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve toplu sözleşme yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

16. 4688 sayılı Kanun'un bireysel başvuru tarihi itibarıyla "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin yürütmekle görevli oldukları kamu hizmetlerinin görüldüğü genel, katma ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşlarda kamu iktisadî teşebbüslerinde, özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle ya da bunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan banka ve teşekküller ile bunlara bağlı kuruluşlarda ve diğer kamu kurum veya kuruluşlarında işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlileri hakkında uygulanır."

17. 4688 sayılı Kanun'un "Sendika üyesi olamayacaklar" başlıklı 4/4/2012 tarihli değişiklik öncesi 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanuna göre kurulan sendikalara;

...

j) Emniyet hizmetleri sınıfı ve emniyet teşkilatında çalışan diğer hizmet sınıflarına dahil personel ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel güvenlik personeli,

...

üye olamazlar ve sendika kuramazlar."

18. 6289 sayılı Kanun'un 31. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"4688 sayılı Kanunun;

...

b) ... 'ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel güvenlik personeli' ibareleri madde metninden çıkarılmıştır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Sözleşmeler

19. 8/8/1951 tarihli ve 5834 sayılı Teşkilâtlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Müteallik 98 Numaralı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin Onanması Hakkında Kanun'la onaylanarak 14/8/1951 tarihinde yürürlüğe giren Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 98 No.lu Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 1: İşçiler çalışma hususunda sendika hürriyetine halel getirmeye matuf her türlü fark gözetici harekete karşı tam bir himayeden faydalanacaktır.

Böyle bir himaye bilhassa,

Bir işçinin çalıştırılmasını, bir sendikaya girmemesi veya bir sendikadan çıkması şartına tabi kılmak;

Bir sendikaya üye olması yahut çalışma saatleri dışında veya işverenin muvafakatı ile çalışma saatlerinde sendika faaliyetlerine iştirak etmesinden dolayı bir işçiyi işinden çıkarmak veya başka suretle onu izrar etmek; maksatları güden hareketlere mütaallik hususlarda uygulanacaktır.

Madde 2: İşçi ve işveren teşekkülleri, gerek doğrudan doğruya, gerek mümessilleri veya üyeleri vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşları, işleyişleri ve idarelerini müdahalede bulunmalarına karşı gerekli surette himaye edileceklerdir.

Bilhassa işçi teşekküllerini bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kontrolüne tabi kılmaya, bir işverenin veya bir işveren teşekkülünün kendi nüfuzu altına alınmış işçi teşekkülleri ihdasını tahrik etmeye veya işçi teşekküllerinin mali yollarla veya başka bir şekilde desteklemeye matuf tedbirler, bu maddedeki manası ile müdahale hareketlerinden sayılır.

...

Madde 4: Çalışma şartlarını kollektif mukavelelerle tanzim etmek üzere işverenler veya işveren teşekkülleriyle işçi teşekkülleri arasında ihtiyari müzakere usulünden faydalanılmasını ve bu usülün tam bir surette geliştirilmesini teşvik etmek ve gerçekleştirmek için lüzumu halinde milli şartlara uygun tedbirler alınacaktır.

Madde 5: Bu sözleşmede derpiş olunan teminatın ne gibi hallerde silahlı kuvvetler ve zabıta kuvvetlerine hangi ölçüde uygulanacağı milli mevzuatla tayin edilecektir.

..."

20. 25/11/1992 tarihli ve 3847 sayılı Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 Sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'la onaylanarak 12/7/1993 tarihinde yürürlüğe giren ILO 87 No.lu Sendika Özgürlüğü ve Sendikalaşma Hakkının Korunması Sözleşmesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 2:

Çalışanlar ve işverenler herhangi bir ayırım yapılmaksızın önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşulu ile bunlara üye olmak hakkına sahiptirler.

Madde 3:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler.

Kamu makamları bu hakkı sınırlayacak veya bu hakkın yasaya uygun şekilde kullanılmasına engel olacak nitelikte her türlü müdahaleden sakınmalıdırlar.

Madde 4:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri yönetsel yoldan feshedilme veya faaliyetten menedilmeye tabi tutulamazlar.

Madde 5:

Çalışanların ve işverenlerin örgütler, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her örgüt, federasyon veya konfederasyon, uluslararası çalışanlar ve işverenler örgütlerine katılma haklarına sahiptirler.

...

Madde 10:

Bu sözleşmede “örgüt” terimi, çalışanların veya işverenlerin çıkarlarına hizmet ve bu çıkarları savunma amacını güden çalışanların ve işverenlerin her türlü kuruluşunu ifade eder.

Madde 11:

Hakkında bu sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütünün her üyesi, çalışanların ve işverenlerin örgütleme hakkını serbestçe kullanmalarını sağlamak amcıyla gerekli ve uygun bütün önlemleri almakla yükümlüdür."

21. 25/11/1992 tarihli ve 3848 sayılı Kamu Hizmetinde Örgütlenme Hakkının Korunmasına ve İstihdam Koşullarının Belirlenmesi Yöntemlerine İlişkin 151 Sayılı Sözleşmenin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'la onaylanarak 12/7/1993 tarihinde yürürlüğe giren ILO 151 No.lu Çalışma İlişkileri (Kamu Hizmeti) Sözleşmesi'nin ilgili kısmı şöyledir:

"Madde 1:

Bu Sözleşme, diğer uluslararası çalışma sözleşmelerinde bu kesime uygulanabilecek daha elverişli hükümler bulunmadığı durumlarda kamu makamlarınca çalıştırılan herkese uygulanır.

Bu Sözleşmede öngörülen güvencelerin, görevleri izlenecek politikaları belirleme ve yönetim işleri kabul edilen üst düzey görevlilere veya çok gizli nitelikte görevler ifa edenlere hangi ölçüde uygulanacağı ulusal yasalarla belirlenecektir.

Bu Sözleşme öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetlere ve polise ne ölçüde uygulanacağı ulusal yasalarla belirlenecektir.

...

Madde 4:

Kamu görevlileri, çalıştırılmaları konusunda sendikalaşma özgürlüğüne halel getirecek her türlü ayrımcılığa karşı yeterli korumadan yararlanacaklardır.

Böyle bir koruma, özellikle aşağıdaki amaçlara yönelik tasarruflara karşı uygulanacaktır:

Kamu görevlilerinin çalıştırılmalarını, bir kamu görevlileri örgütüne katılmama veya üyelikten ayrılma koşuluna bağlamak,

Bir kamu görevlisini, bir kamu görevlileri örgütüne üyeliği veya böyle bir örgütün normal faaliyetlerine katılması nedenleriyle işten çıkarmak veya ona zarar vermek.

Madde 5:

Kamu görevlileri örgütleri, kamu makamlarından tamamen bağımsız olacaklardır.

Kamu görevlileri örgütleri kuruluş, işleyiş veya yönetimlerinde kamu makamlarının her türlü

müdahalesine karşı yeterli korumadan yararlanacaklardır.

Bir kamu makamının tahakkümü altında kamu görevlileri örgütlerinin kuruluşunu geliştirmeye veya kamu görevlileri örgütlerini bir kamu makamının kontrolü altında tutmak amacıyla mali veya diğer biçimlerde desteklemeye yönelik önlemler bu madde bakımından müdahaleci faaliyetler olarak kabul edilecektir."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Demir ve Baykara/Türkiye ([BD], B. No: 34503/97, 12/11/2008) başvurusunda, yerel yargı makamlarınca Gaziantep Belediyesinde görevli olan memurların toplu sözleşme yapma hakkının olmadığının değerlendirilmesi sonucu yapılan başvuruda memurların Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS/Sözleşme) 11. maddesi teminatlarından yararlanıp yararlanamayacaklarını incelemiştir. AİHM'in değerlendirmeleri (Demir ve Baykara/Türkiye, §§ 140-170) özetle şöyledir:

i. AİHM adı geçen başvuruda, faaliyetlerinin devletin idare mekanizması ile alakası olmayan belediye memurlarına ilke olarak devletin idare mekanizmasının görevlileri olarak muamele edilemeyeceğini, buna göre bu temelde örgütlenme ve sendika kurma haklarında bir kısıtlamaya gidilemeyeceğini ifade etmiştir.

ii. AİHM, uluslararası hukukta toplu görüşme hakkının ILO 98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Sözleşmesi'nde düzenlendiğini gözlemlemiştir. 1949 yılında kabul edilen ve uluslararası çalışma şartlarına ilişkin en temel hukuki belgelerden biri olan bu belgenin Türkiye tarafından 1951 yılında imzalandığına dikkat çekmiştir. AİHM, ayrıca kamu hizmetindeki iş ilişkilerine dair 151 sayılı ILO Sözleşmesi'nin devletleri silahlı kuvvetler veya kolluk mensuplarının çalışma şartlarının belirlenmesine katılma hakkını tanıyıp tanımama konusunda özgür bıraktığı ancak bu hakkın kamu hizmetine ilişkin diğer tüm alanlarda gerekli görülmesi hâlinde özel şartlar belirlemek suretiyle geçerli olduğunu kaydetmiştir. Buna ek olarak 151 sayılı Sözleşme'nin 1/1 maddesi uyarınca söz konusu sözleşmenin hükümleri, 98 sayılı ILO Sözleşmesi tarafından öngörülen güvencelerin kapsamını daraltmak amacıyla kullanılamayacaktır.

iii. Avrupa devletlerinin uygulamaları hususunda AİHM, söz konusu devletlerin çoğunluğunda devlet memurlarının idare ile toplu görüşme haklarının tanındığını ancak hassas olarak nitelendirilen bazı alanların veya devlete ait özel yetkiler taşıyan bazı memur gruplarının kapsam dışında tutulması amacıyla bazı istisnaların söz konusu olduğunu yinelemiştir. Özellikle yerel makamlar tarafından çalıştırılan ve devlet yetkileri taşımayan memurların maaşlarını ve çalışma şartlarını belirlemeye yönelik toplu görüşme haklarının Sözleşmeci devletlerin çoğunluğu tarafından tanındığının altını çizmiştir.

iv. AİHM'e göre başvurunun yapıldığı tarihten itibaren Türkiye'deki durumun gelişimi de dikkate alınmalıdır. Türkiye dernek kurma özgürlüğü ve örgütlenme hakkının korunmasına ilişkin 87 sayılı ILO Sözleşmesi'ni imzalamasını müteakip 1995 yılında Anayasa'nın 53. maddesinde, kamu görevlileri tarafından oluşturulan sendikaların yargı mercilerine üyeleri adına başvurabileceklerini ve idareyle amaçları doğrultusunda toplu görüşme yapabileceklerini öngören bir paragraf ekleyerek değişiklik yapmıştır. Daha sonra 4688 sayılı Kanun devlet memurlarının toplu görüşme haklarını kullanmalarını düzenleyen şartları ortaya koymuştur. Sonuç olarak AİHM hem uluslararası hem de ulusal alanda Çalışma Kanunu'ndaki gelişmeleri ve Sözleşmeci devletlerin bu konulardaki uygulamalarını

dikkate alarak işverenle toplu görüşme yapma hakkının esas itibarıyla 11. maddede ortaya konan “çıkarlarını korumak için sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak hakkının” temel unsurlarından biri hâline geldiğini ve devletlerin sistemlerini gerekli gördükleri takdirde temsilci sendikalara özel statü tanıyacak şekilde düzenlemekte serbest olduklarını değerlendirmiştir. Bu hakların kullanılmasında AİHS'in 11. maddesi anlamı dâhilinde meşru sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla -çok özel durumlar dışında- diğer çalışanlar gibi devlet memurlarının da toplu sözleşme hakkından yararlanması gerektiğini vurgulamıştır.

v. Yukarıda belirtilen ilkeler ışığında AİHM, TÜM BEL-SEN'in olayların meydana geldiği dönemde bu konuya kendisi de itiraz etmeyen işveren idareyle toplu görüşme yapma hakkından faydalandığını değerlendirmiştir. Bu hak, AİHS'in 11. maddesi tarafından söz konusu sendikaya tanındığı gibi sendikal faaliyetlerde bulunma hakkının temel unsurlarından birini oluşturmuştur. Daha sonra bu görüşmeleri müteakip işveren ile TÜM BEL-SEN arasında toplu sözleşme yapılmıştır. Bu sözleşmede sendika üyelerinin tüm hakları ve yükümlülükleri öngörülmüş ve koruma altına alınmıştır. Ayrıca toplu sözleşme yürürlüğe konmuştur. Toplu Sözleşme taraflar arasında ihtilaflı olan belirli mali hükümler istisna olmak üzere Gaziantep Belediyesindeki tüm işçi-işveren ilişkilerini iki yıl süreyle düzenlemiştir. Dolayısıyla bu davadaki toplu görüşme ve sonucunda yapılan toplu sözleşmenin söz konusu sendika için üyelerinin çıkarlarını iyileştirmek ve korumak amacıyla temel bir yol oluşturduğunu belirlemiştir. AİHM, Türkiye tarafından imzalanmış olan uluslararası çalışma sözleşmeleri hükümlerini uygulamaya koyacak gerekli mevzuatın eksikliği ve yargı makamlarının bu eksikliğe dayalı olarak verdiği ve fiiliyatta söz konusu toplu sözleşmenin geçmişe dönük olarak iptali ile sonuçlanan kararı nedeniyle başvuruculların AİHS'in 11. maddesi tarafından korunan sendika haklarına müdahale edildiği sonucuna ulaşmıştır.

vi. AİHM, olayların meydana geldiği dönemde birtakım unsurların belediye memurları olan başvuranların toplu görüşme hakkını ve dolayısıyla idareyi toplu sözleşme yapmaya ikna etme hakkını reddetmenin acil sosyal ihtiyaç kavramını karşılamadığını ortaya koyduğunu açıklamıştır. AİHM, öncelikle devlet memurlarının esas itibarıyla toplu görüşme hakkının hem evrensel hem de bölgesel olmak üzere uluslararası hukuk belgeleri tarafından tanındığını yinelemiştir. Ayrıca Türkiye'nin 1952 yılında işçilerin toplu görüşme ve toplu sözleşme yapma haklarını uluslararası açıdan koruyan başlıca yasal metin olan 98 sayılı ILO Sözleşmesi'ni imzaladığını, başvuruculların sendikasının devletin idare mekanizmasında görevli olan memurları yansıttığını yani devletin idare mekanizmasına özgü görevler yaptığını, 98 sayılı ILO Sözleşmesi'nin 6. maddesinde öngörülen istisnalar sınıfına girdiğini gösteren bir delil olmadığını belirtmiştir.

vii. AİHM, yasama organının sebep olduğu gecikmeden kaynaklanan yasal boşluk olduğu yönündeki argümanın tek başına iki yıldır uygulanmakta olan üstelik dernek kurma özgürlüğünün kısıtlanabileceği şartlara uygun olan bir toplu sözleşmenin iptalini mazur göstermeye yetmediğini tespit etmiştir. Ayrıca belediye memurları olan başvuruculların söz konusu toplu sözleşmeyi yapabilmek için sendika özgürlüklerinin özünde bulunan toplu iş görüşmesi yapma hakkından mahrum bırakılmalarını haklı gösterecek özel durumlara ilişkin bir delil sunulmadığını değerlendirmiştir. AİHM'e göre devlet memurlarının ayrım olmaksızın diğer çalışanlara göre ayrıcalıklı bir konumda bulundukları açıklaması bu bağlamda yeterli değildir. AİHM, dolayısıyla idare ile yapılan toplu görüşmeyi müteakip başvuruculların sendikasının yaptığı toplu sözleşmenin geriye dönük olarak iptali şeklindeki müdahalenin -AİHS'in 11. maddesi anlamı dâhilinde- demokratik toplumda zorunlu

olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla AİHS'in 11. maddesi hem başvurucuların sendikası hem de kendileri açısından ihlal edilmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

25. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, özel güvenlik personelinin sendikaya üye olma hakkı olmasına karşın verilen ret kararlarının kanunilik koşulunu taşımadığını ve Anayasa'nın 51. maddesinde düzenlenen sendika hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

28. Bakanlık görüşünde; başvuru konusu işlemin iptaline ilişkin olarak açılan davanın reddedilmesindeki haklı gerekçelerin yargı mercilerinin kararlarında gösterilip gösterilmediğinin, başvurucunun sendika hakkı ile bir bütün olarak toplumun menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının, müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli ve orantılı olup olmadığının, amaç ile araç arasında makul bir ilişki ve dengenin bulunup bulunmadığının yapılacak incelemede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

29. Anayasa'nın "Sendika kurma hakkı" başlıklı 51. maddesinin birinci, ikinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel

sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

...

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

31. Özel güvenlik personelinin sendikaya üye olamayacağı gerekçesiyle başvurucunun üye kaydetmesi engellenmiştir. Söz konusu karar ile başvurucunun sendika hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu kabul edilmelidir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

32. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 51. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

33. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk şartlarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

34. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kanunilik ölçütü ilk olarak şeklî bir kanunun varlığını gerekli kılar (Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 96). Bir yasama işlemi olarak kanun Türkiye Büyük Millet Meclisinin(TBMM) iradesinin ürünüdür ve TBMM tarafından Anayasa'da öngörülen kanun yapma usullerine uyularak yapılan işlemlerdir. Bu anlayış temel hak ve özgürlükler alanında önemli bir güvence sağlar (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 54). Bu kapsamda 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendindeki özel güvenlik görevlilerine sendikaya üye olma yasağı öngören normun şeklî anlamda bir kanun olduğu görülmektedir. Öte yandan kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirir ve bu noktada kanunun niteliği önem kazanır (Tuğba Arslan, § 98). Bu anlamıyla kanunilik ölçütü, sınırlamaya ilişkin kuralın erişilebilirliği ve öngörülebilirliği ile kesinliğini ifade eden belirliliğini garanti altına alır (Metin Bayyar ve Halkın Kurtuluş Partisi [GK], B. No: 2014/15220, 4/6/2015, § 56; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 55). Bu kapsamda dava tarihinde yürürlükte olan 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinin erişilebilir, belirli ve öngörülebilir olmadığı söylenemeyeceğinden

kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

35. Başvurucunun sendika hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

36. Anayasa Mahkemesi demokratik toplum düzeninin gerekleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini daha önce pek çok kez açıklamıştır (sendikalarla ilgili olarak bkz. Kristal-İş Sendikası [GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015, §§ 53, 70, 74; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 73; Birleşik Metal İşçileri Sendikası [2. B.], B. No: 2015/14862, 9/5/2018, §§ 42, 43; derneklerle ilgili olarak bkz. Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç [1. B.], B. No: 2014/4711, 22/2/2017, § 45). Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir.

37. Buna göre sendika hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez (benzer değerlendirmeler için bkz. Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, § 80; Birleşik Metal İşçileri Sendikası, § 43; Kristal-İş Sendikası, § 70). O hâlde sendika hakkına yargısal veya idari bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olup olmadığına, bu bağlamda toplumsal bir ihtiyaç baskısını karşılayıp karşılamadığına ve sınırlamanın izlenen amaçlarla orantılı olup olmadığına bakılmalıdır.

(b) Somut Olayın Değerlendirilmesi

38. İncelenen olayda yargı mercileri işlem tarihinde yürürlükte olan 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin amir hükmü gereği kamu kurum ve kuruluşlarında özel güvenlik personeli olarak görev yapanların sendika üyesi olma hakkı olmadığını, bu nedenle başvurucu Sendikaya üye olmalarına hukuki imkân bulunmadığını değerlendirmiştir.

39. Dava tarihinde yürürlükte olan hâliyle 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesi bazı kamu görevlilerinin sendika kurmalarını ve sendikaya üye olmalarını tamamen yasaklamıştır. Maddenin (j) bendinde ise kamu kurum ve kuruluşlarında özel güvenlik personeli olarak çalışanların bu kapsamda olduğu düzenlenmiş, bu görevdekiler yönünden sendika hakkı tamamen ortadan kaldırılmıştır.

40. Anayasa Mahkemesi norm denetiminde verdiği bir kararında 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “…daire başkanları…” ibaresi ile (d) bendinde yer alan “…fakülte dekanları, enstitü ve yüksek okulların müdürleri ile bunların yardımcıları,” ibaresinin söz konusu kamu görevlilerinin sendika hakkının bulunmamasının Anayasa'ya aykırı olduğunu tespit etmiştir (AYM, E.2023/92, K.2023/156, 13/9/2023). Anılan kararda kamu görevlilerinin sendikal hak ve özgürlüklere tam olarak sahip olması gerektiği belirtilmiş, aksi hâlde demokratik toplum düzeninin önemli göstergelerinden biri olan sendikal örgütlenme özgürlüğünün tam anlamıyla gerçekleşmesinden söz edilemeyeceği vurgulanmıştır. Ayrıca demokratik bir devlet yapısı içinde tüm kamu görevlilerinin mesleki, ekonomik ve sosyal menfaatlerine dair sorunlarını ve bunlara ilişkin taleplerini örgütlü bir

şekilde ifade etmelerini sağlamaya yönelik düzenlemeler yapmanın devletin yükümlülükleri arasında olduğu ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. §§ 20,21). Anayasa Mahkemesi bu kararda bazı kamu görevlilerinin sendikal faaliyetlerinin yürütülen hizmetin niteliği, sunulan kamu hizmetinin önemi, bir kamu hizmetinin sunulamamasının diğer kişilerin hak ve özgürlükleri üzerindeki etkisi, kamu görevlilerinin çalıştıkları birimlerin özellikleri gibi hususlar gözetilerek sınırlanabileceğini ancak bu tür sınırlamalar yerine bazı kamu görevlilerinin sendika hakkından kategorik olarak mahrum bırakılmasının demokratik toplumda zorunlu bir sosyal ihtiyacı karşılayamayacağını değerlendirmiştir (anılan kararda bkz. §§ 22-25).

41. Bu karardan da anlaşılacağı üzere kamu görevlilerinin örgütlü hareket etmelerinin esas olduğunun, bu hakkı sınırlandırmanın ise istisna olarak değerlendirilmesi gerekliliğinin Anayasa Mahkemesi tarafından altı çizilmiştir. O hâlde başvuruya konu dava tarihinde başvurucu Sendikaya örgütlenme imkânı verilmemesine neden olan kanun maddesi tarafından öngörülen yasaklamanın demokratik toplum düzeninin gerekliliklerine uygunluk ölçütünü karşılayıp karşılamadığının da yukarıda anılan karardaki değerlendirme çerçevesinde belirlenmesi gerekir.

42. Diğer çalışanlarda olduğu gibi kamuda çalışan özel güvenlik personelinin de çalışma koşulları ve ekonomik şikâyetlerinin olduğu açıktır. Bu meslek grubunu temsil edecek örgütlü bir yapıya kavuşmalarının sorunların güçlü bir biçimde dile getirilmesine ve çözümüne katkı sağlayacağı tartışmasızdır. Kamuda çalışan özel güvenlik görevlilerinin bu şekilde demokratik bir hakka kavuşması kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesine ve dolayısıyla toplumsal refaha da hizmet edecektir. Nitekim sonrasında bu hususlar gözetilerek söz konusu yasak kaldırılmış ve kamuda görev yapan özel güvenlik personelinin sendika kurma hakkı mümkün kılınmıştır.

43. Dolayısıyla dava tarihinde yargılamaya esas alınan 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde yer alan düzenleme kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan özel güvenlik personeline yönelik sendika kurma, bunlara üye olma hakkının kategorik olarak yasaklanmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve dolayısıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu söylenemez. Öte yandan anılan kanun maddesinde öngörülen mutlak yasaklama şeklindeki müdahalenin telafi edici bir mekanizmanın öngörülmemiş olması gözetildiğinde orantılı olmadığı da açıktır.

44. Sonuç olarak başvuruya konu müdahale tarihinde yürürlükte olan 4688 sayılı Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinin kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan özel güvenlik personeli bakımından sendika hakkını tamamen yasaklayarak sendika hakkını ihlal ettiği ve ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra söz konusu kuralın mülga olmadan önce veya sonra yargı mercilerince somut norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesi önüne getirilmediği de anlaşılmıştır. Bu şekildeki hak ihlalinin yargısal uygulamaya bakan bir yönünün olduğu da vurgulanmalıdır.

45. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

46. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Bireysel başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması

için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunup bulunmadığının her başvuru özelinde değerlendirilmesi gerekir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğunun tespit edilmesi durumunda Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

48. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (Mehmet Doğan, § 57).

49. Buna göre ihlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları veya kanundaki belirsizlikler sebebiyle ortaya çıkmışsa bu ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi için ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin giderilmesi suretiyle giderilebilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 68).

50. Somut olayda da ihlal kanundan kaynaklanmaktadır. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında, kanundan kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Bununla birlikte eldeki başvuruda ihlalin kaynağı olan kuralın ilga edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin somut norm denetimi yoluyla önüne getirilen mülga kuralların da anayasal denetimini yaptığı ve gerekli gördüğünde mülga olsa dahi -o davada da etkili olacak şekilde- normu iptal edebildiği bilinmektedir (AYM, E.2019/104, K.2021/3, 14/1/2021). Bu bakımdan işbu başvurudaki anılan farklılığın Hulusi Yılmaz kararında belirlenen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir niteliği olmadığı değerlendirilmiştir.

51. Mevcut başvuru bakımından başvurucunun mağduriyetinin eski hâle getirme ilkesi çerçevesinde giderilmesi Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca zorunludur. Bunun için ise yukarıda değinildiği üzere mümkün olduğunca ihlalden önceki duruma dönülmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde başvurucunun mağdur statüsü sona erdirilmemiş ve ihlalin sonuçları giderilmemiş olur. Bu kapsamda ihlalden önceki duruma dönülmesini temin etmek için ihlalin sonuçlarının gideriminin anılan maddeye göre yeniden yargılama kapsamında sağlanıp sağlanmayacağı hususunun Anayasa'da ve anılan Kanun'da yer alan hükümler çerçevesinde tartışılması gerekir (Hulusi Yılmaz, § 62).

52. İncelenen başvuruda İdare Mahkemesi veya temyiz incelemesini yapan Danıştay Onuncu Dairesi bireysel başvuru öncesi yapılan yargılama sırasında Anayasa'nın 152. maddesi

kapsamında bu davada uygulanan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde bir itiraz başvurusunda bulunmamıştır. Bununla birlikte yeniden yapılacak yargılamada anılan Anayasa hükmü çerçevesinde davada uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde itirazda bulunulabilmesi mümkün görülmüştür (Hulusi Yılmaz, § 66).

53. Bu durumda eldeki başvuruda tespit edilen hak ihlalinin ve sonuçlarının yukarıda belirtilen şekilde ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı merciinin yapması gereken, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir. Temel haklara yönelik Anayasa'ya aykırı müdahalelere engel olamadığı Anayasa Mahkemesince tespit edilmiş bir kanun hükmüne göre karar verilemeyeceği açık olduğundan mahkeme; yeniden yapacağı yargılama sırasında Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bu davada uygulanan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde Anayasa Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunmalı yahut Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmünü gözönünde bulundurarak milletlerarası anlaşma hükümlerini esas almak suretiyle uyuşmazlığı çözmelidir.

Hasan Tahsin GÖKCAN ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca katılmamıştır.

54. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya talebine bağlı kalınarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. İdare Mahkemesine (E.2011/1139, K.2012/390) GÖNDERİLMESİNE Hasan Tahsin GÖKCAN ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde karar verildi.

GİDERİM YÖNTEMİYLE İLGİLİ KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurunun esası hakkında Mahkememizce uyuşmazlığa uygulanacak olan Kanun maddesinin Anayasa'nın 13. maddesinin aradığı anlamda kamu gücünü kullanan organların keyfî davranışlarının önüne geçen ve kişilerin hukuku bilmelerine yardımcı olacak erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte bir kanun hükmü niteliğinde olmadığı, dolayısıyla müdahalenin kanuni temelinin bulunmadığı, bu nedenle de ihlalin kanundan kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. İhlal yönündeki karara ve gerekçeye katılmaktayım.

2. İhlalin giderimiyle ilgili olarak ise daha önce Mahkememizin 2018/313 numaralı bireysel başvurusu hakkındaki karara karşı yazdığım ayrık görüşte belirtilen gerekçelerle ihlalin giderim yöntemi olarak yeniden yargılama kararı verilmesi yerine Mahkememiz Bölümünün Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanan yetkisi kapsamında itiraz yoluyla iptal başvurusu yapması yönünde karar vermesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kamu kurum ve kuruluşlarında özel güvenlik görevlisi olanların sendika kurma haklarının bulunmadığına dair işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu giderim olarak "Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. İdare Mahkemesine (E.2011/1139, K.2012/390) gönderilmesine" karar vermiştir.

2. Bu dosyada ihlal, bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın esasını doğrudan ilgilendiren 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'un 21. maddesinde yer alan "Özel güvenlik teşkilatı personeli, sendika, dernek ve siyasi partilere üye olamazlar." şeklinde yer alan hükümde kategorik biçimde sendikaya üye olma yasağı getiren kuraldan kaynaklanmaktadır.

3. Her ne kadar bu yasak daha sonra 5188 sayılı Kanun'la kaldırılmış ise de bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta ihlale sebebiyet veren işlemin tesisinde yürürlükte idi. Bu nedenle her ne kadar ihlale sebebiyet veren kanun hükmü artık mülga hale gelmişse de Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlalden sonra ihlalin giderimi olarak o hükmün hukuk düzeninden ayıklanması gerekmektedir.

4. İhlalin kanunun açık hükmünden kaynaklandığı durumlarda ihlalin giderimi olarak Mahkememiz çoğunluğunun yaklaşımından farklı olarak yazmış olduğum giderim yönünden

karşıoylardaki argümanların burada da geçerli olduğu kanaatindeyim (Örnek olarak bkz.: İsmail Yiğit [GK], B. No: 2021/57086, 31/7/2025 künyeli karardaki karşıoyum).

5. Bunun içindir ki bu durumda ulaşılan ihlalin giderimi olarak kanaatimizce bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta "uygulanacak kural"ın Anayasa'ya aykırılığının değerlendirilmesine ilişkin hukuki zeminin tesisi gerekmektedir.

6. Anayasa'nın 148. maddesi kapsamında Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu bireysel hak ihlallerini giderme yetkisi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesiyle bireysel başvuru kararları kapsamında tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedebilme yetkisine sahip olmak şeklinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu minvalde ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceği hususunda -bireysel başvuru yetkisinin doğal bir sonucu da olarak- Anayasa Mahkemesi yetkili kılınmıştır.

7. Bireysel başvuru inceleme görevi esnasında ihlale neden olan kanun hükmünün çoğunluk kararında belirtilen yola ihtiyaç duyulmadan, Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması amacıyla Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca gerçekleştirilecek olan norm denetimi yoluna taşınması gerekmektedir.

8. Bu sayede ihlalin sonuçlarının giderilmesinin, "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." şeklinde tanımlanan itiraz başvurusu yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

9. Bu hüküm gereğince bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesi, ulaşılan ihlal sonucunun bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta uygulanan açık kanun hükmünden kaynaklanması durumunda, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince "davaya bakmakta olan mahkeme" sıfatını haiz olduğundan bu madde hükmü gereğince kuralı norm denetimi görevi yapacak olan Anayasa Mahkemesi heyetinin incelemesine sunmalıdır.

10. Anayasa Mahkemesi de norm denetimi incelemesi sonucunda Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşırsa –ki böyle bir durumda bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanunun açık hükmünden kaynaklandığı biçimindeki bir kanaate ulaşması nedeniyle norm denetiminde bu kuralın Anayasa'nın sendika hakkı ile ilgili 51. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşması gerekecektir- bu durumda ihlalin kaynağı olan kanun hükmü iptal edileceğinden, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği olan asıl etkili giderim de böylece sağlanmış olacaktır.

11. Bu yönü ile bakıldığında Anayasa Mahkemesi, ihlalin giderimi bağlamında 50. maddede yer alan farklı seçeneklerden uygun gördüklerini devreye sokabilmektedir. Bu minvalde ihlalin bizzat bireysel başvuruya konu uyuşmazlığı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kanun hükmünden kaynaklanması ve bahse konu kanun hükmünün daha farklı bir sonuca ulaşmayı engelleyen açıklıkta bir düzenleme içermesi durumunda artık bu hükmün norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

12. Bununla birlikte, burada ihlalin kanundan kaynaklanması konusuyla ilgili olarak öncelikle bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bireysel başvuru

incelemelerinde ihlalin kanundan kaynaklandığı iki farklı durum söz konusu olabilmektedir. Birincisinde, müdahalenin dayanağı olan güvenceli bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu durumda bir anlamda eksik düzenleme hali söz konusudur. İkincisinde ise müdahalenin dayanağı olarak açık bir kanun hükmü mevcuttur ve ihlal, derece mahkemelerince yeniden yargılama yapılması durumunda farklı yönde karar çıkmasına imkan vermeyen bu açık kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. İşte burada giderim yönünden ancak bu biçimde açık bir kanun hükmünün varlığı durumunda itiraz yolunun çalıştırılması mümkündür. Eksik düzenlemeye dayalı bir kanunilik ihlali söz konusu olduğu ve dolayısıyla ortada somut bir kural bulunmadığı durumlarda ise giderim yönünden niteliği gereği itiraz yolunun çalıştırılması uygun olmayacaktır.

13. Bireysel başvuru inceleme sürecinde uyuşmazlığın esasını çözecek kuralda Anayasa'ya aykırılık olması durumunda öncelikle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bir yetki sorunu bulunmamaktadır. Bahse konu yetki, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinden ziyade Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanmaktadır.

14. Bu konuda yetki ile ilgili şu temel ilkeye bakmak konunun daha iyi kavranmasına da yardımcı olacaktır. Kamu hukukunda "yetkisizlik asıl ve yetki istisna" olduğundan, kamusal yetki kullanan tüm organ, kurum ve kişilerin sadece kendilerine açıkça verilen yetkiyi kullanma imkanı bulunmaktadır. Yine bu ilkenin gereği olarak kullanılan yetkinin ya Anayasa ya da kanunda öngörülmüş olması zorunludur. Verilmemiş bir yetkinin hukuk sistemimizde içtihatla kabulü mümkün değildir.

15. Dolayısıyla, konumuz bağlamında açıklığa kavuşturulması gereken asıl husus şudur: Bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesinin, ihlale yol açan kanun hükmünü, norm denetimi sıfatıyla çalışan Anayasa Mahkemesinin (Genel Kurulun) önüne itiraz yoluyla taşıma konusunda açık bir yetkisi var mıdır?

16. Bu bağlamda ilk olarak normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa metnine bakmak gerekmektedir. Konumuzla ilgili yetkinin dayanağı açıkça Anayasa'nın 152. maddesinde yer almaktadır. Bu madde, şartlar gerçekleştiğinde tüm mahkemelere itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi tanır. Maddenin bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi için de geçerli olduğu ise izahtan varestedir. Aksi durumda bu biçimdeki temel anayasal yetki Anayasa Mahkemesinden esirgenmiş olacaktır.

17. Nitekim bugüne kadar Anayasa Mahkemesi, bir diğer önemli görevi olan siyasi parti kapatma davalarında önündeki davada uygulanacak kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılıkların incelenmesini istediğinde dava konusu kuralı norm denetimi sıfatıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Geçmişte bunun çok sayıda örneği mevcuttur (bu yöndeki örnek bazı kararlar için bkz.: AYM, E.1998/2, K.1998/1, 09/01/1998; E.2000/86, K.2000/50, 12/12/2000; E.2010/17, K.2010/112, 08/12/2010).

18. Benzer bir yaklaşımla Yüce Divan sıfatıyla gerçekleştirdiği yargılamalarda da Anayasa Mahkemesi, önündeki ceza davasının değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun hükümlerinde Anayasa'ya aykırılık görmesi durumunda aynı şekilde kuralı norm denetimi yapacak olan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıyabilir.

19. Dolayısıyla bu aşamada açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların bireysel başvuru kapsamında inceleme

yapan Anayasa Mahkemesinde bulunup bulunmadığıdır.

20. Bu itibarla burada davada “uygulanacak kural” hususunun, bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi’nin itiraz yolunu işletmesi usulü yönünden ele alınıp açıklanması gerekmektedir. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde itiraz başvurularının ilk incelemesini gerçekleştirirken, “uygulanacak kural” ile kastedilenin davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallar olduğunu kabul etmektedir (Örnek olarak bkz.: AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; E.2013/14, K.2013/56, 10/4/2013; E.2015/76, K.2017/153, 15/11/2017, § 3; E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018, § 2; E.2023/68, K.2024/190, 05/11/2024; E.2025/95, K.2025/92, 22/04/2025, § 2).

21. Yine ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde davaya bakan mahkeme olduğu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ve bu ihlalin giderilmesi noktasında bağlayıcı kararlar vermek suretiyle nihai hüküm tesis etmeye yetkili bir mahkeme sıfatı taşıdığı, yargısal denetim yetkisini kullandığı, bu denetimi yargısal usullerle gerçekleştirdiği ve bireysel başvuru yolunun bir hak arama yolu olarak bir dava niteliği taşıdığı tartışmasız bir gerçektir.

22. Hal böyle olduğundan bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü bireysel başvuru incelemesi sürecinde Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça Anayasa’ya aykırı görülürse, norm denetimi sıfatıyla bu konuda vereceği karara kadar Anayasa Mahkemesinin davayı geri bırakma yetkisini kullanması pekala mümkündür.

23. Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel başvuru inceleme sürecinde Mahkemenin, ihlale yol açan kuralın denetimi için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasının açık Anayasal dayanağı, Anayasa'nın 152. maddesi hükmüdür.

24. Dolayısıyla, bu konuda Anayasa'da açık bir yetki öngörülmüşken, bu yetkinin hukuksal dayanağı açısından 6216 sayılı Kanun'da veya başka bir kanunda hüküm bulunup bulunmaması hiçbir önem taşımamaktadır. Aksine, Anayasa’nın açık hükmüne rağmen 6216 sayılı Kanun’daki düzenlemelerden hareketle bu yetkinin kullanılamayacağı şeklindeki görüş önemli bir Anayasa’ya aykırılık teşkil edecektir.

25. Bu itibarla Anayasa’nın 152. maddesinin açık hükmü karşısında bireysel başvuru incelemelerinin başlayacağı dönemde 6216 sayılı Kanun’un hazırlık aşamasında bu yetkinin Anayasa Mahkemesine açıkça verilmesi şeklindeki bir düşünceye rağmen daha sonra bundan vazgeçilmesinden hareketle Anayasa Mahkemesinin bahse konu yetkiyi kullanamayacağı biçimindeki görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira bu biçimdeki görüş hem kamu hukukunda yetki ile ilgili yukarıda yer verilen temel ilkeler hem de normlar hiyerarşisi gereği Anayasa’nın 152. maddesine aykırı bir kanun çıkarılamayacağı gerçeği karşısında hukuken savunulamaz.

26. Ek olarak, buradaki yetki konusunu, Anayasa Mahkemesinin siyasi sistem içerisinde bir “anayasal organ” olması yönünü de göz önünde tutarak ele almak gerekir. Zira, Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirdiği denetimin önemine binaen bir “anayasal organ” olarak öngörülmüş olup bu minvalde Mahkemenin yetkilerinin dayanağı noktasında Anayasa hükümlerinin çok daha farklı bir değeri ve konumu bulunmaktadır.

27. Nitekim Anayasa Mahkemesinin anayasal organ sıfatını vurguladığım bir karşıoyumdaki açıklamalarım, Anayasa'nın 152. maddesinin bireysel başvuru incelemelerinde, ihlale neden

olan kuralın Anayasa'ya aykırılığı durumunda temel bir pozitif dayanak işlevi görmesi gerektiği görüşünü güçlü bir biçimde desteklemektedir. Bu nedenle bahse konu karşıoydaki ilgili kısımlara aşağıda aynen yer vermek uygun olacaktır:

“Anayasa kurallarında da görüldüğü üzere Anayasa Koyucunun yargı erki içerisinde Anayasa Mahkemesine yönelik bu yaklaşımı, devletin yasama ve yürütme erklerini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi Anayasa Mahkemesini de bir ‘anayasal organ’ şeklinde öngördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi bir anayasal organ olmasından hareketle Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri, sahip olduğu güvenceler ve çalışma usulü Anayasa’da oldukça detaylı biçimde düzenlenmiştir.

Nitekim doktrinde de Anayasa Mahkemesinin yargı organının bir parçası ve yüksek mahkeme niteliği taşımakla birlikte bir diğer özelliği olarak bir ‘anayasal organ’ olduğuna özellikle vurgu yapılmakta olup fonksiyonunun mahiyetinin Mahkemeye yargı içerisinde özel ve öncelikli bir mevki verdiği ifade edilmektedir. Avrupa doktrininde de Anayasa Mahkemelerini herhangi bir yüksek mahkeme değil, bir anayasal organ olarak görme eğilimi mevcut olup, bu bağlamda somut örnek olarak Federal Alman Anayasa Mahkemesinin aynı zamanda anayasal organ olduğu çok net biçimde ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin anayasal organ olabilmesi için sadece Anayasa’da zikredilmesi yeterli değildir. Mahkemenin bir anayasal organ olarak kabul edilebilmesi için statüsü ve önemli yetkilerinin de Anayasa’da düzenlenmiş olması gerekir. Yine bir anayasal organ olmanın iki önemli sonucu olarak diğer anayasal organlar gibi Anayasa Mahkemesi de kendi içtüzüğünü çıkarma yetkisine sahiptir ve diğer anayasal organlardan daha alt bir konumda olmadığı gibi örgütlenme bakımından anayasal organlardan bağımsız konumdadır.

İşte bu nedenledir ki bir anayasal organ olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev, yetki ve işleyişinin doğrudan Anayasa tarafından ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmasının bir sebebi vardır. Anayasa’nın kendisine verdiği görev ve yetkilerin bir gereği olarak yasama organını denetleyen Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve işleyişinin yasama organının takdirine bırakılmamasıyla anayasa yargısının anlamının zayıflaması önlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin statüsü, görev ve yetkileri, denetim yolları ve kapsamı, kararlarının özellikleri ve çalışma ve yargılama usullerinin Anayasa’da detaylı biçimde belirlenmiş olması nedeniyle bu konularda ayrıntı ile ilgili kanun koyucuya sadece sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olduğu görülmektedir. Bu durumun yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere Anayasa Mahkemesinin yasama organını denetlemesinden kaynaklandığı açıktır. Zira denetleyen organın hukuki statüsü ile görev ve yetkilerini belirleme yetkisinin denetlenen organa bırakılması mümkün olamaz1.

Bunun içindir ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerini düzenleyen 6216 sayılı Kanun önemli ölçüde Anayasa tarafından getirilen ayrıntılı Anayasal hükümleri açıklayıp tekrar etmektedir. Bu durum diğer yüksek mahkemelere kıyasla Anayasa Mahkemesinin konumu açısından oldukça önemli bir anayasal güvence olarak görülmektedir2. Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri ve çalışma usulü ve benzeri konuların ayrıntılı biçimde Anayasa’da düzenlenmesi nedeniyle yapısında veya görevlerinde bir değişiklik yapılabilmesi ancak bu konudaki bir Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelebilecektir3.” (Bkz.: “AYM, E.2023/104, K.2023/177, K.T.: 11/10/2023” künyeli kararda Yusuf Şevki Hakyemez’in karşıoyu: §§ 24-29).

28. Yukarıda sıralananlar bağlamında, bir anayasal organ olması hususu da dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin görevinin ifası noktasında sahip olduğu yetkilerle ilgili olarak asıl bakılması gereken yerin Anayasa hükümleri olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında 6216 sayılı Kanun'da bahse konu yetkinin açıkça verilmemiş olmasının bu yetkinin varlığı ile ilgili değerlendirmelerde hiçbir hukuki değeri bulunmamaktadır.

29. Zira bir anayasal organ olarak Anayasa Mahkemesinin yetkileri ile ilgili asıl bakılması gereken hukuki düzlem Anayasa'dır. Anayasa'nın 152. maddesi, bu yönü ile siyasi parti kapatma davaları ve Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalarda olduğu gibi bireysel başvuru incelemelerinde de Anayasa Mahkemesine davaya bakmakta olan mahkeme sıfatı ile önündeki uyuşmazlığa uygulanacak somut kanun hükmünü itiraz yolu ile norm denetimi sıfatıyla görev yapan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıma yetkisini vermektedir.

30. Bununla birlikte, giderim yönünden bu şekilde bir görüş savunulduğunda hemen akla benzer başvurularda, Anayasa Mahkemesinin -bugüne kadar benim de katıldığım şekilde- ihlalin dayanağı olan kanun hükmü ile ilgili olarak ya Türkiye Büyük Millet Meclisine çağrıda bulunması (örnek bazı kararlar için bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019; Bedrettin Morina [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020; Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020; Muammer Bulut [GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024; Caner Şafak [GK], B. No: 2024/41763, 8/7/2025) ya da derece mahkemelerinden Anayasa'nın 152. maddesindeki itiraz yolu aracılığı ile kuralı Anayasa Mahkemesinin önüne getirme yolunu devreye sokmalarını istemesi gelmektedir (örnek bazı kararlar için bkz.: (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022; Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023; Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Meryem Boyacıoğlu [1. B.], B. No: 2020/9020, 13/3/2025).

31. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin bizzat uyuşmazlığın esasını çözecek olan kanun hükmünden kaynaklanması durumunda Anayasa Mahkemesinin kullandığı bu iki yol da yasama organında ve derece mahkemelerinde belli ölçüde karşılık bulmuş ve bu şekilde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü ya yapılan çağrı üzerine yasama organı tarafından kaldırılmış veya Anayasa'ya uygun hale getirilmiş ya da itiraz yolu ile derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin önüne getirildiğinde iptal edilmiştir.

32. Bununla birlikte, ihlal kararının giderim kısmında Anayasa Mahkemesince her iki seçeneğe de yer verilmiş olmasına rağmen, yine de ihlale sebebiyet veren somut kanun hükmünün yasama organı tarafından kaldırılmaması veya itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir (İhlal kararında her iki yol dile getirilmesine rağmen 31.07.2025 tarihine kadar bu çağrılardan olumlu sonuç alınamayan örnek bazı kararlar için bkz.: Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025). Böyle bir durumda ise Anayasa Mahkemesinin insan haklarını koruma noktasındaki olumlu gayreti sonuçsuz kalabilmektedir.

33. Oysa, bireysel başvuru mekanizması ancak farklı paydaşların her birinin insan hakları ihlallerini giderme sorumluluğunu etkin biçimde kabul etmesi ve bu konuda kendilerinden beklenen performansı sergilemesi halinde işlerlik kazanacak bir sistemdir. Bu düzeydeki bir uygulama birliğinin varlığı halinde ancak bireysel başvurudan amaçlanan sonuç elde edilebilir.

34. İşte bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığını tespit

etmesi durumunda; bu keyfiyeti yasama organına bildirdiğinde yasama organının ihlale sebebiyet veren hükme ilişkin yapması gerekenleri bir an evvel yapması; benzer şekilde derece mahkemelerinin ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıması gerekmektedir.

35. Zira, bireysel başvuru bir hak arama yolu olarak işin merkezine Anayasa Mahkemesini koymakla birlikte, bu hak arama yolundan istenilen olumlu sonuçların elde edilebilmesi için kamusal yetki kullanan tüm kişi ve kurumların hak ihlallerine sebebiyet vermeyen bir yaklaşımla görevlerini yerine getirmeye özen göstermeleri fevkalade önem arz etmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelere ve yasama organına ihlallerin ortadan kaldırılması noktasında oldukça önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiş durumdadır.

36. Nitekim, Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği gibi, kuvvetler ayrılığı devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması değil, yetki ve görevlerin kullanımıyla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğidir. Bireysel başvuru sistemi de kamusal yetki kullanan tüm kişi, kurum ve kuruluşların bu işbirliği yaklaşımını sergilemesini gerektirmektedir.

37. Bununla birlikte, bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin doğrudan kanun hükmünden kaynaklanması halinde, yasama organı ve derece mahkemeleri kendilerinden beklenen katkıyı sunmadığında, devreye artık kaçınılmaz olarak, benim giderim yönünden bu karşıoyda önerdiğim çözüm yolu sokulmalıdır.

38. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin, ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yoluyla kendi önüne taşıması yolu çözüm olarak gündeme gelecektir. İfade etmek gerekir ki bu yöntemin “kendi kendine başvuru” biçiminde görülmesi doğru değildir; zira Anayasa’nın 152. maddesi, mahkeme sıfatını haiz tüm yargı organlarına bu yetkiyi tanımıştır. Bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesi aynı sıfatı taşımaktadır.

39. Aksi durumda ihlali giderme noktasında yasama organının kuralı kaldırma veya değiştirme ya da derece mahkemelerinin itiraz yolunu devreye sokma şeklindeki inisiyatiflerini beklemek gerekecektir. Nitekim, gelinen aşama itibariyle, daha önce verilen kimi ihlal kararları bağlamında, mahkemeler ve yasama organının kendilerinden bekleneni tam anlamıyla yapmadığı da gözlemlendiğinden, ihlale yol açan kanun hükmünün bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenip iptal edilmesi gibi daha etkili bir giderim yolunun uygulanması artık zorunluluk halini almıştır. Bu durum bireysel başvurudaki etkin hukuki korumanın tesisi ve ihlale sebebiyet veren kanun hükmündeki Anayasa’ya aykırılığın giderilebilmesi bakımından gereklidir.

40. Bu kapsamda, bireysel başvuru incelemelerinde bugüne dek ihlalin kanundan kaynaklanması durumunda belirtilen giderim yollarının ne ölçüde etkili olduğunu anlayabilmek için, bu konudaki istatistikleri kısaca incelemekte fayda vardır.

41. Anayasa Mahkemesi ihlalin kanun hükmünden kaynaklanması nedeniyle ilk olarak 30/5/2019 tarihinde yasama organına çağrıda bulunmuştur. Bu karardan iki buçuk yıl sonra 1/12/2022 tarihinde ise Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerine Anayasa’nın 152. maddesi gereğince itiraz yolunun çalıştırılması yolu gösterilmeye başlanmıştır.

42. Anayasa Mahkemesi ilk olarak Y.T. kararında (bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019) ihlalin kanundan kaynaklandığı gerekçesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında değişiklik yapılması hususundaki keyfîyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir. Bahse konu ilk çağrı kararından 31.07.2025 tarihine

kadar toplam 25 ihlal kararında yasama organına bu şekilde çağrıda bulunulmuştur. Yasama organı ise bu çağrılardan sonra sadece dört tanesinde ihlale sebebiyet veren kanun hükümlerinde değişiklik yapmıştır.

43. İhlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi ihlalin giderimi bağlamında Hulusi Yılmaz kararıyla (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) birlikte artık ihlale sebebiyet veren ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmakta olduğuna işaret etmeye başlamıştır. Böylece Anayasa Mahkemesi artık ihlalin gideriminin bu şekilde sağlanabileceğini belirterek yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı derece mahkemelerine gönderirken, aynı zamanda bu mahkemelerden somut norm denetimi yolu ile ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü Anayasa Mahkemesinin önüne getirmelerini beklemektedir. 01/12/2022 tarihinden 31.07.2025 tarihine kadar toplam 13 kararda ihlale sebebiyet veren sekiz kurala ilişkin Anayasa'nın 152. maddesi yolu derece mahkemelerine önerilmiş olup, sadece beş kurala ilişkin somut norm denetimi başvurusu Anayasa Mahkemesine yapılmıştır.

44. Yukarıda yer verilen istatistiki verilerde de görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki karar pratiği göz önüne alındığında, yasama organına yapılan çağrıların fevkalade sınırlı bir kısmında kanun değişikliğine gidildiği; derece mahkemelerine önerilen somut norm denetimi başvurularının ise kısmen gerçekleştirildiği görülmektedir.

45. Gelinen bu aşamada artık Anayasa Mahkemesinin kendisinin bireysel başvuru incelemesi sürecinde itiraz yolunu çalıştırmasının daha isabetli olacağı kanaatinde olduğum için, eldeki dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı "Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. İdare Mahkemesine (E.2011/1139, K.2012/390) gönderilmesi" şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

46. Sonuç olarak, bireysel başvuru sisteminin etkili bir hak arama yolu olarak devam edebilmesi için, Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında itiraz yolunu bizzat işletmesi zorunluluk halini almıştır.

47. Dolayısıyla ihlalin giderimi yönünden eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren kanun hükmü için itiraz yolunun çalıştırılması gerektiği gerekçesiyle bu dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

---

1 Bülent Tanör / Necmi Yüzbaşıoğlu, Türk Anayasa Hukuku, 20. Bası, Beta Yay., İstanbul, 2020, s. 486-487.

2 Mehmet Merdan Hekimoğlu, Alman Hukuku Işığında Türk Anayasa Yargısının Hukuki Boyutları, Detay Yay., Ankara, 2004, s. 66-67.

3 Yılmaz Aliefendioğlu, Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi, Yetkin Yay., Ankara, 1996, s. 212.

ALKIM İREM ÖZDEMİR

B. No: 2024/48161 | Karar tarihi: 19.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/48161

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ALKIM İREM ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/48161)

Karar Tarihi: 19/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/7/2026- 33302

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Alkım İrem ÖZDEMİR

Vekili : Av. Filinta Rozerin TELLİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, HPV aşı bedelinin ödenmesi için Sosyal Güvenlik Kurumu aleyhine açılan alacak davasının reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/8/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, rahim ağzı kanserine karşı koruma sağlaması için 19/8/2023-23/2/2024 tarihleri arasında üç doz human papilloma virüs (HPV) aşısı olmuş ve bu aşılar için toplamda 8.380,49 TL ödeme yapmıştır.

7. Başvurucu, söz konusu aşı bedelinin tarafına iade edilmesi talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumu İstanbul İl Müdürlüğü Sağlık Sosyal Güvenlik Merkezine (Kurum) başvurmuştur. Başvurucunun talebi Kurum tarafından 12/3/2024 tarihinde reddedilmiştir. Ret yazısında, 24/3/2013 tarihli ve 28597 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliği'nde (Tebliğ) Kurumca bedeli ödenecek olan ilaçların Kurumun resmî internet sitesinde yayımlandığına ve bu listede yer almayan ilaçların bedelinin hiçbir koşulda Kurumca ödenmeyeceğinin ifade edildiğine vurgu yapılarak anılan aşının 2013 yılı "Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi"nde tanımlı olmaması nedeniyle geri ödemesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

8. Başvurucu, Kurumun ret kararı üzerine aşı bedelinin iadesi istemiyle iş mahkemesi nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; her yıl yaklaşık 300.000 kadının ölümüne yol açan rahim ağzı kanserinin sebebinin %99 oranında HPV olduğunu, HPV'nin ileride rahim ağzı kanserine yol açmasını önlemek için bireylerin erken yaştan itibaren bu aşıları yaptırmasının önerildiğini ifade etmiştir. Ayrıca rahim ağzı kanseri için bilinen ve uygulanan başka bir tedavi türü olmadığını, bu hastalığa karşı koruyuculuğu %100'e varan ve Türkiye'de üç doz şeklinde uygulanan aşıyı bu sebeple yaptırdığını belirtmiştir. Son olarak HPV aşılarının kanser riskini azalttığı hususunun uzmanlarca ortaya konulmasına rağmen Türkiye ulusal aşı takviminde yer almadığını, bu sebeple yaptırdığı aşıların bedelinin tarafına ödenmemesinin Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkına müdahale oluşturduğunu ileri sürmüştür.

9. İstanbul Anadolu 29. İş Mahkemesi (Mahkeme) 1/4/2024 tarihinde düzenlediği tensip tutanağı ile davanın basit yargılama usulü ile görülmesine karar vermiştir. Mahkeme, diğer hususların yanında ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumuna müzekkere yazılarak başvurucunun hizmet cetveli, sigortalılık dosyası ile anılan ilacın/aşının uygulanmasına ilişkin tüm tıbbi evrak ve raporları istemiştir. Mahkeme son olarak Türk Eczacıları Birliğine (TEB) başvurucunun yaptırdığı Gardasil isimli aşının muadilinin bulunup bulunmadığını ve aşının rayiç bedelini sormuştur.

10. Mahkeme 10/7/2024 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, aşının hayati önemi haiz olmadığını ve koruma amaçlı uygulandığını ifade etmiştir. Ayrıca geri ödemesi talep edilen ilaçların/aşıların talep edenin maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi ve aktüel bir tehlike taşıması, hastalığın tedavisinde önem ve aciliyet arz etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Son olarak talep edilen aşının anılan aciliyet ve aktüel niteliği taşımadığını, muhtemel bir tehlikeye dair koruyucu önlem vasfını haiz olduğunu açıklamıştır.

11. Başvurucu nihai kararı 29/7/2024 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

12. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun

"Finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri ve süresi" başlıklı 63. maddesinin ilgili kısımı şöyledir:

"Genel sağlık sigortalısının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlıklı kalmalarını; hastalanmaları halinde sağlıklarını kazanmalarını; iş kazası ile meslek hastalığı, hastalık ve analık sonucu tıbben gerekli görülen sağlık hizmetlerinin karşılanmasını, iş göremezlik hallerinin ortadan kaldırılmasını veya azaltılmasını temin etmek amacıyla Kurumca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetleri şunlardır:

a) Kişilerin hastalanmalarına bakılmaksızın kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile insan sağlığına zararlı madde bağımlılığını önlemeye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri.

...

f) Yukarıdaki bentler gereğince sağlanacak sağlık hizmetleriyle ilgili teşhis ve tedavileri için gerekli olabilecek kan ve kan ürünleri, kemik iliği, aşı, ilaç, ortez, protez, tıbbî araç ve gereç, kişi kullanımına mahsus tıbbî cihaz, tıbbî sarf, iyileştirici nitelikteki tıbbî sarf malzemelerinin sağlanması, takılması, garanti süresi sonrası bakımı, onarılması ve yenilenmesi hizmetleri.

...

(Değişik fıkra: 6/2/2014-6518/81 md.) Kurum, finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini, ödeme usul ve esaslarını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirlemeye yetkilidir. Ancak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşünün alınması (f) bendinde belirtilen ortez, protez ve diğer iyileştirici nitelikteki araç ve gereçlerin miktarını, standartlarını, sağlanmasını, uygulanmasını, kullanma sürelerini ve garanti süresi sonrası bakım, onarım ve yenilenmesi hususlarını kapsar. Kurum, bu amaçla komisyonlar kurabilir, ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği yapabilir. Komisyonların çalışma usul ve esasları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Kurumca belirlenir.

..."

13. 5510 sayılı Kanun'un "Kurumca finansmanı sağlanmayacak sağlık hizmetleri" başlıklı 64. maddesinin ilgili kısımı şöyledir:

"...

d) (Ek: 17/1/2012-6270/7 md.) 63 üncü maddeye göre yöntem, tür, miktar ve kullanım sürelerinin belirlenmesi sonucunda Kurumca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin kapsamı dışında bırakılan sağlık hizmetleri.

...

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak, Kurumca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

14. 5510 sayılı Kanun'un "Sağlık hizmetlerinin ödenecek bedellerinin belirlenmesi" başlıklı 72. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/44 md.) 65 inci madde gereği ödenecek gündelik, yol, yatak ve yemek giderlerinin Kurumca ödenecek bedellerini belirlemeye Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonu yetkilidir. Komisyon, tıp eğitimini, hizmet basamağını,

alt yapı ve kaynak kullanımı ile maliyet unsurlarını dikkate alarak sağlık hizmeti sunucularını fiyatlandırmaya esas olmak üzere ayrı ayrı sınıflandırabilir. Komisyon, 63 üncü madde hükümlerine göre finansmanı sağlanan sağlık hizmetlerinin Kurumca ödenecek bedellerini; sağlık hizmetinin sunulduğu il ve basamak, Devletin doğrudan veya dolaylı olarak sağlamış olduğu sübvansiyonlar, sağlık hizmetinin niteliği itibarıyla hayati öneme sahip olup olmaması, kanıta dayalı tıp uygulamaları, maliyet-etkililik ölçütleri ve genel sağlık sigortası bütçesi dikkate alınmak suretiyle, her sınıf için tek tek veya gruplandırarak belirlemeye yetkilidir.

..."

15. 5510 sayılı Kanun'un "Sağlık hizmetlerinin sağlanma yöntemi ve sağlık giderlerinin ödenmesi" başlıklı 73. maddesinin ilgili kısımı şöyledir:

"Bu Kanuna göre sağlık hizmetleri, Kurum ile yurt içindeki veya yurt dışındaki sağlık hizmeti sunucuları arasında yapılan sözleşmeler yoluyla ve/veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın aldıkları sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi suretiyle sağlanır.

...

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/ 49 md.) Kurum, fatura denetimi konusunda kriterler koymaya, alternatif geri ödeme modelleri oluşturmaya ve bu konularda tespitler ve denetimler yapmaya ve/veya yaptırmaya, buna bağlı olarak hizmet alımı yapmaya yetkilidir.

(Ek fıkra: 10/9/2014-6552/ 49 md.) Kurum, gerçek veya tüzel kişilerden; ödeme kapsamındaki sağlık hizmetleri ve/veya ürün listelerine girmek için yapılan başvurulardan asgari ücretin yirmi katını geçmemek üzere başvuru ücreti, ilaç hariç olmak üzere diğer tıbbi malzeme ve ürünlerden listelerde kalmak için asgari ücretin üç katını geçmemek üzere yıllık aidat, fiyat düşüş talepleri hariç olmak üzere listelerdeki değişiklik taleplerinden her bir işlem için asgari ücret tutarını geçmemek üzere işlem ücreti, kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşları ile yapılan protokollere dayalı sözleşmeler hariç olmak üzere sözleşme imzalamak için asgari ücretin on katını geçmemek üzere sözleşme ücreti alabilir, bu ücretleri imal ve ithal ürün gruplarına göre farklılaştırabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurumca belirlenir.

..."

16. Tebliğ'in "Bedeli ödenecek ilaçlar (EK-4/A)" başlıklı 4.1.9 maddesi şöyledir:

"(1) Kurumca bedeli ödenecek olan ilaçlar Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan “Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi” nde (EK-4/A) belirtilmiştir. Bu listede ticari isimleri ve barkod/karekod numaraları yer almayan ilaçların bedelleri hiç bir koşulda Kurumca ödenmez. Yurt dışından temin edilen ilaçlar için özel düzenlemeler saklıdır."

B. İlgili Yargı Kararları

17. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesinin 25/10/2024 tarihli ve E.2024/1715, K.2024/2181 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Hastalıkların tedavisine yönelik ilaçlar, piyasa koşullarında üretilip, arz edilmektedir. İlgili devlet kurumlarının yetkili birimlerinin yaptığı incelemeler sonucu belirli süreçlere bağlı olarak bu ilaçların bazıları Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamına alınmaktadır.

SUT'un her yıl güncellendiği hastalıkların teşhis ve tedavisine ilişkin birçok ilaç ve tıbbi cihazın SUT kapsamına alındığı ortadadır.

...

Gelinen son aşamada ise, birçok hastalığın teşhis ve tedavisi amacıyla, hekimlerce hasta için hayati önemi haiz olduğu rapor edilmek suretiyle, SUT kapsamında yer almayan tedavi yöntemlerinin uygulandığı, ilaçların reçete edildiği, kanun gereğince davalı kurum tarafından karşılanmayan bu ilaç ve tedavi giderlerinin dava yolu ile davalı kurumdan talep edildiği görülmüştür. Eldeki davada da davacı SUT kapsamında yer almaması nedeniyle bedelinin karşılanması yönündeki talebi kurum tarafından reddedilen aşı bedelini davalı kurumdan talep etmektedir.

Tekrar ifade etmek gerekir ise, somut uyuşmazlıkla ilgili göz önünde bulundurulması gereken pozitif hukuk düzenlemeleri 5510 Sayılı Kanunun 62, 63 ve 64. maddeleri ve bu maddelerin uygulanmasını gösterir yukarıda anılan ilgili yönetmeliklerdir. Söz konusu kanuni düzenlemelerin Anayasaya aykırılığı yönünde verilmiş bir Anayasa Mahkemesi Kararı da bulunmamaktadır.

Bu halde, davalı kurumun söz konusu talebi karşılaması kanunen mümkün değildir. Yukarıda izahına çalışıldığı üzere, yargı kararlarında istisnai bir yol olarak yerini alan bu yöndeki davaların kabulü şeklindeki uygulamanın ise gelinen aşamada, istisna olmaktan çıktığı, hekimlerce hayati önemi haiz olduğu gerekçesi ile uygulanan her tedavinin SUT kapsamında yer alamamasına karşın davalı kurumdan talep edildiği görülmüştür.

Kanunun yukarıda anılan maddelerine rağmen SUT kapsamında yer almayan bir sağlık harcamasının kurumca karşılanması yönünde karar verilmesinin, istisnai durumlar dışında, kanuna aykırılık oluşturacağında duraksama bulunmamalıdır.

Yukarıdan beri anılan kanuni mevzuat ve yapılan açıklamalar göz önüne alındığında, hangi sağlık giderlerinin SUT kapsamına alınacağı yönündeki kararın Yasama ve Yürütmenin sosyal, ekonomik ve sağlık politikaları kapsamında vereceği bir karar olup, kural olarak yargı mercilerinin görev ve yetki alanı dışındadır. Zira Kanun Koyucu sigortalıların Anayasal sağlık ve yaşam haklarını teminat altına almak yönünde kanuni düzenlemeler yapmış, uygulamayı göstermek adına gerekli yönetmelikleri çıkarmıştır.

Bu gerekçelerle görülmekte olan davanın reddine karar verilecek yerde, farklı gerekçelerle kabulüne karar verilmiş olması yerinde görülmemiştir..."

18. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2023/1549, K.2024/2826 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Dosya kapsamından davacı kendisinin temin ettiği ve 3 doz şeklinde uygulanan GARDASİL isimli HPV aşısının kurum tarafından karşılanmasını talep ettiği, kurumun sut listesinde yer almadığı gerekçesi ile talebi reddettiği, yargılama sırasına alınan uzman bilirkişi heyet raporunda "...HPV Aşısı olunsa bile; Düzenli muayene ve kontroller, erken tanı ve tedavi için en etkili yoldur … HPV nin bulaşması ile kanserin ortaya çıkması arasında da 10-15 yıllık uzun bir süre olduğundan, bu süre içinde de düzenli muayene ve kontrollerin tarama testleri ile kanserin erken evrede rahatlıkla saptanabildiği ve erken evrede her an tedavi edilebileceği" nin belirtilmesine dayalı olarak davacının sağlığı açısından hayati öneme haiz olmadığı ve kullanılmasının zorunlu bulunmadığı gerekçeleri ile davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Somut olayda; uzman bilirkişi heyet raporuna dayalı mahkeme kararı yerinde olup, dosya kapsamı, mevcut delil durumu ve ileri sürülen istinaf sebepleri dikkate alındığında mahkemenin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığı anlaşılmakla, istinaf başvurusunun esastan reddine..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; rahim ağzı kanserine karşı koruyuculuğuyla bilinen ve Türkiye'de üç doz şeklinde uygulanan HPV aşısını sigorta kapsamında yer almadığı için satın almak zorunda kaldığını, aşının ücretinin Sağlık Bakanlığınca karşılanması gerektiğini ancak buna ilişkin talebinin reddedildiğini ifade etmiştir. Ayrıca aşı ücretinin iadesine yönelik olarak açtığı davada bilirkişi incelemesinin yaptırılmadığını, TEB'e yazılan müzekkere sonucunun beklenmediğini, yargılamanın eksik yürütülerek aleyhine karar verildiğini, ilgisiz kararlar gerekçe gösterilerek davanın reddedildiğini ve farklı mahkemeler tarafından aynı konuda verilmiş kabul kararları olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda devletin pozitif yükümlülüğü çerçevesinde görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini belirterek yaşam hakkının, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Son olarak kesin mahiyette verilen karara karşı kanun yoluna gidemediğini, aleyhine de yargılama giderlerinin hükmedildiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Bakanlık görüşünde, mevcut başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile ilgili kurumlardan temin edilen bilgi ve belgelerin de dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

23. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, …kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; ...insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

24. Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler."

25. Anayasa'nın "Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları" başlıklı 65. maddesi şöyledir:

"Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

26. Başvurucunun iddialarının temelinde ilaca/aşıya erişimin zahmetsiz şekilde sağlanması konusunda devletin yükümlülüklerini yerine getirmediği yer almaktadır. İlaca erişim imkânının sağlanması; kişilerin vücut ve ruh sağlığında meydana gelen rahatsızlıkların tedavi edilerek giderilmesi, dolayısıyla maddi ve manevi bütünlüklerinin korunması amacı doğrultusunda önemli bir gerekliliği ifade etmektedir. Dolayısıyla ilaca erişimin zorlaştırıldığı iddiasını içeren başvurunun maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına ilişkin olarak devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde ele alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup söz konusu düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesi çerçevesinde özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir. Anılan Anayasa hükmü ile kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü, gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 40).

29. Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında sağlık hizmetlerini -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35).

30. Bu çerçevede devletin egemenlik alanında yaşayan ve kontrolü altında bulunan kişilerin maddi ve manevi varlıklarına yönelen müdahaleleri önleme, önlenememiş olan müdahalelere yönelik olarak da gerekli soruşturma, kovuşturma, failleri tespit edip cezalandırma ve gerektiğinde bundan doğan zararları etkili bir şekilde bizzat karşılama veya sorumlularına karşılatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Kişilerin vücut bütünlüğüne yapılan bir müdahaleden doğan zararlara yönelik etkili bir tazminin sağlanamadığı ve bu çerçevede devletin Anayasa'nın 17. maddesinden doğan koruma yükümlülüğünü yerine getirmediği durumlarda kişinin vücut bütünlüğünün korunduğundan söz edilemez (Özkan Şen, § 40; Yasin Çıldır [2. B.], B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 37).

31. Söz konusu pozitif yükümlülük sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak ... amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği ve bu görevini kamu kesimleri ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal

kurumlarından yararlanmak suretiyle onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır (İlker Başer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44). Uygun ilaçların hastaların erişimine sunulması da geniş anlamda tedavi hizmetlerinin bir parçası olarak nitelendirilmelidir (Hidayet Seçkin [1. B.], B. No: 2015/13918, 9/6/2020, § 44).

32. Sağlık ve sosyal güvenlik hakları Anayasa'nın 56. ve 60. maddelerinde güvence altına alınmış olmakla ve devletin söz konusu alanlarda görevleri bulunmakla birlikte Anayasa'nın 65. maddesinde de öngörüldüğü üzere devletin bu görevlerini, öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirmesi gerekmektedir.

33. Devletin vücut bütünlüğünü koruma konusundaki ödevi, sağlık hizmetlerinin mutlak anlamda ücretsiz olarak sağlanacağı şeklinde yorumlanamaz (Salim Sayın [1. B.], B. No: 2013/3382, 4/11/2015, § 41). Devletin bireylere sağlık hizmeti sunma konusundaki yükümlülüğü ülkenin sosyal ve ekonomik gerçekleriyle yakından ilgilidir. Bu nedenle devlet, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesi noktasında, kaynakların tahsis edildiği alanlara ilişkin bazı sınırlamalar öngörebilir. Dolayısıyla sağlık hizmeti sunma konusunda devletin pozitif yükümlülüğünün ekonomik sınırları belirlenirken devletin kamu kaynaklarını kullanma konusundaki takdir yetkisi ile tedavi ücretlerinin bireylere yüklediği ekonomik külfet arasında makul bir denge kurulmalıdır (Salim Sayın, § 40). Bu bakımdan devletin sağlık ve sosyal güvenlik haklarına dair ödevi, her durumda ilaç bedellerinin tamamının devlet tarafından karşılanacağı şeklinde yorumlanamaz.

34. İlacın temin edilmesi, temin edilen ilacın hangi usullerle ve ne tür bir külfetle hastalara ulaştırılacağı hususunda devletin belli ölçüde takdir yetkisinin bulunması olağandır. Ancak devlet bu takdir yetkisini kullanırken hastalara aşırı bir külfet yüklememeli ve ilaca erişimini orantısız şekilde zorlaştırmamalıdır. Devlet, ilaçların hastalara sunuluş yöntemini belirleme konusunda kamusal menfaatlerin gerekliliklerini gözetmekle birlikte bu menfaatler ile hastanın ilaca erişimi arasında adil bir denge kurmalıdır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hidayet Seçkin, § 45).

35. Ayrıca devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamındaki yükümlülüklerinin somut olayda yerine getirilip getirilmediğinin nesnel bir şekilde değerlendirilebilmesi için yargı mercilerinin kendilerine tanınmış takdir yetkileri çerçevesinde ve ilgili anayasal kurallar bağlamında hareket edip etmediklerinin denetlenmesi gerekir. Bu bağlamda müdahaleyi haklı göstermek için öne sürülen gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığı incelenmelidir (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 44).

36. Eldeki olayda başvurucu, rahim ağzı kanserine karşı koruyucu olduğunu belirterek 19/8/2023-23/2/2024 tarihleri arasında üç doz HPV aşısı olmuş; bu aşılar için toplamda 8.380,49 TL ödeme yapmıştır. Bu durumda başvurucunun söz konusu aşıya erişiminin olduğu, ilaca ulaşma ve kullanma konusunda katlandığı maddi külfet dışında bir engelle ya da güçlükle karşılaşmadığı söylenebilir. Nitekim başvurucunun bunun aksine bir iddiası da bulunmamaktadır. Başvurucunun yakındığı temel husus söz konusu aşının bedelinin tarafına iade edilmemesine, diğer bir ifadeyle tamamen ücretsiz bir şekilde aşıya erişimi konusunda bir engel konulmasına ilişkindir.

37. Belirtildiği üzere devletin ilaçların hastalara dağıtılması usulüyle ilgili olarak düzenleme yapabileceği, bu hususta belli ölçüde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Başvuru konusu olayda, başvurucunun geri ödemesini talep ettiği aşının Tebliğ'de gösterilen "Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi"nde yer almaması nedeniyle Kurum tarafından reddedildiği

görülmüştür.

38. Bununla birlikte başvurucu, Mahkeme önünde aşının koruma amacıyla uygulandığını ifade etmiştir. Yapılan yargılama sonucunda ise Mahkemenin başvurucunun bedelini talep ettiği aşının hayati önemi haiz olmadığına ve koruma amaçlı uygulandığına vurgu yaptığı anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkeme, başvurucunun maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi ve aktüel bir tehlikenin bulunmadığı ve aşının muhtemel bir tehlikeye karşı koruyucu önlem vasfını haiz olduğu kanaatiyle davanın reddine karar vermiştir. Kamusal makamlar HPV aşılarını talep edilmeye ve istendiğinde uygulanmaya hazır hâle getirmiş ancak bu aşıları tamamen ücretsiz olarak sunmadığından başvurucu belirli bir bedel karşılığında söz konusu aşılara erişebilmiştir. Bu doğrultuda başvurucunun bireysel menfaati ile amaçlanan kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulmadığının söylenemeyeceği ve kamu makamlarının takdir yetkilerini kullanırken -somut olayın koşullarında- üstlenmesi gereken pozitif yükümlülüklerinin gerisinde kalmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

39. Ayrıca bu hususta yargılama mercilerince yapılan değerlendirmelerin ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklandığı, yargılama sürecinde adil yargılanma hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirildiği dikkate alındığında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı anlaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, rahim ağzı kanserine karşı koruyucu etkisi bilimsel olarak kabul edilen HPV aşısının bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmaması nedeniyle açılan alacak davasının reddi üzerine, başvurucunun Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile 56. maddede düzenlenen sağlık hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, Türkiye'de üç doz şeklinde uygulanan HPV aşısını sigorta kapsamında yer almadığı için kendisi satın almak zorunda

kaldığını, aşının Sağlık Bakanlığınca ücretinin karşılanması gerektiğini ancak buna ilişkin talebinin reddedildiğinden şikayet etmektedir. Uyuşmazlık, özünde koruyucu bir sağlık hizmetinin kamu finansmanı kapsamı dışında bırakılmasının anayasal sınırlarının belirlenmesi sorununu gündeme getirmektedir.

2. Anayasa'nın 17. maddesi, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu hükme bağlamaktadır. Bu düzenleme yalnızca devletin bireyin yaşamına ve fiziksel bütünlüğüne yönelik doğrudan müdahalelerden kaçınmasını değil, aynı zamanda yaşamı koruyucu ve geliştirmeye elverişli tedbirler almasını da gerektirir. Anayasal güvence, negatif yükümlülüklerle sınırlı olmayıp, özellikle sağlık alanında etkili bir koruma sistemi kurma yönünde pozitif yükümlülükler doğurmaktadır. Uygun ilaçların hastaların erişimine sunulması da bu kapsam dahilindedir.

3. Koruyucu sağlık hizmetleri, özellikle ciddi ve ölümcül hastalıkların önlenmesine yönelik aşılar, 17. maddede güvence altına alınan yaşam hakkının somut tezahürlerinden biridir. Bu bağlamda devletin takdir hakkı bulunsa da, bu mutlak değildir ve devletin pozitif yükümlülükleri, özellikle önlenebilir ve bilimsel olarak kontrol altına alınabilir hastalıklara karşı koruyucu sağlık politikaları geliştirmesini içerir.

4. Bilimsel etkinliği ve koruyuculuğu ortaya konmuş, hakkında geniş bir bilimsel uzlaşma bulunan önleyici ve koruyucu sağlık hizmetlerine erişimin ekonomik gerekçelerle fiilen güçleştirilmesi veya bazı kesimler bakımından imkânsız hâle gelmesi, devletin bu alandaki pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmayabilir. Zira bu tür hizmetlerin erişilebilirliği, yalnızca bir sağlık politikası tercihi değil, yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın korunması hakkının etkili biçimde güvence altına alınmasının ayrılmaz bir unsurudur. Bu nedenle ekonomik engellerin, koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanmayı fiilen ortadan kaldıracak düzeye ulaşması, anayasal pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir.

5. Anayasa'nın 56. maddesi uyarınca devlet, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu hüküm, sağlık hizmetlerinin salt tedavi edici boyutuna indirgenemeyeceğini, koruyucu ve önleyici sağlık politikalarının da anayasal yükümlülük kapsamında bulunduğunu göstermektedir. Zira modern sağlık anlayışında koruyucu hizmetler, yaşam hakkının ve fiziksel bütünlüğün korunmasının en etkili araçları arasında yer almaktadır. Devlet, özellikle koruyucu sağlık hizmetlerine erişimde ekonomik engelleri azaltacak, dezavantajlı grupların hizmete fiilen ulaşmasını sağlayacak tedbirleri almakla mükelleftir. Aksi takdirde, sağlık hakkı normatif düzeyde tanınmış olmakla birlikte fiilen kullanılamayan bir hak hâline gelir.

6. Anayasa'nın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devletinin temel niteliklerinden birisi de sosyal devlet ilkesidir. Bu maddede ifadesini bulan sosyal hukuk devleti ilkesi, yalnızca bir kamu politikası tercihi ya da idarenin takdir alanına bırakılmış bir yönelim olmayıp, anayasal kimliğimizin kurucu unsurlarından birini oluşturmaktadır.

7. Sosyal devlet, yalnızca hukuka bağlılık ve temel haklara saygı ile sınırlı bir devlet anlayışını değil, maddi eşitliği gözeten, sosyal adaleti gerçekleştirmeyi hedefleyen ve bireylerin insan haysiyetine yaraşır bir yaşam sürmelerini güvence altına alan normatif bir yapıyı ifade eder. Sosyal hukuk devleti ilkesi, devlete sosyal riskleri azaltma ve temel hizmetlere erişimde ortaya çıkan yapısal engelleri giderme yönünde aktif yükümlülükler yükler. Bu çerçevede devlet, özellikle koruyucu sağlık hizmetleri alanında yalnızca düzenleyici bir konumda kalmamalı, bu hizmetlerin etkili ve erişilebilir biçimde sunulmasını sağlamakla da sorumlu tutulmalıdır.

8. Anayasa’nın 5. maddesi de devlete, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama ödevi yüklemektedir. Bu hüküm, sosyal devlet ilkesinin somutlaşmış hâlidir ve özellikle sağlık hakkı bakımından yönlendirici bir işlev görür.

9. Anayasa’da sosyal bir hak olarak düzenlenen sağlık hakkı, toplumun ve bireylerin sağlık yönünden güvenliğinin sağlanmasını ifade eder. Bu niteliğinden ötürü sağlık hakkı, günümüzde sosyal devlet ilkesinin bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Sosyal devlet bütün vatandaşlarını hastalık dahil çeşitli risklere karşı korumak ve bu amaç için gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür.

10. Kuşkusuz Anayasa’nın 65. maddesi, sosyal ve ekonomik hakların yerine getirilmesini mali kaynakların yeterliliği ve önceliklerin gözetilmesi şartına bağlamaktadır. Bu düzenleme, sosyal hakların mutlak ve sınırsız bir edim talebi doğurmadığını ortaya koymaktadır. Ancak söz konusu hüküm, sosyal hakları tamamen programatik ve bağlayıcılıktan yoksun normlar hâline getirmez. Sosyal devlet ilkesi ve temel hakların korunmasına ilişkin genel hükümlerle birlikte yorumlandığında, 65. madde sosyal hakların tamamen ertelenmesine değil; imkânlar ölçüsünde, kademeli fakat gerçek ve etkili biçimde gerçekleştirilmesine anayasal dayanak oluşturmaktadır.

11. Somut olayda derece mahkemesi, HPV aşısının koruyucu nitelikte olduğu ve başvurucunun maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi ve “aktüel bir tehlikenin” bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Mahkeme, aşının koruma amaçlı uygulanmasını öne çıkartmıştır. Ancak koruyucu sağlık hizmetlerinin amacı, hastalık ortaya çıkmadan önce riskin bertaraf edilmesidir. Bu nedenle “aktüel tehlike” ölçütü, önleyici müdahaleler bakımından dar ve yetersiz bir değerlendirme çerçevesi sunmaktadır. Koruyucu bir aşının anayasal koruma alanı dışında bırakılması, 17. ve 56. maddelerle bağdaşmamaktadır.

12. HPV aşısı, rahim ağzı kanseri başta olmak üzere çeşitli kanser türlerine karşı koruyuculuğu bilimsel çalışmalarla ortaya konmuş bir halk sağlığı aracıdır. Uluslararası sağlık otoritelerince yaygın biçimde önerilmekte ve birçok ülkede ulusal bağışıklama programlarına dahil edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre HPV aşısı, 2024 yılında 147 ülkede ulusal bağışıklama programları ve hizmetleri kapsamında ulusal aşı takviminde yer almaktadır.1 Aşının DSÖ “Temel İlaçlar Listesi”ne alınması da aşının bir

tercih değil halk sağlığı yönünden vazgeçilemez olduğunun bir delili olarak görülebilir.2 Bu yönüyle söz konusu aşı, bireysel tercihe bırakılabilecek sıradan bir tıbbi müdahale olarak değerlendirilemez, çünkü yaşamı tehdit eden hastalıklara karşı sistematik bir koruma aracı olduğu tıbben kabul edilmektedir.

13. Belli kanser türlerini önlediği bilimsel verilerle ortaya konulmuş bir aşının, ekonomik imkânsızlık nedeniyle belirli bireyler bakımından fiilen erişilemez durumda olması, salt bir kamu politikası tercihine indirgenmemelidir. Eğer ekonomik engeller, bireyin koruyucu sağlık hizmetinden yararlanmasını fiilen imkânsız kılıyor ve devlet bu engeli makul ve ölçülü tedbirlerle gidermiyorsa, bu durum bireyin fiziksel bütünlüğünü koruma hakkına yönelik dolaylı bir müdahale teşkil edebilir.

14. İlacın/aşının temin edilmesi, temin edilen ilacın hangi usullerle ve ne tür bir külfetle hastalara ulaştırılacağı hususunda devletin belli ölçüde takdir yetkisinin bulunmakla birlikte bu yetkinin kişilere aşırı bir külfet yüklememesi ve ilaca erişimini orantısız şekilde

zorlaştırılmaması gerekmektedir. Devlet, ilaçların hastalara sunuluş yöntemini belirleme konusunda kamusal menfaatlerin gerekliliklerini gözetmekle birlikte bu menfaatler ile hastanın ilaca erişimi arasında adil bir denge kurmalıdır. Başvurucunun ilgili aşıya erişiminin olduğu, ilaca ulaşma ve kullanma konusunda katlandığı maddi külfet dışında bir engelle ya da güçlükle karşılaşmadığı söylenebilir. Burada sorun tamamen ücretsiz bir şekilde aşıya erişim hususundan kaynaklanmaktadır.

15. Ancak finansmanının tamamen bireye bırakılması, özellikle aşının yüksek maliyeti dikkate alındığında, kamusal finansman olmaksızın bu aşıya erişim yalnızca belirli ekonomik imkâna sahip kesimlerle sınırlı kalmaktadır. Dolayısıyla aşıya fiilî erişim ödeme gücüyle sınırlı hâle getirmektedir. Böyle bir durumda sağlık hakkı, teorik olarak tanınmış fakat pratikte ekonomik kapasiteye bağlı kılınmış olur. Bu durum, sağlık hakkının fiilî kullanımını ödeme gücüne bağlamakta ve Anayasa m. 56'nın öngördüğü "herkes" ibaresini daraltmaktadır ve sosyal devlet ilkesinin özüne de uygun değildir.

16. Çoğunluk görüşü, kamu kaynaklarının kullanımı konusunda idarenin takdir yetkisine vurgu yaparak bireysel menfaat ile kamu yararı arasında makul bir denge kurulduğunu savunmaktadır. Oysa ölçülülük ilkesi gereğince kurulması gereken denge, hakkın özünü zedelememelidir. Koruyucu ve maliyet-etkin bir sağlık hizmetinin sistematik biçimde kamu finansmanı dışında bırakılması, özellikle dar gelirli bireyler bakımından aşırı bir külfet doğurmakta ve sosyal riskin kolektif paylaşımını zayıflatmaktadır (Çoğunluk görüşü 33).

17. Mahkememize göre "sağlık hakkı, insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeleri, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için Devletin sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkıdır" (AYM, E. 2012/103, K.2013/105, 3.10.2013).

18. Mahkememiz başla bir kararında da kişilerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirebilmelerinin mutlu ve huzurlu olabilmelerinin başlıca şartının, ihtiyaç duydukları anda sağlık hizmetlerine ulaşıp bu hizmetlerden yararlanabilmeleri olduğunu dikkati çekerek,

"devlet için bir görev ve kişiler için de bir hak olan bu amacın gerçekleştirilmesine bu haktan yararlanmayı zorlaştırıcı ya da zayıflatıcı düzenlemeler Anayasa'ya aykırı düşer" sonucuna ulaşmıştır (AYM, E. 2010/29, K. 2010/90, 16.07.2010). Anılan kararda Mahkememiz sağlık hizmetlerinin "…doğrudan yaşam hakkı ile ilgili olması nedeniyle diğer kamu hizmetlerinden farklı" olduğunu ve bu hizmetin temel hedefi olan insan sağlığının, "…mahiyeti itibarıyla ertelenemez ve ikame edilemez bir özelliğe sahip" olduğunun altını çizmiştir.

19. Derece mahkemeleri de konuyla ilgili önlerine gelen davalarda aşı bedelinin davacılara iadesi yönünde kararlar vermiştir. Örneğin Ankara 62. İş Mahkemesi 2022/241 Esas ve 2022/679 Karar sayılı dosyasında HPV aşısını kendi imkanlarıyla satın alıp yaptıran davacıya aşı bedelinin iade edilmesine karar vermiştir. Mahkeme verdiği kararda, HPV aşısının kamusal bir sağlık sorununun önlenmesinde kritik rol oynadığını vurgulamıştır.

20. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu da (TİHEK) bir kararında. HPV aşısının ulusal aşı takvimine alınması amacıyla yürütülen çalışmaların hızlandırılması ve aşının ücretsiz sunulması hususunda Sağlık Bakanlığı'na tavsiyede bulunulmasına karar vermiştir (TİHEK, B. No: 2022/1001, K. No: 2023/498, 21.08.2023).,

21. Devletin her durumda tüm ilaç ve aşı bedellerini karşılamak zorunda olduğu söylenemez. Ancak yaşamı tehdit eden ve bilimsel olarak önlenebilir bir hastalığa karşı etkili

olduğu kabul edilen bir aşının, ekonomik gerekçelerle genel kamu finansmanı dışında bırakılması; özellikle maliyeti itibarıyla geniş kesimlerin erişimini güçleştiriyorsa, anayasal düzlemde sorgulanmalıdır. Mahkeme çoğunluğu, sağlık politikalarının belirlenmesinde idarenin geniş takdir yetkisine sahip olduğunu kabul etmiştir. Ne var ki, bu takdir yetkisi, bilimsel olarak zorunlu ve etkili olduğu ortaya konmuş bir koruyucu müdahalenin sistematik biçimde kamusal finansman dışında bırakılmasını haklı kılamaz. Netice itibarıyla, devletin kamu kaynaklarını kullanma takdir yetkisi bulunmakla birlikte, bu takdir yetkisi temel hakların özünü zedeleyecek ölçüde geniş yorumlanamaz.

22. Sosyal hukuk devleti, yalnızca tedavi edici hizmetleri değil, uzun vadede daha az maliyetli ve daha etkili olan koruyucu sağlık politikalarını da kapsar. Nitekim DSÖ HPV aşısını maliyet-etkin bir halk sağlığı yatırımı olarak değerlendirmektedir Koruyucu hizmetlerin finansmanının bireye bırakılması, hastalık riskinin ekonomik kapasiteye göre dağıtılması sonucunu doğurur. Bu ise eşitlik, sosyal adalet ve insan haysiyeti ilkeleriyle bağdaşmaz. Sadece maddi imkanı olanların kanserden korunabildiği, dar gelirlilerin ise bu riskle baş başa bırakıldığı bir düzen, sosyal hukuk devleti ilkesini zedeler.

23. HPV aşısının yaşamı tehdit eden hastalıklara karşı koruyucu olması, bilimsel etkinliğinin uluslararası düzeyde kabul görmesi, koruyucu sağlık hizmeti niteliği taşıması ve yüksek maliyeti nedeniyle ekonomik bakımdan dezavantajlı kesimler için fiilen erişilemez hâle gelmesi hususları birlikte değerlendirildiğinde, kamu finansmanının tamamen dışlanması bireye aşırı bir külfet yüklemekte ve ölçülülük ilkesinin gerektirdiği adil dengeyi bozmaktadır.

24. Anayasa’nın 17. ve 56. maddeleri, 2. maddede yer alan sosyal hukuk devleti ilkesi ve 5. maddede bulunan “refah, huzur ve mutluluk” amacı ışığında birlikte yorumlandığında; devletin, yaşamı tehdit eden ve bilimsel olarak önlenebilir hastalıklara karşı etkili koruyucu sağlık hizmetlerine erişimi ekonomik engellerden arındırma yönünde pozitif yükümlülüğü bulunduğu açıktır. Devletin pozitif yükümlülükleri asgari bir içerik taşımak zorundadır. Koruyucu sağlık hizmetleri ve bunlara herkesin erişilebilirliği bu asgari çekirdek alanın merkezindedir.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 2. ve 5. maddeleri ışığında 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile 56. maddede düzenlenen sağlık hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN Üye Engin YILDIRIM Üye Kenan YAŞAR

---

1 https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/immunization-coverage?utm, (Erişim tarihi, 20 Şubat 2026).

2 https://list.essentialmeds.org/medicines/208?utm_source, (Erişim tarihi, 20 Şubat 2026).

RAMAZAN ÇAKIR

B. No: 2019/6030 | Karar tarihi: 24.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/6030

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

RAMAZAN ÇAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/6030)

Karar Tarihi: 24/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 19/6/2026- 33285

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Ramazan ÇAKIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütü üyeliği suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/2/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Ergani Cumhuriyet Başsavcılığı, aralarında bireysel başvuru konusu olayların geçtiği tarihte lise öğretmeni olarak görev yapmakta olan başvurucunun da bulunduğu kişiler hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye oldukları şüphesiyle soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında kolluk tarafından yapılan araştırmalar sonucunda başvurucunun kendi adına kayıtlı GSM hattı üzerinden ByLock programını kullandığına, Asya Katılım Bankası Anonim Şirketinde (Bank Asya) hesabı bulunup bu Bankanın çeşitli şubelerinde bankacılık işlemleri gerçekleştirdiğine, anılan örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan Aktif Eğitimciler Sendikasına (AKTİF EĞİTİM-SEN) üye ve sendikanın Ergani ilçe temsilcisi olduğuna dair tespitlerde bulunulmuştur.

7. Başvurucu; soruşturma evresinde alınan ifadelerinde AKTİF EĞİTİM-SEN'e memurların haklarını koruduğunu düşündüğü için herhangi bir yönlendirme olmadan üye olduğunu ancak bu Sendikanın hiçbir faaliyetine katılmadığını, Bank Asyayı faizsiz bankacılık nedeniyle tercih ettiğini, bu Bankadaki hesabını uzun süredir aktif olarak kullanmadığını, terör örgütüyle hiçbir bağlantısı olmadığını savunmuştur.

8. Soruşturmanın tamamlanması üzerine Ergani Cumhuriyet Başsavcılığının düzenlediği fezleke doğrultusunda Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında iddianame düzenlemiştir. Başsavcılık; iddianamede başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespit başta olmak üzere Bank Asya hesap hareketlerine, AKTİF EĞİTİM-SEN üyeliğine ve anılan örgütle irtibatlı olduğu gerekçesiyle meslekten uzaklaştırılmasına dayanarak terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini ileri sürmüştür.

9. Başvurucu hakkındaki yargılama Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüştür. Mahkeme, duruşma hazırlığı işlemlerine dair 17/3/2017 tarihinde düzenlediği Tensip Tutanağı'nda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespite esas olan verilerin Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünden (KOM), GSM hattının kullanıldığı mobil cihazlara ait IMEI bilgilerinin de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) getirtilmesine karar vermiştir. BTK'dan gönderilen cevap yazısında hattın takılı olduğu mobil cihazların IMEI numaraları Mahkemeye bildirilmiştir.

10. Başvurucu; yargılamanın 23/6/2017 tarihli ilk celsesinde önceki savunmalarına ek olarak AKTİF EĞİTİM-SEN'in Ergani temsilciliği görevini yürütmediğini, ByLock tespiti yapılan GSM hattını kendisinin kullandığını ancak ByLock programından haberdar olmadığını ve bu programı kullanmadığını söylemiştir.

11. Celse arasında Mahkeme, başvurucunun kullandığı GSM hattına tanımlanan internet protokol (IP) numaraları ile ByLock programına ait IP numaraları arasındaki bağlantılara ilişkin CGNAT (HIS) kayıtlarının BTK'dan gönderilmesini kararlaştırmış; BTK anılan IP numaraları arasında yapılan bağlantılara dair CGNAT kayıtlarını dosyaya sunmuştur. Diğer yandan KOM, başvurucuyla ilişkilendirilen 477264 user-ID numarasına ait ve bu numaraya bağlı olarak çözümlenen alt verileri içeren 16/6/2017 tarihli ByLock tespit ve değerlendirme

tutanağını Mahkemeye göndermiştir. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağına göre söz konusu user-ID numarası ve bu numaraya bağlı olarak oluşturulan alt veriler şöyledir:

i. "Kullanıcı Profil Bilgileri" başlıklı kısımda bu user-ID'ye bağlı oluşturulan kullanıcı adı "rmzn2143", şifre "2340Er" ve son çevrim içi olduğu tarihi "19/2/2016" dır.

ii. 477264 user-ID numarası başvurucu adına kayıtlı GSM hattı üzerinden kullanılmıştır. Tespit edilebilen ilk log tarihi 9/12/2015'tir. Bu user-ID üzerinden aktif olarak yazışma/arama yapılmış, e-posta alınıp gönderilmiştir.

iii. Söz konusu user-ID numarasını arkadaş listesine (roster kayıtları) ekleyen ve gerçek kullanıcıların tespit edildiği belirtilen diğer ByLock kullanıcıları bu user-ID numarasına "rmzn2143" ve "erganili Ramazan" isimlerini vermiştir. Bu user-ID numarasının kendi roster kayıtlarına eklediği diğer user-ID numaralarının bazılarının da kullanıcıları tespit edilmiştir. Roster kayıtları içinde 352588 user-ID numarasını kullandığı belirlenen kişi G.Ç.dir.

iv. 477264 user-ID numarasının gerçek kullanıcıları tespit edilen/edilemeyen başka kişiler tarafından kurulan birden fazla gruba da üye olduğu, anılan gruplara katılan başka user-ID numaralarının bir kısmının da kimler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.

v. 477264 user-ID numaralı kullanıcı ile gerçek kimlik bilgileri tespit edilen/edilemeyen diğer ByLock user-ID numaraları arasında gerçekleşen aramalara dair kayıtlarla bu user-ID numarası ile ByLock kullanıldığı sırada oluşan IP bağlantılarına (log kayıtları) dair tablolar vardır.

12. Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü, anılan örgüte üye oldukları iddiasıyla haklarında ayrı soruşturma yürütülen F.D.nin 29/6/2017, H.Do.nun da 13/8/2017 tarihinde kollukta müdafilerinin de hazır bulunmasıyla ve şüpheli sıfatıyla alınan ifadelerine dair tutanaklarla kendilerine gösterilen fotoğraflar üzerinden yaptırılan teşhis işlemine dair tutanakları başvurucuyla ilgisi bulunduğundan bahisle celse arasında Mahkemeye göndermiştir. İfade ve teşhis tutanaklarına göre;

i. Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak istediğini beyan eden F.D. başvurucuyu örgüt içinde Ergani ilçe abisi olarak bildiğini, başvurucu hakkında başka bilgisi olmadığını beyan etmiştir.

ii. Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak istediğini beyan eden H.Do. 97084 user-ID numarası üzerinden ByLock programını kullandığını kabul etmiş; bu user-ID numarasına ait olup ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan veriler kendisine okunduğunda kendi kullandığı user-ID numarasının roster kayıtlarında yer alan 477264 user-ID numarasını başvurucunun kullandığını ve onun örgüt içinde"Ergani ilçe abisi" olduğunu söylemiştir.

iii. F.D. ve H.Do. kendilerine gösterilen fotoğraflar arasından başvurucuyu teşhis etmiştir.

13. Celse arasında dosyaya sunulan ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve CGNAT kayıtları ile F.D. ve H.Do.ya ait ifade tutanakları yargılamanın 25/10/2017 tarihli celsesinde başvurucuya okunmuştur. Başvurucu; ByLock programını kullanmadığına dair savunmasını tekrar ettikten sonra kendisiyle ilişkilendirilen 477264 user-ID numarasına dair roster kayıtlarında adı geçen G.Ç. ile kardeş olduklarını, bu kayıtlarda yer alan diğer kişilerin yanı sıra F.D. ile H.Do.yu tanımadığını, bu kişilerin suçlayıcı beyanlarını da kabul etmediğini belirtmiştir.

14. Yargılamanın 29/11/2017 tarihli son celsesinde başvurucu müdafii, H.Do.nun tanık olarak ifadesinin alınmasını talep etmiş; Mahkeme ise dosyanın geldiği aşama itibarıyla bu talebi reddetmiştir. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sonucuna ulaşmış; atılı suçtan başvurucu hakkında 7 yıl 6 ay hapis cezası vermiştir. Mahkûmiyet gerekçesi şöyledir:

"DELİLLER :

1- İddia ve Sanığın Savunması:

2- Bylock Sorgu Tasnif Tutanakları:

Sanık Ramazan Çakır'a ait olan ... İMEİ numaralı telefona takılı ... numaralı GSM hattı ile uygulamaya, BTK'dan alınan cevabi yazısından da anlaşıldığı üzere Litvanya'da bulunan server bilgisayarına 04/03/2016 tarihine kadar ByLock sistemine giriş yaptığı tespit edilmiştir.

Kullanıcı ID numarası: 477264 Kullanıcı adı: 'rmzn2143' Şifre: '2340Er' olup, Bylock tespit ve değerlendirme tutanağı içerikleri incelendiğinde sanığa ait olan 477264 İd numarasını ekleyen şahısların sanığa 'mzn2143', 'erganili Ramazan' şeklinde isim verdiği ve kendi bylok listelerine bu şekil eklediği anlaşılmıştır.

3- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun 24/08/2017 tarih ve 29234571-401-01-01-2017.502315 sayılı cevabi yazısı ve ekinde bulunan CD,

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'dan alınan cevabi yazıya ekli CD içerisinde bulunan HTS kayıtları incelendiğinde sanığın hem Bylock programının bulunduğu server bilgisayarına bağlantısına ilişkin olarak hem de telefon görüşmelerine ve data kullanımına ilişkin olarak baz istasyon kaydı verdiği anlaşılmıştır.

4- Nüfus ve Adli Sicil Kayıtları:

5- Dosya İçerisinde Bulunan Sair Belge ve Tutanaklar

...

Sanık FETÖ/PDY silahlı terör örgütü yönetici/üyelerinin kullanımı için oluşturulmuş ve münhasıran bu suç örgütünün mensupları tarafından kullanılmakta olan ağ özelliğini bilerek (kasten), sisteme ancak şifre ile girilebilen dönemde bir çok kez kullandığı anlaşılmıştır.

...

Sanığın dahil olduğu örgütün silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olduğu, zira 15 Temmuz darbe girişiminde açıkça bu hususun alenileştiği, ancak daha önce de örgütün kendisine ait unsurları silah kullanma konusunda yönlendirdiğinin bilinen bir gerçek olduğu, kamu oyunda bilindiği üzere MİT tırlarının durdurulması olayında örgütün silahlı güçlerini kullandığı, bu yapının içerisinde yer alan sanığın yapılan toplantılarda sıkça dile getirildiği üzere örgütün sahip olduğu asker ve polis gücünü bildiği, bu gücün gerektiğinde silah kullanabileceğini de öngördüğü, özellikle MİT tırlarının durdurulması olayından sonra bu hususun yani örgütün silah kullanma konusundaki tavrının iyice açığa çıktığı, sanığın buna rağmen bu örgütün içerisinde yer aldığı, dolayısıyla dahil olduğu örgütün silahlı terör örgütü olduğunun anlaşılması verilecek olan cezalarda 3713 Sayılı Yasanın 5. maddesi uyarınca yapılacak olan 1/2 oranındaki arttırımın hukuki gerekçesi olmuştur.

Sanık; her ne kadar yukarıda bahsedildiği şekilde savunma yapıp, bylock kullanmadığını,

FETÖ ile herhangi bir ilgisinin bulunmadığını belirterek suçlamayı kabul etmemişse de;

Yukarıda ayrıntılı olarak izah edildiği üzere teknik özellikleri, indirme ve kullanma yöntemi, kullanıcıları ve muhtevası itibariyle münhasıran FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanması amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgüt mensupları tarafından kullanıldığı tespit edilen ByLock iletişim sisteminine bu özelliğini bilerek dahil olan ve bu sistemi bir çok kez kullanan, 15 Temmuz darbe girişimine kadar sözde meşruiyetini toplum nezdinde dini zemini, kamu otoritesi nezdinde ise hukuki zemini istismar ederek sağlayagelen örgütün, talimat ve haberleşmesinin tam bir örgütsel gizlilik ve kripto yöntemine dayanması ve tanık beyanı, arama, yakalama, el koyma tutanakları, Bylock sorgu tasnif tutanakları, BTİK'dan gelen sanığın kullandığını beyan ettiği [...] numaralı hatta ve hattın takılı olduğu cihazların bylock programının servis edildiği server bağlantısına ve hts kayıtlarına ilişkin cevabi yazılar hep birlikte değerlendirildiğinde sanığın savunmasına itibar edilememiş ve suçtan kurtulmaya yönelik olduğu değerlendirilmiştir.

Sanığın yaptığı görev nedeniyle edindiği bilgi, tecrübe ve örgütteki konumu itibariyle bu oluşumun bir silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olduğu, sanığın örgüte bilinçli olarak katıldığı ve katılma sürecinden sonra eylemlerini sürdürdüğü, özellikle örgütün silahlı unsurlarının olduğunu bildiği, buna rağmen bu örgüte katılım gösterdiği, silahlı terör örgütüne üye olma suçunun işlenmesi için şahsın illaki silah kullanmasının gerekmediği, örgütün silahlı örgüt olduğunu bilmesinin yeterli olduğu, sanığın da irtibat içerisinde kalarak bu hususları bildiği halde örgüte katılım gösterdiği, böylelikle üzerine atılı FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek TCK'nın 314/2. maddesi, 3713 Sayılı Yasanın 5. maddesi uyarınca cezalandırılmasına, ancak verilen cezada sanığın yapmakta olduğu kamu görevinin niteliği ve örgütteki konumu, terör örgütünün haberleşme aracı olan Bylock programının sanık tarafından yoğun bir şekilde kullanmış olması göz önüne alınarak alt sınırdan uzaklaşılmasına [karar verilmiştir.]"

15. Başvurucu; ByLock programını örgütsel veya başka bir amaçla kullanmadığına, F.D. ile H.Do.nun Mahkeme huzuruna getirtilerek tanık sıfatıyla ifadelerinin alınması gerektiğine dair itirazlarını dile getirerek mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (Daire) 3/4/2018 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf talebini esastan reddetmiştir.

16. Başvurucu; diğerlerinin yanı sıra ByLock programını kullanmadığını, bu delilin güvenirlik açısından şüpheli olduğunu, F.D. ile H.Do.nun mahkeme huzurunda ve tanık sıfatıyla ifadelerinin alınması gerektiğini, içinde yer aldığı iddia edilen yapılanmanın terör örgütü olduğunu bildiğine dair değerlendirmelerin varsayımdan ibaret olduğunu, soruşturma evresinde gizlilik kararı alınması nedeniyle hakkındaki suçlamaya esas olan delillere ulaşamadığını ve bu delillere yönelik itirazlarını etkili şekilde ileri süremediğini, tutuklu kaldığı süreçte müdafii ile görüşmelerinin kısıtlandığını ileri sürerek Daire kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi 28/11/2018 tarihinde Daire kararını onamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

17. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Silâhlı örgüt" başlıklı 314. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

..."

18. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Terör tanımı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

19. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçlusu" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur.

Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır."

2. Yargıtay Kararları

20. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 25/6/2020 tarihli ve E.2019/11650, K.2020/3039 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut dosyada sanık [S.nin] kullandığını kabul ettiği [...] ID numaralı Bylock'ta sadece diğer sanık [Ö.nün] ekli olması ve yazışma içeriklerinin örgütsel nitelikte olmadığının anlaşılmasına rağmen hatalı değerlendirmeyle sanığın, örgüt talimatı ile bu ağa dahil olunduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının kabul edilerek yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi [kanuna aykırıdır.]"

21. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/9/2024 tarihli ve E.2022/3864, K.2024/11879 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26.09.2017 tarihli ve 2017/16-956 Esas, 2017/970 sayılı Kararı ile onanarak kesinleşen Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği 24.04.2017 tarihli ve 2015/3 Esas, 2017/3 sayılı Kararı ile Anayasa Mahkemesinin Ferhat Kara başvurusuna ilişkin 04.06.2020 tarihli ve 2018/15231 başvuru numaralı kararında belirtildiği üzere; ByLock iletişim sisteminin FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgütünün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle, örgüt talimatı ile bu ağa dahil olunduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının, her türlü şüpheden uzak, kesin kanaate ulaştıracak teknik verilerle tespiti halinde kişinin örgütle bağlantısını ortaya koyan bir delil olacağında şüphe bulunmamakla birlikte, savunmasında ByLock kullanıcısı olmadığını bildiren sanığın savunmasının denetlenmesi bakımından 105485 User ID numaralı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında ekleyen, eklenen ve irtibatlı bulunduğu kişiler olarak görünen şahıslar hakkında soruşturma yahut

kovuşturma bulunup bulunmadığı araştırılarak, varsa sanık ile ilgili aşama beyanları ile sanığın eşi [H.A.nın] yargılandığı dava dosyasının, yine iddianamede bir kısım beyanlarına yer verilen, kovuşturma aşamasında tanık sıfatı ile dinlenilen [T.U.nun] hazırlık aşaması ifade ve teşhis tutanaklarının getirtilip incelenerek, [T.U.nun] beyanında geçen [A.] isimli kişinin sanık olup olmadığının da tespit edilerek, temyiz aşamasında geldiği anlaşılan Siirt Cumhuriyet Başsavcılığının [...] soruşturma numaralı dosyası içerisinde yer alan bilgi, belgelerin ve eşi ile adının geçtiği veri inceleme raporunun 5271 sayılı CMK'nın 217 nci maddesi uyarınca duruşmada okunup tartışılması, ilgili şahısların usulüne uygun olarak tanık sıfatıyla dinlenmelerinden sonra sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir."

22. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 31/10/2024 tarihli ve E.2022/7769, K.2024/12947 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Savunmasında ByLock kullanıcısı olmadığını bildiren sanığın savunmasının denetlenmesi bakımından ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında ekleyen, eklenen ve irtibatlı bulunduğu kişiler olarak gözüken şahıslar hakkında soruşturma yahut kovuşturma bulunup bulunmadığı araştırılarak, varsa sanık ile ilgili aşama beyanları dosyaya getirtilip, tanık sıfatıyla ifadelerine başvurulduktan sonra sonucuna göre bir karar verilmesi,

UYAP'ta bulunan örgütlü suçlar bilgi havuzunda araştırma yapılarak sonucunda var ise bu araştırma kapsamında elde edilecek tüm delillerin CMK'nın 217 nci maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, sanığın söz konusu delillere ilişki beyanlarının alınması, var ise beyanda bulunan şahısların duruşmada tanık sıfatıyla beyanlarının alınması, tespit edilen tüm delillerin karar yerinde tartışılması lüzumu... [bozmayı gerektirmiştir.]"

23. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6917, K.2024/14300 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock kullanıcısı olduğunu kabul etmeyen sanığın, ByLock uygulamasını kullandığının kuşkuya yer vermeyecek şekilde teknik verilerle tespiti halinde, ByLock kullanıcısı olduğuna dair delilin atılı suçun sübutu açısından belirleyici nitelikte olması karşısında, ilgili birimlerden ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme raporunun getirtilmesi, ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında roster kayıtlarında ismi geçen şahısların kimlik bilgilerinin tespitine çalışılarak, bu suçtan sanık olup olmadıklarının, dosya sanığı ile ilgili beyanlarda bulunup bulunmadıklarının araştırılması ve var ise dosyalarının celp edilip incelenmesi ile tanık olarak duruşmaya çağrılıp dinlenilmeleri sağlanarak 5271 sayılı Kanun'un 217 nci maddesi uyarınca sanık ve müdafiine diyeceklerinin sorulduktan sonra sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi,

2- Temyiz aşamasında dosyaya gelen; Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığının veri inceleme raporunda sanığın 'SAYV' olarak derecelendirildiği anlaşılmakla bahse konu raporda [zümre başkanı H. ve öğretmen K.] olarak kayıtlı olan şahısların açık kimlik bilgilerinin tespiti ile haklarında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı soruşturma yürütülüp yürütülmediğinin araştırılarak, soruşturma yürütüldüğünün tespit edilmesi durumunda söz konusu dosyaların getirtilip incelenmesi ve mahkeme huzurunda tanık olarak dinlenmelerinin sağlanılması ile UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında sanık hakkında herhangi bir beyan yahut bilgi olup olmadığının araştırılması, tespit edilmesi halinde bu şahısların usulüne uygun olarak tanık sıfatıyla dinlenmeleri sağlanarak 5271 sayılı Kanun'un 217 nci maddesi uyarınca sanık ve müdafiine diyeceklerinin sorulduktan sonra sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde karar

verilmesi,

3- Mahkumiyete esas alınan, suçun sübutu ve cezanın kişiselleştirilmesi bakımından belirleyici delil olan ve talimat ile dinlenen tanık [T.G.nin] doğrudan aleni duruşmada sanıkların huzurunda veya 5271 sayılı CMK'nın 180/1-2-5 maddesi gereğince SEGBİS kullanılmak ya da anılan Kanunun 181/1 maddesinde öngörülen usule riayet edilmek suretiyle istinabe yoluyla dinlenip AİHS'in 6/3-d ve Anayasanın 36. maddeleri ile teminat altına alınan 'iddia/kamu tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek' hakkı tanınması gerektiği gözetilmeden; tanığın dinlenilmesi için belirlenen günün sanık ve müdafine bildirilmeden, sanığın tanığı sorgulama hakkının engellenmesi suretiyle CMK 180/1 ve 181/1 maddelerindeki emredici hükümlere riayet edilmeyerek savunma hakkının kısıtlanmasına yol açacak şekilde CMK'nın 181/1 ve 210 uncu maddelerine muhalefet edilmesi ... [bozmayı gerektirmiştir.]"

24. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 10/3/2025 tarihli ve E.2022/28880, K.2025/7321 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Kuruluş, amaç, örgüt yapılanması ve faaliyet yöntemleri Dairemizin 2015/3 Esas sayılı kararında anlatılan ve nihai amacı, Devletin Anayasal nizamını cebir ve şiddet kullanarak değiştirmek olduğu anlaşılan FETÖ/PDY terör örgütünün başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketi olarak ortaya çıkması ve toplumun her katmanının büyük bir kesimince de böyle algılanması, amaca ulaşmak için her yolu mübah gören fakat sözde meşruiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşıncaya kadar alenen kriminalize olmamaya özen göstermesi gerçeği nazara alındığında, sanığa ait ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında herhangi bir örgütsel içerik tespit edilemediği, ekli kişi olarak sadece bir hesap bulunduğu, programın okul dersleri konusunda haberleşmek için yurtdışında olduğu tespit edilen [S.P.] isimli kişinin kurduğu ve örgütsel amaçla kullanmadığı yönündeki savunmasının aksi ispatlanamayan, dosya içerisinde bunun dışında bir delil bulunmayan sanığın, mahkumiyete yeter her türlü şüpheden uzak kesin delil bulunmaması karşısında silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan CMK'nın 223/2-e maddesi gereğince beraatine karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması... [bozmayı gerektirmiştir.]"

25. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 17/3/2025 tarihli ve E.2022/15071, K.2025/8640 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında eşi [M.E.] dışında başka örgüt mensubu ekli bulunmayan ve herhangi örgütsel içerikli yazışma içeriği tespit edilemeyen, suç tarihi itibariyle örgütsel bağını ortaya koyan herhangi bir kod adı olmayan, kendi savunmasında da örgütsel herhangi bir sohbete katılmadığını ve örgüt içinde yer almadığını savunan, UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında hakkında herhangi bir beyan yahut ifade bulunmayan sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi ... [bozmayı gerektirmiştir.]"

26. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/4/2025 tarihli ve E.2022/19300, K.2025/12161 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında başka örgüt mensubu ekli bulunmayan ve herhangi örgütsel içerikli yazışma içeriği tespit edilemeyen, suç tarihi itibariyle örgütsel bağını ortaya koyan herhangi bir kod adı olmayan, kendi savunmasında da örgütsel herhangi bir sohbete katılmadığını ve örgüt içinde yer almadığını savunan, UYAP'ta

oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında hakkında herhangi bir beyan yahut ifade bulunmayan sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi... [bozmayı gerektirmiştir.]"

27. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında örgütsel içerik tespit edilemeyen kullanıcılar yönünden -somut olayın özelliğine göre- yapılması gerekli görülen araştırma ve inceleme işlemlerine ilişkin benzer yöndeki birçok karar arasından Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/10/2024 tarihli ve E.2022/6887, K.2024/12706; 31/10/2024 tarihli ve E.2022/13560, K.2024/12904; 4/11/2024 tarihli ve E.2022/8312, K.2024/13516; 5/11/2024 tarihli ve E.2022/8457, K.2024/13588; 25/11/2024 tarihli ve E.2024/17021, K.2024/15092; 28/11/2024 tarihli ve E.2022/15419, K.2024/15834; 6/1/2025 tarihli ve E.2022/28134, K.2025/427; 21/1/2025 tarihli ve E.2021/11306, K.2025/1891; 21/5/2025 tarihli ve E.2025/542, K.2025/15312 sayılı kararlarına bakılabilir.

28. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 13/9/2017 tarihli ve E.2017/1823, K.2017/4870 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Ayrıntıları ve hukuki mahiyeti Dairemizin 24.04.2017 tarih 2015/3 esas 2017/3 karar sayılı ilk derece kararında ve 14.07.2017 tarih 2017/1443 - 4758 sayılı ilamında açıklandığı üzere; oluşturulması, dahil olunması, kullanılması ve teknik özellikleri itibariyle münhasıran FETÖ/PDY Silahlı terör örgütü mensuplarınca kullanılan kriptolu iletişim ağı ByLock'u yoğun biçimde kullandığı, yazışma içerikleri incelendiğinde örgüt içerisinde para toplamak ve toplantılar yapmak gibi faaliyetlerde bulunduğu, örgütsel gizlilik adına ayrıca Kakao isimli programı da kullandığı belirlenerek örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğu kabul edilen sanık ile ilgili hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmakla; sanık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün ONANMASINA [karar verildi.]"

29. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/7236, K.2024/14303 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock kullanıcısı olduğu kesin delillerle tespit edilen, kod adı kullanan sanık hakkında; aşamalarda beyanları alınan tanıkların, FETÖ/PDY terör örgütü içerisinde polis okulu öğrencisi abiliği yaparak sohbet toplantıları düzenlediğine ve örgüt içerisinde aktif faaliyet yürüttüğüne ilişkin ifadeleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde;

... [S]anık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden 5271 sayılı CMK'nın 302/1 inci maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün ONANMASINA... [karar verildi.]"

30. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 12/2/2025 tarihli ve E.2024/20610, K.2025/3943 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan sanığın gerçekleştirdiği örgütsel içerikteki mesajlaşmalar ve usulüne uygun olarak dinlenen tanıkların beyanları nazara alındığında;

... [S]anık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden 5271 sayılı CMK'nın 302/1 inci maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün ONANMASINA [karar verildi.]"

31. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/4/2025 tarihli ve E.2023/1682, K.2025/11598 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılama sürecindeki usûli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, örgütsel içerikler bulunan ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmakla; sanık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden 5271 sayılı CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün Tebliğname'ye uygun olarak ONANMASINA... [karar verildi.]"

32. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/5/2025 tarihli ve E.2022/21314, K.2025/14216 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"ByLock kullanıcısı olduğu dosyada yer alan ve örgütsel içerikler bulunduran ByLock tespit değerlendirme tutanağıyla tespit edilen sanığın faaliyetleri ve tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamakla; ... sanık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden 5271 sayılı CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün Tebliğname'ye uygun olarak ONANMASINA... [karar verildi.]"

33. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/5/2025 tarihli ve E.2022/23340, K.2025/14964 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Örgütün iletişim programı olan ByLock'ta örgütsel içerikli yazışmalar yaptığı görülen sanığın silahlı terör örgütü üyesi olduğuna dair kabulde ve verilen hükümde hukuka aykırılık görülmemiştir."

34. ByLock programının örgütsel iletişimin sağlanması amacıyla kullanıldığının mesaj içerikleri itibarıyla tespit edilmesi durumunda bu hususun terör örgütü üyeliği açısından belirleyici delil olarak değerlendirilmesine ilişkin birçok karar arasından Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/5/2025 tarihli ve E.2022/22009, K.2025/14978 sayılı ile 23/6/2025 tarihli ve E.2022/14013, K.2025/18271 sayılı kararlarına bakılabilir.

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükümleri

35. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

36. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yapılan yargılama sonucunda ByLock programının kullanımına, örgütle bağlantılı sendika ile derneğe üye olunmasına ve Bank Asya hesap hareketlerine dayanılarak verilip kesinleşen mahkûmiyet kararı üzerine yapılan başvuruda verdiği Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında belirleyici olarak ByLock delilinin kullanılmasını suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamında ele almıştır.

37. AİHM, karara konu davada başvurucu hakkında mesaj veya e-posta yoluyla yapılan bir iletişimin belirlenemediği ByLock tespitinin mahkûmiyet kararı yönünden belirleyici delil olarak kabul edildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu kabule göre ByLock deliline ilişkin olarak anılan kararda suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden yaptığı değerlendirmelerde AİHM;

i. Başvurucunun terör örgütü üyeliğinden mahkûmiyetinin 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandığını belirtmiş, bu yasal çerçevenin bir kimsenin -gerektiğinde uygun hukuki danışmanlık alarak- hangi eylemlerin kendisini cezai olarak sorumlu kılacağını bilmesini sağlamak için yeterli hassasiyetle formüle edildiğini vurgulamıştır. Buna göre asıl meselenin iç hukukun gereklilikleri de gözönüne alındığında mahkûmiyetin yeterince öngörülebilir olup olmadığı olduğunu belirtmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 245, 249, 254).

ii. Bu kapsamda mahkemelerin ilgili kanuna uymamasının veya belirli bir davada bu kanunu makul olmayan bir şekilde yorumlamasının ve uygulamasının da Sözleşme’nin 7. maddesinin ihlaline yol açabileceğine dikkati çekmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, § 256).

iii. Ulusal hukuka göre terör örgütüne üye olma suçunun belirli bir kasıtla işlendiğini, Yargıtay kararlarında da terör örgütü üyeliğinden mahkûmiyetin ancak sanığın faaliyetlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğuna dayalı olarak silahlı örgütle organik bağının tespit edilmesi, örgütün hiyerarşik yapısı içinde bilerek ve isteyerek hareket ettiğinin ve örgütün amaçlarını benimsediğinin ortaya konması hâlinde söz konusu olabileceğini açıklığa kavuşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca Yargıtayın suçun manevi unsurunu doğrudan kasıt ve suç işleme amacı veya hedefi olarak belirlediğini, dolayısıyla bir örgüte katılan kişinin örgütün suç işleyen veya suç işlemeyi amaçlayan bir örgüt olduğunu bilmesi ve bu amacın gerçekleşmesi için özel bir niyeti olması gerektiğini ifade etmiştir. Terör örgütüne üye olma suçunun oluşması için örgütün faaliyetleriyle bağlantılı olarak ve örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için fiilî bir suçun işlenmesi gerekmese de kişinin yine de örgütün fiilî varlığına veya güçlenmesine maddi ya da manevi somut bir katkıda bulunmuş olması gerektiğini vurgulamıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 247-249).

iv. ByLock'un sıradan bir ticari mesajlaşma uygulaması olmadığını ve kullanımının prima facie (ilk görünüşte) olarak FETÖ/PDY ile bir tür bağlantıya işaret edebileceğini kabul etmiştir. Bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında cezalandırılan fiilin iddia edildiği gibi sadece bir suç şebekesiyle bağlantı olmayıp kanunda belirtilen kurucu (maddi ve manevi) unsurlar temelinde tespit edildiği ölçüde silahlı bir terör örgütüne üyelik olduğunu belirtmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 259, 260).

v. Somut olaya ilişkin olarak başvurucunun mahkûmiyetinin ByLock uygulamasını kullandığı iddiasından kaynaklandığını, ulusal mahkemelerin başvurucunun sendika ve dernek üyeliği ile Bank Asyadaki hesabına atıfta bulunmasına rağmen ilgili suçun tüm kurucu unsurlarının başvurucunun ByLock kullanmasına dayandığını, bunun terör örgütü üyeliğini ve özellikle de kişisel cezai sorumluluğunun tesis edilmesini sağlayan gerekli manevi bağı kurmak için

tek başına yeterli kabul edildiğini belirtmiştir. ByLock kullanımına ilişkin tespitin delil değerinin ötesinde Yargıtay tarafından yorumlandığı şekliyle suçun maddi ve manevi unsurlarının varlığına ilişkin bireyselleştirilmiş bir tespitin yerini aldığı ve böylece 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (2) numaralı fıkrasının gerekliliklerini yerine getirmediği ve konuyu 7. maddenin alanına soktuğu kanaatine varmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, § 262).

vi. Bu bağlamda ilgili ulusal mahkemelerin kararlarında ByLock kullanımının başvurucunun FETÖ/PDY'nin cebir ve şiddet kullanarak terörist amaçlar taşıdığını bildiği sonucunu nasıl doğurduğuna, FETÖ/PDY'nin iradesine boyun eğdiğine, amaçlarını gerçekleştirmek için özel bir niyeti olduğuna ve hiyerarşisinin bir parçası olarak faaliyetlerine katıldığına veya ulusal hukukun gerektirdiği şekilde örgütün fiilî varlığına ya da güçlenmesine maddi veyahut manevi katkı sağladığına ilişkin anlamlı bir açıklama yapmadığına işaret etmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, § 262).

vii. Ulusal mahkemelerin 5237 sayılı Kanun ile 3713 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerini geniş yorumlamak suretiyle ByLock kullanımının terör örgütü üyeliği anlamına geldiğini tespit ettiğini belirtmiştir. Ulusal hukuktaki suçun yasal tanımı kapsamında gerekli olan kastın varlığı tespit edilmeden ByLock kullanıcılarına etkili şekilde objektif sorumluluk yüklendiğini ifade etmiştir. Ulusal mahkemeler tarafından kanunun bu şekilde geniş ve öngörülemez şekilde yorumlanmasının suçun kurucu -özellikle de manevi- unsurlarını bir kenara bırakma ve bu suçu katı bir sorumluluk suçuna dönüştürme ve böylece iç hukukta açıkça belirtilen gerekliliklerden ayrılma etkisi yarattığı sonucuna varmıştır. Bu açıklamalar ışığında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 271,272).

38. Söz konusu kararda adil yargılanma hakkı yönünden yaptığı değerlendirmelerde ise AİHM;

i. Hayatın her alanında dijitalleşmenin arttığı gözönünde bulundurulduğunda elektronik delillerin ceza yargılamalarında yaygın hâle geldiğini kabul etmiştir. Somut davada daha sonra yapacağı incelemeye halel getirmeksizin bir bireyin bir suç örgütü için özel olarak tasarlanmış ve münhasıran bu örgütün iç haberleşmesinde kullanılan şifreli bir mesajlaşma sistemini kullandığını kanıtlayan elektronik delillere başvurmanın organize suçlarla mücadelede çok önemli olabileceğini vurgulamıştır. Ayrıca elektronik delillerin geleneksel delil türlerinden pek çok açıdan farklı olduğunu, doğası gereği tahrip edilmeye, zarar görmeye, değiştirilmeye veya manipüle edilmeye daha yatkın olması nedeniyle farklı güvenilirlik sorunları ortaya çıkardığını kaydetmiştir. Bu bağlamda ayrıca ceza yargılamalarında test edilmemiş elektronik delillerin kullanılmasının bu tür delillerin toplanmasında uygulanan prosedür ve teknolojinin doğası gereği karmaşık olması dolayısıyla yargı açısından zorluklar içerebileceğini belirterek bu nedenle ulusal hâkimlerin bu delillerin gerçekliğini, doğruluğunu ve bütünlüğünü tespit etme kabiliyetinin azalabileceğini yinelemiştir (Yalçınkaya/Türkiye, § 312).

ii. Özellikle şifrelenmiş ve/veya hacim ya da kapsam bakımından çok büyük veriler söz konusu olduğunda elektronik delillerin ele alınmasının kolluk görevlilerini ve adli makamları hem soruşturma hem de kovuşturma evrelerinde ciddi pratik ve usuli zorluklarla karşı karşıya bırakabileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte bu unsurların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki güvencelerin daha katı veya daha yumuşak bir şekilde farklı uygulanmasını gerektirmediğini vurgulamıştır. Usuli ve kurumsal güvenceler ile adil yargılamanın temel ilkeleri ışığında yargılamanın genel olarak

hakkaniyete uygun olup olmadığını değerlendirmek durumunda olduğunu belirtmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 312, 313).

iii. "Delillerin Niteliği" başlığı altında yaptığı inceleme sonucunda ulusal mahkemelerin başvurucu hakkındaki davada CGNAT verilerini tek başına değil ByLock sunucusundan elde edilen veriler ve HTS kayıtları ile birlikte değerlendirdiğini, bu ayrı veri setleri birlikte incelendiğinde verilerin başvurucunun ByLock uygulamasını kullandığını ortaya koyduğu sonucuna vardığını ifade etmiştir. Diğer yandan Millî İstihbarat Teşkilatı tarafından elde edilmesinden adli makamlara teslim edilmesine kadar ByLock verilerinin bütünlüğünü sağlamaya yönelik özel usuli güvencelerin bulunmadığını ve bu durumun da verilerin niteliği konusunda ilk bakışta şüphe uyandırdığını kabul etse de bu verilerin doğruluğunu sorgulamak için yeterli unsurları olmadığı değerlendirmesini yapmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, § 323).

iv. "Başvurucunun Delillere İtiraz Edebilmesi" başlığı altındaki incelemede ise başvurucunun dava dosyasında yer alan tüm ByLock raporlarına erişiminin olmasının bu raporların oluşturulduğu verilere erişim talep etme hakkı veya menfaati olmadığı anlamına gelmediğini belirtmiştir. Söz konusu ByLock verilerinin başvurucu hakkındaki ceza soruşturmasını tetiklediğini, dolayısıyla davada kritik önemi olduğunu, esasen bu verilerin sadece başvurucunun ByLock kullandığı iddiasına ilişkin bireyselleştirilmiş bilgilerin toplanmasına hizmet etmekle kalmadığını, aynı zamanda ByLock'un münhasıran örgütsel bir iletişim aracı olarak nitelendirilmesi için temel oluşturduğunu, böylece doğrudan başvurucunun mahkûmiyetine yol açtığını vurgulamıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 327, 328).

v. ByLock materyalinin potansiyel olarak başvurucunun kendisini aklamasına veya bu materyalin kabul edilebilirliğine, güvenilirliğine, eksiksizliğine veya delil değerine itiraz etmesine olanak tanıyabilecek unsurlar içerdiğinin gözardı edilemeyeceğini vurgulamıştır. ByLock sunucusundan elde edilen ham veriler başvurucuya açıklanmadığı için başvurucunun bu kanıtların bütünlüğünü ve güvenilirliğini ilk elden test edemediğini, bunlara atfedilen anlam ve öneme itiraz edemediğini ifade etmiştir. Bu durumun kural olarak ulusal mahkemelere bu konuları en kapsamlı incelemeye tabi tutma konusunda daha büyük bir sorumluluk yüklediğini ileri sürmüştür. Konuyu yerleşik içtihadı temelinde incelemiş, bu nedenle savunmaya yönelik zorlukların başvurucunun aleyhindeki delillere itiraz etme ve savunmasını etkili ve iddia makamıyla eşit şekilde yürütme fırsatına sahip olmasını sağlayan yeterli usuli güvencelerle dengelenmediği sonucuna varmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 329-331).

vi. Söz konusu kararda ulusal mahkemelerin ByLock’a ait ham verileri başvurucuya vermeme gerekçelerini sunmadıkları gibi başvurucunun verilerin içeriğinin ve bütünlüğünün doğrulanması için bağımsız bir inceleme talebine veya güvenilirliğine ilişkin endişelerine de yanıt vermediklerini açıklamıştır. Ayrıca başvurucuya şifresi çözülen ByLock materyalleri hakkında, özellikle de bu uygulama üzerindeki faaliyetlerinin niteliği ve içeriği hakkında bilgi edinme fırsatı da verilmediğini belirtmiştir. Bu hususun özellikle başvurucunun mahkûmiyetinde bu kanıtların baskın ağırlığı gözönüne alındığında savunma haklarının korunmasında önemli bir adım teşkil ettiğini vurgulamıştır. Bu eksiklikler nedeniyle savunmanın maruz kaldığı zorluğun yerel mahkemelerin ByLock deliline ilişkin inceleme eksiklikleriyle daha da arttığını dile getirmiştir. Mahkemelerin ByLock'un 5237 sayılı Kanun'un 314/2 maddesi anlamında FETÖ/PDY'nin üyesi olmayan biri tarafından kullanılmadığının ve kullanılamayacağının nasıl tespit edildiğini yeterince açıklamadığını ifade etmiştir (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 332-340).

vii. Ulusal mahkemelerin başvurucunun özel ve ilgili taleplerine ve itirazlarına cevap vermemesinin savunma argümanlarına karşı duyarsız kaldıkları ve başvurucunun gerçekten dinlenmediği konusunda meşru bir şüphe uyandırdığını ileri sürmüştür. Usulüne uygun olarak gerekçelendirilmiş kararların adaletin düzgün şekilde yerine getirilmesi açısından taşıdığı önem gözönünde bulundurulduğunda mahkemelerin davanın merkezinde yer alan hayati konulardaki sessizliğinin başvurucunun mahkemelerin tespitlerine ve ceza yargılamasının sadece şekil açısından yürütüldüğüne ilişkin haklı endişelerini de beraberinde getirdiği kanaatine varmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, § 341).

viii. Bu tür elektronik delillerin prensipte terörizm veya diğer organize suçlarla mücadelede çok önemli olabileceğini kabul etmekle birlikte bu delillerin ulusal mahkemeler tarafından adil yargılamanın temel ilkelerini zedeleyecek şekilde kullanılamayacağını vurgulamıştır. Mevcut davadaki eksikliklerin demokratik bir toplumda mahkemelerin kamuoyunda uyandırması gereken güveni sarsıcı ve yargılamanın adilliğini ihlal edici etkilere sahip olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle başvurucu hakkındaki ceza yargılamasının hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerekliliklerileriyle uyuşmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur. (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 344-346).

39. AİHM, Yalçınkaya/Türkiye kararında yer verdiği değerlendirmeler doğrultusunda, benzer nitelikteki ByLock tespitleri yönünden Demirhan ve diğerleri/Türkiye (B. No: 1595/20, 22/7/2025) kararında da suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Anayasa Mahkemesinin 24/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşın davanın esasına etkili olarak ileri sürdüğü itirazlarının karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin yargısal içtihatlara değinilerek ihlal iddialarının anılan içtihatlar ve somut olayın kendine özgü koşulları birlikte ele alınarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

43. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

44. Anayasa’nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

45. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

46. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

47. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

48. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Başvurucu; Bank Asya hesap hareketleri, örgütle iltisaklı sendikaya üye olması ve belirli kurumlarda çalışması nedenleriyle mahkûmiyet kararı verildiğini ileri sürmüş ise de hakkındaki mahkeme kararının içeriği gözönüne alındığında mahkûmiyetin ve temel cezanın alt sınırdan uzaklaşılarak belirlenmesinin başvurucunun CGNAT kayıtları ve ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı doğrultusunda ByLock programı üzerinde 477264 user-ID numarası alıp bu numaraya bağlı alt veriler oluşturmak suretiyle anılan ağa dâhil olduğuna ve bu programı yoğun olarak kullandığına dair tespitlere dayandığı anlaşılmıştır. Kararda, başvurucunun kullandığı belirtilen ByLock programına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede bu programın FETÖ/PDY'nin haberleşme ağı olduğu ve bu yapılanma tarafından geliştirilip kullanıldığı, programın özellikleri itibarıyla bunu kullananların örgütle bağlantısının bulunduğu ifade edilmiştir (bkz. § 14).

50. Anayasa Mahkemesi Ferhat Kara ([GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020) kararında “yapısı, kullanım şekli ve teknik özellikleri itibarıyla sadece FETÖ/PDY mensuplarınca -örgütsel iletişimde gizliliği sağlama amacıyla- kullanılan kriptolu iletişim ağının başvurucu tarafından kullanılmasının terör örgütüne üye olma suçu açısından mahkûmiyete dayanak alınmasının, adil yargılanma hakkı kapsamındaki usul güvencelerini tamamen etkisiz hâle getiren ve

açıkça keyfî bir uygulama olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla ByLock'un mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak kullanılmasına ilişkin iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu"nu değerlendirmiştir (Ferhat Kara, § 161).

51. Anayasa Mahkemesi, ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve onu destekleyen diğer veriler doğrultusunda ByLock programının kullanıldığına dair tespitin terör örgütü üyesi olma suçu açısından verilen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak değerlendirilmesini Adnan Şen ([GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021) kararında suçta ve cezada kanunilik ilkesi açısından ele almıştır. Bu kararda Anayasa Mahkemesi ByLock programını kullanma şeklinde gerçekleşen faaliyetin örgütsel nitelikte olduğuna, başvurucunun örgüt içi iletişimin sağlanması amacıyla FETÖ/PDY mensuplarının kullanımına sunulan ByLock programını örgütsel amaçla kullandığına, dolayısıyla başvurucunun bu oluşumun suç işlemek amacında olduğunun bilincinde olduğuna dair adli makamlarca yapılan yorumların kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediğini, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediğini ve öngörülebilir olduğunu, atılı suçun unsurları netleştirilirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen gösterildiğini değerlendirmiş ve ihlal olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Adnan Şen, § 121).

52. Bununla birlikte AİHM, Anayasa Mahkemesinin Ferhat Kara ve Adnan Şen kararlarından sonraki süreçte verdiği Yalçınkaya/Türkiye kararında, ulusal mahkemelerin mevzuat hükümlerini geniş ve öngörülemez bir şekilde yorumlayarak ByLock kullanımının terör örgütü üyeliği anlamına geldiğini tespit ettiklerini değerlendirmiş; bu bağlamda ulusal hukuktaki suçun yasal tanımı kapsamında gerekli olan kastın varlığı ayrıca tespit edilmeksizin ByLock programını kullanan kişilere doğrudan ve etkili şekilde objektif sorumluluk yüklendiği kanaatine varmıştır. Dolayısıyla AİHM, bu durumun suçun özellikle de manevi unsurlarının oluşup oluşmadığını değerlendirme gereği duyulmaksızın terör örgütü üyesi olma suçunu katı bir sorumluluk suçuna dönüştürme ve böylece iç hukukta açıkça belirtilen gerekliliklerden ayrılma etkisi yarattığı sonucuna varmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 271, 272).

53. Yargıtay özellikle AİHM'in Yalçınkaya/Türkiye kararından sonraki tarihlerde verdiği kararlarda, örgütsel yazışma içeriği tespit edilemeyen sanıkların ByLock programını örgütsel iletişim amacıyla kullanıp kullanmadıklarının ve örgüt yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre ve ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'na yansıyan verilere yönelik olarak- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini güncel ve istikrarlı içtihatlarında belirlemiştir (bkz. §§ 21-23, 27).

54. Bu çerçevede Yargıtayın anılan kararlarında, ByLock tespit ve değerlendirme tutanağına göre sanığı arkadaş listesine ekleyen, sanığın kendi listesine eklediği veya irtibatlı olduğu (roster kayıtları) -kimlik bilgileri belirlenebilmiş olan- diğer ByLock kullanıcıları hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılması, varsa bu kişilerin sanıkla ilgili aşamalarda verdikleri tüm ifadelerin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmelerinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca gerekli görülmesi hâlinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) araştırma yapılarak sanık hakkında verilmiş herhangi bir ifade bulunup bulunmadığının da belirlenmesi, varsa bu ifade tutanaklarının onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, aynı Kanun'un 210. maddesi kapsamında tek veya belirleyici ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık

sıfatıyla dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

55. Nitekim terör örgütü üyeliği suçu açısından Anayasa Mahkemesi de Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi; anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

56. Somut olayda Mahkemece başvurucunun ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve CGNAT kayıtları doğrultusunda ByLock programını yoğun olarak kullandığı sonucuna ulaşılmışsa da mahkûmiyet kararının yanı sıra Daire ve Yargıtayın kararlarında da ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan yazışma ve e-posta verilerinin örgütsel nitelikte olup olmadığına, dolayısıyla bu programın örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılmadığına dair herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır (bkz. §§ 14-16). Öte yandan ByLock tespit ve değerlendirme tutanağındaki roster kayıtlarında bulunan veya bu user-ID numarasının irtibatlı olduğu belirlenen diğer ByLock kullanıcılarının birçoğunun kimlik bilgileri de tespit edildiği hâlde, Yargıtayın ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'nda yer alan verilere ve UYAP araştırmalarına ilişkin uygulamaları dikkate alındığında anılan kararlarda belirtilen araştırmalar da Mahkemece yapılmamıştır (Yargıtayın araştırılması gerektiğini değerlendirdiği hususlar yönünden bkz. §§ 21-23, 27). Nitekim Anayasa Mahkemesi de Ferhat Kara kararında somut olayın kendine özgü koşullarının kişilerin ByLock kullanımına yönelik itirazlarının ayrı ve açık yanıt verilmesini gerektirdiği durumlarda -Yargıtay kararlarında öngörülen- gerekli araştırma ve incelemelerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Ferhat Kara, § 157; gerekçeli karar hakkı yönünden bkz. Yunus Usluer [1. B.], B. No: 2018/38137, 10/5/2022; §§ 40-44; Nagehan Özgül [2. B.], B. No: 2018/38165, 15/6/2022, §§ 45-48; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden bkz. Esra Saraç Arslan [GK], B. No: 2019/10514, 28/12/2022, §§ 55-60; Sabri Yılmaz [2. B.], B. No: 2018/11960, 30/3/2022, § 49; Oğuzhan Aksoy [2. B.], B. No: 2018/37293, 13/9/2022, §§ 66-68; Harun Evren [1. B.], B. No: 2020/17037, 13/4/2022, §§ 40-44; Y.Y. [2. B.], B. No: 2020/22966, 19/10/2022, §§ 36-38).

57. Dolayısıyla mahkûmiyet gerekçesi ile Yargıtayın gelinen aşamadaki güncel uygulamaları dikkate alındığında kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiası kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu hâlde Mahkemece bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, istinaf ve temyiz

incelemesi sırasında da bu eksikliğin telafi edilmediği görülmüştür. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığı anlaşılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

59. Başvurucu ayrıca terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, aleyhinde ifade veren tanıkların mahkeme huzurunda dinlenmemesi nedeniyle de adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar vermek gerekir.

B. Kamu Görevinden Çıkarılma Nedeniyle Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

60. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılması nedeniyle çalışma hakkı kapsamında ileri sürmekle birlikte özel hayata saygı hakkı yönünden incelenen ihlal iddiasına ilişkin olarak aynı konuda daha sonradan yaptığı bireysel başvuruda Birinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından 1/10/2025 tarihli ve 2022/96970 başvuru numaralı kararla başvurunun özel hayata saygı hakkı yönünden diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verildiği anlaşıldığından aynı konudaki başvurusunun Mehmet Satıcıoğlu (2) ([1. B.], B. No:2014/11339, 14/11/2018) ve Mehmet Murat Dalkuş ([1. B.], B. No: 2021/29292, 13/2/2024, §§ 8-11) kararları doğrultusunda mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

61. Başvurucunun;

i. Suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle,

ii. UYAP kayıtlarına göre Ergani Sulh Ceza Hâkimliğinin 8/8/2016 tarihli ve 2016/507 D. İş sayılı kararı ile başvurucunun mal varlığına yönelik verilen elkoyma kararının Hâkimliğin 29/12/2016 tarihli ve 2016/971 D. İş sayılı kararı ile kaldırıldığı anlaşıldığından tutuklandıktan sonra mal varlığı değerleri üzerine tedbir konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Hikmet Balabanoğlu ([2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Ceza infaz kurumunda kaldığı süreçte diğer hükümlülere tanınan telefon ile haberleşme ve görüş haklarından yararlandırılmaması nedeniyle haberleşme hürriyetinin yanı sıra özel hayata ve aile hayatına saygı haklarıyla bağlantılı ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin

iddiasının da ilgili yargısal yollar tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulması nedeniyle Süleyman Araç ([2. B.], B. No: 2015/7985, 20/9/2018) kararı, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

iv. Darbe girişimi sonrasında hâkim ve Cumhuriyet savcıları üzerinde baskı kurulması, ceza infaz kurumunda görevli Cumhuriyet savcısının etkin pişmanlıktan faydalanması hususunda kendisine telkinde bulunması ve Mahkemenin FETÖ/PDY'ye ilişkin davalarda yargılanan kişiler aleyhine ön yargılı davrandığına dair kamuoyunda yoğun bir algı bulunması nedeniyle bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının, duruşmaların kısa sürmesi, savunmasını rahat ve yeterli şekilde hazırlayıp yapmasının engellenmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının, sonradan kurulan özel mahkemelerde ve olağanüstü hâl sürecinde yargılanması, kendisiyle benzer durumda olan farklı kişilerin FETÖ/PDY'ye ilişkin yargılamadan muaf tutulmaları nedeniyle adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ve muhakeme süreci itibarıyla kendisiyle birlikte ailesinin de yıpratılıp toplumdan dışlanması nedeniyle de özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin temellendirmeksizin soyut şekilde ileri sürdüğü iddialarının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 12/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

v. Müdafii ile serbestçe görüşmesinin engellenmesi ve görüşme sırasında görevlinin hazır bulundurulması nedeniyle müdafiden yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Orhan Patarya ([GK] B. No: 2019/42695, 20/5/2021) kararı, ByLock verilerinin elde edilme usulü yönünden hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Özlem Yıldırım ([GK], B. No: 2022/73725, 28/12/2022, §§ 30-33) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

62. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

63. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

64. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da -Mahkemece hüküm kurulmadan önce dosyaya sunulan diğer delillerle hükmün kurulmasından sonra başvurucu hakkında dosyaya giren yeni deliller de dâhil olmak üzere-

delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

65. Başvurucu; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin; ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Kamu görevinden çıkarılma nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia bakımından başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 8. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/275, K.2017/543) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başvurucu olayların gerçekleştiği tarihte öğretmen olarak görev yapmaktadır. Başvurucuya iddianameye konu eylemler ve dosya kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve savunması alınmıştır. Dosya kapsamında BTK’ya yazılan müzekkere ile ByLock programını kullanıp kullanmadığı sorulmuş, BTK tarafından CGNAT kayıtları gönderilmiş ve EGM-KOM tarafından başvurucu ile ilişkilendirilen 477… user ID numarasına ait alt verileri içeren

ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı dosyaya sunulmuştur. Söz konusu kayıtlara göre 477… user ID numarasının başvurucu adına kayıtlı GSM hattı üzerinden kullanıldığı, tespit edilen ilk log tarihinin 9.12.2015 tarihi olduğu, bu user ID üzerinden aktif olarak yazışma/arama yapıldığı ve e posta alınıp gönderildiği tespit edilmiştir. Diğer ByLock kullanıcılarının başvurucuya "r….2143" ve "Erganili R.…" İsmini verdikleri belirtilmiştir.

Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğünde müdafilerinin hazır bulunmasıyla ifadesi alınan ve etkin pişmanlıktan yararlanan F.D., başvurucuyu teşhis etmiş ve örgüt içerisinde "Ergani ilçe abisi" olarak bildiğini beyan etmiştir. Yine etkin pişmanlıktan faydalanan H.Do, başvurucuyu teşhis etmiş, kendi kullandığı user-ID numarasının roster kayıtlarında 477… user-ID numarasını başvurucunun kullandığını ve onun örgüt içinde "Ergani ilçe abisi" olduğunu beyan etmiştir. Emniyet Müdürlüğü bu tutanakları başvurucunun yargılandığı mahkemeye göndermiştir.

Yargılamada başvurucuya esas hakkında mütalaaya savunma imkânı tanınmış ve başvurucunun savunması sonrasında hüküm verilmiştir. Yargılamayı yapan Ağır Ceza Mahkemesi tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği belirtilmiş olup, aynı Kanun'un 48. maddesinde, bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47. maddelerde öngörülen şartların taşınması gerektiği düzenlenmiştir. Yine, Kanun'un 48. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği düzenlenmiştir. Buna göre, somut olayda başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olan başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi, Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) 20/7/2016 tarihli toplantısında darbe girişiminin değerlendirildiği, FETÖ/PDY'nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalıştığı, FETÖ/PDY'nin bünyesinde bulunan ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirdiği ve bu kişilerin yapılanmanın insan kaynağını oluşturduğu, bu örgütün kuruluş aşamasından itibaren etkisi altına aldığı eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, ticari kuruluşlar ve kamu görevlileri aracılığıyla milleti ve devleti kontrol altında tutmayı amaçladığı, yetkili makamlar tarafından yapılan çok sayıda sözlü ve yazılı açıklamada genel olarak, darbe teşebbüsünün Fetullah Gülen'in talimatı ile başlatıldığı ve onun onayladığı plan doğrultusunda TSK içinde yuvalanmış FETÖ/PDY mensupları, örgüt yöneticisi konumundaki kamu görevlileri, siviller ile polis ve jandarma içine sızmış FETÖ/PDY üyeleri tarafından icra edildiği belirtilmiştir. Söz konusu kararda, FETÖ/PDY terör örgütünün ortaya çıkması ve toplumda meşruiyet kazanmasındaki en önemli unsur,

eğitim faaliyetleri olarak belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin aynı kararında (Aydın Yavuz ve Diğerleri Başvurusu), yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer verilerek, özetle; FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Başvurucu hakkında terör örgütü üyeliğinin sübut bulduğunu kabul eden yerel mahkeme somut olay bağlamında ByLock kullanımını ve diğer delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Bu nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

ÖZYÖRÜKOĞLU ASANSÖR İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/21908 | Karar tarihi: 24.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21908

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ÖZYÖRÜKOĞLU ASANSÖR İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21908)

Karar Tarihi: 24/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/7/2026 - 33312

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportörler : Duygu BAKAY Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Özyörükoğlu Asansör İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Hasan AKKULAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ihale sözleşmesinin haksız feshedildiği gerekçesiyle açılan tazminat davasında delillerin hatalı değerlendirilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/5/2021 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından

yapılmasına karar vermiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Karaman Belediye Başkanlığı (Belediye) tarafından hizmet binasında bulunan asansörlerin yenilenmesi için 21/6/2017 tarihinde ihale düzenlenmiştir. Başvurucunun ekonomik olarak en avantajlı birinci teklifi verdiğinin tespit edilmesi üzerine 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca inceleme yapılarak hakkında herhangi bir soruşturma veya kovuşturma olup olmadığı hususunda Karaman İl Emniyet Müdürlüğü (Emniyet Müdürlüğü) ile Karaman Valiliğinden (Valilik) bilgi istenmiştir.

6. Emniyet Müdürlüğünden gelen cevabi yazıda başvurucu Şirket hakkında Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile ilgili yürütülen soruşturmalar kapsamında herhangi bir adli işlem yapılmadığı bildirilmiştir. Bunun üzerine Belediye ile başvurucu arasında 11/7/2017 tarihinde yapım işi sözleşmesi imzalanmıştır. Sözleşmenin imzalanmasından bir gün sonra Valilik, başvurucu Şirketin yetkilileri hakkında FETÖ/PDY üyeliğinden Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma yürütüldüğünü Belediyeye bildirmiştir. Bu bildirim üzerine Belediye 17/7/2017 tarihinde sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetmiştir. Belediye, sözleşmenin tek taraflı feshinin akabinde başvurucunun kamu ihalelerinden yasaklanması için de ayrıca başvuruda bulunmuştur. İçişleri Bakanlığı, Belediyenin talebini değerlendirmiş ve başvurucu Şirketin 12/9/2017 tarihinden itibaren bir yıl süreyle ihalelere katılmasının yasaklanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, öncelikle ihalenin feshi ile teminatın irat kaydedilmesi işlemlerine karşı iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde kendisi ve Şirket yetkilileri hakkında terör soruşturmasının yapılmadığını, sadece Şirket ortaklarının bir kısmı hakkında ihaleye fesat karıştırma suçlamasıyla iddianame hazırlandığını ve Denizli 3. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde yargılama başlatıldığını belirterek 4734 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında ihalenin fesih nedeninin mevcut olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, dava dilekçesinde talep konusunu şu şekilde ifade etmiştir: "Davalı kurumun 17/7/2017 tarih ve 54187544-83 sayılı sözleşmenin feshine ilişkin işlemin ve iş bu sözleşme dolayısıyla müvekkil tarafından yatırılmış olan teminatların gelir kaydedilmesine ilişkin işlemin öncelikle yürütmesinin durdurulmasını ve yapılacak olan yargılama neticesinde iptali talebinden ibarettir."

8. Konya 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde görülen yargılamada 19/7/2018 tarihli kararla davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde öncelikle başvurucu Şirket yetkilileri hakkında FETÖ/PDY'ye üyeliği, FETÖ/PDY ile irtibat yahut iltisak kapsamında düzenlenen bir iddianamenin bulunmadığı belirtilmiştir. Öte yandan Şirket yetkilileri hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçundan soruşturma yürütüldüğü ve ceza davası açıldığı tespit edilmiş, bu durumun 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 25. maddesine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle feshin hukuka uygun olduğuna karar verilmiştir. Başvurucu, gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş ve dava dilekçesinde ileri sürdüğü iddia ve talepleri tekrarlamış ancak başvurucunun istinaf başvuru süresini kaçırdığı gerekçesiyle talebi reddedilmiştir. Başvurucunun karara itiraz etmemesi üzerine de dosya kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, ayrıca bir yıl süreyle ihalelere katılmaktan yasaklanmasına dair İçişleri Bakanlığının işlemine karşı da iptal davası açmıştır. Ankara 13. İdare Mahkemesinde görülen yargılamada başvurucunun terör örgütleriyle iltisaklı yahut irtibatlı olan tüzel kişi kapsamında yer almadığı tespit edilerek 4734 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca bir yıl süreyle ihalelerden yasaklanmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı kanaati ile işlemin iptaline hükmedilmiştir. Gerekçeli karar, istinaf incelemesinden geçerek 7/3/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Başvurucu son olarak 29/1/2019 tarihli dilekçesi ile İçişleri Bakanlığı ve Belediye aleyhine maddi ve manevi zararının tazmini talebiyle tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde ihalenin haksız şekilde tek taraflı feshedilmesi nedeniyle ihale için yapılan masraflar ve mahrum kalınan kâr kapsamında 87.792,90 TL maddi tazminat talep etmiş, FETÖ/PDY kapsamında hakkında soruşturma olmadığı hâlde bu yönde yapılan değerlendirmeler nedeniyle iş hayatında itibarının zedelendiğini belirterek ayrıca 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Mahkeme; 29/11/2019 tarihli kararla maddi tazminat yönünden davanın reddine, manevi tazminat yönünden ise davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde tazminat taleplerinin ihalenin haksız feshedildiği iddiasından kaynaklandığını belirten Mahkeme, feshin iptali talebiyle açılan davanın reddedildiğini yani ihalenin feshinin hukuka uygun olduğuna hükmedildiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda feshin hukuka aykırı olduğundan bahisle, talep edilen maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Mahkeme; manevi tazminat talebi yönünden yaptığı değerlendirmede ise başvurucu hakkında verilen ihalelerden yasaklama kararının yargı kararıyla iptal edildiğine zira Şirket yetkilileri hakkında yapılan ceza soruşturmasının FETÖ/PDY üyeliğine değil ihaleye fesat karıştırma iddiasına dayalı olduğuna dikkat çekmiştir. Başvurucunun hatalı işlemden dolayı üzüntü duymasının olağan olduğunu belirten Mahkeme, bu nedenle sebepsiz zenginleşmeye yol açmayacak düzeyde davalı idarelerin hizmet kusur derecesi de gözetilmek suretiyle 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmesine karar vermiştir.

12. Hem başvurucu hem de Belediye ve İçişleri Bakanlığı karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İdarenin işleminin hatalı olduğunun mahkeme kararları ile sabit olduğunu ifade eden başvurucu ayrıca ihalenin feshine dayanak Kanun maddesinin Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edildiğini belirtmiştir. Maddi tazminat talebinin reddine gerekçe yapılan kesinleşmiş mahkeme kararının ihalenin feshine ilişkin olmadığını, teminatın irat kaydedilmesine yönelik olduğunu ileri süren başvurucu; bu durumda maddi tazminat talebinin reddinin hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir. Manevi tazminat talebi yönünden ise idare tarafından hatalı şekilde FETÖ/PDY kapsamına alındığını ve iş çevresindeki itibarının zedelendiğini belirtmiştir. Bu durumun sadece ihalenin feshinden kaynaklanmadığını, aynı zamanda uzun süre ihalelere iştirak edemediğini, çevresinde isminin bu soruşturma ile duyulması nedeniyle iş alamaz duruma geldiğini ifade ederek hükmedilen tazminat miktarının azlığından yakınmıştır. Belediye ve İçişleri Bakanlığı ise hükmedilen manevi tazminata itiraz etmiştir.

13. Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından yapılan istinaf incelemesi neticesinde 18/3/2021 tarihli kararla Belediye ve İçişleri Bakanlığının istinaf talebinin kabulüne, manevi tazminat talebinin tamamen reddi ile buna bağlı olarak da davanın tamamen reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun manevi tazminatın sebebi olarak Valilik tarafından Belediyeye gönderilen ve

başvurucu Şirketin bazı yetkilileri hakkında FETÖ/PDY kapsamında soruşturma yürütüldüğüne dair ibareler içeren yazıyı gösterdiğini ancak anılan yazıda hakkında hatalı bilgi verilen şahısların gerçek kişiler olduğu belirtilmiştir. Bölge İdare Mahkemesince tüzel kişilik olan başvurucu Şirketin bu yazıdan kaynaklı olarak kişilik haklarının ihlal edilmesinin ve manevi bir zarara uğramasının mümkün olmadığı ifade edilerek, dava konusu manevi tazminat talebinin başvurucu Şirketin ihaleden yasaklanmasına ilişkin karardan kaynaklı olmadığı ifade edilmek suretiyle mahkeme kararının hukuka uygun olmadığına kanaat getirilmiştir.

14. Başvurucu vekili, nihai kararı 19/4/2021 tarihinde öğrenmiştir.

15. Öte yandan Denizli 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen yargılama neticesinde başvurucu Şirket yetkilileri hakkında ihaleye fesat karıştırma suçundan beraat kararı verilmiş ve karar istinaf incelemesinden geçerek 8/10/2021 tarihinde kesinleşmiştir. Kararın gerekçesinde ihale dosyaları nedeniyle oluşan bir kamu zararı bulunmadığı, kamu ihale mevzuatına aykırı bir işlemin ve kamu zararının tespit edilemediği, sanıkların ihaleye fesat karıştırma iddiaları ile ilgili olarak dosya kapsamında somut ve objektif delil ya da belge olmadığı belirtilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

16. 4734 sayılı Kanun'un "İhaleye katılamayacak olanlar" başlıklı 11. maddesine 31/10/2016 tarihli ve 678 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesiyle eklenen ve Anayasa Mahkemesinin 14/11/2019 tarihli ve E.2018/90, K.2019/85 sayılı kararıyla iptal edilen (g) bendini de içeren kısmı şöyledir:

"Aşağıda sayılanlar doğrudan veya dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamazlar:

...

g) Terör örgütlerine iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilen gerçek ve tüzel kişiler ile bu kapsamda olduğu Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından bildirilen yurt dışı bağlantılı gerçek ve tüzel kişiler."

17. 4735 sayılı Kanun'un "İdarenin sözleşmeyi feshetmesi" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Aşağıda belirtilen hallerde idare sözleşmeyi fesheder:

a) Yüklenicinin taahhüdünü ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi veya işi süresinde bitirmemesi üzerine, ihale dokümanında belirlenen oranda gecikme cezası uygulanmak üzere, idarenin en az on gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi,

b) Sözleşmenin uygulanması sırasında yüklenicinin 25 inci maddede sayılan yasak fiil veya davranışlarda bulunduğunun tespit edilmesi,

Hallerinde, ayrıca protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir."

18. 4735 sayılı Kanun'un "Sözleşmeden önceki yasak fiil veya davranışlar nedeniyle fesih"

başlıklı 21. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Yüklenicinin, ihale sürecinde Kamu İhale Kanununa göre yasak fiil veya davranışlarda bulunduğunun sözleşme yapıldıktan sonra tespit edilmesi halinde, kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir."

19. 4735 sayılı Kanun'un "Yasak fiil ve davranışlar" başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"Sözleşmenin uygulanması sırasında aşağıda belirtilen fiil veya davranışlarda bulunmak yasaktır:

a) Hile, vaat, tehdit, nüfuz kullanma, çıkar sağlama, anlaşma, irtikap, rüşvet suretiyle veya başka yollarla sözleşmeye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs etmek.

b) Sahte belge düzenlemek, kullanmak veya bunlara teşebbüs etmek.

c) Sözleşme konusu işin yapılması veya teslimi sırasında hileli malzeme, araç veya usuller kullanmak, fen ve sanat kurallarına aykırı, eksik, hatalı veya kusurlu imalat yapmak.

d) Taahhüdünü yerine getirirken idareye zarar vermek.

e) Bilgi ve deneyimini idarenin zararına kullanmak veya 29 uncu madde hükümlerine aykırı hareket etmek.

f) Mücbir sebepler dışında, ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak taahhüdünü yerine getirmemek.

g) Sözleşmenin 16 ncı madde hükmüne aykırı olarak devredilmesi veya devir alınması."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

20. Anayasa Mahkemesinin 14/11/2019 tarihli ve E.2018/90, K.2019/85 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

43. Kuralla terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan gerçek ve tüzel kişilerin kamu ihalelerine katılamayacakları öngörülmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan ibareler genel kavram niteliğinde olmakla birlikte Anayasa Mahkemesinin 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında belirtilen nedenlerle bunların katagorik olarak belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez.

...

47. Emniyet Genel Müdürlüğü ve Millî İstihbarat Teşkilatı tarafından yapılan bildirimin kural olarak ceza soruşturmasına esas alınabilecek nitelikte bilgi ve belgelere dayanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu kapsamdaki değerlendirmeye esas alınan olay ve olguların istihbarî nitelikte olması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle kamu ihalelerini gerçekleştiren idarelerce tesis edilecek işlemlerle ilgili yargısal denetim daha da önemli hâle gelmektedir. Ceza soruşturmasına esas alınabilecek nitelikte bilgi ve belgelere dayanma zorunluluğu olmayan güvenlik kurumlarınca yapılacak değerlendirmenin otomatik sonuç doğurması ile idarelere ve idari işlemi denetleyecek mahkemelere gerçek ve tüzel kişilerin terör örgütleriyle iltisakı yahut irtibatı bulunup bulunmadığı hususunda değerlendirme yapma yetkisinin verilmemesi, söz konusu bildirimlerin doğruluğunu

denetleme ve gerçek duruma göre idari işlem tesis etme imkânını önemli ölçüde sınırlamaktadır. Kanun'da anılan yetkinin kuralın getiriliş amacına uygun olarak kullanılmasını sağlayacak ve bu konudaki olası keyfilikleri önleyecek yasal güvencelere de yer verilmediği görülmektedir.

48. Belirli bir süreyle sınırlı olmayan ve kamu ihalelerini yapan idareler ile bu işlemleri denetleyecek mahkemelere kural olarak değerlendirme yapma imkânı vermeyen düzenlemenin yukarıda belirtilen sonuçları dikkate alındığında çalışma ve sözleşme hürriyetine yönelik orantısız bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır."

C. Yargıtay Kararları

21. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 22/1/2016 tarihli ve E.2014/4-213, K.2016/70 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Tüzel kişilerde hak ehliyetine ilişkin TMK m. 48 gereğince 'Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler'. Görüldüğü üzere, kişinin hak sahibi olabilme ve borç altına girebilme ehliyeti olarak tanımlanabilecek hak ehliyetine, tüzel kişiler de kuruldukları andan itibaren bünyesine uygun düştüğü oranda sahiptir. Bu durum, tüzel kişilerin kendisini kuran ya da kendisinden yararlanan kişilerden bağımsız birer hak süjesi olarak hukuk hayatına katılabilmesinin bir gereğidir.

Madde metninden anlaşıldığı üzere, kanun koyucu ana kuralı tüzel kişilerin tam hak ehliyetine sahip olması şeklinde koymuş, ancak bazı haklara fiziki ve sosyal yapısı nedeniyle sahip olamayacağını vurgulamıştır. Dolayısıyla gerçek kişinin ve tüzel kişinin hak ehliyeti arasında bir nitelik değil, içerik farkı olduğunu kabul etmiştir. Buna göre, gerçek kişilere açık olan kamu hukuku ve özel hukuk kaynaklı bütün haklara ve borçlara kural olarak sahip olabilecek durumdaki tüzel kişiler, kişilik hakkına da sahip olabilecek ve bu hakka tanınan korumadan yararlanabilecektir.

Bununla birlikte kişilik hakkının sınırları malvarlığı haklarının aksine belli değildir, somut müdahalelere göre değişir. Bu bakımdan nelerin kişilik hakkından sayılıp sayılmayacağını halin ve zamanın icabına bırakmak gerekir. Bu tespiti ise hakimler somut olayın özelliklerini nazara alarak yapacaklardır (DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan, Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, İstanbul 2006, s. 95).

Bu kapsamda, tüzel kişinin ekonomik faaliyetini yürütürken kazandığı saygınlık, onun kişisel değerleri içinde yer alır. Ticari şeref ve haysiyetin çiğnenmesi, onun ekonomik yaşam içindeki yerini ve durumunu sarsabilir. Tüzel kişinin kişilik haklarından olan onur ve saygınlığı onun korunan değerlerinin başında gelir. Bu nedenle tüzel kişi onur ve saygınlığından vazgeçemeyeceği gibi, bu değerlerini hukuka ve ahlaka aykırı olarak da sınırlayamaz.

Ekonomik itibar da tüzel kişinin şeref ve haysiyetinin bir görüntüsüdür. Tüzel kişinin ekonomik faaliyetleri de toplum tarafından değerlendirilmektedir. Tüzel kişiliğe sahip bir şirketin ödeme gücüne ilişkin değerlendirmeler, o tüzel kişinin toplumsal şeref ve haysiyeti ile yakından ilgilidir. Kredi, toplum tarafından ödeme gücü ile ilgili olarak izafe edilen bir değer olması nedeniyle, bu değeri azaltan veya ortadan kaldıran kişiliği ihlale yönelik açıklamalar şeref ve haysiyete tecavüz niteliği taşır.

Kişilik haklarına saldırı halinde kişilik hakkı ister gerçek kişi isterse tüzel kişi olsun Devlete

karşı Anayasa hükümleri ile idareye karşı idare hukuku hükümleri ile suç teşkil eden tecavüzlere karşı ise ceza hukuku hükümleri ile korunmuştur. Kişilik hakkının korunmasına ilişkin Medeni Kanun'daki ana düzenleme TMK m. 23 ve m. 24'te hüküm altına alınmıştır. TMK m. 23 hak sahibi tarafından vazgeçilmesine ya da aşırı sınırlanmasına karşı kişilik hakkını korurken, TMK m. 24 kişilik hakkına yönelebilecek saldırılara karşı koruma sağlar. Konuya ilişkin diğer bir temel düzenleme olan 818 sayılı BK m. 49'da (6098 sayılı TBK m. 58) ise, kişilik hakkı tecavüze uğrayan kişinin manevi tazminat talebi düzenleme altına alınmıştır.

Kişilik haklarının korunması için açılabilecek davalardan manevi tazminat davası genel olarak kabul edilen görüşe göre kişiliğe yönelik saldırı sebebiyle uğranılan manevi zararın, saldırı sebebiyle duyulan acı, elem ve ızdırabın tatmin edilerek giderilmesi amacıyla kişiye tanınan davadır. Manevi tazminat konusu mevzuatımızda, kişilik hakkı ihlallerinde istenebileceğini belirten MK m. 25 ve manevi tazminat davasının koşullarını belirleyen genel hüküm niteliğindeki BK m. 49 (6098 sayılı TBK m. 58) haricinde, bazı özel hükümlerde de geçmektedir.

Tüzel kişilerin manevi tazminat talep edip edemeyeceği tartışmalı olmakla birlikte hukuk düzeninin tüzel kişileri hukuk sujesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref ve itibar gibi kişisel varlıklar bahşedilmiş olduğuna göre, kişisel varlıklara yapılan saldırı nedeniyle elem ve ızdırap duymayacaklarından söz edilerek tüzel kişilerin manevî tazminat adı ile bir paranın ödetilmesi davası açamayacaklarını kabul etmek yasa koyucunun amacına aykırı düşecektir. Gerek Medenî Kanun ve gerekse Borçlar Kanunu yalnız gerçek kişilerin değil, aynı zamanda tüzel kişilerin de kişisel haklarını korumaktadır. Günümüzde doktrin ve Yargıtay tarafından yaygın olarak benimsenen görüş, gerçek kişilere özgü olanlar dışında kalan kişilik haklarında tüzel kişilerin de manevi zarara uğrayabileceğini ve bu nedenle manevi tazminat talebinde bulunabileceğini kabul etmektedir (Dural / Öğüz, a.g.e., s. 233; SAYMEN Ferit H., 'Kimler Manevi Tazminat Talep Edebilir?', İÜHFM (Manevi Tazminat), Y. 1940, S. 6, s. 126 – 142; KARAHASAN Mustafa Reşit, Tazminat Hukuku, 1996, s. 967-968; GÜRSOY Kemal Tahir, 'Manevi Zarar ve Tazmini', AÜHFD., C. 30, S. 1- 4, s. 12).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da, 15.12.2004 gün ve 2004/4-709 E.- 2004/720 K.; 31.05.2000 gün ve 2000/4-900 E. - 2000/935 K. sayılı ilamlarında tüzel kişilerin de kişilik haklarına saldırıdan dolayı manevi tazminat davası açabileceklerini kabul etmiştir."

22. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 5/7/2022 tarihli ve E.2022/6929, K.2022/8687 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"3.Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 01.02.2012 tarihli ve 2011/687 Esas, 2012/26 Karar sayılı kararında 'Hukuk düzeni tüzel kişileri hukuk sujesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahşedilmiş olduğuna göre (TMK. m. 48), tüzel kişilerin de manevi tazminat talep edebileceklerini kabul etmek gerekir. Zaten manevi zarar, salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır. Bunun içindir ki, gerek Türk Medeni Kanunu ve gerekse Borçlar Kanunu (m. 49) yalnız gerçek kişilerin değil, aynı zamanda tüzel kişilerinde kişisel haklarını korumaktadır.' denilmiştir.

3. Değerlendirme

1.Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan

ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacının aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2. Somut olayda, İlk Derece Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi neticesinde, davalının davacı nezdinde çalıştığı dönemde, kendisine tahsis edilen elektronik posta adresinden davalı Şirketin satış hedeflerine, temsilcisi olduğu markanın eczane ve ürün bazlı satış verilerine ve ticari koşullarına, satış ekibinin bölge bazlı, hedef ve realizasyonlarını içeren performans sonuçlarına, ürünlerinin eczane ve ürün bazlı satış ve ticari koşullarına, eczaneye verilecek yıl sonu iskonto tutarı verilerine ilişkin bilgileri, davacının rakibi konumundaki dava dışı Şirket çalışanına gönderdiği tespit edilmiştir. Bu husus İlk Derece Mahkemesince de '... her ne kadar davalının, şirket ile ilgili ticari sır sayılabilecek önemli bilgileri elektronik posta yoluyla gönderdiği tespit edilmiş ise de, bu bilgilerin paylaşılması nedeniyle davacının maddi bir zarara uğramadığı...' şeklindeki açıklama ile davacının ticari sır niteliğinde sayılabilecek bilgileri paylaştığı kabul edilmiş olup davacının bu yöndeki kabule bir itirazı bulunmaktadır.

3. Mahkemece davacı Şirketin ticari itibarına zarar verilmediği ve/veya bu durumun ispat edilemediği gerekçesiyle manevi tazminat talebi reddedilmiş ise de bu yöndeki kabul dosya kapsamına uygun düşmemektedir. Zira hukuk düzeninin, hukuk süjesi olarak tanıdığı tüzel kişilerin, kişilik hakları kanuni koruma altında olup bu bağlamda davacı Şirketin ticari bilgileri; satış ve ürün bazlı hedeflerinin, eczane ve reçete bilgilerinin paylaşılması, davacının kişilik hakkına saldırı mahiyetindedir. Bu bağlamda İlk Derece Mahkemesince manevi tazminat yükümlülüğünün itibara zarar verilmesi kavramı ile sınırlı değerlendirilmesi isabetli değildir.

4. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular nazara alınarak, davacı yararına davalının eylemi ile orantılı ve dosya kapsamına uygun miktarda manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 24/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; maddi tazminat talebinin kesinleşmiş mahkeme kararı gerekçe gösterilerek reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu zira ilgili mahkeme kararının ihalenin feshine ilişkin olmadığını, teminatın irat kaydedilmesine yönelik olduğunu ileri sürmüştür. Mahkemece yapılan değerlendirmenin hatalı olduğunu ifade eden başvurucu; Belediyeye gönderilen yazının ortaklara ilişkin olmakla birlikte doğrudan kendisi hakkında sonuçlar doğurduğunu, eğer hatalı tespit içeren yazı gönderilmemiş olsaydı ihalenin feshi ya da ihalelerden yasaklanma gibi bir durumun söz konusu olmayacağını belirtmiştir. Ayrıca bu hatalı tespit nedeniyle itibarının da zedelendiğini ileri sürmüş; bu nedenle iş almakta zorlandığını, bu kapsamda mahkeme kararında hükmedilen manevi tazminat miktarının da düşük olduğunu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiş; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Belediyeden gönderilen yazılar ibraz edilmiştir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yazısında başvurucuya yönelik

uygulanan bir yıl süreyle kamu ihalelerinden yasaklı olma kararının Valilikçe gönderilen belgeler çerçevesinde alındığını ve kararda başvurucunun manevi şahsına zarar verecek herhangi bir ifade kullanılmadığını ifade etmiştir. Belediye ise başvurucunun ihalenin feshi işleminden kaynaklanan zararlarına yönelik taleplerini fesih işleminin iptaline dair açılan davadan sonra dile getirmesi gerektiğini, buna mukabil başvurucunun yasaklılık kararını kaldıran mahkeme kararından sonra tam yargı davası açtığını, dolayısıyla iç hukuk yolları usulüne uygun kullanmadığını ileri sürmüştür.

26. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Belediyenin itirazlarına cevap vermiştir. Buna göre maddi ve manevi zararının sadece kullanılan kelimelerden kaynaklanmadığını ifade eden başvurucu, zararının hatalı yasaklama kararının kendisinden kaynaklandığını ve bu zararın yasaklılık kararının kaldırılması ile giderilemeyeceğini belirtmiş; ayrıca iç hukuk yollarını da usulüne uygun tükettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

27. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, hukuka aykırı olduğu mahkeme kararı ile tespit edilen bir idari işleme istinaden uğradığı maddi ve manevi zararların tazminine yönelik açtığı davada yapılan değerlendirmelerin hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun şikâyetlerinin özü itibarıyla hakkaniyete uygun yargılanmadığı iddiasına ilişkin olduğu anlaşıldığından başvurunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

29. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı, davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı, temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

30. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

31. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın

hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai durumlarda aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu hususun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin yargılama mercilerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yargılama makamlarının delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

32. Aşağıdaki hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bir durumun bizatihi kendisinin usule dair bir güvenceye dönüştüğü kabul edilebilir:

i. Somut olayda uygulanan veya uygulanması gereken hukuk kurallarının kabul edilebilir herhangi bir yorumuna dayanılmaması

ii. Delil ile bu delilin ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir muhakemeye dayanmaması veya mantık dışı bir çıkarıma dayanması

iii. Açıkça yanlış olan olguların hükme esas alınması

iv. Somut olayın açıkça belirli olan koşullarının gözetilmemesi

v. Belirli bir hususu ispat ettiğinde kuşku bulunmayan bir delilin açıkça keyfî olarak dikkate alınmaması

vi. Maddi olayın tespitinde aksi ispat edilemeyecek ve savunma yapmayı anlamsız kılacak varsayımlara dayanılması

Yargılamanın sonucuyla ilgili hususları usule ilişkin bir güvenceye dönüştüren durumlar yukarıda belirtilenlerle sınırlı değildir. Bunlara benzer hâllerde de Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında denetim yapılabilir. Bununla birlikte belirtilen eksikliklerin adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilmesi için bunların ayrıca yargılamanın hakkaniyetini zedelediğinin tespit edilmiş olması gerekir (Ayşe Fahriye Tosun [GK], B. No: 2021/17663, 23/2/2023, § 44; aynı yönde ilave olarak bkz. İsmet Murtezaoğlu [1. B.], B. No: 2018/17312, 18/10/2022, § 40; Cihangir Akyol [GK], B. No: 2021/33759, 23/2/2023, § 49).

33. Somut olayda Belediye tarafından başvurucu Şirket yetkilileri hakkında FETÖ/PDY kapsamında soruşturma bulunduğu gerekçesi ile ihale sözleşmesinin feshedildiği ve bir yıl süreyle de ihalelerden yasaklılık kararı verildiği görülmüştür. Başvurucu Şirket ise böyle bir durumun olmadığından ve bu tespitler nedeniyle zarara uğradığından bahisle çeşitli davalar açmıştır. İlk açtığı dava Mahkeme nezdinde görülen ihalenin feshi ve teminatın irat kaydedilmesine ilişkin işlemlerin iptali talebine yöneliktir. Başvurucu; her ne kadar anılan davanın sadece teminatın irat kaydedilmesi işlemine ilişkin olduğunu, ihalenin feshine dair bir talebinin olmadığını iddia etmiş ise de hem dava dilekçesinde hem de istinaf dilekçesinde açık bir şekilde ihalenin feshine ilişkin işlemin iptalinin de talep edildiği görülmektedir (bkz. §§ 7-8). Mahkeme, yaptığı inceleme neticesinde başvurucu ve Şirket yetkilileri hakkında FETÖ/PDY ile alakalı soruşturma yürütülmediği iddiasını haklı bulmuş ancak Şirket yetkilileri hakkında ihaleye fesat karıştırma suçlamasıyla yürütülen kovuşturmaya dikkat çekmiş ve bu durum karşısında feshin hukuka uygun olduğuna hükmetmiştir. Anılan karar, başvurucunun istinaf süresini kaçırması nedeniyle

kesinleşmiştir. Başvurucu, bu davanın akabinde ihaleden yasaklılık kararının iptali talebiyle dava açmıştır. Ankara 13. İdare Mahkemesi tarafından incelenen davada başvurucunun terör örgütleriyle iltisaklı ya da irtibatlı olduğuna dair bir tespit bulunmadığı gerekçesiyle anılan işlemin iptaline hükmedilmiştir (bkz. § 9).

34. Son olarak başvurucu; ihalenin haksız feshi nedeniyle maddi tazminat, hakkında FETÖ/PDY ile ilgili asılsız iddialar ortaya atılarak yapılan işlemler nedeniyle iş hayatında itibarının zedelendiği gerekçesiyle de manevi tazminat talebiyle dava açmıştır. Başvurucunun bireysel başvuru kapsamındaki şikâyetleri de bu davaya ilişkindir. Şirket; kendi yetkilileri hakkında terör örgütüyle iltisaklı oldukları yönünde yapılan hatalı tespit nedeniyle maddi ve manevi zarara uğradığını, yargı mercilerinin ise hukuka aykırı değerlendirmeler ile taleplerini reddettiğini ileri sürmüştür.

35. Başvuruya konu yargılamada Mahkeme, başvurucunun maddi tazminat talebine ilişkin olarak yaptığı incelemede öncelikle ihalenin feshinin iptaline dair açılan davanın reddedildiğini tespit etmiştir. Fesih işleminin hukuka uygunluğunun yargı kararı ile sabit olduğunu belirten Mahkeme, bu kapsamda başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine hükmetmiştir. Başvurucu ise bu değerlendirmenin hatalı olduğunu zira bahsi geçen mahkeme kararının ihalenin feshine ilişkin değil teminatın irat kaydedilmesine yönelik olduğunu ileri sürmüştür. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere anılan iddianın gerçeği yansıtmadığı, başvurucunun hem dava dilekçesinde hem de istinaf dilekçesinde teminata ilişkin talebinin yanı sıra ihalenin feshinin iptalini de talep ettiği görülmüştür. Bu noktada kesinleşmiş bir mahkeme kararının başka bir yargılamada bağlayıcı bir etkisi olduğu anlaşılmakta ve kesin hükme saygı ilkesinin incelenmesi gerekmektedir.

36. Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasında bulunan kesin hüküm; mahkemelerce verilen, yasa yolları izlenerek ya da izlenmesi gerekli görülmeyerek sonuçlanan, uyulması ve yerine getirilmesi zorunlu, itirazı ve konusunun yeniden ele alınması olanaksız olan kararları ifade etmektedir. Anlaşmazlıkların sürüp gitmesini önleyerek kamu düzenine katkıda bulunma düşüncesine bağlanan kesin hüküm ilkesi, yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun o konunun ilgilileri arasında -kanunun öngördüğü iade-i muhakeme gibi ayrık durum dışında- yeniden incelenmesine engeldir. Değişik kanunlarda yer alan bu hukuksal kurum, yargı alanında kararlılık sağlamak amacına bağlanmaktadır. Biçimsel ve nesnel anlamda tanımları yapılan bu kurumun ögeleri yargı kararlarına tanınan bir nitelik olması, bu niteliğin yasalarla tanınması ve yargı kararına uyulması zorunluluğudur (AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989).

37. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurucunun maddi tazminat talebini ihalenin haksız şekilde feshedildiği gerekçesine dayandırdığı görülmüştür. Bu kapsamda Mahkemece ihalenin feshinin hukuka uygun olduğuna dair verilen ve kesinleşen mahkeme kararı esas alınarak anılan talep reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, hukuka uygun olduğu mahkeme kararıyla tespit edilen bir idari işlemden dolayı başvurucunun zarara uğradığından bahsedilemeyeceği belirtilmiştir. Başvurucunun ise anılan yargılamayla ilgili bireysel başvuru kapsamında usulüne uygun şekilde yapılmış bir şikâyeti olmadığı, aksine hem tazminat davasında hem de işbu başvuruda ısrarlı şekilde ihalenin feshine dair dava açmadığını ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Bu iddianın gerçeği yansıtmadığı tespiti karşısında kesin hükme saygı ilkesi gereği Mahkemece yapılan değerlendirmenin keyfî olduğunu yahut bariz takdir hatası içerdiğini söylemek mümkün görünmemektedir.

38. Başvuruya konu yargılamada manevi tazminat talebi yönünden yapılan değerlendirme

ise Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesi arasında farklılık göstermiştir. Mahkeme, FETÖ/PDY kapsamında yapılan hatalı tespitler nedeniyle başvurucunun şahsiyetinin zarar gördüğü iddiasını kabul ederek davanın kısmen kabulüne, Bölge İdare Mahkemesi ise Valilikten gönderilen ve fesih ile yasaklılık kararına dayanak yapılan yazının doğrudan Şirkete değil Şirketin bir kısım yetkilisine yönelik tespitler içerdiğini belirterek davanın reddine hükmetmiştir. Gerekçeli kararda, ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan başvurucunun, Şirket yetkilileri hakkında yapılan tespitler nedeniyle manevi olarak zarara uğramasının mümkün olmadığına dikkat çekilmiştir (bkz. § 13). Başvurucu; FETÖ/PDY ile ilgili hatalı tespitin Şirket yetkilileri hakkında yapıldığını ancak hüküm ve sonuçlarının doğrudan Şirketin tüzel kişiliği üzerinde etkili olduğunu, bunun sadece ihalenin feshi ile de sınırlı olmadığını, uzunca bir süre ihalelerden tamamen yasaklandığını ve bu tedbirler nedeniyle ticari itibarının sarsıldığını ileri sürmüştür.

39. Şirketlerin ticari başarılarının ve devamlılığının korunması yalnızca hissedarların ve çalışanların değil büyüyen ekonominin de faydasına olacağından ticari uygulamalar hakkındaki tartışmalar kamusal ilgiye mazhar olsa da devletin bir şirketin itibarına zarar verme riski taşıyan iddiaların gerçeğe aykırılığını veya zararını sınırlamak için iç hukukta alacağı tedbirlere ilişkin takdir hakkı bulunmaktadır. Bu kapsamda tüzel kişilerin de itibarlarının korunması hususunda şüphe yoktur (Ceyhun Tunç [2. B.], B. No: 2017/20822, 14/9/2021, § 38).

40. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da yukarıda değinilen 22/1/2016 tarihli kararında gerçek kişilere özgü olanlar dışında kalan kişilik haklarında tüzel kişilerin de manevi zarara uğrayabileceğini ve bu nedenle manevi tazminat talebinde bulunabileceğini kabul etmektedir (bkz. § 21).

41. Somut olayda başvurucu Şirket yetkilileri hakkında FETÖ/PDY kapsamında soruşturma olduğu tespiti üzerine doğrudan şirket tüzel kişiliği hakkında birtakım yaptırımlarda bulunulmuştur. Özellikle Şirketin kazandığı ihalenin feshedilmesi ve bir yıl süreyle ihalelerden yasaklanması yönündeki işlemlerin ciddiyeti gözetildiğinde başvurucunun ticari itibarının zedelenmediği iddiasının esaslı olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir. Nitekim başvurucu da tam olarak bu hususa vurgu yaparak manevi tazminat talep etmekte ve Şirket yetkilileri hakkında yapılan tespitin doğrudan kendisiyle ilgili sonuçlar doğurduğunu ileri sürmektedir. Dahası -başvurucunun da ileri sürdüğü şekliyle- ihalenin feshine dayanak gösterilen düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından da iptal edilmiştir (bkz. § 20). Bu kapsamda Bölge İdare Mahkemesinin sadece yetkililer hakkında tespit yapıldığı, Şirketin doğrudan kendisi hakkında bir iddiada bulunulmadığı gerekçesiyle manevi tazminat talebini reddetmesinin hakkaniyete uygun olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

42. Sonuç olarak; başvurucunun iddialarının somut gerçeklikle uyumlu olduğu gözetildiğinde Bölge İdare Mahkemesinin değerlendirmesinin başvuruya konu olayın açıkça belirli olan koşulları gözetilmeksizin yapıldığı, başvurucunun lehine sonuç doğurma ihtimali olan itirazların ise değerlendirmeye alınmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle Bölge İdare Mahkemesi tarafından somut olayın koşulları gözardı edilerek karar verilmiş ve yargılamada açıkça belli olan hususların değerlendirilmemesi, adil yargılanma hakkının usule ilişkin güvencelerini anlamsız hâle getirmiştir.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği

sonucuna ulaşılmıştır.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Konya Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesine (E.2020/1180, K.2021/538) iletilmek üzere Konya 1. İdare Mahkemesine (E.2019/758, K.2019/1268) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/6576 | Karar tarihi: 24.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/6576

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/6576)

Karar Tarihi: 24/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 24/6/2026- 33290

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mehmet ÇAVDAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kanunda kabahat olarak sayılmayan bir fiilden dolayı idari yaptırım uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/1/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu kapsamına giren taşımacılık, acentelik, taşıma işleri komisyonculuğu, dağıtım işletmeciliği, terminal işletmeciliği ve benzeri faaliyetlerde bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin yapacakları faaliyetlere uygun olan yetki belgesini ya da belgelerini Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından almalarının zorunlu olduğu düzenlenmiştir. 4925 sayılı Kanun'un 34. maddesinde ise taşımacılık faaliyeti yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerde aranacak şartlar ve verilecek yetki belgelerinin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

7. 8/1/2018 tarihli 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 6. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan hükme göre D türü yetki belgesi, otobüsle tarifeli veya tarifesiz yurt içi yolcu taşımacılığı veya hususi taşımacılık yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilmektedir. D türü yetki belgesinin içerdiği yetkiler bakımından alt ayrımları bulunmakta olup D2 yetki belgesi, ticari ve tarifesiz olarak yapılacak yolcu taşımacılığı için gereklidir.

8. Bu kapsamda başvurucu Şirket, önceden bir taşıma hattı ve güzergâhı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin grup yolcu durumuna göre arızi veya mekik sefer düzenlenerek yapılan düzensiz ve grup yolcu taşımacılığını D2 yetki belgesi ekinde kayıtlı araçlarıyla ticari olarak yapma yetkisine sahiptir.

9. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlilerince Silivri Selimpaşa kuzey kara yolunda yapılan denetimde başvurucu Şirkete ait D2 yetki belgesine kaydedilmiş 34 GC 8805 plakalı minibüs ile kapsam dışı (ücretlerin ayrı ayrı ödendiği planlı olmayan ve bireysel) yolcu taşımacılığı yapıldığının tespit edildiğinden bahisle 20/10/2020 tarihli İhlal Tespit Tutanağı düzenlenmiştir. Buna göre Yönetmelik'in 30. maddesine 31/12/2018 tarihli ve 30642 sayılı 4. mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 10. maddesi ile eklenen (4) numaralı fıkrası kapsamında Şirkete idari para cezasıyla birlikte elli uyarma cezası verilmiştir. Denetim Tutanağı araçta bulunan yolcular ve araç sürücüsü tarafından imzalanmıştır.

10. Diğer taraftan Şirketin bir takvim yılı içinde aynı ihlal nedeniyle beş kez uyarı cezası aldığı gerekçesiyle de 34 GC 8805 plakalı taşıtın ilgili D2 yetki belgesi 4/11/2020 tarihinde resen iptal edilmiştir.

11. Başvurucu Şirket, İhlal Tespit Tutanağı'na ve aracının D2 yetki belgesinden resen düşürülmesine ilişkin işleme karşı beyan edilen yolcu kapsamı dışında taşımacılık yapılmadığını ileri sürerek İstanbul 6. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde iptal davası açmıştır.

12. Davalı idare savunmasında; yapılan denetimde başvurucu Şirket adına kayıtlı minibüste seyahat eden dört yolcu olduğunu, yolcuların birbirlerini tanımadıklarını beyan ettikleri, başvurucu Şirketin D2 yetki belgesine sahip olması nedeniyle ancak grup yolcu taşımacılığı yapma yetkisine ve hakkına sahip iken tarifesiz yolcu taşımacılığı yapıldığının araçtaki

yolcuların beyanları ile de sabit olduğunu, bu bakımdan dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğunu ileri sürmüştür.

13. Mahkemenin 26/2/2021 tarihli kararıyla dava reddedilmiştir. Mahkeme gerekçesinde öncelikle konuya ilişkin mevzuat hükmüne yer verilmiştir. Bu bağlamda Yönetmelik'in 30. maddesinin (4) numaralı fıkrasında A1, B2 ve D2 yetki belgesi sahiplerinin yetki belgesi eki taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını, taşıtın kayıtlı olduğu yetki belgesi kapsamı dışında ve/veya yetki belgesi olmayan gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleri için kullandıramayacakları açıklanmıştır. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine elli uyarma cezası verileceği, ihlalde kullanılan taşıtın yetki belgesinden resen düşüleceği ve düşme tarihinden itibaren altı ay geçmeden yeniden herhangi bir yetki belgesine eklenemeyeceği belirtilmiştir. Kararda ayrıca bu fıkraya göre bir takvim yılı içinde düzenlenen uyarmalardan ilk tebliğ edilenin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün sonrasından başlamak üzere, toplamda tebliğ tarihine bakılmaksızın beş kez uyarma düzenlenmesi hâlinde taşıtın/taşıtların kayıtlı olduğu yetki belgesinin iptal edileceği, iptal edilen yetki belgesi sahiplerine altı ay geçmeden aynı tür yetki belgesi düzenlenemeyeceği hükmüne yer verildiği açıklanmıştır. Sonuç itibarıyla D2 yetki belgesi kapsamı dışında yolcu taşımacılığı yapılmasına bağlı olarak tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı değerlendirilmiştir.

14. Başvurucu Şirket, mahkeme kararına karşı sunduğu istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra uyarma yaptırımının 4925 sayılı Kanun'da düzenlenmediğini, ilk defa Yönetmelik tarafından getirilen uyarma cezasının suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığını ileri sürmüştür.

15. İstinaf başvurusu, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdare Dava Dairesinin 7/12/2021 tarihli kararı ile esastan kesin olarak reddedilmiştir.

16. Başvurucu, istinaf isteminin reddine dair kararı 20/12/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 4925 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu ve eşya taşımalarını, taşımacıları, taşıma acentelerini, taşıma işleri komisyoncularını, nakliyat ambarı ve kargo işletmecilerini, taşıma işlerinde çalışanlar ile taşımalarda yararlanılan her türlü taşıt, araç, gereç, yapıları ve benzerlerini kapsar.

Ancak, özel otomobillerle ve bunların römorklarıyla yapılan taşımalar, genel ve katma bütçeli dairelerle, il özel idareleri, belediyeler, üniversiteler ve kamu iktisadî teşebbüslerine ait otomobillerle yapılan taşımalar, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğüne ait motorlu taşıt ve bunların römorkları ile yapılan taşımalar, lastik tekerlekli traktörlerle çekilen römorklarla yapılan taşımalar bu Kanun hükümlerine tâbi değildir.

..."

18. 4925 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda geçen;

...

Bakanlık : Ulaştırma Bakanlığını,

...

Yolcu: Taşıtı kullanan sürücü ile hizmetliler dışında taşıtta bulunan kişileri,

...

Düzenli sefer: Belirli bir zaman ve ücret tarifesine göre, tespit edilmiş bir güzergâhta önceden açıklanmış yerleşme birimleri arasında yapılan taşımaları,

Arızî sefer: Aynı taşıtla bütün güzergâh boyunca aynı yolcu grubunun taşınması ve kalkış noktasına geri getirilmesi şeklindeki kapalı kapı seferleri ile gidişi dolu, dönüşü boş veya gidişi boş, dönüşü dolu seferleri,

Mekik sefer: Birden fazla gidiş ve dönüş seferinde aynı kalkış yerinden aynı varış yerine önceden gruplandırılmış yolcuların taşınmasını,

ifade eder."

19. 4925 sayılı Kanun'un "Yetki belgesi alma zorunluluğu ve taşıma hizmeti" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasında yer alan hüküm şöyledir:

"Taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği yapılabilmesi için Bakanlıktan yetki belgesi alınması zorunludur."

20. 4925 sayılı Kanun'un "Yasak hâller" başlıklı 14. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"Zorunlu hallerde sınır mülkî idare amirince verilecek izin dışında, ilgili kanunlara ve taşımacı ile yolcu ve gönderen arasındaki sözleşmelere aykırı olarak, yolcu ve eşya sınır kapılarına taşınamaz, buralarda aktarmaları yapılamaz, eşya depolanamaz ve yolcular sınır kapısından yaya geçerek başka bir taşıta binemezler."

21. 4925 sayılı Kanun'un "İdarî para cezaları" başlıklı 26. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan idari yaptırım hükmü şu şekilde düzenlenmiştir:

" 5 inci maddesine göre yetki belgesi almadan veya yetki belgesi aldığı halde yetki belgesi kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara bin Türk Lirası, yetki belgesi olduğu halde taşıtını yetki belgesine kaydettirmeden kullananlara beş yüz Türk Lirası idari para cezası verilir ve aynı kabahat için 48 saat geçmeden ikinci bir ceza verilmez."

22. 4925 sayılı Kanun'un "Ceza uygulaması" başlıklı, 25/6/2009 tarihli ve 5917 sayılı Bütçe Kanunlarında Yer Alan Bazı Hükümlerin İlgili Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Eklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 34. maddesi ile değişik 27. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"Bu Kanunda yazılı idari para cezalarını uygulamaya Ulaştırma Bakanının yetkilendirdiği Bakanlık personeli, trafik polisi ve zabıtası, trafik polisinin görev alanı dışında kalan yerlerde rütbeli jandarma personeli, sınır kapılarında görev yapan gümrük muhafaza ve gümrük muayene memurları ile bunların amirleri, terminallerde görevli belediye zabıtası yetkilidir.

Bu Kanun kapsamında faaliyet gösterenlere hangi hallerde uyarma, geçici durdurma ve iptal şeklinde idari müeyyideler uygulanacağına ilişkin hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, yönetmelikte düzenlenen uyarma, geçici durdurma ve iptal şeklindeki idari müeyyidelerin uygulanmasına engel teşkil etmez."

23. 4925 sayılı Kanun'un "Yönetmelik" başlıklı 34. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde;

...

a) Taşımacılık faaliyeti yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerde aranacak şartlar, verilecek yetki belgeleri, mesleki yeterlilik belgeleri ve taşıt kartları ile diğer belge ve hizmetlerin ücret, süre, kapsam, tür ve şekilleri, her belge türü için gerekli olan taşıt kapasiteleri, taşıtların yaşı, nitelikleri, istiap hadleri ve terminal hizmetlerinde öngörülecek hususları,

b) Belgelerin geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idarî müeyyideleri,

...

Düzenleyen yönetmelikler Bakanlıkça hazırlanarak Resmî Gazetede yayımlanır."

24. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Kanunîlik ilkesi" başlıklı 4. maddesi şu şekildedir:

"(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir." hükmünü içermektedir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir."

25. Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 4925 sayılı Kanunda belirtilen tanımlara ek olarak bu Yönetmelikte geçen;

...

ş) Grup yolcu: Önceden planlanmış iş, gezi, toplantı, tören ve benzeri amaçla bir araya gelen ve bu amaçla gerçekleşecek seyahatin başlangıcından bitimine kadar birlikte hareket eden, taşıttaki şoför ve yardımcı personel haricindeki yolcu topluluğunu,

...

ççç) Tarifeli yolcu taşıma: Önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergahı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenerek ve bunlara uyularak yapılan düzenli yolcu taşımalarını,

ddd) Tarifesiz yolcu taşıma: Önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergahı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin; grup yolcu durumuna göre arızi veya mekik sefer düzenlenerek yapılan düzensiz ve grup yolcu taşımalarını,

eee) Taşıma güzergahı: Taşımacılıkta, taşımanın başladığı kalkış noktasından bittiği varış noktasına kadar ara duraklar da dahil takip edilen yolu,

fff) Taşıma hattı: Tarifeli taşımacılıkta, taşımanın başladığı kalkış noktası ile bittiği varış noktasındaki yerleşim yerlerini,

...

üüü) Yetki belgesi: Bu Yönetmelik kapsamında faaliyette bulunacak gerçek ve tüzel kişilere çalışma izni veren ve Bakanlıkça düzenlenen belgeyi,

...

ifade eder."

26. Yönetmelik'in "Yetki belgesi türleri" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(4) D türü yetki belgesi: Otobüsle tarifeli veya tarifesiz yurtiçi yolcu taşımacılığı veya hususi taşımacılık yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilir ... Taşımanın şekline göre aşağıdaki türlere ayrılır:

...

b) D2 yetki belgesi: Ticari ve tarifesiz olarak yapacaklara,

...

verilir."

27. Yönetmelik'in "Taşıt belgelerine kayıtlı taşıtların kullanılması ve istisnai hâller" başlıklı 30. maddesinin 15/11/2019 tarihli ve 30949 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 10. maddesi ile değiştirilmiş hâliyle (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"A1, B2, D2 ve servis taşımacılığı yapmak üzere D4 yetki belgesi olan yetki belgesi sahipleri, yetki belgesi eki taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını, taşıtın kayıtlı olduğu yetki belgesi kapsamı dışında ve/veya yetki belgesi olmayan gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleri için kullandıramazlar. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine 50 uyarma verilir. Bu fıkraya göre, 1 takvim yılı içerisinde düzenlenen uyarmalardan ilk tebliğ edilenin, tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün sonrasından başlamak üzere, toplamda tebliğ tarihine bakılmaksızın beş kez uyarma düzenlenmesi halinde, taşıtın/taşıtların kayıtlı olduğu yetki belgesi iptal edilir."

28. Yönetmelik'in "Yetki belgesi sahiplerinin ortak yükümlülükleri" başlıklı 40. maddesinin (3) ve (17) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) A1, A2, B2 ve D2 yetki belgesi sahipleri, yapacakları arızi, grup veya mekik seferlerinde, sefere göndereceği taşıtın plakası ve ATS bilgileri, taşıtta görevli personel bilgileri ile birlikte yolculara ait, 37 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen bilgileri, seyahatin başlangıç saatinden en geç 1 saat öncesine, seyahati yapamayan veya tamamlamayan yolcu bilgilerinin ise, bu durumun meydana geldiği saatten en geç 30 dakika sonrasına kadar Bakanlığın U-ETDS sistemine işlemek/iletmek zorundadırlar ...

...

(17) Yetki belgesi sahipleri, almış oldukları yetki belgesinin kapsamı dışında faaliyette bulunamazlar. Bu fıkraya aykırı hareket edenlere, Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen miktarda idari para cezası uygulanır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hükümleri

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada

uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) İçtihadı

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer bulan suç isnadı kavramının taraf devletlerin iç hukuklarındaki karşılıklarından bağımsız otonom bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır (Adolf/Avusturya, B. No: 8269/78, 26/3/1982, § 30). Yine AİHM'e göre tek başına isnat kavramı da Sözleşme'nin anlamı dâhilinde anlaşılmalıdır. Bu kapsamda isnat kavramı yetkili makamlarca bir kişiye suç işlediği iddiasının resmî olarak bildirimi şeklinde açıklanabilir. Böyle bir tanım aynı zamanda şüpheli kişilerin sonuçlarından büyük ölçüde etkilendikleri durumları da içine alır (Deweer/Belçika, B. No: 6903/75, 27/2/1980, §§ 42-46; Eckle/Almanya, B. No: 8130/78, 15/7/1982, § 73).

31. AİHM 6. maddenin cezai boyutunun uygulama kapsamını Engel kriterleri olarak bilinen üç kritere göre belirlemektedir. Bunlardan ilki suçun ulusal hukuktaki nitelendirilmesi, ikinci kriter suçun niteliği ve üçüncü kriter ise ilgili kişiye verilebilecek cezanın ağırlığıdır (Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz [BD], B. No: 55391/13, 6/11/2018, § 122). AİHM ayrıca cezanın niteliğini de değerlendirmiştir (Öztürk/Almanya [GK], B. No: 8544/79, 21/2/1984, § 50).

32. AİHM'e göre birinci kriterin diğer kriterlere göre göreceli olarak ağırlığı olsa da değerlendirme için birinci kriter ancak bir başlangıç noktası oluşturur. Şöyle ki eğer taraf devletin iç hukuku bir eylemi suç olarak nitelendirmiş ise bu, 6. maddenin kapsamının uygulanması bakımından belirleyicidir. Ancak ulusal hukukta böyle bir nitelendirme yok ise AİHM yine de başvuru konusu edilen yargısal sürecin ulusal sınıflandırmasının ötesine bakacak ve maddi gerçeği inceleyecektir (Engel ve diğerleri/Hollanda, B. No: 5370/72, 8/6/1976, § 81).

33. AİHM Başkaya ve Okçuoğlu/Türkiye ([BD], B. No: 23536/94, 24408/94, 8/7/1999, § 36) kararında Sözleşme'de düzenlenen 7. maddenin bir suçun ancak kanun tarafından tanımlanıp cezanın öngörülebileceği ilkesini ve ceza kanununun bir analoji ile kapsamlı şekilde sanığın aleyhine yorumlanmaması ilkesini içerdiğini hatırlatmaktadır. AİHM, bu ilkelerden suç ve ilgili yaptırımın kanunlarda açık şekilde tanımlanması gerektiği sonucuna varmaktadır. AİHM'e göre bireyin ilgili hükmün metninin kendisinin suçtan sorumlu olmasına neden olabilecek hareket ve ihmallerinin bilinir hâle getirilmesi ile bu şart karşılanmaktadır. AİHM ayrıca kıyas yaparak genişletici bir yorum yapmak suretiyle cezalandırma yoluna gitmenin suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacağını vurgulamıştır. Zira AİHM, somut olayda yayın sahibine verilen cezanın sorumlu müdür için öngörülen cezanın kıyas yoluyla yorumlanmasına dayanması sebebiyle Sözleşme'nin 7. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Başkaya ve Okçuoğlu/Türkiye, §§ 42, 43).

34. AİHM, bir kişinin hakkında dava açılmasına ve hüküm giymesine neden olan fiilin gerçekleştirildiği zamanda bu fiilin suç olduğunu gösteren bir kanuni hükmün olduğunu ve uygulanan cezanın bu hükümle belirlenen sınırları aşmadığının doğrulanması gerektiğini vurgulamıştır (Coeme ve diğerleri/Belçika, B. No: 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96, 22/6/2000, §§ 146, 149-151).

35. AİHM, başvurucunun karıştığı trafik kazası sonrasında başvurucu hakkında düzenleyici suç niteliğinde uygulanan para cezasını değerlendirdiği Lutz/Almanya (B. No: 9912/82, 25/8/1987) kararında, Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin başlıkta bu uyuşmazlığın Engel

ölçütlerine göre suç isnadı olarak tespit edildiğini belirttikten sonra kanun hükmünün genel niteliğinin ve cezanın hem caydırıcı hem de cezalandırıcı olan amacının söz konusu suçun 6. maddenin amaçları bakımından cezai nitelikte olduğunu göstermeye yeterli olduğu sonucuna varmıştır (Lutz/Almanya, § 54).

36. Başvurucunun geçici olarak araç kullanmaktan diskalifiye edilmesine ilişkin olayın suç isnadıyla ilişkisini Malige/Fransa (B. No: 68/1997/852/1059, 23/9/1998, §§ 34-37) kararında değerlendiren AİHM, Sözleşme'ye ek (7) No.lu Protokol'ün 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki suç kavramının Sözleşme'nin 6. maddesindeki suç isnadı kavramına karşılık geldiğini vurgulamıştır. Buna göre Sözleşme'ye ek (7) No.lu Protokol'ün 2. maddesinin uygulanabilmesi için öncelikle ortada suç isnadına ilişkin bir uyuşmazlık olması gerekmektedir. Somut olayda AİHM, söz konusu tedbirin niteliğinin ve amacının dikkate alınmasının dışında uygulanan tedbirin ciddiyetinin de görmezden gelinemeyeceğini belirttikten sonra Sözleşme'nin 6. maddesinin uygulanabilir olduğuna karar vermiştir.

37. AİHM, başvurucuya ait ehliyetin derhâl geri alınması nedeniyle suç isnadı altında olup olmadığını değerlendirirken söz konusu tedbirin uygulanmasının niteliği ve sonuçları itibarıyla başvurucuya karşı fiilî bir cezai suçlama getirip getirmediğinin belirlenmesi gerektiğini açıklamıştır (Escoubet/Belçika [BD], B. No: 26780/95, 28/10/1999, §§ 13-35).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

38. Anayasa Mahkemesinin 24/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

39. Başvurucu Şirket, taşıma belgesinin iptal edilmesi nedeniyle yargılama giderlerini karşılayacak geliri olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

40. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu; aynı takvim yılı içinde beş kez elli uyarma cezası verilmesi ve bu duruma bağlı olarak aracın D2 yetki belgesi eki taşıt belgesinden resen düşürülmesine ilişkin yaptırımın bir kanun hükmüne dayanılarak verilmediğini, kanuni temeli bulunmayan idari yaptırımın Yönetmelik hükmüne istinaden uygulanamayacağını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, idari yaptırımla ilgili savunmasının alınmaması ve kararın gerekçesiz olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Bakanlık görüşünde, suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verildikten sonra başvurucu Şirketin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiş; ayrıca suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine yönelik ihlal iddialarıyla ilgili olarak inceleme yapılabilmesi için öncelikle bir suç isnadının varlığının aranması gerektiğini, derece mahkemelerince tartışılan hususun cezai bir durum veya ceza verilmesiyle ilgili olmayıp

daha ziyade düzenlemelere aykırı fiiller nedeniyle uygulanan idari yaptırımın hukuka uygunluğunun değerlendirilmesine yönelik olduğu açıklanmıştır.

43. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda belirttiği ihlal iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

44. Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Uygulanabilirlik Yönünden

46. Anayasa Mahkemesi içtihadında suç isnadına ilişkin yargılamalarda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin geçerli olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle öncelikle somut olayda suç isnadına ilişkin bir uyuşmazlık olup olmadığı belirlenmelidir.

47. Anayasa Mahkemesine göre suç, ceza, mahkûmiyet gibi kavramların sadece klasik ve teknik anlamda ceza yargılaması hukukuna özgü olarak değerlendirilmeyip bu kavramların anayasal anlamda özerk bir yoruma tabi tutulması gerekir (AYM, E.2020/21, K.2020/53, 01/10/2020, § 17).

48. Bir yaptırımın veya hukuki bir tasarrufun/işlemin hangi koşullarla suç isnadı niteliğinde sayılıp suç ve cezalara ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilebileceği daha önce Anayasa Mahkemesi kararlarında açıkça ifade edilmiştir (B.Y.Ç. [2. B.], B. No: 2013/4554, 15/12/2015; D.M.Ç. [1. B.], B. No: 2014/16941, 24/1/2018; Selçuk Özbölük [1. B.], B. No: 2015/7206, 14/11/2018; Muhsin Hükümdar [1. B.], B. No: 2016/15853, 7/11/2019, § 22). Anılan kararlarda bir yaptırımın özerk yorum kapsamında ceza olarak görülüp görülemeyeceğine dair AİHM'in geliştirdiği ve Engel ölçütleri olarak bilinen test uygulanmıştır. Diğer bir ifadeyle bu test uygulanmadan idari para cezaları ya da diğer idari yaptırımlar otomatik olarak suç isnadı kapsamında ele alınmamaktadır. Buna göre ilk olarak, verilen cezanın klasik ceza hukuku kategorilerinde yer alan bir yaptırım şeklinde düzenlenip düzenlenmediğine bakılmaktadır. Eğer ceza hukukunda düzenlenen bir yaptırım söz konusu değilse ikinci olarak fiilin niteliği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda başvuruya konu cezai sürecin herkes için bağlayıcılığı olan genel bir etki yaratıp yaratmadığı, kamu gücünü kullanan bir kamu otoritesi tarafından yürütülüp yürütülmediği, fiilin cezalandırıcı ve caydırıcı bir amacının bulunup bulunmadığı birer alt ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Nihayet üçüncü kriter olarak kişiye verilebilecek cezanın ağırlığı ve niteliğine (özellikle cezanın hürriyeti bağlayıcı nitelikte olup olmadığına) bakılmaktadır.

49. Nitekim Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki yerleşik içtihadına göre ceza hukuku yaptırımı olarak düzenlenmeyen ve geleneksel ceza davasına konu olmayan idari yaptırımlar (kabahatler) cezanın üst sınırı, niteliği, miktarı, kişi üzerinde oluşturduğu etki ve sonuçlar yönünden ciddiyeti ve ağırlığı gözetilerek anayasal anlamda özerk bir yorumla ceza

olarak nitelendirilebilmektedir. Bu kapsamda idari para cezalarını konu alan ve idari yargıda görülen bazı davalar da adil yargılanma hakkının suç isnadı yönü kapsamında incelenmiştir (Hasan Cihan [1. B.], B. No: 2016/14869, 24/10/2019; Uyaroğlu Akaryakıt İnşaat Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/2303, 5/4/2018; Salim Koç [1. B.], B. No: 2014/2540, 29/11/2018).

50. Somut olayda ticari ve tarifesiz olarak yapılacak yolcu taşımacılığı için başvurucu Şirkete verilen D2 yetki belgesine aykırı olarak ücretlerin ayrı ayrı ödendiği, planlı olmayan bireysel yolcu taşımacılığı yapıldığı gerekçesiyle idari para cezası uygulanmış; aynı eylemin bir takvim yılı içinde beş defa gerçekleştirilmesi nedeniyle de Yönetmelik'in 30. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca taşımacılık yetki belgesinin iptaline karar verilmiştir.

51. Yukarıda belirtilen ilkeler ışığında somut başvuru değerlendirildiğinde başvurucuya isnat edilen taşıma belgesinde belirtilen kapsam dışında yolcu taşıma eyleminin hukukumuzda -birinci kriter kapsamında- suç olarak nitelendirilmediği görülmektedir. Bu nedenle yetki belgesinin geri alınması işleminin suç isnadı kapsamında kalıp kalmadığının tespiti yönünden suçun niteliğine dair ikinci kriter ile cezanın ağırlığına ilişkin üçüncü kriter karma bir şekilde ele alınmalıdır.

52. Başvurucu Şirket, taşıma belgesinin geri alınmasıyla birlikte ticari faaliyet olarak yürüttüğü yolcu taşımacılığı yapma işinden altı ay süreyle mahrum edilmiştir. Taşıma belgesinin iptaliyle birlikte ortaya çıkan bu durumun ciddiyet derecesi değerlendirilirken başvurucu Şirketin faaliyet konusu ve geri alınan süre gözönünde bulundurulmalıdır. Gelinen noktada başvurucu Şirketin ticari faaliyetiyle ilgili bir alanda sahip olduğu taşıma belgesinin altı aylık süreyle geri alınması şeklinde uygulanan idari yaptırımın caydırıcı ve cezalandırıcı niteliğini barındırdığı söylenebilecektir. Dolayısıyla başvuruya konu uyuşmazlığın suç isnadına ilişkin bir uyuşmazlık niteliğinde kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir (AİHM'in benzer sonuca ulaştığı karar için bkz. §§ 34-37). Dolayısıyla Anayasa'nın 38. maddesinin somut olay yönünden uygulanabilir olduğuna karar vermek gerekir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Anılan kararlarda belirtilen ilkeler doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

54. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçta ve cezada kanunilik ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 31).

55. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi,

kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak fiilleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13).

56. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin somutlaştırıldığı uluslararası sözleşmelerde de yer almaktadır. Bu ilke Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Sözleşme'nin "Kanunsuz ceza olmaz" başlıklı 7. maddesinin birinci paragrafında "Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." şeklinde, Medenî ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 15. maddesinin birinci paragrafında ise "Hiç kimse, işlendiği zamanda ulusal ya da uluslararası hukuk bakımından suç sayılmayan bir fiil ya da ihmal yüzünden suçlu sayılamaz. Suç sayılan bir fiile, işlendiği zaman yürürlükte olan bir cezadan daha ağır ceza verilemez. Fiilin işlenmesinden sonra yasalarda bu fiile karşılık daha hafif bir ceza öngörülecek olursa, fiili işleyene bu ikinci ceza uygulanır." biçiminde düzenlenmiştir (AYM, E.2020/16, K.2020/33, 25/6/2020, § 16).

57. Anayasa Mahkemesi, vermiş olduğu norm denetimi kararlarında idari suçlara ilişkin normlarda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin daha esnek uygulanabileceğini belirtmiştir. İdari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değerin ihlal edilmesi, hürriyeti bağlayıcı ceza dışında bir yaptırımın öngörülmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesi idari suçlar yönünden daha esnek uygulanmalıdır. (AYM, E.2015/22, K.2015/37, 01/04/2015. Benzer yönde bkz. AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/01/2016; AYM, E.2016/182, K.2017/111, 14/06/2017; AYM, E.2018/110, K.2018/99, 17/10/2018; AYM, E.2018/14, K.2018/112, 20/12/2018; AYM, E.2018/107, K.2018/114, 20/12/2018; AYM, E.2017/103, K.2017/108, 31/05/2017; AYM, E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021; AYM, E.2023/129, K.2023/206, 30/11/2023; bireysel başvuru kararı için bkz. Cem Burak Karataş [GK], B. No: 2014/19152, 18/10/2017, § 94).

58. Bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik kanuni düzenlemelerde kanun koyucu tarafından temel esaslar, ilkeler ve çerçeve belirlendikten sonra diğer ayrıntıların düzenleyici işlemlerle belirlenebileceği kabul edilmiştir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 63; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 78). Yargı organları, kabahate ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir kabahate karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 107).

59. Anayasa Mahkemesi daha önce 30/11/2022 tarihli bir kararında spor müsabakalarından elde edilecek hasılatın spor il müdürlüklerine ve müsabaka yapan kulüplere dağıtımına ilişkin uygulama, usul ve esasların çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesini öngören kural hakkında yapılan itirazı incelemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, idare tarafından hangi müsabakalardan hasılat payı alınacağı, brüt hasılat ve gerekli masraflar kavramlarının neleri içerdiği, net hasılattan idareye dağıtılması öngörülen payın hangi amaçla ve neyin karşılığı olarak alındığı konusunda kanunda bir belirlilik bulunmadığını belirtmiştir. Bu

itibarla anılan hususların ilk elden yönetmelikle düzenlenmesinin söz konusu olduğunu, ayrıca kulüplerin elde ettiği spor müsabakası hasılatı üzerinden idareye hangi oranda ödeme yapılacağı konusunda da kanunda herhangi bir düzenleme yapılmadığını vurgulamıştır. Yine bu kapsamda müsabaka hasılatından alınacak payın alt veya üst sınırlarını gösterir bir hükmün de kanunda bulunmadığını, dolayısıyla müsabaka hasılatlarından alınacak paya ilişkin oranların ilk elden yönetmelikle düzenleneceğini belirtmiştir. Bu bağlamda müsabaka hasılatlarından alınacak payın hesaplanmasının ne şekilde belirleneceğine dair kanuni çerçevenin çizilmediğini, idarenin pay oranının alt ve üst sınırlarının belirlenmediğini, konunun bütün ayrıntılarıyla düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılmak suretiyle yürütmeye sınırsız, belirsiz, geniş bir düzenleme yetkisi tanındığını ifade etmiştir. Bu itibarla spor müsabaka hasılatından pay almak suretiyle mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı ve bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, 30/11/2022, E.2022/103, K.2022/150, §§ 14-16).

d. İlkelerin Olaya Uygulanması

60. Somut olayda başvurucu Şirkete ticari ve tarifesiz olarak yolcu taşımacılığı yapabilmesi amacıyla D2 yetki belgesi verilmiştir. Söz konusu yetki belgesinin kapsamını önceden bir taşıma hattı ve güzergâhı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin ve bunlara uyularak yapılan düzensiz ve grup yolcu taşımalar oluşturmaktadır (bkz. §§ 25, 26).

61. 4925 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde "...yetki belgesi almadan veya yetki belgesi aldığı hâlde yetki belgesi kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara" idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır. Anılan Kanun'un 34. maddesinde ise "...[Taşıma] Belgelerin[in] geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idarî müeyyideleri[n]" daha sonradan çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir (bkz. § 22). Bu doğrultuda çıkarılan Yönetmelik'in idari yaptırım tarihinde yürürlükte bulunan 30. maddesinin (4) numaralı fıkrası ise "A1, B2 ve D2 yetki belgesi eki taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını, taşıtın kayıtlı olduğu yetki belgesi kapsamı dışında ve/veya yetki belgesi olmayan gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleri için kullandıramazlar. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine 50 uyarma verilir. Bu fıkraya göre, 1 takvim yılı içerisinde düzenlenen uyarmalardan ilk tebliğ edilenin, tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün sonrasından başlamak üzere, toplamda tebliğ tarihine bakılmaksızın 5 kez uyarma düzenlenmesi halinde taşıtın/taşıtların kayıtlı olduğu yetki belgesi iptal edilir." şeklindedir.

62. Başvurucu Şirkete ait D2 taşıma belgesine kayıtlı 34 GC 8805 plakalı minibüsle ilgili olarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlileri tarafından taşıma belgesine aykırı olarak, planlı olmayan bireysel yolcu taşımacılığı yapıldığı gerekçesiyle bir takvim yılı içinde beş defa idari para cezası uygulanmış ve taşıma belgesi geri alınmıştır. İhlal Tespit Tutanağı ile idari yaptırım kararında uygulanan işlemin yasal dayanağı olarak Yönetmelik'in 30. maddesinin (4) numaralı fıkrası gösterilmiştir. Başvurucunun taşıma belgesinin iptaline konu idari yaptırım kararıyla ilgili itirazının temeli, geri almaya ilişkin yaptırımın kanuni dayanağı olmaksızın yönetmelikle düzenlenmiş olmasıdır.

63. Şüphesiz hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi kabahatler hukuku açısından da Anayasa'ya bağlı kalmak şartıyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsünün belirlenmesi ve idareye yaptırım uygulama yetkisinin verilmesi gibi konularda kanun koyucunun takdir yetkisi

bulunmaktadır. Ancak idareye yaptırım uygulama yetkisi verilmesinin amacı, değişen sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların ortaya çıkardığı toplumsal gereksinimlerin yerinde, zamanında ve etkin biçimde karşılanabilmesi için idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestîsi tanımaktır. Bu serbestî idareye keyfî olarak hareket edebilme yetkisi vermemektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015, §§ 195-198).

64. Bu bağlamda Anayasa'nın 38. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kanun koyucunun açık suç hükmü koymasına engel değilse de bir idari suç ve cezanın Anayasa'nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi, kişilerin belirlenen somut suç fiilini önceden bilmelerini sağlayacak kanuni güvencenin sağlanması gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere idari nitelikteki suçların kanunda belirlenerek karşılığında cezasının gösterilmesi yeterli olup suç sayılan eylemler ve cezası, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kanunda gösterildikten sonra yasama organının uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin konularda alınacak önlemlerin kamu hizmetlerinin ve toplumsal ihtiyaçların değişkenliği çerçevesinde duyulan gereksinmelere uygunluğunu sağlamak amacıyla yürütme organına yetki vermesi idari kararlarla suç ihdası ve dolayısıyla kanunilik ve belirlilik ilkesinin ihlali anlamına gelmemektedir (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, §15; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 21).

65. 4925 sayılı Kanun'un 26. maddesinde yetki belgesi almadan veya yetki belgesi aldığı hâlde yetki belgesi kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara idari para cezası verileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Buna karşın anılan Kanun'un 34. maddesinde "...[Taşıma] Belgelerin[in] geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idarî müeyyideleri[n]" ise sonradan çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Söz konusu kanun hükmü incelendiğinde taşıma belgesinin hangi idari kurala aykırı hareket sonucunda geri alınacağı düzenlenmemiş olup kurala bağlanan geri almanın doğrudan bir yaptırım olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle geri alma yaptırımının hangi eylemin bir neticesi olarak uygulanabileceğinin çerçevesinin kanun metninde çizilmediği görülmektedir.

66. Sonuç olarak başvurucuya ait taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesi kanunla çizilmemiş yönetmelik hükmüne dayalı olarak verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

67. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

68. Başvuruda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

69. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 35.000 TL maddi, 300.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

70. İncelenen başvuruda başvurucuya ait taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesi kanunla çizilmemiş yönetmelik hükmüne dayalı olarak verilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

71. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında, ihlalin kanundan kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Buna göre mevcut başvurular bakımından başvurucuların mağduriyetinin eski hâle getirme ilkesi çerçevesinde giderilmesi Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesi uyarınca zorunludur. Bunun için ise yukarıda değinildiği üzere mümkün olduğunca ihlalden önceki duruma dönülmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde başvuruculaın mağdur statüsü sona erdirilmemiş ve ihlalin sonuçları giderilmemiş olur. Anayasa Mahkemesi tarafından ihlale yol açtığı tespit edilen ve mevcut başvurulara konu davalarda uygulanan kanun hükmüyle ilgili olarak yasama organınca bir değişiklik yapılmadığına göre ihlalden önceki duruma dönülmesini temin etmek için ihlalin sonuçlarının gideriminin anılan maddeye göre yeniden yargılama kapsamında sağlanıp sağlanmayacağı hususunun Anayasa'da ve anılan Kanun'da yer alan hükümler çerçevesinde tartışılması gerekir (Hulusi Yılmaz, § 62).

72. Mevcut başvuruda ihlalin kanundan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Kanundan kaynaklanan ihlal durumunda giderim yöntemi olarak iki seçenek öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki Anayasa Mahkemesinin Sabri Uhrağ ([GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020) kararında uygulanan eski hâle getirme kuralı çerçevesinde kanuni düzenleme yapılması hususundaki keyfiyetin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesidir. İhlalin giderimini sağlayabilecek bir diğer yöntem ise -Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz kararında benimsenen- ihlale neden olan kanuni düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili mahkemesince itiraz yoluna başvurulmasıdır. Anayasa Mahkemesi, ihlalin kanundan kaynaklandığı hâllerde giderimin ne şekilde yapılacağı ile ilgili olarak anılan kararlarda ilkeleri tespit etmiştir.

73. Bu çerçevede Anayasa kurallarının bağlayıcılığını düzenleyen Anayasa'nın 11. maddesi ve hâkimin öncelikle Anayasa kurallarını dikkate alarak uyuşmazlıkları çözmesini emreden Anayasa'nın 138. maddesi hâkimin Anayasa'ya uygun karar vermesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'nın 152. maddesi de hâkime davada uygulayacağı kanun hükmünün Anayasa'ya uygun olup olmadığını inceleme görevi yüklediğine dikkati çekmek gerekir. Ancak somut olayda bireysel başvuru öncesi yapılan yargılama sırasında olağan yargı yerleri, Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında davanın esasını doğrudan etkilediği anlaşılan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde bir itiraz başvurusunda bulunmamıştır.

74. Bu durumda eldeki başvuruda tespit edilen hak ihlalinin ve sonuçlarının yukarıda belirtilen şekilde ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir.

75. Temel haklara yönelik Anayasa'ya aykırı müdahalelere engel olamadığı Anayasa Mahkemesince tespit edilmiş bir kanun hükmüne göre karar verilemeyeceği açık olduğundan ihlal ve sonuçlarının giderimi amacıyla aşağıda belirtilen şu iki yöntemin

birlikte uygulanması gerektiği değerlendirilmiştir:

i. Bireysel başvurunun amacına ve işlevine uygun şekilde benzeri ihlallerin de önüne geçmek amacıyla kanuni düzenleme yapılması hususundaki keyfiyetin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar verilmesi gerekir.

ii. Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabileceği veya Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasının uygulanabileceği dikkate alındığında yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin ayrıca İstanbul 6. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

76. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

E. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulup başvurulmayacağının Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca takdiri için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 6. İdare Mahkemesi'ne (E.2020/1866, K. 2021/293) GÖNDERİLMESİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

F. Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine BİLDİRİLMESİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Muhterem İNCE ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

G. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/2/2026 tarihinde karar verildi.

GİDERİM YÖNTEMİYLE İLGİLİ KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurunun esası hakkında Mahkememizce başvurucuya ait taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin yaptırımın çerçevesinin kanunla çizilmediği halde yönetmelik hükümlerine dayanılarak uygulanan yaptırımın kanuni temelinin bulunmaması dolayısıyla suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna varılmış ve giderim yöntemi olarak ilgili mahkemesince itiraz yoluna başvuru imkanı sağlanabilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılması kararı verilmiştir. İhlal yönündeki karara ve gerekçeye katılmaktayım.

2. İhlalin giderim şekliyle ilgili olarak ise daha önce Mahkememizin 2018/313 numaralı bireysel başvurusu hakkındaki karara karşı yazdığım ayrık görüşte belirtilen gerekçelerle ihlalin giderim yöntemi olarak yeniden yargılama kararı verilmesi yerine Mahkememiz Bölümünün Anayasa’nın 152. maddesinden kaynaklanan yetkisi kapsamında itiraz yoluyla iptal başvurusu yapması yönünde karar vermesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanunda kabahat olarak sayılmayan bir fiilden dolayı idari yaptırım uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu giderim olarak “Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulup başvurulmayacağının Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca takdiri için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 6. İdare Mahkemesi'ne (E.2020/1866, K. 2021/293) gönderilmesine” ve “Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine” karar vermiştir.

2. Bu dosyada ihlal, bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın esasını doğrudan ilgilendiren 4925 sayılı Kanun'un 27. maddesinin ikinci fıkrası ve 34. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesinin kanunla çizilmeyip yönetmelik hükmüne dayalı olarak öngörülmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki bu durumda ulaşılan ihlalin giderimi olarak kanaatimizce bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta “uygulanacak kurallar”ın Anayasa’ya aykırılığının değerlendirilmesine ilişkin hukuki zeminin tesisi gerekmektedir.

3. Anayasa’nın 148. maddesi kapsamında Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu bireysel hak

ihlallerini giderme yetkisi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesiyle bireysel başvuru kararları kapsamında tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedebilme yetkisine sahip olmak şeklinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu minvalde ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceği hususunda -bireysel başvuru yetkisinin doğal bir sonucu da olarak- Anayasa Mahkemesi yetkili kılınmıştır.

4. Bireysel başvuru inceleme görevi esnasında ihlale neden olan kanun hükmünün çoğunluk kararında belirtilen yola ihtiyaç duyulmadan, Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması amacıyla Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca gerçekleştirilecek olan norm denetimi yoluna taşınması gerekmektedir.

5. Bu sayede ihlalin sonuçlarının giderilmesinin, "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." şeklinde tanımlanan itiraz başvurusu yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

6. Bu hüküm gereğince bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesi, ulaşılan ihlal sonucunun bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta uygulanan açık kanun hükmünden kaynaklanması durumunda, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince "davaya bakmakta olan mahkeme" sıfatını haiz olduğundan bu madde hükmü gereğince kuralı norm denetimi görevi yapacak olan Anayasa Mahkemesi heyetinin incelemesine sunmalıdır.

7. Anayasa Mahkemesi de norm denetimi incelemesi sonucunda Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşırsa –ki böyle bir durumda bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanun hükmünden kaynaklandığı biçimindeki bir kanaate ulaşması nedeniyle norm denetiminde bu kuralın Anayasa'nın suçta ve cezada kanunilik ilkesinin güvence altına alındığı 38. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşması gerekecektir- bu durumda ihlalin kaynağı olan kanun hükmü iptal edileceğinden, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği olan asıl etkili giderim de böylece sağlanmış olacaktır.

8. Bu yönü ile bakıldığında Anayasa Mahkemesi, ihlalin giderimi bağlamında 50. maddede yer alan farklı seçeneklerden uygun gördüklerini devreye sokabilmektedir. Bu minvalde ihlalin bizzat bireysel başvuruya konu uyuşmazlığı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kanun hükmünden kaynaklanması ve bahse konu kanun hükmünün daha farklı bir sonuca ulaşmayı engelleyen açıklıkta bir düzenleme içermesi durumunda artık bu hükmün norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

9. Bununla birlikte, burada ihlalin kanundan kaynaklanması konusuyla ilgili olarak öncelikle bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin kanundan kaynaklandığı iki farklı durum söz konusu olabilmektedir. Birincisinde, müdahalenin dayanağı olan güvenceli bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu durumda bir anlamda eksik düzenleme hali söz konusudur. İkincisinde ise müdahalenin dayanağı olarak açık bir kanun hükmü mevcuttur ve ihlal, derece mahkemelerince yeniden yargılama yapılması durumunda farklı yönde karar çıkmasına imkan vermeyen bu açık kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. İşte burada giderim yönünden ancak bu biçimde açık bir

kanun hükmünün varlığı durumunda itiraz yolunun çalıştırılması mümkündür. Eksik düzenlemeye dayalı bir kanunilik ihlali söz konusu olduğu ve dolayısıyla ortada somut bir kural bulunmadığı durumlarda ise giderim yönünden niteliği gereği itiraz yolunun çalıştırılması uygun olmayacaktır.

10. Bireysel başvuru inceleme sürecinde uyuşmazlığın esasını çözecek kuralda Anayasa'ya aykırılık olması durumunda öncelikle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bir yetki sorunu bulunmamaktadır. Bahse konu yetki, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinden ziyade Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanmaktadır.

11. Bu konuda yetki ile ilgili şu temel ilkeye bakmak konunun daha iyi kavranmasına da yardımcı olacaktır. Kamu hukukunda "yetkisizlik asıl ve yetki istisna" olduğundan, kamusal yetki kullanan tüm organ, kurum ve kişilerin sadece kendilerine açıkça verilen yetkiyi kullanma imkanı bulunmaktadır. Yine bu ilkenin gereği olarak kullanılan yetkinin ya Anayasa ya da kanunda öngörülmüş olması zorunludur. Verilmemiş bir yetkinin hukuk sistemimizde içtihatla kabulü mümkün değildir.

12. Dolayısıyla, konumuz bağlamında açıklığa kavuşturulması gereken asıl husus şudur: Bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesinin, ihlale yol açan kanun hükmünü, norm denetimi sıfatıyla çalışan Anayasa Mahkemesinin (Genel Kurulun) önüne itiraz yoluyla taşıma konusunda açık bir yetkisi var mıdır?

13. Bu bağlamda ilk olarak normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa metnine bakmak gerekmektedir. Konumuzla ilgili yetkinin dayanağı açıkça Anayasa'nın 152. maddesinde yer almaktadır. Bu madde, şartlar gerçekleştiğinde tüm mahkemelere itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi tanır. Maddenin bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi için de geçerli olduğu ise izahtan varestedir. Aksi durumda bu biçimdeki temel anayasal yetki Anayasa Mahkemesinden esirgenmiş olacaktır.

14. Nitekim bugüne kadar Anayasa Mahkemesi, bir diğer önemli görevi olan siyasi parti kapatma davalarında önündeki davada uygulanacak kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılıkların incelenmesini istediğinde dava konusu kuralı norm denetimi sıfatıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Geçmişte bunun çok sayıda örneği mevcuttur (bu yöndeki örnek bazı kararlar için bkz.: AYM, E.1998/2, K.1998/1, 09/01/1998; E.2000/86, K.2000/50, 12/12/2000; E.2010/17, K.2010/112, 08/12/2010).

15. Benzer bir yaklaşımla Yüce Divan sıfatıyla gerçekleştirdiği yargılamalarda da Anayasa Mahkemesi, önündeki ceza davasının değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun hükümlerinde Anayasa'ya aykırılık görmesi durumunda aynı şekilde kuralı norm denetimi yapacak olan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıyabilir.

16. Dolayısıyla bu aşamada açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların bireysel başvuru kapsamında inceleme yapan Anayasa Mahkemesinde bulunup bulunmadığıdır.

17. Bu itibarla burada davada "uygulanacak kural" hususunun, bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi'nin itiraz yolunu işletmesi usulü yönünden ele alınıp açıklanması gerekmektedir. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde itiraz başvurularının ilk incelemesini gerçekleştirirken, "uygulanacak kural" ile kastedilenin davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da

olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallar olduğunu kabul etmektedir (Örnek olarak bkz.: AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; E.2013/14, K.2013/56, 10/4/2013; E.2015/76, K.2017/153, 15/11/2017, § 3; E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018, § 2; E.2023/68, K.2024/190, 05/11/2024; E.2025/95, K.2025/92, 22/04/2025, § 2).

18. Yine ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde davaya bakan mahkeme olduğu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ve bu ihlalin giderilmesi noktasında bağlayıcı kararlar vermek suretiyle nihai hüküm tesis etmeye yetkili bir mahkeme sıfatı taşıdığı, yargısal denetim yetkisini kullandığı, bu denetimi yargısal usullerle gerçekleştirdiği ve bireysel başvuru yolunun bir hak arama yolu olarak bir dava niteliği taşıdığı tartışmasız bir gerçektir.

19. Hal böyle olduğundan bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü bireysel başvuru incelemesi sürecinde Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça Anayasa'ya aykırı görülürse, norm denetimi sıfatıyla bu konuda vereceği karara kadar Anayasa Mahkemesinin davayı geri bırakma yetkisini kullanması pekala mümkündür.

20. Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel başvuru inceleme sürecinde Mahkemenin, ihlale yol açan kuralın denetimi için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasının açık Anayasal dayanağı, Anayasa'nın 152. maddesi hükmüdür.

21. Dolayısıyla, bu konuda Anayasa'da açık bir yetki öngörülmüşken, bu yetkinin hukuksal dayanağı açısından 6216 sayılı Kanun'da veya başka bir kanunda hüküm bulunup bulunmaması hiçbir önem taşımamaktadır. Aksine, Anayasa'nın açık hükmüne rağmen 6216 sayılı Kanun'daki düzenlemelerden hareketle bu yetkinin kullanılamayacağı şeklindeki görüş önemli bir Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

22. Bu itibarla Anayasa'nın 152. maddesinin açık hükmü karşısında bireysel başvuru incelemelerinin başlayacağı dönemde 6216 sayılı Kanun'un hazırlık aşamasında bu yetkinin Anayasa Mahkemesine açıkça verilmesi şeklindeki bir düşünceye rağmen daha sonra bundan vazgeçilmesinden hareketle Anayasa Mahkemesinin bahse konu yetkiyi kullanamayacağı biçimindeki görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira bu biçimdeki görüş hem kamu hukukunda yetki ile ilgili yukarıda yer verilen temel ilkeler hem de normlar hiyerarşisi gereği Anayasa'nın 152. maddesine aykırı bir kanun çıkarılamayacağı gerçeği karşısında hukuken savunulamaz.

23. Ek olarak, buradaki yetki konusunu, Anayasa Mahkemesinin siyasi sistem içerisinde bir "anayasal organ" olması yönünü de göz önünde tutarak ele almak gerekir. Zira, Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirdiği denetimin önemine binaen bir "anayasal organ" olarak öngörülmüş olup bu minvalde Mahkemenin yetkilerinin dayanağı noktasında Anayasa hükümlerinin çok daha farklı bir değeri ve konumu bulunmaktadır.

24. Nitekim Anayasa Mahkemesinin anayasal organ sıfatını vurguladığım bir karşıoyumdaki açıklamalarım, Anayasa'nın 152. maddesinin bireysel başvuru incelemelerinde, ihlale neden olan kuralın Anayasa'ya aykırılığı durumunda temel bir pozitif dayanak işlevi görmesi gerektiği görüşünü güçlü bir biçimde desteklemektedir. Bu nedenle bahse konu karşıoydaki ilgili kısımlara aşağıda aynen yer vermek uygun olacaktır:

"Anayasa kurallarında da görüldüğü üzere Anayasa Koyucunun yargı erki içerisinde Anayasa Mahkemesine yönelik bu yaklaşımı, devletin yasama ve yürütme erklerini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi Anayasa Mahkemesini de bir

‘anayasal organ’ şeklinde öngördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi bir anayasal organ olmasından hareketle Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri, sahip olduğu güvenceler ve çalışma usulü Anayasa’da oldukça detaylı biçimde düzenlenmiştir.

Nitekim doktrinde de Anayasa Mahkemesinin yargı organının bir parçası ve yüksek mahkeme niteliği taşımakla birlikte bir diğer özelliği olarak bir ‘anayasal organ’ olduğuna özellikle vurgu yapılmakta olup fonksiyonunun mahiyetinin Mahkemeye yargı içerisinde özel ve öncelikli bir mevki verdiği ifade edilmektedir. Avrupa doktrininde de Anayasa Mahkemelerini herhangi bir yüksek mahkeme değil, bir anayasal organ olarak görme eğilimi mevcut olup, bu bağlamda somut örnek olarak Federal Alman Anayasa Mahkemesinin aynı zamanda anayasal organ olduğu çok net biçimde ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin anayasal organ olabilmesi için sadece Anayasa’da zikredilmesi yeterli değildir. Mahkemenin bir anayasal organ olarak kabul edilebilmesi için statüsü ve önemli yetkilerinin de Anayasa’da düzenlenmiş olması gerekir. Yine bir anayasal organ olmanın iki önemli sonucu olarak diğer anayasal organlar gibi Anayasa Mahkemesi de kendi içtüzüğünü çıkarma yetkisine sahiptir ve diğer anayasal organlardan daha alt bir konumda olmadığı gibi örgütlenme bakımından anayasal organlardan bağımsız konumdadır.

İşte bu nedenledir ki bir anayasal organ olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev, yetki ve işleyişinin doğrudan Anayasa tarafından ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmasının bir sebebi vardır. Anayasa’nın kendisine verdiği görev ve yetkilerin bir gereği olarak yasama organını denetleyen Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve işleyişinin yasama organının takdirine bırakılmamasıyla anayasa yargısının anlamının zayıflaması önlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin statüsü, görev ve yetkileri, denetim yolları ve kapsamı, kararlarının özellikleri ve çalışma ve yargılama usullerinin Anayasa’da detaylı biçimde belirlenmiş olması nedeniyle bu konularda ayrıntı ile ilgili kanun koyucuya sadece sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olduğu görülmektedir. Bu durumun yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere Anayasa Mahkemesinin yasama organını denetlemesinden kaynaklandığı açıktır. Zira denetleyen organın hukuki statüsü ile görev ve yetkilerini belirleme yetkisinin denetlenen organa bırakılması mümkün olamaz1.

Bunun içindir ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerini düzenleyen 6216 sayılı Kanun önemli ölçüde Anayasa tarafından getirilen ayrıntılı Anayasal hükümleri açıklayıp tekrar etmektedir. Bu durum diğer yüksek mahkemelere kıyasla Anayasa Mahkemesinin konumu açısından oldukça önemli bir anayasal güvence olarak görülmektedir2. Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri ve çalışma usulü ve benzeri konuların ayrıntılı biçimde Anayasa’da düzenlenmesi nedeniyle yapısında veya görevlerinde bir değişiklik yapılabilmesi ancak bu konudaki bir Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelebilecektir3.” (Bkz.: “AYM, E.2023/104, K.2023/177, K.T.: 11/10/2023” künyeli kararda Yusuf Şevki Hakyemez’in karşıoyu: §§ 24-29).

25. Yukarıda sıralananlar bağlamında, bir anayasal organ olması hususu da dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin görevinin ifası noktasında sahip olduğu yetkilerle ilgili olarak asıl bakılması gereken yerin Anayasa hükümleri olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında 6216 sayılı Kanun’da bahse konu yetkinin açıkça verilmemiş olmasının bu yetkinin varlığı ile ilgili değerlendirmelerde hiçbir hukuki değeri bulunmamaktadır.

26. Zira bir anayasal organ olarak Anayasa Mahkemesinin yetkileri ile ilgili asıl bakılması gereken hukuki düzlem Anayasa'dır. Anayasa'nın 152. maddesi, bu yönü ile siyasi parti kapatma davaları ve Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalarda olduğu gibi bireysel başvuru incelemelerinde de Anayasa Mahkemesine davaya bakmakta olan mahkeme sıfatı ile önündeki uyuşmazlığa uygulanacak somut kanun hükmünü itiraz yolu ile norm denetimi sıfatıyla görev yapan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıma yetkisini vermektedir.

27. Bununla birlikte, giderim yönünden bu şekilde bir görüş savunulduğunda hemen akla benzer başvurularda, Anayasa Mahkemesinin -bugüne kadar benim de katıldığım şekilde- ihlalin dayanağı olan kanun hükmü ile ilgili olarak ya Türkiye Büyük Millet

Meclisine çağrıda bulunması (örnek bazı kararlar için bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019; Bedrettin Morina [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020; Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020; Muammer Bulut [GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024; Caner Şafak [GK], B. No: 2024/41763, 8/7/2025) ya da derece mahkemelerinden Anayasa'nın 152. maddesindeki itiraz yolu aracılığı ile kuralı Anayasa Mahkemesinin önüne getirme yolunu devreye sokmalarını istemesi gelmektedir (örnek bazı kararlar için bkz.: (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022; Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023; Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Meryem Boyacıoğlu [1. B.], B. No: 2020/9020, 13/3/2025).

28. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin bizzat uyuşmazlığın esasını çözecek olan kanun hükmünden kaynaklanması durumunda Anayasa Mahkemesinin kullandığı bu iki yol da yasama organında ve derece mahkemelerinde belli ölçüde karşılık bulmuş ve bu şekilde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü ya yapılan çağrı üzerine yasama organı tarafından kaldırılmış veya Anayasa'ya uygun hale getirilmiş ya da itiraz yolu ile derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin önüne getirildiğinde iptal edilmiştir.

29. Bununla birlikte, ihlal kararının giderim kısmında Anayasa Mahkemesince her iki seçeneğe de yer verilmiş olmasına rağmen, yine de ihlale sebebiyet veren somut kanun hükmünün yasama organı tarafından kaldırılmaması veya itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir (İhlal kararında her iki yol dile getirilmesine rağmen 31.07.2025 tarihine kadar bu çağrılardan olumlu sonuç alınamayan örnek bazı kararlar için bkz.: Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025). Böyle bir durumda ise Anayasa Mahkemesinin insan haklarını koruma noktasındaki olumlu gayreti sonuçsuz kalabilmektedir.

30. Oysa, bireysel başvuru mekanizması ancak farklı paydaşların her birinin insan hakları ihlallerini giderme sorumluluğunu etkin biçimde kabul etmesi ve bu konuda kendilerinden beklenen performansı sergilemesi halinde işlerlik kazanacak bir sistemdir. Bu düzeydeki bir uygulama birliğinin varlığı halinde ancak bireysel başvurudan amaçlanan sonuç elde edilebilir.

31. İşte bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığını tespit etmesi durumunda; bu keyfiyeti yasama organına bildirdiğinde yasama organının ihlale sebebiyet veren hükme ilişkin yapması gerekenleri bir an evvel yapması; benzer şekilde derece mahkemelerinin ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıması gerekmektedir.

32. Zira, bireysel başvuru bir hak arama yolu olarak işin merkezine Anayasa Mahkemesini

koymakla birlikte, bu hak arama yolundan istenilen olumlu sonuçların elde edilebilmesi için kamusal yetki kullanan tüm kişi ve kurumların hak ihlallerine sebebiyet vermeyen bir yaklaşımla görevlerini yerine getirmeye özen göstermeleri fevkalade önem arz etmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelere ve yasama organına ihlallerin ortadan kaldırılması noktasında oldukça önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiş durumdadır.

33. Nitekim, Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği gibi, kuvvetler ayrılığı devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması değil, yetki ve görevlerin kullanımıyla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğidir. Bireysel başvuru sistemi de kamusal yetki kullanan tüm kişi, kurum ve kuruluşların bu işbirliği yaklaşımını sergilemesini gerektirmektedir.

34. Bununla birlikte, bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin doğrudan kanun hükmünden kaynaklanması halinde, yasama organı ve derece mahkemeleri kendilerinden beklenen katkıyı sunmadığında, devreye artık kaçınılmaz olarak, benim giderim yönünden bu karşıoyda önerdiğim çözüm yolu sokulmalıdır.

35. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin, ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yoluyla kendi önüne taşıması yolu çözüm olarak gündeme gelecektir. İfade etmek gerekir ki bu yöntemin “kendi kendine başvuru” biçiminde görülmesi doğru değildir; zira Anayasa’nın 152. maddesi, mahkeme sıfatını haiz tüm yargı organlarına bu yetkiyi tanımıştır. Bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesi aynı sıfatı taşımaktadır.

36. Aksi durumda ihlali giderme noktasında yasama organının kuralı kaldırma veya değiştirme ya da derece mahkemelerinin itiraz yolunu devreye sokma şeklindeki inisiyatiflerini beklemek gerekecektir. Nitekim, gelinen aşama itibariyle, daha önce verilen kimi ihlal kararları bağlamında, mahkemeler ve yasama organının kendilerinden bekleneni tam anlamıyla yapmadığı da gözlemlendiğinden, ihlale yol açan kanun hükmünün bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenip iptal edilmesi gibi daha etkili bir giderim yolunun uygulanması artık zorunluluk halini almıştır. Bu durum bireysel başvurudaki etkin hukuki korumanın tesisi ve ihlale sebebiyet veren kanun hükmündeki Anayasa’ya aykırılığın giderilebilmesi bakımından gereklidir.

37. Bu kapsamda, bireysel başvuru incelemelerinde bugüne dek ihlalin kanundan kaynaklanması durumunda belirtilen giderim yollarının ne ölçüde etkili olduğunu anlayabilmek için, bu konudaki istatistikleri kısaca incelemekte fayda vardır.

38. Anayasa Mahkemesi ihlalin kanun hükmünden kaynaklanması nedeniyle ilk olarak 30/5/2019 tarihinde yasama organına çağrıda bulunmuştur. Bu karardan iki buçuk yıl sonra 1/12/2022 tarihinde ise Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerine Anayasa’nın 152. maddesi gereğince itiraz yolunun çalıştırılması yolu gösterilmeye başlanmıştır.

39 Anayasa Mahkemesi ilk olarak Y.T. kararında (bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019) ihlalin kanundan kaynaklandığı gerekçesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında değişiklik yapılması hususundaki keyfîyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir. Bahse konu ilk çağrı kararından 31.07.2025 tarihine kadar toplam 25 ihlal kararında yasama organına bu şekilde çağrıda bulunulmuştur. Yasama organı ise bu çağrılardan sonra sadece dört tanesinde ihlale sebebiyet veren kanun hükümlerinde değişiklik yapmıştır.

40. İhlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi ihlalin giderimi bağlamında Hulusi Yılmaz kararıyla (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022)

birlikte artık ihlale sebebiyet veren ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmakta olduğuna işaret etmeye başlamıştır. Böylece Anayasa Mahkemesi artık ihlalin gideriminin bu şekilde sağlanabileceğini belirterek yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı derece mahkemelerine gönderirken, aynı zamanda bu mahkemelerden somut norm denetimi yolu ile ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü Anayasa Mahkemesinin önüne getirmelerini beklemektedir. 01/12/2022 tarihinden 31.07.2025 tarihine kadar toplam 13 kararda ihlale sebebiyet veren sekiz kurala ilişkin Anayasa'nın 152. maddesi yolu derece mahkemelerine önerilmiş olup, sadece beş kurala ilişkin somut norm denetimi başvurusu Anayasa Mahkemesine yapılmıştır.

41. Yukarıda yer verilen istatistiki verilerde de görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki karar pratiği göz önüne alındığında, yasama organına yapılan çağrıların fevkalade sınırlı bir kısmında kanun değişikliğine gidildiği; derece mahkemelerine önerilen somut norm denetimi başvurularının ise kısmen gerçekleştirildiği görülmektedir.

42. Gelinen bu aşamada artık Anayasa Mahkemesinin kendisinin bireysel başvuru incelemesi sürecinde itiraz yolunu çalıştırmasının daha isabetli olacağı kanaatinde olduğum için, eldeki dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı "Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulup başvurulmayacağının Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca takdiri için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 6. İdare Mahkemesi'ne (E.2020/1866, K. 2021/293) gönderilmesi" ve "Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesi" şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

43. Sonuç olarak, bireysel başvuru sisteminin etkili bir hak arama yolu olarak devam edebilmesi için, Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında itiraz yolunu bizzat işletmesi zorunluluk halini almıştır.

44. Dolayısıyla ihlalin giderimi yönünden eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren kanun hükmü için itiraz yolunun çalıştırılması gerektiği gerekçesiyle bu dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

Başvurucu, kanundan kabahat olarak sayılmayan bir fiilden dolayı idari para cezası uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş,

Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmiş ve giderim olarak kanuni düzenleme yapılması hususunda TBMM'ye bildirimde bulunulmuş, ayrıca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulması hususunda mahkemelere çağrıda bulunulmuştur. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Çoğunluk tarafından iptal gerekçesi olarak, 4925 sayılı Kanun'un 26. maddesinde yetki belgesi almadan veya yetkisi belgesi aldığı halde kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara idari para cezası verileceğinin düzenlendiği, buna karşın Kanun'un 34. maddesinde taşıma belgelerinin geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idari müeyyidelerin sonradan çıkarılacak Yönetmelik ile düzenleneceğinin kararlaştırıldığı, başvurucuya ait taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesinin kanunla çizilmediği, bu nedenlerle Anayasa'nın 38. maddesinin ihlal edildiği belirtilmiştir.

Öncelikle belirmek gerekir ki, genel bir düzenleme niteliğini haiz olan 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 4. maddesinde hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabileceği, kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarının ancak kanunla belirlenebileceği düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "… çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir" düzenlemesini Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine uygun bularak iptal talebini reddetmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2023/140 E., 2024/81 K., 14/3/2024, R.G.Tarih-Sayı: 14/6/2024-32576).

Yine Anayasa Mahkemesi (2023/140 E. ve 2024/81 K.) sayılı kararında, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz." denilerek suçun kanuniliği ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verilerek cezanın kanuniliği ilkesi getirildiğini, Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca yasaklanan eylemler ile bunlara verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, ayrıca kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olması gerektiğini…, Anayasa'nın anılan maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabi olduğunu, ancak yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerektiğini, (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §14; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 19), şüphesiz hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi kabahatler hukuku açısından da hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsünün belirlenmesi ve idareye yaptırım uygulama yetkisinin verilmesi gibi konularda kanun koyucunun Anayasa'ya bağlı kalmak koşuluyla takdir yetkisi bulunduğunu, ancak idareye yaptırım uygulama yetkisi verilmesinin amacı, değişen sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların ortaya çıkardığı toplumsal gereksinimlerin yerinde, zamanında ve etkin bir biçimde karşılanabilmesi için idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestîsi tanıdığını, bu serbestî idareye keyfî olarak hareket edebilme yetkisi vermediğini (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015, § 195-198), bu bağlamda Anayasa'nın 38. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kanun

koyucunun açık suç hükmü koymasına engel değilse de bir idari suç ve cezanın Anayasa'nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi ve kişilerin belirlenen somut suç fiilini önceden bilmelerini sağlayacak kanuni güvencenin sağlanması gerektiğini belirtmiştir (§ 8-12).

Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında (2023/140 E. ve 2024/81 K. sayılı), yukarıda yer verilen ilkeleri belirterek, idari nitelikte suç sayılan eylemler ve cezasının, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kanunda gösterildikten sonra yasama organının uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin konularda alınacak önlemlerin kamu hizmetlerinin ve toplumsal ihtiyaçların değişkenliği çerçevesinde duyulan gereksinmelere uygunluğunu sağlamak amacıyla yürütme organına yetki vermesi idari kararlarla suç ihdası ve dolayısıyla kanunilik ve belirlilik ilkesinin ihlali anlamına gelmediğini (AYM, E.2018/30, K.2018/94, 25/9/2018, §15; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 21), kuralda çerçevesinin kanunla belirlenmesi şartıyla idareye kabahat oluşturan fiilin kapsam ve koşullarını genel ve düzenleyici işlemlerle belirleme yetkisi verildiğini, kuralda da belirtildiği üzere idare bu yetkisini ancak kanunda belirtilen çerçeve sınırları dahilinde kullanabileceğini, kabahatlerin niteliği gereği birbirinden çok farklı eylemlere konu olabildiğini, kanun koyucu da bu durumu gözeterek genel çerçevesi kanunla belirlendikten sonra kabahat oluşturan fiilin kapsam ve koşullarını belirleme yetkisini idareye bıraktığını, dolayısıyla kabahat oluşturan fiilin kapsam ve koşulları bakımından çerçevesinin kanunla belirlenmesi şartıyla içeriğinin, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilmesini öngören kural suç ve cezada kanunilik ilkesini ihlali etmediğini, açıklanan nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olmadığını belirtmiştir (§ 13-14).

Yine 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 19.maddesinde, "(1) Diğer kanunlarda kabahat karşılığında öngörülen belirli bir süre için;

a) Bir meslek ve sanatın yerine getirilmemesi,

b) İşyerinin kapatılması,

c) Ruhsat veya ehliyetin geri alınması,

d) Kara, deniz veya hava nakil aracının trafikten veya seyrüseferden alıkonulması gibi yaptırımlara ilişkin hükümler, ilgili kanunlarda bu Kanun hükümlerine uygun değişiklik yapılıncaya kadar saklıdır" düzenlemesi yer almaktadır.

Genel kanun niteliğini haiz olan Kabahatler Kanununun 19. maddesinde, idari yaptırım türleri açısından özel kanun hükümleri saklı tutulmuş olup, taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin 4925 sayılı Kanun'un 34. maddesinde yer alan düzenlemeler bu anlamda sonraki genel Kanun olan Kabahatler Kanununa aykırı değildir. Görüldüğü üzere, hangi fiilin kabahat sayılacağı ve idari yaptırıma tabi olacağı, yaptırımın türü, süresi ve miktarının Kanun ile düzenlenmesi zorunlu olmakla birlikte bu hususlar tamamen idarenin takdir yetkisi içinde kalmaktadır.

Somut olayda taşıma belgesinin geçerlik süresi, geri alınması ve müeyyideleri hususuna 4925 sayılı Kanun'un 34. maddesinde değinilmiş olup, bu hususta çerçeve düzenleme mevcut olmaktadır. Gerek Kabahatler Kanununun 4. maddesi gerekse aynı Kanunun 19. maddesi uyarınca taşıma belgesinin geri alınması hususunda Yönetmelik ile düzenleme yapılması mümkün olduğundan başvurucuya tesis edilen işlemin kanuni dayanağının olduğu

kabul edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi’nin yukarıda yer verilen kararlarında hangi fiilin suç sayılacağı, cezanın türü ve miktarı konusunda kanun koyucunun takdir hakkı olduğu belirtilmiş olduğundan, hangi fiilin taşıma belgesinin geri alınmasına sebebiyet vereceği hususu suç ve ceza politikası anlamında kanun koyucunun takdirine kalmaktadır. Bu nedenlerle başvurucu hakkında tesis edilen işlem Yönetmelik düzenlemesi olsa da kanunda çerçevesi çizildiğinden Anayasa’nın 38. maddesinin ihlali söz konusu değildir.

Çoğunluk görüşü uyarınca giderim olarak, ihlalin kanundan kaynaklandığı belirtilerek TBMM’ye bildirimde bulunulmasına ve yerel mahkemece ilgili Kanun hükmünün Anayasa’ya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne başvuru yapması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, somut olayda, 4925 sayılı Kanun’un 34. maddesinde çerçeve düzenleme mevcut olup, herhalde Kabahatler Kanununun 19. maddesi uyarınca taşıma belgesinin geri alınmasına ilişkin düzenleme saklı olduğundan kanundan kaynaklanan bir ihlalin bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır. Bu nedenlerle çoğunluk tarafından kabul edilen TBMM’ye bildirim, yeniden yargılama yapılması ve yerel mahkemece Anayasa’ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvuru yapılması şeklinde belirtilen giderim yöntemlerine de katılmak mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa’nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye Muhterem İNCE Üye Ömer ÇINAR

---

1 Bülent Tanör / Necmi Yüzbaşıoğlu, Türk Anayasa Hukuku, 20. Bası, Beta Yay., İstanbul, 2020, s. 486-487.

2 Mehmet Merdan Hekimoğlu, Alman Hukuku Işığında Türk Anayasa Yargısının Hukuki Boyutları, Detay Yay., Ankara, 2004, s. 66-67.

3 Yılmaz Aliefendioğlu, Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi, Yetkin Yay., Ankara, 1996, s. 212.

ERSİN GÜVEN

B. No: 2022/57308 | Karar tarihi: 24.02.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/57308

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ERSİN GÜVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/57308)

Karar Tarihi: 24/2/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/7/2026 - 33312

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucu : Ersin GÜVEN

Vekili : Av. Sümeyra ATAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevinden çıkarılan kişiye emekli aylığının yanında ek ödeme yapılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/5/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; sosyal güvenlik hakkı ile hükmün denetlenmesini talep hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Devletin yetkili organları tarafından tehdit değerlendirmesi yapılarak demokratik anayasal düzene, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine, millî güvenliğe yönelik tehdit oluşturan tüm terör örgütlerine ve illegal yapılanmalara karşı tedbirler alınması kararlaştırılmıştır (ayrıntılar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

7. Anılan tedbirler kapsamında olağanüstü hâl ilan edilmiş ve olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri çıkarılmıştır. Bu çerçevede 4/6/2018 tarihli ve 701 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (701 sayılı KHK) 8/7/2018 tarihli ve 30472 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

8. 701 sayılı KHK 31/10/2018 tarihli ve 7150 sayılı Kanun'un 3/11/2018 tarihli ve 30584 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi sonucunda kanunlaşmıştır.

B. Başvurucunun Kamu Görevinden Çıkarılmasına İlişkin Süreç

9. Başvurucu, Kayseri İl Emniyet Müdürlüğünde başpolis memuru olarak görev yapmaktayken 701 sayılı KHK kapsamında kamu görevinden çıkarılmıştır.

10. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işleme karşı Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) yaptığı başvuru OHAL Komisyonunun 10/3/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

11. Başvurucunun OHAL Komisyonu kararının iptali talebiyle açtığı davada Ankara 20. İdare Mahkemesince 31/5/2022 tarihinde verilen kararla dava konusu işlemin iptaline hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Garson kod adlı gizli tanıktan elde edilen SD karttaki bilgilere göre başvurucuya, himmet adı altında örgüte verilen maddi desteği ifade eden "kurs taksiti: 100" ve Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) mensubu olmayan ancak FETÖ/PDY mensubu tarafından kazanılmaya çalışılan kişiyi ifade eden "DİL" kodlarının verildiği,

ii. Başvurucu hakkındaki bu kodlamaların tek başına başvurucunun FETÖ/PDY'ye iltisakı ve irtibatını göstermeyeceği,

iii. Başvurucu hakkındaki üst amirin kanaati onun örgütle irtibatlı ve iltisaklı olduğu yönünde ise de bu kanaatin açıklama kısmında Garson kod adlı gizli tanıktan elde edilen veriler nedeniyle bu kanaate sahip olunduğu belirtildiğinden üst amir kanaatinin başvurucu aleyhine hükme esas alınamayacağı,

iv. Yürütülen ceza soruşturmasında başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği,

v. Diğer kurumlar nezdinde ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan

araştırmaya göre başvurucunun 17-25 Aralık sürecinden sonra örgütle irtibat ve iltisakını gösteren açık veya gizli kaynaklardan elde edilen herhangi bir istihbari bilginin, tanık ifadesinin, ihbar veya şikâyetin bulunmadığı hususlarına yer verilmiştir.

12. Söz konusu karara karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesinin 26/10/2022 tarihli kararıyla davalı idarenin istinaf başvurusu kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Başvurucunun örgüte aidiyeti, irtibat ve iltisakı nedeniyle kapatılan bir özel eğitim kurumuna 2015-2016 yılında yaptığı ödemenin bilgisi bulunduğu,

ii. Garson kod adlı gizli tanıktan elde edilen bilgiler ışığında düzenlenen inceleme raporunda başvurucu hakkında verilen "kurs taksiti: 100" ve "DİL" kodlarının yanında başvurucunun zümre başkanı (bağlı olduğu üst düzey mahrem örgüt üyesi) ve öğretmen (bağlı olduğu mahrem örgüt üyesi) bilgilerinin de bulunduğu,

iii. Başvurucunun örgütle irtibat ve iltisakı olduğu yönünde üst amir kanaati bulunduğu hususlarına yer verilmiştir.

13. Davaya ilişkin temyiz incelemesi, Danıştay nezdinde devam etmektedir.

C. Başvurucu Hakkındaki Ceza Soruşturması

14. Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçu nedeniyle yürütülen soruşturma sonucunda 19/9/2020 tarihinde verilen kararla delil yetersizliği nedeniyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

15. Başsavcılığın kararının gerekçesinde;

i. Garson kod adlı gizli tanıktan elde edilen bilgilere göre başvurucuya DİL kodunun verildiği,

ii. Başvurucunun FETÖ/PDY lideri Fethullah Gülen'in 25/12/2013 tarihinde verdiği Bank Asyaya para yatırma talimatı öncesinde Bankada 2005 yılında hesap açtığı ve talimat sonrasında hesap artırımında bulunmadığı,

iii. Başvurucunun örgüt içinde görev aldığı ya da örgütle irtibatı olduğuna dair herhangi bir bilgi, belge, itirafçı veya tanık beyanının elde edilemediği hususlarına yer verilmiştir.

D. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

16. Başvurucunun kamu görevinden çıkarıldıktan sonra isteğe bağlı emeklilik talebinde bulunması üzerine başvurucuya 15/7/2018 tarihinden itibaren 2.747,24 TL tutarında emekli aylığı bağlanmıştır.

17. Başvurucu 22/6/2021 tarihli dilekçeyle 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun ek 81. maddesi kapsamında hak ettiği ek ödemelerin yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesi talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuştur. SGK 5/8/2021 tarihli işlemle talebi reddetmiştir.

18. Başvurucu, SGK'nın 5/8/2021 tarihli işleminin iptali ile emekli olduğu tarihten itibaren hak ettiği ek ödemelerin yasal faiziyle birlikte ödenmesi talebiyle dava açmıştır.

19. Ankara 2. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) 31/12/2021 tarihinde verilen kararla, başvurucunun 701 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarıldığı, söz konusu KHK'ya göre

kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdesinde bulunan meslek, ünvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları, talep konusu ek ödeme de başvurucunun meslekten çıkarılmadan önceki ünvan ve sıfatına bağlı olduğundan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılarak davanın reddine karar verilmiştir.

20. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 24/3/2022 tarihli kararıyla istinaf başvurusu kesin olarak reddedilmiştir.

21. Nihai karar 26/4/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

22. 5434 sayılı Kanun'un ek 81. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Millî İstihbarat Hizmetleri ve Emniyet Hizmetleri Sınıfına dâhil kadrolar ve Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına mensup subay, astsubay, uzman jandarma ve 3269 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde 19/6/2010 tarihli ve 6000 sayılı Kanunla yapılan değişiklik gereğince Devlet memuru olarak istihdam edilip emekliliğe hak kazananlar dâhil uzman erbaşlar, 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun geçici 32 nci maddesi uyarınca araştırmacı unvanlı kadrolara atananlar ile çarşı ve mahalle bekçisi kadro unvanı esas alınarak emekli aylığı veya adi malûllük aylığı ödenenlerden emekli aylıklarıyla birlikte makam tazminatı ödenmesine hak kazanamamış olanlara, her ay emekli aylıklarıyla birlikte 100 YTL tutarında ayrıca ödeme yapılır."

23. 7150 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar."

24. 7150 sayılı Kanun'un 4. maddesi şöyledir:

“(1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen ve ekli (5) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar.

2. Anayasa Mahkemesi Kararları

25. 7150 sayılı Kanun'un bazı maddelerinin iptali talebine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin 9/11/2022 tarihli ve E.2018/164, K.2022/134 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"i. Kanun’un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

81. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

82. Kural, Kanun’a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

83. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

84. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin 'Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe … alınır.' bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 281).

85. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

86. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

…

ç. Kanun’un 4. Maddesinin İkinci Cümlesinin '…ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak

sağlanan haklardan yararlanamazlar.' Bölümü

182. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

183. Kural, rütbeleri alınan Kanun'a ekli (5) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

184. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "…ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümü aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

185. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 322).

186. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "…ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

187. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir..."

26. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili bölümü şöyledir:

"b. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının '…üyeliği, mensubiyeti veya…' İbaresi Dışında Kalan Kısmı ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan '…ve/veya memuriyetleri…' İbaresi ve Kanun'a Ekli (1) Sayılı Liste

63. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

64. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını

doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların milli güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

...

c. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin 'Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe…alınır' Bölümü

143. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

144. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

...

147. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin '…üyeliği, mensubiyeti veya…' ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan '…ve/veya memuriyetleri…' ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

148. Buna göre Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren kural, olağan dönemde kanunilik şartını taşımadığı gibi söz konusu sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olduğu söylenemez. Buna karşın darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette

bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın, özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

149. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

...

j. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

277. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

278. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

279. Kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Yukarıda Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde düzenlenen kamu görevinden çıkarılan kişilerin bir daha kamu hizmetine alınmayacaklarına ilişkin kural kapsamında açıklandığı gibi dava konusu kural da kamu görevinden çıkarılan kişilerin meslekten kaynaklanan mesleki ad, unvan ve sıfatların kullanılmasını engelleyerek olağanüstü hâl sonrası dönemi kapsayacak şekilde geleceğe yönelik yasaklama getirmektedir. Ancak söz konusu tedbirin, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Kural olağanüstü hâl dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara olağanüstü hâl sonrası durumları da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Dolayısıyla kurala ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerekir.

280. Kişilerin mesleklerine bağlı olarak sahip oldukları sıfat ve unvanları kullanmaları ve bunlardan kaynaklanan haklardan yararlanmalarının engellenmesi özel hayatlarını etkileyebilir. Kural, kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını öngörmekle Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirmektedir.

281. Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe…alınır." bölümüne ilişkin açıklanan gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

282. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

...

c. Kanun’un 3. Maddesinin İkinci Cümlesinin '...ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.' Bölümü

320. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

321. Kural, rütbeleri alınan Kanun’a ekli (4) sayılı listede yer alan emniyet teşkilatı personelinin uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

322. Kanun’un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçeler uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerlidir.

323. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir..."

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında mülkiyet hakkının kapsamı konusunda mevzuat hükümlerinden ve derece mahkemelerinin bunlara ilişkin yorumundan bağımsız olarak özerk bir yorumu esas almaktadır (Depalle/Fransa [BD], B. No: 34044/02, 29/3/2010, § 62; Anheuser-Busch Inc./Portekiz [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, § 63; Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 124; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 129).

29. AİHM, Sözleşme'ye ek (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesinin mülkiyeti elde etme hakkını koruma altına almadığını kabul etmektedir (Van der Mussele/Belçika [GK], B. No: 8919/80, 23/11/1983, § 48; Slivenko ve diğerleri/Letonya [BD] (k.k.), B. No: 48321/99, 23/1/2002, § 121; Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı/Türkiye, B. No: 34478/97, 9/1/2007, § 52).

30. AİHM, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ancak müdahalenin Sözleşme'ye ek (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesinin anlamı kapsamında bir mülk ile ilişkili olması durumunda ileri sürülebileceğini belirtmektedir. Buna göre alacak haklarını da içeren mevcut mülk veya mal varlığı yanında mülkiyet hakkının elde edilebileceği yönündeki en azından bir meşru beklenti de mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilir

(Kopecký/Slovakya [BD], No: 44912/98, 28/9/2004, § 35; Lihtenştayn Prensi Hans-Adam II/Almanya [BD], B. No: 42527/98, 12/7/2001, § 83; meşru beklenti kavramının ilk defa geliştirildiği kararlar için bkz. Pine Valley Developments Ltd ve diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51; Stretch/Birleşik Krallık, B. No: 44277/98, 24/6/2003, § 35; Pressos Compañía Naviera S.A. ve diğerleri/Belçika, B. No: 17849/91, 20/11/1995, § 31).

31. Bununla birlikte AİHM içtihatlarına göre temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kopecký/Slovakya, § 35; Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti [BD] (k.k.), B. No: 39794/98, 10/7/2002, § 69). İç hukukun ne şekilde yorumlanacağına ve uygulanacağına dair bir uyuşmazlık olduğunda ve bu bağlamda başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların ulusal mahkemelerce kesin olarak reddedildiği durumlarda meşru bir beklenti bulunduğu sonucuna varılamaz (Kopecký/Slovakya, §§ 50, 52; Jantner/Slovakya, B. No: 39050/97, 4/3/2003, §§ 29-33).

32. AİHM içtihatlarında sıklıkla -her ne kadar anlaşılabilir olsa da- basit beklenti ile daha somut nitelikte olması, hukuki bir düzenlemeye ya da iç hukukta yerleşik ve istikrarlı bir yargı kararına dayanması gereken meşru beklenti arasındaki fark vurgulanmaktadır (Kopecký/Slovakya, § 52; Bozcaada Kimisis Teodoku Rum Ortodoks Kilisesi Vakfı/Türkiye (k.k), B. No: 22522/03, 9/12/2008).

33. AİHM, geçmişe etkili olacak şekilde çıkarılan kanunlar ile yapılan müdahalelerin mülkiyet hakkı açısından kanunilik şartını yine de taşıdığını kabul etmektedir (Maurice/Fransa, B. No: 11810/03, 6/10/2005, § 81; Maggio/İtalya, B. No: 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 ve 56001/08, 31/5/2011, § 60). AİHM'e göre hukukun üstünlüğü ilkesi yalnızca -genel yarara yönelik zorlayıcı nedenler dışında- bir uyuşmazlığın sonucunu etkilemek amacıyla yapılan yasal müdahalelere izin vermez (Saliba/Malta B. No: 4521/02, 8/11/2005, § 39).

34. AİHM, keyfîliğe imkân vermeyecek şekilde bir kanuni dayanağı olsa ve meşru bir amaç taşısa bile mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde toplumun genel menfaatlerinin beklentileri ile bireyin temel haklarının korunmasının gerekleri arasında adil bir denge kurulması gerekliliğine işaret etmektedir. AİHM'e göre uygulanan araç ile müdahaleyle hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmalıdır (R. Sz./Macaristan, B. No: 41838/11, 2/7/2013, § 49).

35. AİHM, sosyal güvenlik alacaklarına ve bu alacaklara geçmişe etkili olarak yürürlüğe konulan kanun ile yapılan müdahalelere ilişkin olarak ilkelerini -daha önce verdiği kararlardan da yararlanarak- Béláné Nagy/Macaristan [GK] (B. No: 53080/13, 13/12/2016) kararında belirlemiştir. Söz konusu başvuruda mülkiyet hakkını düzenleyen Sözleşme'ye ek (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesinin uygulanabilirliği ile ilgili olarak yaptığı değerlendirmede AİHM, kişilerin şartları sağlaması nedeniyle kendilerine sosyal güvenlik aylıklarının bağlanmasının mülk oluşturduğunu belirtmiştir (Béláné Nagy/Macaristan, § 87). Diğer yandan AİHM'e göre hukukun üstünlüğü ilkesi uyarınca meşru beklenti iddiası, dayanılan kanunun aleyhe olacak şekilde geçmişe etkili olarak değiştirilmesi hâlinde de ileri sürülebilir (Béláné Nagy/Macaristan, § 78). İlgili kişinin belirli bir sosyal güvenlik yardımı veya emekli maaşı alabilmek için iç hukukta öngörülen yasal koşulları yerine getirmemesi veya artık bu koşulları karşılamaması hâlinde; başvurucu söz konusu yardımı almaya hak kazanmış olmadan önce koşullar değişmişse bu durum (1) numaralı Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmez. Buna karşılık bir sosyal güvenlik

aylığı bir kişinin sahip olduğu koşullar nedeniyle değil de ilgili kanunun ya da bu kanunun uygulamasının değişmesi nedeniyle askıya alınmış ya da azaltılmışsa mülkiyet hakkına müdahalenin varlığı kabul edilebilir (Béláné Nagy/Macaristan, § 86).

36. AİHM'in kamu görevlilerinin işlediği suçlar veya disiplinsizlikleri nedeniyle emekli aylıklarının kesilmesi ya da azaltılması durumuyla ilgili ilkesel kararının ise Banfield/Birleşik Krallık (k.k. B. No: 6223/04, 18/10/2005) kararı olduğu söylenebilir. Söz konusu başvuruya konu olayda başvurucu bir emniyet teşkilatı mensubudur. Başvurucu, polis karakolunda bulunan ve kendisinin sorumlu olduğu üç kadına cinsel tacizde ve cinsel saldırıda bulunmuştur. Yine başvurucu, kendisine bir olay hakkında şikâyette bulunan ve ismi ile adresini öğrendiği başka bir kadının evine zorla girerek bu kişiye cinsel saldırı gerçekleştirmiştir. Söz konusu fiiller nedeniyle başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmü dışında, başvurucunun emekli aylığı alma hakkı sosyal güvenlik primine kamunun yaptığı katkı oranı olan %65 oranında düşürülmüştür.

37. Söz konusu başvuruda yaptığı değerlendirmede AİHM; devletin ceza yargılamasının yanında disiplin ve emekli aylığı alma hakkının kaldırılması süreçlerini işletebileceği konusunda kuşku bulunmadığını, disiplin ve emekli aylığı alma hakkının kaldırılması süreçlerinin başvurucunun işçi ve işveren arasında olması gereken güven ilişkisini ihlal etmesiyle ilgili olduğunu ve bu güven ilişkisinin hukuk düzeninin garantörü olan polisler için özel önemi bulunduğunu belirtmiştir. AİHM; emekli aylığı alma hakkının kaldırılması sürecinin ceza yargılamasının sona ermesi ile başladığını, bu süreçle ilgili hukuki düzenlemelerin yeterince açık olduğunu, süreçte başvurucuya usule ilişkin kapsamlı güvencelerin verildiğini gözönünde bulundurarak başvurucunun emekli aylığı alma hakkından devlet katkısı oranında yoksun bırakılmasının ölçüsüz bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşmak suretiyle başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

38. Anayasa Mahkemesinin 24/2/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

39. Başvurucu; 5434 sayılı Kanun'un ek 81. maddesinde ek ödemeye hak kazanabilmek için üç şart bulunduğunu, bu şartların kanun maddesi uyarınca belirlenen kamu görevlerinden birini yürütmüş olmak, emekli olmak ve emekli aylığının yanında makam tazminatı almamak olduğunu, kamu görevinden çıkarılmanın ek ödemenin hak edilmesi açısından farklılık arz etmediğini iddia ederek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Bakanlık görüşünde; ilgili kanun hükmü incelendiğinde ek ödemeye hak kazanılabilmesi için ilgili ünvan ve rütbelerin kaybedilmemesinin şart olduğunu, başvurucunun yargı makamları nezdinde tespit edilen ya da yerleşik bir içtihada dayanan bir mülkünün ya da meşru beklentisi bulunmadığını belirtilmiştir.

41. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki beyanlarını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

42. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı

35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

43. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü kendisine emekli aylığının yanında ek ödeme yapılmamasının hukuka aykırı olduğu iddiasına ilişkin olduğundan başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenecektir.

a. Başvuruyu İnceleme Yönteminin Belirlenmesi

44. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya olağanüstü hâl (OHAL) dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, §107).

45. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

46. Anayasa Mahkemesi Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191) kararında, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir. Buna göre olağanüstü bir durumun bulunması ve bunun ilan edilmesinin yanı sıra bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin olağanüstü durumla bağlantılı olması hâlinde inceleme Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacaktır.

47. 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden sonra Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu 21/7/2016 tarihinde OHAL ilan edilmesine karar vermiş, daha sonra da OHAL birçok kez uzatılmıştır. OHAL ilanı nedenlerinin başında darbe teşebbüsü gelmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 224, 226). OHAL ilanı ile darbe

teşebbüsünden kaynaklanan tehlikenin yanı sıra bu teşebbüsün arkasında olduğu değerlendirilen FETÖ/PDY'den kaynaklanan tehdit ve tehlikenin de bertaraf edilmesinin amaçlandığı görülmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 48, 229). Nitekim darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmanın FETÖ/PDY olduğuna ilişkin olarak kamu makamlarınca ve soruşturma mercilerince yapılan değerlendirmeler olgusal temellere dayanmaktadır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 216).

48. Başvurucunun kamu görevinden çıkarıldığı tarihte Türkiye'de OHAL yönetim usulü yürürlüktedir. Başvurucu, OHAL KHK'sı ile kamu görevinden çıkarıldığından başvuruya konu ek ödeme kendisine ödenmemiştir. Ayrıca başvurucunun şikâyet ettiği ek ödeme kamu görevinden çıkarılmadan önce mensubu olduğu meslek grubuna tanınan bir hak niteliğinde olduğundan başvuruya konu işlemin OHAL ilanını gerekli kılan olaylarla ilgili olduğu görülmüştür. Bu itibarla inceleme Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacaktır. Nitekim başvurucuya söz konusu ek ödemenin yapılmamasına dayanak gösterilen kuralla ilgili yapılan norm denetimi incelemesi de Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılmıştır (bkz. § 25).

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de bulunmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

50. Başvurucu, kamu görevinden çıkarıldıktan kısa süre sonra açıktan emeklilik talebinde bulunmuş; bunun üzerine kendisine emekli aylığı bağlanmıştır. Başvurucunun kamu görevinden çıkarıldığı esnada emeklilik için gereken yaş ve çalışma süresi şartlarını sağladığı hususunda bir ihtilaf yoktur. Başvurucunun emekliye ayrılmasıyla birlikte normal şartlarda alabileceği ek ödemenin bir OHAL tedbiri olarak başvurucuya ödenmemesi ve başvurucunun ek ödemeyi elde etme hususundaki meşru beklentisi dikkate alındığında başvurunun Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında mülkiyet hakkı yönünden incelenebileceği anlaşılmıştır.

51. OHAL durumuyla bağlantılı olan ve OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 146).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

52. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini

açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197).

53. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında mülkiyet hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Bu bağlamda başvurucuya 5434 sayılı Kanun'un ek 81. maddesi kapsamında ek ödeme yapılmaması yönündeki tedbirde çekirdek hakların uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

54. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında, taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir (Halit İnciroğlu, § 127).

55. Sözleşme'nin 15. ve Türkiye'nin tarafı olduğu Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (MSHUS) 4. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Sözleşme'nin 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülüğün azaltılmasının mümkün olmadığı bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201).

56. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan mülkiyet hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve Sözleşme'nin 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında, bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır.

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

57. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük -Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15.

maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153).

58. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amaç arasında ölçülü bir oran olması gerektiğini ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

59. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zaman da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönünde bulundurulmalıdır. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155).

60. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156).

61. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere koruma sağlayacak usul güvenceleri OHAL dönemlerinde de temin edilmelidir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

62. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca OHAL yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup

olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır. Bu kapsamda, uygulanan tedbirin keyfî nitelikte olmaması ve tedbirle hedeflenen amaç karşısında kişilere yüklenen külfetin ölçüsüz olmaması gerekir.

63. Olayda başvurucu, kamu görevinden çıkarılmış ve başvurucunun rütbesi alınmıştır. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin olarak 701 sayılı KHK ile bunun uygun bulunmasına dair 7150 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre kamu görevinden çıkarılanlar varsa uhdelerinde taşıdıkları büyükelçi, vali gibi ünvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamaz; bu sıfat ve ünvanlara bağlı olarak sağlanan haklardan faydalanamaz.

64. Başvuruya konu tedbirin başvurucunun mülkiyet hakkını ihlal edip etmediğinin tespiti için öncelikle kamu görevinden çıkarılmadan önce başpolis memuru olan başvurucunun söz konusu kuralın kapsamında olup olmadığı irdelenmelidir. Kuralda bazı ünvan, meslek adı ve sıfatlardan bahsedilerek kamu görevinden çıkarılan kişilerin bu ve benzeri ünvan, meslek adı ve sıfatları kullanamayacakları, bunlara sahip kişilere sağlanan haklardan yararlanamayacakları düzenlenmiştir. Bununla birlikte söz konusu düzenlemede kuralın sadece üst düzey kamu görevlilerini kapsadığına dair açık bir ifade yoktur. Diğer yandan 701 sayılı KHK ile bunun uygun bulunmasına dair 7150 sayılı Kanun'un 4. maddesinde daha önce emekliye ayrılmış ya da görevine son verilmiş emniyet mensuplarının da söz konusu mesleki ünvanları ve sıfatlarını kullanamayacakları bu ünvan ve sıfatlara bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları düzenlenmiştir (bkz. § 24). Yine 701 sayılı KHK ile bunun uygun bulunmasına dair 7150 sayılı Kanun'un 3. ve 5. maddelerinde sırasıyla rütbesi alınan Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ile rütbesi alınan Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatı personeli için de benzer hükümlere yer verilmiştir.

65. OHAL KHK'sı ile kamu görevinden çıkarılmadan önce emekliye ayrılmış ya da görevine son verilmiş emniyet personeli için KHK ile rütbelerinin alınması hâlinde bu kişilerin mesleklerine bağlı haklardan yararlanamayacağının düzenlenmiş olması karşısında 701 sayılı KHK ile bunun uygun bulunmasına dair 7150 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sadece üst düzey kamu görevlilerine işaret edilmediği, emniyet personeli dâhil olmak üzere kamu görevinden çıkarılan tüm kişilerin bu görevlerinden kaynaklanan mesleki ad, ünvan ve sıfatları kullanmasının ve bunlara bağlı haklardan yararlanmasının engellendiği anlaşılmaktadır (bkz. § 26). Dolayısıyla başvurucunun anılan kuralın kapsamında kalmadığı söylenemez.

66. İkinci olarak başvuruya konu ek ödemenin 701 sayılı KHK ve 7150 sayılı Kanun'da öngörüldüğü şekilde kamu görevlilerine bu sıfat ve ünvanlara bağlı olarak sağlanan bir hak olup olmadığı değerlendirilmelidir. Başvuruya konu ek ödeme sadece 5434 sayılı Kanun'un ek 81. maddesinde sayılan meslekleri ifa etmiş kişilere emekliliklerinde ödenmektedir. Diğer bir deyişle kanun koyucu, anılan hükümde sayılan meslek gruplarını diğer emeklilerden ayrıştırarak bu kişilere sosyal güvenlik sistemi kapsamında ödenen emekli aylığından ayrı bir ödeme yapılmasını öngörmüştür. Söz konusu ödeme emekli aylığının dışında yapılan bir ödeme olduğundan ve belirli meslek gruplarına dâhil kamu görevlileri için öngörüldüğünden bu ödemenin maddede sayılan kamu görevlilerine taşıdıkları ünvan ve sıfatlara bağlı olarak sağlanan bir hak niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucuya söz konusu ek ödemenin yapılmamasının objektif hukuk kurallarına dayandığı ve keyfî nitelikte bir uygulama olmadığı görülmüştür.

67. Kamu görevinden çıkarılan kişilerin bu sıfat ve ünvanlara bağlı olarak sağlanan

haklardan yararlanamayacağına dair kuralla, devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilerek kamu görevinden çıkarılan kişilerin bu görevlerine bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanması engellenmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu hükmü Anayasa'ya aykırı bulmamıştır (bkz. § 25).

68. Başvurucuya kamu görevinden çıkarıldıktan sonra emekli aylığı bağlanmış olup başvurucunun kamu görevinden çıkarılmış olması nedeniyle emekli aylığından herhangi bir kesinti yapılmamıştır. Başvuruya konu ek ödeme ise sahip olunan mesleki ünvan ve sıfata bağlı olarak sağlanan bir hak niteliğindedir. Söz konusu ek ödeme tutarının başvurucuya ödenen emekli aylığı karşısında oldukça düşük kaldığı da belirtilmelidir. Bu nedenle başvurucunun talep ettiği ek ödemenin verilmemesi yönündeki başvuruya konu işlemin olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüyü aşan bir tedbir niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına karşı açtığı davanın lehine sonuçlanması hâlinde ödenmeyen ek ödemeleri alabilmesi söz konusu olabilecektir.

69. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

70. Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme'nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddiaların soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 33).

71. Ayrımcılık iddiasının incelenebilmesi için başvurucu; kendisiyle benzer durumdaki kişilere yönelik farklı uygulamaların meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koymalıdır (Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50).

72. Somut olayda başvurucu; birinci olarak benzer durumdaki kamu görevinden çıkarılan kişilere ek ödeme yapılması yönünde açılan davaların kabul edildiğini, ikinci olarak kamu görevinden çıkarılmayan kişilere ek ödeme yapılırken kendisine yapılmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir.

73. Başvurucunun belirttiği mahkeme kararları ilk derece mahkemeleri kararlarıdır. Anılan hususta ilgili kanun yollarından geçerek kesinleşmiş yargı kararı veya bu hususta bilgi ve belge sunmayan başvurucunun ilk iddiasını temellendiremediği anlaşılmıştır.

74. Başvurucunun ikinci iddiası ile ilgili olarak ise başvuruya konu ek ödemenin sahip olunan ünvana bağlı olarak ödendiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda söz konusu ünvana sahip olanlar ile bu ünvana sahip olmayanların karşılaştırma yapmaya müsait olacak şekilde benzer durumda olmadığı görülmüştür.

75. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN KOÇAK VE ZEYNEP KOÇAK

B. No: 2020/11675 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/11675

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN KOÇAK VE ZEYNEP KOÇAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/11675)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucular : 1. Hasan KOÇAK 2.Zeynep KOÇAK

Vekili : Av. Oğuzhan TOPALKARA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda tutulan hükümözlünün sağlık durumuna rağmen tahliye edilmemesi ve rızasına aykırı şekilde zorla tıbbi müdahalede bulunulması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru, başvuruculların miras bırakanı M.K. tarafından yapılsa da M.K. 24/4/2020 tarihinde vefat etmiştir. Başvuruculların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin bulunması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (Bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Ne var ki anlatım kolaylığı açısından M.K.dan başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Başvurucu M.K., maktul Mehmet Selim Kiraz'ın faillerinden birisi olduğu şüphesiyle 4/10/2017 tarihinde tutuklanmıştır.

4. Başvurucu, tutuklu olarak yargılanmaktayken adil yargılanmadığını iddia ederek ceza infaz kurumunda açlık grevine başlamıştır.

5. Başvurucu, vekilleri aracılığıyla koronavirüs salgını ve sağlık durumunun kötüleşmesi nedeniyle çeşitli tarihlerde tahliye talebinde bulunmuştur. Başvurucu vekili, Yargıtayda yapılacak olan birinci başkanlık seçimleri nedeniyle müzakerelerin ertelendiğini, tahliye talebine cevap verilmeyeceğini belirterek tedbir istemiyle 30/3/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru formunda ayrıca başvurucuya zorla tıbbi müdahale yapılmasından şikâyet etmiş, tıbbi muamele sırasında işkence yapıldığı da iddia edilmiştir.

6. Tedbir istemi hakkında yapılan değerlendirme sonucunda başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike oluşturduğuna dair bilgi ya da bulgu olmadığı gerekçesiyle 31/3/2020 tarihinde talebin Bölüme gönderilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir.

7. Başvurucunun vefat ettiği sırada ceza yargılamasına ilişkin temyiz incelemesi devam etmektedir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi tarafından gönderilen yazılar uyarınca M.K.nın mirasçıları, başvuruyu M.K. adına devam ettirmek istediklerini 11/12/2024 tarihinde Av. Oğuzhan Topalkara aracılığıyla bildirmiş ve ilgili vekâletnameyi de sunmuştur.

10. Eldeki başvuruda bazı eksikliklerin olduğunun tespit edilmesi üzerine Av. Oğuzhan Topalkara'ya Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 66. maddesi uyarınca eksiklik bildiriminde bulunulmuştur. 8/10/2025 tarihli bu yazıda, bildirimin tebliğinden itibaren on beş gün içinde eksikliklerin tamamlanması gerektiği ifade edilerek tespit edilen eksikliklerin geçerli bir mazeret olmaksızın süresinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği açıklanmıştır. Söz konusu yazı ile şu hususların tamamlanması istenmiştir:

"1. [M.K.]nın ölüm nedenini gösterir ölüm raporunun bir örneğine ihtiyaç duyulmaktadır.

2. Başvuru formunda belirtilen İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 2020/36829 soruşturma dosyasına UYAP üzerinden bakıldığında yetkisizlik kararı verildiği görülmüştür. Yetkisizlik kararı sonrası Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dosyanın soruşturma numarasına ise UYAP üzerinden ulaşılamamıştır. Bu kapsamda Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde devam eden soruşturma numarası ile soruşturmanın devam edip etmediğine ilişkin bilgiye ya da soruşturma sona ermişse soruşturma sonunda verilen kararın (kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, iddianame vs.) bir örneğine ihtiyaç duyulmaktadır.

3. Başvuru formunda belirtilen İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 2020/35623 soruşturma dosyasına UYAP üzerinden bakıldığında yetkisizlik kararı verildiği görülmüştür. Yetkisizlik kararı sonrası Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dosyanın soruşturma numarasına ise UYAP üzerinden ulaşılamamıştır. Bu kapsamda Aliağa Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde devam eden soruşturma numarası ile soruşturmanın devam edip etmediğine ilişkin bilgiye ya da soruşturma sona ermişse soruşturma sonunda verilen kararın (kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, iddianame vs.) bir örneğine ihtiyaç duyulmaktadır.

4. Yargıtayın bozma kararı sonrası İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde müteveffa [M.K.]nın yargılandığı dosyanın yeni esas numarasına ve verilen kararın bir örneğine ihtiyaç duyulmaktadır."

11. Eksiklik bildirimi 8/10/2025 tarihinde tebliğ edilmiş ancak yazıya bir cevap verilmemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvuru formunda başvurucunun 12/3/2020 tarihi itibarıyla 254 gündür açlık grevinde olduğu, beş gün süreyle işkence niteliğinde zorla ve insanlık dışı muameleye maruz kaldığı iddia edilmiştir. Başvuru formunda ayrıca Yargıtaya en son sunulan 23/3/2020 tarihli dilekçede mevcut koşulların hayati tehlike yarattığı, başvurucunun yaşadığı muamelelerin sağlık durumunu ciddi şekilde ağırlaştırdığı bildirilerek Adli Tıp Kurumuna sevki ile tahliyesi talep edilmiştir. Diğer taraftan başvurucunun vekillerinden biri olan Av. Ezgi Çakır'ın 23/3/2020 tarihli talebi üzerine bir adli tıp uzmanı tarafından 26/3/2020 tarihinde dışarıdan düzenlendiği anlaşılan bir rapor ile sağlık durumunun ceza infaz kurumunda tutuklu olarak tutulmaya elverişli olmadığının ortaya konulduğu, bu raporun 27/3/2020 tarihinde Yargıtaya sunulduğu da dile getirilmiştir. Bu kapsamda mevcut şartlar altında başvurucunun onamı ile başlayabilecek tedavi ve bakımının steril bir ev ortamında yapılmasının zorunlu olduğu, bir an önce tahliye edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Adalet Bakanlığı görüşünde, kötü muameleye ilişkin genel ilkeler açıklanıp Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları aktarıldıktan sonra yapılacak değerlendirme sırasında somut olayda dikkate alınabilecek ilgili belgeler sunulmuştur.

13. Başvuru evrakındaki eksikliklerin tamamlanmasıyla ilgili mevzuat hükümleri şöyledir:

i. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik olması hâlinde Anayasa Mahkemesi Yazı İşleri Birimi, eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verir ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceğini bildirir.

ii. Anayasa Mahkemesi, İçtüzük'ün "Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler" başlıklı 66. maddesi uyarınca başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine on beş günü geçmemek üzere kesin süre verir. Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda, başvurucuya verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir. Tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından başvurunun reddine karar verilir ve bu durum başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

14. İçtüzük'te eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde başvurunun Komisyonlar Başraportörü tarafından reddedileceği belirtilse de eksikliklerin süresinde tamamlanıp tamamlanmadığı bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin süresinde tamamlanması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön şarttır (Mehmet Encu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 36).

15. Anılan tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde somut başvuruya dönüldüğünde eksiklik bildirim yazısını 8/10/2025 tarihinde tebliğ alan, başvuruda tespit edilen eksiklikleri tamamlaması için kendilerine on beş günlük süre verilen ve bildirilen eksikliklerin eksiklik bildirim yazısının tebliğinden itibaren on beş gün içinde mazeret olmaksızın giderilmemesi hâlinde başvurunun reddine karar verileceği hususu kendilerine ihtar edilen vekil verilen kesin süre 23/10/2025 tarihinde dolmasına rağmen eksiklik bildiriminde belirtilen belgeleri ibraz etmemiştir.

16. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların Kanun'a ve İçtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapılması zorunludur. Başvurucunun mirasçılarının vekili yazılan müzekkereye karşı beyanda bulunmamış, anılan süre içinde eksikliği tamamlamadığı gibi bu süre içinde herhangi bir mazeret de ileri sürmemiştir. Eksiklik bildiriminin tebliğ edildiği tarihten itibaren on beş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın başvurunun incelenmesi için gerekli ve temel nitelikteki eksik belgelerin (bkz. § 10) sunulmadığı anlaşıldığından başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MED-A TURİZM YATIRIMLARI VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2020/36524 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36524

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MED-A TURİZM YATIRIMLARI VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36524)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Med-a Turizm Yatırımları ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Muzaffer YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, turizm işletme belgeli tesisin yer aldığı kamu taşınmazının kesin tahsisinin iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Plan Bilgisi

5. Güney Antalya Turizm Alanı kapsamında yer alan Antalya ili Kemer ilçesi Tekirova mahallesi 450 parselde bulunan 66.093 m² yüz ölçümlü mülkiyeti Hazineye ait taşınmaz üzerinde 2/4/1991 tarihinde 580 yatak (180 çadır, 20 bungolav) kapasiteli kamping tesisi kurulması için başvurucu Şirket adına kesin tahsis yapılmış ve Şirket lehine 49 yıl süreli irtifak hakkı tesis edilmiştir. 17/2/1994 tarihinde Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü tarafından tesisteki 76 bungalov karşılığı 380 kampçı ünitesi (3 kişilik 1140 yatak, 76 oda/160 yatak olmak üzere toplam 1300 yatak) gerçekleştirilmesi şartıyla kapasite artışının uygun görüldüğü bildirilmiştir.

6. Akabinde başvurucu Şirket, tesiste izinsiz olarak gerçekleştirdiği kapasite artışı ve hisse devri nedeniyle 3/7/2003 tarihli ve 4916 sayılı Çeşitli Kanunlarda ve Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Geçici 2. maddesinden yararlandırılması istemiyle Kültür ve Turizm Bakanlığına (İdare) başvuruda bulunmuştur. Anılan talep İdarenin 12 No.lu Arazi Tahsis Komisyonu kararı ile uygun görülmüş ancak Maliye Bakanlığı, Hazine taşınmazı üzerinde başvurucu Şirket lehine tesis edilen üst hakkı ile ilgili 16/6/2012 tarihli ve 2012/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca izin verilmesi için Başbakanlıktan izin istenmesi gerektiği gerekçesiyle talep dosyasın Başbakanlığa göndermiştir. Başbakanlık 27/4/2015 tarihinde talebin uygun görülmediğini bildirmiş ve başvurucu adına mevcut olan kesin tahsis 21/7/2006 tarihli ve 26235 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik'in (Tahsis Yönetmeliği) 24. maddesi uyarınca -6/7/2015 tarihinde- iptal edilmiştir. Sonrasında turizm işletme belgesi de 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentleri gereğince 21/8/2015 tarihinde iptal edilmiştir.

7. Başvurucu Şirket, kesin tahsisin iptaline yönelik kararın iptali için Antalya 4. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 9/10/2015 tarihinde dava konu işlemin iptaline karar vermiştir. İdare Mahkemesi 2012/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde; kamu kurum ve kuruluşları ile sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait şirketlerin kendi mülkiyetlerinde veya tasarruflarında bulunan taşınmazlarıyla ilgili olarak satış, kira, irtifak, takas, tahsis, devir vb. her türlü tasarrufa yönelik işlemleri için Başbakanlıktan izin alınması şartının getirildiğini, olayda kanunda öngörülmeyen ve kanun hükmünü sınırlayan genelge hükümleri kapsamında hareket edilerek Şirketin tahsisinin iptal edildiğini oysa Kanun'da öngörülmeyen bir sınırlama ve yöntemin idari düzenleme ile getirilmesine olanak bulunmadığından 4916 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesi kapsamında olduğu ilgili idarelerce de kabul edilen ve anılan madde hükmünden yararlanması gereken Şirket hakkında 4916 sayılı Kanun hükümleri kapsamında işlem tesis edilmesi gerektiğini, buna göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca genelge kapsamında Başbakanlıkça talebin uygun bulunmadığı gerekçesiyle başvurucu Şirketin tahsisinin iptaline ilişkin dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığını açıklamıştır. İdare Mahkemesi aynı zamanda turizm yatırımı yapılmak amacıyla adlarına kamu arazisi tahsis edilen, buna karşılık ilgili Bakanlıkların iznine tabi işlemleri izinsiz olarak gerçekleştiren veya sözleşme hükümlerine aykırı davranan yatırımcıların cari yıl proje maliyet bedelinin %3'ü ile dava masraflarını ödemeleri ve sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri, ilgili Bakanlıklar ile de yeniden sözleşme yapmaları hâlinde tahsislerinin devam edeceğini de belirtmiştir. İptal kararı temyiz kanun yolundan geçerek -27/4/2016 tarihinde- kesinleşmiştir.

8. Başvurucu Şirket, kesin tahsisin iptaline yönelik kararın yargı kararıyla iptal edilmesi

sonrasında turizm işletme belgesinin iptal edilmesine yönelik işlemin de iptali için iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 19/2/2016 tarihinde turizm işletme belgesinin iptaline yönelik kararı iptal etmiştir. İdare Mahkemesi kesin tahsisin iptal edilmesine yönelik kararın 9/10/2015 tarihinde yargı kararıyla iptal edildiği ve dava konusu işlemin de dayanağı kalmadığı sonucuna ulaşmıştır. İptal kararı kanun yollarına başvurulmaksızın 17/5/2016 tarihinde kesinleşmiştir. İptal kararları doğrultusunda başvurucu yönünden kesin tahsis ile turizm işletme belgesi ihya edilmiş ve tesis çalışmaya devam etmiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Kesin Tahsis Kararının İptaline Yönelik Yargısal Süreç

9. Yargı kararları sonucunda ihya edilen kesin tahsis ve turizm işletme belgesi kapsamında faaliyetine devam eden tesiste İdare tarafından farklı tarihlerde üç kez denetim gerçekleştirilmiştir. İlk denetim 15/7/2017 tarihinde gerçekleştirilmiş ve denetim sonucunda tesisin yatak kapasitesinin belge kapasitesinden farklı olarak 312 çadır (3 yatak), 68 çadır (2 yatak), 85 bungalov (3 yatak) olmak üzere toplam 1327 yatak olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine İdarece başvurucu Şirketten kapasite artışı ve ne zaman gerçekleştirildiğine yönelik bilgi verilmesi istenmiştir. Başvurucu Şirket, tesiste bulunan fazla yatak kapasitesinin müşteri talebini karşılamak amacıyla odalara konulan kalıcı olmayan ek yataklardan kaynaklandığını, bu kapasitenin tesis bünyesinde onaylı projeye aykırı olarak inşa edilen ek bungalovdan kaynaklanmadığını ifade etmiştir. İdare tesis mahallinde ikinci kez 11/10/2017 tarihinde tekrar denetim yapmış ve bu denetimde tesisin yatak kapasitesinin yine 1327 yatak olduğu ve izinsiz kapasite artışının giderilmediğini tespit etmiştir. Tesis mahallinde 3/8/2019 tarihinde üçüncü kez yeniden denetim yapmıştır. Denetim sonucunda tesisin yatak kapasitesinin çadır üniteleri dışında 101 bungalov (3 yatak), 303 yatak ve 13 personel odası/26 yatak olduğu ve ayrıca bungalov sayısının kampçı ünitesi sayısının %20'sini aşması nedeniyle tesisin 1/6/2019 tarihli ve 30791 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Turizm Tesislerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik (Yönetmelik) hükümlerine göre kamping şartını sağlamadığını tespit etmiştir. Son olarak Kemer Belediye Başkanlığının 31/10/2019 tarihli yazısı ile anılan tesise ilişkin olarak onaylı ruhsat eki mimari projesine aykırı yapılaşmalara dair 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca yapı tatil zaptı düzenlenmiştir.

10. İdare 23/12/2019 tarihinde yukarıdaki denetim sonuçları ve Kemer Belediye Başkanlığının 31/10/2019 tarihli yazısını gerekçe göstererek Yönetmelik'in 36. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi, Yönetmelik'in 17. ve 24. maddeleri ve 2/4/1991 tarihli kesin tahsis yazısına aykırı şekilde tesisin onaylı projesine uymayan ve izin alınmaksızın ilave yapılaşmalar yapmak suretiyle tesis kapasitesinde artış yapıldığı ve bu artışlar sonucu bungalov sayısının kampçı ünitesi sayısının %20'sini aşması nedeniyle kesin tahsisin iptaline karar vermiştir.

11. Başvurucu Şirket, kesin tahsis kararının iptaline yönelik idari işlemin iptali için Antalya 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvurucu Şirket; dava dilekçesinde İdare tarafından gerçekleştirilen denetim raporlarının kendilerine tebliğ edilmediğini, tesisin onaylı projesine aykırı şekilde bungalov sayısının artırılmadığını, tesisin yoğun olduğu dönemlerde özellikle çocuklu aileler için ek yatak ihtiyacı olduğu zamanlarda bungalovlara ek yatak konulduğunu belirtmiştir. Şirket; ek yatak konulmasının ilave yapılaşma olarak kabul edilemeyeceğini, proje dâhilinde yapılan kampçı ünitelerinde yer alan yatakların İdare tarafından bungalov olarak değerlendirildiğini ancak bu değerlendirmenin hatalı olduğunu, tesiste keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini, denetimler sonucunda işletmede bir eksiklik tespit edilmişse bunun giderilmesi

için süre tanınması gerektiğini ancak İdarece herhangi bir süre verilmeksizin doğrudan kesin tahsisin iptal edilmesinin kanuna aykırı olduğunu açıklamıştır. Öte yandan başvurucu Şirket 30/1/2020 tarihli ek beyan dilekçesinde kendisi ile aynı konumda bulunan bir işletme için İdarenin eksikliklerin giderilmesi hususunda altı ay süre verdiğini, İdarenin eşitlik ilkesine uygun davranması gerektiğini dile getirmiş ve dilekçe ekinde diğer işletme için alınan idari kararın bir örneğini Mahkemeye sunmuştur.

12. Mahkeme 11/6/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme gerekçeli kararında;

i. İdarece 15/7/2017 tarihinde gerçekleştirilen denetim sonucunda düzenlenen 31/7/2017 tarihli raporda bir önceki denetimde tespit edilen eksikliklerin yeniden saptandığı ve başvurucu Şirket hakkında 5.909 TL idari para cezasının tatbik edilerek mevzuata aykırı uygulamaların giderilmesi gerektiği, aksi takdirde cezai yaptırımların devam edeceğinin bildirildiği,

ii. 11/10/2017 tarihli denetim sonucunda düzenlenen raporda 15/7/2017 tarihli denetimde tespit edilen eksikliklerin devam etmekte olduğu ve anılan Yönetmelik'e aykırı olarak yatak kapasitesinin 9 adet bungalovun bölünmek suretiyle içlerine bir yatak ve bir ranza koyularak üçer yataktan toplam 27 yatak olacak şekilde artırıldığı, kampçılara ait bay/bayan lavabo ve tuvaletlerin duş, çamaşır makineleri ve ütülerin bulunduğu ünitelerin ve yemek hazırlama ve bulaşık yıkama yerleriyle personele özgü yerlerin bakım ve temizliğinin yetersiz olduğu, tesis mutfağında bulunan soğuk hava depolarının güvenlik amaçlı alarm sistemlerinin çalışmadığı, Şirket hakkında 5.909 TL idari para cezasının tatbik edilerek mevzuata aykırı uygulamaların giderilmesi gerektiği, aksi takdirde cezai yaptırımların devam edeceğinin bildirildiği,

iii. 3/8/2019 tarihinde gerçekleştirilen denetim sonucunda düzenlenen raporda; tesiste görev yapan personelin görev yerlerine uygun nitelikli kıyafetinin bulunmadığı, ilave oda/yatak artışının giderilmediği, ranzalı oda kullanımının devam ettiği, tesiste 101 bungalov ünitesi (müşteri yatak odalarındaki kapasite artışı 9 adet bungalov bölünerek oda yapılmak suretiyle oluşturulduğu, ayrıca 2 ayrı yapıda 16 müşteri odası ilave edildiği), 13 personel odası (1. yapı 6 oda, 2. yapı 6 oda, 3. yapı 1 adet üst düzey personel lojmanı) bulunduğu, mevcut bungalov oda sayısının kampçı ünite sayısının %20'sini aşmakta olduğu, Kemer Belediye Başkanlığı ekiplerince 31/10/2019 tarihinde gerçekleştirilen denetimde tesisteki yapılara ilave olarak 340,64 m² büyüklüğünde cepheleri ve üzeri kapalı yapı, 44,10 m² büyüklüğünde etrafı betopan malzeme üzeri OSB malzeme ile kapalı ilave yapı yapıldığının tespit edilerek aynı tarihli yapı tatil zaptı düzenlendiği ve söz konusu aykırılıkların giderilmesi için başvurucu Şirkete 20 gün süre verildiği,

iv. Kamping tesisinde gerek her biri 3 yataklı 76 bungalov kullanım koşulunun ihlal edilmesinin (bungalov sayısının kampçı ünitesi sayısının %20'sini aşması da) yanında tahsis olmaksızın personel lojmanı yapımı ve kullanımı dolayısıyla başvurucu Şirket adına yapılan kesin tahsisin iptaline ilişkin dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

13. Davanın reddine yönelik karara karşı başvurucu temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde tesiste onaylı projeye aykırı şekilde bungalov sayısının hiç artırılmadığını, Kemer Belediye Başkanlığı tarafından yapılan tespitte bu durumun ortaya konulduğunu, mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini açıklamıştır. Öte yandan başvurucu, temyiz incelemesi devam ederken 3/9/2020 tarihinde Kemer Sulh

Hukuk Mahkemesinde delil tespiti talebinde bulunmuştur. Talep dilekçesinde tesiste onaylı projesinde belirtilen 76 bungalov sayısının üzerinde bungalov yapılaşmasının olup olmadığını bilirkişiler vasıtasıyla tespiti istenilmiştir. Bir inşaat mühendisi ve bir harita mühendisinden oluşan bilirkişi kurulu 11/9/2020 tarihinde mahallinde keşif yapmış ve Kemer Sulh Hukuk Mahkemesine sunulan 15/9/2020 tarihli bilirkişi raporunda 450 No.lu parsel içinde müşterilerin konaklaması amacıyla 29 adet blok ve bu 29 blok üzerinde 76 adet bungalov bulunduğu, 450 parsel içinde dosyaya ibraz edilen onaylı projedeki bungalovlar dışında ya da haricen yapılmış ek bungalov bulunmadığı tespit edilmiştir. Rapor ekinde uydu fotoğrafları, krokiler ve fotoğraflar da yer almıştır. Başvurucu 16/9/2020 tarihinde temyiz incelemesini yapan Danıştay Altıncı Dairesine (Daire) ek dilekçe sunmuştur. Bu dilekçede kesin tahsisin iptaline gerekçe gösterilen bungalov artışı ile ilgili Kemer Sulh Hukuk Mahkemesinin 2020/35 D.İş kararını ve ek bilirkişi raporunu ibraz etmiştir. Başvurucu, anılan raporda bungalov sayısında artış olmadığının tespit edildiğini, bu durumun temyiz incelemesinde değerlendirmeye alınması gerektiğini ifade etmiştir.

14. Daire 6/10/2020 tarihinde Mahkeme kararının onanmasına oyçokluğuyla kesin olarak karar vermiştir. Karara muhalif kalan üye, Kemer Belediye Başkanlığının 4/6/2020 tarihli yazısında tesiste tespit edilen ruhsat ve eki mimari projeye aykırılıklara ilişkin olarak ilave bungalov yapıldığına ilişkin bir tespite yer verilmediğini, dava konusu işlemin gerekçesini oluşturan izinsiz ilave bungalov yapılıp yapılmadığı, tesiste bulunan suit bungalovlar içindeki odaların ayrı giriş çıkışları kullanılmak suretiyle bağımsız bungalovlara dönüştürülerek kullanılıp kullanılamadığı hususlarının açıklığa kavuşturulması amacıyla tesiste yapılacak keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde hazırlanacak bilirkişi raporunda yer verilen tespitler dikkate alınmak suretiyle bir karar verilmesi gerektiğini açıklamıştır.

15. Nihai karar başvurucu tarafından 12/11/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 4916 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesi şöyledir:

"Kanunları uyarınca turizm yatırımı yapılmak amacıyla adlarına kamu arazisi tahsis edilen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, ilgili bakanlıkların iznine tâbi işlemleri izinsiz olarak gerçekleştiren veya sözleşmelerine aykırı davranan yatırımcılar ve işletmeciler hakkında açılan davalardan; cari yıl proje maliyet bedelinin % 3'ü ile dava masraflarını defaten ödemeleri, sözleşmeden doğan mali yükümlülüklerini yerine getirmeleri ve ilgili bakanlıklar ile yeniden sözleşme yapmaları kaydıyla vazgeçilir, bu şartların yerine getirilmesi kaydıyla, dava açılması gerekenler için ise dava açılmaz ve tahsisleri devam eder.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Çevre ve Orman Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınmak kaydıyla Maliye Bakanlığınca belirlenir."

17. 2634 sayılı Kanun'un "Taşınmaz malların turizm amaçlı kullanımı" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"A. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde bulunan, Bakanlık tarafından turizm amaçlı değerlendirilmesinde yarar görülen ve ilgili Bakanlığa bildirilen taşınmazlardan;

(1) (Değişik: 7/5/2008-5761/2 md.) (Değişik birinci ve ikinci cümle: 23/5/2019-7175/2 md.)

Kamu hizmetlerinde kullanılanlar ile üzerinde irtifak hakkı tesis edilenler hariç, Hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca uygun görülenler üç ay içerisinde tahsis edilir, bu süre içinde tahsisin yapılmaması veya olumsuz görüş bildirilmemesi halinde tahsis yapılmış sayılır. Tapuya tescili mümkün olan Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki tescil harici yerler ile kapanan yollar ve yol fazlaları ise talep tarihinden başlayarak en geç bir ay içinde Hazine adına tescil edilir ve tescili müteakip Bakanlığa aynı usulle tahsis yapılır. ...

...

Bu Kanuna göre tahsis edilecek orman sayılan yerlerde;

a) Turizme tahsis edilecek alan, il genelindeki toplam orman sayılan yerlerin binde 5'ini geçemez.

b) Yapılaşmaya esas inşaat hakkı, emsal (E) 0.30'u geçemez.

c) Turizm yatırımı için tahsis edilen orman alanının üç katı kadar alanın ağaçlandırma bedeli ve ağaçlandırılan bu alanın üç yıllık bakım bedeli, yatırımcı tarafından Orman Genel Müdürlüğü hesabına, doğrudan belirtilen ağaçlandırma ve bakım işlerinde kullanılmak şartıyla gelir olarak kaydedilir ve kaydedilen tutar karşılığı ödenek öngörülür. Belirtilen bedelin yatırılmadığının tespiti halinde, yatırımcıya turizm yatırımı veya işletmesi belgesi verilmez.

...

C. (Değişik: 7/5/2008-5761/2 md.) Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazların yatırımcılara tahsisi, kiralanması ve bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisine ilişkin esaslar ile süreler, bedeller, hakların sona ermesi ve diğer şartlar, saydamlık, güvenilirlik, eşit muamele, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı ilkeleri doğrultusunda Bakanlık, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine bağlı olmaksızın müştereken tespit edilir.

D. (Değişik: 7/5/2008-5761/2 md.) Bakanlığın tasarrufuna geçen taşınmazları (C) fıkrası uyarınca tespit edilmiş olan şartlarla Türk ve yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilere tahsis etmeye Bakanlık yetkilidir. Bu taşınmazlar üzerinde bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi ve bunlardan alt yapı için gerekli olanlar üzerinde, alt yapıyı gerçekleştirecek kamu kurumu lehine bedelsiz irtifak hakkı tesisi, Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen koşullarla ve bu Bakanlık tarafından yapılır.

...

I. (Ek: 24/7/2003-4957/3 md.) (Değişik paragraf: 25/3/2020-7226/10 md.) Bakanlık tarafından tahsisi iptal edilen taşınmazların üzerinde yatırımcılar lehine tesis edilen irtifak haklarına ilişkin terkin davalarında basit yargılama usulü uygulanır. Tahsisi iptal edilen ve irtifak hakları terkin edilen veya tahsis süreleri sona eren taşınmazlar üzerinde bulunan yapı, tesis ve müştemilatlar bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

..."

18. Tahsis Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmelikte geçen;

...

g) Kesin tahsis: Ön izin koşullarını yerine getiren girişimciler adına, kamu taşınmazı üzerinde bağımsız ve sürekli nitelikli üst hakları da dahil olmak üzere irtifak hakkı tesisi veya kiralama ya da kullanma izni verilmesi suretiyle kullanma hakkı verilmesini,

...

ifade eder."

19. Tahsis Yönetmeliği'nin -bireysel başvuru tarihi itibarıyla- "Kesin tahsis" başlıklı 17. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Ön izin yükümlülüklerini yerine getirerek turizm yatırımı belgesi veya ana turizm yatırımı belgesi alan girişimci adına Arazi Tahsis Komisyon kararı ile kesin tahsis yapılır.

...

(5) Girişimcilere, Arazi Tahsis Komisyon kararı ile kırk dokuz yıla kadar; ana yatırımcılara ise Cumhurbaşkanı kararı ile yetmiş beş yıla kadar tahsis yapılabilir. Ancak, konaklama tesisi ile günübirlik tesisin birlikte tahsis edilmesi hali hariç olmak üzere; günübirlik tesis, kür merkezi, kamping, lüks çadır tesisi ve konaklama amaçlı mesire yeri veya orman parkı yapılmak amacıyla yapılacak tahsislerde tahsis süresi yirmi yılı geçemez ve bu tahsisler kiralama şeklinde yapılır. Tahsis süresi, kesin tahsis yazısının tebliği tarihinden başlar. Bakanlıkça tahsis edilen taşınmazların üzerinde yapılan tesisteki konaklama ünitelerinin yatırımcı veya işletmecileri tarafından üçüncü kişilere kullandırılmasına yönelik yapılan sözleşmelerin süresi bir yılı geçemez. Bakanlıkça konaklama amaçlı olarak yapılan tahsislerin türünün lüks çadır tesisine dönüştürülmesinin uygun görülmesi halinde, bu tahsisler mevcut tahsis süresi ve şekliyle devam eder. Bu durumda tahsisli taşınmaz üzerindeki yapıların yıkılmasının gerekmesi halinde yıkılacak yapılara ilişkin ilgili İdarece belirlenecek yapı bedeli yatırımcı tarafından ödenir.

(6) Kesin tahsis yazısının tebliğinden itibaren yatırımın tamamlanarak Turizm İşletmesi Belgesi alınması için üç yıla kadar süre verilir. Bu süre günübirlik tesis ile kamping, lüks çadır tesisi ve konaklamalı orman parkı tahsislerinde iki yıl olarak uygulanır.

(7) (Değişik:RG-30/12/2016-29934) Mücbir veya kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir idari ve hukuki uyuşmazlıklardan doğan sebeplerle yatırıma başlanılamaması veya yatırımın gerçekleştirilememesi durumunda kesin tahsis süresi, dondurma sebepleri ve bu sebeplerin ortaya çıktığı tarihler dikkate alınarak sorun çözümleninceye kadar Arazi Tahsis Komisyonu kararı ile dondurulur. Kesin tahsis süresinin dondurulduğu tarih ile bu sürenin yeniden başlatılacağı tarih arasında geçen süre tahsis süresine eklenir ve bu süre için kullanım bedeli ödenmez. Tahsis süresinin dondurulduğuna ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde yatırımcıdan; kesin tahsis süresinin başlatılacağı tarih itibarıyla (Değişik ibare:RG-24/7/2020-31195) cari yıl birim maliyetleri üzerinden hesaplanacak yeni bedelin o yılki kullanım bedeli sayılmak üzere ödeneceğinin kabul ve taahhüt edildiğine ilişkin noter onaylı taahhütnamenin veya noter onaylı şirket yönetim kurulu kararının Bakanlığa iletilmesi istenir. Tahsis süresinin açıldığı tarih itibarıyla yatırımcıdan sürenin açıldığı tarihteki toplam yatırım maliyeti esas alınarak (Değişik ibare:RG-25/9/2018-30546) teminatının güncellenmesi istenir.

(8) Ancak, kendi kusuru dışında, mücbir veya kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir hukuki ve idari uyuşmazlıklardan doğan sebeplerle süresi içerisinde yükümlülüklerini tamamlayamadıklarını belgeleyen yatırımcının talebi durumunda, kesin tahsisi iptal edilir ve teminatı iade edilir. Bu durumda kesin tahsisin iptal edildiği tarihe kadar olan kullanım bedelleri tahsil edilir.

...

(10) Üçüncü şahısların tahsis sözleşmesi ve koşullarından doğacak yükümlülükleri yerine getirmesinden ana yatırımcı Bakanlığa karşı, üçüncü şahıslar da aynı yükümlülüklerin yerine getirilmesinden ana yatırımcıya ve Bakanlığa karşı sorumludur. Bu sorumluluklar kesin tahsis sözleşmeleri ile belirlenir.

(11) Ana yatırımcıdan, tahsis edilecek alanda gerçekleştirilecek sosyal ve teknik altyapının yapımına ilişkin olarak ilgili kurumlardan temin edilecek birim fiyatlara göre hesaplanan toplam yatırım tutarında olan ve Arazi Tahsis Komisyonunca da uygun görülen teminat alınır. Bu teminat sosyal ve teknik altyapıların tamamlanması ve ilgili kurumlardan kullanılabilir belgesi alınmasından sonra iade edilir.

(12) Alt yatırımcılar tarafından yapılacak tesisler için bu maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen teminatın alt yatırıma düşen miktarının Bakanlığa verilmesi halinde, ana yatırımcıdan bu tesise ilişkin alınmış teminat iade edilir.

(13) Kesin tahsis yükümlülüklerini yerine getirmeyen yatırımcının tahsisi Bakanlıkça re’sen iptal edilir ve teminatı Hazineye irat kaydedilir. Bu durumda arazi üzerindeki her tür yapı ve tesisler bedelsiz olarak Hazineye intikal eder. Yatırımcı, bunlar için herhangi bir hak ve bedel talep edemez.

(14) Ana yatırımcı adına verilen kesin tahsisin iptali ve teminatın Hazineye irat kaydedilmesine ilişkin Arazi Tahsis Komisyon kararı, (Değişik ibare:RG-25/9/2018-30546) Cumhurbaşkanı onayı ile yürürlük kazanır.

(15) Ana yatırımcının tahsisi iptal edildiğinde, alt yatırımcının hakları korunur. Bir başka ana yatırımcının bulunamaması halinde Bakanlık imar parselleri bazında alt yatırımcıların tahsisini devam ettirir.

(16) Bu durumda boşalacak olan kamu arazisinin tahsisi için Yönetmeliğin 9 uncu maddesi uygulanır.

..."

20. Tahsis Yönetmeliği'nin -bireysel başvuru tarihi itibarıyla- "Denetim" başlıklı 23. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Yönetmelik hükümlerine dayanılarak kiraya verilen veya irtifak hakkı tesis edilen ya da kullanma izni verilen yerlerin denetimi, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ilgili mevzuattan doğan yetkileri saklı kalmak kaydıyla Bakanlık tarafından yapılır.

(2) Turizm Yatırımı Belgesi, Kısmi Turizm İşletmesi Belgesi veya Turizm İşletmesi Belgesinin iptal edilmesi halinde, yatırım aşamasında olan tahsislerde yatırım süresini aşmamak kaydıyla, belge sahibine yeniden belge alabilmesi için bir yıl süre verilir. Bir yıllık süre iptal kararının belge sahibine tebliği tarihinden itibaren başlar. Bu süre içerisinde belge alınmaz ise tahsis iptal edilir ve bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesi hükümleri uygulanır."

21. Tahsis Yönetmeliği'nin "Tahsisin iptali ve sözleşmenin feshi" başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"(1) Tahsis koşullarına, irtifak hakkı, kiralama veya kullanma izni sözleşmelerine aykırı davrananların kesin tahsisleri ve sözleşmeleri iptal edilir. Bu durumda yatırımcıların tüm hakları sona erer, taşınmazlar üzerinde bulunan yapı ve tesisler müştemilatları ile birlikte bedelsiz olarak Hazineye intikal eder ve teminatları nakde çevrilerek Hazineye irat kaydedilir. Yatırımcılar bunlar için herhangi bir hak, bedel veya tazminat talebinde bulunamaz. Yatırımcılar tarafından taşınmaza veya üzerinde bulunan yapı, tesis ve müştemilatlara zarar verilmiş ise, bunun bedeli de ayrıca alınır.

(2) (Ek:RG-30/12/2016-29934) Mücbir veya kamudan kaynaklanan ve Bakanlıkça kabul edilebilir idari ve hukuki uyuşmazlıklardan doğan sebepler dışında yatırımcının yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle tahsisin iptal edilmesi halinde, yatırımcıdan cari yıl kullanım bedelinin yüzde yirmi beşi kadar tazminat alınır.

(3) (Ek:RG-30/12/2016-29934) Tahsisleri ve bu tahsislere dayanılarak yapılan irtifak hakkı, kullanma izni ve kiralama işlemleri iptal edilen taşınmazların turizm belgeleri de iptal edilir."

22. Yönetmelik'in "Kampingler, konaklama amaçlı mesire yerleri ve konaklamalı orman parkları" başlıklı 36. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kampingler; deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkânlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesislerdir. Kampinglerde aşağıdaki nitelikler aranır:

...

b) Kampinglerde; kampçı ünitesi başına hesaplanacak alan seksen metrekaredir. Kampçı ünitesi; çadır, çadır-araba, karavan, motokaravan veya bungalovdan oluşabilir. Bungalovlar dahil her ünite iki kişiliktir. Bungalov ünite sayısı, toplam kampçı ünitesi sayısının yüzde yirmisini aşamaz ve bu ünitelerde mutfak düzenlemesi yapılamaz. Bungalov ünitelerinin her birinin toplam alanı yirmi metrekareyi geçemez. (Ek cümle:RG-10/12/2022-32039-CK-6511/1 md.) Kamu eliyle işletilen kampinglerde ise bungalov ünitelerinde toplam alan şartı aranmaz, bu tesislerin işletme hakkı devredilemez veya kiralanamaz.

c) Girişte otopark, resepsiyon, emanet ve telefon hizmeti verilen düzenlemeler yapılır.

ç) Müşterek kullanım tesisleri ile konaklamaya ayrılan alanın zemini kullanım amacına uygun biçimde düzenlenir. Bu tesislerde;

1) Her on kampçı ünitesi için en az bir kadın ve bir erkek tuvaleti, duş ve lavabo ile lavaboların yanında priz,

2) Her on kampçı ünitesi için en az bir adet çamaşır yıkama makinesi ve ütüleme yeri,

3) Her beş kampçı ünitesi için birer adet yemek hazırlama, pişirme, bulaşık yıkama mahalli ile kilitli soğutucu dolaplar bulunan üstü kapalı bir mahal,

bulunur.

..."

B. Uluslararası Hukuk

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) her ne kadar Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinde açık olarak usule ilişkin güvencelerden söz edilmese de bu maddenin keyfî müdahalelerden korunmak amacıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin kanun dışı, keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsadığını belirtmektedir. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (AGOSI/Birleşik Krallık, B. No: 9118/80, 24/10/1986, § 55; Jokela/Finlandiya, B. No: 28856/95, 21/5/2002, § 45).

25. AİHM'e göre ayrıca usule ilişkin güvencelerin özel kişiler arasında ihtilaf oluşturan mülkiyet hakkı ile ilgili meseleler yanında taraflardan birinin devlet olması durumunda bu ilke daha kuvvetli uygulanma alanı bulur (Plechanow/Polonya, B. No: 22279/04, 7/7/2009, § 100). Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasına dair usule ilişkin güvenceler kapsamında mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli bir gerekçeye sahip olması gerektiğine değinilmiştir. AİHM'e göre bu zorunluluk davacının her iddiasına ayrıntılı cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte en azından mülk sahibinin esasa ilişkin temel iddia ve itirazlarının yargılama makamlarınca yapılacak dikkatli ve özenli bir inceleme sonucunda karşılanması gerektiği vurgulanmıştır (Gereksar ve diğerleri/Türkiye, B. No: 34764/05, 34786/05, 34800/05, 34811/05, 1/2/2011, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 3/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, İdarenin denetim sonucunda ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi konusunda 2634 sayılı Kanun'a göre süre vermesi gerektiği hâlde süre verilmediğini, kesin tahsisin iptal edilmesine gerekçe gösterilen bungalov sayısının artırıldığına yönelik iddianın çekişmeli olduğunu ve bu konuda Mahkemenin mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmadığını, İdarece tutulan tutanaklara üstün tanındığını belirterek adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Bakanlık görüşünde; Mahkemenin uyuşmazlığın çözümü için İdarece ve Kemer Belediye Başkanlığı tarafından yapılan denetimler sonucunda düzenlenen tutanak ve raporları hüküm vermeye elverişli bulduğunu, bu nedenle keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmayı usul ekonomisini de dikkate alarak uygun görmediğini ve başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunu açıklamıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı daha önce dile getirdiği iddiaları yinelemiştir.

B. Değerlendirme

29. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyeti kesin tahsisin iptal edilmesinden kaynaklı mülkiyet hakkının ihlal edildiğidir. Başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında dile getirdiği şikâyetlerinin mülkiyet hakkının usul güvenceleri bağlamında incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

32. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dahildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Mülkiyet hakkının özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsamı olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31).

33. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

34. Turizm tesisi kesin tahsis kararı sonrasında yaklaşık 28 yıl (kesin tahsisin yapıldığı 1991 yılından iptal edildiği 2019 yılına kadar) başvurucu Şirket tarafından işletilmiştir. Kesin tahsisin başvurucu Şirket için ekonomik bir değeri olduğu ve bu ekonomik değerin mülk kavramına dâhil olduğu açıktır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

35. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

36. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş, ikinci fıkrasında mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiş ve son fıkrasında ise devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

37. Başvurucu Şirket açısından kesin tahsisin iptal edilmesinin Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmek gerekir. Olayda denetimler sonucunda kesin tahsisin iptalinin kamu makamlarının kontrol ve düzenleme yetkisi kapsamında olduğu açıktır. Bu sebeple başvurunun mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrole ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

39. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

i. Kanunilik

40. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kanun hükümlerinin bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

41. Kesin tahsis 2634 sayılı Kanun'a ve bu kanuna dayanılarak yürürlüğe giren Yönetmelik hükümlerine göre iptal edilmiştir. Bu kapsamda müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

42. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân verdiğinden, bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (benzer yöndeki karar için bkz. Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; Yunis Ağlar [1. B.], B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

43. Kesin tahsis İdarece iptal edilmiştir. İdarenin iptal gerekçesinin tesisin onaylı projesine aykırı şekilde ve izin alınmaksızın ilaveler yapılmak suretiyle tesis kapasitesinde artış yapılmış olmasına dayandığı anlaşılmaktadır (bkz. § 10). Turizm hizmeti ile bu hizmetin gereği olarak turizm işletmelerinin düzenlenmesi, denetlenmesi ve turizm sektörünü geliştirecek bir yapı ve işleyişe kavuşturacak tertip ve tedbirlerin alınması amacı gözönüne alındığında gerçekleşen müdahalede kamu yararının bulunduğu kabul edilmelidir.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

44. Son olarak kamu makamlarınca başvurucu Şirketin mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaçla bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araç arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

45. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

46. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

47. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa

Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

48. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Başvurucu Şirket; tesisin onaylı projesinde yer alan kapasitede bungalov bulunduğunu, İdarenin aksi yöndeki tespiti karşısında bu hususta ki çelişkinin keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılarak çözümlenmesi gerektiğini, Kemer Sulh Hukuk Mahkemesinin bilirkişi raporunda bungalov sayısında artış yapılmadığının tespit edildiğini, denetim sonucunda ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi için 2634 sayılı Kanun'a göre süre verilmesi gerektiği hâlde verilmediğini belirtmiştir. Mahkeme davanın reddine karar vermiş, temyiz istemi de Dairece reddedilmiştir.

50. Kural olarak bir davada bilirkişi incelemesi yapılmasının gerekip gerekmediğini belirlemek mahkemelerin takdir yetkisi kapsamındadır (bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 68). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi taraflarca ileri sürülen ve uyuşmazlığın sonucuna etkili olabilecek nitelikteki iddia ve delillerin mahkemelerce makul ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirilip değerlendirilmediğinin incelenmesini de kapsar. Özellikle ispat yükünün dağılımı ve silahların eşitliği ilkesi bakımından taraflardan birinin diğerine göre açık biçimde dezavantajlı bir konuma sürüklenip sürüklenmediğinin araştırılması gerekir. Olayda uyuşmazlığın temelini projeye aykırı şekilde bungalov sayısının artırılıp artırılmadığı hususu oluşturmaktadır. Bu hususun maddi vakıa düzeyinde açıklığa kavuşturulabilmesi için başvurucu tarafından mahallinde keşif yapılması ve bilirkişi incelemesi gerçekleştirilmesi açıkça talep edilmiştir. Ancak Mahkemenin bu talep hakkında herhangi bir değerlendirme yapmadığı, talebin neden karşılanmadığını ortaya koyan bir gerekçeye de kararında yer vermediği anlaşılmaktadır. Oysa idari yargıda geçerli olan resen araştırma ilkesi gereği mahkemenin maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için gerekli inceleme ve araştırmaları kendiliğinden yapması beklenir. Uyuşmazlığın çözümünde belirleyici nitelikteki bir maddi olgunun tespiti bakımından keşif ve bilirkişi incelemesine ilişkin talebin gerekçesiz biçimde karşılanmaması, maddi olayın yeterli açıklıkta ortaya konulmasını engellemiştir. Başvurucu ayrıca temyiz aşamasında, söz konusu maddi olgunun tespiti amacıyla Kemer Sulh Hukuk Mahkemesi aracılığıyla yaptırmış olduğu delil tespiti kapsamında düzenlenen bilirkişi raporunu Daireye sunmuştur. Dairenin de bu raporun uyuşmazlığın esasına etkisi yönünden herhangi bir değerlendirme yapmadığı görülmüştür.

51. Öte yandan idari işlemler ve kamu görevlilerince düzenlenen tutanaklar kural olarak hukuka ve gerçeğe uygunluk karinesinden yararlanmakla birlikte, idari işlemin dayandığı maddi tespitlerin dava konusu edildiği bir yargılamada hâkimin bu karineyi mutlak biçimde uygulaması davanın anlamını ortadan kaldıracaktır. Başvuruda yargı mercilerinin, İdarenin düzenlediği denetim tutanaklarında yer alan tespitleri esas alarak sonuca ulaştığı, buna karşılık başvurucu tarafından ileri sürülen ve maddi vakıanın tespitine doğrudan katkı sağlayabilecek nitelikteki delillerin tartışılmadığı anlaşılmaktadır. Özellikle Mahkemenin keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına yönelik talebi karşılamaması ve bu yönde gerekli araştırma adımlarını atmaması yargılamanın başvurucu aleyhine dengesiz bir zeminde yürütülmesine yol açmıştır. Daire tarafından da temyiz aşamasında sunulan delil tespiti raporunun değerlendirilmemesi başvurucunun ileri sürdüğü maddi olguların yargısal denetime tabi tutulmadan reddedilmesi sonucunu doğurmuş ve başvurucuyu kamu otoritesi karşısında dezavantajlı bir konuma sürüklemiştir.

52. Dolayısıyla mülkiyet hakkının korunmasına yönelik usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmediği sonucuna varılmıştır. Bu hâliyle mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından esasa etkili iddialar yönünden yargı mercilerince yapılan değerlendirmenin yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

54. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

55. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

56. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulü ya da reddi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 3. İdare Mahkemesine (E.2020/141, K.2020/345) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvuru; turizm işletme belgesinde üç yataklı 76 bungalov olarak belirlenen bir tesisin kapasitesinin, belgeye aykırı şekilde artırıldığı yönündeki idari tespitler üzerine tesis edilen işlemler bağlamında, mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Mahkeme çoğunluğu; derece mahkemelerince keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmamasını ve temyiz aşamasında sunulan bilirkişi raporunun değerlendirilmemesini ihlal nedeni saymıştır. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu sonuca katılmıyorum.

2. Kültür ve Turizm Bakanlığınca söz konusu tesis hakkında farklı tarihlerde birden fazla denetim gerçekleştirilmiştir. 15/7/2017 tarihli denetimde; tesisin yatak kapasitesinin işletme belgesini aştığı, mevcut ünitelerde kapı açılması suretiyle oluşturulan ilave alanlar nedeniyle bungalov sayısının 85'e, toplam yatak kapasitesinin ise 1327'ye ulaştığı tespit edilmiştir. Başvurucu aykırılıkların giderildiğini ileri sürse de 11/10/2017 tarihli denetimde aynı aykırılıkların sürdüğü belirlenmiştir.

3. 3/8/2019 tarihli denetimde kapasite artışının devam ettiği, bazı bungalovların bölünerek oda hâline getirildiği, bungalov sayısının 101'e çıkarıldığı ve iki ayrı yapıda ilave müşteri odaları oluşturulduğu saptanmıştır. Ayrıca Kemer Belediye Başkanlığınca yapılan incelemede, tesisin onaylı ruhsat ve eki mimari projeye aykırı yapılaşmalar içerdiği belirlenerek Yapı Tatil Zaptı düzenlenmiştir.

4. Dosya kapsamından anlaşıldığı üzere, taraflar arasındaki uyuşmazlığın belirleyici yönü 76 bungalov dışında haricen yeni yapılar inşa edilip edilmediği değildir. İdari makamların tespitleri esas itibarıyla mevcut yapıların bölünmesi veya kapı açılması suretiyle kapasitenin artırıldığı yönündedir. Dolayısıyla uyuşmazlığın çözümü; yeni bungalov yapılıp yapılmadığına değil, tesisin onaylı proje ve işletme belgesine aykırı kullanılıp kullanılmadığına bağlıdır.

5. Başvurucunun temyiz aşamasında sunduğu 15/9/2020 tarihli bilirkişi raporunda, yalnızca

mevcut 76 bungalov dışında haricen yapılmış yeni bir yapı bulunmadığı belirtilmiştir. Buna karşılık raporda; mevcut bungalovların bölünmesi veya kullanım biçiminin değiştirilmesi suretiyle kapasite artışı yapılıp yapılmadığına dair bir değerlendirme yer almamaktadır. Bu nedenle söz konusu raporun, uyuşmazlığın esasını aydınlatabilecek nitelikte olduğu söylenemez.

6. Buna karşılık idari denetim raporları ile belediyece tanzim edilen Yapı Tatil Zaptı birlikte değerlendirildiğinde, tesisin onaylı proje ve işletme belgesine aykırı kullanıldığına dair yeterli veri bulunmaktadır. Kamu görevlilerince düzenlenen denetim raporlarının hukuka uygunluk ve doğruluk karinesinden yararlanması, idare hukukunun yerleşik ilkelerindendir. Kaldı ki, denetimler sonucunda verilen para cezaları ve encümen kararlarıyla söz konusu yerin ruhsata bağlanma imkanının bulunmadığı ve yıkılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

7. Derece mahkemeleri, mevcut bilgi ve belgeleri değerlendirerek davanın reddine karar vermiştir. Bu değerlendirmede açık bir keyfîlik veya bariz takdir hatası bulunmamaktadır.

8. Mahkeme çoğunluğunun aksine, bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin görevi derece mahkemelerinin delil değerlendirmesinin yerindeliğini denetlemek değildir. Mahkemenin yetkisi, yargılamada anayasal bir ihlal olup olmadığını incelemekle sınırlıdır.

9. Çoğunluğun benimsediği yaklaşım, bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmamaktadır. Bireysel başvuru yolu, maddi vakıaların ve delillerin yeniden incelendiği bir kanun yolu (temyiz makamı) değildir.

10. Öte yandan başvurucunun hakkı, kamu taşınmazı üzerindeki tahsise dayalı bir kullanım hakkıdır. Bu tür tahsislerin devamı, yatırımcının tahsis koşullarına uygun davranmasına bağlıdır. Kurallara aykırı kullanım hâlinde idarenin tahsisi sona erdirme yetkisi bulunmaktadır.

11. Bu yetkinin kullanılması, kamu kaynaklarının etkin yönetimi bakımından idareye tanınan takdir yetkisinin doğal sonucudur. Derece mahkemelerinin bu tespitleri esas alarak sonuca ulaşması anayasal bakımdan sorun oluşturmamaktadır.

12. Yargılamanın bütününe bakıldığında; başvurucunun savunma imkânına sahip olduğu, kararların yeterli verilere dayandığı ve süreçte bir keyfîlik bulunmadığı görülmektedir.

13. Bu nedenle, uyuşmazlığın esasını aydınlatmaya yetmeyen bir bilirkişi raporunun ayrıca değerlendirilmemiş olması gerekçesiyle ihlal kararı verilmesi isabetli değildir.

14. Açıklanan nedenlerle, Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU VE TERZİBAŞIOĞLU PETROL TURİZM VE TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/5784 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5784

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU VE TERZİBAŞIOĞLU PETROL TURİZM VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5784)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : 1. Orhan Seyfi TERZİBAŞIOĞLU 2. Terzibaşıoğlu Petrol Turizm ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Halil Volkan ARIKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararı nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu Orhan Seyfi Terzibaşıoğlu, diğer başvurucu Terzibaşıoğlu Petrol Turizm ve Tic. Ltd. Şti.nin (Şirket) yetkilisidir. Söz konusu Şirkete Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 13/3/1986 tarihinde 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesine göre akaryakıt istasyonu ve ikinci sınıf lokanta olarak kullanmak üzere Muğla'nın Sarayyanı Mahallesi'nde 12.000 m^2lik orman alanı üzerinde 49 yıllığına intifa hakkı verilmiştir. Şirketin izin sahasını kullanım şartları 1986 tarihli taahhüt senedinde belirtilmiştir.

3. Söz konusu orman alanında izin amacı dışında orman tahdit sınırları içinde olacak şekilde sıralı ve düzenli fidan dikimi yapıldığı ve konteyner bulundurulduğu 11/7/2016 tarihinde Orman Genel Müdürlüğü (İdare) müfettişleri tarafından tespit edilerek bunların kaldırılması için bildirimde bulunulmasına rağmen kaldırılmadığı gerekçesiyle Şirket yetkilisi başvurucu hakkında Muğla Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) 20/11/2019 tarihinde iddianame düzenlenerek orman alanlarının işgali, ormandan faydalanma ve orman içinde yerleşilmesi suçundan Muğla 2. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) kamu davası açılmıştır.

4. Başvurucu; yargılama sırasında alınan savunmasında ağaçların yeşillendirme amacıyla dikildiğini, ağaçlardan herhangi bir menfaat temin edilmediğini, ağaçların dikildiği sırada milletvekili olması nedeniyle taşınmazda bir faaliyette bulunmadığını, o tarihte yetkili olmadığını, palmiyelerin vefat eden ve Şirketin ortağı olan ablası M.T. tarafından 2003 yılında dikildiğini, görevinin sona erdiği 2007 yılından itibaren palmiyelerin budamasını, sulamasını ve çapalamasını kendisinin yaptığını ifade etmiştir.

5. Mahkemece keşif yapılarak alınan bilirkişi raporunda taahhüt senedi karşılığında 13/3/1986 tarihinde verilen "olur" ile Muğla-Köyceğiz kara yolunun 40+600 km'de tapuda Hazine adına orman olarak kayıtlı taşınmaz üzerinde 41 yatak kapasiteli ikinci sınıf otel, 120 kişilik ikinci sınıf lokanta, yıkama yağlama, benzin dolum istasyonu, akaryakıt pompası yapılması konusunda 49 yıllığına kullanım izni verildiği, vaziyet planında turizm tesis alanı olarak gösterilen lokanta binasının bulunduğu alanın doğusu ve batısında sıralı hâlde 15-20 yaş arasında 865 adet palmiye ve feliks ağaçlarının dikilmiş olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca Orman Genel Müdürlüğünün 1995 yılında Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanlığı makamına yazdığı yazıda izin sahasının doğusunda akaryakıt istasyonu yapılarak hizmete alındığı, batı kısmının doğal hâliyle korunması, park ve gezinti alanı olarak kullanılması gerektiği bildirilmesine rağmen keşif günü itibarıyla doğal hâliyle korunması gereken yerde boylu fidan yetiştiriciliği yapıldığı, palmiye feliks fidanlarının yerinde boylandırılarak ticari amaç için yetiştirildiği ve söz konusu alanın bu kısımlarının 6831 sayılı Kanun'un 17. maddesine göre verilen iznin amacı dışında kullanıldığı tespit edilmiştir.

6. Mahkemece yapılan yargılama sonunda 15/10/2020 tarihinde başvurucunun 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere intifa hakkı sahasında izne bağlı işleri izinsiz yaptığı gerekçesiyle 6831 sayılı Kanun uyarınca cezalandırılmasına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle denetime tabi tutulmasına karar verilmiştir. Mahkeme, aynı kararda izin alanında bulunan 865 adet palmiye ve feliks ağacının 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesinin üçüncü fıkrasının yollamasıyla 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca müsadere edilmesine hükmetmiştir.

7. Mahkeme gerekçesinde alınan bilirkişi raporunda intifa hakkı tanınan orman alanında izin kapsamında yer almayan fidan yetiştiriciliği yapıldığının tespit edildiği, ticari amaçla yapılan fidan yetiştiriciliği nedeniyle orman alanının işgali ve faydalanma suçunun oluştuğu belirtilmiştir. Mahkemece otel, lokanta ve benzinlik yapılması konusunda 49 yıllığına kullanım izni verildiği ve iznin tapuya intifa hakkı olarak işlendiği, Sarayyanı mevkiinde bulunan bu alanın orman tahdit sınırları içinde yer aldığı ifade edilmiştir. Mahkeme tarafından 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 818. maddesinde orman üzerinde intifa hakkına sahip olan kimsenin, ondan özel kanun hükümlerine uygun bir işletme planı çerçevesinde yararlanabileceğinin düzenlendiği, başvurucunun vaziyet

planında ve taahhütnamede yer almadığı hâlde söz konusu alana tesis niteliğinde konteyner koyduğu ve palmiye ile feliks ağaçları dikip bunların bakımını yaptığı açıklanmıştır. Ayrıca İdarenin yapılan kontrolde konteynerin kaldırıldığının tespit edildiği, mahallinde yapılan keşifte sıralı hâlde 15-20 yaş arasında 865 adet palmiye ve feliks ağacının dikilmiş olduğunun belirlendiği, yetiştirildiği görülen palmiye ve feliks ağaçlarının çevrede doğal olarak yetişen bitkilerden olmadığı ve ticari amaçla alınıp satılmaya müsait niteliklerinin bulunduğu, 6831 sayılı Kanun'un 93. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere başvurucunun intifa hakkı sahasında izne bağlı işleri izinsiz yaptığı, orman alanında oluşmuş bir zarar tespiti bulunmadığı değerlendirilmiştir.

8. Başvurucu 28/10/2020 tarihinde HAGB kararına itirazda bulunmuştur. Başvurucu; itirazında suçun unsurlarının oluşmadığını, müsadereye konu edilen ağaçların 20 yıl önce dikildiğini, fidanların ticari amaçla dikildiğinin bilirkişi raporunda nasıl tespit edildiğinin belli olmadığını, bu konuda bir tespit yapılabilmesi için ticari defterlerin incelenmesi gerektiğini, 2011-2015 yılları arasında İdarece yapılan kontroller sonucu tutulan tutanakta bu durumdan söz edilmediğini, anılan ağaçların dikimine yönelik bir yanlışlığın bu kontrollerde belirtilmesi gerektiğini, suç işleme kastının bulunmadığını, ağaçların müsadere edilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

9. Muğla 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 30/12/2020 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; HAGB kararının koşullarının oluştuğu, Mahkemece verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Orhan Seyfi Terzibaşıoğlu Yönünden

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; yargılamada açık usulsüzlükler ve haksızlıklar olduğunu, ticari defterlerin incelenmesi talebinin gerekçesiz olarak reddedildiğini, bilirkişilerin dinlenmediğini, delillerin gerekçeli kararda tartışılmadığını, savcı mütalaasının tutanağa geçirilmediğini, intifa hakkı sahibi olarak boş alanı yeşillendirmenin suç olmadığını, aynı eylemler nedeniyle verilmiş Yargıtay kararlarında orman işgal ve faydalanma suçunun oluşmadığının belirtildiğini, bu nedenlerle savunma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, gerekçeli karar hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından HAGB koşullarının oluştuğu hususuna dayandırılmıştır.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar

ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculaların ifade özgürlükleriyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

15. Anayasa Mahkemesi, Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varılmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığı belirtilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

16. Ayrıca itiraz merciileri genel olarak dosya üzerinden yeknesak şekilde ve sadece şekli şartlar yönünden inceleme yapmak suretiyle karar vermiş, bahse konu kararlar ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığına ve bu sebeple de itirazın reddedildiğine ilişkin bir cümleden ibaret gerekçelerden oluşmuştur. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz merciilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

17. Nitekim Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

18. Akabinde Anayasa Mahkemesi; HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkranın ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince

iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

19. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; 20 yıl önce dikilmiş ağaçların suç unsuru gibi gösterildiğini, sınırsız yetkiyi kapsayan intifa hakkına müdahale eder nitelikte ve orantısız olarak müsadere kararının verilmesinin hatalı olduğunu, itirazlarının hem maddi olay hem de hukuki yönden değerlendirilmesi gerekirken itiraz merci tarafından matbu ifadelerle reddedildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11/7/2014 tarihli ve E.2014/6-66, K.2014/365 sayılı kararının ilgili kısımlarına atıf yapılarak açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olması nedeniyle hükmün henüz hukuken varlık kazanmaması ve beş yıllık denetim süresi gözönünde bulundurulduğunda hak kayıplarına neden olunmasının önüne geçilebilmesi amacıyla HAGB kararı verilen durumlarda -5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyalar hariç olmak üzere- müsadereye konu eşyanın denetim süresi içinde ve gerektiğinde belirlenecek şartlar dâhilinde yediemin sıfatıyla sanığa teslimine karar verilip verilemeyeceği hususunun ayrıca mahkemelerce değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Süleyman Başmeydan, § 59).

24. Kararda; kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği ancak yapılan düzenlemenin ve uygulamanın Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklere uygun olması ve bu çerçevede yeterli usul güvencelerini içermesinin zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda kanun koyucu her hâlde temyiz imkânı tanımak durumunda değilse de böyle bir imkânın tanınmış olması hâlinde askıya alınması, diğer bir deyişle müsaderenin hukuka uygun olup olmadığı hususunun kesinleşmesinin geriye bırakılması belirli güvenceleri içermediği takdirde müdahaleyi ölçüsüz kılacağı, Anayasa Mahkemesi müdahalenin mülk sahibine aşırı bir külfete yol açmaması için mülkün kullanımının geçici olarak da olsa sahibine bırakılması veya bunun mümkün olmadığı durumlarda tazminat ödenmesi gibi mülk sahibinin zararını giderici yolların mevcut olup olmadığını tespit etmek durumunda

olduğuna, nitekim benzeri mahiyette elkoyma ve müsadere tedbirleri yönünden 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda el konulan eşyanın bazı durumlarda iadesi veya tasfiyesi ile tasfiye hâlinde mülk sahiplerinin haklarının tazmini yönünden etraflı düzenlemelerin mevcut olduğuna vurgu yapılmıştır (Süleyman Başmeydan, § 62).

25. Kararda ayrıca mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Süleyman Başmeydan, § 63).

26. 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (4) numaralı fıkrasında belirtilen üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyalar hakkında HAGB kararı ile bağ kurulmadan müsadere kararı verilebilmesi mümkün olabilir. Bu bilgiler ışığında somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Şirket Yönünden

28. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

29. Olayda başvurucu Şirketin ihlal iddialarına konu ceza yargılamasına taraf olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucu Şirketin ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü işlemden kişisel olarak etkilenmediği ve mağdur sıfatının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu gerçek kişi; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Anayasa Mahkemesi müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

33. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

34. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

35. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) ve (12) numaralı fıkraları değiştirilmiştir. Maddenin (5) numaralı fıkrasında HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan anılan maddenin (12) numaralı fıkrasında aynı Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

36. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) ve (12) numaralı fıkraları değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda; kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğünü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin (12) numaralı fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiğini, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğini vurgulamıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 58).

37. Bununla birlikte anılan kararda, önceki iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenmenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, §§ 59, 60).

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal

kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu şirket yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Orhan Seyfi Terzibaşıoğlu yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Orhan Seyfi Terzibaşıoğlu yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Muğla 2. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2019/400, K.2020/280) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucu gerçek kişinin tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucu gerçek kişiye ÖDENMESİNE, başvurucu şirketin yaptığı yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucu gerçek kişinin Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN UYAR

B. No: 2021/55928 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55928

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN UYAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55928)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : İhsan UYAR

Vekili : Av. Müşteba AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza yapılan el atmanın önlenmesi için açılan davanın reddine karar verilmesi ve üzerinde bırakılan yargılama giderleri nedeniyle mülkiyet hakkının, kanun yolu kapalı olarak karar verilmesi nedeniyle de hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesi Hacıbektaş Mahallesi'nde üzerinde iki katlı kargir ev bulunan taşınmazda yarı oranında hisseli maliktir.

3. Başvurucu; aynı yerde bulunan komşu taşınmaz maliklerince kendi taşınmazına tecavüzde bulunulduğu iddiasıyla Ankara 10. Noterliğinin 6/10/2020 tarihli ihtarnamesini göndermiş ve tecavüzün sonlandırılmasını istemiş, aksi hâlde müdahalenin meni davası açacağını ihtar etmiştir.

4. Başvurucu, ihtara uyulmadığını belirterek 3/11/2020 tarihinde Yeşilhisar Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) komşu parsel malikleri aleyhine dava açmıştır. Değerini 2.000 TL olarak gösterdiği bu davada 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesi uyarınca el atmanın önlenmesini, tecavüzlü garaj ve

kömürlük girintilerinin, ağaçların, yapılan duvarın, merdivenin, giriş kapısının ve meskenine 1-2 metreye kadar döşenen kilit taşlarının kaldırılmasını, yıkılmasını ve duvarın bu şekilde yeniden yapılmasını talep etmiştir.

5. Davalılardan B.E. sunduğu cevap dilekçesinde; davadan evvel ağaçların kesildiğini, garaj ve kömürlük duvarının yıkım çalışmalarına başlandığını, kilitli parkelerin söküm işleminin tamamlandığını, ayrıca anılan yerin evveliyatında kooperatif olduğunu ve paylaşıldığını, kendisine düşen kısım için belediyeye başvurup sınırların başvurucunun babası huzurunda gösterilmesi sonrasında ağaçların dikildiğini ifade etmiştir. 1995 yılından sonra kendi taşınmazının sınırları içine garaj ve kömürlük yaptığını, hatta yaptığı merdiveni her iki tarafın kullandığını, başvurucunun 2020 yılında yaptırdığı ölçümde bir miktar taşma tespiti üzerine dava açıldığını, sorunun eski ve yeni kadastro tekniğinden kaynaklandığını ve bütün parsellerde bir miktar kayma tespit edildiğini ileri sürmüştür. Davalı B.E. sonuç olarak davanın konusuz kaldığını belirterek reddine karar verilmesini talep etmiştir. Diğer davalılar da davanın reddini talep etmiş; ayrıca olayın kendileriyle ilgili olmadığını, hisseleri bulunması nedeniyle dava edildiklerini iddia etmiştir.

6. Asliye Hukuk Mahkemesince yapılan ön inceleme duruşmasında başvurucu vekili; davalı B.E.nin başvurucuya 10/12/2020 ve 30/12/2020 tarihlerinde ve kendisine de 30/12/2020 tarihinde mesaj gönderdiğini, bu mesajlarda haksız müdahalenin devam ettiğini ve saçakları kestiremediğini ifade ettiğini beyan etmiştir. Davalı B.E. ise yanlış yapılan ölçüm neticesinde bu müdahalenin olduğunu, mesajları kabul ettiğini ve müdahaleyi sonlandırdığını ifade etmiştir.

7. Asliye Hukuk Mahkemesince istinabe yoluyla 26/5/2021 tarihinde dinlenen tanık A.E.; kooperatif tarafından sınırlar belirlenmediğinden kendisinin de komşuları olan tarafların bahçeyi ortak kullandığını, davalıların fidan diktiğini, kömürlük, merdiven ve kapı yaptığını ancak geçen yaz belirtilen ağaçların kesildiğini, kömürlüğün ve deponun yıkılarak eski hâle getirildiğini ifade etmiştir. 3/6/2021 tarihli keşif sırasında dinlenen tanık A.C.; 1989 yılında kooperatif başkanlığı yaptığını, davaya konu taşınmazların bulunduğu evlerin hizasındaki bölgede bir veya bir buçuk metre kayma meydana geldiğini, sebebinin belediye fen memurlarının yanlış ölçümlerinden mi yoksa kadastrodan mı olduğunu bilmediğini açıklamıştır. Ayrıca anlaşmazlık sonrasında davalının 2020 yılının Eylül, Ekim ya da Kasım ayında betonu kestirdiğini ancak merdiveni ne zaman yıktığını hatırlamadığını, garaja ve kömürlüğe ilişkin duvarları betonu yıktırdıktan sonra kendi tarafına aldığını, başvurucunun arazisinin de bir buçuk ya da iki metre yola kaydığını belirtmiştir. Keşif sırasında dinlenen tanık S.K. ise, başvurucunun taşınmazın diğer maliki olduğunu, davalıya ait garaj ve kömürlüğün ne zaman yapıldığını bilmediğini, davalının 1995 yılında ölçüp yaptırdım dediğini ancak tarihini hatırlamadığını, kömürlük ve garajın 2020 yılında davalı B.E. tarafından yıkıldığını, tam tarihini bilmediğini dile getirmiştir. Ayrıca merdiven için kendisinin ve başvurucunun kayınbabasının izin verdiğini, merdivenin de garaj ve kömürlükle birlikte yıkıldığını vurgulamıştır.

8. Keşif sırasında Asliye Hukuk Mahkemesince yapılan gözlemde dava konusu taşınmazın ortasında kuzey-güney yönünde bahçe duvarı ile çevrili olduğu, aynı zamanda duvar üzerinde çitin bulunduğu, çitin başvurucunun taşınmazına doğru devam ettiği belirtilmiştir. Bunun yanında başvurucunun taşınmazına sarkacak şekilde duvar saçağı bulunduğu, sarkan saçaklar yönünden müdahale bulunup bulunmadığının tespiti için fen bilirkişisine ölçüm ve yıkıldığı iddia olunan kömürlük ile garajın bulunduğu alan yönünden bilirkişiye fotoğraf çekimi yaptırıldığı ifade edilmiştir.

9. Keşif sonrası fen bilirkişisi tarafından düzenlenen 7/6/2021 tarihli bilirkişi raporunda davalı taşınmazın maliki tarafından başvurucu taşınmazı ile olan ortak sınırına yapılan bahçe duvarının ve kendi parseli içine yaptığı kömürlük ve garajın temel duvarlarında zeminde komşu parsele herhangi bir tecavüzünün bulunmadığı ifade edilmiştir. Bunun yanında raporda (A) harfi ile gösterilen garajın üstteki saçak kısmında 8,09 metre uzunluğunda 0,17 ila 0,21 metre enindeki kısmında 1,50 m²'lik ve (B) harfi ile gösterilen kömürlüğün üstteki saçak kısmında 3,04 metre uzunluğunda 0,06 ila 0,07 metre enindeki 0,20 m²'lik kısımlarda başvurucu taşınmazına taşma olduğu anlatılmıştır. Ziraat ve inşaat bilirkişisinin 11/6/2021 tarihli birlikte düzenledikleri raporda başvurucunun ortak sınıra panel tel çit çektiği, başvurucunun taşınmazına saçaklar nedeniyle yapılan 1,70 m²'lik tecavüzün beton kesici spiral ile kesilerek tecavüzün ve kötü görüntünün yok edilebileceği, 10 m³ toprak getirilip serilerek zemin düzensizliğinin ortadan kaldırılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca spiral ile kesim bedeli 1.000 TL ve arazideki düzensizliğin giderim bedeli 1.000 TL olmak üzere sınır tecavüzünün önlenmesi için gereken değerin 2.000 TL olduğu açıklanmıştır.

10. Asliye Hukuk Mahkemesince 10/11/2021 tarihinde dava miktar yönünden kesin olarak reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle;

i. Ortak sınıra davacı olan başvurucu tarafından panel tel çit çekildiği, çekişmeli kısma taşan merdiven, garaj ve kömürlüğün tanık beyanlarına göre dava tarihinden yaklaşık otuz yıl evvel davalı B.E. tarafından yapıldığı, başvurucunun taşınmazı tahliye etmesi için davalılara ihtarname gönderdiği, ihtarnamenin 7/10/2020 tarihinde tebliğ edildiği, tahliye için on günlük süre tanındığı ve 3/11/2020 tarihinde bu davanın açıldığı ifade edilmiştir.

ii. Davalıların kullanımının otuz yıla yakın sürdüğü, başvurucunun dava tarihine kadar mezkûr kısımlara itirazının olduğuna dair dosyaya herhangi bir delilin ibraz edilmediği ve ihtarname ile muvafakatin geri alındığı belirtilmiştir. Davalı B.E.nin mezkûr kısma ilişkin tahliye için girişimde bulunduğu, ağaçların kesildiği, merdivenin, garaj ve kömürlük duvarının yıkıldığı ifade edilmiştir. Ancak tahliye için mevcut garaj ve kömürlüğün mezkûr taşınmazda kalan kısmının yıkılarak yeniden duvar yapılması gerektiği, yapılacak iş ve işlemlerin davalılarca sağlanması için ilçedeki bu işlemlerin icrasına yönelik şartlar da düşünüldüğünde gerekli teknik ekip ve elemanın temin edilerek yirmi beş gün içinde tüm tahliyenin sağlanmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu, kaldı ki davalılar tarafından anlaşmazlık çıktıktan sonra tahliyeye ilişkin iş ve işlemlere başlandığının alınan tanık beyanlarından anlaşıldığı ayrıca keşif tarihi itibarıyla da buna ilişkin tespit yapıldığı vurgulanmıştır.

iii. Davalının fen bilirkişi raporu ile mezkûr kısma taşan beton saçakların başvurucunun yerleştirdiği panel tel çite zarar verme ihtimali nedeniyle müdahale edilemediğini beyan ettiği ve 17-21 cm enindeki saçakların bir zararı varsa bu durumun da ortaya konulması gerektiği belirtilmiştir. Davalının eyleminin komşuların birbirlerine göstermekle yükümlü oldukları olağan katlanma ve hoşgörü sınırını aşmadığı, davalılar tarafından 4721 sayılı Kanun'un 737. maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen hoş görülebilecek dereceyi aşan bir kullanımın olmadığı ve başvurucunun dava konusu kısma davalıların el atmasının önlenmesi isteminin 4721 sayılı Kanun'un 2. maddesinde zikredilen dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığı ifade edilmiştir. Son olarak hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurucu taleplerinin hukuk düzenince korunmayacağı açıklanmıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 3/12/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/12/2021 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu; davalı B.E. tarafından kendisine gönderilen ve ön inceleme duruşmasında da kabul edilen 30/12/2020 tarihli mesajda haksız tecavüzü gidermek için 2/11/2020 tarihinde çalışmaya başladığını ifade ettiğini, dolayısıyla dava tarihinde uyuşmazlığa konu kısımların giderilmediğini ileri sürmüştür. Ayrıca gerekçeli kararda da ifade edildiği üzere tecavüzün devam ettiğini, mülkiyet hakkı sahibinin tecavüzün önlenmesini talep edebileceğini, hakkın kötüye kullanılması durumunun söz konusu olmadığını ve haklı olduğu davada toplamda 3.027,08 TL yargılama giderinin de üzerinde bırakıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

14. Başvurucunun bu şikâyetleri, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvurucunun hisseli malik olduğu taşınmazın ve üzerinde bırakılan yargılama giderinin mülk teşkil ettiği açıktır.

16. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu, Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

17. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etme sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

18. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri söz konusudur. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatleri çerçevesinde mülkiyet hakkını korumakla yükümlü olan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 53).

19. İkinci olarak başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı etkili biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

20. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için mahkemelerin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren, davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

21. Son olarak ise başvurucunun mülkiyet haklarını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağının takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın şartları gözönünde bulundurularak yargı mercilerine aittir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün şartları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

22. Olayda başvurucu, taşınmazına yapılan müdahalenin menini ve tecavüzlü kısımların kaldırılmasını talep etmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi, tanıkları dinlemiş; taşınmaz başında keşif yapmış ve keşif sonunda düzenlenen bilirkişi raporlarını dosya arasına almıştır. Davalılardan B.E. tarafından başvurucunun taşınmazına tecavüzlü olan 1,70 m²'lik saçaklar dışında kalan kısımların ortadan kaldırılması işlemlerine dava tarihinden önce başlandığını ifade etmiştir. Ön inceleme duruşmasında başvurucu vekilinin de saçakların kestirilememesi dışında kalan kısımlar yönünden müdahalenin devam ettiğine yönelik açık bir beyanının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Davalının yaklaşık otuz yıldır taşınmazı bu şekilde kullandığına vurgu yapan Asliye Hukuk Mahkemesi, saçakların zararının ortaya

konulamadığını ve davalının eyleminin komşuların birbirlerine göstermekle yükümlü oldukları olağan katlanma ve hoşgörü sınırını aşmadığını anlatmıştır. Bu nedenlerle 4721 sayılı Kanun'un 737. maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen hoş görülebilecek dereceyi aşan bir kullanım olmadığını belirtmiş ve davanın aynı Kanun'un 2. maddesinde zikredilen dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığını açıklamıştır.

23. Özel hukuk kişileri arasındaki uyuşmazlıkta kamu makamlarının taraf menfaatlerinin dengelenmesine ilişkin yasal düzenlemelere ve tedbirlere yer verip vermediği, bu düzenleme ve tedbirlerin etkili bir çözüm sağlama kapasitelerinin bulunup bulunmadığı ve somut olay açısından doğurduğu etkilerin mülkiyet hakkının korunmasına yeterli ve elverişli olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olarak etkili hukuki mekanizmalar kuran kamu makamlarının yapılacak yargılama sonunda bir davanın kazanılmasını garanti etmek gibi bir yükümlüğünün bulunmadığı da açıktır (Sınırlı Sorumlu Kavak Arsa ve Konut Yapı Kooperatifi [1. B.], B. No: 2019/39103, 18/4/2024, § 31).

24. 4721 sayılı Kanun'un "Komşu hakkı" başlıklı 737. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, taşınmaz mülkiyetinden doğan yetkileri kullanırken ve özellikle işletme faaliyetini sürdürürken, komşularını olumsuz şekilde etkileyecek taşkınlıktan kaçınmakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise özellikle, taşınmazın durumuna, niteliğine ve yerel âdete göre komşular arasında hoş görülebilecek dereceyi aşan duman, buğu, kurum, toz, koku çıkartarak, gürültü veya sarsıntı yaparak rahatsızlık vermenin yasak olduğu belirtilmiş ve maddenin son fıkrasında ise yerel âdete uygun ve kaçınılmaz taşkınlıklardan doğan denkleştirmeye ilişkin hakların saklı olduğu kurala bağlanmıştır. Bunun yanında 4721 sayılı Kanun'un "Dürüst davranma" başlıklı 2. maddesinde herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorunda olduğu ve bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeninin korumayacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan kanun hükümlerini yorumlayan Asliye Hukuk Mahkemesinin karar gerekçeleri dikkate alındığında mahkeme kararının bariz bir takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği söylenemeyecektir (bkz. § 10).

25. Bireysel başvuruya konu yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurucunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı ve kararlarda yer verilen tespit ve gerekçelere göre yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı sonucuna varılmıştır. Nihayet başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin etkin ve yeterli güvencelerin mevcut olduğu da görülmüştür. Sonuç olarak davanın reddi nedeniyle üzerinde bırakıldığı belirtilen 3.027,08 TL yargılama gideri ile taşınmazına 1,70 m² taşan saçakların başvurucuya bir külfet yüklediği açık olmakla birlikte Asliye Hukuk Mahkemesi, davalının eyleminin komşuların birbirlerine göstermekle yükümlü oldukları olağan katlanma ve hoşgörü sınırını aşmadığı kanaatine varmıştır. Dolayısıyla başvurucu üzerinde bırakılan külfetin aşırı ve olağandışı bir yük teşkil etmediği ve orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu hususlar birlikte gözetildiğinde yapılan müdahale yönünden mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hükmün Denetlenmesini Talep Etme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, miktar yönünden kesin karar verilmesinden şikâyet etmiştir. Başvurucunun şikâyeti, hükmün denetlenmesini talep etme hakkı kapsamında incelenmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılama süreçleri (hukuk yargısı ile idari yargı alanı) yönünden söz konusu hakka dair bir güvence içermediğini açıklamıştır. Anılan kararlarda medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklar yönünden hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kaldığı belirtilmiş ve bu bağlamda anılan hakka dair bir ihlal iddiasının incelenebilmesi için yargılamanın ceza hukuku alanına ilişkin bulunmasının şart olduğu ifade edilmiştir (birçok karar arasından bkz. E.Ç. [1. B.], B. No: 2019/2490, 3/12/2020, § 38; Y.E. [1. B.], B. No: 2020/5373, 2/3/2023, §§ 19-25; Turgut Öztop [2. B.], B. No: 2016/6023, 10/10/2019, §§ 47-54; Mustafa İlter ve Saime İlter [2. B.], B. No: 2021/5840, 14/1/2025, §§ 15-19; Jtı Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş. [2. B.], B. No: 2019/42799, 11/12/2024, §§ 93-98).

29. Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde temyiz sınırına ilişkin kuralı hükmün denetlenmesini talep etme hakkına aykırı bulup iptal etmişse de bireysel başvuruda hükmün denetlenmesini talep etme hakkı -Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte- Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollere göre medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılama süreçleri (hukuk yargısı ile idari yargı alanı) yönünden bir güvence içermemektedir. Nitekim yukarıda yer verilen kararlarda idari bir işlemin iptali için açılan ve istinaf kanun yolunda nihayete erdirilen yargılamada temyiz kanun yoluna gidilememesi şikâyet konusunu oluşturmuştur. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruya konu yargılama süreçlerinin suç ve cezalara ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilebilecek şekilde ceza yargılamasına veya bir suç isnadına ilişkin bulunmadığını belirterek başvuruların konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Ömer Şanlı [1. B.], B. No: 2015/7304, 22/1/2019, §§ 43, 46).

30. Yukarıda yer verilen kararlarda da ifade edildiği üzere hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin bireysel başvuruda -Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu protokollerde bu hakkın düzenlenmemiş olması nedeniyle- incelenmesi mümkün değildir.

31. Açıklanan gerekçelerle hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF URAL

B. No: 2021/60805 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60805

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF URAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60805)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Arif URAL

Vekili : Av. Sevil ARACI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; 2015 yılında Ankara Garı önünde gerçekleştirilen canlı bomba saldırısı sonucu yaralanma olayının meydana gelmesi, kusur sorumluluğu temelinde açılan tam yargı davasında hizmet kusuruna ilişkin bir değerlendirme ve olaya dair yeterli inceleme yapılmadan karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 28/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, aynı konuda verdiği Hasan Kılıç ([2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021) kararında mahkemelerce uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvurucunun anılan iddialarının karşılanması hususlarında Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende bir inceleme yapılmadığı gerekçesiyle yaşam hakkının usul

boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. Başvurudaki asıl mesele, başvurucunun iştirak edeceği mitingin ve gösteri yürüyüşünün barışçıl şekilde yapılmasının sağlanması, bu mitinge ve gösteri yürüyüşüne katılacak kişilerin güvenliklerinin temini değil olayın idarenin kusuruyla meydana geldiğine ilişkin iddialar hakkında sonuca nasıl varıldığı konusunda herhangi bir gerekçe sunulmamasıdır ve Anayasa Mahkemesince bu husus incelenmiştir. Bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ali Hıdır Tekin [1. B.], B. No: 2018/35243, 15/9/2021, § 56; Abdul Kadir Ünlü [1. B.], B. No: 2018/33200, 15/9/2021, § 57; Gamze Şuay [2. B.], B. No: 2018/34979, 7/10/2021, § 54).

III. GİDERİM

5. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. İdare Mahkemesine (E.2016/1547, K.2020/1193) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AZİZ DELİCE VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/61417 | Karar tarihi: 03.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61417

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AZİZ DELİCE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61417)

Karar Tarihi: 3/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Aziz DELİCE 2. Engin DELİCE 3. Erkan DELİCE 4. Mahmut DELİCE 5. Nezire DELİCE 6. Sedat DELİCE 7. Sevgi DELİCE 8. Tahir DELİCE

Vekili : Av. Linda Sevinç HOCAOĞULLARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olan Ankara Garı önündeki 10/10/2015 tarihli canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm olayı ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında yeterli araştırma yapılmadan eksik manevi tazminata karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular tam yargı davası devam ederken 27/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş, başvuruya konu hüküm 28/11/2024 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme

yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

3. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

4. Anayasa Mahkemesi usul boyutu kapsamında yaptığı incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

5. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.